

Lei 12.50

WALTER SCOTT • IVANHOE

WALTER SCOTT

IVANHOE

EDITURA TINERETULUI

Coperta de DUMITRU IONESCU

WALTER SCOTT

IVANHOE

În românește
de PETRE SOLOMON

Ediția a IV-a

EDITURA
TINERETULUI

CAPITOLUL I

„Ei astfel flecăreau în drum spre casă,
Mînîndu-şi porcii-n turmă zgomotoasă
Spre cocini. Cu de-a sila îi duceau,
Căci ghiftuiţii tot mai grohăiau."
Din Odiseea, *în tălmăcirea*
lui Alexander Pope

În fermecătorul ţinut scăldat de apele rîului Don, se întindea în zilele Angliei vesele de odinioară, o pădure uriaşă, care acoperea aproape în întregime frumoasele dealuri şi văi dintre Sheffield şi plăcutul oraş Doncaster.

Rămăşiţele acestei păduri întinse pot fi văzute şi astăzi în împrejurimile castelelor din Wentworth şi din Wharncliffe Park, precum şi în apropiere de Rotherham. Prin locurile acestea hălăduia, zice-se, în vechime balaurul din Wantley ; pe aici s-au dat multe din cele mai înverşunate bătălii de pe vremea războiului civil al celor două roze, şi tot aici au propăşit, în timpuri străvechi, acele cete de haiduci neînfricaţi, ale căror isprăvi au fost înveşnicite de baladele populare englezeşti.

Aceasta este scena unde se desfăşoară mai toate întîmplările despre care vom povesti, şi care au avut loc către sfîrşitul domniei lui Richard I, cam pe vremea cînd întoarcerea sa din îndelungata-i captivitate începuse să fie mai degrabă o dorinţă decît un eveniment aşteptat de către deznădăjduiţii săi supuşi. Aceştia fuseseră între timp împilaţi de tot felul de despoţi locali. Nobilii, a căror putere crescuse peste măsură sub domnia lui Ştefan şi pe care chibzuinţa lui Henric al II-lea abia-abia îi făcuse să se supună întrucîtva coroanei, îşi recăpătaseră acum pe deplin vechile privilegii, bătîndu-şi joc de slabul amestec al Consiliului de Stat al Angliei, întărindu-şi castelele, sporind numărul acelora care atîrnau nemijlocit de ei, prefăcîndu-i pe toţi cei din jurul lor în vasali şi străduindu-se prin toate mijloacele ce le stăteau la îndemînă să se pună fiecare în parte în fruntea unor forţe menite să le asigure un rol hotărîtor în frămîntările naţionale ce păreau să se apropie.

Starea micii nobilimi, sau a „franklinilor", cum li se mai zicea acestor oameni care, în virtutea legilor şi a spiritului Constituţiei engleze, aveau dreptul să se socoată neatîrnaţi faţă de despoţii feudali, ajunsese neobişnuit de jalnică pe vremea aceea. Dacă, aşa cum se întîmpla îndeobşte, se puneau cumva sub ocrotirea vreunuia dintre regii mărunţi din împrejurimi, dacă se învoiau să-i slujească în vreun fel palatul, sau dacă se legau prin tratate de alianţă şi apărare mutuală să-l sprijine în acţiunile sale, atunci se puteau într-adevăr bucura de o linişte vremelnică, jertfindu-i însă acea neatîrnare care era atît de scumpă fiecărei inimi engleze şi expunîndu-se primejdiei sigure de a fi siliţi să ia parte la orice aventură, fie ea cît de îndrăzneaţă, pe care ambiţia i-ar fi dictat-o ocrotitorului lor.

Pe de altă parte, atît de puternice şi de numeroase erau mijloacele de prigoană şi asuprire aflate la îndemîna marilor baroni, încît aceştia nu duceau niciodată lipsă de pretextul, şi rareori de voinţa de a hărţui şi prigoni, uneori pînă la nimicire, pe oricare din vecinii lor mai puţin puternici, care ar fi încercat să se smulgă de sub oblăduirea lor, bizuindu-se, pentru a se apăra la vreme de primejdii, pe propria lor purtare paşnică şi pe legiuirile ţării.

O împrejurare care tindea în mare măsură să sporească tirania nobilimii şi suferinţele claselor de jos îşi avea obîrşia în urmările cuceririi ţării de către ducele William de Normandia. Patru generaţii nu fuseseră de ajuns pentru a amesteca sîngele învrăjbit al normanzilor şi al anglo-saxonilor, şi nici pentru a uni, printr-un grai comun şi prin aceleaşi interese, două seminţii duşmane, dintre care una mai încerca şi acum mîndria triumfului, în vreme ce cealaltă gemea sub umilinţele înfrîngerii. În urma bătăliei de la Hastings puterea încăpuse întreagă pe mîinile nobilimii normande, şi precum ne încredinţează hrisoavele, mîinile acestea n-au fost cîtuşi de puţin cumpătate în folosirea ei.

Întreaga seminţie a principilor şi nobililor saxoni — fără excepţii, sau cu prea puţine — a fost stîrpită sau dezmoştenită, iar numărul celor cărora li s-a mai îngăduit să aibă pămînt în ţara strămoşilor lor, fie chiar ca proprietari de rangul al doilea sau de un rang şi mai mic, era de asemenea foarte neînsemnat.

Politica regilor a urmărit vreme îndelungată să slăbească, prin toate mijloacele, legale sau ilegale, puterea acelei părţi a populaţiei care era socotită, pe bună dreptate, purtătoarea celor mai înverşunate simţăminte de ură împotriva învingătorului. Toţi monarhii de viţă normandă arătau cea mai făţişă părtinire supuşilor normanzi ; legile asupra vînatului şi multe altele, deopotrivă de străine de spiritul mult mai blînd şi mai liber al legiuirilor saxone, fuseseră atîrnate de grumajii locuitorilor înrobiţi, anume parcă pentru a spori greutatea lanţurilor feudale ce-i împovărau. Singura limbă folosită la curte, ca şi în castelele marilor seniori, unde erau maimuţărite pompa şi ceremonialul curţii, era franco-normanda. La judecăţi, dezbaterile şi hotărîrile erau rostite în aceeaşi limbă. Pe scurt, franceza era graiul onoarei, al cavalerismului şi chiar al justiţiei, în vreme ce anglo-saxona, mult mai bărbătească şi mai grăitoare, era lăsată pe seama ţăranilor şi a slugilor, care nu cunoşteau altă limbă. Cu toate acestea, relaţiile pe care erau nevoiţi să le aibă acei ce stăpîneau pămîntul cu fiinţele de rînd şi asuprite care-l lucrau au dus, treptat, la formarea unui dialect, amestec de franceză şi anglo-saxonă, în care se puteau înţelege unii pe alţii. Din această nevoie s-a născut cu încetul limba engleză de astăzi, în ţesătura căreia graiul învingătorilor şi cel al învinşilor s-au împletit atît de armonios şi care, de atunci încoace, s-a îmbogăţit atît de mult prin împrumuturile făcute din limbile clasice şi din cele vorbite de popoarele din sudul Europei.

Am socotit de cuviinţă să aduc această stare de lucruri la cunoştinţa cititorului, care ar putea să uite că, deşi existenţa anglo-saxonilor ca un popor aparte după domnia lui William al II-lea nu a fost vădită de nici un mare eveniment istoric — fie el război sau răscoală — adîncile deosebiri naţionale dintre ei şi învingătorii lor s-au menţinut, şi, laolaltă cu amintirea măreţiei lor de odinioară şi a umilinţei lor prezente, au făcut ca pînă în vremea domniei lui Eduard al III-lea rănile pricinuite de cucerirea normandă să rămînă deschise şi ca între coborîtorii normanzilor victorioşi şi cei ai saxonilor înfrînţi să dăinuie un hotar despărţitor.

Soarele scăpăta deasupra unuia din luminişurile înverzite ale pădurii despre care am pomenit la începutul acestui capitol.

Sute de stejari rămuroşi, cu coroane mari şi trunchiuri îndesate, care fuseseră, poate, martori ai marşului triumfal al legiunilor romane, îşi întindeau braţele noduroase deasupra covorului gros al unei încîntătoare pajişti; ici-colo ei îşi împleteau atît de strîns ramurile cu cele ale fagilor şi ale altor copaci, încît nu lăsau să treacă prin ele razele piezişe ale asfinţitului.

În alte părţi creşteau răzleţiţi, alcătuind acele cărări lungi, în păienjenişul cărora ochiului îi place să rătăcească, în vreme ce închipuirea vede în ele un drum către privelişti şi mai sălbatice de singurătate sîlhuie. Pe-alocuri, razele purpurii ale soarelui aruncau o lumină zdrenţuită şi palidă, ce se agăţa de crengile ciuntite şi de trunchiurile năpădite de muşchi ale copacilor, sau smulgeau fîşii strălucitoare pajiştilor către care-şi croiau drum. Un tăpşan întins, aflat în mijlocul rariştei acesteia, părea să fi fost locul unde se săvîrşea odinioară ritualul druizilor [1], căci pe culmea unui deluşor prea rotund pentru a putea fi socotit drept o operă a naturii se mai vedeau şi-acum rămăşiţele unui cerc de bolovani uriaşi. Şapte dintre ei se înălţau către cer, iar ceilalţi fuseseră smulşi din locurile lor, pesemne datorită zelului vreunui proaspăt convertit la creştinism şi zăceau acum — unii răsturnaţi lîngă vechea lor groapă, alţii pe povîrnişul deluşorului.

Un singur bolovan se prăvălise pînă jos şi, zăgăzuind apa unui pîrîiaş care şerpuia domol la poalele dealului, dădea, prin stavila ce i-o punea în cale, un glas şopotitor pîrîiaşului, altminteri paşnic şi tăcut.

Această privelişte era întregită de două făpturi omeneşti, părtaşe prin îmbrăcămintea şi înfăţişarea lor la sălbăticia proprie pădurilor din părţile apusene ale ţinutului York în acele vremi îndepărtate. Cel mai vîrstnic dintre ei era cumplit la înfăţişare, aproape fioros. Îmbrăcămintea pe care o purta era neînchipuit de simplă: un fel de suman cu mîneci, strîns pe trup şi croit din pielea unei jivine, argăsită cu blană cu tot, dar care se rosese în atîtea locuri, încît cu greu mai puteai desluşi din smocurile rămase cărei sălbăticiuni îi aparţinuse. Straiul acesta primitiv îi acoperea trupul de la gît pînă la genunchi şi ţinea loc de orice altă îmbrăcăminte; avea o singură deschizătură, la gît, nu mai mare decît scăfîrlia, ceea ce însemna că omul şi-o îmbrăca trecîndu-şi-o peste cap şi peste umeri, cum se îmbracă în zilele noastre o cămaşă, sau, în vechime, o armură. Un fel de sandale, legate cu nişte cureluşe din piele de mistreţ, îi apărau tălpile, iar picioarele pînă deasupra pulpelor îi erau înfăşurate în fîşii de piele subţire; genunchii însă erau goi, ca la muntenii din Scoţia. Pentru ca sumanul să-i fie şi mai lipit de trup, şi-l încinsese la mijloc cu un brîu lat de piele, încheiat cu o copcă de aramă; de o parte a brîului atîrna un fel de traistă, iar de cealaltă un corn de berbec, cu o despicătură prin care se putea sufla. În acelaşi brîu era înfipt unul din acele cuţite lungi, late şi ascuţite, cu două tăişuri şi cu mînerul din corn de cerb, pe care le meştereau oamenii de prin partea locului şi care erau cunoscute încă pe vremea aceea sub numele de „cuţite de Sheffield". Omul era în capul gol, ocrotit doar de părul lui des, ale cărui plete încîlcite şi pîrlite de soare aveau nuanţa de un roşu-închis a ruginei, spre deosebire de barba ce-i acoperea obrajii şi care era mai degrabă galbenă sau chihlimbarie. Mai rămîne o parte a îmbrăcăminţii omului, pe care e totuşi cu neputinţă s-o trecem cu vederea: un belciug de aramă, asemănător cu o zgardă, dar fără nici o deschizătură, turnat parcă pe gîtul omului şi îndeajuns de larg ca să nu-l împiedice să răsufle, dar destul de strîns ca să nu poată fi scos decît cu ajutorul unei pile. Pe această zgardă bizară era gravată, cu litere saxone, următoarea inscripţie:

„Gurth, feciorul lui Beowulph, este robul din născare al lui Cedric de Rotherwood".

Alături de porcar, căci aceasta era îndeletnicirea lui Gurth, şedea — pe unul din monumentele prăbuşite ale druizilor — un om care părea să fie cu vreo zece ani mai tînăr ca el şi a cărui îmbrăcăminte, deşi se asemăna la croială cu aceea a tovarăşului său, era făcută din materiale mai bune şi avea o înfăţişare şi mai ciudată. Jiletca pe care o purta fusese vopsită în purpuriu strălucitor şi cineva încercase pesemne să zugrăvească pe ea nişte podoabe fistichii, în fel de fel de culori. În afară de jiletcă, mai purta un soi de mantie scurtă, care abia-i ajungea pînă la jumătatea coapsei, şi care era destul de soioasă, deşi croită dintr-un postav roşu învîrstat cu galben. Şi-o putea trece lesne de pe un umăr pe celălalt, sau la o adică să şi-o înfăşoare pe trup, fiind pe cît de scurtă, pe atît de largă, încît

[1] Druizi — în vechime, preoţi ai celţilor.

părea din pricina asta un veşmînt neobişnuit de ciudat. În jurul braţelor avea nişte brăţări subţiri de argint, iar la gît un colan din acelaşi metal, cu următoarea inscripţie :

„Wamba, feciorul lui Witless, este şerbul lui Cedric de Rotherwood".

Era încălţat cu acelaşi fel de sandale ca şi tovarăşul său, dar picioarele nu-i erau înfăşurate în fîşii de piele, ci în nişte obiele, una roşie, iar cealaltă galbenă. Pe cap purta o tichie de care atîrnau o sumedenie de zurgălăi, cam de mărimea celor prinşi la gîtul şoimilor şi care sunau cînd îşi întorcea capul într-o parte sau alta ; şi cum rareori i se întîmpla să stea locului mai mult de cîteva clipe, clinchetul acesta era aproape neîntrerupt. Tichia era tivită cu o fîşie aspră de piele, zimţată în partea de sus ca o coroniţă, de sub care răzbătea un săculeţ lung, ce-i cădea pe umăr întocmai ca o bonetă de noapte demodată, ca o pungă, sau ca o chivără de husar. De această parte a tichiei erau atîrnaţi zurgălăii, care, laolaltă cu forma tichiei şi cu expresia pe jumătate năucă, pe jumătate şireată a feţei sale, arătau îndeajuns de limpede că omul făcea parte din breasla măscăricilor sau bufonilor crescuţi în casele celor cu dare de mînă, în scopul de a alunga plictisul ceasurilor de lîncezeală pe care aceştia erau siliţi să le petreacă între patru pereţi.

Ca şi tovarăşul său, purta la brîu o traistă, dar n-avea nici corn, nici cuţit, fiind pesemne socotit că unuia din tagma lui ar fi fost primejdios să i se încredinţeze unelte ascuţite. În loc de asemenea obiecte, era înzestrat cu o sabie de lemn, leit cu acele spade cu care arlechinii îşi săvîrşesc minunile de vitejie pe scenele teatrelor din zilele noastre.

Înfăţişarea acestor doi oameni nu era mai puţin bizară decît îmbrăcămintea lor. Robul avea o mutră posomorîtă şi jalnică, stătea încovoiat, cu privirea plină de o adîncă deznădejde, care ar fi putut trece drept nesimţire, dacă focul ce scăpăra din cînd în cînd în ochii lui înroşiţi nu ar fi arătat că acolo, sub spuza mohorelii, mocnea dorul de răzbunare al unui om care-şi dă seama că-i asuprit. Pe de altă parte, înfăţişarea lui Wamba vădea, ca la mai toţi oamenii din breasla lui, un fel de curiozitate distrată şi un neastîmpăr ce nu-i îngăduia nici o clipă de răgaz ; în acelaşi timp, se vedea că era cît se poate de mîndru de starea lui şi de întreaga sa înfăţişare. Convorbirea dintre

aceşti doi oameni avea loc în anglo-saxonă, limbă care, după cum am mai arătat, era vorbită îndeobşte de clasele de jos, cu excepţia soldaţilor normanzi şi a slugilor marilor seniori feudali. Dacă însă am reda convorbirea lor în original, mai mult ca sigur că cititorul de astăzi n-ar pricepe mare lucru, aşa încît, spre a fi mai limpede, ne îngăduim a-i pune la îndemînă următoarea tălmăcire :

— Blestemul sfîntului Withold cadă asupra porcilor ăstora afurisiţi ! spuse porcarul, după ce suflă cu putere din corn pentru a-şi strînge turma împrăştiată.

Aceasta, răspunzînd la chemarea lui cu sunete la fel de melodioase, nu se grăbi totuşi să lase baltă belşugul de ghindă şi jir cu care se ospăta şi nici să părăsească malurile mlăştinoase ale pîrîiaşului, unde o parte din porci, pe jumătate îngropaţi în noroi, zăceau în tihnă, cu totul nepăsători la glasul paznicului lor.

— Blestemul sfîntului Withold cadă asupra lor şi asupră-mi ! adăugă Gurth. Să nu-mi spui mie pe nume dacă lupul cu două picioare n-o să înhaţe pînă seara niscaiva dintre ei. Hai, Fangs, vino-ncoace, Fangs ! zbieră el cît îl ţinea gura, adresîndu-se unui cîine jigărit, cu înfăţişare de lup, un fel de copoi — jumătate buldog, jumătate ogar — care alerga şchiopătînd, ca şi cum ar fi vrut să-şi ajute stăpînul să adune laolaltă porcii neascultători ; de fapt, însă, nepricepînd semnele stăpînului şi neştiind ce i se cerea, sau poate chiar cu bună ştiinţă, cîinele nu făcea decît să-i fugărească de colo pînă colo, încurcînd astfel şi mai mult iţele pe care părea că-i dornic să le descurce.

— Smulge-i-ar diavolul colţii ! izbucni Gurth. Blestemat să fie pădurarul care taie ghearele din faţă ale cîinilor noştri, de-i face neputincioşi ! Ascultă, Wamba, dacă ai sînge de om în vine, scoală-te şi dă-mi o mînă de ajutor ; du-te în partea ailaltă a dealului ; de-acolo îi poţi mîna lesne, ca pe nişte mieluşei nevinovaţi, fiindcă au să aibă vîntul în faţă.

— Aşa o fi — zise Wamba fără să se clintească. Mi-am întrebat picioarele ce părere au şi mi-au răspuns amîndouă că dacă mi-aş tăvăli frumoasele straie prin băltoacele alea, aş săvîrşi o faptă neprietenoasă împotriva persoanei mele suverane şi împotriva veşmintelor regale pe care le port. Iată de ce, Gurth, te sfătuiesc să-l chemi înapoi pe Fangs şi să-ţi laşi turma

în voia soartei ; au să dea peste ea niscaiva cete de oşteni, de haiduci sau de pelerini, aşa că pînă mîine dimineaţă cu siguranţă că porcii au să se prefacă în normanzi, spre marea ta bucurie şi mulţumire.

— Porcii mei să se prefacă în normanzi, spre mulţumirea mea ! îngînă Gurth. Ce vrei să spui, Wamba ? Nu pricep. Sînt prea slab de minte şi prea tulburat ca să pot dezlega cimilituri de-astea.

— Păi, cum se numesc jivinele alea care grohăie şi aleargă pe patru picioare ? întrebă Wamba.

— Porci, nătărăule, porci ! răspunse porcarul. Pînă şi un zevzec ştie asta.

— Păi, „porci" e un cuvînt neaoş saxon — zise măscăriciul. Dar cum se numeşte purceaua cînd e belită, hăcuită şi atîrnată de călcîie, ca un trădător ?

— Şuncă — răspunse porcarul.

— Mă bucur că pînă şi-un zevzec ştie asta — spuse Wamba. Ei bine, vorba „şuncă" este, după părerea mea, franco-normandă get-beget, aşa încît, cînd animalul e în viaţă şi-i pus sub paza unui rob saxon, poartă numele saxon, dar ajunge normand şi se numeşte „şuncă" de îndată ce e adus în castel pentru ospătarea nobililor. Ce părere ai despre asta, prietene Gurth ?

— Adevăr grăit-ai, prietene Wamba, măcar că nu ştiu cum de-a pătruns adevărul ăsta în scăfîrlia ta neghioabă !

— Şi-am să-ţi mai spun ceva — urmă Wamba pe acelaşi ton. Uite-l bunăoară pe bătrînul nostru jude *Boulean ;* el îşi păstrează numele saxon atîta vreme cît e dus la păşune de nişte şerbi de teapa ta, dar devine *Boeuf,* va să zică un franţuz viteaz şi bătăios, de îndată ce nimereşte înaintea cinstitelor fălci menite să-l mestece. *Jupîn Viţelu* devine la rîndu-i *Monsieur de Veau* în acelaşi chip : el e saxon cîtă vreme îl îngrijim noi, dar i se dă un nume normand cînd ajunge pe masa stăpînilor.

— Pe sfîntul Dunstan ! rosti Gurth. Din păcate, tot ce spui tu e adevărat. Nu ne-a mai rămas decît aerul pe care-l tragem în piept, măcar că şi pe ăsta ni l-au lăsat, pare-se, după multe şovăieli, gîndindu-se că altminteri n-am fi în stare să mai purtăm povara ce ne-au pus-o pe umeri. Tot ce-i mai bun şi mai gras e pentru masa lor : fetele cele mai frumoase sînt pentru

paturile lor ; cei mai vrednici şi mai viteji bărbaţi sînt trimişi ca ostaşi în armatele stăpînilor străini şi oasele lor albesc pămînturi îndepărtate, în aşa fel încît aici să nu rămînă decît puţini aceia care ar voi sau ar fi în stare a-l apăra pe nefericitul saxon. Domnul să-l binecuvînteze pe stăpînul nostru Cedric ! S-a ridicat de unul singur, bărbăteşte, dar Reginald Front-de-Boeuf în carne şi oase o să vină curînd în ţară şi-o să vezi cu cît de puţin o să se-aleagă Cedric după atîta osteneală. Hai, hai ! strigă el deodată. Aşa, aşa ! Bravo, Fangs ! Acum îi ai pe toţi în faţa ta, adu-i frumuşel încoace, băiatule !

— Gurth, zise măscăriciul, ştiu că mă crezi smintit, altminteri nu te-ai pripi să-ţi dai în vileag gîndurile. Ar fi de ajuns să aduc la cunoştinţa lui Reginald Front-de-Boeuf, ori a lui Philip de Malvoisin un singur cuvinţel din cele pe care le-ai rostit împotriva normanzilor, ca să-ţi pierzi slujba de porcar, şi lumea te-ar vedea legănîndu-te de creanga unuia din copacii ăştia, ca o sperietoare pentru toţi ce-i ce cîrtesc împotriva stăpînirii.

— Cîine ! mormăi Gurth. Nădăjduiesc că n-ai să mă vinzi după ce m-ai împins să-mi dau drumul la gură !

— Să te vînd ? răspunse măscăriciul. Nici prin gînd nu-mi trece ! Numai un înţelept ar fi în stare de aşa ceva. Un nebun n-ar putea chibzui nici pe departe atît de bine. Dar mai domol cu vorba, parcă se apropie nişte oameni — adăugă el, trăgînd cu urechea la tropotele de cai care se auziră în aceeaşi clipă.

— Ce ne pasă nouă ? zise Gurth, care izbutise în sfîrşit să-şi adune turma şi, cu ajutorul lui Fangs, mîna acum porcii la vale, pe una din acele poteci lungi şi întunecoase, pe care ne-am străduit să le descriem.

— Nu, vreau neapărat să văd cine-s călăreţii ! răspunse Wamba. Cine ştie, poate c-or fi venind din ţara zînelor cu o solie din partea rigăi Oberon.

— Lua-te-ar naiba ! izbucni porcarul. Cum îţi mai arde a vorbi despre asemenea lucruri, cînd la o poştă de noi bîntuie o furtună cumplită, cu tunete şi trăsnete ? Ian ascultă cum bubuie tunetul ! În viaţa mea n-am văzut ploaie de vară ca asta, cu stropi aşa de mari. Cu toate că nu se simte nici o adiere de vînt, stejarii gem şi trosnesc din ramuri, de parc-ar vesti vijelia. Ştiu că, dacă vrei, eşti în stare să fii înţelept.

Crede-mă şi pe mine o dată, şi hai să mergem acasă înainte să se înteţească furtuna, căci are să fie o noapte înfricoşătoare.

Wamba se lăsă înduplecat de acest argument puternic şi îşi urmă prietenul. Gurth porni la drum, după ce apucă un toiag lung şi noduros, care zăcea în iarbă alături de el. Acest nou Eumeu [1] păşea grăbit prin luminişul pădurii, mînînd înaintea lui, cu ajutorul lui Fangs, întreaga turmă grohăitoare ce-o avea în pază.

CAPITOLUL II

„Era pe-acolo şi-un monah isteţ,
Destoinic vînător şi călăreţ,
Om chipeş, bun să fie stareţ, zău,
Şi avea la cai frumoşi în grajdul său!
Vuia văzduhul cînd trecea călare,
Sunînd din zurgălăi la fel de tare
Precum vîrtosul clopot din capela
Unde era stăpîn monahu-acela."

Chaucer.

În ciuda poveţelor şi mustrărilor stăruitoare ale tovarăşului său, Wamba făcea ce făcea şi se oprea mereu pe drum, deşi tropotul cailor se auzea din ce în ce mai aproape; orice prilej i se părea nimerit pentru aceasta: ba smulgea dintr-un alun un pumn de alune pe jumătate coapte, ba îşi întorcea capul după vreo ţărăncuţă care trecea pe potecă. Din această pricină, călăreţii îi ajunseră curînd din urmă.

Erau la un loc vreo zece oameni; doi dintre ei — cei care călăreau în frunte — păreau să fie slujbaşi de seamă, iar ceilalţi — suita lor. Îţi puteai da lesne seama de rangul şi firea unuia din aceste personaje. Era fără îndoială o înaltă faţă bisericească; purta îmbrăcămintea călugărilor din Ordinul cistercienilor, numai că era croită din materiale mult mai alese decît cele îngăduite îndeobşte de canoanele acelui ordin. Rasa şi gluga, făcute din cel mai scump postav de Flandra, învăluiau

[1] Eumeu — porcarul lui Ulise din „Odiseea" de Homer.

în falduri bogate şi mlădii un trup bine legat, ba chiar niţeluş dolofan. Chipul omului vădea tot atît de puţine semne de cumpătare, pe cît arătau veşmintele sale dispreţ faţă de strălucirile lumeşti. Despre trăsăturile lui s-ar fi putut spune că erau frumoase, dacă sub bolţile sprîncenelor nu s-ar fi cuibărit acea şireată licărire epicureană, care-l vădeşte pe omul bucuros de plăceri, dar prevăzător. De altfel, profesiunea şi rangul îl învăţaseră să fie stăpîn pe trăsăturile feţei sale, căreia la nevoie îi putea da un aer solemn, cu toate că expresia ei firească era de jovialitate îngăduitoare faţă de toată lumea. Contrar canoanelor monastice şi edictelor date de papi şi de concilii, mînecile acestui prelat erau căptuşite şi împodobite cu blănuri scumpe, rasa îi era închisă la gît cu o cataramă de aur, iar întreaga uniformă a ordinului din care făcea parte era la fel de stilizată şi împodobită ca aceea a unei frumoase femei din secta modernă a quakerilor [1], care, păstrînd îmbrăcămintea acestei secte, se străduieşte totuşi să dea simplicităţii ei o anumită cochetărie atrăgătoare, prea amintitoare de deşertăciunile lumeşti prin însăşi alegerea materialului şi prin croiala lui.

Preacinstitul prelat călărea în buestru pe un catîr bine hrănit, cu tacîmul plin de podoabe şi ale cărui frîie, potrivit modei zilei, erau prevăzute cu clopoţei de argint. Aşa cum se ţinea în şa, prelatul n-avea nimic din stîngăcia unui călugăr, ci dimpotrivă, arăta graţia uşoară şi firească a unui călăreţ încercat. Într-adevăr, părea că un atît de modest mijloc de transport cum este catîrul, oricît ar fi fost de bine îngrijit şi dresat pentru a merge în buestru, spre plăcerea şi confortul călăreţului, nu era folosit de distinsul prelat decît cînd pornea la drum lung. Un frate mirean din suită ducea un armăsar spaniol — unul din cele mai frumoase exemplare crescute vreodată în Andaluzia şi pe care prelatul călărea cu alte prilejuri; pe vremea aceea asemenea cai erau aduşi de neguţători cu multe cheltuieli şi primejdii, pentru diferiţi bogătaşi şi dregători. Şaua şi cioltarul acestui minunat buestraş erau acoperite cu o pocladă lungă, care ajungea aproape pînă la pămînt şi pe care erau brodate din belşug mitre, cruci şi alte simboluri bisericeşti. Un alt frate mirean ducea un catîr de

[1] Quaker — membru al unei secte religioase fondată în secolul XVII, răspîndită mai ales în Anglia şi America.

samar, încărcat pesemne cu calabalîcul stăpînului, iar alţi doi călugări cistercieni, mai mici în rang, călăreau în urmă, rîzînd şi pălăvrăgind între ei, fără să se sinchisească prea mult de ceilalţi călăreţi.

Cel care-l însoţea pe prelat era un om de peste patruzeci de ani, zvelt, înalt şi vînjos, cu un trup atletic, căruia oboseala îndelungată şi necontenita mişcare păreau să-i fi răpit toate moliciunile corpului omenesc, reducîndu-l în întregime la muşchi, oase şi nervi, care deşi trecuseră printr-o mie de cazne, erau gata să înfrunte încă o dată pe-atîta. Purta pe cap un calpac roşu, îmblănit, de soiul celora pe care francezii le numesc „mortiere", din pricina asemănării lor cu o mortieră răsturnată. Faţa lui era, de aceea, cu totul descoperită, iar expresia ei părea menită să inspire străinilor o anumită doză de respect, dacă nu chiar teamă. Această faţă, cu trăsături aspre, puternic reliefate şi deosebit de expresive, devenise, sub înrîurirea neîntreruptă a soarelui tropical, tuciurie ca aceea a unui negru şi, în starea ei obişnuită, îţi făcea impresia că moţăie după potolirea unei furtuni de patimi. Dar la cea mai mică emoţie, vinele de pe frunte i se umflau, iar buza de sus şi mustăţile-i negre şi groase începeau să tremure, ceea ce însemna că furtuna putea să se stîrnească iarăşi, foarte lesne.

Ochii lui negri, ageri şi pătrunzători rosteau cu fiece privire povestea unor piedici doborîte şi a unor primejdii înfruntate, şi păreau să sfideze orice stavilă aflată în calea dorinţelor sale, de dragul de a o înlătura printr-o hotărîtă afirmare a curajului şi voinţei. O cicatrice adîncă — rămasă în urma unei lupte — îi brăzda fruntea, sporind asprimea înfăţişării sale şi dînd o expresie sinistră unuia dintre ochi ; acesta fusese uşor atins cu prilejul aceleiaşi lupte, şi deşi vederea-i era fără cusur, îi cam fugea în lături.

Îmbrăcămintea acestui om semăna cu cea a tovarăşului său ; era tot o rasă lungă de călugăr, dar culoarea ei stacojie arăta că omul nu făcea parte din nici unul din cele patru ordine monahale cunoscute. Pe umărul drept al rasei era cusută o cruce din postav alb, de o formă curioasă. Rasa aceasta acoperea un lucru care, la prima vedere, părea mai degrabă nepotrivit cu înfăţişarea ei, şi anume un pieptar de zale, cu mîneci şi mănuşi de asemenea înzăuate, de o urzeală şi împletitură ciudate şi la fel de mlădioase, pe trup ca şi cămăşile ce se

fabrică astăzi la războiul de ţesut, din materiale mai puţin aspre. Partea din faţă a coapselor lui, atît cît i se zăreau pe sub faldurile rasei, era şi ea acoperită cu zale ; genunchii şi labele picioarelor erau ocrotite de nişte plăci subţiri de oţel, măiestrit îmbinate ; în sfîrşit, nişte jambiere înzăuate îi ocroteau picioarele, de la glezne pînă la genunchi, întregind armura defensivă a cavalerului. La cingătoare purta un jungher lung, cu două tăişuri — singura armă de atac pe care o avea asupra lui. Spre deosebire de tovarăşul său, nu călărea pe un catîr, ci pe o mîrţoagă, spre a-şi cruţa calul de luptă pe care un paj îl ducea în spatele lui, gătit de război, cu creştetul acoperit de o apărătoare de zale, cu o ţepuşă în mijloc. De o parte a şeii atîrna o bărdiţă cu încrustaţii bogate în stil damaschin, iar de cealaltă, o chivără cu panaş a cavalerului şi o glugă de zale, precum şi o spadă lungă cu două gărzi, folosită îndeobşte de cavalerii de pe vremea aceea. Un alt paj ţinea lancea stăpînului său, la capătul căreia flutura o mică flamură, pe care se putea vedea o cruce asemănătoare celei brodate pe mantia lui. Pajul acesta îi ducea şi scutul ; era un scut mic, triunghiular, dar îndeajuns de lat în partea de sus pentru a-i ocroti pieptul şi care se îngusta treptat, terminîndu-se într-un vîrf. Era acoperit cu o bucată de postav roşu, care ascundea privirilor deviza gravată pe scut. Aceşti doi paji erau urmaţi de doi slujitori care, judecînd după feţele lor tuciurii, după turbanele lor albe şi după croiala orientală a straielor lor, păreau a fi băştinaşi ai unei depărtate ţări răsăritene. Întreaga înfăţişare a acestui războinic şi a suitei sale era înfricoşătoare şi ciudată ; îmbrăcămintea pajilor era scînteietoare, iar slujitorii orientali purtau la gît colane de argint : inele din acelaşi metal străluceau pe picioarele lor negre, goale de la genunchi pînă la glezne, şi pe braţele lor dezvelite de la cot în jos. Straiele lor, încărcate cu mătăsuri şi broderii, vădeau bogăţia şi rangul înalt al stăpînului lor, alcătuind totodată un contrast izbitor cu simplitatea războinică a propriei sale ţinute. Erau înarmaţi cu iatagane, ale căror mînere erau bătute cu aur ; de asemenea, aveau nişte hangere turceşti de o lucrătură şi mai scumpă. Fiecare din ei purta la oblînc o legătură de darde, lungi de cîte patru picioare şi cu vîrfurile ascuţite de oţel — o armă folosită mult de sarazini şi a cărei amintire se mai păstrează în exerciţiul militar numit El Jerrid, practicat şi astăzi în ţările Orientului.

Caii acestor slujitori păreau la fel de străini ca şi călăreţii lor. Erau de rasă sarazină, deci de obîrşie arăbească, iar picioarele lor delicate, chişiţele mici, coamele subţiri şi mişcările lor uşoare şi elastice contrastau puternic cu cele ale cailor mătăhăloşi şi greoi, de rasă flamandă şi normandă, crescuţi anume pentru ca războinicii de pe vremea aceea să poată călări pe ei cu toată povara lor de armuri şi de zale ; puşi alături de caii aceştia masivi, care erau o adevărată întruchipare a materiei, caii arăbeşti păreau nişte umbre.

Înfăţişarea bizară a acestei cete de călăreţi nu numai că aţîţă curiozitatea lui Wamba, dar o trezi şi pe aceea a tovarăşului său, mult mai puţin fluşturatic. În persoana monahului, acesta recunoscu numaidecît pe egumenul mănăstirii din Jorvaulx, vestit în întreg ţinutul ca un mare iubitor de vînătoare, de petreceri şi, pe cît pretindeau gurile rele, de alte plăceri lumeşti, şi mai nepotrivite cu juruinţele-i monahale.

Totuşi, atît de slobode erau ideile epocii în ce priveşte purtarea preoţilor — fie ei şi călugări — încît egumenul Aymer se bucura de o frumoasă reputaţie în împrejurimile mănăstirii sale. Firea lui prietenoasă şi slobodă, ca şi uşurinţa cu care ierta toate păcatele mărunte ale oamenilor, făcuseră din el favoritul nobililor şi al seniorilor avuţi, cu mulţi dintre care se şi înrudea, fiind coborîtorul unei distinse familii normande. Femeile, mai cu seamă, nu puteau judeca prea aspru moravurile unui bărbat care era un mărturisit admirator al lor şi care cunoştea atîtea mijloace de alungare a plictisului, acest inamic ce pîndea sălile şi grădinile vechilor castele feudale. Egumenul lua parte la vînători cu mai multă rîvnă decît s-ar fi cuvenit, şi toată lumea era de părere că avea şoimii cei mai bine dresaţi şi ogarii cei mai iuţi din partea de miazănoapte a ţinutului, împrejurare ce-l recomanda cu tărie nobililor mai tineri. Cu cei vîrstnici, altul era rolul pe care trebuia să-l îndeplinească şi, la nevoie, îl juca cu multă cuviinţă.

Puţina lui ştiinţă cărturărească făcea totuşi impresie asupra acestor oameni neştiutori, care-l respectau ca pe un învăţat ; iar purtarea şi vorba lui solemnă, ca şi tonul grav pe care-l folosea ori de cîte ori pomenea de autoritatea bisericii şi a clerului făceau ca în ochii lor să pară cucernicia întruchipată. Chiar oamenii de rînd, care sînt cei mai aspri judecători ai comportării mai-marilor lor, priveau cu bunăvoinţă năs-

truşniciile stareţului Aymer. Era un om mărinimos, iar această virtute acoperă, după cum se ştie, o mulţime de păcate, în alt înţeles decît cel pomenit de Sfînta Scriptură. Veniturile mănăstirii, de care dispunea în bună parte, îi dădea puţinţa să-şi acopere propriile cheltuieli, foarte mari, îngăduindu-i totodată să împartă milostenii ţăranilor asupriţi, cărora le uşura adeseori soarta.

Dacă stareţul Aymer era dus la vînătoare, sau dacă zăbovea prea mult la ospeţe, dacă era văzut în zorii zilei intrînd pe uşa din dos a mănăstirii, întorcîndu-se pe furiş acasă după cine ştie ce întîlnire ce-i împlinise ceasurile de întuneric, oamenii se mulţumeau să dea din umeri şi se împăcau cu abaterile lui, amintindu-şi că acestea erau săvîrşite de mulţi dintre confraţii săi, care în schimb nu aveau nici un fel de calităţi în stare să le răscumpere păcatele. Cei doi şerbi saxoni, care cunoşteau bine pe stareţ şi-i ştiau firea, îi dădură bineţe cu o plecăciune adîncă şi primiră în schimb binecuvîntarea lui : *Benedict, mez fils.* Dar înfăţişarea ciudată a celui care-l însoţea şi a suitei sale îi uluise atît de tare, încît abia auziră întrebarea stareţului de Jorvaulx, anume dacă ştiau prin împrejurimi vreun loc unde ar putea primi găzduire. Înfăţişarea pe jumătate monahală, pe jumătate războinică a străinului cu pielea tuciurie, precum şi îmbrăcămintea stranie şi armele slujitorilor săi orientali le luase piuitul.

Se prea poate, de asemenea, ca graiul în care fusese rostită binecuvîntarea, ca şi întrebarea însăşi să fi sunat neplăcut în urechile celor doi ţărani saxoni, deşi mai mult ca sigur că îl înţeleseseră.

— V-am întrebat, fiii mei — rosti stareţul, ridicînd glasul şi folosind limba francă, mai bine zis jargonul în care normanzii şi saxonii se puteau înţelege unii pe alţii — v-am întrebat dacă prin împrejurimi se află cumva vreun om de ispravă care, din dragoste pentru Cel de Sus şi din respect pentru maica noastră biserica, ar fi dornic să găzduiască şi să ospăteze în noaptea aceasta pe doi din preasmeriţii ei slujitori, precum şi pe cei care-i însoţesc.

Rostise aceste cuvinte pe un ton grav, plin de importanţă, ce contrasta puternic cu vorbele simple pe care socotise nimerit să le folosească.

— Din preasmeriţii slujitori ai maicii noastre biserica — îl îngînă Wamba, avînd grijă, cu toată sminteala lui, să nu fie auzit. Tare-aş vrea să-i văd iconomii, chelarii şi celelalte slugi mai de seamă.

După ce comentă astfel în surdină vorbele stareţului, ridică privirile şi răspunse la întrebarea pusă de acesta :

— Dacă preacuvioşilor părinţi le place hrana bună şi culcuşul moale, ar face bine să meargă călare cale de cîteva mile, pînă la stăreţia din Brinxworth, unde, datorită rangului lor, vor fi primiţi cu cea mai mare cinste. Iar dacă vor cumva să-şi petreacă noaptea în creştinească reculegere, pot merge mai departe, dincolo de rariştea aceea sălbatică, unde vor da de schitul din Copmanhurst. Acolo se află un schimnic evlavios, care va fi bucuros să împartă o noapte cu dînşii atît acoperămîntul său, cît şi binefacerile rugăciunilor sale.

Stareţul scutură din cap la fiecare din aceste propuneri :

— Cinstite prieten — zise el — dacă clinchetul zurgălăilor nu ţi-ar fi tulburat înţelegerea, ţi-ai fi dat seama că „Clericus clericum non decimat", cu alte cuvinte că noi, preoţii, nu abuzăm de ospitalitatea celor din cinul nostru, ci ne folosim mai degrabă de aceea a mirenilor, dîndu-le astfel prilejul de a sluji pre Domnul prin cinstirea şi înlesnirea slujitorilor aleşi de El.

— E adevărat — răspunse Wamba — că eu, care nu-s decît un măgar, am cu toate astea cinstea de a purta zurgălăi, la fel ca şi catîrul sfinţiei tale, dar nu ştiu cum se face, mi-am închipuit că milostenia maicii noastre biserica şi cea a slujitorilor ei începe, ca să zic aşa, la fel ca şi celelalte milostenii, şi anume la ea acasă.

— Pune frîu neobrăzării tale, omule — rosti cavalerul înzăuat, curmînd cu un glas puternic şi aspru trăncăneala lui Wamba. Spune-ne, dacă ştii, care-i drumul spre... cum ziceai că-l cheamă pe franklinul dumitale, stareţe Aymer ?

— Cedric — răspunse acesta — Cedric Saxonul. Spune-mi, prietene, dacă ne aflăm aproape de casa lui, şi arată-ne, dacă poţi, drumul.

— Drumul e tare greu de găsit — răspunse Gurth, rupînd pentru prima oară tăcerea. Şi-apoi Cedric şi ai săi se duc devreme la culcare.

— Fleacuri ! Ce-mi tot îndrugi, omule ? zise cavalerul înzăuat. Le va fi lesne să se scoale şi să împlinească nevoile unor drumeţi ca noi, care nu se vor înjosi să cerşească o găzduire ce li se cuvine de drept.

— Nu ştiu — spuse Gurth morocănos — nu ştiu dacă se cuvine să arăt drumul spre casa stăpînului meu unor oameni care cer ca pe un drept găzduirea, cînd mai toţi oamenii sînt bucuroşi s-o ceară ca pe-un hatîr.

— Îndrăzneşti să discuţi cu mine, sclavule ? zise osteanul şi, vîrîndu-şi pintenii în coasta calului, îl sili să se dea cu cîţiva paşi înapoi, ridicînd totodată cravaşa pe care o ţinea în mînă cu gîndul vădit de a pedepsi cutezanţa acestui ţăran.

Gurth îi aruncă o căutătură sălbatică şi răzbunătoare şi, cu un gest şovăitor, dar aprig, puse mîna pe mînerul jungherului, însă intervenţia stareţului Aymer, care-şi împinse catîrul între tovarăşul său şi porcar, împiedică încăierarea gata să izbucnească.

— Pe sfînta Maria, frate Brian, să nu-ţi închipui că te afli în Palestina, aducînd la supunere pe turcii păgîni şi pe sarazinii necredincioşi ! Nouă, insularilor, nu ne place să fim loviţi, decît doar de biserica noastră sfîntă, care-i pedepseşte adesea pe cei ce-i iubeşte. Spune-mi, prietene — urmă el adresîndu-se lui Wamba şi întărindu-şi vorbele cu un bănuţ de argint — care e drumul ce duce spre casa lui Cedric Saxonul ? Nu se poate să nu-l ştii, şi e de datoria dumitale să arăţi drumeţilor calea, chiar dacă aceştia ar fi mai puţin sfinţi ca noi.

— Zău, părinte — răspunse măscăriciul — capul sarazin al tovarăşului preasfinţiei tale l-a înfricoşat în aşa măsură pe al meu, încît a uitat drumul. Nu cred c-o să mai ajung acasă în noaptea asta.

— Nu umbla cu fleacuri ! zise abatele. Dac-ai vrea, ai şti să ne spui. Fratele acesta preacuvios şi-a petrecut toată viaţa printre sarazini, luptînd pentru recucerirea Sfîntului Mormînt. Dumnealui face parte din Ordinul Cavalerilor Templieri, despre care poate c-ai auzit : e pe jumătate călugăr, pe jumătate oştean.

— Dacă nu-i decît pe jumătate călugăr — zise măscăriciul — n-ar trebui să fie pe de-a-ntregul necugetat faţă de oamenii pe care-i întîlneşte în cale, chiar dacă aceştia nu s-ar grăbi să răspundă la nişte întrebări ce nu-l privesc de fel.

— Îţi iert zeflemeaua — răspunse abatele — cu condiţia să-mi arăţi drumul spre castelul lui Cedric.

— Bine, fie — răspunse Wamba. Preasfinţiile voastre s-o ia la vale, tot pe drumul ăsta, pînă au să ajungă la o cruce înfundată în pămînt, din care abia dacă răzbeşte un cot. De-acolo, s-o apuce pe poteca din stînga, fiindcă sînt vreo patru poteci la răscrucea aceea. Nădăjduiesc că în felul acesta preasfinţiile voastre se vor afla la adăpost înainte să înceapă furtuna.

Abatele îi mulţumi înţeleptului său sfătuitor, şi călăreţii, dînd pinteni cailor, o porniră la drum ca nişte oameni dornici să ajungă la liman înainte de a se dezlănţui furtuna. Vuietul copitelor se stingea în depărtare, cînd Gurth îi spuse tovarăşului său :

— Dacă vor urma înţeleapta-ţi îndrumare, nu cred că preasfinţiile lor au s-ajungă azi-noapte la Rotherwood.

— Nu — răspunse bufonul rînjind — dar dacă au noroc, ar putea ajunge la Sheffield ; e un loc ce li se potriveşte de minune. Nu-s un pădurean chiar aşa de prost, ca să arăt unui cîine ascunzişul căprioarei, cîtă vreme nu vreau s-o hăituiască.

— Că bine zici — spuse Gurth. Ar fi păcat ca stareţul Aymer s-o vadă pe domniţa Rowena. Şi ar fi poate şi mai rău ca Cedric să se ia la harţă cu acest călugăr-oştean ; cum e el iute din fire, n-ar scăpa prilejul. Dar, ca nişte slugi vrednice, să tragem cu urechea şi să vedem ce se-ntîmplă, fără să scoatem o vorbă.

Să ne întoarcem acum la călăreţii noştri. Aceştia îi lăsaseră curînd cu mult în urmă pe cei doi şerbi şi purtau următoarea convorbire în graiul franco-normand, folosit îndeobşte de clasele de sus, în afară de un mic număr de nobili, care încă se mai mîndreau cu obîrşia lor saxonă.

— Ce urmăreau oamenii aceia cu purtarea lor neobrăzată ? întrebă templierul pe cistercian. Şi de ce m-ai împiedicat să-i dau pedeapsa cuvenită ?

— Frate Brian — răspunse stareţul — în ce priveşte pe unul dintre ei, mi-ar fi greu să lămuresc de ce un nebun vorbeşte ca un nebun. Cît despre celălalt ţărănoi, e unul din vlăstarele acelei seminţii sălbatice, aprige şi de neînduplecat, pe care, după cum ţi-am spus adesea, le mai poţi întîlni şi astăzi printre coborîtorii saxonilor înfrînţi, şi a căror supremă plăcere este să-şi arate, prin toate mijloacele ce le stau la îndemînă, ura împotriva cuceritorilor săi.

— L-aş fi silit eu să fie cuviincios — zise Brian. Sînt obişnuit să am de-a face cu asemenea oameni. Prizonierii noştri turci sînt la fel de sălbatici şi de neînduplecaţi ca însuşi Odin, şi totuşi, după două luni petrecute în casa mea, sub privegherea vătafului meu de sclavi, devin umili, supuşi, îndatoritori şi ascultători. Crede-mă, stareţe, trebuie să te fereşti de otravă şi de sabie, căci la cel mai mic prilej pe care li-l dai, oamenii ăştia se folosesc cu dragă inimă şi de una, şi de alta.

— Da, numai că fiece ţară îşi are obiceiurile şi datinile ei — răspunse stareţul Aymer. Şi-apoi, pe lîngă faptul că cu bătaia n-am fi smuls din gura acelui individ nici o vorbă în legătură cu drumul spre casa lui Cedric, s-ar fi iscat, fără îndoială, o ceartă între dumneata şi Cedric, dac-am fi ajuns pîn' la el. Adu-ţi aminte ce ţi-am spus : acest franklin bogat e tare mîndru, iute la mînie, pizmaş şi arţăgos. E un duşman al nobilimii şi chiar al vecinilor săi, Reginald Front-de-Boeuf şi Filip Malvoisin, care, orice s-ar spune, nu-s nişte copilaşi neputincioşi. Îşi apără cu atîta străşnicie drepturile seminţiei sale şi e atît de mîndru că se trage de-a dreptul din Hereward, vestitul apărător al Heptarhiei saxone, încît toată lumea îi spune Cedric Saxonul, iar el se laudă că aparţine acestui neam, în vreme ce mulţi semeni de-ai lui încearcă să-şi ascundă obîrşia, de teamă să nu cadă şi pe umerii lor o parte din *vae victis*, adică din povara umilinţelor impuse învinşilor.

— Stareţe Aymer — spuse templierul — eşti un om brav, cunoscător în ale frumuseţii şi la fel de priceput ca un trubadur în tot ce priveşte dragostea. Ei bine, află că această vestită Rowena ar trebui să fie neasemuit de frumoasă, pentru a mă putea face să mă stăpînesc şi să-mi păstrez cumpătul ca să intru în graţiile unui asemenea ţopîrlan răzvrătit, cum pare să fie tatăl ei, Cedric.

— Cedric nu e tatăl ei — răspunse stareţul — ci doar o rudă depărtată. În vinele fetei curge un sînge şi mai nobil decît cel cu care se laudă dumnealui, şi nu-i legată de el decît printr-o rudenie foarte depărtată. Dar el e tutorele ei şi cred că s-a numit cu de la sine putere. E drept că ţine la pupila lui ca un tată. Cît priveşte frumuseţea ei, în curînd vei putea judeca şi singur. Dar dacă frăgezimea obrajilor ei şi căutătura mîndră şi totuşi blajină a ochilor ei albaştri nu vor alunga din amintirea dumitale pe oacheşele fiice ale Palestinei, sau pe codanele din raiul bătrînului Mahomed, se

cheamă că eu sînt un necredincios şi nu un adevărat fiu al bisericii.

— Dar dacă se va vădi — zise templierul — că mult lăudata dumitale frumoasă nu e chiar atît de frumoasă ? Pe ce punem rămăşag ?

— Eu pun la bătaie colanul meu scump — răspunse stareţul — iar dumneata zece poloboace cu vin de Chios. Sînt de pe acum ale mele, de parc-ar fi în pivniţele mănăstirii, sub cheia bătrînului meu chelar Dennis.

— Voi fi eu însumi arbitru — spuse templierul — şi eu însumi voi hotărî dacă într-adevăr n-am văzut fată mai frumoasă ca ea, de la Rusaliile de-acum un an încoace. Primeşti rămăşagul ? Stareţe, colanul dumitale e în mare primejdie. Am să-l port deasupra grumăjerului, pe arena din Ashby-de-la-Zouche.

— Mai întîi cîştigă-l cinstit şi poartă-l pe urmă cum vei voi — zise stareţul. Am încredere c-o să-mi răspunzi drept, mă bizui pe cuvîntul dumitale de cavaler şi de om al bisericii. Totuşi, frate, ascultă-mi povaţa şi străduieşte-te să te porţi cu mai multă curtenie decît aceea pe care ai deprins-o din obişnuinţa de a porunci unor prizonieri păgîni şi unor sclavi orientali. Cedric Saxonul, dacă se simte jignit, şi trebuie să ştii că pentru aceasta e de ajuns un fleac, e un om care, fără nici un fel de respect pentru demnitatea dumitale de cavaler, pentru rangul meu înalt sau pentru sanctitatea noastră a amîndurora, ne-ar da afară din casă şi ne-ar lăsa să ne adăpostim sub cerul liber, chiar de-ar fi la miezul nopţii. Şi vezi, ai grijă cum te uiţi la Rowena, căreia îi poartă cea mai geloasă dragoste ; dacă va simţi cea mai mică îngrijorare în această privinţă, sîntem pierduţi. Se zice că l-a alungat din casă pe singurul său fiu, din pricină că i-ar fi făcut ochi dulci acestei zîne, care poate fi admirată, pare-se, de la distanţă, dar de care nu te poţi apropia cu alte gînduri decît cu cele cu care ne înfăţişăm la altarul Sfintei Fecioare.

— Bine, ajunge cît ai vorbit — răspunse templierul. Sînt gata să mă stăpînesc o noapte şi să mă port cu sfiala unei fecioare. Cît priveşte temerea dumitale că ne-ar putea da afară cu de-a sila, află că eu şi scutierii mei, împreună cu Hamet şi Abdalla, sîntem în stare a te feri de o astfel de ruşine. Fii sigur că vom fi destul de puternici ca să rămînem pe poziţii.

— Lucrurile nu trebuie să ajungă atît de departe — răspunse stareţul. Dar iată crucea îngropată în pămînt despre care vorbea măscăriciul acela ! Din păcate, însă, e atît de întuneric, că abia se poate desluşi drumul. Ne-a spus, parcă, s-o luăm la stînga.

— La dreapta, pe cîte îmi amintesc — zise Brian.

— Nu, nu, la stînga, cu siguranţă că la stînga. Ţin minte cum a arătat spre stînga cu sabia lui de lemn.

— Da, dar îşi ţinea sabia în mîna stîngă şi a arătat peste umăr spre partea dimpotrivă — spuse templierul.

Întrucît fiecare rămase la părerea lui cu îndărătnicia obişnuită în asemenea cazuri, fură nevoiţi să-i întrebe şi pe slujitori. Din păcate, însă, ei nu fuseseră îndeajuns de aproape de Wamba, pentru a putea auzi ce spusese acesta. În cele din urmă, Brian zări ceva care îi scăpase la început, în lumina tulbure a amurgului.

— Mi se pare că la picioarele crucii e un om adormit, sau poate chiar mort. Hugo, împunge-l niţel cu capătul lanciei.

Numai ce-l împunse, că omul se ridică în picioare, strigînd într-o franţuzească fără cusur :

— Oricine-ai fi, nu-i frumos din partea dumitale să-mi tulburi gîndurile.

— Voiam numai să te-ntrebăm care-i drumul spre Rotherwood, sălaşul lui Cedric Saxonul — zise stareţul.

— Şi eu merg într-acolo — răspunse străinul. Iar de-aş avea un cal, v-aş fi călăuză, fiindcă drumul e cam întortocheat, deşi eu îl cunosc cît se poate de bine.

— Prietene, de ne vei călăuzi cu bine pînă la castelul lui Cedric — zise stareţul — vei primi din parte-ne şi mulţumiri, şi răsplată.

Şi spunînd acestea, porunci unuia dintre slujitori să încalece pe calul pe care-l ducea de căpăstru şi să dea străinului ce urma să-i călăuzească pe acela pe care călărise pînă atunci.

Călăuza lor o apucă pe un alt drum decît cel recomandat de Wamba în scopul de a-i rătăci. Tot mergînd ei pe poteca aceasta, se adînciră şi mai mult în pădure ; poteca trecea pe lîngă o sumedenie de pîrîiaşe, de care era primejdios să te-apropii, din pricina smîrcurilor ce le împrejmuiau, dar străinul părea a cunoaşte fără greş cele mai bune locuri de trecere şi terenul cel mai statornic. Cu multă băgare de

seamă şi luare-aminte el îi scoase pe călăreţi la o potecă mai largă decît toate cele prin care trecuseră pînă atunci, şi, arătînd la capătul acesteia o clădire mare, joasă şi cam împrăştiată, îi spuse stareţului :

— Acolo e Rotherwood, sălaşul lui Cedric Saxonul.

Era o veste plăcută pentru Aymer, care, fiind cam slab de înger, încercase atîtea spaime neliniştitoare trecînd prin smîrcurile acelea primejdioase, încît n-avusese curiozitatea să pună călăuzei nici măcar o singură întrebare. Acum, cînd se simţea uşurat şi aproape de adăpost, curiozitatea începu să i se trezească, aşa încît întrebă pe călăuză cine e şi cu ce se îndeletniceşte.

— Sînt un pelerin întors de curînd din Ţara Sfîntă — răspunse străinul.

— Mai bine-ai fi rămas acolo ca să lupţi pentru recucerirea Sfîntului Mormînt — zise templierul.

— E adevărat, preacinstite cavaler — rosti pelerinul, căruia înfăţişarea templierului îi părea foarte cunoscută — dar cînd cei care s-au legat prin jurămînt să lupte pentru recucerirea cetăţii sfinte cutreieră pe meleaguri atît de depărtate de locurile pe unde s-ar cuveni să-şi facă datoria, ce te mai miri că un biet ţăran paşnic ca mine se leapădă de îndatorirea pe care ei au părăsit-o ?

Templierul era cît pe ce să-l repeadă, dar stareţul nu-i dădu răgazul, exprimîndu-şi încă o dată uimirea că, după o absenţă atît de îndelungată, călăuza lor cunoştea totuşi aşa de bine potecile tainice ale pădurii.

— M-am născut pe meleagurile astea — răspunse călăuza, tocmai cînd ajunseră în faţa castelului lui Cedric, o clădire scundă şi lăbărţată, cu o mulţime de curţi interioare.

Deşi prin mărimea ei, această clădire arăta că stăpînul era un om avut, ea se deosebea cu totul de castelele înalte, cu turle şi întărituri, ale nobililor normanzi, a căror arhitectură se răspîndise în întreaga Anglie. Rotherwood nu era totuşi lipsit de apărare : nici o locuinţă n-ar fi putut, în acele vremuri tulburi, să fie lipsită de apărare, fără primejdia de a fi prădată şi arsă peste noapte. Un şanţ adînc, umplut cu apă dintr-un pîrîu din apropiere, împrejmuia întreaga clădire. O îngrăditură dublă, numită palisadă, alcătuită din nişte pari ascuţiţi, aduşi din pădurea vecină, apăra malurile şanţului, în afară şi înăuntru. În partea de apus, îngrăditura avea o deschizătură, legată printr-o punte cu o intrare asemănătoare ce dădea în interiorul cetăţii. Fuseseră luate unele măsuri de prevedere pentru apărarea acestor intrări cu ajutorul unor ieşituri, înapoia cărora se puteau ascunde la caz de nevoie cîţiva arcaşi sau praştiaşi. Oprindu-se în faţa intrării, templierul sună cu putere din corn, deoarece ploaia, de multă vreme ameninţătoare, începuse acum să cadă cu nemiluita.

CAPITOLUL III

„Şi-atuncea, vai, saxonul cel puternic,
Cu ochi albaştri şi cu păr bălai
Dădu năvală de pe ţărmul sumbru
Al mugitorului ocean german.“
Thomson — Libertate

Într-o sală destul de joasă faţă de lungimea şi lăţimea ei neobişnuită, o masă lungă de stejar, înjghebată din bîrne necioplite, tăiate de-a dreptul în pădure şi nelustruite, fusese aşternută pentru cina lui Cedric Saxonul. Între cer şi sala aceasta nu era decît un acoperiş de grinzi şi de scînduri învelite cu paie ; la fiece capăt al sălii se afla un cămin uriaş, dar cum coşurile erau clădite cît se poate de neîndemînatic, se răspîndea cel puţin tot atîta fum în încăpere, cît era slobozit prin deschizătura coşului. Fumul acesta lustruise parcă grinzile şi bîrnele încăperii scunde, acoperindu-le cu un strat negru de funingine. Pe pereţii laterali ai încăperii atîrnau panoplii cu arme de război şi de vînătoare, iar la fiece colţ era cîte o uşă cu două canaturi care dădea spre alte încăperi ale uriaşei clădiri. Celelalte părţi ale sălii vădeau simplitatea aspră a epocii saxone, simplitate din care Cedric îşi făcea un punct de onoare. Încăperea era pardosită cu lut amestecat cu var şi bine bătătorit, aşa cum sînt pardosite adesea hambarele de astăzi. Pe aproape un sfert din lungimea încăperii, pardoseala era cu un pas mai înaltă, iar platforma aceasta, numită „dais“, era rezervată membrilor de frunte ai familiei şi oaspeţilor de vază. În acest scop, o masă bogat aşternută

cu postav roşu era aşezată de-a curmezişul platformei, iar din mijlocul ei pornea o masă mai lungă şi mai joasă, care se întindea pînă aproape de capătul sălii şi la care ospătau slugile şi oamenii de rînd. Cele două mese aveau forma unui T şi aduceau cu mesele din antichitate, care, rînduite după acelaşi principiu, pot fi văzute şi astăzi în vechile colegii de la Oxford şi Cambridge. Pe platformă erau aşezate jilţuri şi divane masive din lemn de stejar sculptat, iar deasupra lor şi a mesei mai înalte atîrna un polog de postav, menit să-i ocrotească într-o anumită măsură pe demnitarii care ocupau acest loc de onoare, împotriva vîntului, şi mai cu seamă împotriva ploii, care, în unele unghere, îşi croia drum prin acoperişul şubred.

Pereţii acestei părţi a încăperii, pe toată întinderea platformei, erau îmbrăcaţi în perdele, iar pe pardoseală se afla aşternut un covor ; şi perdelele, şi covorul erau înflorate stîngaci cu tapiserie şi broderii în culori strălucitoare, mai bine zis ţipătoare. Pe lîngă masa scundă, după cum am mai arătat, nu se afla nici un tavan ; pereţii, tencuiţi de mîntuială, erau golaşi, iar pe jos lutul nu era acoperit de nici un covor ; masa, de asemenea, nu era aşternută, iar în locul jilţurilor tronau nişte laviţe grele şi necioplite. La mijlocul mesei de onoare erau aşezate două fotolii mai înalte decît celelalte, pentru stăpînul şi stăpîna casei, care prezidau mesele oferite oaspeţilor şi care în felul acesta se făceau vrednici de titlul de „împărţitori de pîine“, în mare cinste la saxoni.

Lîngă fiecare din aceste fotolii se afla cîte un scăunel sculptat, cu încrustaţii curioase de fildeş — semn ce le deosebea de toate celelalte. Într-unul din aceste fotolii şedea în clipa aceea Cedric Saxonul, care deşi n-avea decît rangul de „thane“ sau „franklin“, cum îi spuneau normanzii, era cuprins, din pricina întîrzierii cinei, de o nerăbdare nervoasă, care s-ar fi potrivit de minune unui jude de altădată, sau chiar din zilele noastre.

Se vedea limpede, din toată înfăţişarea lui, că stăpînul casei era un suflet deschis, dar iute din fire. Era un om de statură mijlocie, însă lat în spate, cu braţele lungi şi bine legat, ca un bărbat deprins cu ostenelile războiului sau ale vînătoarei ; avea o faţă lată, cu trăsături limpezi, deschise, nişte ochi mari, albaştri, dinţi frumoşi şi un cap armonios alcătuit ; întreaga lui fiinţă respira acea voie bună care însoţeşte adesea o fire repezită şi aprigă. În ochii lui ardea flacăra mîndriei şi a neîncrederii, deoarece îşi cheltuise cei mai buni ani din viaţă luptînd pentru afirmarea unor drepturi veşnic primejduite, iar firea lui bătăioasă şi hotărîtă era necontenit la pîndă, tocmai din pricina acestor împrejurări. Pletele sale lungi şi blonde, pieptănate cu grijă, i se revărsau pe umeri, despicate la mijloc de o cărare ce-i străbătea creştetul capului pînă deasupra frunţii. Cu toate că Cedric mergea pe-al şaizecilea an, părul lui nu dădea semne de încărunţeală.

Purta un pieptar verde, îmblănit la gît şi la mîneci cu o pielicică de jder numită sîngeap, de o calitate inferioară herminei. Pieptarul acesta atîrna, descheiat, deasupra unei tunici roşii, lipită strîns de trup ; purta pantaloni scurţi — tot din stofă roşie, care nu treceau mai jos de coapsă, lăsîndu-i genunchii dezveliţi. În picioare avea sandale ţărăneşti, dar dintr-un material mai scump şi prinse în faţă cu nişte catarame de aur. Pe braţe purta brăţări de aur, iar în jurul gîtului — un colan mare din acelaşi metal preţios. Mijlocul i-era încins cu un brîu înflorat, de care spînzura o sabie scurtă şi dreaptă, cu două tăişuri şi cu vîrful ascuţit, aşezată în aşa fel, încît îi cădea aproape perpendicular pe trup. Pe spătarul fotoliului atîrna un contăş de postav roşu, căptuşit cu blană, precum şi o tichie din acelaşi postav, cu o cusătură aleasă ; contăşul şi tichia întregeau îmbrăcămintea bogatului moşier cînd acesta catadicsea să iasă la plimbare. O suliţă scurtă, cu mîner lat şi strălucitor de oţel era de asemenea rezemată de spătarul fotoliului ; se folosea de ea cînd ieşea din castel, ca de un ciomag sau de o armă, după nevoie. Mai mulţi slujitori, ale căror straie închipuiau o gamă întreagă între strălucirea îmbrăcămintii stăpînului lor şi simplitatea de rînd a veşmintelor lui Gurth porcarul, prindeau privirile şi aşteptau poruncile nobilului saxon. Doi sau trei slujitori de rang mai înalt stăteau în spatele stăpînului lor, pe platformă ; ceilalţi erau răspîndiţi în partea de jos a sălii. Se mai zăreau şi altfel de servitori ; doi-trei ogari mari şi zbîrliţi, de soiul celora care erau folosiţi pe vremea aceea la vînătoarea de cerbi şi de lupi, doi-trei zăvozi ciolănoşi şi puternici, cu gîturile groase, capetele mari şi urechile lungi şi vreo doi cîini mai mici, de rasa numită astăzi „terrier“ ; toţi aceştia aşteptau nerăbdători să fie servită cina, dar, cu agerimea proprie spiţei lor, agerime ce le îngăduia să citească

pe fețele oamenilor, se fereau să tulbure tăcerea posomorîtă a stăpînului lor, temîndu-se pesemne de bastonașul alb pe care Cedric și-l pusese alături de tacîm în scopul de a respinge orice cutezanță a servitorilor săi patrupezi. Doar un cîine lup, sur, își luase libertatea de a se așeza, ca un favorit, aproape de fotoliul de onoare, și din cînd în cînd își îngăduia să atragă luarea-aminte a stăpînului său, punîndu-și capul păros și enorm pe genunchii acestuia, sau atingîndu-i mîna cu botul. Dar pînă și favoritul era respins cu porunca aspră : „Jos, Balder ! Jos ! Nu-mi arde de fleacuri !"

Într-adevăr, Cedric, după cum am văzut, nu prea era liniștit. Domnița Rowena, care se dusese la o biserică depărtată pentru a lua parte la slujba de vecernie, se întorsese abia de curînd acasă și-și schimba acum veșmintele, udate de furtună. În afară de asta nu sosise încă nici o veste despre Gurth și turma lui de porci, care ar fi trebuit de mult să se întoarcă din pădure, iar vremurile erau atît de tulburi, încît zăbava se putea datora vreunei prădăciuni din partea proscrișilor ce-și aveau sălașul în pădurea vecină, sau samavolniciei vreunui baron megieș, care, cunoscîndu-și puterea, își putea de asemenea îngădui să încalce drepturile de proprietate.

Faptul nu era lipsit de gravitate, întrucît o mare parte din avuția domestică a proprietarilor saxoni consta din numeroasele lor turme de porci, mai ales în ținuturile păduroase, unde aceste animale își găseau cu ușurință hrana.

Pe lîngă aceste pricini de îngrijorare, thane-ul saxon mai era neliniștit de absența măscăriciului său favorit, Wamba, ale cărui glume, bune sau rele, erau ca sarea pentru cina lui, pe care obișnuia s-o stropească din belșug cu bere și vin. La toate acestea se adăuga faptul că Cedric nu pusese nimic în gură de la amiază, iar ora obișnuită a cinei trecuse de mult — pricină de enervare pentru nobilii de țară, atît pentru cei din vechime, cît și pentru cei din zilele noastre. Enervarea aceasta se vădea în felul lui repezit de a vorbi, în frînturi de fraze rostite parte pentru sine însuși, parte pentru servitorii din jurul său, și adresate îndeosebi paharnicului, care-l ogoia din cînd în cînd, turnîndu-i vin într-un pocal de argint.

— De ce-o fi zăbovind atîta domnița Rowena ?

— Se piaptănă și vine numaidecît — îi răspunse o slujnică pe tonul sigur cu care slujnica favorită a unei cucoane

din zilele noastre răspunde stăpînului casei. Nu cumva ați vrea să stea la masă cu pălăria și fusta ? ! Nu-i cucoană în tot ținutul să se-mbrace mai repede ca stăpîna mea !

Acest argument de netăgăduit stîrni un fel de „hm !" aprobator din partea saxonului, care adaose :

— Nădăjduiesc că data viitoare cînd se va duce să se reculeagă la biserica sfîntului Ioan, o va face pe vreme frumoasă.

Și, întorcîndu-se spre paharnic, ridică glasul, ca și cum ar fi fost fericit că găsise pe cineva asupra căruia să-și verse năduful, fără teamă și fără nici o știrbire a autorității sale :

— Mii de draci, ce-o fi cu Gurth că zăbovește atîta pe afară ? Îmi spune inima c-o s-auzim vești proaste despre turmă ; și cu toate astea e un argat credincios și prevăzător de felul lui. Mă gîndeam să-i dau o slujbă mai bună, poate chiar în garda mea [1].

Oswald, paharnicul, îi spuse cu umilință că „abia a trecut un ceas de cînd a sunat stingerea", scuză cît se poate de nefericită, deoarece privea o chestiune cu totul neplăcută auzului unor urechi saxone.

— La naiba cu stingerea și cu feciorul de lele care ne-a vîrît-o pe gît. Și la naiba cu sclavul fără suflet care pomenește de ea în graiul saxonilor, de față cu un saxon ! Stingerea ! urmă el și se opri o clipă. Stingerea asta silește pe oamenii cinstiți să-și stingă luminile, pentru ca astfel hoții și tîlharii să-și poată face de cap pe întuneric ! Stingere ! Hm ! Reginald Front-de-Boeuf și Filip de Malvoisin știu prea bine la ce folosește stingerea, după cum știa și William Bastardul, el însuși, și toți aventurierii normanzi care-au luptat la Hastings. Nu m-aș mira să aflu că turma mea a fost prădată ca să-i scape de foamete pe banditii flămînzi, pe care ei nu-s în stare să-i hrănească decît prin tîlhărie. De bună seamă că robul meu

[1] Termenul folosit în original este „cnichts", prin care saxonii desemnau o categorie de slujitori-oșteni, uneori liberi, alteori servi, dar totdeauna superiori slugilor de rînd — fie la curtea unui rege, fie în casele juzilor sau thanilor. Dar, întrucît cuvîntul „cnicht" — ortografiat astăzi „knight" — s-a încetățenit în limba engleză ca un echivalent al cuvîntului normand „chevalier", m-am ferit să-l dau aci în vechea sa accepțiune, spre a nu stîrni confuzie. (N.T.)

credincios a fost omorît, averea mi-a fost prădată, iar Wamba, unde-i Wamba ? A zis careva că a plecat cu Gurth ?

Oswald răspunse că da.

— Hm ! Din ce în ce mai bine ! L-au răpit şi pe el, bufonul saxon, ca să-l bage slugă la stăpînul normand. La drept vorbind, toţi sîntem nebuni că-i slujim, şi sîntem mai vrednici de dispreţul şi batjocura lor decît dacă ne-am fi născut cu mintea beteagă. A, dar o să mă răzbun eu ! adăugă el, apucînd lancea şi ridicîndu-se brusc din fotoliu, aţîţat de propria-i bănuială. Am să mă plîng marelui consiliu. Am destui prieteni şi slujitori, o să-l provoc la luptă în arenă pe normand, am să mă măsor eu însumi cu el. N-are decît să vină înzăuat şi împlătoşat, cu toate armele care pot da curaj unui laş ! Am înfipt eu destule suliţe ca aceasta în paveze de trei ori mai grele ca scuturile lor ! M-or fi crezînd bătrîn, dar o să le-arăt eu lor, aşa singur şi fără copii cum sînt, că în vinele lui Cedric curge sîngelui lui Herward. Ah, Wilfred, Wilfred ! adăugă el cu voce scăzută — de-ai fi putut să-ţi stăpîneşti patima prostească, tatăl tău n-ar mai fi fost părăsit, la bătrîneţe, ca stejarul stingher care-şi întinde în bătaia furtunii crengile frînte şi lipsite de apărare !

Gîndurile acestea îi schimbară mînia în tristeţe. Punînd la loc lancea, se aşeză iar, cu ochii în pămînt, cufundîndu-se în gîndurile-i amare.

Îl trezi din visare sunetul puternic al unui corn, căruia îi răspunseră lătraturile şi urletele tuturor cîinilor din încăpere, precum şi ale altor douăzeci-treizeci aflaţi în celelalte părţi ale castelului. Pentru a face să amuţească această larmă canină a fost nevoie de o temeinică folosire a bastonaşului alb, precum şi de strădania slugilor.

— Duceţi-vă la poartă, băieţi ! rosti cu grăbire Saxonul, de îndată ce larma se potoli într-atît, încît slujitorii să-i poată auzi glasul. Vedeţi ce veşti ne aduce cornul acesta. Îmi închipui că vesteşte vreun jaf sau vreo tîlhărie săvîrşite pe pămînturile mele.

Nu trecură nici trei minute şi unul din paznici se întoarse, spre a-l vesti că „stareţul Aymer din Jorvaulx şi vrednicul cavaler Brian de Bois-Guilbert, comandor al neînfricatului şi cinstitului Ordin al Cavalerilor Templieri, împreună cu mica lor suită, cer găzduire şi adăpost pentru noapte, fiind în trecere spre un turnir ce urmează a avea loc nu departe de Ashby-de-la-Zouche, de azi în două zile".

— Aymer ? Stareţul Aymer ? Brian de Bois-Guilbert ? murmură Cedric. Amîndoi sînt normanzi, dar fie că-i vorba de saxoni, ori de normanzi, ospitalitatea Rotherwood-ului, nu se poate dezminţi. Şi mai bineveniţi ar fi fost de şi-ar fi văzut de drum, dar ar fi nedemn din parte-ne să ne precupeţim găzduirea şi hrana pe-o noapte. Ca oaspeţi, pînă şi normanzii sînt nevoiţi să-şi ţină-n frîu neobrăzarea. Du-te, Hundebert — adăugă el, adresîndu-se majordomului proţăpit la spatele lui cu o baghetă albă. Ia cu tine şase servitori şi du-i pe străini la odăile oaspeţilor. Aveţi grijă de caii şi catîrii lor şi băgaţi de seamă ca oamenii din suită să nu ducă lipsă de nimic. Dacă va fi nevoie, să li se dea haine de schimb, să li se facă focul şi să li se dea apă de spălat, şi vin, şi bere. Porunciţi bucătarilor să adauge cinei noastre tot ce pot pregăti la iuţeală ; bucatele să fie aduse la masă de îndată ce străinii aceştia vor fi gata să cineze. Spune-le, Hundebert, că Cedric le-ar ura el însuşi bun venit, dacă nu s-ar fi legat prin jurămînt să nu se depărteze niciodată cu mai mult de trei paşi de platforma de onoare a acestei săli, pentru a ieşi în întîmpinarea vreunui străin, în vinele căruia nu curge sîngele monarhiei saxone. Du-te ! Vezi să fie serviţi cum se cuvine. Să nu zică, în trufia lor, că bădăranul de saxon şi-a arătat sărăcia şi zgîrcenia deopotrivă.

Majordomul ieşi însoţit de mai mulţi slujitori, pentru a împlini poruncile stăpînului său.

— Stareţul Aymer ! repetă Cedric, întorcîndu-se cu faţa spre Oswald. Dacă nu mă-nşel, e fratele lui Giles de Mauleverer, astăzi senior de Middleham ?

Oswald dădu cuviincios din cap.

— Fratele său ocupă locul şi stăpîneşte samavolnic domeniile unei seminţii mai vrednice, cea a lui Ulfgar de Middleham. Dar oare nu toţi seniorii normanzi fac la fel ? Stareţul este, zice-se, un preot vesel din fire şi cam slobod în purtări, căruia-i plac mai mult cupa de vin şi cornul de vînătoare decît clopotul şi ceaslovul. Foarte bine ! Să poftească, va fi binevenit. Cum ziceai că-l cheamă pe templier ?

— Brian de Bois-Guilbert.

— Bois-Guilbert ? [illegible] Cedric, pe acelaşi ton meditativ şi [illegible] poruncitor, care [illegible] de a trăi

printre slugi, făcîndu-l să semene cu un om care stă de vorbă cu sine însuşi mai degrabă decît cu cei din jurul lui. Bois-Guilbert ? E un nume cu faimă, faimă bună şi rea deopotrivă. Se spune că-i mai viteaz decît toţi templierii, dar pătat cu păcatele lor obişnuite : trufia, înfumurarea, cruzimea şi destrăbălarea ; un om rău, fără inimă, care nu se teme de nimic pe pămînt şi nici de cer nu-i e frică. Aşa spun cei cîţiva războinici care s-au întors din Palestina. Bine, fie ! Pentru o singură noapte, merge. Va fi, deci, şi el binevenit. Oswald, dă cep butoiului cu vinul cel mai vechi, serveşte pe masă cel mai bun mied, berea cea mai tare, moratul cel mai gustos, cidrul cel mai spumos, pigmenţii cei mai aromaţi [1]. Umple pocalele cele mai mari. Templierii şi stareţii se dau în vînt după vinurile bune şi după cupele făcute pe măsura setei lor. Elgitha, spune-i domniţei Rowena că astă-seară n-o mai aşteptăm să coboare în sală, afară doar dacă nu va socoti că-i face plăcere să vină.

— Sigur c-o să-i facă plăcere — se grăbi să răspundă Elgitha. Totdeauna e dornică să audă veşti din Palestina.

Cedric o săgetă pe îndrăzneaţa slujitoare cu o privire mînioasă, dar Rowena, împreună cu tot ce ţinea de ea, era privilegiată şi la adăpost de mînia lui — aşa că bătrînul spuse doar :

— Taci, domnişoară ! Limba dumitale o cam ia razna. Adu la cunoştinţa stăpînei vorbele mele şi spune-i să hotărască aşa cum va socoti de cuviinţă. Măcar în casa aceasta, coborîtoarea lui Alfred domneşte şi astăzi ca o prinţesă.

Elgitha ieşi din încăpere.

— Palestina ! murmură Saxonul. Palestina ! Cîte urechi se pleacă la poveştile pe care le aduc din ţara aceea nenorocită nişte cruciaţi păcătoşi, sau nişte pelerini făţarnici ! Eu însumi aş fi în stare să cer, să întreb, să ascult cu sufletul la gură poveştile pe care aceşti pierde-vară vicleni le scornesc ca să ne smulgă ospitalitatea, dar nu ! Fiul care nu mi-a dat ascultare nu-mi mai este fiu şi nu mă voi îngriji de soarta lui mai mult decît de aceea a celui din urmă neisprăvit din milioanele

[1] E vorba de nişte băuturi saxone — după cum ne arată şi Turner : „Morat"-ul se făcea din miere şi zeamă de mure ; „pigmenţii" erau un fel de lichior dulce, făcut dintr-un vin foarte aromat şi îndulcit cu miere. Celelalte băuturi n-au nevoie de nici o lămurire. (N.A.)

de neisprăviţi care şi-au crestat semnul crucii pe umeri şi care au săvîrşit tot felul de grozăvii şi crime sîngeroase, sub cuvînt că în felul acesta ar împlini voia Domnului.

Încruntîndu-şi sprîncenele, îşi aţinti o clipă privirile pe podea. În clipa cînd le ridică, uşa cu două canaturi din fundul odăii se deschise larg şi oaspeţii intrară în încăpere, în urma majordomului cu baghetă şi a patru slujitori înarmaţi fiecare cu cîte o faclă.

CAPITOLUL IV

„Porci, capre, oi şi tăuraşi tăiaţi
Pe marmură zăceau, însîngeraţi.
Plutea în aer miros de frigare,
Trandafiriu sta vinul în pahare.

*

Ulise-i la ospăţ şi el chemat,
Dar regele, hain, l-a aşezat
Pe-un scaun de rînd, la o măsuţă joasă."
Odiseea, *cartea a 21-a*

Stareţul Aymer se folosise bucuros de prilejul de a-şi schimba straiele de călărie cu o îmbrăcăminte şi mai aleasă, deasupra căreia îşi pusese o mantie cu cusături ciudate. În afară de inelul masiv de aur, cu pecete, care arăta demnitatea sa ecleziastică, degetele lui erau încărcate, în ciuda canoanelor bisericeşti, cu giuvaere scumpe. Sandalele îi erau croite din cea mai fină piele, adusă din Spania ; barba lui era potrivită din foarfece atît cît îngăduia ordinul din care făcea parte, iar creştetul ras i-era ascuns de o tichie roşie din mătase brodată.

Cavalerul templier îşi schimbase de asemenea înfăţişarea, şi deşi straiele lui erau mai puţin împopoţonate ele nu păreau mai sărace ca acelea ale tovarăşului său, ba trebuie spus că întreaga lui ţinută părea şi mai impunătoare. Îşi înlocuise cămaşa de zale cu o tunică de mătase de un purpuriu închis, îm-

podobită cu fîşii de blană, deasupra căreia cădea în falduri bogate lunga lui mantie, de un alb neprihănit. Pe umărul acesteia se vedea crucea cu opt braţe a Ordinului Templierilor, croită din catifea neagră. Gluga mantiei nu-i mai acoperea sprîncenele, umbrite doar de şuviţele-i scurte şi groase de păr negru ca pana corbului, care se potriveau de minune cu culoarea neobişnuit de închisă a feţei sale.

Mersul şi întreaga lui ţinută ar fi fost de o maiestate şi de o graţie fără seamăn, dacă n-ar fi purtat pecetea unei trufii nemăsurate, lesne dobîndite prin obişnuinţa de a porunci nestingherit.

Aceşti doi demnitari erau urmaţi de slujitorii lor şi, la o distanţă respectuoasă, de cel care-i călăuzise pînă aici.

Înfăţişarea acestuia nu avea nimic deosebit, în afara straielor sale ponosite de pelerin. Tot trupul îi era înfăşurat într-o dulamă de şiac negru, care aducea cu mantia unui husar din zilele noastre, avînd aceleaşi aripi pentru acoperirea braţelor. Dulama asta se numea „sclaveyn" sau „sclavonian". În picioare purta sandale grosolane, prinse cu nişte cureluşe de gleznele goale ; o pălărie cu marginile largi jur împrejurul căreia erau cusute cochilii de scoici, precum şi un toiag lung, ghintuit, la capătul căruia atîrna o ramură de palmier, întregeau îmbrăcămintea pelerinului. Acesta păşea cu umilinţă în urma alaiului care intrase în sală şi, băgînd de seamă că masa cea scundă abia de ajungea pentru slugile lui Cedric şi pentru suita celor doi oaspeţi, se retrase spre un scaun aflat dedesubtul unuia din căminurile acelea uriaşe ; aşezîndu-se acolo, începu să-şi usuce straiele, cu gîndul să aştepte aşa pînă ce, prin plecarea cuiva va putea găsi loc la masă, sau pînă ce majordomul va binevoi să-i trimită demîncare chiar în locul acela de lîngă cămin.

Cedric se ridică să-şi întîmpine oaspeţii ca o gazdă demnă ; coborînd de pe platforma numită „dais", făcu trei paşi către ei, apoi îi aşteptă să se apropie şi le vorbi astfel :

— Îmi pare foarte rău, preacucernice stareţ, că un jurămînt mă sileşte să nu înaintez nici cu un pas mai mult pe această podea a strămoşilor mei, chiar dacă e vorba de nişte oaspeţi atît de aleşi ca dumneata şi viteazul cavaler al Sfîntului Templu. Dar majordomul meu v-a lămurit de bună seamă pricina acestei părelnice lipse de curtenie. De asemeni, vă rog

să mă iertaţi că vă vorbesc în graiul meu natal, şi să-mi răspundeţi în acelaşi grai, dacă bineînţeles îl cunoaşteţi. Dacă nu, pricep îndeajuns limba normandă ca să pot urmări gîndurile dumneavoastră.

— Jurămintele — zise abatele — cată a fi îndeplinite, vrednice franklin, sau îngăduiţi-mi să vă spun vrednice thane, deşi titlul e învechit. Jurămintele ne leagă de cer, ele sînt ca funiile care leagă jertfa de altar şi, de aceea, după cum spuneam, trebuie îndeplinite întocmai, dacă bineînţeles sfînta noastră mamă, biserica, nu hotărăşte altminteri. Cît despre limbă, sînt bucuros să stau de vorbă în graiul cinstitei mele bunici Hilda de Middleham, care a murit ca o sfîntă, aproape la fel, dacă-mi este îngăduit s-o spun, cu glorioasa ei tiză, binecuvîntata sfîntă Hilda de Whitby, Dumnezeu s-o aibă în pază !

După ce stareţul sfîrşi această omelie, menită să cîştige bunăvoinţa gazdei, tovarăşul său spuse scurt şi răspicat :

— Vorbesc numai franceza, limba regelui Richard şi a nobililor săi, dar pricep îndeajuns engleza, pentru a mă putea înţelege cu băştinaşii acestei ţări.

Cedric aruncă interlocutorului său una din acele priviri fulgerătoare şi mînioase, pe care i le stîrneau întotdeauna comparaţiile făcute între cele două naţii vrăjmaşe ; dar, aducîndu-şi aminte de îndatoririle sale de gazdă, îşi stăpîni mînia şi, arătînd cu mîna spre două jilţuri ceva mai joase decît fotoliul lui, dar aşezate chiar lîngă el, îi pofti pe oaspeţi să ia loc şi făcu semn că cina poate fi servită.

În timp ce slugile se grăbeau să împlinească porunca lui Cedric, acesta îl zări pe Gurth, porcarul, care tocmai intrase în sală împreună cu tovarăşul său Wamba.

— Să vină-ncoace, haimanalele ! porunci Saxonul, nerăbdător, iar cînd vinovaţii se înfăţişară înaintea lui, urmă : Cum se face, nemernicilor, c-aţi zăbovit atîta pe-afară ? Ascultă, Gurth, ticălosule, ţi-ai adus turma acasă, sau ai lăsat-o pradă tîlharilor şi hoţilor ?

— Turma e la adăpost, nu vă supăraţi — zise Gurth.

— Ba mă supăr, ticălosule ! îl repezi Cedric. M-ai făcut să bănuiesc vreme de două ore cu totul altceva şi să mă perpelesc scornind tot felul de gînduri de răzbunare împotriva vecinilor, pentru nişte fărădelegi pe care nu le-au făptuit. Să ştii că la cea dintîi greşeală de soiul ăsta, am să te pun în lanţuri şi am să te-arunc în temniţă.

Gurth, care cunoştea firea mînioasă a stăpînului său, nu încercă să se dezvinovăţească, dar măscăriciul, care ştia că datorită privilegiilor sale de nebun se putea bizui pe îngăduinţa lui Cedric, răspunse şi pentru celălalt :

— Zău, nene Cedric, astă-seară nu sînteţi nici înţelept, nici cuminte !

— Ia vezi — îi răspunse stăpînul său — dacă faci prea mult pe nebunul, te bag în cuşca paznicului, ca să simţi puţin gustul disciplinei !

— Mai întîi — zise Wamba — aş vrea ca înţelepciunea voastră să-mi spună dacă e drept şi înţelept lucru să pedepseşti pe cineva pentru vina altcuiva.

— Fireşte că nu, măscăriciule — răspunse Cedric.

— Atunci, unchiule, de ce să-l ferecaţi în lanţuri pe bietul Gurth, pentru greşeala cîinelui său Fangs ? Căci pot să jur că n-am zăbovit nici o clipă pe drum după ce am adunat turma, dar Fangs n-a izbutit să facă treaba asta decît cînd au sunat clopotele de vecernie.

— Atunci, dacă greşeala e a lui, să fie spînzurat Fangs, iar tu fă-ţi rost de alt cîine ! rosti Cedric, întorcîndu-se iute cu faţa spre porcar.

— Daţi-mi voie, nene — zise măscăriciul — asta ar fi oarecum nedrept din partea unui judecător atît de înţelept. Fiindcă nu-i vina lui Fangs că şchioapătă şi nu poate să adune la un loc turma, ci-i vina ălora care i-au tăiat două gheare la labele din faţă, tăiere pe care fără îndoială că n-ar fi încuviinţat-o, dacă bietul de el ar fi fost întrebat.

— Şi cine-i acela care a cutezat să betegească un animal de-al robului meu ? întrebă Saxonul, aprinzîndu-se de mînie.

— Pe legea mea — zise Wamba — vinovatul e bătrînul Hubert, pădurarul jupînului Malvoisin. El l-a prins pe Fangs în pădure şi a scornit că bietul cîine ar fi fugărit o ciută, călcînd cică astfel dreptul stăpînului său, care are în supravegherea sa pădurile din ţinut.

— Să-l ia dracu' pe Malvoisin, cu pădurar cu tot ! izbucni Saxonul. O să-i învăţ eu că pădurile-s slobode de cînd cu Marea Chartă a pădurilor. Dar destul cu povestea asta ! Du-te la locul tău, caraghiosule, iar tu, Gurth, fă-ţi rost de alt cîine ; şi dacă pădurarul va îndrăzni să se atingă şi de ăsta, îl fac eu să nu mai pună niciodată mîna pe arc ! Să-mi iasă numele de

fricos, dacă nu-i retez arătătorul mîinii drepte ! N-o să mai tragă el cu arcul ! Vă cer iertare, vrednicii mei oaspeţi ! Sînt înconjurat de nişte vecini care seamănă leit cu păgînii dumneavoastră din Ţara Sfîntă, nobile cavaler. Dar, iată, masa e pregătită, ospătaţi-vă şi fie ca buna primire să vă facă să uitaţi puţinătatea bucatelor !

La drept vorbind, bucatele aşternute pe masă n-aveau nevoie de nici o scuză a stăpînului casei. În partea de jos a mesei se aflau hartane de porc, gătite în fel şi chip, precum şi păsări, fripturi de căprioară, de berbec şi de iepure, laolaltă cu diferite soiuri de peşti, bucătoaie de pîine, plăcinte şi fel de fel de prăjituri făcute din fructe şi miere. Păsările sălbatice mai mici, care se găseau din belşug pe masă, nu erau servite în talgere, ci aduse în frigărui de lemn de către paji şi slujitori, care le ofereau pe rînd fiecărui oaspe, aşafel încît acesta să poată tăia din frigare cît îi poftea inima.

Lîngă fiece oaspe de rang era pus un pocal de argint, iar pe masa cea scundă se aflau cupe mari de corn.

Tocmai cînd să înceapă ospăţul, majordomul strigă, ridicîndu-şi deodată bagheta :

— O clipă ! Faceţi loc domniţei Rowena !

O uşă laterală din celălalt capăt al sălii se deschise şi Rowena intră în încăpere, urmată de patru slujnice.

Cu toate că Cedric fu surprins — şi încă în chip neplăcut — să-şi vadă pupila înfăţişîndu-se în public cu prilejul acesta, el se grăbi totuşi să-i iasă în întîmpinare şi s-o petreacă respectuos la jilţul înalt din dreapta sa, jilţ hărăzit stăpînei casei.

Toţi mesenii se ridicară în picioare ca s-o primească în mijlocul lor ; răspunzînd printr-un gest mut omagiului lor, domniţa Rowena înaintă cu graţie spre locul ei. Înainte ca ea să fi avut vreme să se aşeze, templierul îi şopti la ureche staretului :

— N-am să port colanul dumitale de aur în turnir. Vinul de Chios îţi aparţine.

— Ce ţi-am spus eu ? îi răspunse stareţul. Dar stăpîneşte-ţi admiraţia, franklinul e cu ochii pe dumneata.

Neţinînd seama de această povaţă şi obişnuit să asculte doar de glasul dorinţelor sale, Brian de Bois-Guilbert o privea ţintă pe mîndra saxonă, a cărei frumuseţe îl tulburase cu atît mai mult, cu cît se deosebea cu totul de cea a sultanelor orientale.

Avînd un trup cît se poate de armonios, Rowena era înaltă, fără însă ca înălţimea ei să întreacă măsura. Faţa îi era de o albeaţă sclipitoare, dar această albeaţă nu avea nimic searbăd, datorită trăsăturilor ei nobile şi a felului cum îşi ţinea capul. Ochii ei limpezi, albaştri, încadraţi de nişte sprîncene graţioase, destul de negre pentru a da contur frunţii, păreau a avea deopotrivă darul de a aprinde şi de a topi, de a porunci şi de a implora. Dacă blîndeţea era expresia cea mai firească a unui asemenea mănunchi de trăsături, se vedea limpede că în cazul ei obişnuinţa de a domina şi de a primi omagiile tuturor dăduse tinerei domniţe saxone un caracter mîndru, care, suprapunîndu-se aceluia hărăzit ei de natură, i-l schimba într-o oarecare măsură. Părul ei bogat, de o nuanţă între brun şi blond, era pieptănat cu graţie şi fantezie într-o sumedenie de cîrlionţi, la împletirea cărora arta dăduse probabil o mînă de ajutor naturii. Părul acesta, presărat cu pietre scumpe, era despletit — semn ce vădea obîrşia nobilă şi libertatea cu care venise pe lume domniţa. La gît purta un lanţ de aur, cu un mic pandantiv din acelaşi metal. Pe braţele-i goale străluceau brăţări. Îmbrăcămintea-i era alcătuită dintr-o bluză şi o fustă de mătase de un verde-pal, deasupra cărora purta o mantilă bogată, care ajungea pînă la pămînt, şi ale cărei mîneci, deşi neobişnuit de largi, nu treceau totuşi decît foarte puţin de coate. Mantila, de un roşu-închis, era făcută din lîna cea mai fină. În partea de sus avea prins un văl de mătase cusut cu fir de aur, care putea fi tras peste faţă şi peste piept, după moda spaniolă, sau aşezat ca un fel de draperie în jurul umerilor, potrivit dorinţei celei ce-l purta.

Cînd Rowena băgă de seamă că ochii cavalerului templier sînt aţintiţi asupra ei cu o strălucire care, sub sprîncenele negre ce-i încadrau, îi făcea să semene cu doi tăciuni aprinşi, îşi trase cu demnitate vălul pe faţă, dîndu-i a înţelege că îndrăzneala privirilor lui îi era neplăcută. Cedric surprinse această mişcare şi-şi dădu seama de pricina ei.

— Domnule templier — rosti el — obrajii fetelor noastre saxone n-au fost îndeajuns de pălite de razele soarelui, pentru a putea îndura privirile stăruitoare ale unui cruciat.

— Dacă am greşit cu ceva — răspunse sir Brian — vă cer iertare, mai bine zis cer iertare domniţei Rowena, căci mai mult decît atîta nu mă voi înjosi.

— Domniţa Rowena — se amestecă în vorbă stareţul — ne-a pedepsit pe toţi punînd la punct cutezanţa prietenului meu. Vreau să sper că va fi mai puţin crudă cu strălucita adunare pe care o va prilejui turnirul.

— Nu e sigur că vom lua parte la el — spuse Cedric. Nu-mi prea plac aceste deşertăciuni, pe care străbunii mei nu le cunoşteau într-o vreme cînd Anglia mai era liberă.

— Să nădăjduim totuşi — zise stareţul — că alături de noi veţi voi să purcedeţi într-acolo. Cînd drumurile sînt atît de nesigure, escorta lui sir Brian de Bois-Guilbert nu e de loc de dispreţuit.

— Domnule stareţ — răspunse saxonul — orişiunde am călătorit în această ţară, n-am avut nevoie în nici o privinţă de vreun alt ajutor în afară de acela al spadei mele ascuţite şi al slujitorilor mei credincioşi. Acum, dacă ne vom duce totuşi la Ashby-de-la-Zouche, vom face drumul împreună cu nobilul meu vecin şi concetăţean Athelstane de Coningsburgh şi cu o suită în stare să ţină la respect pe haiducii şi pe baronii feudali vrăjmaşi. Ridic în sănătatea dumitale, domnule stareţ, acest pocal cu vin, fiind sigur că gustul dumitale îl va preţui, şi îţi mulţumesc pentru curtenie. Dacă totuşi respecţi cu atîta sfinţenie canoanele monahiceşti, încît preferi laptele acru, nădăjduiesc că nu te vei sili să fii curtenitor, spre a-mi da dreptate.

— Nu ! rîse stareţul. Numai în mănăstirea noastră ne mărginim la *lac dulce,* sau la *lac acidum.* Cînd sîntem în lume, ne supunem obiceiurilor lumii, de aceea răspund la închinarea dumneavoastră cu acelaşi vin bun şi las licoarea mai slabă fratelui meu mirean.

— Iar eu — zise templierul, umplîndu-şi pocalul — beau în cinstea frumoasei Rowena, pentru că, de cînd tiza ei a introdus acest nume în Anglia, nici o frumoasă n-a fost mai vrednică de un asemenea tribut. Pe legea mea, l-aş ierta pe nefericitul Vortigern că şi-a pierdut onoarea şi regatul, dacă aş şti că pricina a fost o femeie măcar pe jumătate la fel de frumoasă ca aceea pe care o privim acum !

— Nu-i nevoie să fiţi curtenitor, vă scutesc de această obligaţie, domnule cavaler — rosti cu demnitate Rowena, fără să-şi ridice vălul. Sau, mai degrabă, mă voi folosi de ea doar pentru a vă ruga să-mi împărtăşiţi ultimele veşti din Palestina. E un subiect mai plăcut pentru noi, englezii, decît

complimentele ce vi le inspiră educaţia dumneavoastră franţuzească.

— Puţine lucruri însemnate am de spus, domniţă —răspunse Brian de Bois-Guilbert — afară doar de zvonul, care de altfel se adevereşte, privitor la încheierea unui armistiţiu cu Saladin.

Cavalerul fu întrerupt de Wamba, care se aşezase pe scaunul lui cu spătarul împodobit cu două urechi de măgar, aflat cu vreo doi paşi înapoia jilţului stăpînului său ; acesta îi dădea din cînd în cînd să mănînce din propria-i farfurie, hatîr pe care măscăriciul îl împărţea de altfel cu cîinii favoriţi ce se aflau în număr destul de mare în sală, după cum am văzut. Wamba şedea în faţa unei mescioare, cu călcîiele rezemate de stinghia scaunului, cu obrajii supţi în aşa fel, încît fălcile lui semănau cu o pereche de spărgătoare de nuci, dar ochii lui pe jumătate închişi pîndeau cu străşnicie orice prilej de a face pe nebunul.

— Armistiţiile astea cu păgînii — exclamă el, fără să se sinchisească de faptul că întrerupea atît de neaşteptat pe mîndrul templier — m-au îmbătrînit de-a binelea !

— Cum aşa, nebunule ? spuse Cedric, pe a cărui faţă se vedea că e bucuros să audă gluma aşteptată.

— Fiindcă — începu Wamba — îmi amintesc de trei armistiţii încheiate pe vremea mea, fiecare din ele pe cîte cincizeci de ani, aşa încît, dacă socotesc bine, aş trebui să am acum pe puţin o sută cincizeci de ani.

— Te asigur că n-ai să mori de bătrîneţe — zise templierul, care-l recunoscu acum pe amicul său din pădure. Te asigur că n-ai să mori în patul tău, dacă vei mai da drumeţilor îndrumări ca acelea pe care ni le-ai dat astă-seară mie şi stareţului.

— Cum, nemernicule ! izbucni Cedric. Pui oamenii pe drumuri aiurea ? O să te biciuim, căci eşti pe cît de nebun, pe atît de ticălos !

— Unchiule — spuse măscăriciul — îngăduie ca de data aceasta nebunia să vină în ajutor ticăloşiei mele. Atîta vină am, că mi-am luat dreapta drept stîngă. Iar acela care şi-a luat drept sfetnic şi călăuză un nebun, ar fi putut ierta o greşeală şi mai mare.

Convorbirea fu întreruptă de apariţia unui străjer. Acesta vesti că la poartă se află un străin, care se roagă să fie lăsat înăuntru şi găzduit.

— Lasă-l să intre — rosti Cedric — oricine ar fi. Pe o noapte vijelioasă ca asta, pînă şi fiarele codrului sînt nevoite să se adăpostească laolaltă cu vieţuitoarele blînde şi să caute ocrotirea omului, duşmanul lor de moarte, decît să cadă pradă mîniei stihiilor. Oswald, ai grijă ca omul să nu ducă lipsă de nimic.

Majordomul părăsi sala de ospeţe pentru a veghea la împlinirea poruncilor stăpînului său.

CAPITOLUL V

> *„Oare evreul n-are ochi ? N-are evreul mîini, mădulare, dimensiuni, simţuri, sentimente, pasiuni ? Nu se hrăneşte el cu aceeaşi hrană ca şi creştinul, nu e rănit de aceleaşi arme, supus aceloraşi boli şi tămăduit cu aceleaşi leacuri, nu-l încălzeşte oare aceeaşi vară şi nu-l îngheaţă oare aceeaşi iarnă ?"*
>
> Neguţătorul din Veneţia

Cînd se întoarse, Oswald îi şopti stăpînului său la ureche :

— E un evreu din York, cu numele de Isaac. Se cuvine să-l aduc în această sală ?

— Lasă-l pe Gurth să-l aducă, Oswald, zise Wamba cu obişnuita-i neobrăzare. Porcarul e cel mai potrivit aprod pentru un evreu.

— Sfîntă Fecioară ! exclamă stareţul, făcîndu-şi semnul crucii. Un jidov necredincios să fie primit de faţă cu noi !

— Un cîine de jidov să se apropie de un apărător al Sfîntului Mormînt ! zise templierul, ca un ecou.

— Pe legea mea — spuse Wamba — s-ar părea că templierilor le e dragă mai mult zestrea evreilor, decît tovărăşia lor !

— Liniştiţi-vă, vrednicii mei oaspeţi! rosti Cedric. Ospitalitatea mea nu se cade să fie ştirbită de pornirile dumneavoastră. Dacă cerul a îndurat întreaga naţie a acestor păgîni îndărătnici vreme de mai mulţi ani decît ar putea socoti un mirean, putem şi noi îndura cîteva ceasuri prezenţa unui singur evreu. Dar nu silesc pe nimeni să vorbească sau să stea la masă cu el. Să fie servit la o masă aparte, dacă nu cumva — adăugă el zîmbind — străinii aceştia cu cealmale vor binevoi să-l primească în mijlocul lor.

— Domnule — răspunse templierul — sclavii mei sarazini sînt musulmani cu credinţă, şi de aceea li-e scîrbă, la fel ca şi oricărui creştin, să aibă de-a face cu un jidov.

— Eu unul — zise Wamba — zău că nu văd ca închinătorii lui Mahmud şi Termagant[1] să fie mai presus de poporul ales cîndva de Dumnezeu.

— O să şadă alături de tine, Wamba — spuse Cedric. Un nebun şi un nemernic, iată o pereche potrivită.

— Nebunul — răspunse Wamba, apucînd ceea ce mai rămăsese dintr-o halcă de slănină — va avea grijă să ridice o stavilă împotriva nemernicului.

— Sst! Uite-l că vine! rosti Cedric.

Prezentat fără prea multă ceremonie, păşind şovăitor şi cu teamă, cu multe plecăciuni umile, un bătrîn înalt şi deşirat, care îşi pierduse o parte din înălţime din pricina obişnuinţei de a se încovoia, se apropie acum de capătul de jos al mesei. Trăsăturile lui apăsate şi armonioase, nasul lui acvilin, ochii lui negri şi pătrunzători, fruntea înaltă şi brăzdată, părul lui sur şi pletos, ca şi barba, ar fi putut trece drept frumoase, dacă n-ar fi fost semnele unei fizionomii specifice unei seminţii care, în acele vremuri de întuneric, era urîtă şi plebea credulă şi superstiţioasă şi prigonită de nobilimea lacomă şi nesăţioasă, şi care, poate chiar din pricina urii şi prigoanei acesteia, dobîndise ca trăsături ale caracterului ei naţional destulă josnicie şi hidoşenie morală, ca să nu spunem mai mult.

Îmbrăcămintea evreului, care părea să fi suferit mult din pricina furtunii, era alcătuită dintr-un caftan de postav roşcat cu multe falduri, sub care se zărea o haină de un purpuriu-închis. În picioare purta nişte ghete mari, căptuşite cu blană, iar mijlocul i-era încins cu o curea de care erau prinse un cuţitaş

[1] Porecle jignitoare date musulmanilor de către catolici, în Evul mediu.

şi o casetă cu unelte de scris, dar nici o armă. Pe cap purta o tichie galbenă, înaltă şi pătrată, de o formă curioasă, pe care cei din neamul lui erau siliţi s-o poarte pentru a putea fi deosebiţi de creştini şi pe care şi-o scoase cu multă umilinţă cînd trecu pragul încăperii.

Primirea făcută acestui om în sala de oaspeţi a lui Cedric Saxonul ar fi fost pe placul celui mai înverşunat duşman al triburilor lui Izrael. Ca răspuns la ploconelile repetate ale evreului, Cedric scutură din cap cu răceală şi-i făcu semn să se aşeze la capătul de jos al mesei, unde însă nimeni nu se grăbi să-i facă loc. Dimpotrivă, în timp ce evreul trecea de-a lungul şirului de meseni, aruncînd priviri sfioase şi rugătoare şi întorcîndu-se cu faţa spre fiecare din cei aşezaţi la capătul de jos, servitorii saxoni strîngeau din umeri şi urmau să înfulece cu multă rîvnă, fără să se sinchisească nici cît negru sub unghie de nevoile noului oaspe. Slujitorii stareţului se cruceau îngroziţi, cu prefăcută evlavie. Pînă şi păgînii de sarazini, cînd îl văzură pe Isaac apropiindu-se, îşi răsuciră tuleile cu indignare şi puseră mîna pe junghere, ca şi cum ar fi fost hotărîţi să se ferească de spurcăciune cu orice preţ.

S-ar părea că aceleaşi temeiuri care-l făcuseră pe Cedric să deschidă porţile casei sale acestui fiu al unui popor hulit ar fi trebuit să-l împingă a cere slujitorilor săi să-l primească pe Isaac cu ceva mai multă politeţe. Dar în clipa aceea prelatul îl atrăsese într-o foarte interesantă discuţie despre educaţia şi caracterul cîinilor săi favoriţi, discuţie pe care n-ar fi dorit s-o întrerupă nici pentru o treabă de o mie de ori mai importantă decît ospătarea unui evreu. În vreme ce Isaac stătea ca un surghiunit în mijlocul acestei adunări, întocmai ca neamul său printre celelalte neamuri ale pămîntului, căutînd în zadar o privire binevoitoare sau măcar un loc unde să se-aşeze, pelerinul, care şedea lîngă cămin, se înduioşă de soarta lui şi-i cedă locul, spunîndu-i:

— Bătrîne, straiele mele s-au uscat, foamea mi s-a potolit, iar dumneata eşti ud şi flămînd.

Şi spunînd acestea, adună laolaltă şi aţîţă tăciunii aproape stinşi, risipiţi în vatra largă a căminului, apoi luă de pe masa cea mare un talger cu supă şi carne fiartă de ied, îl aşeză pe mescioara la care cinase el însuşi şi, fără să mai aştepte mulţumirile evreului, porni spre celălalt capăt al sălii, fie din pricină

că nu voia să mai aibă de-a face cu obiectul bunăvoinţei sale, fie din dorinţa de a se apropia de masa cea mare.

Dacă în zilele acelea ar fi existat pictori în stare să zugrăvească un tablou care să-l înfăţişeze pe evreu în timp ce-şi încovoia făptura firavă şi-şi întindea spre foc mîinile îngheţate şi tremurînde, acest tablou ar fi putut trece drept o icoană a iernii. După ce se mai încălzi puţin, se întoarse cu lăcomie spre mîncarea aburindă pusă dinaintea lui şi începu să înfulece cu o grabă şi o poftă care arătau că postise vreme îndelungată.

În vremea asta, prelatul şi Cedric îşi urmau convorbirea despre vînătoare. Domniţa Rowena stătea de vorbă cu una din slujnicele ei, iar mîndrul templier, care-şi tot plimba privirile de la evreu la frumoasa saxonă, părea muncit de gînduri răscolitoare.

— Vrednice Cedric — spunea stareţul, continuînd conversaţia — mă mir că, oricît de mare ţi-ar fi preferinţa pentru bărbătescul grai al saxonilor, nu te foloseşti de franco-normandă măcar în ce priveşte vocabularul cinegetic. Nu încape îndoială că nu există pe lume limbă atît de bogată în termeni vînătoreşti de tot soiul, şi care să pună la îndemînă încercatului cunoscător al tainelor pădurii atîtea mijloace potrivite pentru a-şi exprima voioasa artă.

— Părinte Aymer — îi răspunse Saxonul — află că nu mă dau în vînt după aceste cuvinte alese de peste mare şi că şi fără ele mă simt la largul meu în pădure. Pot bunăoară sufla în corn, fără să-i botez sunetul „recheate" sau „morte", pot să-mi stîrnesc gonacii pe urmele vînatului şi pot jupui şi hărtăni fiara cînd e doborîtă, fără a folosi cuvinte ca „arbor", „curee", „nombles" şi toată vorbăria năzdrăvanului sir Tristram.

— Franceza — se amestecă în vorbă templierul, cu glasul acela înfumurat şi poruncitor cu care obişnuia să vorbească în orice împrejurare — nu este numai graiul firesc al vînătoarei, dar şi cel al dragostei şi războiului, graiul în care poţi cuceri femeile şi înfrunta duşmanii.

— Fă-mi plăcerea şi mai bea un pahar de vin, cavalere templier — zise Cedric. Umple-i şi stareţului pocalul, iar în vremea asta eu mă voi duce cu gîndul în urmă cu vreo treizeci de ani, ca să vă povestesc o istorie. Pe vremea aceea, Cedric Saxonul n-avea nevoie de spoiala trubadurilor franţuji pentru a şopti unei fete vorbe dulci, în englezeasca lui simplă ; iar cîmpul de bătălie de la Northallerton, dac-ar avea glas, ar putea să spună cum în ziua cînd deasupră-i a fluturat sfîntul nostru stindard, strigătul de luptă al saxonilor a răsunat pînă hăt-departe, în rîndurile oastei scoţiene, la fel de departe ca şi zgomotosul *cri de guerre* al celui mai semeţ baron normand. În amintirea vitejilor care-au luptat acolo ! Ridicaţi cupele, oaspeţii mei !

După ce goli pocalul, urmă cu şi mai multă aprindere :

— Ehei, multe scuturi au fost sfărîmate în ziua aceea, cînd o sută de flamuri fluturau deasupra capetelor celor viteji ! Sîngele curgea în jurul lor şuvoi, iar ei preferau să moară decît să fugă. Un bard saxon a numit acea zi un „praznic al săbiilor", o „horă a vulturilor în jurul prăzii", aşa de cumplit izbeau săbiile în scuturi şi-n coifuri, iar larma bătăliei era mai veselă decît cea a unei nunţi. Dar barzii noştri nu mai sînt — zise el — faptele noastre de arme au fost spulberate de cele ale unei alte seminţii, limba noastră, pînă şi numele nostru, sînt pe cale să dispară, şi nimeni nu le jeleşte moartea, afară de un bătrîn singuratic. Paharnice ! Păcătosule, umple pocalele ! Cavalere templier, întru slava puternicilor războinici, de orice neam şi de orice limbă ar fi, care mînuiesc acum cu iscusinţă armele în Palestina, în rîndurile apărătorilor crucii !

— Nu se cuvine unuia care poartă pe umăr semnul crucii să dea răspuns — zise sir Brian de Bois-Guilbert. Şi, totuşi, cine, dacă nu juruiţii apărători ai Sfîntului Mormînt se cuvine să poarte cununa de lauri hărăzită cavalerilor crucii ?

— Cavalerii ospitalieri — răspunse prelatul. Un frate al meu face parte din ordinul lor.

— Nu vreau să le tăgăduiesc gloria — spuse templierul — dar cu toate astea...

— După părerea mea, nene Cedric — se amestecă în vorbă Wamba — dacă Richard Inimă de Leu ar fi avut destulă minte ca să ceară povaţa unui nebun, ar fi rămas acasă cu veselii săi compatrioţi englezi, lăsînd recucerirea Ierusalimului pe seama acelor cavaleri, care poartă cel mai mult vina pierderii lui.

— Nu se afla oare în oastea engleză nici un om al cărui nume să fie vrednic de a fi pomenit alături de cele ale cavalerilor templieri şi ioaniţi ? întrebă domniţa Rowena.

— Iertaţi-mă, domniţă — răspunse De Bois-Guilbert. Adevărul este că monarhul englez a adus în Palestina o oaste de războinici viteji, neîntrecuţi decît de aceia care din piepturile lor au făcut fără încetare o pavăză de neclintit pentru Ţara Sfîntă.

— Ba n-au fost întrecuţi de nimeni — rosti pelerinul, care se afla îndeajuns de aproape ca să audă ce se vorbea şi care ascultase această convorbire cu o nerăbdare vădită. Toţi mesenii se întoarseră spre locul de unde fuseseră rostite aceste neaşteptate cuvinte. Spun — repetă pelerinul cu glas hotărît — spun că nimeni dintre cei care au tras vreodată spada în apărarea Ţării Sfinte nu a fost mai presus de cavalerii englezi. Şi mai spun, de asemenea, fiindcă am văzut asta cu ochii mei, că regele Richard, el însuşi, împreună cu cinci dintre cavalerii săi, a ţinut, după luarea cetăţii Sfîntului Ioan din Akra, un turnir deschis tuturora. Ei bine, în ziua aceea, fiecare din cei cinci cavaleri a făcut de trei ori înconjurul arenei şi a doborît la pămînt cîte trei adversari. Adaug că şapte din adversari erau cavaleri ai Templului, iar sir Brian de Bois-Guilbert ştie prea bine că spun adevărul.

E cu neputinţă ca graiul omenesc să redea căutătura crîncenă, mînioasă, care înnegri şi mai mult faţa tuciurie a templierului. Furios şi fîstîcit la culme, îşi încleştă degetele tremurînde pe mînerul sabiei şi nu şi le desprinse decît din pricină că-şi dădu seama că în locul şi în societatea aceea nici un act de violenţă n-ar fi putut trece nepedepsit.

Cedric, în al cărui suflet simplu şi deschis nu încăpeau de obicei mai multe simţăminte deodată, nu băgă de seamă — în veselia ce-l cuprinse la auzul veştilor despre gloria compatrioţilor lui — furia şi zăpăceala oaspetelui său.

— Ţi-aş da această brăţară aurită, pelerinule — zise el — dacă mi-ai spune numele acelor cavaleri care au păstrat atît de vitejeşte mărirea veselei noastre Anglii.

— O voi face cu dragă inimă şi fără nici o răsplată — răspunse pelerinul — căci un jurămînt mă împiedică să mă ating de aur cîtăva vreme.

— Am să port eu brăţara pentru matale, dacă vrei, prietene pelerin — rosti Wamba.

— Primul, în onoare ca şi în mînuirea armelor, în faimă ca şi în rang — zise pelerinul — a fost viteazul Richard, regele Angliei.

— Îl iert — spuse Cedric — îl iert că se trage din ducele William, tiranul.

— Al doilea a fost contele de Leicester — urmă pelerinul — iar al treilea, sir Thomas Multon de Gisland.

— Ăsta, barem, e de obîrşie saxonă — exclamă Cedric, înflăcărat.

— Sir Foulk Doilly a fost al patrulea — urmă pelerinul.

— Tot un saxon, măcar dinspre partea mamei — rosti Cedric, care, ascultînd cu luare-aminte şi bucurîndu-se de biruinţa regelui Richard şi a insularilor lui, uitase, în parte, de ura lui faţă de normanzi. Şi cine-a fost al cincilea ? întrebă el.

— Al cincilea a fost sir Edwin Turneham.

— Pe sufletul lui Hengist, ăsta-i un adevărat saxon — strigă Cedric. Şi al şaselea, cine-i al şaselea ? urmă el cu nesaţ.

— Al şaselea — spuse pelerinul după o clipă de reculegere — e un tînăr cavaler mai puţin renumit şi mai mic în rang, care a fost primit în rîndurile nobililor cavaleri nu atît pentru a le da o mînă de ajutor, cît pentru a împlini numărul cerut ; numele lui îmi scapă.

— Jupîne pelerin — rosti dispreţuitor sir Brian de Bois-Guilbert — această aşa-zisă lipsă de memorie, după ce ţi-ai amintit de atîtea, vine prea tîrziu pentru a-şi putea atinge scopul. Am să dezvălui eu însumi numele cavalerului în faţa căruia m-am prăbuşit de pe şa din pricina lancei sale norocoase şi a pasului greşit al calului meu. E vorba de cavalerul de Ivanhoe. La anii lui, nici unul dintre ceilalţi cinci cavaleri nu era mai renumit ca el pentru isprăvile-i războinice. Cu toate astea, voi spune sus şi tare că de-ar fi în Anglia şi ar cuteza să mă provoace la luptă în turnirul din săptămîna aceasta, cum a făcut-o în cel de la Sfîntul Ioan din Akra, aşa înarmat cum sînt acum şi călare, l-aş lăsa să-şi aleagă orice arme ar pofti şi nu m-aş teme de deznodămîntul luptei !

— Sfidarea dumneavoastră ar primi un răspuns grabnic, dacă adversarul ar fi aici — zise pelerinul. Dar întrucît nu se află de faţă, ar fi bine să nu tulburaţi pacea acestei săli lăudîndu-vă cu deznodămîntul unei lupte care, ştiţi prea bine, nu poate avea loc. Dacă Ivanhoe se va întoarce vreodată din Palestina, vă garantez că se va măsura cu dumneavoastră.

— Straşnică garanţie! spuse cavalerul templier. Şi ce oferi dumneata ca zălog!

— Această răcliţă, care cuprinde un crîmpei din sfînta cruce, adus de la mănăstirea de pe muntele Carmel — răspunse pelerinul, scoţînd de la piept o cutiuţă de ivoriu şi făcîndu-şi semnul crucii.

Stareţul de Jorvaulx îşi făcu şi el cruce şi îngînă un „tatăl nostru", la care se alăturară cu evlavie toţi mesenii, afară de evreu, de mahomedani şi de templier. Acesta din urmă, fără să se descopere sau să arate vreun alt semn de respect pentru sfinţenia relicvei, îşi scoase de la gît un lănţug de aur şi-l azvîrli pe masă, spunînd:

— Stareţul Aymer să păstreze zălogul meu şi pe cel al acestui pribeag fără nume, în semn că atunci cînd cavalerul de Ivanhoe va pune iar piciorul pe pămîntul străjuit de cele patru mări ale Angliei, va primi chemarea la luptă a lui Brian de Bois-Guilbert. Iar dacă nu o va primi, îl voi proclama drept un laş, pe zidurile tuturor lăcaşurilor din Europa ale Ordinului Templierilor.

— N-o să fie nevoie — rosti domniţa Rowena, rupînd tăcerea. Dacă nu se află nimeni în această sală ca să-şi ridice glasul pentru Ivanhoe, mi-l ridic eu însămi şi spun sus şi tare că el va primi cum se cuvine orice chemare cinstită. Dacă neînsemnata mea întărire poate spori valoarea nepreţuitului zălog al acestui pios pelerin, atunci mă pun chezaşă cu numele şi renumele meu, că Ivanhoe va primi întîlnirea dorită de mîndrul cavaler aci de faţă.

O mulţime de simţăminte potrivnice păreau să fi pus stăpînire pe Cedric, făcîndu-l să amuţească în tot timpul acestei discuţii. Mîndria satisfăcută, mînia, stinghereala se fugăreau una pe alta pe cîmpul larg şi deschis al frunţii sale, asemenea umbrelor unor nori deasupra unui lan de grîu. Iar slujitorii săi, asupra cărora numele celui de-al şaselea cavaler avusese o înrîurire aproape magică, păreau animaţi acum de privirile stăpînului lor.

Acesta tresări la auzul vorbelor Rowenei, al cărei glas îl smulse din tăcerea în care se cufundase.

— Domniţă — spuse el — nu se cuvine să vorbeşti astfel. Dac-ar mai fi nevoie de vreun alt zălog, eu însumi, cît aş fi de supărat pe Ivanhoe, şi am temeiuri să fiu, mi-aş pune zălog onoarea pentru onoarea lui. Dar zăloagele date sînt de ajuns, chiar potrivit regulilor năstruşnice ale cavalerilor normanzi, nu-i aşa, părinte Aymer?

— Da — încuviinţă stareţul — iar eu voi pune la păstrare în vistieria mănăstirii noastre această sfîntă relicvă şi acest lanţ scump, pînă ce se va cunoaşte sfîrşitul luptei.

După ce grăi astfel, îşi făcu de cîteva ori cruce, apoi îngenunche, mormăi o rugăciune şi în cele din urmă înmînă răcliţa fratelui Ambrozie, călugărul care-l însoţea, în vreme ce el însuşi, cu mai puţină ceremonie, dar poate cu o mulţumire lăuntrică la fel de mare, apucă lănţugul de aur şi-l vîrî într-o pungă căptuşită cu piele înmiresmată, pe care-o purta sub braţ.

— Şi-acum, domnule Cedric, după ce datorită straşnicului dumitale vin îmi ţiuie în urechi clopotele de vecernie, îngăduie să mai ridicăm o dată cupele în sănătatea domniţei Rowena, şi-apoi să ne retragem pentru cuvenita odihnă.

— Pe crucea lui Bromholme! răspunse Saxonul — îţi cam dezminţi faima, cinstite stareţ. Se zice despre dumneata că ai fi un monah plin de voie bună, obişnuit să audă toaca de utrenie cu pocalul în mînă. Bătrîn cum sînt, mă cam temeam, drept să-ţi spun, c-am să mă fac de ruşine în faţa dumitale. Dar, pe legea mea, un băieţaş saxon de doisprezece ani n-ar fi lepădat, pe vremea mea, atît de repede pocalul!

Stareţul avea însă temeiurile lui să stăruie în această cumpătare. Pe lîngă faptul că era, ca să zicem aşa, împăciuitor de meserie, ajunsese să urască, din proprie experienţă, orice ceartă sau încăierare, şi asta nu din dragoste pentru aproapele, sau pentru sine însuşi, ori dintr-un amestec al acestor simţăminte. În împrejurarea de faţă, instinctul îi spunea să se teamă de firea aprigă a saxonului şi-i dezvăluia o primejdie, anume că trufia şi cutezanţa tovarăşului său, de care acesta dăduse destule dovezi, puteau duce în cele din urmă la vreo izbucnire neplăcută. De aceea, cu multă blîndeţe, dădu a înţelege că pămîntenii altor ţări nu erau pur şi simplu în stare să ţină piept vajnicilor şi îndărătnicilor saxoni, în plăcuta bătălie a paharelor. După ce pomeni în treacăt despre propria-i cucernicie, încheie, stăruind că se cuvine să se ducă la culcare.

Ca urmare se servi „vinul de despărţire", iar oaspeţii se ridicară, înclinîndu-se adînc în faţa stăpînului casei şi a domniţei Rowena şi se risipiră care-ncotro prin încăpere, în vreme ce gazdele se retrăgeau prin uşi separate împreună cu slujitorii lor.

— Cîne necredincios ! îi spuse templierul lui Isaac evreul, cînd trecu pe lîngă el în mulţime. Nu cumva ai de gînd să vii la turnir ?

— Am să vin — răspunse Isaac, cu o plecăciune umilă — dacă luminăţia voastră n-are nimic împotrivă.

— Vrei să storci prin camătă toată vlaga nobililor noştri şi să ne amăgeşti femeile şi copiii cu podoabe şi jucărele, pot să jur că ai trei baniţe de şekeli în bocceaua ta jidovească.

— N-am nici un şekel, nici un ban de argint, nici măcar o para, aşa să-mi ajute Dumnezeul lui Abraham ! rosti evreul frîngîndu-şi mîinile. Mă duc acolo doar cu gîndul să cer ajutor din partea cîtorva din coreligionarii mei, ca să pot plăti amenda la care m-a impus Trezoreria pentru evrei [1], patriarhul Iacob să mă aibă în pază ! Sînt un nenorocit ruinat, pînă şi haina de pe mine e împrumutată de la Reuben din Tadcaster.

Templierul rînji la auzul acestor cuvinte şi-i spuse :

— Fii blestemat, om al minciunii !

Apoi trecu mai departe, ca şi cum i-ar fi fost scîrbă să mai stea de vorbă cu el, şi schimbă cîteva cuvinte cu sclavii săi musulmani, într-o limbă necunoscută celor din jur.

Bietul evreu rămase atît de uluit de vorbele călugărului în straie de oştean, încît abia cînd acesta ajunse în celălalt capăt al sălii cuteză să-şi ridice capul. Privirile lui aveau ceva din uimirea omului la picioarele căruia a căzut tocmai un trăsnet şi în ale cărui urechi răsună încă bubuitul lui asurzitor.

Curînd după aceasta, templierul şi stareţul fură petrecuţi de către majordom şi de către paharnic spre încăperea unde aveau să doarmă.

Fiecare din ei era însoţit de cîte doi făclieri şi doi slujitori încărcaţi cu băuturi răcoritoare. Slugi mai de rînd arătau suitei lor şi celorlalţi oaspeţi odăile unde aveau să doarmă.

---

[1] Pe vremea aceea, evreii erau la cheremul unei trezorerii create anume în acest scop, şi care-i impunea la dările cele mai mari cu putinţă. (N.A.)

CAPITOLUL VI

„Ca să-l cîştig, i-ofer prietenia :
O va primi ? De nu, îi spun adio.
De mă iubeşti, să nu mă osîndeşti."
Neguţătorul din Veneţia

În vreme ce pelerinul, căruia îi lumina calea un servitor cu o torţă, trecea prin babilonia de încăperi ale acestui castel uriaş şi împrăştiat, paharnicul, care venea în urma lui, îi şopti la ureche că de n-ar avea nimic împotrivă, mulţi slujitori de la castel ar veni la dînsul în încăpere, unde, la un pahar de mied bun, ar putea asculta veştile ce le aduce din Ţara Sfîntă şi îndeosebi cele privitoare la cavalerul de Ivanhoe. Nu trecu mult şi i se înfăţişă şi Wamba, care-l rugă acelaşi lucru, spunîndu-i că un pahar după miezul nopţii face cît trei după stingere. Necutezînd a pune la îndoială o maximă rostită de atare înţelept, pelerinul mulţumi pentru politeţe, dar adăugă că în jurămîntul său de credinţă făgăduise între altele să nu vorbească niciodată în bucătărie despre lucruri neîngăduite în sala de ospeţe.

— Un astfel de jurămînt — zise Wamba către paharnic — ar fi o pacoste pentru un servitor.

Paharnicul spuse, dînd din umeri nemulţumit :

— Aveam de gînd să-i dau o cameră pe cinste, dar dacă-i aşa de neprietenos cu creştinii, o să-l bag în chilioara de lîngă Isaac evreul. Anwold — îi strigă el făclierului — du-l pe dumnealui în chilia de la miazăzi. Îţi spun noapte bună, domnule pelerin, şi-mi pare rău că n-am de ce să-ţi mulţumesc pentru politeţe.

— Noapte bună şi Sfînta Fecioară să te binecuvînteze — rosti liniştit pelerinul şi porni după călăuza lui.

Într-o săliţă în care dădeau mai multe uşi şi care era luminată doar de o lămpiţă de fier le aţinu calea una din slujnicele Rowenei, care, după ce-i înştiinţă cu glas poruncitor că stăpîna ei doreşte să stea de vorbă cu pelerinul, luă torţa din mîna lui Anwold şi, zicîndu-i s-o aştepte pînă se întoarce, îi făcu semn pelerinului s-o urmeze.

Pelerinul nu socoti pesemne nimerit să refuze această invitaţie, aşa cum o refuzase pe cea dintîi şi, deşi gesturile

lui trădau oarecare uimire, i se supuse fără să crîcnească şi fără să şovăie.

După ce străbătu un mic coridor şi urcă şapte trepte, alcătuite fiecare dintr-o bîrnă groasă de stejar, ajunse la iatacul domniţei Rowena. Era o încăpere făloasă, care vădea respectul arătat domniţei de către stăpînul casei. Pereţii ei erau îmbrăcaţi în broderii de mătase de felurite culori, ţesute cu fir de aur şi de argint şi înfăţişînd, cu întreg meşteşugul acelei vremi, scene de vînătoare cu cîini şi cu şoimi. Alcovul era împodobit cu aceeaşi tapiţerie bogată, iar în jurul lui atîrnau perdele vopsite în purpură. Jilţurile erau de asemenea îmbrăcate în învelitori colorate, iar unul din ele, mai înalt decît celelalte, avea la poalele lui un taburet de ivoriu, cu incrustaţii curioase.

Nu mai puţin de patru sfeşnice de argint, în care erau înfipte nişte facle mari de ceară, slujeau la luminarea acestei încăperi. Totuşi, frumoasele din zilele noastre n-au de ce să pizmuiască luxul unei principese saxone. Pereţii încăperii erau atît de prost tencuiţi şi atît de crăpaţi, încît tapetele bogate tremurau sub adierea nopţii şi, în ciuda unei apărători menite să le ferească de vînt, faclele îşi unduiau flăcările în toate părţile, asemenea flamurilor desfăşurate ale unor căpetenii războinice. Şi, cu toate acestea, luxul nu lipsea, chiar dacă vădea un gust îndoielnic. Confortul însă lipsea aproape cu desăvîrşire, numai că nu i se simţea lipsa, întrucît pe vremea aceea noţiunea de confort nici nu exista.

Domniţa Rowena, căreia trei slujitoare îi potriveau părul înainte de culcare, şedea pe jilţul acesta înalt despre care am pomenit, cu aerul unei făpturi născute anume pentru a-i face pe toţi să i se închine. Pelerinul îngenunche în faţa ei, în semn de recunoaştere a acestui drept al domniţei.

— Ridică-te, pelerine — rosti ea cu graţie. Acela care apără onoarea unui om ponegrit în lipsă trebuie să fie primit cu cinste de toţi cei ce preţuiesc adevărul şi respectă bărbăţia. Puteţi pleca acum — adăugă el adresîndu-se slujnicelor. Să rămînă numai Elgitha. Am ceva de vorbit cu acest cuvios pelerin.

Fetele nu părăsiră însă încăperea, ci se retraseră în celălalt capăt al ei şi, aşezîndu-se pe o laviţă de lîngă perete, rămaseră mute ca nişte statui, cu toate că de-acolo şoaptele lor n-ar fi putut tulbura convorbirea stăpînei.

— Pelerinule — începu Rowena după o clipă de tăcere, în timpul căreia păru să şovăie, neştiind cum să i se adreseze. Ai pomenit astă-seară un nume, ai pomenit — adaose ea cu oarecare greutate — numele lui Ivanhoe, într-o încăpere unde, în virtutea legăturilor de rudenie, ar fi fost firesc ca acest nume să răsune cît se poate de plăcut. Şi totuşi, într-atît de vitrege sînt căile soartei, încît dintre toate inimile care s-ar fi cuvenit să palpite la auzul acestui nume, doar inima mea cutează să te întrebe unde şi în ce împrejurări l-ai lăsat pe cel despre care ai pomenit ? Am auzit că, fiind nevoit să rămînă în Palestina din pricina sănătăţii sale şubrezite, a fost supus, după plecarea oştilor engleze, prigonirilor partidei franceze, de care, după cum se ştie, templierii sînt legaţi.

— Nu ştiu mare lucru despre cavalerul de Ivanhoe — răspunse pelerinul, cu tulburare în glas. Aş vrea să-l fi cunoscut mai bine, de vreme ce dumneavoastră, domniţă, vă îngrijoraţi de soarta lui. Cred că a scăpat de prigoana duşmanilor săi din Palestina şi că e pe cale să se întoarcă în Anglia, unde dumneavoastră, domniţă, sînteţi mai în măsură decît mine să ştiţi care-i sînt sorţii de fericire.

Domniţa Rowena suspină adînc şi-l întrebă cu şi mai multă stăruinţă cam cînd crede că se va întoarce cavalerul de Ivanhoe în ţara sa de baştină şi dacă nu cumva e pîndit de primejdii pe drum. La prima întrebare, pelerinul îşi mărturisi neştiinţa, iar la a doua răspunse că această călătorie putea fi făcută fără primejdie prin Veneţia şi Genua, iar de acolo prin Franţa pînă în Anglia.

— Ivanhoe — spuse el — cunoaşte atît de bine graiul şi obiceiurile franţuzilor, încît n-are a se teme de nimic în această parte a călătoriei sale.

— Deie Domnul — rosti Rowena — să ajungă aci cu bine şi în putere, pentru a purta armele la apropiatul turnir, la care cavalerii acestei ţări sînt chemaţi să-şi dovedească iscusinţa şi bărbăţia. Dacă ar ieşi învingător Athelstane de Coningsburgh, Ivanhoe ar auzi veşti rele la întoarcerea sa în Anglia. Cum arăta el, străinule, ultima oară cînd l-ai văzut? Boala i-a răpit mult din putere şi din frumuseţe ?

— Părea mai întunecat la faţă — răspunse pelerinul — şi mai firav decît atunci cînd s-a reîntors din Cipru, unde-l ur-

mase pe Inimă de Leu. Pe fruntea lui grijile lăsaseră brazde adînci. Dar eu, unul, nu m-am apropiat de el, fiindcă nu mi-a fost dat să-l cunosc.

— Mă tem — spuse Rowena — că în patria sa va găsi prea puţine temeiuri în stare să risipească norii ce-i întunecă faţa. Îţi mulţumesc, pelerinule, pentru veştile ce mi le-ai dat despre prietenul meu din copilărie. Fetelor — adaose ea — apropiaţi-vă, daţi-i ceva să bea acestui om cucernic, a cărui tihnă nu voi s-o mai tulbur.

Una din fete aduse o cupă de argint plină cu vin aromat. Rowena îl atinse uşor cu buzele şi-l trecu apoi pelerinului, care, după ce făcu o plecăciune adîncă, sorbi cîţiva stropi.

— Primeşte acest prinos, prietene, ca o răsplată pentru osîrdia ta şi pentru lăcaşurile sfinte ce le-ai vizitat — mai spuse ea, dîndu-i o monedă de aur.

Pelerinul primi acest dar cu o nouă plecăciune adîncă, apoi ieşi din încăpere, petrecut de Elgitha.

În săliţă îl aştepta slujitorul Anwold, care, luînd torţa din mîna slujnicei, îl călăuzi, cu mai multă grabă decît ceremonie, spre o aripă depărtată şi cam părăginită a clădirii, unde se aflau mai multe odăiţe, sau mai bine zis chilioare, ce slujeau drept dormitoare pentru slugile de rînd şi pentru străinii de rang mai puţin însemnat.

— În care din chiliile astea doarme evreul ? întrebă pelerinul.

— Cîinele necredincios — răspunse Anwold — zace în cuşca de lîngă chilia preasfinţiei voastre. Sfinte Dunstan, ce-o să mai trebuiască curăţată şi frecată odaia ceea, ca să poată fi folosită iarăşi de un creştin !

— Şi unde doarme Gurth, porcarul ? mai întrebă străinul.

— Gurth — răspunse slujitorul — doarme în chilia din dreapta dumneavoastră, după cum evreul doarme în cea din stînga. În felul acesta, dumneavoastră aveţi menirea de a despărţi pe un jidov tăiat împrejur de un om care păzeşte nişte jivine urîte de neamul jidovilor. Aţi fi putut avea parte de un culcuş mult mai cumsecade, dacă aţi fi primit invitaţia lui Oswald.

— E bine şi aşa — zise pelerinul. Tovărăşia unui om, chiar şi a unui evreu, nu poate fi molipsitoare printr-un perete de stejar.

Şi spunînd acestea, intră în chilia ce-i fusese hărăzită şi, luînd torţa din mîna slujitorului, îi mulţumi şi-i spuse noapte bună. După ce închise uşa chiliei, vîrî torţa într-un sfeşnic de lemn şi-şi cercetă cu luare-aminte odaia de dormit. Aceasta era mobilată cît se poate de simplu : un scaun de lemn tare şi un pat şi mai tare, aşternut cu paie destul de curate şi cu vreo două-trei piei de oaie, care ţineau loc de pătură.

După ce stinse făclia, pelerinul se trînti, aşa îmbrăcat cum era, pe patul acesta aspru şi adormi — sau cel puţin rămase culcat — pînă în clipa cînd cele dintîi raze ale soarelui îşi croiră drum prin ferestruia zăbrelită, care folosea atît la aerisirea, cît şi la luminarea acestei chilii strîmte. Atunci se sculă, îşi rosti rugăciunea de dimineaţă şi, după ce-şi netezi îmbrăcămintea pe trup, ieşi din odăiţă şi, trăgînd ivărul cît putu mai încet, intră în chilia lui Isaac evreul.

Acesta zăcea pe un pat asemănător aceluia pe care îşi petrecuse noaptea pelerinul, şi părea cufundat într-un somn neliniştit. Înainte de a se culca, evreul îşi rînduise cu grijă lîngă el o parte din haine, vrînd pesemne să preîntîmpine primejdia de a-i fi furate în timp ce dormea. Pe fruntea lui se citea o adîncă tulburare, de parcă se dădea de ceasul morţii. Mîinile şi braţele i se strîngeau spasmodic, ca şi cum ar fi luptat împotriva unui coşmar. În afară de o sumedenie de strigăte în ebraică, pelerinul auzi desluşit următoarele cuvinte rostite în jargonul anglo-normand al ţării :

— În numele Dumnezeului lui Abraham, fie-vă milă de un bătrîn nenorocit ! Sînt sărac, n-am nici o lăscaie !... De mi-aţi smulge mădularele cu fierul roşu, tot n-aş putea să vă împlinesc voia !

Pelerinul nu aşteptă ca evreul să-şi sfîrşească vedenia, ci-l împinse uşor cu toiagul. Aşa cum se întîmplă de obicei, împunsătura se îmbină pesemne cu spaimele trezite de coşmar, căci bătrînul sări ca ars, cu părul vîlvoi şi înşfăcă în grabă o parte din hainele de pe pat. Strîngîndu-le în mîini cum îşi strînge şoimul prada în gheare, îl aţinti pe pelerin cu ochii săi negri şi pătrunzători, în care se citea deopotrivă o uimire năprasnică şi o spaimă de moarte.

— Nu te teme de mine, Isaac — rosti pelerinul. Vin la dumneata ca prieten.

— Dumnezeul lui Izrael să te răsplătească — spuse evreul, răsuflînd uşurat. Am visat... dar mulţumesc patriarhului Abraham, a fost doar un vis. Şi venindu-şi cu totul în fire, adăugă cu glasul lui de totdeauna : Dar pe dumneata ce vînt de aduce atît de devreme la un evreu sărman ?

— Am venit să-ţi spun că, dacă nu vei părăsi de îndată castelul şi nu vei grăbi pasul, s-ar putea ca această călătorie a dumitale să fie primejdioasă.

— Sfinte Dumnezeule ! exclamă evreul. Cui i-ar folosi să primejduiască viaţa unui om atît de sărman ca mine ?

— Dumneata — răspunse pelerinul — eşti mai în măsură să bănuieşti pricina. Eu vreau să-ţi spun numai atît, că aseară, cînd templierul a străbătut sala, a vorbit cu sclavii lui musulmani în limba sarazină, pe care eu o înţeleg foarte bine, şi le-a poruncit ca azi-dimineaţă să pîndească plecarea evreului, să pună mîna pe el cînd va ajunge la o anumită depărtare de castel şi să-l ducă la castelul lui Filip de Malvoisin, sau la acela al lui Reginald Front-de-Boeuf.

La auzul acestei veşti, evreul fu cuprins de o groază de nedescris, care păru să-i copleşească întreaga făptură. Braţele i se lăsară în lungul trupului, capul îi căzu pe piept, genunchii i se îndoiră ca sub o povară ; ai fi zis că toţi nervii şi muşchii i se destrămaseră şi se prăbuşi la picioarele pelerinului, nu ca un om care se apleacă, îngenunchează sau se prosternă în faţa cuiva pentru a trezi milă, ci ca un om strivit de o forţă nevăzută, căreia nu i se poate împotrivi.

— Dumnezeule sfînt al lui Abraham ! izbuti el să îngaime, frîngîndu-şi şi înălţîndu-şi mîinile zbîrcite, dar fără să-şi ridice capul încărunţit de pe podea. O, sfinte Moise ! Sfinte Aaron ! Nu degeaba am visat ce-am visat, nu în zadar mi s-a arătat acea vedenie ! Simt de pe-acum cleştele lor de fier smulgîndu-mi vinele ! Mă şi simt tras pe roată, ah, parc-ar fi ferăstraiele, grapele şi topoarele de fier care-au canonit pe oamenii lui Rabbah şi pe cei din cetăţile fiilor lui Amon !

— Scoală-te, Isaac, şi ascultă ce spun — rosti pelerinul, care urmărea cu un simţămînt de milă amestecată cu dispreţ cumplita lui deznădejde. Ai de ce să te îngrozeşti, dacă ţi-aduci aminte cum au fost canoniţi atîţia fraţi de-ai tăi de către prinţi şi seniori, ca să le stoarcă bogăţiile. Dar scoală-te, îţi zic, şi-am să-ţi arăt cum poţi scăpa. Părăseşte de îndată acest castel, cîtă vreme locatarii lui mai dorm duşi, după ospăţul de aseară. Te voi călăuzi pe potecile tainice ale pădurii, pe care le cunosc la fel de bine ca oricare pădurar, şi nu te voi părăsi pînă ce nu te vei afla sub ocrotirea vreunuia din baronii sau cavalerii care se duc să ia parte la turnir. Sînt sigur că vei avea mijloacele să-i cîştigi bunăvoinţa.

Pe măsură ce auzea cuvintele dătătoare de speranţă ale pelerinului, Isaac se ridică de pe podea — parcă centimetru cu centimetru — ajungînd în cele din urmă să stea în genunchi. Rămase aşa, cu capul dat pe spate şi cu ochii negri, pătrunzători, aţintiţi asupra feţei pelerinului. Privirea lui exprima în acelaşi timp nădejde, teamă, dar şi oarecare bănuială. Cînd auzi însă ultimele cuvinte, groaza de la-nceput păru că reînvie în sufletul lui cu toată puterea şi se prăbuşi din nou cu faţa pe podea.

— Eu să am mijloacele de a-i cîştiga bunăvoinţa ? se căină el. Vai ! Pentru a cuceri inima unui creştin nu e decît o cale, şi cum ar putea găsi-o un biet evreu, căruia i-a fost stoarsă toată averea, de-a rămas mai sărman decît sărmanul Lazăr ? Apoi, ca şi cum bănuiala i-ar fi alungat celelalte simţăminte, exclamă : Pentru numele lui Dumnezeu, tinere, nu mă nenoroci, dacă ţii la Dumnezeul cel mare care ne-a făcut pe noi toţi, evrei şi creştini deopotrivă, izraeliţi şi izmaeliţi, nu mă nenoroci ! N-am mijloace ca să cîştig bunăvoinţa nimănui, nici măcar pe aceea a unui cerşetor creştin, chiar de mi-ar cere numai un gologan !

Şi spunînd acestea se ridică şi-l apucă de poalele mantiei, aruncîndu-i o privire rugătoare.

Pelerinul se smulse din strînsoarea lui, ca şi cum s-ar fi temut de spurcăciune.

— De-ai avea asupră-ţi toată bogăţia neamului tău — rosti el — ce interes aş avea eu să-ţi fac rău ? M-am legat prin jurămînt să fiu sărac şi n-aş schimba straiele astea pentru nimic, afară doar pentru un cal şi o cămaşă de zale. Să nu gîndeşti însă că ţin morţiş să te însoţesc, sau că vreau să profit cu ceva de pe urma ta. N-ai decît să rămîi aici, dacă pofteşti, poate că Cedric Saxonul te va ocroti.

— Vai ! făcu evreul. N-o să-mi dea voie să merg în suita lui. Ce mi-e că-i saxon sau normand, tot îi va fi ruşine de un biet evreu. Şi ca să trec de unul singur domeniile lui Filip de Malvoisin şi ale lui Reginald Front-de-Boeuf... Ah, tinere, o

să merg cu dumneata! Dar să ne grăbim, să ne luăm catrafusele și să fugim de-aici! Uite-ți toiagul. De ce zăbovești?
— Nu zăbovesc — zise pelerinul, lăsîndu-se înduplecat de stăruințele evreului — dar trebuie să iau unele măsuri, ca să putem pleca de-aici. Urmează-mă!
Pelerinul se duse la chilia alăturată, care, după cum am văzut, era ocupată de Gurth, porcarul.
— Scoală-te, Gurth — rosti pelerinul — scoală-te grabnic! Deschide poarta din dos, ca să pot ieși pe-acolo împreună cu jidovul.
Gurth, care prin îndeletnicirea lui era cineva în Anglia saxonă, la fel ca Eumeu în Itaca — măcar că în zilele noastre această îndeletnicire trece drept foarte de rînd — se simți jignit de tonul familiar și poruncitor cu care-i vorbise pelerinul.
— Cum așa? se împotrivi el, rezemîndu-se în coate și privindu-l de sus, fără să coboare din pat. Jidovul pleacă din Rotherwood și-l răpește și pe hagiu?...
— M-aș fi așteptat mai degrabă s-o tulească de-aici cu o halcă de slănină — zise Wamba, care intrase tocmai atunci în chilioară.
— Orice-ar fi — spuse Gurth, culcîndu-și capul pe bucata de lemn ce-i slujea drept pernă — evreul și creștinul vor trebui să aștepte pînă ce-o să se deschidă poarta cea mare. Nu îngăduim nici unui oaspe să iasă pe furiș la ceasuri atît de neobișnuite.
— Nădăjduiesc totuși că ai să-mi faci hatîrul acesta — vorbi pelerinul cu glas poruncitor și, aplecîndu-se asupra patului pe care stătea lungit porcarul, îi șopti la ureche ceva în saxonă. Gurth sări ca ars. Pelerinul îi spuse atunci, ridicîndu-și degetul ca pentru a-l povățui să fie prevăzător: Bagă de seamă, Gurth, știu că ai obiceiul să fii cu ochii-n patru. Așadar, ne-am înțeles, deschide portița. Ai să afli mai multe în curînd.
Gurth se grăbi să-i dea ascultare, iar Wamba și evreul îl urmară, uluiți de neașteptata schimbare petrecută în purtarea porcarului.
— Catîrul! Unde mi-e catîrul? începu să se căineze evreul, de îndată ce se văzu dincolo de portiță.
— Adu-i catîrul — îi zise pelerinul lui Gurth. Ascultă, fă-mi rost de încă unul, ca să-l pot însoți pînă ce se va de-

părta de locurile acestea. O să-l înapoiez viu și nevătămat cuiva din suita lui Cedric, la Ashby. Iar tu... — adăugă el în șoaptă, la urechea lui Gurth.
— Se face, sigur că se face — răspunse Gurth, și porni numaidecît să-i împlinească rugămintea.
— Tare-aș vrea să știu ce învățați dumneavoastră, pelerinii, în Țara Sfîntă — zise Wamba de îndată ce tovarășul său se întoarse cu spatele.
— Învățăm să rostim rugăciunile, măscăriciule, să ne pocăim de păcate și să ne canonim cu posturi, priveghiuri și rugi îndelungate.
— Ba eu cred că învățați lucruri mai grozave — zise măscăriciul. Unde s-a mai pomenit să-l înduplece careva pe Gurth să-i facă un hatîr, de dragul pocăinței ori rugăciunilor! Sau să-i împrumute un catîr de dragul posturilor și privegherilor? Mai degrabă l-ai fi înduplecat pe vierul lui favorit să-ți răspundă așa de politicos, de dragul posturilor și rugăciunilor dumitale.
— Destul! Văd că nu ești decît un saxon fără minte — îl repezi pelerinul.
— Că bine zici! îi întoarse vorba măscăriciul. De-aș fi fost normand din născare, așa cum socot că ești matale, aș fi avut noroc, și azi aș fi fost aproape un înțelept sadea.
În clipa aceea, Gurth apăru cu catîrii de partea cealaltă a șanțului.
Călătorii trecură șanțul pe o punte înjghebată doar din două scînduri, la fel de îngustă ca și portița, și ieșiră printr-o spărtură din palisadă, pe unde se putea ajunge în pădure. Cînd se văzu lîngă catîri, evreul scoase, cu mîini tremurînde, de sub caftan, o bocceluță de pînză scrobită și-o puse la oblînc. După spusele lui, bocceluța cuprindea „un rînd de haine — numai un rînd de haine". Apoi, încălecînd pe catîr cu o iuțeală și sprinteneală la care nu te-ai fi așteptat la anii lui, se grăbi să-și potrivească așa fel poalele caftanului, încît să ascundă cu totul privirilor povara pe care o pusese pe spinarea catîrului.
Pelerinul încălecă ceva mai încet și, înainte de a porni, întinse mîna lui Gurth, care i-o sărută cu cel mai mare respect. Porcarul îi petrecu pe drumeți cu privirea pînă ce se mistuiră în frunzișul pădurii. Glasul lui Wamba îi tulbură visarea:

— Bunul meu prieten Gurth, dar știi că ești bine-crescut și cucernic în dimineața asta de vară ? Curios ! Aș vrea să fiu popă, sau măcar pelerin desculț, ca să mă bucur și eu de zelul și politețea ta neobișnuite, și fii sigur că nu m-aș mulțumi să-mi săruți mîna.

— De data asta nu ești nebun, Wamba, măcar că judecata ta se întemeiază pe o amăgire. Între noi fie vorba, nici cel mai înțelept dintre muritori nu e-n stare de altceva. Dar e vremea să-mi văd de treabă.

Și spunînd acestea, se întoarse spre castel, urmat de măscărici.

Între timp, drumeții își urmară calea, cu o grabă ce dovedea cît de mari erau temerile evreului, căci, altminteri, oamenilor de vîrsta lui nu prea le place să umble repede. Pelerinul, care părea să cunoască fiece potecă și ascunziș al pădurii, îl ducea prin cele mai ocolite cărări, ceea ce-l făcu pe evreu de cîteva ori să-l bănuiască de un gînd viclean — anume, de gîndul de a-i întinde o capcană, ca să-l dea pe mîna dușmanilor săi. Îndoielile acestea îi pot fi iertate, dacă ne gîndim că pe vremea aceea nu exista pe pămînt, în văzduh sau în apă, vietate care să fie ținta unei prigoane atît de neîndurătoare și atît de neîntrerupte ca aceea la care erau supuși evreii. Poate doar peștii zburători să fi fost la fel de prigoniți. Sub cele mai neînsemnate și mai absurde pretexte și în virtutea celor mai stupide și mai neîntemeiate acuzații, viața și bunurile lor erau primejduite de toate toanele furiei populare ; căci normanzii, saxonii, danezii și britanii, oricît s-ar fi dușmănit între ei, se întreceau în vrăjmășia față de un popor pe care socoteau că e o îndatorire religioasă să-l urască, să-l batjocorească, să-l disprețuiască, să-l prade și să-l persecute. Din calcul și interes, regii de viță normandă și seniorii de sine stătători, care le urmau exemplul în privința despotismului, întrețineau împotriva acestui popor nefericit o prigoană statornică. O cunoscută legendă spune că regele Ioan a întemnițat pe un bogătaș evreu într-unul din castelele sale și că a poruncit să i se smulgă în fiece zi cîte un dinte, pînă ce, cu falca pe jumătate știrbită, nenorocitul încuviință să plătească o sumă mare de bani, pe care tiranul urmărise să i-o stoarcă.

Puținii bani lichizi aflați în țară erau mai ales în mîinile acestui neam prigonit, iar nobilii nu șovăiau să urmeze exemplul suveranului lor, smulgînd de la ei acești bani prin toate mijloacele de asuprire, mergînd chiar pînă la schingiuire. Totuși, curajul pasiv, izvorît din patima banului, îi făcea pe evrei să înfrunte feluritele cazne la care erau supuși, avînd în vedere uriașele cîștiguri pe care le puteau dobîndi într-o țară atît de bogată și de dăruită de natură ca Anglia. Deși erau descurajați în fel și chip și deși în calea lor stătea acea Trezorerie de care s-a mai pomenit, creată anume în scopul de a-i despuia de bani, evreii își sporeau cîștigurile și strîngeau averi uriașe, pe care și le treceau din mînă în mînă cu ajutorul scrisorilor de schimb — invenție din pricina căreia se spune că dezvoltarea comerțului s-ar datora evreilor și care le dădea putința să-și strămute avuția din țară în țară, așa încît, cînd îi păștea asuprirea într-una din ele, averea lor să poată fi pusă la adăpost într-alta.

Îndărătnicia și zgîrcenia evreilor fiind astfel oarecum potrivnice fanatismului și tiraniei acelora sub stăpînirea cărora trăiau, ele păreau să sporească în raport cu prigoana la care erau supuși ; iar uriașa bogăție pe care o dobîndeau de obicei din negoț, deși adeseori le primejduia viața, le slujea uneori drept un mijloc de a-și mări influența și de a se pune la adăpost într-o oarecare măsură. Acestea erau condițiile lor de viață, iar caracterul lor, înrîurit tocmai de aceste condiții, era precaut, bănuitor și temător, dar și încăpățînat, nesupus și priceput să ocolească primejdiile ce-i pîndeau la tot pasul.

Abia după ce drumeții străbătură cu pași repezi o sumedenie de poteci întortocheate, pelerinul rupse tăcerea :

— Stejarul acela mare și părăginit însemnă hotarul moșiei lui Front-de-Boeuf, iar de aceea a lui Malvoisin am trecut de mult. Acum nu mai ai de ce să te temi că vei fi urmărit.

— Să dea Dumnezeu să li se scoată roțile carelor de război, ca acelea ale armatelor faraonilor, ca să înainteze mai anevoie ! exclamă evreul. Dar nu mă părăsi, inimosule pelerin ! Gîndește-te numai la templierul acela crunt și fioros cu sclavii lui sarazini ! Ăștia nu țin seama nici de moșie, nici de castel, nici de puterea seniorilor.

— Drumurile noastre trebuie să se despartă aici — spuse pelerinul — căci nu se cuvine unor oameni atît de deosebiți unul de celălalt să umble împreună mai mult decît e nevoie.

Şi-apoi ce ajutor ţi-ar putea da un pelerin paşnic ca mine împotriva a doi păgîni înarmaţi pînă-n dinţi ?

— O, tinere inimos ! răspunse evreul. Mă poţi apăra, şi ştiu că eşti dornic s-o faci. Aşa sărac cum sînt, te voi răsplăti nu cu bani, căci bani n-am de loc, aşa să-mi ajute strămoşul meu Abraham, ci cu...

— Bani şi răsplăţi — îi tăie vorba pelerinul — nu-ţi cer, după cum ţi-am mai spus. Dar pot să te călăuzesc şi chiar să te apăr întrucîtva, căci a apăra un evreu împotriva unui sarazin nu poate fi o faptă nevrednică de un creştin. De aceea, evreule, te voi însoţi pînă ce te voi vedea la adăpost, sub pază bună. Acum sîntem aproape de tîrgul Sheffield, unde vei putea lesne găsi mulţi din neamul tău, la care să te adăposteşti.

— Binecuvîntarea lui Iacob coboare asupra dumitale, tinere inimos ! spuse evreul. În Sheffield pot trage la ruda mea Zareth, şi pot face rost de ceva parale, ca să-mi urmez drumul în siguranţă.

— Bine, fie — încuviinţă pelerinul. Aşadar, la Sheffield ne despărţim ; peste o jumătate de ceas cred că vom ajunge în preajma orăşelului.

Jumătatea de oră se scurse într-o tăcere desăvîrşită din partea amîndurora — pelerinului fiindu-i poate lehamite să stea de vorbă cu evreul cînd nu era neapărată nevoie, iar evreul socotind că nu se cuvine să se vîre cu de-a sila în sufletul unui om al cărui pelerinaj la Sfîntul Mormînt îi dădea un soi de sfinţenie. Se opriră pe culmea unei coline joase, iar pelerinul, arătînd cu mîna spre tîrgul Sheffield, care se întindea la picioarele lor, spuse din nou :

— Aşadar, aici ne despărţim.

— Da, dar nu înainte de a primi mulţumirile unui evreu sărac — zise Isaac. Căci nu cutez să te rog să mă însoţeşti pînă la casa rudei mele Zareth, care-ar putea să m-ajute cu ceva bani, ca să te pot răsplăti cum se cuvine.

— Ţi-am spus că nu vreau nici un fel de răsplată — răspunse pelerinul. Dacă totuşi, de hatîrul meu, vei voi să cruţi de lanţuri şi de temniţă pe vreunul din nenumăraţii tăi datornici creştini, voi socoti că binele pe care ţi l-am făcut azi-dimineaţă va fi fost răsplătit din plin.

— Stai, stai — spuse evreul, agăţîndu-se de straiele pelerinului. Aş vrea să fac ceva mai mult decît atît, ceva pen-

tru sufletul dumitale. Dumnezeu mi-e martor că sînt sărac, da, Isaac e un cerşetor printre fraţii săi, dar iartă-mă dacă voi ghici ce-ţi lipseşte cel mai mult în clipa aceasta.

— Dacă vei ghici cu-adevărat — spuse pelerinul — să ştii că e un lucru pe care n-ai fi în stare să mi-l dai, chiar de-ai fi pe atîta de bogat, pe cît zici că eşti sărac.

— Zic numai ? făcu evreul. O, crede-mă, spun doar adevărul. Sînt un om jefuit, înglodat în datorii, nenorocit. Mîini nemiloase mi-au smuls lucrurile, banii, corăbiile, tot ce aveam. Şi, totuşi, pot să-ţi spun ce-ţi lipseşte, ba s-ar putea chiar să-ţi şi fac rost. Dorinţa dumitale e să ai un cal şi o armură.

Pelerinul tresări şi-i spuse, întorcîndu-se grăbit spre el :

— Ce demon ţi-a şoptit la ureche vorbele acestea ?

— N-are a face — zîmbi evreul — de vreme ce vorbele astea spun adevărul. Şi după cum am ghicit ce-ţi lipseşte, îţi pot îndeplini şi dorinţa.

— Bine, omule, dar gîndeşte-te cine sînt, cum sînt îmbrăcat şi adu-ţi aminte de jurămîntul meu !

— Vă cunosc eu pe voi, creştinii — răspunse evreul — şi ştiu că cei mai nobili dintre voi, împinşi de o căinţă superstiţioasă, se încalţă cu sandale şi apucă toiagul, ca să meargă pe jos în pelerinaj la mormintele celor răposaţi.

— Nu huli, evreule — zise pelerinul cu asprime.

— Iartă-mă, răspunse evreul. M-a luat gura pe dinainte. Dar aseară şi azi-dimineaţă ai lăsat să-ţi scape nişte vorbe care, întocmai ca scînteile ce ţîşnesc din cremene, au vădit metalul dinăuntru. Sub această mantie de pelerin se ascund zalele şi pintenii de aur ai unui cavaler. Au scăpărat azi-dimineaţă cînd te-ai aplecat asupra patului meu.

Pelerinul nu-şi putu opri un zîmbet.

— Dacă straiele tale, Isaac, ar fi cercetate de un ochi tot atît de curios, cîte n-ar putea descoperi ?

— Să nu mai vorbim despre asta — spuse evreul pălind, şi, ca şi cum prin aceasta ar fi vrut să pună capăt convorbirii, scoase repede de la brîu caseta cu unelte de scris ; fără să descalece de pe catîr, începu să scrie ceva pe o foaie de hîrtie, aşezînd-o pe tichia lui galbenă. După ce isprăvi, îi înmînă pelerinului sulul, mîzgălit cu semne ebraice, şi-i spuse : În oraşul Leicester toată lumea îl cunoaşte pe bogătaşul evreu Kirjath Jairam din Lombardia ; dă-i acest sul.

Are de vînzare şase armuri milaneze, cea din urmă dintre ele ar face cinste unui cap încoronat, precum şi zece cai straşnici, cel din urmă dintre ei ar fi demn de un rege nevoit să lupte pentru a-şi recăpăta tronul. Omul meu te va lăsa să-ţi alegi şi calul, şi armura, precum şi orice ţi-ar mai fi de trebuinţă pentru turnir. După turnir i le vei înapoia în stare bună, dacă nu cumva vei avea cu ce să plăteşti preţul.

— Dar, Isaac — spuse pelerinul zîmbind — oare nu ştii că în luptele acestea armele şi calul cavalerului trîntit jos sînt date învingătorului ? S-ar putea să n-am noroc şi să pierd astfel nişte lucruri pe care n-aş fi în stare nici să le dau înapoi, nici să le plătesc.

Evreul păru oarecum uluit de această perspectivă, dar, venindu-şi în fire, răspunse grăbit :

— Nu, nu, e cu neputinţă, nici nu vreau să cred aşa ceva. Binecuvîntarea strămoşilor noştri te va ocroti. Lancea dumitale va fi la fel de tare ca toiagul lui Moise.

Şi zicînd acestea, dădu să plece, dar pelerinul îi prinse la rîndu-i poalele hainei, spunîndu-i :

— Stai, Isaac, nici nu ştii ce primejdie te paşte. Calul ar putea fi ucis, iar armura ar putea fi sfărîmată, căci eu, unul, nu voi cruţa nici calul, nici pe călăreţ. Şi-apoi, cei din neamul tău nu dau nimic pe degeaba ; cineva tot va trebui să plătească.

Evreul se răsuci în şa, ca un om apucat de crampe, dar firea lui bună învinse în cele din urmă cărpănoşenia obişnuită.

— Nu-mi pasă — zise el. Nu-mi pasă, lasă-mă să plec. De-au să fie pagube, n-o să te coste nimic ; dacă o să fie ceva de plătit pentru mici stricăciuni, Kirjath Jairam o să te scutească de dragul rudei sale Isaac. Drum bun ! Dar stai, tinere — adaose el, întorcîndu-se. Nu te avînta prea mult în acest talmeş-balmeş nesăbuit, nu spun asta cu gîndul c-ai să prăpădeşti calul şi armura, ci de dragul dumitale, ca să nu-ţi rupi oasele.

— Mulţumesc pentru grijă — îi răspunse pelerinul, zîmbind iarăşi. Mă voi folosi de bunăvoinţa dumitale, şi dacă n-oi răsplăti-o, n-o să-mi meargă bine.

Se despărţiră şi apucară fiecare pe alt drum, spre oraşul Sheffield.

CAPITOLUL VII

„Trec cavaleri, cu pajii lor. Alaiul
Acestora e lung. Pestriţ li-e straiul.
Cu-o pavăză-i un paj, iar altul vine
C-un coif. O lance-n mînă altul ţine.
Un nărăvaş fugar dă din copite,
În spume i-s zăbalele-aurite.
Fierari şi armurieri vin, tot călări,
Cu pile şi baroase în spinări,
Dreg lăncii rupte, scuturi găurite,
Îşi fac de cap pe uliţi yeomenii,
În pîlcuri trec, cu bîte, poporenii."

Dryden — Palamon şi Arcite

Starea naţiunii engleze era pe vremea aceea destul de jalnică. Regele Richard lipsea din ţară, căci fusese luat ostatic, şi se afla la cheremul vicleanului şi crudului duce de Austria. Nu se ştia nici măcar unde fusese închis, iar soarta lui era cunoscută doar în parte de către supuşii săi, care, între timp, ajunseseră o pradă uşoară în mîinile a tot felul de despoţi locali.

Prinţul Ioan, aliat cu regele Filip al Franţei — duşmanul de moarte al lui Richard Inimă de Leu — făcea tot ce putea ca să-l înduplece pe ducele de Austria să prelungească prizonieratul fratelui său Richard, căruia îi era totuşi atît de îndatorat. În acelaşi timp, el îşi întărea poziţiile în regat, pentru care îşi pusese în gînd să se lupte — în cazul că regele ar fi murit — cu moştenitorul legitim, ducele Arthur de Britania, fiul lui Geoffrey Plantagenetul şi fratele mai mare al lui Ioan. După cum se ştie, această uzurpare a şi avut loc mai tîrziu. Cum era uşuratic din fire, destrăbălat şi viclean, Ioan izbuti lesne să atragă de partea lui şi a clicii sale nu numai pe toţi cei care aveau de ce să se teamă de mînia lui Richard pentru samavolniciile săvîrşite în lipsa lui, dar şi pe foarte numeroşii aventurieri, „gata la orice", oameni care se întorseseră din cruciade săraciţi de averi, ticăloşiţi de plăcerile Orientului, cu inimile înăsprite şi care-şi puneau acum toată nădejdea în tulburările sociale.

La aceste pricini de amărăciune şi îngrijorare obştească trebuie adăugată acea mulţime de haiduci, care, împinşi la

deznădejde de asuprirea seniorilor feudali şi de asprimea legiuirilor asupra pădurilor, se adunau în cete mari şi, punînd stăpînire pe păduri şi pămînturi pustii, sfidau legile şi justiţia ţării.

Nobilii ei înşişi, fortificaţi în castelele lor şi făcînd fiecare pe suveranul în propriul său domeniu, se puneau în fruntea altor cete, deopotrivă de samavolnice şi de neîndurătoare, cu toate că jaful era nemărturisit.

Pentru a întreţine aceste bande, precum şi luxul nemăsurat pe care trufia făcea să-l arate lumii, seniorii împrumutau de la evrei sume de bani cu camătă mare, iar camăta aceasta le mistuia treptat moşiile, asemenea unei gangrene ce nu putea fi lecuită decît cînd li se ivea prilejul să scape de ea prin săvîrşirea vreunei samavolnicii împotriva creditorilor lor.

Sub feluritele apăsări ale acestei nenorocite stări de lucruri, poporul Angliei suferea cumplit şi avea temeiuri şi mai îndreptăţite să se teamă de ziua de mîine. Starea lui se înrăutăţise şi mai mult în urma unei molime primejdioase ce se răspîndise în întreaga ţară şi care bîntuia şi mai avan din pricina murdăriei, a hranei neîndestulătoare şi a locuinţelor nesănătoase ale sărăcimii. Molima aceasta secerase vieţile multora, dar supravieţuitorii le pizmuiau soarta, socotind că moartea era un mijloc de a scăpa de năpastele ce-i aşteptau în viitor.

Totuşi, în ciuda atîtor necazuri, săracii ca şi bogaţii, gloata ca şi nobilimea arătau, în ajunul turnirului (cel mai mare spectacol al acelei vremi), acelaşi interes pe care cetăţenii, pe jumătate flămînzi, ai Madridului îl poartă luptelor de tauri, cu toate că n-au în buzunare nici o lăscaie ca să cumpere ceva de mîncare pentru familiile lor.

Nici o datorie şi nici un beteşug nu puteau împiedica pe tineri sau vîrstnici să ia parte la asemenea spectacole.

Întrecerea de arme, cum i se zicea, care urma să aibă loc la Ashby, în comitatul Leicester, atrăsese tuturor luarea-aminte prin faptul că aveau să ia parte la ea luptători cu renume, sub ochii prinţului Ioan, care urma să onoreze cu prezenţa sa arena de luptă. Iată de ce în dimineaţa sorocită o mulţime uriaşă de oameni de toată mîna se grăbea să ajungă la locul turnirului.

Locul acesta era neobişnuit de romantic. La marginea unei păduri, ce se întindea cam la o milă de orăşelul Ashby, se afla o pajişte mare, cu un minunat covor de iarbă verde, înconjurată într-o parte de pădure şi străjuită de cealaltă parte de stejari răzleţi, unii dintre ei de o mărime uriaşă. Terenul, făcut parcă anume pentru luptele ce aveau să se desfăşoare acolo, cobora într-o clină blîndă de o parte şi de alta, pînă la un loc neted, ce fusese împrejmuit — în vederea luptelor — cu un gard masiv, alcătuind un tăpşan lung de un sfert de stînjen şi lat pe jumătate. Gardul acesta avea forma unui dreptunghi, dar cu colţurile rotunjite, aşa fel încît spectatorii să vadă mai bine din toate părţile. Intrările combatanţilor se aflau la capătul de miazănoapte şi la cel de miazăzi al arenei : nişte porţi masive de lemn destul de largi ca să poată trece prin ele cîte doi călăreţi, fără să se aplece pe cal. Fiecare din aceste porţi era străjuită de doi heralzi, însoţiţi de şase trîmbiţaşi, tot atîţia pristavi şi de numeroşi slujitori înarmaţi, însărcinaţi cu păstrarea ordinei şi cu cercetarea cavalerilor dornici să ia parte la lupte.

Pe un tăpşan mai înalt, dincolo de intrarea dinspre miazăzi, fuseseră înălţate cinci pavilioane mărețe, împodobite cu flamuri roşii şi negre — culorile alese de cei cinci cavaleri care urmau să susţină luptele. Frînghiile corturilor aveau aceleaşi culori. În faţa fiecărui pavilion fusese atîrnată pavăza cavalerului care-l ocupa, iar alături stătea scutierul lui, travestit în sălbatic, în faun sau în alte făpturi fabuloase, potrivit gustului stăpînului său şi rolului pe care acesta voia să-l joace în timpul luptelor [1]. Pavilionul din mijloc fusese rezervat — ca un loc de onoare — lui Brian de Bois-Guilbert, a cărui faimă în toate jocurile cavalereşti, ca şi legăturile sale cu cavalerii ce organizaseră această întrecere de arme, îi făcuseră pe aceştia să-l primească bucuroşi în rîndurile lor şi chiar să-l aleagă conducător, deşi nu li se alăturase decît de puţină vreme.

Lîngă cortul lui se înălţau corturile lui Reginald Front-de-Boeuf şi Filip de Malvoisin, iar de cealaltă parte se afla pavilionul lui Hugh de Grantmesnil, un baron feudal din împrejurimi, al cărui străbun fusese mare intendent al Angliei pe vremea lui William Cuceritorul şi a fiului său William cel Roşu. Ralph de Vipont, cavaler al Ordinului Sfîntului Ioan din Ierusalim, care stăpînea cîteva domenii străvechi într-un

[1] Se presupune că această mascaradă a prilejuit introducerea blazoanelor în heraldică. (N.A.)

loc numit Heather, lîngă Ashby-de-la-Zouche, ocupa cel de-al cincilea pavilion.

De la intrarea în arenă, o cărare largă de vreo zece metri şi uşor povîrnită urca spre tăpşanul unde fuseseră întinse corturile. Cărarea aceasta era împrejmuită de o parte şi de alta cu un gard, întocmai ca şi tăpşanul din faţa pavilioanelor. Locul era păzit de slujitori armaţi. În partea de miazănoapte se putea intra în arenă printr-o poartă asemănătoare, largă de treizeci de picioare, la capătul căreia se afla un tăpşan îngrădit, pentru cavalerii dornici să ia parte la lupte. Se aflau acolo corturi cu gustări şi băuturi de tot felul, precum şi armurieri, potcovari şi alţi slujitori gata să dea o mînă de ajutor oriunde ar fi fost nevoie. Jur împrejurul arenei fuseseră înjghebate tribune provizorii, împodobite cu tapiţerii şi covoare şi înzestrate cu perne pentru doamne şi pentru seniorii veniţi să privească turnirul. Între aceste tribune şi arenă era un loc strîmt rezervat yeomenilor şi altor privitori nu chiar de rînd; locul acesta ar putea fi asemuit cu parterul unui teatru. Gloata se înghesuia pe nişte coline acoperite de iarbă, anume rînduite pentru ea şi care, dominînd tribunele, îi dădeau putinţa să vadă foarte bine ce se petrece în arenă.

În afară de toate aceste locuri, sute de oameni se căţăraseră în copacii din jurul pajiştei; pînă şi clopotniţa unei biserici de ţară, aflată ceva mai departe, era ticsită de privitori.

Pentru a întregi tabloul, rămîne să mai arătăm că în mijlocul aripei de răsărit a arenei, aşadar drept în faţa locului unde urmau să se desfăşoare luptele, se afla o tribună mai înaltă decît celelalte, mai bogat împodobită şi prevăzută cu un fel de tron acoperit de un baldachin, purtînd stema regală. Scutieri, paji şi yeomeni, în livrele mîndre, străjuiau acest loc de onoare, rezervat prinţului Ioan şi suitei sale. În faţa lojii regale, la aceeaşi înălţime, se afla în aripa de apus a arenei o altă lojă, mai atrăgătoare decît cea a prinţului, fără să fie la fel de luxoasă. O suită de paji şi un mănunchi de fetişcane — cele mai frumoase din împrejurimi — purtînd straie năstruşnice, verzi şi trandafirii, se ţineau în jurul unui tron împodobit în aceleaşi culori. Printre flamuri şi steaguri înfăţişînd inimi rănite, arzînde sau sîngerînde, arcuri, tolbe cu săgeţi şi toate celelalte simboluri obişnuite ale triumfului lui

Cupidon, o inscripţie strălucitoare făcea cunoscut privitorilor că acest loc de onoare era rezervat Reginei Frumuseţii şi a Dragostei: „La Royne de la Beaulte et des Amours". Dar nimeni nu putea ghici numele celei ce avea să fie, de data aceasta, Regina Frumuseţii şi a Dragostei.

În vremea asta, spectatorii de toată mîna se îmbulzeau să-şi ocupe locurile, şi nu puţine erau certurile ce se iscau pe seama acestor locuri. Unele se încheiau prin amestecul, foarte puţin ceremonios, al oamenilor de arme, care, pentru a-i convinge pe cei mai îndărătnici, foloseau drept argumente cozile baltagurilor şi mînerele săbiilor. Altor gîlcevi, în care erau amestecate feţe mai simandicoase, le puneau capăt heralzii sau cei doi mareşali de cîmp, William şi Wyvil şi Stephen de Martival, care, înarmaţi pînă-n dinţi, străbăteau călare în sus şi în jos întreaga arenă, pentru a păstra ordinea printre spectatori.

Treptat, tribunele se umplură de cavaleri şi de seniori îmbrăcaţi civil. Mantiile lor lungi şi pestriţe se deosebeau de veşmintele vesele şi strălucitoare ale femeilor. Acestea, mai numeroase chiar decît bărbaţii, se îmbulziră să privească un spectacol pe care l-ai fi socotit prea sîngeros şi primejdios pentru a putea face plăcere sexului slab. Galeriile de jos şi locurile de trecere fură în curînd ticsite de yeomeni şi burghezi arătoşi, precum şi de o sumedenie de boiernaşi care, din modestie sau din lipsă de mijloace ori titluri îndoielnice, nu puteau rîvni locuri mai bune. Mai mult ca sigur că printre aceşti oameni se iscau cele mai multe certuri pentru întîietate.

— Cîine păgîn! bodogănea un bătrîn, a cărui tunică jerpelită vădea sărăcia, deşi după sabia, jungherul şi lanţul de aur pe care-l purta la gît se vedea că-şi dă aere de nobil. Pui de căţea! Cutezi să dai brînci unui creştin şi nobil normand, în vinele căruia curge sîngele Montdidier-ilor?!

Cuvintele acestea brutale erau adresate vechii noastre cunoştinţe — evreul Isaac, care, îmbrăcat într-un caftan scump, împodobit cu dantelă şi căptuşit cu blană, se căznea să facă loc în rîndul din faţă, de sub tribună, fiicei sale, frumoasa Rebecca. Aceasta venise şi ea la Ashby, şi se agăţa acum de braţul tatălui ei, îngrozită de mînia pe care simpla lui prezenţă părea s-o stîrnească pretutindeni. Dar Isaac, oricît de sfios am văzut că era în alte împrejurări, ştia prea bine că acum nu avea de ce să se teamă. În asemenea locuri

publice, unde se adunau atîţia din cei de-o seamă cu ei, nici un nobil n-ar fi cutezat să-i facă vreun rău, oricît ar fi fost de zgîrcit sau hain. În asemenea împrejurări evreii se aflau sub ocrotirea legilor şi, dacă aceasta se dovedea a nu fi de ajuns, printre cei de faţă se găseau de obicei vreo cîţiva baroni, care, din interes, erau gata să le ia apărarea. De data aceasta, Isaac se simţea mai încrezător ca de obicei, ştiind că prinţul Ioan ducea chiar în acele zile tratative cu evreii din York, pentru un uriaş împrumut, zălogit cu giuvaeruri şi pămînturi.

Isaac, care juca în acest tîrg un rol de seamă, ştia prea bine că prinţul, dornic să vadă tîrgul încheiat, l-ar fi ocrotit în gîlceava ce se iscase.

Încurajat de aceste gînduri, evreul îşi urmă drumul, îmbrîncindu-l pe normandul creştin, fără să ţină seama nici de obîrşia, nici de rangul, nici de legea lui. Dar ţipetele bătrînului stîrniră indignarea privitorilor. Unul dintre ei, un yeoman voinic şi spătos, îmbrăcat într-un costum de postav verde şi purtînd la cingătoare o duzină de săgeţi, pe piept o bandulieră şi o medalie de argint, iar în mînă un arc lung de vreo doi metri, se întoarse deodată spre evreu şi-l povăţui să nu uite că-i un păianjen care s-a îngrăşat sugînd sîngele nefericitelor sale victime, şi să se ţină ascuns în ungherul lui, dacă nu vrea cumva să fie strivit ca un păianjen cînd se arată în lumină. Faţa yeomanului, înnegrită de vînturi, se făcu şi mai neagră de mînie, în timp ce rostea în anglo-normandă, cu un glas aspru, cuvintele acestea ameninţătoare. La auzul lor, evreul se dădu înapoi cu cîţiva paşi şi poate că ar fi şters-o de-a binelea de lîngă un vecin atît de primejdios, dacă atenţia tuturor n-ar fi fost atunci atrasă de apariţia prinţului Ioan, care îşi făcea în clipa aceea intrarea în arenă, însoţit de o suită numeroasă şi veselă, alcătuită parte din mireni, parte din clerici. Şi unii, şi alţii purtau straie lumeşti şi-şi arătau nestînjeniţi voia bună. Printre oamenii bisericii se afla şi stareţul din Jorvaulx, îmbărcat în veşmintele cele mai alese, pe care le putea arăta în lume un înalt prelat. Aurul şi blănurile scumpe nu fuseseră cruţate la croiala acestor veşminte, iar în picioare purta, exagerînd moda ridicolă a vremii, încălţări cu vîrfurile răsucite, atît de mult în sus, încît le-ar fi putut lega

nu numai de genunchi, dar chiar şi de cingătoare ; din pricina lor îi era cu neputinţă să-şi pună piciorul în scara şeii. Totuşi, neajunsul acesta era destul de neînsemnat pentru galantul prelat, care se bucura pesemne că are astfel prilejul de a arăta în faţa atîtor spectatori, şi mai ales a atîtor spectatoare, cît de bine ştie să călărească, fără ajutorul acestor cîrji folosite de obicei de călăreţii slabi de înger. În suita prinţului Ioan se mai aflau căpeteniile favorite ale trupelor sale de lefegii, vreo cîţiva baroni pleşcari, cîţiva curteni dezmăţaţi şi numeroşi cavaleri templieri şi ioaniţi.

E locul să amintim că, îndeobşte, cavalerii acestor două ordine treceau drept duşmani ai regelui Richard, deoarece luaseră partea lui Filip al Franţei în nesfîrşitele certuri izbucnite în Palestina între acest monarh şi regele cu inima de leu al Angliei. Se ştie prea bine că în urma acestei vrajbe, numeroasele victorii ale lui Richard au rămas fără roade, că romanticele sale încercări de a lua cu asalt Ierusalimul au fost dejucate, iar din toată gloria dobîndită de el nu s-a ales decît cu un armistiţiu nesigur încheiat cu sultanul Saladin. Urmînd aceeaşi politică ce dictase purtarea fraţilor lor din Ţara Sfîntă, templierii şi ospitalierii din Anglia şi Normandia se alăturaseră partidei prinţului Ioan, avînd prea puţine temeiuri să dorească reîntoarcerea lui Richard în Anglia, sau urcarea pe tron a lui Arthur, moştenitorul său legitim. Din cu totul alte motive, prinţul Ioan ura şi dispreţuia cele cîteva familii saxone mai cu vază, care supravieţuiseră în Anglia, şi nu pierdea nici un prilej să le umilească şi să le jignească, ştiind prea bine că persoana lui, ca şi pretenţiile lui nu erau pe placul acestor familii şi nici pe placul celei mai mari părţi a poporului englez, care se temea de orice schimbare adusă drepturilor şi libertăţilor sale de către un suveran atît de destrăbălat şi tiranic din fire ca prinţul Ioan.

În fruntea acestei mîndre şi vesele suite călărea prinţul, purtînd pe braţ un şoim. Era înveşmîntat în straie strălucitoare, roşii şi aurii, iar pe cap purta un calpac de blană, împodobit cu un cerc de pietre scumpe, de dedesubtul căruia părul lui lung şi cîrlionţat i se revărsa pe umeri. Călare pe un buiestraş sur şi focos, prinţul se învîrtea prin arenă în fruntea veselului alai, rîzînd în hohote cu oamenii din suită şi aruncînd priviri de o regească semeţie femeilor care împodobeau cu frumuseţea lor galeriile de sus.

Cei care desluşeau în înfăţişarea prinţului cutezanţa destrăbălării, amestecată cu o nemăsurată trufie şi cu o nepăsare deplină faţă de simţămintele altora, erau nevoiţi să recunoască totuşi că chipul lui avea farmecul unei feţe deschise, pe care natura o plămădise armonios, iar arta o modelase după toate regulile curteniei; expresia ei părea atît de cinstită şi de limpede, încît ai fi zis că nu poate ascunde porniri rele, fireşti sufletului său. O asemenea expresie trece adeseori drept sinceritate bărbătească, deşi, de fapt, ea izvorăşte dintr-o fire nepăsătoare şi destrăbălată, conştientă de superioritatea ce i-o conferă obîrşia, averea sau vreun alt privilegiu întîmplător şi cu totul străin de meritul personal. Pentru toţi cei ce nu mergeau atît de adînc cu gîndurile — şi aceştia alcătuiau majoritatea într-o proporţie de o sută la unu — strălucirea *rhenoului* (adică a gulerului de blană) al prinţului Ioan, hlamida lui căptuşită cu cele mai scumpe blănuri de samur, încălţările-i de marochin, cu pinteni de aur, ca şi graţia cu care îşi mîna buiestraşul erau de ajuns spre a stîrni aclamaţiile lor.

Dînd ocol arenei pe calul său jucăuş, prinţul băgă de seamă frămîntarea stîrnită de îndrăzneaţa încercare a lui Isaac de a răzbi în primele rînduri, frămîntare ce nu se potolise încă. Ochiul lui ager recunoscu de îndată pe evreu, dar fu cu mult mai plăcut impresionat de frumoasa fiică a sionului, care, îngrozită de atîta zarvă, se agăţase de braţul bătrînului ei tată.

Într-adevăr, prin înfăţişarea ei, Rebecca putea fi pusă alături de cele mai mîndre frumuseţi ale Angliei, chiar de către un cunoscător atît de priceput cum era prinţul Ioan. Armonia trupului ei minunat era pusă în lumină de îmbrăcămintea orientală, purtată îndeobşte de femeile din neamul ei. Cealmaua de mătase galbenă se potrivea de minune cu faţa ei smeadă. Ochii plini de strălucire, sprîncenele frumos arcuite, nasul acvilin şi delicat, dinţii albi ca mărgăritarele, bogăţia coadelor ei negre, împletite din cîrlionţi care se revărsau pe gîtul şi pe pieptul ei, de-o albeaţă fermecătoare atît cît lăsa să se vadă „simara“ de mătase scumpă persană, cu flori brodate în culorile lor naturale, pe un fond purpuriu — toate acestea se îmbinau într-o frumuseţe care nu era cu nimic mai prejos de farmecul celor mai mîndre fete aflate în jurul ei. E drept că trei din paftalele de aur bătute cu mărgăritare, care-i încheiau corsajul de la gît la talie, şi anume cele de sus, rămăseseră desfăcute din pricina zăpuşelii şi că, datorită acestui amănunt, priveliştea despre care vorbim era şi mai plăcută la vedere. Aceeaşi împrejurare dezvăluia privirilor un colier de diamante cu pandantive nepreţuite. O pană de struţ legată de cealma cu o agrafă încrustată cu briliante sporea şi mai mult frumuseţea evreicei, pe care trufaşele doamne din galeriile de sus se prefăceau c-o dispreţuiesc, cu toate că şi ele o admirau în sinea lor.

— Pe tidva pleşuvă a lui Abraham! exclamă prinţul Ioan — evreica asta e fără doar şi poate întruchiparea acelei frumuseţi desăvîrşite, ale cărei farmece au sucit capul celui mai înţelept dintre toţi regii lumii! Ce spui, stareţe Aymer? Pe templul înţeleptului rege, pe care preaînţeleptul nostru frate Richard n-a fost în stare să-l recucerească, jur că fata asta e însăşi mireasa din Cîntarea Cîntărilor!

— Trandafirul din Sharon şi crinul din vale! răspunse stareţul cu glas molcom. Dar luminăţia voastră nu trebuie să uite că fata nu-i decît o evreică.

— Tii! urmă prinţul Ioan fără să-l bage în seamă. Iată-l şi pe mamonul nedreptăţii, pe marchizul mărcilor, pe baronul mahmudelelor, luptîndu-se pentru locul lui cu nişte cîini răpciugoşi şi fără o lăscaie, care n-au în buzunare nici măcar o cruciuliţă, ca să-l împiedice pe diavol să se zbenguie acolo. Pe trupul sfîntului Marc! Acest prinţ al împrumuturilor va avea un loc în lojă împreună cu frumoasa lui evreică! Ce ţi-e, Isaac, cadîna asta pe care o strîngi sub braţ ca pe-o casetă cu bani, ţi-e soţie sau fiică?

— E fiica mea, Rebecca, luminăţie — răspunse Isaac, cu o plecăciune adîncă, fără să se simtă cîtuşi de puţin stînjenit de vorbele prinţului, pe cît de politicoase, pe atît de zeflemitoare.

— Eşti cu atît mai înţelept — spuse Ioan cu un hohot de rîs, la care se alăturară slugarnic veselii săi însoţitori. Dar, fiică sau soţie, se cuvine să fie onorată potrivit frumuseţii ei şi meritelor tale. Cine stă acolo, sus? urmă el, ridicîndu-şi privirile spre galerie. Nişte calici saxoni, care se lăfăiesc în voie! În lături cu ei! Să se strîngă unii în alţii şi să facă loc acestui prinţ al cămătarilor şi frumoasei sale fiice. Am să-i învăţ eu pe mitocanii ăştia că trebuie să împartă locurile de onoare ale sinagogii cu adevăraţii stăpîni ai sinagogii.

Oamenii din galerie, cărora le fuseseră adresate aceste cuvinte jignitoare şi brutale, erau chiar membrii familiei lui Cedric Saxonul şi ai familiei aliatului şi rudei sale Athelstane de Coningsburgh, personaj care, întrucît se trăgea de-a dreptul din ultimii regi saxoni ai Angliei, era privit cu cel mai adînc respect de către toţi pămîntenii saxoni din nordul ţării. Dar, o dată cu sîngele acestei străvechi seminţii crăieşti, Athelstane moştenise şi multe din beteşugurile ei. Era un bărbat în floarea vîrstei, chipeş, trupeş şi puternic, dar cu toate astea trăsăturile lui păreau neînsufleţite, ochii îi erau şterşi, adormiţi, era leneş şi greoi în mişcări şi lua atît de greu o hotărîre, încît i se dăduse porecla unuia din strămoşii săi, anume „Athelstane cel zăbavnic". Prietenii săi — şi mulţi dintre ei îi erau, ca şi Cedric, foarte devotaţi — pretindeau că această fire leneşă nu se datora lipsei de curaj, ci doar lipsei de hotărîre ; alţii erau de părere că patima beţiei, moştenită din moşi-strămoşi, îi întunecase mintea, care şi-aşa nu fusese niciodată prea ageră, iar blajinătatea lui şi curajul pasiv, atît cît mai avea, nu erau decît rămăşiţele unui caracter care ar fi putut fi vrednic de laudă, dacă cele mai preţioase însuşiri ale sale nu s-ar fi spulberat printr-o îndelungată şi animalică destrăbălare.

Acestui personaj îi poruncise prinţul să facă loc lui Isaac şi Rebeccăi. Uluit de o asemenea poruncă, pe care moravurile şi mentalitatea vremii o făceau să pară atît de jignitoare, Athelstane nu voi să i se supună, dar întrucît nu se putea hotărî în ce fel să i se împotrivească, opuse voinţei prinţului Ioan doar *vis inertiae*, adică inerţia sa ; fără să se clintească sau să schiţeze un cît de mic gest de supunere, îşi deschise ochii mari şi cenuşii, zgîindu-se la prinţ cu o uimire cu totul caraghioasă. Dar nerăbdătorul Ioan nu o văzu în această lumină.

— Porcarul ăsta saxon — spuse prinţul — ori a adormit, ori se face că nu mă vede. Împunge-l niţel cu lancea, De Bracy — porunci el cavalerului care călărea alături şi care era căpetenia unei trupe de *condottieri*, adică de lefegii care nu aparţineau unei anumite ţări, ci se puneau vremelnic în slujba oricărui prinţ care îi plătea.

Se auziră murmure, chiar printre oamenii din suita prinţului Ioan, dar De Bracy, a cărui meserie îl scutea de orice simţ al ruşinii, îşi întinse lancea-i lungă deasupra locului ce despărţea galeria de arenă, şi ar fi adus fără îndoială la îndeplinire porunca prinţului, înainte ca Athelstane cel zăbavnic să-şi fi venit îndeajuns în fire pentru a se feri măcar de împunsătura lăncii, dacă Cedric, care era pe atît de iute din fire, pe cît era de lăsător tovarăşul său, n-ar fi tras cu iuţeala fulgerului tesacul ce-l purta la cingătoare, retezînd dintr-o singură lovitură vîrful lăncii. Prinţul Ioan, căruia îi năvălise sîngele în obraji, rosti o înjurătură înfricoşătoare şi se pregătea să dea glas unei ameninţări deopotrivă de cumplite, dar fu împiedicat s-o rostească, parte de proprii săi însoţitori care se strînseră în juru-i rugîndu-l să nu se mai piardă cu firea, parte de strigătele mulţimii, care aplauda zgomotos purtarea curajoasă a lui Cedric.

Rotindu-şi privirile mînioase ca şi cum ar fi vrut să găsească o victimă uşoară şi sigură, prinţul întîlni căutătura mîndră a arcaşului despre care am mai vorbit şi care nu contenea să aclame, fără să-i pese de fulgerele din ochii prinţului. Iar cînd acesta îl întrebă pentru ce aclamă, arcaşul răspunse :

— Totdeauna mă bucur cînd văd o lovitură măiastră, dată vitejeşte.

— Aşa, va să zică ? spuse prinţul. În cazul acesta, bănuiesc că şi dumneata eşti în stare să nimereşti ţinta.

— Pot nimeri o ţintă vînătorească de la o distanţă vînătorească — răspunse yeomanul.

— Ar nimeri el şi ţinta lui Wat Tyrrel [1], de la o sută de stînjeni — rosti un glas în spatele lui, dar nimeni nu putu ghici al cui fusese.

Această aluzie la soarta străbunului său, William cel Roşu, îl întărîtă şi-l nelinişti totodată pe prinţul Ioan. Se mulţumi totuşi să poruncească oamenilor de arme din jurul arenei să nu-l slăbească din ochi pe lăudărosul yeoman.

— Pe sfîntul Grizzel ! adăugă el — vom pune la încercare iscusinţa acestui om, care-şi dă atît de repede cu părerea asupra dibăciei altora !

— Nu mă voi da în lături de la această încercare — rosti yeomanul, cu calmul ce-i caracteriza întreaga ţinută.

[1] Walter sau Wat Tyrrel a fost asasinul lui William cel Roşu, regele Angliei între anii 1087—1100.

— Pînă una alta, sculaţi-vă, ţopîrlanilor saxoni! urmă aprigul prinţ. Căci, pe lumina cerului, va fi precum am spus: evreul va şedea în mijlocul vostru!

— Să nu vă fie cu supărare, luminăţie, dar aşa ceva e cu neputinţă! Nu se cuvine unuia ca mine să şadă alături de stăpînitorii acestei ţări — spuse evreul, a cărui ambiţie, deşi îl făcuse să se certe pentru întîietate cu istovitul şi decăzutul coborîtor al neamului Montdidier-ilor, nu-l îmboldea cîtuşi de puţin să conteste privilegiile bogătaşilor saxoni.

— Cîine păgîn, du-te, cînd îţi poruncesc! îl repezi prinţul Ioan. Altminteri pun să-ţi jupoaie şi să-ţi tăbăcească pielea tuciurie, ca să-mi fac din ea o şa.

Neavînd încotro, evreul începu să urce treptele înalte şi strîmte ce duceau spre galerie.

— Să vedem cine-o să cuteze să-l oprească — spuse prinţul, pironindu-şi privirile asupra lui Cedric, după înfăţişarea căruia se vedea că avea de gînd să-l azvîrle pe evreu cu capul în jos.

Această catastrofă fu preîntîmpinată însă de măscăriciul Wamba, care exclamă, sărind între stăpînul său şi Isaac:

— Pe legea mea, eu voi fi acela!

Şi începu să fluture în faţa bărbii evreului, în chip de scut, o bucată de slănină, pe care-o scosese de sub jiletcă şi pe care şi-o adusese desigur de teamă ca turnirul să nu ţină mai mult decît îi putea răbda de foame stomacul. Văzînd chiar sub nasul său această grozăvie, evreul se trase înapoi, şi în vreme ce măscăriciul îi flutura deasupra capului sabia de lemn, se poticni, făcu un pas greşit şi se rostogoli pe trepte, spre hazul privitorilor. Aceştia izbucniră într-un hohot de rîs, la care prinţul Ioan şi cei din suita lui se alăturară cu dragă inimă.

— Dă-mi premiul, vere prinţule! spuse Wamba. Mi-am învins adversarul în luptă dreaptă, cu spada şi scutul — adăugă el, fluturînd într-o mînă bucata de slănină şi în cealaltă sabia de lemn.

— Cine eşti şi cu ce te îndeletniceşti, viteaz luptător? îl întrebă prinţul Ioan, rîzînd într-una.

— Un nebun de viţă veche — răspunse măscăriciul. Sînt Wamba, fiul lui Witless, care era feciorul lui Weatherbrain, care era odraslă de alderman.

— Să i se facă loc evreului în primele rînduri ale tribunei de jos — vorbi prinţul Ioan, bucuros pesemne că găsise un

pretext să se lase păgubaş de hotărîrea luată la început. Ar fi potrivnic legilor cavalereşti ca învinsul să stea alături de învingător.

— Ar fi şi mai rău ca ticălosul să stea lîngă nebun, dar cel mai rău ar fi ca jidovul să fie pus lîngă slănină — răspunse Wamba.

— Bravo, amice — exclamă prinţul Ioan. Ştii că-mi placi? Hei, Isaac, împrumută-mi un pumn de bizanţi.

Uluit de cererea prinţului, pe care se temea s-o refuze, dar nici s-o îndeplinească nu voia, evreul începu să scotocească prin săculeţul de blană prins la cingătoare, încercînd să-şi dea seama cam cît de puţine monede ar putea trece drept un „pumn". Prinţul puse capăt şovăielilor lui, aplecîndu-se pe cal şi smulgîndu-i punga de la brîu. După ce-i aruncă două din monedele de aur aflate în pungă lui Wamba, prinţul porni mai departe prin arenă, lăsîndu-l pe evreu pradă batjocurii celor din jur şi stîrnind pentru sine aclamaţiile privitorilor, de parcă săvîrşise cine ştie ce ispravă strălucită şi vrednică de laudă.

CAPITOLUL VIII

„Drept care, cavalerul înzăuat
Din trîmbiţă sună înfricoşat.
Răspunse cel chemat. De crunta larmă,
S-ar zice că şi bolţile se darmă.
Cu viziera trasă, amîndoi,
Ţintindu-şi lancea, se reped apoi,
Dînd pinteni cailor, cu nerăbdare.
Distanţa dintre ei, încet, dispare."
Dryden — Palamon şi Arcite

Deodată prinţul Ioan se opri şi, chemîndu-l pe stareţul de Jorvaulx, îi spuse că cel mai însemnat lucru al zilei fusese dat uitării.

— Pe legea mea, stareţe, am uitat să desemnăm pe mîndra Regină a Dragostei şi a Frumuseţii, menită să împartă cu alba

ei mînă cununa de lauri. În ce mă priveşte, avînd cugetul slobod, sînt pentru Rebecca, frumoasa aceea cu ochii negri.

— Maică Precistă ! exclamă stareţul, ridicînd privirile îngrozit. O evreică ! O să fim alungaţi cu pietre din arenă şi pe bună dreptate, iar eu, unul, nu sînt încă destul de bătrîn ca să fiu martir. Şi-apoi, jur pe sfîntul al cărui hram îl port, că mîndra saxonă Rowena e cu mult mai frumoasă decît fata asta.

— Saxonă ori evreică, purcea sau căţea, nu-i totuna ? zise prinţul. S-o desemnăm deci pe Rebecca, măcar ca să crape de ciudă mocofanii ăia de saxoni.

La auzul acestor cuvinte, pînă şi cei mai apropiaţi lui începură să murmure.

— Asta nu mai e glumă, luminăţia ta — spuse De Bracy. Nici unul dintre cavalerii aici de faţă nu va mai voi să ridice lancea, dacă o asemenea jignire va fi săvîrşită.

— E un capriciu fără rost — îşi dădu cu părerea unul dintre cei mai bătrîni şi mai de seamă curteni din suita prinţului Ioan, Waldemar Fitzurse. Iar dacă luminăţia ta îşi va pune gîndul în aplicare, aceasta n-ar duce decît la primejduirea ţelurilor sale.

— Ascultă, domnule, te-am luat în suita mea ca să-mi slujeşti, nu ca să-mi dai sfaturi — se burzului prinţul Ioan, înfrînîndu-şi cu semeţie buestraşul.

— Luminăţia ta — zise Waldemar cu voce scăzută — acei care te urmează pe căile de tine alese, dobîndesc dreptul de a-ţi fi sfetnici, deoarece interesele şi viaţa ta sînt în joc tot atît cît şi ale lor.

După tonul cu care fuseseră rostite aceste cuvinte, Ioan îşi dădu seama că trebuia să cedeze.

— Am glumit doar — spuse el — şi iată că tăbărîţi pe mine ca năpîrcile ! La naiba, alegeţi pe cine vreţi şi potoliţi-vă !

— Nu, nu ! exclamă De Bracy — mai bine să rămînă liber tronul frumoasei regine, pînă ce va fi proclamat învingătorul, pentru ca acesta să-şi aleagă singur domniţa. În felul acesta biruinţa lui va fi şi mai plăcută, iar frumoasele noastre vor învăţa să preţuiască dragostea unor cavaleri viteji care le pot prilejui onoruri atît de înalte.

— Dacă Brian de Bois-Guilbert va ieşi învingător — rosti stareţul — pun rămăşag pe mătăniile mele că eu ştiu numele aceleia care va fi Regina Dragostei şi a Frumuseţii.

— Bois-Guilbert e un lăncier dibaci — zise De Bracy — dar află, domnule stareţ, că în arena aceasta mai sînt şi alţii care nu s-ar teme să se măsoare cu el.

— Tăcere, domnilor ! spuse Waldemar. Daţi voie prinţului să-şi ocupe locul ! Cavalerii şi privitorii sînt deopotrivă de nerăbdători, orele sînt înaintate, e vremea ca luptele să înceapă.

Cu toate că prinţul Ioan nu era încă rege, el vedea în persoana lui Waldemar Fitzurse toate neajunsurile unui ministru favorit, care, slujindu-şi suveranul, o face totdeauna după cum îl taie capul. Prinţul se lăsă înduplecat, deşi era una din acele firi încăpăţînate, care se agaţă îndeosebi de fleacuri. Se aşeză aşadar pe tron în mijlocul suitei sale şi făcu apoi semn heralzilor să dea citire regulilor turnirului. Iată, pe scurt, aceste reguli :

1) Cei cinci cavaleri erau datori să primească lupta cu oricine s-ar fi înfăţişat.

2) Orice cavaler dornic să lupte putea să-şi aleagă drept adversar pe oricare dintre cei cinci, atingîndu-i pavăza. Dacă o atingea cu latul lăncii, lupta avea loc cu aşa-numitele „arme de curtenie", adică nişte lăncii cu vîrful acoperit de o bucată de lemn, rotundă şi netedă, astfel încît combatanţii rămîneau în afara oricărei primejdii, riscînd cel mult să se ciocnească, ei sau caii lor. Dar dacă pavăza era atinsă cu vîrful lăncii, însemna că lupta avea să fie înverşunată, cu alte cuvinte cavalerii trebuiau să lupte cu arme ascuţite, întocmai ca într-o bătălie adevărată.

3) După ce cavalerii de faţă îşi îndeplineau datoria sfărîmînd fiecare din ei cîte cinci lănci, prinţul urma să-l proclame pe învingătorul primei zile a turnirului, iar acesta căpăta drept premiu un cal de luptă neasemuit de frumos şi puternic ; se hotărîse ca pe lîngă această răsplată a vitejiei sale, învingătorul să primească deosebita cinste de a numi pe Regina Dragostei şi a Frumuseţii, care avea să înmîneze premiul în ziua următoare.

4) A doua zi urma să aibă loc un turnir general, la care puteau lua parte toţi cavalerii doritori să se acopere de glorie ; împărţiţi în două tabere egale, ei aveau să se bată bărbăteşte pînă ce prinţul Ioan va da semnalul de încetare a luptei. Re-

gina aleasă a Dragostei și a Frumuseții urma atunci să așeze pe creștetul cavalerului proclamat de prinț drept învingătorul celei de-a doua zile o coroniță de aur în forma unei cununi de lauri. În această zi, jocurile cavalerești luau sfîrșit, pentru ca în cea următoare să înceapă întrecerile cu arcul, luptele de tauri și alte petreceri hărăzite îndeosebi mulțimii. Prin asemenea mijloace se străduia prințul Ioan să-și dobîndească popularitatea, pe care și-o micșora de altfel mereu prin nesocotirea brutală a obiceiurilor și simțămintelor poporului.

Arena înfățișa acum o priveliște cu adevărat măreață. În tribunele de sus se strînsese floarea nobilimii, tot ce era bogat și frumos în ținuturile Angliei de mijloc și de miazănoapte, iar felurimea straielor purtate de acești nobili spectatori era pe cît de bogată, pe atît de plăcută la vedere, în vreme ce galeriile de jos, ticsite de tîrgoveți cu stare și de yeomenii veselei Anglii, alcătuiau, prin ținuta modestă a acestora, un fel de chenar cenușiu, în jurul acelui cerc de broderii sclipitoare, a căror strălucire o scoteau în relief și o potoleau totodată.

Heralzii își sfîrșiră citania cu obișnuitul strigăt: „Fiți darnici, fiți darnici, viteji cavaleri!“ Atunci, o ploaie de aur și de argint se abătu asupra lor dinspre tribune, căci cavalerii își făceau un punct de onoare din mărinimia față de niște oameni care pe vremea aceea erau socotiți a fi slujitorii și totodată cronicarii onoarei cavalerești. Filotimia spectatorilor fu răsplătită prin tradiționalele strigăte: „De dragul femeilor! E o cinste să mori în luptă! Slavă generoșilor! Glorie celor bravi!“, la care spectatorii de rînd se alăturară cu aclamațiile lor, în timp ce o fanfară întreagă își dezlănțuia sunetele războinice.

Cînd larma aceasta conteni, heralzii ieșiră într-un alai plin de strălucire și pe arenă nu mai rămaseră decît mareșalii. Aceștia, înarmați din cap pînă-n picioare, încremeniseră pe caii lor, ca niște statui, la cele două capete ale arenei. Între timp, întinsul teren împrejmuit de la marginea de miazănoapte a arenei ajunsese neîncăpător pentru mulțimea cavalerilor dornici să se măsoare cu cei cinci luptători. Văzut din tribune, terenul acesta făcea impresia unei mări de panașe, în tălăzuirea căreia se amesteca strălucirea coifurilor și a lăncilor lungi; multe din acestea aveau la vîrfuri niște stegulețe late de-o palmă, care, fluturînd în bătaia vîntului, se îmbinau cu necontenita mișcare a panașelor, făcînd ca priveliștea să pară și mai plină de viață.

În sfîrșit, barierele fură date în lături și cinci cavaleri aleși prin tragere la sorți pășiră încet, cu pași rari, în arenă. Unul dintre ei venea călare, în frunte, iar ceilalți patru îl urmau, doi cîte doi. Toți cinci erau strașnic înarmați, iar izvorul saxon de care mă folosesc (Manuscrisul Wardour) descrie în amănunt deviza fiecăruia, culorile lor și tacîmurile bogate ale cailor. Nu e cazul să stăruim asupra acestor amănunte. Căci putem spune și noi, împrumutînd cuvintele unui poet contemporan, care din păcate a scris prea puțin:

„Cavalerii aceia sînt tină,
Strașnicele lor săbii sînt numai rugină,
Dar sufletele lor sînt cu sfinții-n cereasca lumină.“ [1]

Pajurile au căzut de mult de pe zidurile castelelor lor, iar acestea nu mai sînt nici ele decît niște mormane de ruine năpădite de bălării. Locurile faimei lor de odinioară nu le mai trădează prezența; multe generații s-au stins de-atunci și-au fost date uitării, în aceleași locuri unde hălăduiseră acești atotputernici seniori feudali. La ce i-ar mai folosi, așadar, cititorului să le cunoască numele sau simbolurile pieritoare ale mărimii lor războinice?!

Dar în clipele acelea, fără să le treacă prin minte că numele și isprăvile lor aveau să fie îngropate în uitare, luptătorii pășeau în arenă, strunindu-și armăsarii focoși și silindu-i să meargă la pas, pentru a vădi atît grația lor, cît și dibăcia și mlădierea călăreților. În vreme ce alaiul acesta pășea în arenă, înapoia corturilor celor cinci luptători, unde erau ascunși cîntăreții, se auziră sunetele unei muzici barbare, sălbatice, orientale, adusă pesemne din Țara Sfîntă. Era un amestec de țimbale și clopoței, care suna ca un bun venit și totodată ca o sfidare adresată cavalerilor ce înaintau. Sub privirile uriașei mulțimi a spectatorilor, cei cinci cavaleri pășiră pe tăpșanul pe care se înălțau corturile — și, despărțindu-se, fiecare din ei atinse ușor, cu latul lăncii, pavăza adversarului cu care

[1] Aceste stihuri fac parte dintr-un poem inedit al lui Coleridge, a cărui muză ne chinuie adesea cu asemenea crîmpeie care-i dovedesc vigoarea, în vreme ce felul în care le părăsește îi trădează firea capricioasă. Totuși aceste versuri abia schițate dovedesc mai mult talent decît capodoperele altora. (N.A.)

dorea să se măsoare. Spectatorii de rînd — ba chiar mulţi dintre nobili şi, pe cît se spune, numeroase femei — fură întrucîtva dezamăgiţi văzînd că luptătorii aleg „armele de curtenie". Căci trebuie spus că aceeaşi tagmă de oameni care, în zilele noastre, aplaudă frenetic la cele mai cumplite tragedii, se pasionau pe vremea aceea de un turnir în măsura în care participanţii la el îşi primejduiau viaţa.

După ce îşi făcură astfel cunoscute intenţiile paşnice, luptătorii se retraseră la capătul arenei, unde rămaseră aliniaţi; între timp, cei cinci combatanţi ieşiră din corturile lor, încălecară pe cai şi coborîră de pe tăpşan în frunte cu Brian de Bois-Guilbert, pentru a se lupta, fiecare în parte, cu cavalerii care le atinseseră pavezele. În sunetul trîmbiţelor şi al goarnelor, ei porniră în treapădul cailor împotriva celorlalţi. Peste cîteva clipe, adversarii lui Bois-Guilbert, Malvoisin şi Front-de-Boeuf erau la pămînt, într-atît de norocoşi sau dibaci se dovediră cei trei cavaleri. Adversarul lui Grantmesnil, în loc să ţintească scutul sau casca acestuia, se abătu atît de mult de la linia dreaptă, încît lancea i se sfărîmă de trupul duşmanului său, ceea ce era socotit şi mai ruşinos decît răsturnarea de pe cal, întrucît aceasta putea fi prilejuită şi de un accident, pe cîtă vreme sfărîmarea lăncii dovedea stîngăcie şi nepricepere în mînuirea armei şi a calului. Numai cel de-al cincilea cavaler izbuti să apere onoarea grupului său, vădindu-se de forţe egale cu cavalerul ioanit: lăncile amîndurora se sfărîmară.

Aclamaţiile mulţimii, laolaltă cu strigătele heralzilor şi sunetele trîmbiţelor vestiră triumful învingătorilor şi înfrîngerea adversarilor lor. Cei dintîi se retraseră în corturile lor, iar ceilalţi se ridicară care cum putută şi părăsiră arena, ruşinaţi şi umiliţi, spre a se învoi cu învingătorii în privinţa răscumpărării cailor şi armelor, pe care, potrivit regulilor turnirului, le pierdeau. Numai cel de-al cincilea cavaler mai zăbovi cîtva timp în arenă şi se retrase apoi, însoţit de uralele spectatorilor, ceea ce spori desigur şi mai mult umilinţa tovarăşilor săi.

Alte două grupuri de cavaleri intrară pe rînd în arenă şi, cu toate că unii dintre ei făcură faţă, pînă la urmă izbînda reveni tot celor cinci combatanţi, întrucît nici unul dintre aceştia nu căzu de pe şa şi nu se abătu de la linia dreaptă, aşa cum se întîmplă cu unul sau doi dintre adversarii lor în fiecare din cele două întîlniri.

Izbînda fiind atît de statornic de partea celor cinci cavaleri, adversarilor lor începuse să le cam piară cheful de luptă. Următorul grup de luptători fu alcătuit din numai trei cavaleri; aceştia, ocolind scuturile lui Bois-Guilbert şi Front-de-Boeuf, se mulţumiră să atingă scuturile celorlalţi trei cavaleri, care nu vădiseră aceeaşi tărie şi îndemînare. Faptul acesta nu schimbă totuşi soarta luptelor, deoarece victoria rămase de partea combatanţilor; unul din adversarii lor fu răsturnat, iar ceilalţi doi îşi greşiră ţinta [1], adică nu izbutiră să lovească din plin casca şi scutul adversarului cu lancea ţinută în linie dreaptă, astfel încît aceasta să se frîngă sau să-l doboare pe cel lovit.

După cea de-a patra întîlnire urmă o pauză foarte lungă; părea că nimeni nu mai dorea să se înfăţişeze. Spectatorii începură să murmure, deoarece învingătorii nu le erau pe plac; pe Malvoisin şi pe Front-de-Boeuf nu puteau să-i sufere din pricina înfumurării lor, iar pe ceilalţi, în afară de Grantmesnil, din pricină că erau străini.

Însă cel mai nemulţumit dintre toţi era Cedric Saxonul, care vedea în fiece biruinţă dobîndită de cavalerii normanzi o nouă umilinţă pentru onoarea Angliei. Cu toate că avusese de multe ori prilejul să-şi arate vitejia şi hotărîrea luptînd cu armele strămoşilor săi saxoni, întrecerile cavalereşti erau pentru el o carte cu şapte peceţi, deoarece nu le învăţase. Iată de ce se uita cu atîta nerăbdare la Athelstane, care stăpînea toate cunoştinţele militare ale acelei vremi, ca şi cum ar fi dorit ca acesta să încerce a smulge victoria din mîinile templierului şi ale prietenilor săi. Dar, deşi nu-i lipseau nici curajul, nici puterea, Athelstane era prea lăsător şi nevolnic din fire pentru a face sforţarea la care Cedric părea să se aştepte din parte-i.

— Norocul fuge de Anglia, prietene — spuse Cedric cu hotărîre în glas. Nu te simţi îndemnat să pui mîna pe lance?

— Am să lupt mîine, în *mêlée* — răspunse Athelstane. N-are rost să mă ostenesc astăzi.

Două lucruri îi displăcură lui Cedric în acest răspuns şi anume: faptul că el cuprindea cuvîntul normand *mêlée* (în

[1] Cuvîntul folosit de Scott e „attaint"; autorul menţionează că termenul a trecut din limbajul cavaleresc în cel juridic, unde are azi înţelesul de „condamnare".

sens de încăierare generală) şi că vădea o anumită nepăsare faţă de onoarea patriei ; dar aceste cuvinte fuseseră rostite de Athelstane, pe care-l respecta prea mult pentru a-şi îngădui să-i pună la îndoială faptele şi să-i condamne slăbiciunile.

De altfel, nici n-avu vreme să spună ceva, căci Wamba se şi repezise cu gura :

— Eu, unul, zic că-i mai bine să fii ăl dintîi dintr-o sută, decît primul din doi, măcar că-i cam la fel de greu.

Athelstane luă această observaţie drept un omagiu, dar Cedric, care înţelesese mai bine ce voise să spună măscăriciul, îi aruncă acestuia o privire aspră şi ameninţătoare ; norocul lui Wamba că se afla într-un loc şi într-o împrejurare care făcură să fie cruţat, în ciuda slujbei şi a stării lui, de forme mai violente ale mîniei stăpînului său. Pauza se prelungea ; prin tăcerea ce se lăsase nu se auzeau decît chemările heralzilor :

— De dragul femeilor ! Încrucişaţi-vă lăncile ! Înfăţişaţi-vă, bravi cavaleri, isprăvile voastre sînt urmărite de atîţia ochi frumoşi !

Din cînd în cînd răsuna şi fanfara celor cinci cavaleri, intonînd cîntări sălbatice de triumf sau de sfidare, în vreme ce prostimea murmura, văzînd că o asemenea serbare trece fără să se întîmple nimic deosebit. Cavalerii şi seniorii mai vîrstnici deplîngeau în şoaptă decăderea spiritului războinic şi, amintindu-şi de triumfurile din tinereţe, recunoşteau că ţara nu mai avea acum femei atît de frumoase ca acelea care însufleţiseră odinioară pe cavaleri, îndemnîndu-i la luptă.

Prinţul Ioan începuse să poruncească slujitorilor lui să pregătească banchetul şi se gîndea să-i dea premiul lui Brian de Bois-Guilbert, care cu o singură lance răsturnase doi cavaleri şi trîntise la pămînt un al treilea.

În cele din urmă, tocmai cînd fanfara orientală a combatanţilor sfîrşea una din acele arii prelungi şi stridente care sfîşiaseră de atîtea ori tăcerea cîmpului de luptă, la marginea de miazănoapte a acestuia se auzi sunetul sfidător al unei goarne singuratice. Privirile tuturora se întoarseră să-l vadă pe noul luptător, vestit de sunetul goarnei ; iar el păşi în arenă de îndată ce barierele fură ridicate.

Pe cît lăsa să se vadă armura, noul războinic părea să fie un bărbat de statură mijlocie şi mai degrabă zvelt decît robust. Platoşa lui era de oţel, bogat încrustată cu aur, iar

deviza gravată pe pavăza lui înfăţişa un stejar tînăr smuls din rădăcini, sub care se putea citi cuvîntul spaniol *Desdichado*, adică „dezmoştenitul". Călare pe un minunat armăsar negru, el străbătu arena, salutînd cu graţie pe prinţ şi pe doamne, cu lancea plecată. Uşurinţa cu care îşi conducea calul, precum şi graţia tinerească a gesturilor sale cuceriră simpatia publicului — simpatie pe care unii dintre spectatorii de rînd o exprimară strigîndu-i :

— Loveşte pavăza lui Ralph de Vipont, loveşte pavăza ospitalierului ! Abia se ţine în şa, cu el mergi la sigur !

Însoţit de aceste sfaturi binevoitoare, cavalerul porni pe cărarea care lega arena de tăpşan ; ajuns acolo, merse de-a dreptul la cortul din mijloc şi, spre uimirea tuturor, izbi puternic cu vîrful lăncii sale pavăza lui Brian de Bois-Guilbert.

Toată lumea rămase uluită de această cutezanţă, dar cel mai uluit fu însuşi temutul cavaler pe care-l provocase astfel la luptă pe viaţă şi pe moarte. Acesta, neaşteptîndu-se de loc la o asemenea sfidare, stătea nepăsător la uşa cortului său.

— Te-ai spovedit, frăţioare ? zise templierul. Ai ascultat liturghia azi-dimineaţă, de-ţi pui atît de uşor viaţa în primejdie ?

— Sînt mai pregătit ca dumneata pentru a înfrunta moartea — răspunse Cavalerul Dezmoştenit, căci sub acest nume se înscrisese străinul în cartea turnirului.

— Atunci, du-te de-ţi ia locul în arenă şi priveşte pentru cea din urmă oară lumina soarelui — zise Bois-Guilbert — căci astă-noapte vei dormi în rai.

— Îţi mulţumesc pentru curtenie — răspunse Cavalerul Dezmoştenit. Şi, drept răsplată, dă-mi voie să-ţi dau un sfat : ia-ţi un cal odihnit şi o lance nouă, căci, pe cinstea mea, vei avea nevoie şi de unul, şi de alta.

După ce rosti cu încredere aceste cuvinte, îşi împinse de-a-ndăratelea calul pe povîrnişul pe care urcase şi o luă apoi, tot de-a-ndăratelea, prin arenă, pînă ce ajunse la marginea ei de miazănoapte, unde se opri, în aşteptarea adversarului. Această demonstraţie de călărie îi atrase din nou aplauzele mulţimii.

Deşi poveţele adversarului său îl întărîtaseră, Brian de Bois-Guilbert ţinu seamă de ele, întrucît era în joc însăşi onoarea lui şi nu-şi putea îngădui să nesocotească nici unul din mijloacele în stare să-i aducă victoria asupra semeţului său

adversar. Își înlocui așadar calul cu unul odihnit, încercat în lupte și neobișnuit de puternic. De asemenea, își alese o lance nouă și trainică, de teamă ca lemnul celei dintîi să nu se fi șubrezit în luptele purtate pînă atunci. În sfîrșit, își lepădă pavăza, izbită în cîteva locuri și luă alta de la scutierii lui. Cea veche avea doar blazonul ordinului din care făcea parte, înfățișînd doi călăreți pe un singur cal — simbol al umilinței și sărăciei dintru început a templierilor — virtuți înlocuite mai apoi cu trufia și patima îmbogățirii, care în cele din urmă aveau să ducă la desființarea ordinului lor. Noua pavăză a lui Bois-Guilbert avea drept blazon un corb în plin zbor, ținînd în gheare o tidvă, iar dedesubt se putea citi deviza : *„Gare le Corbeau“*. (Ferește-te de corb.)

Nerăbdarea publicului ajunse la culme — cînd cei doi luptători se opriră unul în fața celuilalt, la cele două capete ale arenei. Cu toate că puțini dintre spectatori credeau în putința unei victorii a Cavalerului Dezmoștenit, acesta le cucerise inimile prin bărbăția și purtarea lui curtenitoare.

De îndată ce trîmbițele dădură semnalul, cei doi luptători porniră de pe locurile lor cu iuțeala fulgerului și se ciocniră în mijlocul arenei, cu un zgomot asemănător tunetului. Lăncile lor zburară în țăndări, și o clipă oamenii crezură că amîndoi se prăbușiseră, deoarece caii li se lăsaseră pe o rînă sub puterea izbiturii. Dibăcia cu care cavalerii știură să se folosească de frîie și de pinteni înlătură primejdia prăbușirii cailor ; după ce se priviră o clipă cu niște ochi ce păreau că aruncă flăcări prin grătarul vizierelor, călăreții făcură stînga-împrejur și se întoarseră la locurile lor, la cele două capete ale arenei, unde slujitorii le dădură cîte o nouă lance.

Aclamațiile spectatorilor care-și fluturau eșarfele și năframele, precum și aclamarea tuturor vădeau interesul stîrnit de această luptă — cea mai egală și mai spectaculoasă dintre toate cîte avuseseră loc în ziua aceea. Dar abia ajunseseră cavalerii la locurile lor, că aclamațiile conteniră, urmate de o tăcere atît de adîncă și atît de înfricoșată, încît s-ar fi zis că mulțimea nu cutează nici măcar să răsufle.

După ce le îngădui luptătorilor un răgaz de cîteva minute, ca să-și poată veni în fire și ei, și caii lor, prințul Ioan făcu semn cu topuzul către trîmbițași, vestindu-i să sune reînceperea luptei.

Cei doi cavaleri porniră pentru a doua oară de la locurile lor și se ciocniră în mijlocul arenei, cu aceeași repeziciune, dibăcie și putere, dar nu cu același noroc de amîndouă părțile ca mai înainte.

În această a doua întîlnire, templierul își îndreptă lancea spre mijlocul pavezei adversarului său și o izbi cu atîta putere și îndemînare, încît lancea îi zbură în țăndări, iar Cavalerul Dezmoștenit abia se putu ține în șa. El urmărise la început să-și îndrepte vîrful lăncii spre scutul lui Bois-Guilbert, dar schimbîndu-și gîndul chiar în clipa cînd se apropia de cavaler, își îndreptă lancea spre cască — o țintă mai greu de atins, dar care, de-ar fi fost nimerită, ar fi făcut ca lovitura să fie nimicitoare. El nimeri viziera normandului, iar vîrful lăncii se înfipse între zăbrelele ei de fier. Totuși, în ciuda acestui neajuns, templierul nu-și făcu numele de rușine și, dacă nu i s-ar fi rupt chingile șeii, poate că n-ar fi căzut de pe cal ; dar cum aceasta se întîmplă, el se prăbuși la pămînt cu cal cu tot, învăluit într-un nor de praf.

Templierului nu-i trebui decît o clipă ca să se desprindă din scări și să iasă de sub calul prăbușit. Înfuriat la culme atît din pricina umilirii ce-o suferise, cît și din pricina aclamațiilor cu care aceasta era întîmpinată de spectatori, el trase spada și o flutură în fața învingătorului, în semn de sfidare.

Cavalerul Dezmoștenit sări de pe cal și-și trase la rîndu-i spada. Dar mareșalii călări se repeziră între ei și-i despărțiră, amintindu-le că regulile turnirului nu îngăduiau o asemenea luptă în cazul de față.

— Nădăjduiesc că ne vom mai întîlni — spuse templierul, aruncînd o privire plină de ură adversarului său. Și nădăjduiesc că va fi într-un loc unde nu se va găsi nimeni să ne despartă.

— Dacă nu ne vom întîlni — răspunse Cavalerul Dezmoștenit — nu va fi din vina mea. Călare sau pe jos, cu lancea, cu baltagul sau cu spada, sînt gata oricînd să mă măsor cu dumneata.

Ar fi schimbat el și alte vorbe, mai mînioase, dacă mareșalii, încrucișîndu-și lăncile între ei, nu i-ar fi silit să se despartă. Cavalerul Dezmoștenit se întoarse la locul lui, iar Bois-Guilbert la cortul său, unde rămase pînă seara pradă unei deznădejdi cumplite.

Fără să descalece, învingătorul ceru o cană de vin şi, deschizîndu-şi viziera, adică partea de jos a căştii, dădu de ştire că bea „în cinstea tuturor inimilor cu adevărat engleze şi pentru pieirea tiranilor străini". Porunci apoi trîmbiţaşului său să cheme la luptă pe toţi cavalerii doritori să se măsoare cu el. De asemenea, ceru ca un herald să dea de veste că nu doreşte să facă nici o alegere, fiind gata să se lupte cu ei în ordinea în care se hotărau ei înşişi să se măsoare cu el.

Mătăhălosul Front-de-Boeuf, înveşmîntat într-o armură neagră, coborî cel dintîi în arenă. Pe scutul lui alb era zugrăvit capul unui taur negru, pe jumătate şters de numeroasele ciocniri pe care le susţinuse şi purtînd trufaşa deviză : CAVE, ADSUM [1]. Cavalerul Dezmoştenit dobîndi un avantaj mic, dar hotărîtor asupra acestui adversar. Şi unul şi celălalt îşi sfărîmară lăncile, dar întrucît Front-de-Boeuf îşi pierduse o scară în clipa ciocnirii, fu socotit învins.

În cea de-a treia întîlnire, împotriva lui Filip de Malvoisin, străinul ieşi din nou biruitor. El izbi cu atîta putere casca acestui baron, încît chingile ei se rupseră, iar Malvoisin, care-ar fi căzut dacă n-ar fi rămas cu capul descoperit, fu declarat învins, întocmai ca şi prietenii săi.

În cea de-a patra luptă — cu Grantmesnil — Cavalerul Dezmoştenit se dovedi pe atît de curtenitor, pe cît fusese de dibaci şi de curajos mai înainte. Calul lui Grantmesnil, un armăsar tînăr şi focos, se ridicase pe picioarele dinapoi în aşa fel, încît călăreţul nu mai avea cum să-şi ţintească adversarul, iar străinul, departe de a trage vreun folos de pe urma acestui accident, îşi ridică lancea şi, trecînd pe lîngă Grantmesnil fără să-l atingă, îşi răsuci calul şi se întoarse la capătul arenei, oferindu-i adversarului, prin mijlocirea unui herald, favoarea unei a doua întîlniri. Grantmesnil refuză însă această favoare, recunoscîndu-se înfrînt atît prin curtenia, cît şi prin iscusinţa adversarului său.

Ralph de Vipont încunună triumful străinului : el fu azvîrlit la pămînt cu atîta putere, încît sîngele îi ţîşni pe nas şi pe gură, iar slujitorii săi îl scoaseră în nesimţire din arenă.

Miile de spectatori aclamară zgomotos hotărîrea unanimă a prinţului şi a mareşalilor de a conferi Cavalerului Dezmoştenit onorurile acelei zile.

---

[1] Cave, adsum — păzeşte-te, sînt aici (în limba latină în text). N.R.

CAPITOLUL IX

„...În mijloc se vedea
O tînără domniţă, decît toate mai frumoasă —
Drept care, ca regină fu aleasă.
. . . .
Fiind în frumuseţe ne-ntrecută,
Avea şi o mai nobilă ţinută.
Pe frunte, o coroană-i strălucea
În chip firesc. În mînă, ea ţinea
O ramură de vîsc. Şi cu mîndrie,
Ca pe un schiptru — o ridica — semn de tărie."
Din Floarea şi frunza

Cei doi mareşali, Wiliam de Wyvil şi Stephen de Martival, îl felicitară cei dintîi pe învingător, rugîndu-l totodată să binevoiască a-şi scoate casca sau cel puţin să-şi ridice viziera, înainte de a veni în faţa prinţului Ioan pentru a primi din mîinile lui premiul turnirului din ziua aceea. Dezmoştenitul refuză, cu multă curtenie de altfel, această cerere, spunîndu-le că deocamdată nu putea să-şi dezvăluie faţa, din pricini pe care le lămurise heralzilor în clipa cînd pusese piciorul în arenă. Mareşalii fură pe deplin mulţumiţi de acest răspuns, căci printre curioasele juruinţi făcute adesea de cavaleri pe vremea aceea, cel mai obişnuit era acela prin care ei se legau să rămînă necunoscuţi cîtăva vreme, sau pînă la săvîrşirea cutărei sau cutărei isprăvi. De aceea, mareşalii nu mai stăruiră să pătrundă taina Cavalerului Dezmoştenit, ci împărtăşiră prinţului Ioan dorinţa învingătorului de a rămîne necunoscut şi-i cerură voie să-l aducă în faţa luminăţiei sale, pentru a-şi primi răsplata vitejiei arătate pe cîmpul de luptă.

Curiozitatea lui Ioan era aţîţată de taina în care se învăluia străinul şi, fiind şi-aşa nemulţumit de rezultatul turnirului, în care luptătorii săi favoriţi fuseseră unul după altul învinşi de un singur cavaler, răspunse cu trufie mareşalilor :

— Pe nimbul din jurul frunţii Sfintei Fecioare ! Se vede treaba că acest cavaler a fost dezmoştenit nu numai de pămînturi, ci şi de curtenie, dacă ţine morţiş să se înfăţişeze înaintea noastră fără a-şi descoperi faţa. Poate că ştiţi dumneavoastră, domnii mei — adause el întorcîndu-se spre cei din suită — cine e viteazul acesta care se poartă cu atîta semeţie ?

— Eu unul n-aş putea să ghicesc — răspunse de Bracy. Şi, drept să vă spun, nu credeam că pe întinsul Britaniei cea încinsă de patru mări să se găsească vreun luptător în stare a doborî cinci cavaleri ca aceştia într-o singură zi. Pe legea mea, n-am să uit cît oi trăi ce zdravăn l-a pocnit pe De Vipont. Bietul ospitalier a zburat din şa ca piatra din praştie!

— Nu te mai bucura atîta — îi tăie vorba un cavaler ioanit, care era de faţă. Amicul dumitale, templierul, n-a fost nici el mai norocos. L-am văzut pe viteazul dumitale lăncier Bois-Guilbert rostogolindu-se de trei ori şi strîngînd de fiecare dată ţărînă în pumni.

De Bracy, care era legat de templieri, ar fi vrut să-i răspundă, dar prinţul Ioan nu-i mai dădu răgazul:

— Linişte, domnilor! Ce gîlceavă deşartă s-a stîrnit aci?

— Învingătorul aşteaptă să se facă voia înălţimii voastre — zise De Wyvil.

— Voia noastră — răspunse Ioan — este să mai aştepte pînă ce vom vedea dacă nu cumva se află printre noi cineva în stare să-i ghicească numele şi rangul. Chiar de-ar fi să aştepte aici pînă la căderea nopţii, a avut destul de lucru ca să nu-i mai fie frig.

— Luminăţia ta — spuse Waldemar Fitzurse nu-l vei cinsti cum se cuvine pe învingător, dacă-l vei sili să aştepte pînă ce noi vom spune înălţimii tale un lucru pe care n-avem cum să-l ştim. Mie, unul, nu-mi trece prin minte nici un prepus, deşi mă bate gîndul că s-ar putea să fie vorba de unul din acei lăncieri destoinici care l-au însoţit pe regele Richard în Palestina şi care pribegesc acum din Ţara Sfîntă spre patrie.

— Te pomeneşti că-i contele de Salisbury? E cam de aceeaşi statură? spuse De Bracy.

— Seamănă mai degrabă cu sir Thomas de Multon, cavaler de Gilsland — îşi dădu cu părerea Fitzurse. Salisbury e mai butucănos.

Un murmur trecu prin suită, dar nu se ştiu cine-l stîrnise.

— S-ar putea să fie regele, da, s-ar putea să fie regele Richard Inimă de Leu, în carne şi oase!

— Ferească Dumnezeu! strigă prinţul Ioan, pălind şi tremurînd fără să vrea, de parcă un fulger ar fi căzut la picioarele sale. Waldemar! De Bracy! Bravii mei cavaleri, nu uitaţi făgăduielile date şi slujiţi-mă cu credinţă pînă la capăt!

— Nu vă ameninţă nici o primejdie — spuse Waldemar Fitzurse. Aţi uitat oare cum arată fratele dumneavoastră, de credeţi că trupul său uriaş ar putea să încapă într-o asemenea armură? De Wyvil şi Martival, îl veţi sluji mai bine pe prinţ, de-l veţi aduce pe învingător în faţa tronului, pentru a pune capăt unei bănuieli care i-a alungat tot sîngele din obraji. Priviţi-l mai îndeaproape — urmă el — alteţa voastră va vedea că e cu o palmă mai scund decît regele Richard şi cu vreo două mai puţin lat în umeri. Calul său n-ar fi putut alerga nici o cursă cu Richard în spinare.

Fitzurse nu-şi sfîrşise încă vorba, cînd mareşalii îl aduseră pe Cavalerul Dezmoştenit la pragul scării de lemn care ducea din arenă spre tronul prinţului Ioan. Încă tulburat de gîndul că fratele lui, căruia, deşi îi era atît de îndatorat, îi făcuse atîta rău, se va fi ivit pe neaşteptate în regatul său, prinţul nu se liniştise pe deplin la auzul vorbelor pline de logică ale lui Fitzurse. Bîiguind cîteva laude încîlcite la adresa vitejiei cavalerului şi poruncind să-i fie înmînat calul de luptă care era premiul turnirului, prinţul tremura la gîndul că dinapoia vizierei acestui om îmbrăcat în zale va auzi un răspuns în care va recunoaşte învăluirile adînci şi înfricoşătoare ale glasului lui Richard Inimă de Leu.

Dar Cavalerul Dezmoştenit nu răspunse la cuvintele de laudă ale prinţului, mulţumindu-i doar printr-o plecăciune adîncă.

Doi slujitori în straie bogate aduseră în arenă calul înzestrat cu găteală de luptă dintre cele mai scumpe, care nu era totuşi, în ochii cunoscătorilor, decît un neînsemnat adaos la valoarea nobilului animal. Apucînd cu o mînă ciochina, Cavalerul Dezmoştenit sări de-a dreptul în şa, fără a se folosi de scări şi, cu lancea ridicată, făcu de două ori înconjurul arenei, punînd în lumină, cu dibăcia unui călăreţ desăvîrşit, toate însuşirile calului.

Impresia de trufie pe care o putea stîrni această demonstraţie fu înlăturată de iscusinţa cu care cavalerul ştiu să scoată la iveală meritele darului primit de la prinţ, drept care cavalerul fu din nou răsplătit de aclamaţiile tuturor celor de faţă.

Între timp, neastîmpăratul stareţ de Jorvaulx îi amintise în şoaptă prinţului Ioan că învingătorul trebuia acum, după ce-şi arătase vitejia, să-şi dovedească şi chibzuinţa, alegînd dintre

frumuseţile care făceau podoaba tribunelor pe Regină Frumuseţii şi a Dragostei, aceea care avea să înmîneze premiul turnirului în ziua următoare. În clipa cînd cavalerul trecea pentru a doua oară prin faţa prinţului, acesta îi făcu semn cu topuzul. Cavalerul se întoarse cu faţa spre tron şi, plecîndu-şi lancea pînă aproape de pămînt, rămase nemişcat, ca şi cum ar fi aşteptat poruncile prinţului Ioan; dibăcia cu care îşi strunise dintr-o dată fugarul, aducîndu-l de la neastîmpăr la nemişcarea unei statui ecvestre, îi atrase admiraţia tuturor.

Prinţul Ioan îi grăi atunci:

— Cavalere Dezmoştenit, căci acesta ţi-e singurul nume pe care ai binevoit să ni-l dezvălui, ai acum datoria, dar şi cinstea de a alege pe frumoasa care, în calitate de Regină a Frumuseţii şi a Dragostei, va prezida serbările de mîine. Dacă, fiind străin în ţara noastră, vei avea cumva nevoie de ajutor în această alegere, îţi putem spune că Alicia, fiica viteazului nostru cavaler Waldemar Fitzurse, trece de multă vreme la curtea noastră drept cea dintîi în ce priveşte frumuseţea şi rangul deopotrivă. Fireşte că ai dreptul de a oferi singur, cui vei dori, această coroană. Aceea pe care o vei alege va fi aşadar regina zilei de mîine. Ridică-ţi lancea!

Cavalerul se supuse, iar prinţul Ioan înfipse în vîrful lăncii lui o cunună de atlaz verde, tivită cu aur, de pe marginile căreia se ridicau vîrfuri de săgeţi şi inimi, aşezate la fel ca frunzele şi boabele de fragi pe o coroană ducală. Prinţul Ioan pomenise într-adins numele fiicei lui Waldemar Fitzurse, mînat de mai multe motive, toate fiind roadele unei minţi care alcătuia un amestec ciudat de nepăsare şi trufie, de şiretenie şi micime de suflet. El voia să alunge din minţile cavalerilor din jurul lui gluma nesăbuită pe care o făcuse în legătură cu evreica Rebecca; de asemenea, urmărea să-l îmbuneze pe Waldemar, tatăl Aliciei, de care se temea şi care-şi arătase nu o dată nemulţumirea în cursul acelei zile. Prinţul mai urmărea un lucru — şi anume să intre în graţiile fetei, căci ambiţia nemăsurată mergea la el mînă în mînă cu destrăbălarea. În afară de acestea, el voia să azmută împotriva Cavalerului Dezmoştenit (pe care nu putea să-l sufere) un duşman puternic, pe Waldemar Fitzurse, socotind că acesta se va simţi şi mai adînc jignit decît fiică-sa, dacă — aşa cum era de aşteptat — învingătorul ar fi făcut o altă alegere.

Şi chiar aşa se întîmplă. Cînd Cavalerul Dezmoştenit trecu prin faţa galeriei de lîngă loja prinţului, în care domniţa Alicia îşi dezvăluia întreaga strălucire a unei frumuseţi triumfătoare, el nu se opri, ci păşi mai departe, pe atît de încet, pe cît călărise de repede în jurul arenei, ca şi cum s-ar fi folosit din plin de dreptul de a cerceta temeinic numeroasele chipuri frumoase ce împodobeau galeriile.

Făcea să vezi cum se comportau femeile supuse acestei cercetări; unele roşeau, altele îşi luau un aer demn şi trufaş, unele priveau drept în faţă şi încercau să arate că n-au habar de ceea ce se întîmplă, altele se fereau prefăcîndu-se îngrozite, unele se sileau să nu zîmbească, iar vreo două sau trei izbucniră în rîs. Cîteva îşi acoperiră nurii cu vălul, dar întrucît — după cum spune Manuscrisul Wardour — fiecare dintre ele domnise cam vreo zece ani ca regină a frumuseţii, se poate presupune că, fiind sătule de asemenea deşertăciuni, renunţau acum de bunăvoie la pretenţiile lor, în favoarea tinerelor frumuseţi ale vremii.

În cele din urmă, cavalerul se opri în faţa galeriei în care se afla domniţa Rowena, sub privirile aţîţate la culme ale spectatorilor.

Dacă viteazul cavaler s-ar fi călăuzit în alegerea sa după entuziasmul stîrnit de izbînzile sale, trebuie spus că acea parte a galeriilor în faţa căreia se oprise era vrednică de întîietate. Bucuros din cale-afară de prăbuşirea templierului, şi cu atît mai vîrtos de ruşinea păţită de Front-de-Boeuf şi de Malvoisin, vecini care îl duşmăneau, Cedric Saxonul îl urmărise tot timpul pe învingător, aplecîndu-şi trupul peste balustradă şi privind nu numai cu ochii, ci şi cu inima, şi cu sufletul. Domniţa Rowena urmărise cu aceeaşi luare-aminte întîmplările zilei, cu toate că se ferise să-şi dea pe faţă simţămintele. Pînă şi nesimţitorul Athelstane dăduse semne de înviorare, cerînd la un moment dat un uriaş pocal de vin tămîios, pentru a-l ridica în sănătatea Cavalerului Dezmoştenit.

Un alt grup, aşezat sub galeria ocupată de saxoni, arătase un interes la fel de mare faţă de desfăşurarea luptelor.

— Abrahame! exclamase Isaac din York în clipa cînd începu lupta dintre templier şi Cavalerul Dezmoştenit. Ia te uită ce straşnic călăreşte creştinul acela! Vai de mine, nici nu-i pasă că armăsarul ăsta grozav a fost adus taman din Barbaria, îl canoneşte ca pe-o mîrţoagă! Cît despre mîndreţea

asta de armură, care i-a adus atîţia ţechini lui Iosef Pareira, armurierul din Milano, başca profitul de şaptezeci la sută, n-are de loc grijă de ea, de parc-ar fi găsit-o pe drum!

— Dacă-şi primejduieşte viaţa într-o luptă atît de înfricoşătoare, cum vrei să-ţi cruţe calul şi armura, tată? îl întrebase Rebecca.

— Copila mea — îi răspunsese Isaac, cu aprindere — nu ştii ce vorbeşti. Gîtul şi mădularele sînt ale lui, dar calul şi armura sînt ale... O, sfinte Iacob! Ce era să spun? Oricum, e un tînăr de ispravă. Uite, Rebecca, uite-l că se repede iarăşi asupra filistinului! Roagă-te, copila mea, roagă-te să nu i se întîmple vreo nenorocire viteazului tînăr, şi nici armăsarului, şi nici armurii! Pe Dumnezeul strămoşilor mei — strigă el din nou — a învins! Filistinul necircumcis s-a prăbuşit sub lancea lui întocmai cum Og, regele Başanului, şi Sihon, regele amoriţilor au căzut sub sabia strămoşilor noştri. Sînt sigur c-o să le ia ca pradă de război tot aurul şi argintul, şi caii de luptă, şi armurile cele de bronz şi oţel.

Vrednicul evreu vădise aceeaşi tulburare şi cu prilejul celorlalte lupte, neuitînd să socotească de fiecare dată, la repezeală, preţul calului şi al armurii celui învins şi care reveneau învingătorului. Aşadar, spectatorii din acea parte a arenei în faţa căreia se oprise acum Cavalerul Dezmoştenit îi urmăriseră cu un interes destul de mare izbînzile.

Fie din pricină că nu se putea hotărî, fie din cine ştie ce altă pricină, învingătorul zilei rămase locului vreme de peste un minut, sub privirile spectatorilor care aşteptau cu sufletul la gură, pîndindu-i mişcările în tăcere. În sfîrşit, plecîndu-şi încet, cu graţie, lancea, el depuse coroana la picioarele frumoasei Rowena. În aceeaşi clipă, heralzii vestiră, în sunete de trîmbiţă, că domniţa Rowena a fost aleasă pentru ziua următoare Regină a Frumuseţii şi a Dragostei şi ameninţară totodată cu straşnice pedepse pe aceia care nu se vor supune puterii ei. După aceea, heralzii strigară din nou: „Dărnicie!“, la care chemare Cedric, în culmea bucuriei, răspunse printr-o danie mărinimoasă, iar Athelstane i se alătură, ceva mai încet, cu una la fel de mare.

Domniţele de obîrşie normandă începură să murmure, fiind la fel de puţin obişnuite să se vadă înfrînte de vreo frumuseţe saxonă, pe cît erau de neobişnuiţi seniorii normanzi să se vadă învinşi în jocurile cavalereşti născocite chiar de ei.

Dar aceste murmure de nemulţumire fură înăbuşite de strigătul mulţimii: — Trăiască domniţa Rowena, Regina aleasă a Dragostei şi a Frumuseţii! la care strigăt, mulţi dintre cei aflaţi în tribunele de jos adăugară:

— Trăiască prinţesa saxonă! Trăiască neamul nemuritorului Alfred!

Oricît de neplăcut ar fi sunat aceste cuvinte în urechile sale şi ale curtenilor din jurul său, prinţul Ioan se văzu totuşi nevoit să consfinţească alegerea făcută de învingător; el îşi ceru calul, coborî de pe tron şi, încălecînd, intră din nou în arenă, urmat de suita lui. Prinţul se opri o clipă sub galeria domniţei Alicia pe care o salută, spunînd totodată celor din suită:

— Pe legea mea, domnilor! E drept că faptele de arme ale cavalerului i-au arătat puterea, dar alegerea pe care a făcut-o dovedeşte că are vederea slabă.

Nenorocirea lui Ioan, în această împrejurare, ca şi de-a lungul întregii sale vieţi, a fost necunoaşterea sufletului acelora pe care voia să şi-i apropie. Waldemar Fitzurse se simţi mai degrabă jignit decît măgulit de vorbele prinţului cu privire la fiica sa, vorbe care subliniau în auzul tuturor faptul că învingătorul o dispreţuise.

— Nu cunosc vreun drept mai scump şi mai nestrămutat al cavalerilor decît acela de a-şi alege singuri, în deplină libertate, pe stăpîna inimii lor. Fiica mea nu cerşeşte nimănui omagiile şi le va dobîndi totdeauna pe cele cuvenite, potrivit meritelor şi rangului ei.

Prinţul Ioan nu răspunse, ci, ca şi cum ar fi vrut prin aceasta să-şi verse năduful, dădu pinteni calului şi porni în galop spre galeria unde şedea Rowena, cu coroana încă la picioarele ei.

— Frumoasă domniţă — glăsui el — însuşeşte-ţi acest simbol al suveranităţii dumitale, căreia nimeni nu-i aduce un mai sincer omagiu ca noi, Ioan de Anjou. Dacă îţi va face plăcere, vino astăzi împreună cu nobilul dumitale părinte şi cu prietenii săi la banchetul ce-l vom da în castelul din Ashby. Vom putea astfel să o cunoaştem mai îndeaproape pe regina în faţa căreia ne vom închina mîine.

Rowena rămase tăcută, iar Cedric răspunse în locul ei în saxonă:

— Domniţa Rowena nu cunoaşte limba în care ar putea răspunde la curtenitoarele dumneavoastră cuvinte şi în care şi-ar putea juca rolul la serbarea dumneavoastră. Eu însumi, ca şi nobilul Athelstane de Coningsburgh, nu cunosc decît graiul şi datinile strămoşilor noştri. De aceea, mulţumim înălţimii voastre pentru curtenitoarea invitaţie la banchet, dar nu o putem primi. Mîine, domniţa Rowena îşi va îndeplini nobilul rol care i-a fost hărăzit prin alegerea liberă a cavalerului învingător, consfinţită prin uralele norodului.

Spunînd acestea, el luă coroana şi o aşeză pe capul Rowenei, în semn că domniţa primeşte vremelnica împuternicire ce-i fusese încredinţată.

— Ce spune? întrebă prinţul Ioan, prefăcîndu-se a nu pricepe limba saxonă, cu toate că o înţelegea foarte bine.

Un slujitor din suită îi tălmăci în franţuzeşte cuvintele lui Cedric.

— Bine, fie şi-aşa — zise prinţul. Mîine o vom petrece noi înşine la tron pe această suverană mută. Dar, nobile cavaler — adause el, întorcîndu-se spre învingător, care rămăsese în faţa galeriei — nădăjduiesc că cel puţin dumneata vei lua parte la banchetul nostru de astăzi!

Cavalerul, deschizînd pentru prima oară gura, spuse cu voce scăzută şi în mare grabă că nu poate veni, întrucît era prea ostenit şi trebuia să se pregătească pentru luptele din ziua următoare.

— Nu face nimic — zise prinţul Ioan, cu trufie. Deşi nu sîntem obişnuiţi cu asemenea refuzuri, ne vom strădui să petrecem cît mai bine, chiar dacă banchetul nostru nu va fi onorat de prezenţa cavalerului celui mai norocos în fapte de arme şi a reginei frumuseţii, de el aleasă.

Sfîrşindu-şi vorba, îşi întoarse calul şi porni însoţit de strălucitoarea lui suită, dînd astfel semnalul pentru împrăştierea spectatorilor.

Dar cum mîndria jignită e răzbunătoare, mai cu seamă cînd se îmbină cu conştiinţa nimicniciei, prinţul Ioan nu făcuse bine trei paşi că, întorcîndu-se, aruncă o privire plină de ură yeomanului care îl înfruntase în dimineaţa acelei zile.

— Îl vedeţi pe omul acela — zise el către oamenii de arme aflaţi pe aproape. Aveţi grijă să nu vă scape. Răspundeţi cu capul vostru.

Yeomanul înfruntă privirea mînioasă a prinţului cu aceeaşi hotărîre calmă, pe care o arătase şi prima dată, şi spuse surîzător:

— N-am de gînd să plec din Ashby pînă poimîine. Vreau să văd şi eu cum ştiu să tragă arcaşii din comitatele Stafford şi Leicestèr. Sînt sigur că pădurile din Needwood şi Charnwood dau arcaşi destoinici.

— Iar eu — spuse prinţul Ioan slujitorilor săi, pentru a nu-i răspunde de-a dreptul — vreau să văd cum ştie să tragă dumnealui cu arcul. Vai de el dacă iscusinţa nu-i va sluji drept scuză pentru necuviinţă!

— E vremea ca neobrăzarea acestor mitocani să fie înfrînată printr-un exemplu drastic — zise De Bracy.

Waldemar Fitzurse, socotind pesemne că prinţul nu alesese cea mai bună cale spre a ajunge la popularitate, dădu din umeri fără să scoată o vorbă. Prinţul Ioan purcese iarăşi la drum, iar mulţimea începu să se împrăştie.

Spectatorii porniră peste cîmp în grupuri mai mari sau mai mici, îndreptîndu-se pe căi felurite spre locurile de unde veniseră. Cei mai mulţi dintre ei se duceau la Ashby; numeroşi nobili erau găzduiţi în castelul de-acolo, iar alţii îşi găsiseră locuinţă chiar în orăşel. Printre aceştia din urmă se numărau mai toţi cavalerii care luaseră parte la întrecerile turnirului sau aveau de gînd să lupte a doua zi; în uralele mulţimii, ei călăreau agale, vorbind despre întîmplările zilei. Aceleaşi urale îl întîmpinară şi pe prinţul Ioan, nu atît din pricina popularităţii sale, cît datorită strălucirii straielor lui şi a suitei sale.

Aclamaţii mult mai puternice, pornite din inimă, şi de altfel mai binemeritate, îl întîmpinară pe învingătorul zilei, pînă ce acesta, nerăbdător să scape de privirile mulţimii, primi propunerea curtenitoare a mareşalilor de a-şi petrece noaptea într-unul din corturile înălţate la marginea arenei. De îndată ce cavalerul se retrase în cortul lui, mulţi dintre cei care zăboviseră în arenă pentru a-l privi şi a-şi da cu presupusul asupra persoanei sale se împrăştiară la rîndu-le.

În locul forfotei zgomotoase a unei mulţimi înghesuite şi însufleţite de priveliştea aceloraşi întîmplări trecătoare, se auzea acum zvonul glasurilor acelora care se depărtau în pîlcuri în toate direcţiile. Zvonul acesta se stinse curînd, şi în liniştea ce se aşternu nu se mai auzi nici un zgomot, în

afara vocilor cîtorva slugi rămase pentru a scoate din galerii pernele şi covoarele, ca să le pună la adăpost pe vreme de noapte. Slugile se ciondăneau pentru şipurile de vin pe jumătate golite şi pentru resturile gustărilor împărţite spectatorilor.

Dincolo de arenă, unde fuseseră înjghebate cîteva fierării, începură să lucească prin pîcla amurgului focuri ce vesteau truda armurierilor. Aceştia urmau să muncească toată noaptea, căci aveau de dres sau de potrivit o sumedenie de armuri, menite să fie îmbrăcate iarăşi a doua zi.

Un şir de străji înarmate ce se schimbau din două în două ceasuri înconjurau arena, care se afla astfel toată noaptea sub straşnică pază.

CAPITOLUL X

„Asemeni corbului care aduce
Bolnavului, în plisc, a morţii veste,
Şi-n bezna nopţii ţese ca o mreajă,
În jurul lui, cu negrele-i aripi,
Aşa aleargă, spăimîntat, Barrabas,
Amarnic blestemîndu-i pe creştini."

Evreul din Malta.

Cavalerul Dezmoştenit nu apucase bine să intre în cort, că o mulţime de scutieri şi de paji se şi îmbulziră în jurul lui ca să-i scoată armura, să-i schimbe veşmintele şi să-i pregătească o baie înviorătoare. Osîrdia lor era poate imboldită de curiozitate, căci fiecare dorea să ştie cine era cavalerul care, deşi cucerise atîţia lauri, nu voise cu nici un chip să-şi ridice viziera şi să-şi spună numele nesocotind pînă şi porunca prinţului Ioan. Dar stăruinţa lor dădu greş. Cavalerul Dezmoştenit refuză ajutorul lor, mulţumindu-se cu acela al scutierului său. Acesta aducea mai degrabă cu un yeoman şi se purta cam ţărăneşte. Îmbrăcat într-o haină de piele fumurie şi cu capul pe jumătate acoperit de o căciulă normandă de blană neagră, el părea tot atît de dornic să rămînă necunoscut ca şi stăpînu-său. După ce toţi ceilalţi slujitori părăsiră cortul, el îşi ajută stăpînul să-şi scoată armura şi îi puse dinainte o ulcică de vin şi niscaiva merinde, pe care, ostenit cum era, cavalerul le primi cu dragă inimă.

Abia îşi sfîrşise cavalerul cina frugală, cînd slujitorul său îl vesti că cinci oameni, fiecare ducînd de căpăstru un cal înzăuat, cereau să stea de vorbă cu el. Cavalerul Dezmoştenit îşi înlocuise armura cu o dulamă lungă — îmbrăcăminte pe care o purtau îndeobşte nobilii — şi care, fiind prevăzută cu o glugă, putea ascunde faţa omului la fel de bine ca şi viziera unei căşti. Dar întrucît afară se întunecase de-a binelea, nu mai era nevoie de nici o travestire, decît doar pentru nişte oameni care s-ar fi nimerit să-i cunoască prea bine chipul.

Cavalerul Dezmoştenit păşi cu semeţie spre intrarea cortului, unde-i găsi pe scutierii celor cinci cavaleri. Îi recunoscu lesne după livrelele lor roşii şi negre şi după caii stăpînilor lor, pe care-i duceau de căpăstru, încărcaţi cu armurile purtate de ei în ziua aceea.

— Potrivit rînduielilor cavalereşti — zise cel ce se afla în frunte — eu, Baldwin de Oyley, scutier al temutului cavaler Brian de Bois-Guilbert, vin să vă aduc dumneavoastră, care deocamdată purtaţi numele de Cavaler Dezmoştenit, calul şi armura folosite de numitul Brian de Bois-Guilbert în întrecerea de arme ţinută astăzi, lăsînd la alegerea dumneavoastră dacă să le păstraţi sau să hotărîţi pentru ele un preţ de răscumpărare, după cum vă va fi voia, căci aceasta este legea armelor.

Ceilalţi scutieri rostiră aproape aceeaşi formulă şi aşteptară apoi hotărîrea Cavalerului Dezmoştenit.

— Pentru dumneavoastră, domnilor, şi pentru cinstiţii şi bravii voştri stăpîni — rosti cavalerul adresîndu-se celor patru scutieri care vorbiseră la urmă — am acelaşi răspuns. Salutaţi-i din partea mea pe nobilii voştri stăpîni şi spuneţi-le că n-aş vrea să-i lipsesc de nişte cai şi nişte armuri care nu ar putea să încapă niciodată pe mîna unor cavaleri mai viteji. Aş fi fericit să-mi pot sfîrşi aici solia către aceşti bravi cavaleri, dar întrucît sînt cu adevărat dezmoştenit, aşa cum mă arată şi numele, sînt nevoit să-i rog pe curtenitorii voştri stăpîni să mă îndatoreze, hotărînd ei înşişi preţul de răscumpărare a cailor şi armurilor lor, deoarece nici măcar armura ce-o port nu-mi aparţine.

— Fiecare dintre noi — răspunse scutierul lui Reginald Front-de-Boeuf — e împuternicit să ofere cîte o sută de țechini ca preț de răscumpărare a cailor și armurilor stăpînilor noștri.

— E de ajuns — spuse Cavalerul Dezmoștenit. Nevoia mă silește să primesc jumătate din această sumă ; o parte din cealaltă jumătate o veți lua dumneavoastră, domnilor scutieri, iar restul îl veți da heralzilor, pristavilor, menestrelilor și slugilor.

Scutierii se descoperiră și, cu plecăciuni adînci, își rostiră recunoștința față de o atît de neobișnuită mărinimie. Cavalerul Dezmoștenit se întoarse apoi către Baldwin, scutierul lui Brian de Bois-Guilbert, și-i grăi astfel :

— De la stăpînul dumitale nu voi să primesc nici arme, nici răscumpărare. Spune-i din parte-mi că lupta dintre noi nu s-a sfîrșit, nu, și nu se va sfîrși cîtă vreme nu vom fi luptat cu sabia și cu lancea, călări și pe jos. El însuși mi-a aruncat sfidarea la luptă pe viață și pe moarte, și nu o voi uita. Pînă una alta, poate fi sigur că nu-l socotesc la fel ca pe tovarășii săi cu care aș fi bucuros să mă întîlnesc prietenește, ci ca pe un dușman de moarte.

— Stăpînul meu — dădu răspuns Baldwin — știe să întoarcă disprețul pentru dispreț și să plătească lovitura cu lovitură, tot astfel cum știe să răspundă prin curtenie la curtenie. Deoarece refuzați să primiți de la el răscumpărarea la care v-ați învoit pentru armele celorlalți cavaleri, mă văd nevoit să las aci armura și calul stăpînului meu, știind prea bine că nu va mai voi niciodată să încalece pe acest cal și să poarte această armură.

— Ai grăit bine, viteazule scutier — spuse Cavalerul Dezmoștenit — ai grăit bine și cu curaj, așa cum se cuvine să vorbească un scutier în numele stăpînului său, cînd acesta nu se află de față. Totuși, nu lăsa aici calul și nici armura. Înapoiază-le stăpînului dumitale, iar dacă va refuza să le primească, păstrează-le pentru dumneata, prietene. Dacă îmi aparțin, eu ți le dăruiesc cu dragă inimă.

Baldwin făcu o plecăciune adîncă și se retrase împreună cu tovarășii săi, iar Cavalerul Dezmoștenit intră în cort și-i spuse slujitorului său :

— Dragul meu Gurth, pînă acum nu se poate spune că am făcut de rîs faima cavalerilor englezi.

— Iar eu — răspunse Gurth — ca un porcar saxon ce mă aflu, n-am jucat prost rolul unui scutier normand.

— Da — răspunse Cavalerul Dezmoștenit — numai că mi-ai scos sufletul cu țărăniile tale. Tot timpul mă temeam să nu te dai în vileag din pricina asta.

— Ei aș ! N-am eu frică de așa ceva ; doar prietenul meu, Wamba, măscăriciul, despre care nu știu dacă-i mai mult șmecher decît nebun, ar fi în stare să mă recunoască. Și cu toate astea, abia m-am putut opri să nu rîd cînd l-am văzut pe bătrînul meu stăpîn trecînd atît de aproape de mine. Bietul de el, își închipuie că Gurth e hăt-departe și-i păzește porcii în codrii și smîrcurile din Rotherwood. Dacă m-ar recunoaște...

— Ajunge — îi taie vorba Cavalerul Dezmoștenit — doar știi ce ți-am făgăduit.

— Nu despre asta e vorba, căci eu, unul, n-am să-mi vînd niciodată prietenii ca să-mi cruț pielea. Am pielea tare ca aceea a rîmătorilor din turma mea ; nu-i pasă ei nici de cuțit, nici de bici.

— Fii sigur, Gurth, că te voi răsplăti din plin pentru primejdiile ce le înfrunți de dragul meu — spuse cavalerul. Pîn-atunci, primește, rogu-te, aceste zece monede de aur.

— Iată-mă mai bogat decît a fost vreodată un porcar sau vreun șerb — zise Gurth, punînd monedele în buzunar.

— Ia sacul acesta cu aur și du-l la Ashby — urmă stăpînul său. Află unde locuiește evreul Isaac din York și spune-i să-și oprească banii pentru cal și pentru armura pe care mi le-a împrumutat.

— Nu, pe sfîntul Dunstan ! răspunse Gurth. Nu voi face una ca asta !

— Cum așa, ticălosule — se mînie stăpînul — nu mai vrei s-asculți poruncile mele ?

— Am să le-ascult atîta vreme cît vor fi cinstite, cugetate și creștinești — răspunse Gurth — dar porunca asta nu-i de felul acestora. Căci a-l lăsa pe jidov să-și oprească singur banii ar fi necinstit, fiindcă ar însemna să-l înșele pe stăpînul meu. Și ar fi un lucru necugetat, fiindcă numai un smintit ar fi în stare de-așa ceva ; și-apoi, ce fel de faptă creștinească ar fi jefuirea unui credincios pentru îmbogățirea unui păgîn !

— Ai grijă totuși să fie mulțumit, slugă încăpățînată ! îl repezi Cavalerul Dezmoștenit.

— Am eu grijă de asta, fiţi pe pace — răspunse Gurth, punîndu-şi sacul sub haină. Să mă ia naiba de nu l-oi face eu să fie mulţumit cu o jumătate din cît va cere — mai bodogăni el şi ieşi din cort, lăsîndu-l pe Cavalerul Dezmoştenit pradă unor gînduri care, din pricini ce nu pot fi încă dezvăluite cititorului, erau cît se poate de dureroase şi răscolitoare.

Locul acţiunii noastre se strămută acum în orăşelul Ashby, mai bine zis într-o casă de ţară din apropierea lui. În această casă, care aparţinea unui bogătaş evreu, fuseseră găzduiţi Isaac, fiică-sa şi slujitorii lor. După cum se ştie, evreii erau la fel de mărinimoşi cînd trebuiau să-şi facă datoria de gazde şi să-şi ajute coreligionarii, pe cît treceau drept meschini şi cîrpănoşi cînd era vorba să găzduiască şi să-i ajute pe creştini. În treacăt fie spus, aceştia nici nu prea erau vrednici de ospitalitatea evreilor, judecînd după felul cum se purtau cu ei.

Într-o odaie, mică ce e drept, dar bogat împodobită şi mobilată după obiceiul oriental, Rebecca şedea pe un maldăr de perne frumos brodate, grămădite pe un fel de laviţă care făcea înconjurul odăii, ţinînd loc de scaune şi fotolii întocmai ca estrada la spanioli. Ea urmărea mişcările tatălui ei cu o privire drăgăstoasă, dar şi temătoare, în vreme ce el se învîrtea de colo pînă colo prin încăpere cu paşi nesiguri, cu o mutră plouată, împreunîndu-şi mîinile şi ridicîndu-şi mereu ochii spre tavan, ca un om muncit de o tulburare grozavă.

— Ah, Iacobe! se căina el. Ah, sfinţi patriarhi ai celor douăsprezece triburi ale neamului nostru! Ce nenorocire pe capul unui om care nu s-a abătut niciodată de la legile lui Moise! Cincizeci de ţechini mi-au fost smulşi dintr-un condei, şi încă de ghearele unui tiran!

— Dar, tată — spuse Rebecca — mi s-a părut că i-ai dat de bună voie prinţului Ioan banii aceştia.

— De bună voie? Plăgile Egiptului să cadă pe capul lui! De bună voie, zici? Da, tot aşa de bună voie ca atunci cînd mi-am aruncat marfa în golful Lyons, ca să uşurez corabia bătută de furtună. Ah, am îmbrăcat valurile spumegînde cu mătăsurile mele de preţ, le-am parfumat spuma sărată cu smirnă şi aloes şi am îmbogăţit cu aur şi argint hăurile fără fund ale mării. Te-ntreb acum, n-a fost asta o nenorocire cumplită, chiar dacă am aruncat totul cu mîinile mele?

— Dar sacrificiul acela — zise Rebecca — ni l-a cerut însuşi Cel de Sus, ca să ne poată salva viaţa, iar de atunci încoace Dumnezeul strămoşilor noştri ţi-a binecuvîntat afacerile şi averea.

— Da — răspunse Isaac — dar dacă tiranul pune mîna pe ea aşa cum a făcut-o azi, şi pe deasupra mă sileşte să şi zîmbesc, în vreme ce mă fură? Ah, fiica mea! Cea mai mare pacoste ce poate să cadă pe capul neamului nostru dezmoştenit şi rătăcitor este că, atunci cînd sîntem prigoniţi şi furaţi, lumea îşi rîde de noi, iar noi trebuie să ne înghiţim năduful şi să zîmbim cu blîndeţe, în loc să ne răzbunăm cu curaj.

— Nu o lua aşa, tată — spuse Rebecca. Avem şi noi foloasele noastre. Creştinii aceştia răi şi neomenoşi cum sînt atîrnă întrucîtva de fiii risipiţi ai Sionului, pe care-i dispreţuiesc şi-i persecută. Fără ajutorul averilor noastre, ei n-ar fi în stare nici să-şi înzestreze oştile pentru război, nici să-şi împodobească triumful în vreme de pace. Iar aurul pe care li-l dăm cu împrumut se întoarce cu dobîndă în sipetele noastre. Noi sîntem ca iarba care, cu cît o calci în picioare, cu atît creşte mai mult. Pînă şi serbarea de astăzi n-ar fi putut avea loc fără sprijinul hulitului evreu, care a pus la îndemînă mijloacele băneşti trebuitoare.

— Fiica mea — răspunse Isaac — ai atins acum o altă coardă a amărăciunii mele. Armăsarul acela straşnic şi armura aceea bogată, care făcea cît tot cîştigul scos din afacerea încheiată cu Kirjath Jairam al nostru din Leicester, s-au dus pe apa sîmbetei. Pierderea asta înghite cîştigurile mele pe o săptămînă, da, pe tot răstimpul dintre un sabat şi altul. Dar mă bate gîndul că s-ar putea să se sfîrşească mai bine, fiindcă tînărul acela e un om de inimă.

— Sînt sigură că n-o să te căieşti că ai răsplătit fapta bună a acestui cavaler străin — zise Rebecca.

— Sper, fiica mea, tot aşa cum sper şi în reclădirea Sionului; dar mă pot aştepta mai degrabă să văd cu ochii mei zidurile şi meterezele noului Templu, decît să văd pe un creştin, fie el cel mai bun dintre creştini, plătind o datorie unui evreu, fără a fi silit s-o facă de teama judecăţii şi a închisorii.

Spunînd acestea, Isaac începu iarăşi să se plimbe tulburat prin încăpere, iar Rebecca, dîndu-şi seama că încercările ei

de a-l ogoi nu izbutiseră decît să trezească în mintea lui noi pricini de văicăreală, avu înțelepciunea de a pune capăt acestei zadarnice strădanii. Recomandăm o astfel de purtare înțeleaptă tuturor acelora care încearcă, în împrejurări asemănătoare, să facă pe sfetnicii și consolatorii.

Se întunecase de-a binelea cînd un slujitor evreu intră în încăpere și puse pe masă două lămpi de argint cu ulei aromat. Un alt servitor așeză cele mai alese vinuri și mîncăruri pe o măsuță de abanos cu încrustații de argint, căci trebuie spus că la ei acasă evreii nu-și refuzau nici o plăcere, oricît ar fi fost de costisitoare. Totodată servitorul îl înștiință pe Isaac că un nazaritean (așa vorbeau evreii între ei despre creștini) dorea să-l vadă. Omul care trăiește din negoț trebuie să fie mereu la îndemîna oricui pretinde că are treabă cu el. Isaac puse la loc pe masă cupa cu vin grecesc de care nici nu se atinsese, și spunînd în grabă fiicei sale să-și acopere fața, porunci ca străinul să fie lăsat să intre.

Abia avusese vreme Rebecca să-și acopere frumoasele trăsături cu un văl de mătase argintie ce-i cădea pînă la picioare, că ușa se deschise și în odaie păși Gurth, înfășurat în larga lui mantie normandă. Departe de a inspira încredere, înfățișarea lui cam dădea de bănuit, mai ales că, în loc să-și scoată căciula, și-o îndesă și mai mult peste fruntea-i bătută de vînturi.

— Dumneata ești evreul Isaac din York? întrebă Gurth pe limba lui saxonă.

— Eu sînt — răspunse Isaac, în aceeași limbă (căci negoțul îl făcuse să învețe toate graiurile vorbite în Anglia). Dar dumneata cine ești?

— Asta nu te privește! răspunse Gurth.

— Ba mă privește tot atît cît te privește pe dumneata numele meu, căci fără a-ți ști numele cum aș putea să tratez cu dumneata?

— Foarte lesne — răspunse Gurth — fiindcă eu am venit să plătesc niște bani, așa că trebuie să știu dacă-i dau aceluia căruia i se cuvin, pe cînd dumneata, care-i vei primi, cred că nu te omori să știi cine ți-i aduce.

— Aha, ai venit să-mi aduci bani? făcu evreul. Pe sfîntul patriarh Abraham! Atunci, se schimbă socoteala. Și, mă rog, din partea cui mi-i aduci?

— Din partea Cavalerului Dezmoștenit, învingătorul turnirului de astăzi — zise Gurth. Banii aceștia sînt prețul armurii de care i-a făcut rost Kirjath Jairam din Leicester, în urma stăruințelor dumitale. Cît despre cal, se află acum în grajdul dumitale. Aș vrea să știu ce sumă trebuie să plătesc pentru armură.

— Spuneam eu că-i un tînăr cumsecade! strigă Isaac, din cale-afară de vesel. O cupă de vin n-o să-ți facă rău — adăugă el, întinzînd porcarului un pocal plin cu o licoare aleasă, cum Gurth nu mai băuse niciodată.

— Și cîți bani ai adus cu dumneata? urmă Isaac.

— Sfîntă Fecioară! bîigui Gurth, punînd cupa pe masă. Ce nectar sorb cîinii ăștia necredincioși, în vreme ce creștinii adevărați sînt siliți să bea bere, un fel de poșircă tulbure și groasă ca lăturile ce le dăm la porci! Cîți bani am adus cu mine? urmă saxonul după ce sfîrși cu necuviințele. Păi, n-am venit cu mîinile goale. Ia, o arvună, acolo. Haide, Isaac! Doar ai și dumneata suflet, măcar că ești evreu.

— Stăpînul dumitale a cîștigat astăzi cai buni și armuri bogate cu lancea lui și cu brațul său puternic. Însă fiindcă-i un tînăr cumsecade, evreul va primi toate aceste prăzi drept plată și-i va înapoia prisosul.

— Stăpînul meu nu le mai are, le-a dat — spuse Gurth.

— Ah, rău a făcut! rosti evreul. A făcut o mare prostie. Nu există pe-aici nici un creștin în stare să cumpere atîția cai și armuri; cît despre evrei, nici unul din ei nu i-ar fi dat jumătate din ce i-aș fi oferit eu. Dar mi se pare că ai o sută de țechini în sacul ăsta, văd că-i greu — urmă Isaac, cîntărind din ochi punga de sub mantia lui Gurth.

— Am niște vîrfuri de săgeți în el — spuse Gurth, fără să stea pe gînduri.

— Bine, atunci — urmă Isaac, șovăind între obișnuita poftă de cîștig și dorința, nouă pentru el, de a fi mărinimos în împrejurarea de față — dacă am să-ți spun că primesc optzeci de țechini pentru un cal bun și-o armură bogată (asta înseamnă că nu cîștig nici măcar un galben), ai să ai bani să-mi plătești?

— Ăștia-s toți banii mei — zise Gurth, deși suma cerută era mai mică decît se așteptase. Dacă ți i-aș da, stăpînul meu

ar rămîne fără o lescaie. Dar dacă ăsta ţi-e ultimul cuvînt, n-am ce-i face.

— Mai umple-ţi o cupă! îl îmbie evreul. Ah, optzeci de ţechini e prea puţin! Nu mă aleg cu nici un cîştig, şi-apoi, cine ştie, te pomeneşti că armăsarul a ieşit betegit din luptele de azi. Vai, ce lupte grele şi primejdioase au fost! Oamenii şi caii tăbărau unii pe alţii ca taurii sălbatici din Başan! Nu se poate ca armăsarul meu să fi ieşit întreg din afacerea asta.

— Iar eu îţi zic că-i sănătos tun şi n-a păţit nimic — răspunse Gurth. N-ai decît să te duci în grajd şi să-l vezi. Şi îţi spun încă o dată că şaptezeci de ţechini sînt de ajuns pentru armură; cred că cuvîntul unui creştin face cît cel al unui evreu. Dacă nu vrei să primeşti şaptezeci de ţechini, voi înapoia acest sac stăpînului meu — încheie Gurth, zornăindu-şi banii în sac.

— Nu, să nu faci asta! exclamă Isaac. Pune-ţi pe masă talanţii şi ţechinii, numără-mi cei optzeci de ţechini, şi-o să vezi că voi şti să te răsplătesc.

În cele din urmă, Gurth se învoi şi-i înşiră pe masă cei optzeci de ţechini, iar Isaac îi dădu o teşcherea pentru cal şi armură. În culmea bucuriei, evreul începu să numere banii cu o mînă tremurătoare. Ultimele zece monede le numără încet de tot, oprindu-se, bolborosind ceva de cîte ori ridica un ban de pe masă, şi-l lăsa să-i pice în pungă. S-ar fi zis că zgîrcenia lupta cu firea lui cea bună, silindu-l să vîre în pungă ţechin după ţechin, în vreme ce mărinimia îl îndemna să înapoieze măcar o parte binefăcătorului său, sau să i-o dăruiască trimisului acestuia. Iată cam ce spunea:

— 71, 72... stăpînul matale e un tînăr de treabă... 73... un tînăr admirabil... 74... moneda asta e cam roasă la margini... 75... şi astălaltă e cam uşurică... 76... cînd stăpînul dumitale o să aibă nevoie de bani, să vină la Isaac din York... 77... bineînţeles, aducînd zăloagele cuvenite...

Ajuns aci, făcu o pauză îndelungată, încît Gurth începu să tragă nădejdea că ultimele trei monede vor avea altă soartă decît aceea a tovarăşelor lor, dar evreul îşi urmă numărătoarea:

— 78... eşti un băiat de ispravă... 79... şi meriţi o răsplată...

Evreul se opri iar şi se uită lung la ultimul ţechin, vrînd fără îndoială să-l dăruiască lui Gurth. Îl cîntări pe vîrful degetului şi-l făcu să sune lăsîndu-l să cadă pe masă. Dacă sunetul ar fi fost dogit, sau dacă moneda i s-ar fi părut niţeluş prea uşoară, mărinimia ar fi ieşit biruitoare, dar, din nefericire pentru Gurth, sunetul fu plin şi curat; moneda fusese bătută de curînd şi nu numai că arăta straşnic, dar cîntărea cu un dram mai mult. Pe Isaac nu-l răbda inima să se despartă de acest ţechin, aşa încît îl aruncă în pungă cu un aer distrat, spunînd:

— Optzeci! Socoteala e rotundă. Bun! Nădăjduiesc că stăpînul matale te va răsplăti cum se cuvine. Desigur că mai ai cîţiva bănişori acolo — adăugă el, privind cu seriozitate sacul lui Gurth.

Acesta, cu o strîmbătură care la el însemna că zîmbeşte, răspunse:

— Cam toţi atîţia bani cîţi ai numărat adineauri cu atîta grijă. Apoi împături înscrisul şi-l vîrî sub căciulă, zicînd: Să ştii, evreule, că dacă hîrtia nu-i bună, barba ţi-e în primejdie!

După ce îşi umplu pentru a treia oară cupa, fără să fie poftit, Gurth o dădu pe gît şi ieşi din încăpere fără nici o ceremonie.

— Rebecca — zise evreul — izmaelitul ăsta m-a cam dus de nas. Dar stăpînul lui e un tînăr de treabă, şi-mi pare bine că a cîştigat atîţia şekeli de aur şi de argint datorită calului său sprinten şi lăncii sale care, ca şi cea a filistinului Goliath, întrece în putere şi-n iuţeală vătala ţesătorului.

Văzînd că Rebecca nu-i răspunde, se întoarse, dar ea ieşise pe nesimţite din odaie în timpul tocmelii lui cu Gurth.

În vremea asta, Gurth coborîse scara şi ajunsese într-un coridor întunecos, unde căuta tocmai pe bîjbîite uşa, cînd o femeie îmbrăcată în alb şi ţinînd în mînă o lămpiţă de argint îi făcu semn s-o urmeze într-o încăpere alăturată. Gurth nu prea voia să-i asculte porunca. Sălbatic şi aprig ca un mistreţ, cînd n-avea a se teme de vreo putere a pămîntului, el nutrea toate spaimele cuibărite în sufletul saxonilor faţă de fauni, faţă de duhurile pădurii, de femeile albe şi de celelalte arătări pomenite în credinţele superstiţioase aduse de strămoşii săi din pustietăţile Germaniei. Îşi mai aminti, pe deasupra, că

se află în casa unui evreu, adică a unui om dintr-un neam care, pe lîngă celelalte păcate ce i le arunca în spinare prostimea, mai avea și faima de a da foarte mulți necromanți și cabaliști. Totuși, după o clipă de șovăire, se hotărî să asculte chemarea fantomei și o urmă în încăperea arătată de ea. Ajuns acolo, văzu, spre bucuria lui, că năzdrăvana lui călăuză nu era alta decît frumoasa evreică pe care o zărise la turnir și, mai apoi, fugar, în odaia tatălui ei.

Rebecca îl rugă să-i povestească amănunțit despre învoiala încheiată cu Isaac, iar după ce Gurth îi îndeplini rugămintea, ea îi grăi astfel:

— Tatăl meu a glumit doar cu dumneata, omule! El e de zece ori mai îndatorat stăpînului dumitale decît prețuiește calul, cu armura aceea cu tot. Cîți bani i-ai plătit adineauri tatălui meu?

— Optzeci de țechini — răspunse Gurth, mirat de întrebare.

— În punga asta — zise Rebecca — vei găsi o sută de țechini. Înapoiază stăpînului dumitale ceea ce i se cuvine și oprește-ți restul. Grăbește-te, pleacă, nu pierde vremea mulțumindu-mi! Ai grijă cum treci prin orășelul ăsta ticsit de oameni, unde-ți poți pierde lesne și avutul, și viața. Reuben — strigă ea, bătînd din palme — luminează calea acestui străin și nu uita să tragi bine zăvorul după ce pleacă.

Reuben, un evreu oacheș, cu barba neagră, se înfățișă cu o torță în mînă, să-i împlinească porunca, și, deschizînd ușa casei, îl petrecu pe Gurth într-o curte pardosită și-i dădu drumul printr-o portiță, pe care-o închise apoi cu niște zăvoare și lanțuri ce s-ar fi potrivit de minune și cu poarta unei temnițe.

— Pe sfîntul Dunstan! exclamă Gurth, pășind anevoie pe ulița întunecoasă. Fata asta nu-i o evreică, ci un înger pogorît din cer! Zece țechini de la viteazul și tînărul meu stăpîn, și douăzeci de țechini de la acest mărgăritar al Sionului! Fericită zi! Încă una la fel, Gurth, și-ai să-ți poți răscumpăra libertatea. Voi fi atunci cel mai slobod din tagma mea. Am să lepăd cornul și bățul de porcar și-am să apuc spada și scutul, ca să-l urmez pe tînărul meu stăpîn pînă la moarte, fără să-mi mai ascund nici fața, nici numele.

CAPITOLUL XI

Întîiul fugar: *Stai pe loc, omule, și dă-ne tot ce ai. De nu, îți luăm cu de-a sila.*
Speed: *Domnule, s-a zis cu noi! Ăștia-s tîlharii, de care se tem atît de mult drumeții.*
Val: *Prieteni...*
Întîiul fugar: *Nu-ți sîntem prieteni, ci dușmani, dom'le.*
Al doilea fugar: *Gura! Să-l auzim ce spune.*
Al treilea fugar: *Da, zău, pe barba mea, să-l ascultăm. Pare un om cinstit.*
Doi tineri din Verona

Peripețiile nocturne ale lui Gurth nu se sfîrșiseră încă, precum avea să se încredințeze el însuși în clipa cînd, după ce trecu pe lîngă vreo două case răzlețe de la marginea tîrgului, se pomeni pe un drum săpat adînc între două povîrnișuri acoperite de aluni și pomișori și presărate ici-colo cu tufani ce-și întindeau brațele chiar deasupra viroagei. Drumul era brăzdat de roțile căruțelor care aduseseră de curînd în turnir fel de fel de lucruri, și era cufundat în întuneric, deoarece povîrnișurile acoperite de arbori nu lăsau să treacă razele lunii pline.

Dinspre tîrg se auzea larma depărtată a petrecerilor, amestecată uneori cu rîsete zgomotoase, întrerupte alteori de țipete și crîmpeie de muzică. Toate aceste sunete, care trădau harababura ce domnea în orășelul ticsit de seniori înarmați și de slugile lor destrăbălate, îl cam îngrijorară pe Gurth.

— Avea dreptate evreica! își spuse el. Pe lumina cerului și pe sfîntul Dunstan! Aș vrea s-ajung cu bine la capătul drumului, cu comoara asta! Pe-aici sînt atîția... nu chiar tîlhari de drumul mare, dar cavaleri rătăcitori, scutieri, călugări vagabonzi, menestreli, scamatori și măscărici ambulanți, de-ăștia sînt, cu duiumul, încît pînă și un om care n-ar avea în buzunar decît cîțiva gologani ar fi în mare primejdie, darămite un biet porcar cu un sac doldora de țechini! De-aș ieși odată din umbra pîrdalnicelor de tufișuri, nu de alta,

dar n-aş vrea ca ciracii sfîntului Nicholas să-mi sară în circă fără să-i văd măcar.

Gurth grăbi aşadar pasul, ca să ajungă mai repede la izlazul către care ducea drumul acela, dar din nefericire nu-şi atinse ţinta. Tocmai cînd ajunse la capătul drumului, acolo unde tufişurile erau mai dese, chiar aşa cum se temuse, patru oameni tăbărîră asupra lui — cîte doi de fiece parte a drumului — şi-l apucară atît de vîrtos, încît dacă la început, să zicem, li s-ar mai fi putut împotrivi, acum era prea tîrziu să încerce.

— Dă-ne tot ce ai asupră-ţi ! rosti unul dintre ei. Noi sîntem slobozitorii naţiei, care uşurează pe oameni de poveri.

— Pe mine n-o să mă uşuraţi aşa de lesne, dacă mi-aţi da putinţa să-mi apăr povara cum ştiu eu — bombăni Gurth, pe care nici o ameninţare nu-l putea face să nu spună omului în obraz ce gîndeşte.

— O să vedem noi asta numaidecît — zise tîlharul şi, adresîndu-se tovarăşilor săi, adăugă : Luaţi-l cu voi pe caraghiosul ăsta ! Văd că vrea să-i spargem şi ţeasta, nu numai punga, ca să-i curgă sîngele pe două găuri deodată !

La această poruncă, Gurth fu împins cu de-a sila pe povîrnişul din stînga drumului, pînă se pomeni într-un desiş răzleţ, care despărţea drumul de izlaz. De-acolo, el fu nevoit să-şi urmeze crunţii însoţitori prin pădure, pînă la un luminiş, unde tîlharii se opriră pe neaşteptate. Era o rarişte lăbărţată, cu puţini copaci, şi de aceea luminată din plin de razele lunii, care nu erau oprite nici de tufişuri, nici de frunze. În locul acesta alţi doi oameni aparţinînd şi ei, pare-se, bandei, se alăturară acelora care-l păzeau pe Gurth. La şolduri le atîrnau nişte tesace şi în mîini aveau măşti ; dacă purtarea de pînă acum a acestor oameni ar mai fi lăsat vreo îndoială asupra îndeletnicirii lor, măştile o spulberară şi pe aceea.

— Cîţi bani ai, mocofane ? întrebă unul din tîlhari.

— Treizeci de ţechini, care-s ai mei — răspunse Gurth cu ţîfnă.

— Minte ! Minte ! strigară tîlharii. Un saxon să aibă treizeci de ţechini şi să se întoarcă treaz de la oraş ? ! E o minciună sfruntată şi drept pedeapsă o să dea toţi banii pe care-i are la el.

— Am strîns banii ăştia ca să-mi răscumpăr libertatea — zise Gurth.

— Eşti un zevzec — îl repezi unul dintre tîlhari. Trei ţapi de bere te-ar fi făcut la fel de liber ca şi stăpînul tău, ba chiar şi mai liber, dacă-i saxon ca şi tine.

— Din păcate aşa e — răspunse Gurth — dar dacă cu aceşti treizeci de ţechini îmi pot răscumpăra libertatea de la voi, atunci dezlegaţi-mi mîinile şi vi-i voi da.

— Stai niţel — rosti unul, care părea să fie ascultat de ceilalţi. Pe cît simt eu, prin haină, în sacul tău sînt mai mulţi bănişori decît spui tu.

— Da, dar nu-s ai mei, ci ai viteazului cavaler care mi-e stăpîn, şi se-nţelege că nu v-aş fi spus o vorbă despre aceşti bani, dacă v-aţi fi mulţumit cu ai mei.

— Eşti un băiat cinstit, pe legea mea — zise tîlharul. Şi dacă ne vei spune adevărul, s-ar mai putea să-ţi salvezi aceşti treizeci de ţechini ai tăi, că nu sîntem chiar aşa haini, măcar că ne închinăm sfîntului Nicholas, patronul nostru. Pînă una alta, dă încoace banii.

Şi spunînd acestea, tîlharul smulse de sub mantia lui Gurth sacul mare de piele în care pusese punga Rebeccăi şi restul ţechinilor.

— Cine-i stăpînul tău ? urmă el să-l descoasă.

— Cavalerul Dezmoştenit — răspunse Gurth.

— Lăncierul ăla viteaz care a cîştigat premiul la turnirul de astăzi ? întrebă tîlharul. Cum îl cheamă şi din ce neam e ?

— Stăpînul meu doreşte să rămînă necunoscut şi puteţi fi siguri că de la mine n-o să aflaţi nimic — răspunse Gurth.

— Dar pe tine cum te cheamă şi din ce neam eşti ?

— Dacă v-aş spune, ar însemna să dezvălui numele stăpînului meu — zise Gurth.

— Eşti un slugoi obraznic — se burzului tîlharul — dar mai vorbim noi despre asta, n-ai tu grijă. Cum a pus mîna stăpînul tău pe aurul ăsta ? Prin moştenire, sau pe alte căi ?

— L-a dobîndit prin puterea lăncii sale — răspunse Gurth. În sacul ăsta sînt banii pentru răscumpărarea a patru cai de prăsilă şi a patru armuri bogate.

— Cîţi bani sînt aici ? întrebă tîlharul.

— Două sute de ţechini.

— Numai două sute de ţechini ? se minună banditul. Stăpînul tău a fost mărinimos cu ăi pe care i-a învins şi le-a luat un preţ ieftin. Ia spune-ne, cum îi cheamă pe ăi de-au plătit banii ăştia ?

Gurth îi spuse.

— Dar armura şi calul cavalerului templier Brian de Bois-Guilbert la ce preţ au fost răscumpărate ? Vezi bine că nu mă poţi duce de nas.

— Stăpînul meu — răspunse Gurth — nu vrea să-i ia templierului altceva decît viaţa. L-a chemat la luptă pe viaţă şi pe moarte, şi între ei nu poate fi nici un fel de curtenie.

— Da, da ! zise tîlharul, îngîndurat, şi tăcu o clipă. Dar tu ce căutai la Ashby, cu atîta bănet la tine ?

— M-am dus să-i plătesc lui Isaac, evreul din York, preţul armurii pe care i-o împrumutase stăpînului meu pentru turnir.

— Şi cît i-ai plătit lui Isaac ? Judecînd după greutatea sacului, mai sînt în el vreo două sute de ţechini.

— I-am plătit lui Isaac optzeci de ţechini, dar el mi-a dat înapoi o sută în locul lor — zise saxonul.

— Cum ? Ce ? strigară într-un glas tîlharii. Îndrăzneşti să-ţi baţi joc de noi, de ne torni asemenea braşoave ?

— Ceea ce vă spun eu e tot atît de adevărat pe cît este de adevărat că vedeţi luna pe cer. Veţi găsi banii de care v-am pomenit într-o pungă de mătase pusă în sacul acesta, la o parte de ceilalţi.

— Dar bine, omule — zise căpetenia hoţilor — gîndeşte-te că e vorba de un evreu, adică de un om care nu e în stare să dea înapoi aurul pe care-a pus mîna, cum nu-i în stare nisipul uscat al deşertului să dea înapoi apa ce-o varsă din nebăgare de seamă pelerinul însetat.

— Pînă şi un poliţai nemilos e mai milos ca el — îşi dădu cu părerea un alt tîlhar.

— Şi totuşi e aşa cum vă spun — stărui Gurth.

— Faceţi puţină lumină — porunci căpetenia. Voi cerceta punga aceea, şi dacă omul a spus adevărul, înseamnă că dărnicia evreului e la fel de miraculoasă ca izvorul care-a ţîşnit în deşert pentru a astîmpăra setea strămoşilor săi.

La lumina unei torţe, căpetenia tîlharilor începu să cerceteze punga. Ceilalţi se îmbulziră în jurul lui, şi chiar cei doi

tîlhari care-l ţineau pe Gurth slăbiră strînsoarea, întinzîndu-şi gîturile ca să vadă ce se-ntîmplă. Profitînd de această neatenţie, Gurth, printr-o mişcare bruscă şi puternică, se smulse cu totul din strînsoarea lor şi poate c-ar fi izbutit să fugă, dacă s-ar fi hotărît să lase în urmă avutul stăpînului său. Dar nu acesta era gîndul lui. Smulgînd o bîtă din mîinile unuia dintre tîlhari, îl doborî cu o lovitură pe starostele lor, care nu se aştepta de loc la un asemenea atac, şi izbuti să pună mîna pe punga cu bani. Dar tîlharii, mult mai sprinteni ca el, îl prinseră iarăşi pe cinstitul Gurth, cu pungă cu tot.

— Mi-ai spart capul, ticălosule ! se burzului căpetenia, ridicîndu-se. De-ai fi avut de-a face cu alţi oameni de felul nostru, neobrăzarea asta te-ar fi costat scump de tot. Dar o să afli îndată ce soartă te-aşteaptă. Mai întîi, însă, vom vorbi despre stăpînul tău, căci potrivit rînduielilor cavalereşti, interesele cavalerului sînt mai însemnate decît cele ale scutierului. Pînă una alta, stai liniştit ; dacă mai faci vreo mişcare, ai să rămîi ţeapăn pe toată viaţa. Fraţilor — adăugă el adresîndu-se bandei sale — punga pe care o vedeţi e brodată cu litere ebraice şi eu, unul, cred că yeomanul ăsta ne-a spus adevărul. Nu vom lua nici o vamă cavalerului rătăcitor pe care-l slujeşte. Prea seamănă cu noi ca să-l jefuim ! Cîinii nu se cade să se bată între ei acolo unde mişună lupii şi vulpile.

— Seamănă cu noi ? se miră unul din tîlhari. Tare-aş vrea să ştiu cum vine treaba asta !

— Neghiobule — îl repezi căpetenia — păi nu-i sărac şi dezmoştenit ca şi noi ? Nu-şi cîştigă el traiul cu vîrful săbiei, la fel ca noi ? Nu i-a bătut pe Front-de-Boeuf şi pe Malvoisin, aşa cum am face-o şi noi de-am avea prilejul ? Nu e el duşmanul de moarte al lui Brian de Bois-Guilbert, de care avem atîtea temeiuri să ne temem ? Şi chiar de n-ar fi toate astea, ai vrea ca noi să ne dovedim mai fără suflet decît un necredincios, decît un evreu ?

— Nu, ar fi o ruşine — bîigui celălalt. Şi, totuşi, pe vremea cînd eram în banda bătrînului şi vajnicului Gandelyn, nu ne sinchiseam de suflet. Nu cumva şi pe ţărănoiul ăsta neobrăzat o să-l lăsăm să plece teafăr ?

— N-ai decît să nu-l laşi teafăr, dacă te simţi în stare — răspunse căpetenia. Hei, mocofane, ia vino-ncoace — urmă starostele, adresîndu-se lui Gurth. Ia zi, ştii să mînuieşti ciomagul, de te repezi aşa să-l înşfaci ?

— La întrebarea asta dumneata eşti cel mai în măsură să răspunzi — zise Gurth.

— Pe legea mea, mi-ai tras o lovitură straşnică — răspunse căpetenia. Trage-i una la fel şi flăcăului ăsta, şi te-om lăsa să pleci fără să plăteşti vamă. Iar dacă nu vei fi în stare, să ştii că am să ţi-o plătesc eu însumi, nu de alta, dar prea eşti viteaz. Hai, ia-ţi ciomagul, morarule, şi vezi de-ţi fereşte capul. Iar voi lăsaţi-l slobod pe flăcău şi daţi-i şi lui un ciomag. E destulă lumină, aşa-i ?

Cei doi luptători înarmaţi cu ciomege păşiră în mijlocul poienii, unde era mai multă lumină. Tîlharii se prăpădeau de rîs şi tot strigau către tovarăşul lor :

— Păzeşte-ţi scăfîrlia, morarule !

Cel căruia îi spuneau „morarul“ apucase ciomagul de mijloc, şi-l rotea acum deasupra capului cu o mişcare pe care francezii au botezat-o „morişca“.

— Fă-te-ncoa', mocofanule, dacă-ţi dă mîna — se grozăvea el. Ai să simţi tu ce poate pumnul unui morar !

— Dacă eşti morar — răspunse Gurth liniştit, învîrtindu-şi bîta în jurul capului cu aceeaşi îndemînare — eşti de două ori tîlhar, iar eu, ca om cinstit ce mă aflu, te sfidez.

După acest schimb de cuvinte, cei doi luptători se apropiară unul de celălalt, şi vreme de cîteva minute se dovediră egali în putere, curaj şi îndemînare, parînd şi înapoind loviturile cu o repeziciune uimitoare. Zgomotul pe care-l făceau ciomegele lor ciocnindu-se în aer era atît de puternic, încît cineva care-ar fi stat ceva mai departe ar fi putut crede că luptau acolo cel puţin cîte şase oameni de fiecare parte.

Bătălii mai puţin înverşunate şi chiar mai puţin primejdioase au fost zugrăvite în frumoase poeme eroice, dar nu s-a găsit nici un poet ca să cînte cum se cuvine, în stihuri inspirate, lupta plină de peripeţii dintre Gurth şi morar. Iată de ce, cu toate că lupta cu ciomegele nu se mai poartă în zilele noastre, ne vom strădui să facem tot ce putem în proză pentru slăvirea acestor doi viteji luptători.

Multă vreme se bătură ei aşa, cu puteri egale, pînă ce morarul începu să-şi iasă din sărite la gîndul că are un adversar atît de vajnic şi la auzul rîsetelor tovarăşilor săi, care, cum se întîmplă în asemenea prilejuri, făceau haz de necazul lui. Această stare de spirit nu era cîtuşi de puţin prielnică nobilei lupte cu ciomegele, luptă în care, întocmai ca şi într-o ciomăgeală obişnuită, se cerea mult sînge rece. Enervarea adversarului său îi dădu lui Gurth, care deşi colţos era stăpîn pe sine, prilejul de a-şi arăta superioritatea, şi trebuie spus că se folosi cu mare măiestrie de acest prilej.

Morarul ataca mereu, cu furie sporită, izbind cînd cu un capăt, cînd cu celălalt capăt al ciomagului şi urmărindu-şi îndeaproape adversarul, pe cînd Gurth îşi ţinea mîinile mult depărtate şi se apăra de lovituri trecîndu-şi cu iuţeală bîta dintr-o mînă în alta, pentru a-şi feri astfel capul şi corpul. În felul acesta, el se ţinu în defensivă, avînd grijă să păstreze între el şi adversar distanţa cuvenită, pînă ce, băgînd de seamă că acesta începe să gîfîie, îşi repezi cu stînga ciomagul spre capul lui. În timp ce morarul încerca să pareze lovitura, el apucă iute ciomagul cu dreapta şi-l izbi cu toată puterea în partea stîngă a capului, făcîndu-l să se întindă pe pajiştea verde cît era de lung.

— Bravo ! strigară tîlharii. Straşnică lovitură, vrednică de un adevărat yeoman ! Trăiască bătrîna Anglie ! Saxonul şi-a salvat şi punga, şi pielea, iar morarul şi-a găsit naşul !

— Poţi pleca, prietene — îi spuse lui Gurth căpetenia, în uralele tuturor. Doi dintre oamenii mei te vor petrece pe drumul cel mai bun pînă la cortul stăpînului tău. Ei au să te apere de alţi drumeţi noptatici, cu cugetul mai puţin curat ca al nostru, căci pe o noapte ca asta sînt mulţi care stau la pîndă. Dar bagă de seamă — adăugă el cu asprime — adu-ţi aminte că n-ai vrut să ne spui cum te cheamă ; nu încerca să afli numele nostru şi nici cine sîntem şi ce învîrtim, căci dacă vei încerca, o să-ţi meargă mai prost decît ţi-a mers pîn-acum.

Gurth mulţumi căpeteniei pentru bunătate şi făgădui să-i asculte povaţa. Doi dintre bandiţi, luîndu-şi ciomegele, îi spuseră lui Gurth să-i urmeze îndeaproape şi porniră cu paşi repezi pe o potecă lăturalnică ce străbătea desişul şi tihărăile din apropiere. La marginea desişului, alţi doi tîlhari le aţi-

nură calea, dar după ce şuşotiră ceva cu cei doi însoţitori, se retraseră în pădure, lăsîndu-i să treacă nestingheriţi. Această împrejurare îi întări lui Gurth convingerea că banda era numeroasă şi avea pichete de strajă în jurul locurilor ei de întîlnire. Cînd ajunseră la cîmp deschis, unde Gurth s-ar fi putut rătăci lesne, tîlharii îl duseră drept înainte, pînă în creştetul unui deluşor. La poalele lui, el putu vedea palisadele arenei, corturile strălucitoare înălţate la cele două margini ale acesteia, cu flamurile ce le împodobeau fluturînd în razele lunii. Dintr-acolo se auzea zvoana cîntecelor cu care străjile îşi treceau vremea în veghea lor de noapte.

Pe culmea deluşorului, cei doi tîlhari se opriră şi-i spuseră :

— De-aici înainte nu te mai însoţim, căci ar fi primejdios pentru noi. Nu uita povaţa ce ţi s-a dat. Nu vorbi nimănui despre cele ce ţi s-au întîmplat astă-noapte, şi n-o să-ţi pară rău. Dacă ne vei nesocoti însă sfaturile, nici măcar Turnul Londrei nu te va putea feri de răzbunarea noastră.

— Rămîneţi sănătoşi, oameni buni — le răspunse Gurth. Îmi voi aminti de cuvintele voastre, şi socot că nu vă veţi simţi jigniţi că-mi îngădui să vă urez o meserie mai cinstită şi mai puţin primejdioasă.

Cu aceste cuvinte se despărţiră — tîlharii făcînd calea întoarsă, iar Gurth pornind spre cortul stăpînului său, căruia, în ciuda poveţelor primite, îi aduse la cunoştinţă toate păţaniile din acea noapte.

Cavalerul Dezmoştenit rămase uluit atît de mărinimia Rebeccăi, de care se hotărî totuşi să nu profite, cît şi de aceea a tîlharilor, care prin meseria lor păreau a fi cu totul străini de un asemenea simţămînt. Nu-şi sfîrşi însă gîndurile trezite de aceste întîmplări ciudate, deoarece simţea nevoia să se odihnească după o zi aşa de obositoare, cu atît mai mult cu cît ştia că fără această odihnă n-ar fi putut face faţă luptelor din ziua următoare.

Cavalerul se culcă în patul anume pregătit pentru el în cort, iar credinciosul Gurth îşi întinse trupul ciolănos pe o piele de urs ce slujea drept covor la intrarea cortului, aşezîndu-se de-a curmezişul acesteia, în aşa fel încît nimeni să nu poată intra fără a-l trezi.

„Heralzii contenesc a lor mişcare...
Din trîmbiţi şi din corni ei dau chemare.
N-auzi o vorbă, dar în lung şi-n lat
Vezi lăncii care scapără. Se zbat
Sub pinteni ascuţiţi fugarii. Iată
Ce vrednici călăreţi acum se-arată.
Tot cad săgeţi pe scuturile grele —
Şi unii simt în piept tăiş de-oţele.
În aer zboară lăncii sfărîmate
Şi săbii lungi de tot şi argintate.
Ici-colo, cîte un coif înalt se frînge.
E un potop cumplit, de roşu sînge."

Chaucer

Se vestea o dimineaţă strălucitoare, fără urmă de nori. Soarele abia îşi începuse călătoria, cînd cei mai leneşi, ca şi cei mai grăbiţi dintre spectatori se arătară pe cîmpie, îndreptîndu-se deopotrivă spre arenă, ca să-şi aleagă locuri prielnice, de unde să poată privi în voie desfăşurarea jocurilor. Mareşalii şi slujitorii lor îşi făcură după aceea intrarea, împreună cu heralzii, pentru a înscrie numele cavalerilor doritori să ia parte la lupte. Fiecare dintre cavaleri trebuia să le spună şi tabăra de partea căreia voia să lupte, măsură de prevedere necesară pentru a asigura egalitatea între cele două grupuri de combatanţi. Potrivit rînduielilor, Cavalerul Dezmoştenit urma să fie conducătorul unuia din aceste două grupuri, iar Brian de Bois-Guilbert, care ieşise al doilea în luptele din ajun, avea să fie în fruntea celuilalt grup. Prietenii lui se alăturară, se-nţelege, grupului său, afară doar de Ralph de Vipont, care în urma căderii de pe cal nu mai putea îmbrăca armura aşa curînd. De altfel erau destui cavaleri nobili şi cu vază dornici să umple rîndurile ambelor tabere.

Într-adevăr, cu toate că turnirul general, în care luptau toţi cavalerii deodată, era mai primejdios decît lupta corp la corp, cavalerii acelei vremi preferau să se bată în felul acesta. Mulţi dintre ei, neavînd destulă încredere în propria lor iscusinţă pentru a înfrunta un adversar cu renume, erau dornici, în schimb, să-şi arate vitejia într-o luptă în care puteau găsi adversari mai pe măsura lor. Se înscriseră de data aceasta vreo cincizeci de cavaleri de fiecare parte, cînd ma-

reşalii, spre dezamăgirea mai multor cavaleri întîrziaţi, vestiră că nu se mai putea înscrie nimeni.

Pe la ora zece, întreaga cîmpie era ticsită de bărbaţi şi femei care se grăbeau să ajungă, călări sau pe jos, la arenă. Curînd după aceea o fanfară puternică vesti sosirea prinţului Ioan şi a suitei sale, căreia i se alăturaseră mulţi dintre cavalerii dornici să ia parte la lupte, precum şi alţii care nu nutreau astfel de dorinţe.

Cam în acelaşi timp sosi şi Cedric Saxonul, cu domniţa Rowena, dar fără Athelstane ; înaltul şi vînjosul senior saxon îmbrăcase armura pentru a lua loc în rîndurile luptătorilor şi, spre marea uimire a lui Cedric, se hotărîse să treacă de partea cavalerului templier. Saxonul îşi mustrase aspru prietenul pentru această alegere nechibzuită, dar primise de la el răspunsul pe care-l dau de obicei oamenii îndărătnici, cu atît mai încăpăţînaţi în purtările lor, cu cît nu-s în stare să le justifice.

Athelstane fu îndeajuns de înţelept pentru a nu dezvălui cel mai temeinic motiv, dacă nu şi singurul, care-l îndemnase să treacă de partea lui Brian de Bois-Guilbert. Cu toate că firea lui nepăsătoare îl împiedica să se folosească de vreun mijloc pentru a cuceri inima domniţei Rowena, el nu era cîtuşi de puţin nesimţitor la farmecele ei şi socotea căsătoria cu această domniţă drept un lucru hotărît pentru totdeauna, prin încuviinţarea lui Cedric şi a celorlalţi prieteni ai săi. Iată de ce trufaşul, dar nepăsătorul senior din Coningsburgh îşi înăbuşise cu greu obida văzînd cum învingătorul zilei o alege tocmai pe Rowena să poarte titlul de cinste ce-şi cîştigase dreptul de a-l conferi şi hotărîse să-l pedepsească pentru această alegere potrivnică năzuinţelor lui. Încrezător în puterile sale şi luînd drept bune cuvintele de laudă ale linguşitorilor în ce priveşte dibăcia sa în mînuirea armelor, Athelstane se hotărîse nu numai să-l lipsească pe Cavalerul Dezmoştenit de preţiosul său ajutor, dar chiar să-l facă să simtă, dacă i se ivea prilejul, puterea baltagului său.

De Bracy şi ceilalţi cavaleri din preajma prinţului Ioan trecuseră din îndemnul acestuia de partea aceleiaşi tabere, a cărei victorie era dorită de prinţ. Pe de altă parte, numeroşi alţi cavaleri, englezi şi normanzi, băştinaşi şi străini trecură în tabăra adversă, cu atît mai mult cu cît aceasta urma să fie condusă de un luptător atît de viteaz cum părea să fie Cavalerul Dezmoştenit.

De îndată ce prinţul Ioan o zări pe regina aleasă a zilei, alergă în întîmpinarea ei, luîndu-şi acea înfăţişare curtenitoare, care-i stătea atît de bine : se descoperi şi, descălecînd, o ajută pe domniţa Rowena să se dea jos din şa. Oamenii din suită se descoperiră la rîndu-le, iar unul dintre ei, un senior cu vază, se grăbi să descalece pentru a ţine calul domniţei.

— Iată cum înţelegem noi să dăm exemplul cuvenit de lealitate faţă de Regina Dragostei şi a Frumuseţii ; noi înşine o vom petrece la tronul ce i-a fost hărăzit în această zi — rosti prinţul. Doamnelor — adause el — dacă vreţi să fiţi la rîndu-vă onorate în acelaşi fel, înconjuraţi-o pe regina voastră şi daţi-i ascultare.

Spunînd acestea, prinţul o petrecu pe Rowena la locul de onoare, aflat în faţa tronului său, în vreme ce doamnele cele mai frumoase şi mai nobile se îmbulzeau în jurul ei ca să poată şedea cît mai aproape de suverana zilei.

Abia se aşezase Rowena pe tron, că se auziră sunetele unei fanfare pe jumătate înăbuşită de strigătele mulţimii care o salutau pe noua regină. Soarele strălucea cu putere pe armele lustruite ale cavalerilor din amîndouă taberele, aşezate una în faţa alteia la marginea arenei ; cavalerii se sfătuiau de zor cum să-şi desfăşoare rîndurile şi cum să primească ciocnirea cu mai mult folos pentru tabăra din care făceau parte.

În sfîrşit, heralzii porunciră să se facă tăcere, pentru a se da citire rînduielilor turnirului. Acestea fuseseră astfel întocmite, încît să micşoreze întrucîtva primejdiile — măsură de prevedere cu atît mai trebuincioasă, cu cît cavalerii urmau să lupte cu săbii tăioase şi lănci ascuţite.

Luptătorii n-aveau voie să izbească decît cu latul săbiei, nu şi cu vîrful ei. Cavalerii se puteau folosi de buzdugane sau baltage, dar nicidecum de junghere. Un cavaler doborît de pe cal avea voie să reînceapă lupta pe jos, cu oricare cavaler din tabăra adversă aflat în aceeaşi situaţie, dar nimeni dintre cei călări n-avea dreptul să-l atace. Dacă un cavaler îşi înghesuia adversarul pînă la capătul arenei, silindu-l să atingă palisada cu trupul sau cu armele, adversarul trebuia să se recunoască învins, iar armura şi calul lui reveneau învingătorului. Cavalerul astfel înfrînt nu mai avea dreptul să ia parte la lupte. Dacă un cavaler doborît la pămînt nu mai era în stare să se ridice, scutierul sau pajul său putea intra în arenă pentru a-şi scoate stăpînul din învălmăşeală, dar în acest caz cavalerul era socotit

învins şi îşi pierdea armele şi calul. Lupta trebuia să înceteze de îndată ce prinţul Ioan îşi arunca în arenă topuzul ; această măsură de prevedere era luată de obicei pentru a împiedica o inutilă vărsare de sînge prin prelungirea unor jocuri atît de crîncene. Cavalerului care călca rînduielile turnirului sau nesocotea în vreun alt fel principiul onoarei cavalereşti i se luau armele, iar el însuşi era aşezat călare pe parii îngrăditurii, cu scutul răsturnat, devenind astfel ţinta batjocurii obşteşti, drept pedeapsă pentru purtarea sa necavalerească. După ce dădură citire acestor rînduieli, heralzii încheiară cu un îndemn către toţi cavalerii vrednici de numele lor, de a-şi face datoria şi de a intra astfel în graţiile Reginei Frumuseţii şi a Dragostei.

Isprăvindu-şi citania, heralzii se retraseră la locurile lor. Cavalerii intrară atunci pe la amîndouă capetele arenei într-un lung alai şi se aliniară pe două rînduri, unii în faţa altora ; conducătorii celor două tabere îşi ocupară locul — în mijlocul rîndului din faţă — abia după ce îşi aşezară cu grijă oamenii, fiecare la locul lor.

Era o privelişte măreaţă şi în acelaşi timp înfricoşătoare să vezi atîţia luptători viteji, înarmaţi din cap pînă-n picioare şi călări pe nişte cai minunaţi. Înfipţi în şa ca-n nişte stîlpi de fier, erau gata să pornească la o bătălie înfricoşătoare şi aşteptau semnalul de începere a luptelor cu aceeaşi nerăbdare ca şi caii lor aprigi, care nechezau şi frămîntau ţărîna cu copitele.

Cavalerii îşi ţineau sus lăncile lungi, ale căror vîrfuri străluceau în razele soarelui ; flamurile cu care erau împodobite fîlfîiau deasupra panaşelor coifurilor. Rămaseră aşa, în vreme ce mareşalii le cercetau rîndurile cu luare-aminte, pentru ca nu cumva o tabără sau alta să aibă mai mulţi sau mai puţini cavaleri decît numărul prevăzut. Văzînd că numărul era cel cuvenit, mareşalii se retraseră din arenă, iar William de Wyvil dădu, cu glas tunător, semnalul : „*Laissez aller !*" La aceste cuvinte, trîmbiţele răsunară, iar luptătorii, cu lăncile în cumpănire, îşi înfipseră pintenii în coastele cailor ; rîndurile din faţă ale celor două tabere porniră în galop şi se ciocniră în mijlocul arenei, cu un zgomot ce se auzi la depărtare de o milă. Ariergarda fiecărei tabere înaintă cu pas mărunt, pentru a da ajutor celor învinşi, sau pentru a întări izbînda învingătorilor din tabăra lor.

Rezultatele ciocnirii nu se văzură de îndată, deoarece pulberea stîrnită de copitele atîtor cai întunecă văzduhul ; trecu un minut pînă ce spectatorii, nerăbdători, putură vedea roadele acestei lupte. Cînd văzduhul se limpezi, jumătate din cavalerii fiecărei tabere erau trîntiţi de pe cai — unii datorită dibăciei cu care mînuiseră lancea potrivnicii lor, alţii datorită greutăţii şi forţei superioare a acestora, care reuşiseră să doboare şi calul, şi călăreţul. Unii zăceau întinşi la pămînt, ca şi cum nu s-ar mai fi putut scula niciodată. Alţii se şi ridicaseră în picioare şi luptau acum corp la corp cu acei dintre adversarii lor care se aflau în aceeaşi situaţie. Şi într-o tabără şi în cealaltă mulţi cavaleri fuseseră scoşi din luptă în urma loviturilor primite şi, legîndu-şi rănile sîngerînde cu cîte o eşarfă, se străduiau acum să iasă din învălmăşeală. Cavalerii rămaşi pe cai, dar ale căror lănci fuseseră sfărîmate aproape în întregime în timpul ciocnirii, se luptau acum cu săbiile, scoţînd strigăte războinice şi izbind cu înverşunare, ca şi cum onoarea şi însăşi viaţa lor ar fi atîrnat de deznodămîntul luptei.

Larma spori în curînd prin înaintarea celui de-al doilea rînd al fiecărei tabere ; aceste rezerve se năpusteau acum în ajutorul tovarăşilor lor. Oamenii lui Brian de Bois-Guilbert strigau :

— *Beau-seant ! Beau-seant !* [1] Pentru Templu ! Pentru Templu !

Cei din tabăra adversă răspundeau prin strigătul :

— *Desdichado ! Desdichado !* parolă luată din deviza gravată pe pavăza conducătorului lor.

Cavalerii se luptau cu înverşunare şi cu succes schimbător, iar soarta bătăliei părea a se hotărî cînd în partea de miazăzi, cînd în partea de miazănoapte a arenei, după cum una sau cealaltă tabără părea mai tare. Zăngănitul săbiilor şi strigătele luptătorilor se amestecau în chip înfricoşător cu sunetele trîmbiţelor, acoperind gemetele celor căzuţi, care se rostogoleau fără apărare sub picioarele cailor. Armurile strălucitoare ale cavalerilor, pătate acum de sînge şi de praf, se ferfeniţau cu fiece izbitură de sabie sau de baltag. Penele pestriţe smulse din panaşele coifurilor erau purtate de vînt ca nişte fulgi de

[1] Beau-seant, aşa se numea flamura templierilor, care era pe jumătate albă, pe jumătate neagră, ceea ce însemna — pe cît se spune — că templierii erau drepţi şi cinstiţi faţă de creştini, dar necruţători faţă de păgîni. (N.A.)

zăpadă. Tot ce era frumos şi plin de graţie în îmbrăcămintea acestor războinici dispăruse, iar ceea ce se mai vedea acum nu putea trezi decît groază sau milă.

Cu toate acestea, atît e de mare puterea obişnuinţei, încît nu numai spectatorii de rînd, care simt o atracţie firească spre priveliştile de groază, dar chiar doamnele nobile din tribune priveau înfiorate lupta, fără a simţi cîtuşi de puţin dorinţa de a-şi feri ochii de o privelişte atît de înfricoşătoare. Ici-colo, ce e drept, se întîmpla ca vreun obraz gingaş să pălească, sau puteai auzi un mic ţipăt, în clipa cînd un ibovnic, un frate sau un soţ era doborît de pe cal. Dar îndeobşte doamnele din jurul arenei îi încurajau pe combatanţi, nu numai aplaudînd şi fluturîndu-şi vălurile sau batistele, ci chiar strigînd: „Vitează lance! Straşnică spadă!" ori de cîte ori vedeau vreo lovitură izbutită.

Dacă interesul sexului frumos faţă de aceste jocuri sîngeroase era atît de mare, acela al bărbaţilor e mai lesne de înţeles. El se manifesta prin aclamaţii zgomotoase la fiece întorsătură a luptei. Spectatorii îşi aţintiseră privirile asupra arenei cu atîta patimă, încît ai fi zis că ei înşişi dădeau şi primeau loviturile care plouau cu nemiluita acolo. Ori de cîte ori acestea conteneau, se auzea vocea heralzilor: „Luptaţi, luptaţi, bravi cavaleri! Omul moare, dar gloria e veşnică! Luptaţi! Mai bine moartea decît înfrîngerea! Luptaţi, viteji cavaleri, căci ochi frumoşi vă privesc isprăvile!"

În învălmăşeala acestei lupte cu sorţi schimbători, ochii tuturor se străduiau să descopere pe conducătorii celor două tabere, care, aruncîndu-se unde era lupta mai grea, îşi îmbărbătau oamenii atît prin vorbă, cît şi prin pilda de vitejie pe care le-o dădeau. Amîndoi se arătau deosebit de viteji; nici Bois-Guilbert, nici Cavalerul Dezmoştenit nu găseau în tabăra vrăjmaşă vreun luptător care să se poată măsura cu ei. În repetate rînduri se căutară unul pe celălalt, mînaţi de ura ce şi-o purtau şi dîndu-şi seama că victoria putea atîrna de căderea unuia dintre ei. Dar învălmăşeala şi zăpăceala erau atît de mari, încît în prima parte a luptelor încercările lor de a se întîlni rămaseră zadarnice; de fiecare dată erau despărţiţi de zeloşii lor oameni dornici să se acopere de glorie, măsurîndu-se cu căpetenia taberei duşmane.

Cînd însă arena se goli de o bună parte din luptători — care fie că se recunoscuseră învinşi, fie că fuseseră siliţi să se retragă pînă la marginea arenei sau să părăsească lupta într-un fel sau altul — templierul şi Cavalerul Dezmoştenit se întîlniră în cele din urmă faţă-n faţă, însufleţiţi de o ură năprasnică şi de setea de glorie. Fiecare din ei para şi dădea loviturile cu atîta dibăcie, încît toţi spectatorii începură fără să vrea să aclame, dovedindu-şi astfel încîntarea şi admiraţia.

În clipa aceea, tabăra Cavalerului Dezmoştenit se afla într-o situaţie cît se poate de proastă: braţul uriaş al lui Front-de-Boeuf pe de o parte şi puterea lui Athelstane pe de altă parte doborau şi împrăştiau pe toţi cei ce ajungeau lîngă ei. Scăpînd astfel de adversari în imediata lor apropiere, aceşti doi cavaleri se gîndiră, pare-se în aceeaşi clipă, că ar putea dobîndi pentru tabăra lor un avantaj hotărîtor, ajutîndu-l pe templier în lupta cu potrivnicul său. Întorcîndu-şi caii în aceeaşi clipă, normandul şi saxonul se năpustiră împotriva Cavalerului Dezmoştenit din două direcţii. Ar fi fost cu neputinţă ca acela care era ţinta acestui atac inegal şi neaşteptat să poată face faţă, dacă n-ar fi fost prevenit de strigătele spectatorilor, a căror curiozitate era, fireşte, aţîţată de soarta unui luptător pîndit de o asemenea primejdie.

— Fereşte-te! Fereşte-te, Cavalere Dezmoştenit!

Strigătele acestea se auziră din toate părţile, aşa încît cavalerul îşi dădu seama de primejdia ce-l păştea şi, lovindu-l cu putere pe templier, îşi trase în aceeaşi clipă calul, pentru a se feri de atacul lui Athelstane şi al lui Front-de-Boeuf. Aceştia, rămaşi cu buzele umflate, se năpustiră din direcţii deosebite între templier şi potrivnicul său. Caii lor erau gata-gata să se ciocnească, dar înfrînîndu-i şi întorcîndu-i, cei doi cavaleri se repeziră laolaltă cu templierul împotriva Cavalerului Dezmoştenit, cu gîndul să-l doboare. Acesta nu putu scăpa decît mulţumită puterii şi sprintenelii neobişnuite a armăsarului de rasă pe care-l cîştigase cu o zi înainte şi care se dovedi cu atît mai folositor, cu cît calul lui Bois-Guilbert era rănit, iar cei ai lui Front-de-Boeuf şi Athelstane erau osteniţi de luptele de pînă atunci şi copleşiţi de greutatea uriaşilor lor călăreţi înzăuaţi. Dibăcia cu care călărea Cavalerul Dezmoştenit şi iuţeala nobilului său armăsar îi îngăduiră să-şi ţină la distanţă

adversarii cu vîrful săbiei, vreme de cîteva minute. Întorcîndu-se dintr-o parte în alta cu iuţeala unui şoim, ţinîndu-şi adversarii cît mai departe unii de alţii şi repezindu-se cînd asupra unuia, cînd asupra altuia, le dădea lovituri puternice cu sabia, fără a mai aştepta să primească loviturile îndreptate asupră-i.

Dar, deşi arena răsuna de aplauzele stîrnite de dibăcia lui, era limpede că pînă la urmă cavalerul va fi covîrşit de adversarii săi ; nobilii din jurul prinţului Ioan îl rugară într-un glas pe acesta să-şi arunce topuzul în arenă, pentru a cruţa un cavaler atît de viteaz de ruşinea de a fi înfrînt într-o luptă inegală.

— Pe lumina cerului, n-am de gînd să mişc un deget ! răspunse prinţul Ioan. Junele acesta, care-şi ascunde numele şi dispreţuieşte ospitalitatea noastră, a mai cîştigat un premiu, aşa încît poate lăsa şi pe alţii să-şi primească partea.

În timp ce prinţul vorbea astfel, o întîmplare neaşteptată schimbă soarta luptei.

În rîndurile taberei Cavalerului Dezmoştenit se afla un luptător în armură neagră, călare pe un murg uriaş şi, pe cît părea, foarte puternic, întocmai ca şi călăreţul. Cavalerul acesta, pe a cărui pavăză nu se vedea nici o deviză, nu arătase pînă atunci decît foarte puţin interes faţă de desfăşurarea luptei, respingînd cu vădită uşurinţă pe cei care-l atacau, dar neînţelegînd să-şi întărească avantajele sau să atace la rîndu-i vreun adversar. Într-un cuvînt, jucase pîn-atunci mai degrabă rolul unui spectator decît cel al unui actor al turnirului, împrejurare ce-i adusese, din partea privitorilor, porecla de „Le Noir Fainéant", adică „Leneşul negru".

Deodată, acest cavaler păru să-şi lepede nepăsarea, văzîndu-l pe conducătorul taberei lui la strîmtoare ; dînd pinteni murgului său, care nu era de loc obosit, zbură ca fulgerul în ajutorul Cavalerului Dezmoştenit, strigînd cu glas de trîmbiţă :

— *Desdichado* ! În ajutor !

Era şi timpul, căci în clipa cînd Cavalerul Dezmoştenit îl hărţuia pe templier, Front-de-Boeuf se apropiase de el cu spada ridicată. Dar, înainte ca spada să se abată asupra ţintei, Cavalerul Negru îl izbi pe Front-de-Boeuf în cap ; spada lui lunecînd pe casca lustruită atinse cu putere neştirbită botul calului, iar Front-de-Boeuf se rostogoli la pămînt o dată cu calul, ameţiţi amîndoi de puterea izbiturii.

Apoi, Cavalerul Negru îşi întoarse calul spre Athelstane de Coningsburgh, însă cum îşi sfărîmase spada în ciocnirea cu Front-de-Boeuf, smulse baltagul trupeşului saxon şi, ca un om obişnuit cu mînuirea acestei arme, îi dădu o asemenea lovitură în creştet, încît Athelstane se prăbuşi la rîndu-i fără cunoştinţă. După ce doborî astfel pe cei doi cavaleri — faptă de arme care fu cu atît mai aplaudată, cu cît publicul nu se aşteptase de loc din partea lui la aşa ceva — Cavalerul Negru păru să revină la nepăsarea lui obişnuită, întorcîndu-se liniştit la marginea de miazănoapte a arenei şi lăsîndu-şi căpetenia să se răfuiască singur cu Brian de Bois-Guilbert. Răfuiala aceasta nu mai era acum atît de anevoioasă ca înainte. Calul templierului pierduse mult sînge, aşa încît se prăbuşi la atacul Cavalerului Dezmoştenit. Brian de Bois-Guilbert se rostogoli la pămînt, încurcîndu-se în scări, din care nu mai fu în stare să-şi scoată piciorul. Potrivnicul lui sări de pe cal şi, ridicîndu-şi necruţător sabia deasupra capului templierului, îi porunci să se predea. În clipa aceea, prinţul Ioan, pe care primejdia ce-l ameninţa pe templier îl mişca mai mult decît îl mişcase starea rivalului acestuia, îl cruţă de ruşinea de a se recunoaşte înfrînt, aruncîndu-şi topuzul în arenă şi punînd astfel capăt luptei.

De fapt, focul luptei se stinsese cu cîtva timp înainte şi nu mai ardeau decît tăciunii ei, căci dintre puţinii cavaleri rămaşi în arenă, mai toţi abandonaseră lupta, printr-o înţelegere tacită, lăsînd pe seama căpeteniilor să-i hotărască sfîrşitul.

Scutierii, care socotiseră lucru greu şi primejdios să-şi urmeze stăpînii în luptă, dădură acum buzna în arenă, pentru a-şi face datoria îngrijind pe răniţi ; aceştia fură aduşi cu cea mai mare grijă la corturile din apropiere, sau în casele anume pregătite pentru ei în tîrgul vecin.

Astfel luă sfîrşit memorabilul turnir de la Ashby-de-la-Zouche, unul din cele mai vitejeşte disputate turniruri ale vremii, deoarece cu toate că pe arenă muriseră numai patru cavaleri, dintre care unul din pricina zădufului din armură, peste treizeci fuseseră grav răniţi, dintre care patru sau cinci nu aveau să se mai înzdrăvenească niciodată. Mulţi alţii rămaseră betegi pentru toată viaţa, iar cei mai norocoşi purtară semnele luptei pînă în mormînt. De aceea, turnirul acesta e

pomenit în vechile cronici ca „Nobila şi vesela întrecere de arme de la Ashby".

Fiind nevoit să desemneze cavalerul cel mai viteaz, prinţul Ioan hotărî că gloria zilei revenea cavalerului pe care gloria mulţimii îl botezase „Leneşul negru". Pentru a-l face să-şi schimbe hotărîrea, unii îi atraseră atenţia asupra faptului că victoria fusese cîştigată la drept vorbind de Cavalerul Dezmoştenit, care, în cursul acelei zile, doborîse cu mîna lui şase cavaleri şi izbutise în cele din urmă să doboare de pe cal pe conducătorul celeilalte tabere. Dar prinţul Ioan stărui în părerea sa, sub cuvînt că dacă n-ar fi primit puternicul ajutor al cavalerului în armura neagră, Cavalerul Dezmoştenit şi oamenii săi ar fi pierdut bătălia, drept care stărui ca premiul să-i fie atribuit acestui cavaler.

Dar, spre uimirea tuturor, Cavalerul Negru nu putu fi găsit nicăieri. Părăsise arena de îndată ce lupta încetase, şi unii spectatori îl văzuseră trecînd printr-un luminiş al pădurii, cu acelaşi pas încet şi cu acelaşi aer nepăsător care-i atrăseseră porecla de „leneş". După ce acesta fu chemat de două ori de către heralzi şi de către trîmbiţaşi, prinţul Ioan trebui să desemneze un alt cavaler, şi nemaiavînd acum nici o scuză pentru a nu recunoaşte drepturile Cavalerului Dezmoştenit, fu nevoit să-l proclame învingător.

Mareşalii străbătură alături de învingător arena năclăită de sînge şi înţesată de armuri sfîşiate şi de cai morţi sau răniţi, şi-l aduseră încă o dată în faţa tronului prinţului Ioan, care-i grăi astfel :

— Cavalere Dezmoştenit, te numim astfel fiindcă nu vrei să te ştim decît sub numele acesta, îţi decernăm pentru a doua oară onorurile turnirului şi-ţi dăm de ştire că ai dreptul de a cere şi de a primi din mîinile Reginei Dragostei şi a Frumuseţii cununa de glorie pe care o meriţi pe deplin prin vitejia arătată.

Cavalerul salută cu o plecăciune adîncă şi graţioasă, dar nu răspunse nimic.

În timp ce trîmbiţele răsunau, iar heralzii strigau din răsputeri : „Cinste bravilor şi glorie învingătorilor !", în timp ce doamnele îşi fluturau tulpanele de mătase şi vălurile brodate, iar spectatorii de toată mîna aclamau în cor, mareşalii îl petrecură pe Cavalerul Dezmoştenit de-a curmezişul arenei, pînă la picioarele tronului de onoare ocupat de domniţa Rowena.

Învingătorul fu pus să îngenuncheze pe treapta de jos a acestui tron. Părea că toate mişcările lui, acum, după terminarea luptei, izvorau mai curînd din îndemnul celor din jurul lui decît din propria-i voinţă, iar cînd mareşalii îl plimbară pentru a doua oară prin arenă, oamenii băgară de seamă că se clătina. Rowena, coborînd de pe tron cu un pas demn şi plin de graţie, dădu să pună pe coiful eroului cununa pe care-o ţinea în mînă, dar se opri auzind strigătul mareşalilor :

— Nu se poate asftel, capul trebuie să-i fie descoperit !

Cavalerul bolborosi cîteva cuvinte, care se pierdură undeva, în căuşul căştii, dar care păreau să însemne că învingătorul nu vrea să se descopere.

Fie de dragul etichetei, fie din curiozitate, mareşalii nu ţinură seamă de această dorinţă şi-i scoaseră casca, tăindu-i curelele şi dezlegîndu-i grumăjerul. Odată scoasă casca, oamenii putură vedea faţa armonioasă, dar arsă de soare a unui tînăr de vreo douăzeci şi cinci de ani, încadrată de o clădăraie de păr blond, tăiat scurt. Obrajii-i erau palizi ca ai unui mort, şi în două-trei locuri se vedeau pete de sînge.

În clipa în care-l văzu, Rowena dădu un ţipăt, dar se stăpîni numaidecît şi, adunîndu-şi toate puterile, se strădui să-şi joace mai departe rolul, deşi tremura din tot trupul, sub apăsarea unei emoţii puternice. Ea aşeză pe capul plecat al învingătorului minunata cunună, făgăduita răsplată a zilei, şi rosti desluşit, cu glas limpede, următoarele cuvinte :

— Îţi dăruiesc această cunună, domnule cavaler, drept răsplată de onoare hărăzită învingătorului zilei. Se opri o clipă, apoi adăugă cu hotărîre : Laurii victoriei n-au împodobit niciodată o frunte mai vrednică decît a dumitale !

Cavalerul se aplecă şi sărută mîna frumoasei suverane, care-i răsplătise vitejia ; apoi, aplecîndu-se şi mai mult, se prăbuşi fără cunoştinţă la picioarele ei.

Toată lumea rămase cu gura căscată. Cedric, care amuţise la vederea neaşteptată a fiului său surghiunit, se repezi spre el, vrînd parcă să-l despartă de Rowena. Dar mareşalii i-o luaseră înainte ; ghicind pricina prăbuşirii lui Ivanhoe, ei se grăbiră să-i scoată armura şi văzură că vîrful unei lănci îi pătrunse prin pieptarul de zale, rănindu-l sub coaste.

CAPITOLUL XIII

„Atrid tună : „Eroilor, veniţi,
De gloată dacă vă deosebiţi!
Să vină toţi acei ce au tăria
Şi vor să îşi arate dibăcia.
Acela ce ţinti-va mai departe,
De taurul acest-avea-va parte."

Iliada

De îndată ce fu rostit, numele lui Ivanhoe începu să treacă din gură în gură, cu o iuţeală care dovedea cît interes şi cîtă curiozitate trezea acest nume. El nu întîrzie să ajungă la urechile celor din anturajul prinţului, care deşi se posomorî la auzul acestei veşti, spuse, privind în jurul lui cu o căutătură dispreţuitoare :

— Ce părere aveţi, domnii mei, şi mai cu seamă dumneata, stareţe, despre învăţătura cărturarilor în legătură cu înclinaţiile şi pornirile înnăscute ? Am simţit parcă prezenţa favoritului fratelui meu chiar cînd n-aveam habar cine se ascunde în armura aceea.

— Front-de-Boeuf trebuie să se pregătească să dea înapoi feuda din Ivanhoe — spuse De Bracy care, după ce ieşise cu obrazul curat din turnir, îşi lepădase scutul şi coiful, pentru a-şi relua locul în suita prinţului.

— Da — răspunse Waldemar Fitzurse — viteazul acesta îşi va cere cu siguranţă castelul şi domeniul primite în dar de la Richard şi pe care înălţimea voastră, în mărinimia ei, le-a dăruit după aceea lui Front-de-Boeuf.

— Front-de-Boeuf — răspunse Ioan — este un om care mai degrabă ar înghiţi trei domenii ca acelea de la Ivanhoe, decît să renunţe la unul. De altfel, domnii mei, nădăjduiesc că nimeni dintre cei de faţă nu-mi va tăgădui dreptul de a încredinţa feudele coroanei nobililor care mă slujesc cu credinţă şi care sînt gata să-şi facă datoria de oşteni ai ţării, şi nu acelora care rătăcesc prin ţări străine şi nu-s în stare nici să-şi arate credinţa, nici să slujească atunci cînd li se cere.

Cei care-l ascultau erau prea interesaţi pentru a putea tăgădui dreptul despre care vorbea prinţul.

— Prinţul este mărinimia în persoană ! Un domnitor cu adevărat nobil, care înţelege să-şi răsplătească slujitorii credincioşi !

Acestea fură cuvintele rostite de curtenii din suită, dornici să primească asemenea răsplăţi pe socoteala slujitorilor şi favoriţilor regelui Richard, dacă nu cumva le şi primiseră. Stareţul Aymer fu şi el de părerea celorlalţi, declarînd totuşi că „Ierusalimul cel binecuvîntat nu poate fi socotit ţară străină, întrucît e *communis mater* — mama tuturor creştinilor ".

— Dar — adause el — nu văd cum ar putea cavalerul de Ivanhoe să se folosească de acest argument în favoarea sa, de vreme ce eu, stareţul, ştiu limpede că sub conducerea lui Richard cruciaţii n-au înaintat niciodată dincolo de Askalon, care, după cum se ştie prea bine, e o cetate a filistinilor, şi, ca atare, nu se poate bucura de nici unul din privilegiile Cetăţii Sfinte.

Waldemar, care, împins de curiozitate, se dusese la locul unde căzuse Ivanhoe, se întoarse şi spuse :

— Cred că viteazul nu va pricinui înălţimii voastre prea multe necazuri şi-l va lăsa pe Front-de-Boeuf să-şi stăpînească în tihnă domenile cîştigate, deoarece e grav rănit.

— Orice s-ar întîmpla — rosti prinţul Ioan — el e învingătorul zilei. Şi chiar de-ar fi de zece ori pe-atît potrivnicul nostru sau prietenul fratelui nostru, ceea ce e cam acelaşi lucru, se cuvine ca rănile să-i fie îngrijite. I le va îngriji însuşi medicul nostru !

Un rînjet încreţi buzele prinţului în timp ce vorbea. Waldemar Fitzurse se grăbi să răspundă că Ivanhoe fusese dus din arenă şi se afla sub îngrijirea prietenilor lui.

— M-am simţit destul de prost văzînd durerea încercată de Regina Dragostei şi a Frumuseţii, care, din suverana zilei, a devenit în urma acestei întîmplări o femeie îndurerată. Pe mine nu mă mişcă bocetele unei femei pentru iubitul ei, dar trebuie să recunosc că această domniţă Rowena şi-a înăbuşit cu atîta demnitate durerea, încît n-o puteai ghici decît după felul cum îşi frîngea mîinile şi după clipirea ochilor ei fără lacrimi, aţintiţi asupra trupului vlăguit din faţa ei.

— Cine e această domniţă Rowena, despre care am auzit atîtea ? întrebă prinţul Ioan.

— E moştenitoarea saxonă a unei averi însemnate — răspunse stareţul Aymer. Un trandafir gingaş şi un giuvaer de

mare preţ, o frumuseţe fără seamăn, un vas cu smirnă şi un mănunchi de lauri.

— Îi vom alina durerea şi-i vom primeni sîngele măritînd-o cu un normand — zise prinţul Ioan. Pare să fie minoră şi de aceea măritişul ei e în puterea noastră regească. Ce zici, De Bracy ? Ce-ar fi să pui mîna pe nişte pămînturi şi venituri frumoase, însurîndu-te cu o saxonă, aşa cum obişnuiau şi slujitorii lui William Cuceritorul ?

— Luminăţie, dacă pămînturile vor fi pe placul meu — spuse De Bracy — va fi greu ca mireasa să-mi displacă şi voi fi adînc recunoscător înălţimii voastre pentru o faptă bună prin care se vor împlini toate făgăduinţele date slugii şi vasalului dumneavoastră.

— Nu voi uita aceasta — răspunse prinţul Ioan — şi ca să ne şi punem pe lucru, porunciţi majordomului nostru să poftească la ospăţul de astă-seară pe domniţa Rowena şi pe ceilalţi din jurul ei, adică pe bădăranul de tutore şi pe boul saxon, pe care Cavalerul Negru l-a doborît în turnir. De Bigot — adăugă el adresîndu-se majordomului — vei transmite această a doua invitaţie a noastră într-un chip îndeajuns de curtenitor pentru a măguli trufia acestor saxoni şi a le face cu neputinţă un nou refuz, cu toate că, jur pe oasele lui Becket, a fi curtenitor cu ei înseamnă să aşterni mărgăritare înaintea unor porci.

Prinţul Ioan se pregătea să dea semnalul pentru părăsirea arenei, cînd îi fu înmînat un bileţel.

— De unde ? întrebă prinţul Ioan, privind la cel ce i-l înmînase.

— E de pe meleaguri străine, luminăţie, dar de la cine, nu ştiu — răspunse omul. L-a adus aici un franţuz, care zicea că a mers zi şi noapte călare, ca să pună această hîrtie în mîinile înălţimii voastre.

Prinţul privi cu luare-aminte scrierea de deasupra, apoi pecetea, care era astfel pusă, încît să nu atingă găitanul de mătase petrecut în jurul învelitoarei şi pe care erau încrustate trei flori de crin. În cele din urmă, prinţul desfăcu hîrtia, cu o tulburare vădită, care spori simţitor pe măsură ce o citi. Hîrtia avea următorul cuprins :

„Păzeşte-te, căci diavolul şi-a sfărîmat lanţurile !"

Prinţul, palid ca un mort, se uită în pămînt, apoi ridică privirile spre cer, ca un om căruia i se aduce la cunoştinţă că

a fost osîndit la moarte. Venindu-şi puţin în fire, îl luă la o parte pe Waldemar Fitzurse şi pe De Bracy şi le arătă pe rînd hîrtia :

— Asta înseamnă — spuse el, cu glas tremurător — că fratele meu Richard şi-a dobîndit libertatea.

— S-ar putea să fie o alarmă falsă, ori o scrisoare ticluită — îşi dădu cu părerea De Bracy.

— Ba e scrisul şi pecetea regelui Franţei — zise prinţul Ioan.

— În cazul acesta — răspunse Fitzurse — e timpul să ne strîngem forţele la un loc, fie la York, fie altundeva, în inima ţării. Peste cîteva zile va fi prea tîrziu. Înălţimea voastră trebuie să pună capăt de îndată acestei mascarade.

— Yeomenii şi prostimea — vorbi De Bracy — ar fi nemulţumiţi dacă i-am sili să plece fără a-şi avea şi ei partea de petreceri.

— Ziua încă nu s-a sfîrşit — zise Waldemar — mai e vreme ca arcaşii să tragă la ţintă de cîteva ori şi să se decerneze premiul. Aceasta ar fi de ajuns, pentru ca făgăduiala prinţului faţă de această turmă de şerbi saxoni să fie împlinită.

— Îţi mulţumesc, Waldemar — spuse prinţul — îmi aduci totodată aminte că am o datorie de plătit ţărănoiului acela obraznic care m-a jignit ieri. Şi banchetul nostru va avea loc astă-seară, aşa cum am hotărît. De-ar fi cel din urmă ceas al domniei noastre, ceasul acesta va fi hărăzit răzbunării şi plăcerilor. Grijile de mîine să nu tulbure ziua de azi.

Sunetul trîmbiţelor chemă înapoi pe spectatori, care începuseră să părăsească arena, iar heralzii vestiră că prinţul Ioan, fiind chemat pe neaşteptate să împlinească anumite slujbe obşteşti înalte şi de seamă, se vedea nevoit să oprească jocurile prevăzute pentru ziua următoare, dar că, totuşi, nedorind ca atîţia vrednici yeomeni să plece fără a-şi fi încercat puterile, avea plăcerea de a le oferi prilejul ca, înainte de a pleca, să ia parte la întrecerea cu arcul, hotărîtă pentru a doua zi. Cel mai bun arcaş urma să primească drept premiu un corn de vînătoare bătut cu argint şi o bandulieră de mătase împodobită cu o iconiţă a sfîntului Hubert, patronul vînătoarei.

La început se înfăţişară peste treizeci de yeomeni, mai toţi pădurari şi paznici ai pădurilor regale din Needwood şi Charnwood. Dar cînd arcaşii pricepură cu cine aveau să se măsoare, peste douăzeci dintre ei se lăsară păgubaşi, nedorind să păţească ruşinea unei înfrîngeri aproape sigure. Căci în acele zile, dibăcia fiecărui ţintaş de frunte era cunoscută la o depărtare de multe mile de locul său, tot astfel cum virtuţile unui cal din Newmarket sînt cunoscute astăzi celor care se pasionează după vestitele alergări de pe hipodromul din acest oraş vestit.

Pe lista concurenţilor înscrişi mai rămăseseră opt arcaşi. Prinţul Ioan coborî de pe tron pentru a vedea cine erau aceşti yeomeni de elită, dintre care unii purtau livreaua regală. După ce-şi mulţumi astfel curiozitatea, căută din ochi pe cel care cutezase să-l înfrunte şi-l zări stînd în acelaşi loc, cu aceeaşi înfăţişare liniştită ca şi în ajun.

— Ascultă, băiete — îi spuse prinţul Ioan — am ghicit din flecăreala ta neobrăzată că nu eşti un adevărat mînuitor al arcului, şi văd că nu ai curajul să te măsori cu voinicii de colo.

— Cu voia dumneavoastră, alteţă — răspunse yeomanul — am alte temeiuri să nu iau parte la tragere, şi vă rog să credeţi că nu mă tem că n-aş izbîndi şi că m-aş face de ruşine.

— Şi care-s temeiurile astea ? întrebă prinţul Ioan, care dintr-o pricină pe care nu şi-ar fi putut-o lămuri nici el, simţea o curiozitate supărătoare faţă de omul acesta.

— Iată — răspunse pădurarul — nu ştiu dacă aceşti yeomeni au obiceiul de a trage în aceleaşi ţinte ca şi mine. Şi-apoi, mă tem că înălţimea voastră n-ar dori să vadă că şi cel de-al treilea premiu e cîştigat de un om care, fără să vrea, nu vă e pe plac.

Prinţul Ioan, roşu de mînie, întrebă :

— Cum te cheamă, yeomanule ?

— Locksley — răspunse acesta.

— Ei bine, Locksley — spuse prinţul Ioan — vei trage şi tu, după ce aceşti yeomeni îşi vor arăta iscusinţa. Dacă vei cîştiga premiul, voi adăuga la el douăzeci de taleri, dar dacă-l vei pierde, ţi se va lua haina de postav verde şi vei fi alungat cu biciul din arenă, ca un lăudăros flecar şi obraznic ce eşti.

— Şi dacă nu primesc să trag în aceste condiţii ? întrebă yeomanul. Puterea înălţimii voastre, sprijinită cum e de atîţia oameni de arme, poate fireşte cu uşurinţă să mă biciuiască şi să-mi ia hainele, dar nu mă poate sili să trag cu arcul.

— Dacă nu primeşti propunera mea dreaptă — se înfurie prinţul — starostele arenei va tăia coarda arcului tău, îţi va sfărîma arcul şi săgeţile şi te va alunga de-aici ca pe un laş neputincios.

— Asta nu-i o propunere dreaptă, prinţe, de vreme ce mă siliţi să mă măsor cu cei mai buni arcaşi din Leicester şi Staffordshire, sub pedeapsa dezonoarei în caz de înfrîngere. Cu toate acestea, am să vă fac pe voie.

— Fiţi cu ochii pe el — porunci prinţul Ioan oamenilor de arme. I-a pierit curajul şi mă tem c-o să-ncerce să-şi ia tălpăşiţa. Cît despre voi, vitejii mei, trageţi bine şi cu curaj ; o căprioară şi un poloboc de vin vă aşteaptă în cortul de colo, după ce veţi cîştiga premiul.

La capătul drumului care ducea spre partea de miazăzi a arenei fu aşezată o ţintă. Arcaşii se înşirară lîngă poarta din miazăzi — distanţa dintre locul acesta şi ţintă fiind destul de mare pentru ceea ce se numea o tragere la noroc.

Arcaşii hotărîră prin tragere la sorţi ordinea în care aveau să-şi încerce norocul ; fiecare din ei urma să tragă cîte trei săgeţi una după alta. Arbitru era un ofiţer de rang inferior, numit staroste al tragerilor, căci mareşalii s-ar fi socotit înjosiţi dacă ar fi încuviinţat să arbitreze întrecerile dintre yeomeni.

Unul cîte unul, arcaşii înaintară şi-şi aruncară săgeţile cu dibăcie, ca nişte adevăraţi yeomeni. Din douăzeci şi patru de săgeţi trase, zece nimeriră ţinta, iar celelalte căzură aşa de aproape încît ţinînd seama de faptul că ţinta era atît de depărtată, ele fură socotite drept bune. Din cele zece săgeţi care nimeriseră din plin ţinta, două — înfipte chiar în cercul dinăuntrul ei — fuseseră trase de Hubert, un pădurar aflat în slujba lui Malvoisin. Omul acesta fu proclamat învingător.

— Şi-acuma, Locksley — spuse prinţul Ioan cutezătorului yeoman, zîmbind ironic — vrei să te măsori cu Hubert, sau vrei să predai starostelui jocurilor arcul, banduliera şi tolba ?

— Fiindcă altfel nu se poate — răspunse Locksley — sînt bucuros să-mi încerc norocul, însă cu condiţia ca după ce voi fi tras două săgeţi în ţinta de colo, a lui Hubert, acesta să tragă o săgeată într-o ţintă pe care o voi alege eu.

— Cererea e dreaptă şi nu-ţi va fi respinsă — răspunse prinţul. Hubert, dacă-l vei învinge pe lăudărosul ăsta, îţi voi umple cornul cu bănuţi de argint.

— Un om face ce poate — răspunse Hubert — doar străbunicul meu a mînuit straşnic arcul la Hastings, şi nădăjduiesc să nu-i fac de ruşine amintirea.

Prima ţintă fu scoasă şi înlocuită cu una de aceeaşi mărime. Hubert, care ca învingător în cea dintîi întrecere avea dreptul să tragă primul, ţinti cu luare-aminte, măsurînd îndelung distanţa cu ochiul, în timp ce cu mîna strîngea arcul îndoit, cu săgeata proptită de coardă. În cele din urmă făcu un pas înainte, şi, întinzînd arcul pe toată lungimea braţului stîng, pînă ce mijlocul arcului ajunse în dreptul feţei, aduse coarda lîngă ureche. Săgeata ţîşni şuierînd prin aer şi nimeri în cercul dinăuntrul ţintei, dar nu chiar în mijlocul lui.

— N-ai ţinut seama de vînt, Hubert — spuse potrivnicul său îndoindu-şi arcul — altminteri ai fi tras mai bine.

Spunînd acestea, fără urmă de tulburare, Locksley păşi înainte şi trase, cu un aer nepăsător, ca şi cum nici nu s-ar fi ostenit să se uite la ţintă. Mai vorbea încă în clipa în care săgeata ţîşni din arc, şi totuşi aceasta nimeri în ţintă cu două degete mai aproape de punctul alb din mijlocul ei, decît săgeata lui Hubert.

— Pe lumina cerului! îi strigă prinţul Ioan lui Hubert. Dacă-l laşi pe ticălosul ăsta să te învingă, eşti vrednic de spînzurătoare!

Hubert avea un singur răspuns pentru orice împrejurare:

— Chiar dacă înălţimea voastră m-ar spînzura, un om face ce poate. Cu toate astea, străbunicul meu a mînuit straşnic arcul la...

— Dracu' să-l ia pe străbunică-tu şi pe tot neamul lui! îi taie vorba prinţul Ioan. Trage, ticălosule, trage cît poţi mai bine, că dacă nu, o păţeşti!

Astfel muştruluit, Hubert îşi reluă locul şi, ascultînd povaţa potrivnicului său, ţinu seama de uşoara adiere care tocmai se stîrnise, şi trase atît de bine, încît săgeata nimeri chiar în mijlocul ţintei.

— Bravo, Hubert! Bravo, Hubert! izbucni mulţimea, care se bucura mai degrabă de izbînzile unuia pe care-l cunoştea, decît de cele ale unui străin. Taman la mijloc! Taman la mijloc! Trăiască Hubert!

— N-ai cum să-l întreci, Locksley — rosti prinţul cu un zîmbet umilitor.

— Am să-i despic săgeata — răspunse yeomanul, şi, trăgînd cu ceva mai multă atenţie ca prima oară, nimeri din plin săgeata adversarului, făcînd-o să zboare în ţăndări. Mulţimea era atît de uluită de această dibăcie miraculoasă, încît părea că-i pierise graiul.

— Ăsta e diavol, nu om ca toţi oamenii — şoptiră între ei yeomenii. Arcaş ca ăsta nu s-a mai văzut în Anglia de cînd s-a născocit arcul.

— Şi-acum — zise Locksley — voi cere înălţimii voastre să-mi îngăduie a pune eu însumi o ţintă dintre cele ce se folosesc în miazănoapte, şi urez fiecărui vajnic yeoman care se va încumeta să tragă în ea să fie răsplătit cu un surîs de fata care-i e dragă. Apoi se răsuci pe călcîie şi porni, spunînd: Dacă doriţi, puteţi să-mi daţi cîţiva oameni din garda dumneavoastră ca să mă însoţească: mă duc să tai o nuia din desişul cela de sălcii.

Prinţul Ioan făcu semn cîtorva dintre slujitorii lui să-l urmărească, spre a nu-l lăsa să fugă, dar strigătele de „ruşine, ruşine!" care izbucniră din rîndurile mulţimii îl siliră să-şi schimbe gîndul meschin.

Locksley se întoarse îndată cu o nuia de salcie lungă de vreo şase picioare, dreaptă de tot şi ceva mai groasă decît degetul mare al unui om. Începu să o cureţe de coajă cît se poate de liniştit, spunînd totodată că a-i cere unui pădurean vrednic de acest nume să tragă într-o ţintă atît de mare ca aceea folosită pînă atunci, însemna a-i face de ruşine destoinicia.

— În ţara în care m-am născut eu — zicea el — bărbaţii ar lua mai degrabă drept ţintă masa rotundă a regelui Arthur, în jurul căreia şedeau şaizeci de cavaleri. Un ţînc de şapte ani ar putea nimeri ţinta de colo cu o săgeată fără vîrf; dar — adăugă el îndreptîndu-se tacticos spre celălalt capăt al

arenei şi înfigînd nuiaua în pămînt — acela care va nimeri această nuia de la o depărtare de o sută de iarzi e un arcaş vrednic de a purta arcul şi tolba chiar în faţa unui rege, fie el viteazul rege Richard.

— Bunicul meu — spuse Hubert — a mînuit straşnic arcul în bătălia de la Hastings, dar în viaţa lui n-a tras într-o ţintă ca asta, şi nici eu n-am s-o fac. Dacă yeomanul ăsta va despica nuiaua ceia, îi voi da scutul meu, mai bine zis nu lui am să i-l dau, ci diavolului care se ascunde sub straiele lui. Un om face ce poate, dar eu, unul, n-am de gînd să trag într-o ţintă, pe care sînt sigur că nu o pot nimeri. Mai degrabă aş trage în muchia cuţitului popii, într-un pai de grîu sau într-o rază de soare, decît în nuieluşa asta albă pe care abia o văd.

— Cîine fricos! strigă prinţul Ioan. Trage, domnule Locksley! Dacă vei nimeri ţinta, voi spune că eşti cel dintîi om care a izbutit vreodată una ca asta. Dar să ştii că numai cu dibăcia de pîn-acum n-o să ne scoţi ochii!

— Voi face tot ce am să pot, vorba lui Hubert — răspunse Locksley. Nimeni nu poate face mai mult.

Şi spunînd acestea îşi îndoi arcul — numai că acum îl cercetă cu luare-aminte şi îi schimbă coarda, socotind că nu mai era îndeajuns de mlădioasă în urma tragerilor de mai înainte. Ochi apoi cu băgare de seamă, în timp ce mulţimea aştepta într-o linişte desăvîrşită, ţinîndu-şi răsuflarea. Arcaşul îndreptăţi pe deplin admiraţia tuturor faţă de dibăcia lui: săgeata despicase nuiaua de salcie. Urmă un ropot de urale, şi pînă şi prinţul Ioan, cuprins de admiraţie, uită o clipă pornirea sa împotriva lui Locksley.

— Cei douăzeci de galbeni sînt ai tăi, la fel ca şi cornul de vînătoare. I-ai cîştigat pe dreptate. Vei primi cincizeci de galbeni dacă vei voi să ne slujeşti şi să îmbraci livreaua, ca yeoman în garda noastră personală, pentru că niciodată braţ mai puternic n-a îndoit un arc şi nici ochi mai ageri n-au călăuzit o săgeată.

— Vă cer iertare, prinţe — răspunse Locksley — dar am jurat că n-am să mă tocmesc niciodată în slujba cuiva, în afara fratelui dumneavostră, nobilul rege Richard. Aceşti douăzeci de galbeni i-i las lui Hubert care a tras astăzi cu arcul la fel de bine ca bunicul lui la Hastings. Dacă modestia

nu l-ar fi oprit să încerce, ar fi nimerit nuiaua tot aşa de bine ca şi mine.

Hubert primi în silă darul străinului, scuturînd din cap, iar Locksley, dornic să scape de sub ochii lui, se pierdu în mulţime şi nimeni nu-l mai văzu.

Poate că norocosul arcaş n-ar fi izbutit să scape aşa de uşor de sub privirile lui Ioan, dacă în clipa aceea prinţul n-ar fi fost muncit de gînduri mult mai vajnice şi mai neliniştitoare. Dînd semnalul de părăsire a arenei, îşi chemă şambelanul şi-i porunci să plece în goana mare la Ashby şi să-l caute pe evreul Isaac.

— Spune-i cîinelui să-mi trimită pînă la asfinţit două mii de coroane. Cunoaşte el zălogul, dar arată-i inelul acesta ca semn. Restul banilor să mi-i dea la York, de astăzi în şase zile. Dacă nu mi-i dă, am să pun să-i taie capul. Vezi să nu-ţi scape, să nu aflu că sclavul tăiat împrejur a ştersc-o, după ce ne-a fluturat pe dinaintea ochilor podoabele furate.

Spunînd acestea, prinţul încălecă şi se întoarse la Ashby, iar mulţimea se împrăştie.

CAPITOLUL XIV

„Cu mare fală, în vechime,
Cînd nobila cavalerime
Puterea-n lupte-şi arăta,
Chemarea trîmbiţei strîngea
Oşteni şi doamne laolaltă,
În vreun castel cu bolta-naltă."

Warton

Prinţul Ioan dădea un banchet în castelul din Ashby. Nu era aceeaşi clădire, ale cărei ruine măreţe trezesc şi astăzi luarea-aminte a călătorului, şi care a fost înălţată ceva mai tîrziu de către lordul Hastings, mare şambelan al Angliei, una din primele victime ale tiraniei lui Richard al III-lea, cunoscut mai degrabă ca unul din eroii lui Shakespeare decît ca personaj istoric. Pe vremea aceea castelul şi oraşul Ashby

aparţineau lui Roger de Quincy, conte de Winchester, care în perioada povestirii noastre era plecat în Ţara Sfîntă. În timpul absenţei sale, prinţul Ioan îi ocupase castelul şi-i împărţise fără ruşine domeniile. Pentru a scoate ochii oamenilor cu ospitalitatea şi măreţia lui, prinţul poruncise acum să se facă mari pregătiri, astfel încît banchetul să fie cît mai strălucit cu putinţă.

Furnizorii prinţului — investiţi cu depline puteri în asemenea prilejuri — storseseră ţinutul de tot ce putuseră găsi potrivit pentru masa stăpînului lor. Fuseseră invitaţi o sumedenie de oaspeţi şi, întrucît prinţul Ioan avea nevoie de oarecare popularitate, el poftise şi cîteva familii de nobili saxoni şi danezi, pe lîngă nobilii rurali şi seniorii normanzi din împrejurimi. Oricît de dispreţuiţi şi de înjosiţi erau de obicei anglo-saxonii, prin marele lor număr, ei puteau juca un rol deosebit de însemnat în frămîntările sociale care păreau să se apropie, aşa încît a dobîndi popularitatea în rîndurile conducătorilor lor era o politică vădit înţeleaptă.

Iată de ce prinţul avea de gînd să-i primească pe aceşti oaspeţi neobişnuiţi cu o politeţe cu care ei nu erau deprinşi. Cîtăva vreme, el nu se abătu de la gîndul acesta, dar deşi nimeni nu-şi urmărea cu mai multă neruşinare interesele, trecînd peste obiceiurile şi simţămintele sale, prinţul avea o fire nenorocită : uşurătatea şi neseriozitatea lui ieşeau totdeauna la iveală şi spulberau tot ce izbutise să dobîndească mai înainte prin prefăcătorie.

Un exemplu de pomină al acestei firi schimbăcioase l-a dat în Irlanda, unde fusese trimis de tatăl său, Henric al II-lea, cu scopul de a cîştiga bunăvoinţa locuitorilor acestei noi şi însemnate cuceriri a coroanei engleze. Cu acest prilej, căpeteniile irlandeze se certară cine să-i dea mai întîi tînărului prinţ omagiul de lealitate şi sărutul de pace, dar în loc să le primească saluturile cu politeţe, Ioan şi neastîmpăraţii săi slujitori nu se putură împotrivi ispitei de a trage de barbă pe conducătorii irlandezi. Această purtare, după cum era de aşteptat, a stîrnit mînia fruntaşilor astfel jigniţi şi a avut urmări nefaste pentru dominaţia engleză în Irlanda. Aceste ciudăţenii ale caracterului lui Ioan nu trebuiesc pierdute din vedere, dacă cititorul doreşte să-i înţeleagă comportarea din acea seară.

Punîndu-şi în aplicare hotărîrea luată în clipele sale de meditaţie, prinţul Ioan îi primi pe Cedric şi pe Athelstane cît se poate de curtenitor şi-şi exprimă părerea de rău atunci cînd Cedric îl înştiinţă că Rowena nu putea răspunde la înalta lui invitaţie, sub cuvînt că nu se simţea bine. Cedric şi Athelstane purtau tradiţionalele veşminte saxone care, cu toate că nu erau urîte în sine şi, în cazul de faţă, erau făcute din materiale scumpe, se deosebeau atît de mult, prin croiala şi înfăţişarea lor, de îmbrăcămintea celorlalţi oaspeţi, încît prinţul Ioan crescu în ochii lui Waldemar Fitzurse prin faptul că izbuti să-şi stăpînească rîsul în faţa unui spectacol pe care moda zilei îl făcea caraghios. Totuşi, judecînd la rece, tunica scurtă şi strînsă pe trup, precum şi mantia lungă a saxonilor alcătuiau un veşmînt mai elegant şi chiar mai comod decît îmbrăcămintea normanzilor, care purtau un pieptar lung şi atît de larg, încît semăna cu o cămaşă sau cu minteanul unui căruţaş, iar deasupra lui aveau o mantie atît de mică, încît nu-l putea ocroti pe cel ce o purta nici de frig, nici de ploaie, fiind făcută, pare-se, cu un singur scop, acela de a desfăşura cît mai multe blănuri, broderii şi giuvaeruri, pe care croitorii se întreceau să le înghesuie pe mica ei întindere. Împăratul Carol cel Mare, sub domnia căruia au fost introduse aceste mantii, pare să-şi fi dat foarte limpede seama de neajunsurile lor.

— În numele cerului — exclamă el — la ce folosesc mantiile astea scurte ? Cînd sîntem în pat nu ne acoperă, cînd sîntem călare nu ne apără de vînt şi de ploaie, iar cînd şedem nu ne feresc picioarele de umezeală sau de îngheţ.

Totuşi, în ciuda împotrivirii împăratului, moda mantiilor scurte se păstră pînă în vremea cînd se petrece povestirea noastră, fiind cultivată îndeosebi de către prinţii din Casa de Anjou. De aceea, ele erau purtate de toţi curtenii prinţului Ioan, în timp ce mantia lungă a saxonilor ajunsese de rîsul lumii.

Oaspeţii luaseră loc în jurul unei mese, care gemea sub povara mîncărurilor. Numeroşii bucătari care îl urmaseră pe prinţ în călătoria sa, folosindu-şi întreaga iscusinţă în prepararea bucatelor obişnuite, izbutiseră, aproape tot atît de bine ca şi experţii de azi ai artei culinare, să le facă de nerecunoscut. Pe lîngă aceste mîncăruri tradiţionale, se mai

aflau numeroase bunătăţi aduse de peste hotare, o sumedenie de plăcinte straşnice, precum şi pîinişoare şi prăjituri gustoase, care erau puse numai pe mesele înaltei nobilimi. Ospăţul era încununat de cele mai alese vinuri, atît străine, cît şi indigene.

Dar deşi le plăcea să trăiască bine, nobilii normanzi nu erau îndeobşte lipsiţi de cumpătare. O masă îmbelşugată şi aleasă era pentru ei prilej de bucurie, dar aveau grijă să păstreze măsura şi, de aceea, punea pe seama saxonilor învinşi lăcomia şi beţia, socotindu-le nişte apucături proprii unor oameni de rînd ca ei. E drept că prinţul Ioan şi cei care căutau să-i intre în graţie, maimuţărindu-i slăbiciunile, se dădeau în vînt după mîncare şi băutură, şi, după cum se ştie, el a şi murit înghiţind prea multe piersici şi bere proaspătă. Dar felul lui de a fi era o excepţie la regula moravurilor compatrioţilor săi.

Cu o gravitate neştirbită decît de semnele ce şi le făceau pe ascuns unul altuia, cavalerii şi seniorii normanzi urmăriră din ochi mişcările neîndemînatice ale lui Athelstane şi Cedric, care nu erau obişnuiţi cu ceremonialul unui asemenea banchet. În vreme ce gesturile lor erau astfel ţinta unei atenţii batjocoritoare, neciopliţii saxoni încălcară fără să-şi dea seama cîteva din regulile tiranice, care alcătuiau un fel de cod al societăţii acelei vremi. Or, se ştie prea bine că un om poate fi iertat mai degrabă pentru încălcarea regulilor bunei-cuviinţe sau ale moralei, decît pentru nesocotirea celui mai neînsemnat amănunt al etichetei mondene. Bunăoară, Cedric, care îşi şterse mîinile cu un ştergar, în loc să şi le usuce vînturîndu-le cu graţie în aer, se făcu şi mai caraghios decît tovarăşul său Athelstane, care înghiţi de unul singur o plăcintă întreagă, preparată din cele mai alese bucate străine, şi numită de contemporani „pateu Karum". Însă cînd, în urma unor întrebări, se vădi că thane-le de Coningsburgh (sau franklinul, cum îi ziceau normanzii) nu avea habar ce mîncase şi că luase pateul Karum drept o budincă de ciocîrlii şi porumbei, în loc de una de becaţine şi privighetori, neştiinţa aceasta îl făcu de rîs, cu toate că mai degrabă lăcomia lui ar fi meritat să fie luată în răspăr.

Lungul ospăţ luă sfîrşit în cele din urmă şi, în vreme ce vinul curgea din belşug, bărbaţii vorbiră despre isprăvile turnirului

de curînd încheiat, despre necunoscutul care ieşise învingător la tragerea cu arcul, despre Cavalerul Negru, care, din abnegaţie, renunţase la onorurile ce le cîştigase în luptă, şi despre viteazul Ivanhoe, care plătise atît de scump onorurile zilei. Despre toate aceste lucruri se vorbea deschis, milităreşte, iar gluma şi rîsul făceau deseori înconjurul sălii. Numai fruntea prinţului Ioan rămase înnegurată în timpul acestor discuţii ; părea că o tulburare adîncă pusese stăpînire pe mintea lui şi nu dădea atenţie celor ce se petreceau în jurul său decît atunci cînd vreunul din curteni îl trezea din gînduri. Atunci tresărea, golea un pocal de vin ca pentru a-şi aduna minţile şi se amesteca apoi în vorbă prin vreo observaţie făcută la întîmplare, fără legătură.

— Ridicăm această cupă — zise el — în sănătatea lui Wilfred de Ivanhoe, eroul turnirului nostru, şi regretăm că rana îl împiedică să ia parte acum la masa noastră. Toată lumea să-şi umple cupele pentru această urare, şi mai ales Cedric de Rotherwood, vrednicul tată al unui fiu atît de promiţător.

— Nu, sire — răspunse Cedric, ridicîndu-se şi punînd pe masă cupa neatinsă. Nu-l pot numi fiu pe tînărul neascultător care-mi nesocoteşte poruncile şi se leapădă totodată de obiceiurile şi datinile străbunilor săi.

— E cu neputinţă ca un cavaler atît de viteaz să fie un fiu nevrednic sau neascultător ! exclamă prinţul Ioan cu prefăcută mirare.

— Şi totuşi, sire — răspunse Cedric — aşa stau lucrurile cu Wilfred al meu. A părăsit modesta casă printească pentru a se alătura zvăpăiaţilor nobili din jurul fratelui dumneavoastră, de la care a deprins şiretlicurile cavalereşti atît de preţuite de domniile voastre. A părăsit-o împotriva dorinţei şi poruncii mele, şi pe vremea lui Alfred această purtare ar fi trecut drept nesupunere, ba chiar drept o crimă aspru pedepsită.

— Vai ! oftă prinţul Ioan cu prefăcută compătimire. Dacă feciorul dumitale l-a urmat pe nefericitul meu frate, nu trebuie să ne mai întrebăm de unde sau de la cine a învăţat să treacă peste voinţa părinţilor.

Vorbind astfel, prinţul Ioan uita într-adins că dintre toţi fiii lui Henric al II-lea, tocmai el se făcuse cel mai mult vi-

novat de răzvrătire şi de nerecunoştinţă faţă de tatăl său, cu toate că nici ceilalţi nu erau lipsiţi de vină.

— Mi se pare — urmă el după o clipă de tăcere — că fratele meu avea de gînd să dăruiască favoritului său mănosul domeniu de la Ivanhoe.

— I l-a şi dăruit — răspunse Cedric — şi trebuie să vă spun că faptul că s-a înjosit într-atît încît să stăpînească în calitate de vasal domeniile pe care străbunii lui le stăpîniseră în libertate şi neatîrnare, nu e cel mai mărunt temei al neînţelegerii dintre mine şi fiul meu.

— Atunci, bunule Cedric, vei încuviinţa desigur ca această feudă să fie dată unui om a cărui demnitate nu va fi ştirbită prin stăpînirea unor pămînturi ce aparţin coroanei britanice. Domnule Reginald Front-de-Boeuf — adause prinţul, întorcîndu-se cu faţa spre baron — nădăjduiesc că vei păstra atît de bine frumoasa baronie de la Ivanhoe, încît sir Wilfred nu-şi va mai mîhni tatăl reintrînd în stăpînirea ei.

— Pe sfîntul Anton — răspunse uriaşul cu faţa oacheşă — fie ca înălţimea voastră să mă socoată drept un saxon, dacă Cedric sau Wilfred, sau cel mai bun dintre cei în vinele cărora curge sînge englez îmi va smulge darul cu care înălţimea voastră m-a învrednicit.

— Acela care te va socoti saxon, baroane — zise Cedric, jignit de felul în care rostise cavalerul acest cuvînt, folosit adesea de normanzi pentru a-şi exprima dispreţul faţă de englezi — îţi va face o cinste pe cît de mare, pe atît de puţin meritată.

Front-de-Boeuf dădu să răspundă, dar prinţul Ioan i-o luă înainte, cu spiritul său fluşturatic:

— Domnii mei, de bună seamă că nobilul Cedric grăieşte adevărul; seminţia lui poate pretinde întîietate asupra noastră, atît prin vechimea ei, cît şi prin lungimea mantiilor sale.

— Într-adevăr, ne-o iau înainte pe cîmpul de bătaie, aşa cum o iau căprioarele înaintea cîinilor — spuse Malvoisin.

— Şi pe drept cuvînt ne-o iau înainte; nu uitaţi buna lor cuviinţă şi manierele lor elegante — îşi dădu cu părerea stareţul Aymer.

— Da, şi nici cumpătarea lor deosebită — spuse De Bracy, uitînd de proiectul care-i făgăduia o mireasă saxonă.

— Şi nici bărbaţia şi ţinuta cu care s-au distins la Hastings şi aiurea — zise Brian de Bois-Guilbert.

În vreme ce curtenii, cu feţe calde şi surîzătoare, urmau pe rînd exemplul prinţului, aruncînd cîte o săgeată zeflemitoare lui Cedric, chipul saxonului se înfierbînta de mînie; îşi plimba privirile crunte de la unul la altul, ca şi cum acest potop de insulte l-ar fi împiedicat să răspundă pe rînd fiecăruia. Semăna cu un taur, care, fiind încolţit de mai mulţi toreadori, nu ştie pe care din ei să-l aleagă pentru a se răzbuna mai întîi. În cele din urmă vorbi, cu un glas pe jumătate înăbuşit de mînie, adresîndu-se prinţului Ioan ca principalul vinovat de jignirea ce i se adusese:

— Oricare ar fi păcatele şi cusururile neamului nostru, un saxon care ar trata astfel în propria sa casă, la un pahar de vin, pe un oaspete paşnic, sau ar îngădui ca acesta să fie insultat în felul în care înălţimea voastră a văzut c-am fost insultat eu adineauri, saxonul acesta ar fi socotit drept un „nidering“ [1]. Şi oricare ar fi fost nenorocirea străbunilor noştri la Hastings, măcar cei care abia acum vreo cîteva ore au căzut de pe şa sub lancea unui saxon, măcar ei ar trebui să tacă — şi spunînd acestea se uită la Front-de-Boeuf şi la templier.

— Pe legea mea, straşnică glumă! exclamă prinţul Ioan. Cum v-a plăcut, domnilor? Supuşii noştri saxoni sînt din ce în ce mai înţelepţi şi mai curajoşi, mintea li se ascute şi devin tot mai îndrăzneţi în vremurile astea tulburi. Ei, ce spuneţi, domnii mei? Pe onoarea mea, încep să cred că ar fi mai înţelept să ne suim pe galere şi să ne întoarcem, cît mai e timp, în Normandia.

— De teama saxonilor? rîse De Bracy. N-am avea nevoie de alte arme decît de suliţele noastre de vînătoare, pentru a-i cuminţi pe mistreţii ăştia.

[1] Această expresie era socotită de saxoni drept cea mai înjositoare insultă. Se spune că însuşi William Cuceritorul, pe care ei îl urau atît de mult, a continuat să unească în jurul steagului său o armată numeroasă de anglo-saxoni, ameninţînd să stigmatizeze cu numele de „nidering“ pe cei ce rămîneau la vetre. Mi se pare că Bartholinus pomeneşte o vorbă asemănătoare, care a avut cam aceeaşi înrîurire printre danezi. (N.A.)

— Ajunge cu zeflemeaua, domnilor cavaleri! rosti Fitzurse şi adăugă, adresîndu-se prinţului : Şi ar fi bine ca înălţimea voastră să-l asigure pe vrednicul Cedric că prin aceste vorbe de duh, care trebuie să sune cam neplăcut la urechea unui străin, nu se urmăreşte nici o jignire.

— Jignire ?! făcu prinţul Ioan, redevenind curtenitor. Sper că nimeni nu va crede că aş putea jigni sau măcar îngădui jignirea cuiva de faţă cu mine. Iată, nobile Cedric, îmi umplu cupa în cinstea dumitale, de vreme ce nu vrei să bei în sănătatea fiului dumitale.

Cupa dădu ocol mesei, în aplauzele făţarnice ale curtenilor, care nu făcură totuşi asupra saxonului impresia dorită. Acesta pricepea lucrurile destul de încet, dar cei care-şi închipuiau că măgulitorul compliment al prinţului l-ar fi putut face să uite jignirea dinainte, îl credeau mai prost decît era. Cedric rămase tăcut cînd prinţul ridică din nou cupa, „în cinstea lui sir Athelstane de Coningsburgh".

Athelstane făcu o plecăciune şi se arătă măgulit de cinstea ce i se aducea, dînd pe gît, drept răspuns, o cupă uriaşă.

— Şi acum, domnilor — spuse prinţul Ioan căruia începuse să i se urce la cap vinul băut — după ce am făcut dreptate oaspeţilor noştri saxoni, îi vom ruga să ne întoarcă politeţea. Vrednice thane — urmă el, adresîndu-se lui Cedric — te putem oare ruga să ne pomeneşti vreun normand, al cărui nume să nu-ţi spurce buzele, şi să speli cu un pocal de vin toată amărăciunea pe care acest nume ar putea-o trezi ?

Fitzurse se ridicase în vreme ce prinţul Ioan vorbea şi, furişîndu-se în spatele jilţului saxonului, îi şoptise la ureche să nu scape prilejul de a pune capăt vrăjmăşiei dintre cele două seminţii, rostind numele prinţului Ioan.

Saxonul nu răspunse la această povaţă înţeleaptă, ci, ridicîndu-se şi umplîndu-şi cupa pînă-n vîrf, se adresă prinţului Ioan cu aceste cuvinte :

— Înălţimea voastră îmi cere să numesc un normand vrednic de a fi pomenit la acest banchet. Iată un lucru destul de anevoios ; e ca şi cum ai cere unui sclav să cînte osanale stăpînului, sau unui învins, care îndură toate pacostele cuceririi, să-l ridice în slava cerului pe cuceritor. Totuşi am să numesc un normand, primul în rang şi primul în mînuirea armelor, cel mai bun şi cel mai nobil vlăstar al seminţiei sale. Iar buzele care nu vor voi să adeverească faima lui, pe drept cîştigată, le voi socoti mincinoase şi lipsite de onoare, şi nu mă voi da în lături să întăresc spusele mele cu propria-mi viaţă. Ridic dar această cupă în cinstea lui Richard Inimă de Leu.

Prinţul Ioan, care se aşteptase ca Cedric să-şi încheie cuvîntarea rostindu-i numele, tresări cînd auzi pe neaşteptate numele fratelui său uzurpat. El duse maşinal la buze cupa cu vin, apoi o puse la loc pe masă pentru a vedea cum se comportă mesenii la auzul acestei propuneri neaşteptate, căreia mulţi dintre ei simţeau că este tot atît de primejdios să i te împotriveşti, pe cît era să i te supui. Cîţiva dintre ei, curteni vechi şi încercaţi, urmară întocmai exemplul prinţului, ridicînd cupa la buze şi punînd-o la loc în faţa lor. Alţii, însufleţiţi de un simţămînt mai generos, exclamară :

— Trăiască regele Richard ! Să-l vedem cît mai curînd în mijlocul nostru !

În sfîrşit, cîţiva, foarte puţini, printre care Front-de-Boeuf şi templierul, îşi lăsară cupele neatinse, aruncînd priviri posomorîte şi dispreţuitoare. Nimeni însă nu îndrăzni să se împotrivească pe faţă toastului în cinstea monarhului domnitor.

Bucurîndu-se preţ de un minut de acest triumf, Cedric îi spuse vecinului său :

— Ridică-te, nobile Athelstane ! Am stat destul aici. Acum, după ce am întors politeţea prinţului Ioan, putem pleca. Acei ce vor să ştie mai multe despre grosolanele noastre obiceiuri saxone, n-au decît să ne caute în casele străbunilor noştri, fiindcă noi ne-am săturat de banchetele regeşti şi de curtenia normandă.

Şi, spunînd acestea, se ridică şi părăsi sala de ospeţe, urmat de Athelstane şi de alţi cîţiva oaspeţi, care, fiind de obîrşie saxonă, se socotiseră jigniţi de înţepăturile prinţului Ioan şi ale curtenilor săi.

— Pe moaştele sfîntului Toma — exclamă prinţul Ioan în clipa în care saxonii ieşeau pe uşă — bădăranii saxoni au ieşit învingători astăzi şi s-au retras în triumf !

— *Conclamatum est, poculatum est* — rosti stareţul Aymer. Am băut şi am strigat, e vremea să ne despărţim de cupele noastre de vin.

— Pesemne că monahul vrea să spovedească azi-noapte vreo frumoasă pocăită, de vreme ce se grăbeşte să plece — spuse De Bracy.

— Nu, cavalere — răspunse abatele — dar trebuie să străbat în noaptea asta un drum de cîteva mile şi mă grăbesc să ajung acasă.

— Se grăbesc să plece — îi şopti prinţul la ureche lui Fitzurse. Temerile lor o iau înaintea evenimentelor de care li-e teamă, iar stareţul ăsta fricos este primul care se leapădă de mine.

— Nu te teme, sire — îl linişti Waldemar. Am să-i dezvălui asemenea temeiuri, încît ele îl vor face să ni se alăture cînd ne vom întîlni cu toţii la York. Domnule stareţ — adăugă el — am ceva de vorbit cu dumneata între patru ochi, înainte de a porni călare.

Toţi oaspeţii, afară de curtenii care jucau un rol de seamă în tabăra prinţului Ioan şi de cei din suita sa, se împrăştiară în grabă.

— Iată unde am ajuns în urma sfatului dumitale — spuse prinţul, aruncînd o privire mînioasă lui Fitzurse — să mă văd batjocorit la propria mea masă de un bădăran saxon cherchelit, şi să văd cum numai la auzul numelui fratelui meu, oaspeţii se leapădă de mine, de parc-aş avea lepră!

— Răbdare, sire — răspunse sfetnicul său. V-aş putea întoarce învinuirea, dînd vina pe uşurinţa dumneavoastră nesocotită, care mi-a zădărnicit planul şi propria chibzuinţă. Dar n-avem vreme să ne învinovăţim unii pe alţii. De Bracy şi cu mine vom sta chiar acum de vorbă cu aceşti curteni laşi şi nestatornici şi îi vom convinge că au mers prea departe, ca să mai poată da înapoi.

— Va fi în zadar — spuse prinţul Ioan, învîrtindu-se prin încăpere cu paşi neliniştiţi şi vorbind cu o tulburare care se datora în parte vinului băut. Va fi în zadar, căci au văzut semnele destinului pe perete, au zărit laba leului pe nisip, i-au auzit răcnetul care se apropie, făcînd să se cutremure pădurea. Nimic nu le va putea însufleţi din nou curajul.

— Bine ar fi să-şi recapete el însuşi curajul! îi şopti Fitzurse lui De Bracy. Pînă şi numele fratelui lui îl face să tremure. Nefericiţi sînt sfetnicii unui prinţ, cînd acesta este lipsit de tărie şi stăruinţă, în bine ca şi în rău!

CAPITOLUL XV

„Şi totuşi crede — ha, ha, ha! — el crede
Că sînt unealta, sluga vrerii sale.
N-are decît! Prin plasa de-ntuneric
A josnicelor sale uneltiri,
Am să-mi croiesc un drum spre ţeluri 'nalte.
Să spună cineva că n-am dreptate!"

Din tragedia *Basil*

Nici un păianjen nu s-a canonit vreodată mai mult pentru a însăila ochiurile destrămate ale pînzei sale, decît s-a căznit Waldemar să strîngă la un loc şi să unească pe membrii răzleţiţi ai conspiraţiei prinţului Ioan. Puţini dintre ei îi erau devotaţi dintr-o pornire a inimii, şi nici unul din respect. De aceea Fitzurse fu nevoit să le fluture pe dinaintea ochilor noi perspective de chivernisire şi să le amintească de foloasele de care se bucurau de pe acum. Nobililor tineri şi aprigi din fire le făgădui o viaţă de dezmăţ nepedepsit şi de petreceri fără oprelişti; celor ambiţioşi le făgădui putere, iar celor lacomi — noi bogăţii şi domenii. Căpeteniile mercenarilor primiră în dar aur — argumentul cel mai convingător pentru minţile lor, şi fără de care toate celelalte argumente s-ar fi dovedit zadarnice. Făgăduielile fură însă şi mai darnic împărţite decît banii de către acest neobosit mijlocitor; în sfîrşit, el nu uită nimic din tot ceea ce putea hotărî pe cei şovăielnici sau însufleţi pe cei deznădăjduiţi. Despre reîntoarcerea regelui Richard el vorbi ca despre un eveniment cu totul şi cu totul imposibil; totuşi, cînd văzu din privirile bănuitoare şi din răspunsurile în doi peri pe care le primi că acest eveniment înfricoşa cel mai mult minţile complicilor săi, vorbi cu curaj despre aceasta ca despre un lucru care, dacă se putea într-adevăr întîmpla, nu trebuia nicidecum să le schimbe socotelile.

— Dacă Richard se va întoarce — spunea Fitzurse — o va face ca să-şi îmbogăţească cruciaţii sărăciţi, pe spinarea celora care nu l-au urmat în Ţara Sfîntă. El se întoarce pentru a-şi încheia fără milă socotelile cu aceia care, în timpul cît a lipsit din ţară, au săvîrşit vreo faptă ce ar putea trece drept

o abatere sau o încălcare a legilor ţării, sau a privilegiilor coroanei. El se întoarce ca să se răzbune pe Ordinul Templierilor şi pe cel al Ospitalierilor, pentru simpatia arătată de ele lui Filip al Franţei în timpul războaielor din Ţara Sfîntă. În sfîrşit, el se întoarce spre a pedepsi ca pe un rebel pe fiece adept al fratelui său Ioan. Vă temeţi oare de puterea lui ? urmă abilul sfetnic al acestui prinţ. Recunoaştem că e un cavaler puternic şi viteaz, dar nu mai sîntem pe vremea regelui Arthur, cînd un singur luptător putea ţine piept unei armate întregi. Dacă Richard se va întoarce într-adevăr, de bună seamă că se va întoarce singur, neurmat de nimeni, fără nici un prieten. Oasele vitezei sale armate albesc nisipurile Palestinei. Cei cîţiva adepţi ai lui care s-au întors, ca acest Wilfred de Ivanhoe, s-au tîrît pînă aici ca nişte cerşetori nenorociţi. Ce-mi tot vorbiţi de dreptul de primogenitură al lui Richard ? urmă el, răspunzînd celor care stăteau pe gînduri din pricina acestui drept. Ce, este oare acest drept al lui Richard mai sigur decît cel al ducelui Robert de Normandia, fiul cel mare al lui William Cuceritorul ? Şi cu toate astea, William cel Roşu şi Henric, fraţii lui mai mici, au fost aleşi cu precădere, unul după celălalt, prin voinţa naţiunii. Robert avea toate meritele ce i se pot atribui lui Richard : era un cavaler îndrăzneţ, un bun conducător, darnic faţă de prieteni şi faţă de biserică, şi, mai presus de orice, un cruciat şi un cuceritor al Sfîntului Mormînt ; şi totuşi a murit orb şi nenorocit, în castelul din Cardiff, unde a fost închis pentru că se împotrivise voinţei poporului, care hotărîse să nu-l aleagă domn. Este dreptul nostru să alegem din dinastia regală pe prinţul cel mai vrednic de puterea supremă, adică — se corectă el — pe acela care va putea sluji cel mai bine interesele nobilimii. În ce priveşte calităţile personale — adăugă el — se prea poate ca prinţul Ioan să fie mai prejos decît fratele său Richard, dar dacă se ţine seamă că acesta din urmă se întoarce cu spada răzbunării în mînă, pe cînd cel dintîi oferă recompense, privilegii, avuţie şi onoruri, nu mai poate fi nici o îndoială cine dintre ei este regele pe care nobilimea, în înţelepciunea ei, trebuia să-l sprijine.

Aceste argumente, şi multe altele, dintre care unele ţineau seama de situaţia deosebită a acelora cărora li se adresau,

avură efectul urmărit asupra nobililor din tabăra prinţului Ioan. Cei mai mulţi dintre ei încuviinţară să ia parte la adunarea de la York, pusă la cale în scopul de a pregăti în amănunt încoronarea prinţului Ioan.

Noaptea era tîrzie cînd, obosit şi vlăguit de atîtea strădanii, dar mulţumit de rezultatul lor, Fitzurse se întîlni, întorcîndu-se în castelul din Ashby, cu De Bracy, care îşi schimbase straiele de gală cu o scurtă de postav verde, cu o pereche de pantaloni din aceeaşi culoare şi din acelaşi postav şi cu o căciuliţă de piele ; la cingătoare purta o sabie scurtă şi o tolbă cu săgeţi, peste umăr îi atîrna un corn, iar în mînă ţinea un arc. Dacă Fitzurse ar fi întîlnit un om astfel îmbrăcat într-o încăpere dosnică, ar fi trecut pe lîngă el fără să-l bage în seamă, luîndu-l drept un yeoman din corpul de gardă, dar întîlnindu-l în sala cea mare, se uită la el cu atenţie şi recunoscu pe cavalerul normand, deghizat în yeoman englez.

— Ce-i mascarada asta, De Bracy ? întrebă Fitzurse, cam supărat. E oare vremea vicleimului şi a măştilor năstruşnice, cînd soarta stăpînului nostru, prinţul Ioan, se hotărăşte poate chiar în clipa asta ? De ce nu te-ai dus ca mine la ticăloşii ăştia fără inimă, care se îngrozesc pînă şi la auzul numelui regelui Richard, aşa cum se zice că sînt îngroziţi de el copiii sarazinilor ?

— Mi-am văzut de treburile mele, după cum dumneata, Fitzurse, te-ai gîndit la ale dumitale — răspunse calm De Bracy.

— Eu m-am gîndit la treburile mele ? făcu Waldemar. M-am ocupat de treburile prinţului Ioan, stăpînul nostru al amîndurora.

— Vorbeşti de parc-ai avea alte temeiuri pentru asta, Waldemar, decît propriile dumitale interese — răspunse De Bracy. Hai, Fitzurse, doar nu ne cunoaştem de ieri, de alaltăieri ! Ambiţia, iată ce te mînă, iar pe mine mă mînă plăcerea, şi aceste imbolduri se potrivesc cu vîrsta fiecăruia dintre noi. Despre prinţul Ioan dumneata ai aceeaşi părere ca şi mine, anume că e prea slab pentru a fi un monarh hotărît, prea tiranic pentru a fi un monarh comod, prea obraznic şi trufaş pentru a fi un monarh popular, şi prea schimbăcios şi slab de înger pentru a putea domni cît de cît. Şi totuşi, prin mijloci-

rea acestui monarh, Fitzurse şi De Bracy nădăjduiesc să se ridice şi să se chivernisească, de aceea dumneata îl ajuţi cu politica, iar eu îl sprijin cu lăncile simbriaşilor mei.

— Da, eşti într-adevăr un sprijin de nădejde! spuse Fitzurse, pierzîndu-şi răbdarea. Faci pe nebunul în clipele cele mai grele. Ce naiba urmăreşti prin deghizarea asta prostească, într-un moment atît de grav?

— Urmăresc să-mi fac rost de o nevastă, după moda tribului lui Benjamin — răspunse cu răceală De Bracy.

— Tribul lui Benjamin? Nu te înţeleg — zise Fitzurse.

— Nu erai de faţă ieri seară cînd stareţul Aymer ne-a turnat o poveste drept răspuns la romanţa cîntată de menestrel? Cică mai demult s-a încins în Palestina o luptă aprigă între tribul lui Benjamin şi restul izraeliţilor; aceştia au tăiat în bucăţi aproape toată cavaleria acelui trib, jurînd pe Sfînta noastră Fecioară că n-au să îngăduie celor rămaşi în viaţă să se însoare cu fete din acelaşi neam; apoi s-au căit amarnic de acest legămînt şi au trimis la papă, ca să-i ceară sfatul în privinţa dezlegării de jurămînt; urmînd povaţa sfîntului părinte, tinerii din tribul lui Benjamin au răpit la un turnir grozav toate femeile care erau de faţă, făcîndu-şi astfel rost de neveste, fără consimţămîntul mireselor sau al familiilor acestora.

— Am mai auzit şi eu povestea asta — zise Fitzurse — dar trebuie să spun că ori dumneata, ori stareţul aţi făcut nişte schimbări curioase în ce priveşte datele şi împrejurările.

— Îţi repet — spuse De Bracy — că am de gînd să-mi fac rost de o nevastă după moda tribului lui Benjamin, ceea ce înseamnă că aşa cum mă vezi îmbrăcat voi tăbărî asupra acelei turme de boi saxoni, care au părăsit astă-seară castelul, şi le voi răpi pe frumoasa Rowena.

— Eşti nebun, De Bracy? Nu uita că deşi oamenii ăştia nu-s decît nişte saxoni, ei sînt bogaţi şi puternici, iar compatrioţii lor îi respectă cu atît mai mult, cu cît de bogăţie şi onoare nu se bucură decît foarte puţini oameni de obîrşie saxonă.

— Nimeni dintre ei n-ar trebui să se bucure de ele — spuse De Bracy. Treaba începută de William Cuceritorul se cuvine desăvîrşită.

— Nu e vremea pentru aşa ceva — răspunse Fitzurse. Greaua cumpănă ce se apropie face să avem neapărată nevoie de simpatia mulţimii, iar prinţul Ioan nu va putea să nu pedepsească pe oricine va jigni în vreun fel pe favoriţii ei.

— N-are decît să o facă, dacă-i dă mîna — spuse De Bracy. Va vedea curînd ce deosebire există între sprijinul ce i-l poate da o gloată nesimţitoare de mitocani saxoni. Cu toate astea n-am de gînd să mă dau pe faţă de îndată. Nu-i aşa că în straiele astea arăt ca un pădurean semeţ care sună din corn? Vina răpirii va cădea asupra haiducilor din codrii York-ului. Am oamenii mei care pîndesc fiecare mişcare a saxonilor. În noaptea asta ei dorm în mănăstirea de la Burton pe Trent, a sfîntului Wittol sau Withold, sau cum dracu' i-or fi spunînd bădăranului ăluia de sfînt saxon. Mîine au să pornească şi atunci le tăiem drumul şi tăbărîm pe ei ca nişte ulii. După aceea voi apărea cu adevărata mea înfăţişare, voi face pe cavalerul curtenitor şi voi salva pe nefericita şi îndurerata frumoasă din mîinile brutalilor ei răpitori, o voi aduce la castelul lui Front-de Boeuf, sau chiar în Normandia, dacă va fi nevoie, şi nu o voi mai arăta neamurilor ei pînă ce nu va deveni doamna Maurice de Bracy.

— Iată un plan straşnic de înţelept — spuse Fitzurse — şi, pe cît mi se pare, nu e pe de-a-ntregul scornit de dumneata. Hai, fii sincer, De Bracy, cine te-a ajutat să-l scorneşti, şi cine urmează să te ajute să-l pui în aplicare? Căci, pe cîte ştiu, trupa dumitale e departe acum, tocmai la York.

— Pe Sfînta Fecioară, dacă ţii neapărat să ştii — răspunse De Bracy — află că templierul Brian de Bois-Guilbert a pus la punct acest plan, care mi s-a năzărit auzind de păţania celor din tribul lui Benjamin. El mă va ajuta la atac; oamenii lui vor face pe haiducii din mîinile cărora urmează să o salvez pe domniţă, cu braţul meu puternic, după ce îmi voi schimba straiele.

— Pe împărăţia cerurilor! exclamă batjocoritor Fitzurse. Planul acesta e vrednic de înţelepciunea voastră a amîndurora! Iar cuminţenia dumitale, De Bracy, se vădeşte îndeosebi în intenţia de a o lăsa pe domniţă în mîinile vrednicului dumitale aliat. Cred că vei izbuti, poate, să o smulgi din mîinile prietenilor ei saxoni, dar mi se pare cu mult mai îndoielnic că vei putea să o scapi după aceea din ghearele lui Bois-

Guilbert. Omul acesta e un şoim obişnuit să se repeadă asupra unei potîrnichi şi să nu-i mai dea drumul din gheare.

— E templier, şi de aceea nu poate fi rivalul meu la căsătoria cu această moştenitoare. Cît despre vreo încercare din partea lui de a dezonora pe viitoarea logodnică a lui De Bracy, pe lumina cerului! N-ar îndrăzni să-mi facă un asemenea afront nici măcar dac-ar reprezenta în persoana lui întregul capitul al acestui ordin!

— Atunci, de vreme ce nimic din ceea ce ţi-aş putea spune nu-ţi poate scoate din cap această nebunie, căci îţi cunosc prea bine firea încăpăţînată, cel puţin nu pierde vremea şi ai grijă ca nebunia dumitale să nu fie pe cît de nelalocul ei, pe atît de statornică.

— Da' de unde — răspunse De Bracy — toată povestea va ţine numai cîteva ore, după care voi fi la York în fruntea bravilor şi vrednicilor mei flăcăi, gata să sprijin orice plan îndrăzneţ, pe care şiretenia dumitale îl va pune la cale. Dar aud cum oamenii mei se adună şi cum caii tropotă şi nechează în curte. Rămas bun. Mă duc, ca un adevărat cavaler, să cuceresc surîsul frumuseţii.

— Ca un adevărat cavaler! îl îngînă Fitzurse, urmărindu-l cu privirea. Mai degrabă ca un smintit sau ca un copil care-şi lasă baltă o îndeletnicire serioasă şi trebuincioasă pentru a fugi după puful de păpădie care zboară pe lîngă el. Dar cu asemenea unelte sînt silit să lucrez. Şi în folosul cui, mă rog? În folosul unui prinţ pe cît de neînţelept, pe atît de dezmăţat, şi care pare la fel de dispus să devină un stăpîn nerecunoscător, pe cît s-a şi dovedit a fi un fiu răzvrătit şi un frate denaturat. Dar şi el, şi el e doar una din uneltele de care mă folosesc. Va afla în curînd taina aceasta, dacă, mînat de nesăbuita lui trufie, îi va da cumva prin gînd să-şi despartă interesele de-ale mele.

Aceste gînduri ale sfetnicului fură întrerupte de vocea prinţului, care se auzi dintr-o încăpere a castelului:

— Nobile Waldemar Fitzurse! chema prinţul.

Iar viitorul cancelar (căci vicleanul normand năzuia la această înaltă demnitate) se grăbi, cu tichia în mînă, să primească ordinele viitorului suveran.

„Ascuns de lume undeva, departe,
Trăia un biet monah, cucernic foarte.
Pe-un pat de muşchi, în peşteră dormea,
Cu apă şi cu ierburi se hrănea.
Îşi petrecea cu Domnul ziua toată.
Şi rugăciunea doar i-era răsplată"...

Parnell

Cititorul nu a uitat desigur că soarta turnirului a fost hotărîtă de fapta unui cavaler misterios, care, din pricina nepăsării şi a lipsei de zel arătate la început, îşi atrăsese din partea mulţimii porecla „Le Noir Fainéant". Cavalerul acesta părăsise fără veste arena, după ce hotărîse victoria, iar cînd fu chemat ca să primească răsplata vitejiei sale, nu putu fi nicăieri găsit. În timp ce heralzii şi trîmbiţaşii îl chemau, cavalerul îşi mîna calul spre miazănoapte, ocolind drumurile umblate şi luînd-o de-a dreptul prin păduri. El se opri să mîie peste noapte la un mic rateş depărtat de drumul mare, unde putu afla totuşi de la un menestrel rătăcitor veşti despre desfăşurarea turnirului.

A doua zi dimineaţă, cavalerul porni devreme, cu gîndul să străbată un drum lung; avusese grijă să-şi cruţe calul cu o zi înainte, pentru a-l putea călări vreme îndelungată fără prea multe popasuri. Dar gîndul acesta îi fu zădărnicit din pricină că trebui să meargă pe o mulţime de căi ocolite, aşa încît la căderea serii văzu că ajunsese abia la marginile West-Riding-ului din Yorkshire [1]. Cal şi călăreţ aveau acum nevoie de ceva hrană şi de un adăpost unde să poată înnopta, căci noaptea se lăsa cu repeziciune.

Locul unde ajunsese drumeţul părea neprielnic atît pentru a găsi adăpost, cît şi pentru a face rost de ceva de-ale gurii, aşa încît se gîndea că va fi nevoit să urmeze pilda cavalerilor rătăcitori, care, în asemenea prilejuri, îşi lăsau caii să pască, iar ei înşişi se lungeau pe iarbă pentru a cugeta la aleasa inimii lor, sub baldachinul unui stejar. Dar Cavalerul Negru

[1] „Riding" este o veche subdiviziune administrativă a unei provincii. Provincia Yorkshire cuprinde trei „ridings".

ori nu avea o aleasă a inimii la care să viseze, ori, fiind la fel de nepăsător în dragoste, pe cît părea să fie în război, nu era îndeajuns de absorbit de gîndurile pătimaşe asupra frumuseţii şi cruzimii ei, pentru a putea uita de oboseală şi foame, îngăduind ca dragostea să ţină locul plăcerilor temeinice ale culcuşului şi ale cinei. De aceea văzu cu nemulţumire că se afundase într-o pădure, ce e drept, cu multe luminişuri şi vreo cîteva poteci, mai bine zis făgaşe croite de numeroasele turme ce păşteau pe acolo, sau de fiarele pădurii şi de vînătorii care le hăituiau.

Soarele, după care cavalerul se călăuzise mai ales pîn-atunci, asfinţise dincolo de dealurile din Derbyshire, înspre stînga, şi de aceea orice încercare de a-şi continua drumul îl putea face deopotrivă să înainteze sau să se rătăcească. După ce se strădui în zadar să aleagă cărarea cea mai bătătorită, care-l putea duce la coliba vreunui cioban sau la aceea a unui pădurar, şi după ce-şi dădu limpede seama că nu avea cum să aleagă, cavalerul se hotărî să se încredinţeze înţelepciunii calului său, ştiind din experienţă că aceste animale au minunatul dar de a-i scoate pe călăreţi din asemenea încurcături.

În clipa cînd armăsarul, ostenit de o zi de drum sub povara călăreţului înzăuat, simţi hăţurile slobode şi-şi dădu seama că era lăsat în voie, păru să se trezească la viaţă şi să capete noi puteri ; de unde înainte abia dacă răspundea prin cîte un geamăt la pintenii călăreţului, acum, de parc-ar fi fost mîndru de încrederea ce i se arăta, îşi ciuli urechile şi-şi iuţi pasul de bună voie. Poteca pe care apuca animalul se abătea oarecum de la drumul urmat de cavaler în timpul zilei, dar întrucît calul părea sigur de alegerea făcută, cavalerul se lăsa în voia lui.

Ceea ce urmă îi îndreptăţi această încredere, căci ceva mai încolo cărarea era mai bătătorită şi mai largă, iar dangătul unui clopot îl făcu pe cavaler să înţeleagă că se afla în apropierea unei capele sau a unei mănăstiri.

Într-adevăr, în curînd ajunse la un imaş, la capătul căruia, de pe un tăpşan uşor povîrnit, se înălţa o stîncă dreaptă, înfăţişînd călătorului o frunte sură, bătută de vînturi. Ici-colo, stînca era acoperită cu tufe de iederă şi scaieţi, ba chiar cu stejari ale căror rădăcini îşi sorbeau hrana din crăpăturile stîncii şi care se legănau deasupra hăului ce se deschidea sub

ei asemenea panaşelor unor războinici deasupra coifurilor lor de oţel, dînd oarecare graţie unei privelişti care altminteri trezea mai mult groază. La poalele stîncii, rezemată întrucîtva de ea, se afla o colibă simplă, întocmită din trunchiuri de copaci tăiaţi din pădurea vecină şi ferită de vînturi prin faptul că găurile-i erau astupate cu muşchi amestecat cu lut. Trunchiul unui brad tînăr cu ramurile tăiate, de-a curmezişul căruia, aproape de vîrf, era prinsă o bucată de lemn, stătea înfipt în faţa colibei ca un simbol grosolan al sfintei cruci. Ceva mai încolo, în dreapta, din stîncă ţîşnea un izvor curat ca cleştarul, a cărui apă se strîngea într-o piatră scobită, meşterită de mîna omului ca un fel de fîntînă ţărănească. Ieşind de acolo, izvorul cobora şopotind printr-un jgheab croit de el însuşi de-a lungul anilor, apoi străbătea micul tăpşan şi se pierdea în pădurea învecinată.

Alături de această fîntînă se vedeau ruinele unei foarte mici capele cu acoperişul în parte prăbuşit. Această clădire nu fusese niciodată mai lungă de şaisprezece picioare şi mai lată de douăsprezece, iar acoperişul, destul de jos, se sprijinea pe patru arcade, care porneau din cele patru colţuri ale clădirii şi care erau proptite de cîte o coloană scurtă şi masivă. Rămăseseră întregi doar nervurile a două din aceste arcade, între care acoperişul se prăbuşise ; el rămînea însă întreg deasupra celorlalte două. Intrarea acestui străvechi lăcaş de închinare se afla sub o boltă rotundă şi foarte joasă, împodobită cu mai multe rînduri de ciubuce în zigzag, de forma dinţilor unui rechin, de felul acelora care le întîlneşti atît de des în vechea arhitectură saxonă. Deasupra porticului se înălţa pe patru coloane subţiri o clopotniţă, înăuntrul căreia spînzura clopotul verzui şi ros de vreme, a cărui zvoană fusese auzită ceva mai înainte de Cavalerul Negru.

Această privelişte paşnică şi tihnită strălucea în lumina amurgului în faţa ochilor călătorului, dîndu-i chezăşia că în sfîrşit avea unde înnopta, căci era o îndatorire deosebită a pustnicilor ce hălăduiau prin păduri să fie ospitalieri faţă de drumeţii întîrziaţi sau rătăciţi.

Cavalerul nu pierdu vremea să cerceteze îndeaproape toate amănuntele arătate mai sus, ci mulţumind sfîntului Iulian — patronul drumeţilor — că-i scosese în cale un adăpost atît de bun, sări de pe cal şi ciocăni cu vîrful lăncii sale în uşa sihăstriei, pentru a trezi luarea-aminte şi a fi lăsat să intre.

Trecu cîtăva vreme pînă ce auzi un răspuns, iar acesta nu păru de loc binevoitor.

— Vezi-ţi de drum, oricine-ai fi — rosti un glas adînc şi răguşit din colibă — şi nu tulbura de la vecernie pe un slujitor al Domnului şi al sfîntului Dunstan.

— Bunule părinte — vorbi cavalerul — sînt un biet drumeţ rătăcit prin aceste coclauri şi care-ţi dă prilejul să-ţi arăţi mila şi ospitalitatea.

— Frate — răspunse cel dinăuntru — Sfînta Fecioară şi sfîntul Dunstan au hotărît ca eu însumi să am nevoie de milă şi găzduire, necum să le mai arăt şi altora. De hrana pe care-o am aici ar fugi şi-un cîine, iar un cal cît de cît îngrijit s-ar feri cu dispreţ de culcuşul meu. Vezi-ţi aşadar de drum şi Dumnezeu să te aibă în pază.

— Dar cum aş putea să-mi găsesc drumul printr-o pădure ca asta, pe întuneric ? Rogu-te, cinstite părinte, dacă eşti creştin ca şi mine, să deschizi uşa şi să-mi arăţi măcar drumul.

— Iar eu te rog, frate creştin — răspunse anahoretul — să nu mă mai tulburi. M-ai şi smuls de la un „pater", două „Ave Maria" şi un „Credo", pe care, ca un păcătos nemernic ce sînt, ar fi trebuit să le rostesc înainte de răsăritul lunii, potrivit juruinţei.

— Drumul, arată-mi drumul ! strigă cavalerul. Spune-mi barem pe unde să o iau, dacă altceva nu mă pot aştepta din parte-ţi !

— Drumul — grăi pustnicul — e lesne de găsit. Cărarea din pădure duce la o mlaştină, iar de acolo la un vad uşor de trecut, acum cînd au contenit ploile. După ce vei trece vadul, ai grijă unde pui piciorul pe malul stîng, fiindcă e cam prăpăstios, iar cărarea, căţărată deasupra rîului, s-a cam surpat în cîteva locuri, pe cîte am auzit, fiindcă rareori părăsesc îndatoririle sihăstriei mele. O iei aşadar drept înainte...

— O cărare surpată, o prăpastie, un vad şi o mlaştină ! îi taie vorba cavalerul. Ascultă, frate, chiar dac-ai fi cel mai sfînt dintre toţi călugării, care-au purtat vreodată barbă şi au înşirat mătănii, tot n-o să mă faci s-o pornesc noaptea pe un drum ca ăsta. Îţi spun deci că dumneata, care trăieşti din mila ţării, milă de care sînt sigur că nu eşti vrednic, n-ai nici un drept să nu dai adăpost unui drumeţ în nevoie. Ori

deschizi uşa numaidecît, ori, pe sfînta cruce, o dărîm şi intru şi singur.

— Prietene drumeţ — răspunse monahul — nu mă stînjeni ; dacă mă sileşti să folosesc în apărarea mea armele lumeşti, o să-ţi pară rău.

În clipa aceasta mîrîiturile şi lătrăturile pe care drumeţul le auzea de cîtăva vreme se înteţiră fără veste, ceea ce-l făcu pe cavaler să creadă că monahul, îngrijorat de ameninţările lui că va intra cu de-a sila, chemase într-ajutor cîinii, care ieşiseră pesemne din culcuşurile lor. Întărîtat de aceste pregătiri ale călugărului de a-şi pune în aplicare gînduri neprietenoase, cavalerul izbi atît de puternic uşa cu piciorul, încît stinghiile şi balamalele se cutremurară.

Anahoretul, dorind să-şi cruţe uşa de o a doua izbitură, strigă :

— Răbdare, răbdare, cruţă-ţi puterile, vrednice drumeţ, că deschid numaidecît uşa, măcar că s-ar putea să nu-ţi pară tocmai bine.

Uşa se deschise într-adevăr, iar monahul, un bărbat spătos şi puternic, îmbrăcat cu o rasă din pînză de sac, cu glugă, şi încins cu o frînghie de papură, se înfăţişă înaintea cavalerului. Într-o mînă ţinea o torţă aprinsă, iar în cealaltă — un băţ noduros şi atît de gros, încît putea foarte bine să fie numit bîtă. Doi dulăi zbîrliţi, jumătate ogari, jumătate buldogi, aşteptau gata să se repeadă asupra drumeţului, de îndată ce s-ar fi deschis uşa. Dar cînd torţa lumină atît coiful înalt, cît şi pintenii auriţi ai cavalerului de afară, monahul, schimbîndu-şi pesemne gîndul, potoli furia ajutoarelor sale şi, pe un ton mai curtenitor, dar încă destul de grosolan, îl pofti pe cavaler să intre în colibă. Totodată, îi ceru să-l ierte că nu voise să lase pe nimeni înăuntru după asfinţit, sub cuvînt că locurile acelea ar fi fost bîntuite de tîlhari şi de haiduci, care n-aveau nici un respect faţă de Sfînta Fecioară şi de sfîntul Dunstan, şi nici pentru cuvioşii care îşi închinau viaţa slujirii acestora.

— Sărăcia chiliei tale, vrednice părinte — spuse cavalerul, aruncînd o privire în jurul lui şi nevăzînd altceva decît un pat de frunze, un crucifix sculptat fără îndemînare dintr-un lemn de stejar, un ceaslov, o masă stîngaci cioplită şi două scăunaşe, precum şi alte două-trei obiecte — sărăcia chiliei

tale ar trebui, pare-se, să fie o pavăză îndestulătoare împotriva oricărei încercări de jaf, fără a mai vorbi de ajutorul acestor doi cîini credincioşi, destul de mari şi puternici pentru a dobori un cerb şi, fireşte, pentru a se măsura cu oamenii.

— Inimosul paznic al pădurii — răspunse monahul, — mi-a îngăduit să mă folosesc de aceste jivine pentru a-mi ocroti singurătatea pînă la venirea unor vremuri mai bune.

Spunînd acestea, îşi puse torţa într-o coroană de fier care-i servea drept sfeşnic şi, aşezînd masa de lemn de stejar, cu trei picioare, în faţa tăciunilor din vatră, aţîţă focul cu cîteva uscături, apoi trase un scăunaş de o parte a mesei şi îl pofti pe cavaler să se aşeze pe celălalt.

Se aşezară aşadar şi se uitară grav unul la altul, fiecare gîndindu-se în sinea lui că rareori văzuse un bărbat mai voinic şi mai impunător decît cel ce şedea în faţa lui.

— Cuviosule pustnic — zise cavalerul, după ce-şi aţinti îndelung privirea asupra gazdei sale — dacă nu m-aş teme să-ţi tulbur gîndurile cucernice, te-aş ruga să-mi răspunzi la trei întrebări: întîi, unde să-mi pun calul, al doilea, ce-aş putea mînca la cină, şi al treilea, unde voi putea dormi la noapte?

— Am să-ţi răspund cu degetul — spuse pustnicul — întrucît ar fi împotriva canoanelor să grăiesc cu vorba, cînd sînt semne ce pot răspunde deopotrivă de bine.

Spunînd acestea, arătă pe rînd două unghere ale colibei:

— Grajdul dumitale e acolo, patul, colo, iar cina dumitale e aici — adause el, luînd de pe o policioară alăturată un talger cu vreo două grămăjoare de mazăre uscată şi punîndu-l pe masă.

Cavalerul dădu din umeri şi ieşi din colibă unde se reîntoarse cu calul (pe care între timp îl priponise de un copac), îi scoase şaua cu multă grijă şi aşternu propria-i mantie pe spinarea ostenitului armăsar.

Atenţia şi îndemînarea cu care străinul îşi îngrijea calul îl înduioşară, pare-se, pe monah, căci, bolborosind ceva despre proviziile lăsate pentru calul pădurarului, scoase dintr-o firidă o legătură de fîn, pe care o întinse în faţa calului oaspetelui său şi numaidecît după aceea azvîrli pe podea o grămăjoară de ferigă uscată, în locul pe care-l arătase drept pat. Cavalerul îi mulţumi pentru această atenţie şi după aceea se aşezară din nou amîndoi la masa pe care se afla talgerul cu mazăre uscată. Pustnicul rosti o lungă binecuvîntare, care la obîrşie fusese latinească, dar care nu mai păstra decît foarte puţine urme din această limbă, doar ici-colo terminaţiile lungi şi sonore ale unor cuvinte; apoi îşi îmbie oaspetele, vîrîndu-şi cu modestie într-o gură uriaşă, înzestrată cu nişte dinţi care ar fi putut sta alături de colţii unui mistreţ, atît prin ascuţimea cît şi prin albeaţa lor, vreo trei-patru boabe de mazăre — jalnică hrană pentru o moară atît de uriaşă şi de puternică.

Ca să poată urma o pildă atît de lăudabilă, cavalerul îşi scoase coiful, pieptarul de zale şi cea mai mare parte a armurii sale, înfăţişînd pustnicului un cap cu şuviţe dese, aurii, o faţă cu trăsături armonioase, cu nişte ochi albaştri deosebit de strălucitori şi o gură bine conturată, străjuită de o mustaţă de culoare mai închisă decît părul. În totul, părea capul unui bărbat viteaz, îndrăzneţ şi întreprinzător, în deplină armonie cu făptura lui puternică.

Vrînd parcă să răsplătească încrederea oaspetelui său, pustnicul îşi ridică gluga, înfăţişînd un cap rotund ca o bilă, care vădea un om în floarea vîrstei. Tigva lui, tunsă scurt şi înconjurată de un fel de nimb de şuviţe negre şi creţe, aducea întrucîtva cu o stînă parohială împrejmuită cu gard înalt. Trăsăturile feţei sale nu vădeau cîtuşi de puţin asprimea unei vieţi monahale, plină de lipsuri; dimpotrivă, avea o faţă semeaţă şi aspră, dar deschisă, nişte sprîncene mari şi negre, o frunte boltită, iar de pe obrajii lui bucălaţi şi rumeni ca ai unui toboşar cobora o lungă şi cîrlionţată barbă neagră. Faţa aceasta, laolaltă cu trupul vînjos al schivnicului, vorbea mai degrabă de fleici şi muşchi în sînge, decît de mazăre uscată şi verdeţuri. Oaspetelui nu-i scăpă această ciudăţenie. După ce mestecă anevoie o gură de boabe din acestea, simţi nevoia să-i ceară cucernicului său amfitrion să-i dea ceva de băut, iar monahul răspunse la rugăminte, punînd în faţa lui o cană mare cu apă curată de izvor.

— E din fîntîna sfîntului Dunstan, în care acesta boteza din zori pînă-n zori cinci sute de danezi şi bretoni necredincioşi, binecuvîntat fie-i numele! zise monahul şi, apropiindu-şi barba neagră de cană, dădu pe gît o duşcă mult mai mică decît s-ar fi cuvenit, avînd în vedere laudele aduse acestei licori.

— Cuviosule părinte — spuse cavalerul — văd că firimiturile cu care te hrăneşti, laolaltă cu această băutură sfîntă, dar cam subţire, ţi-au priit de minune. Pari să fii mai degrabă în stare să cîştigi berbecul la trîntă, inelul în lupta cu ciomegele, sau scutul la scrimă, decît să-ţi petreci vremea lîncezind în această pustietate, spunînd rugăciuni şi hrănindu-te cu mazăre uscată şi apă de izvor.

— Cavalere — răspunse monahul — gîndurile tale, ca şi cele ale altor mireni neştiutori, sînt gînduri ale trupului. Sfînta Fecioară şi sfîntul meu patron s-au îndurat să binecuvînteze hrana sărăcăcioasă cu care mă mulţumesc, întocmai cum verdeţurile şi apa au fost odinioară binecuvîntate pentru copiii Shadrach, Meshech şi Abednego, care au băut apă mai degrabă, decît să se spurce cu vinul şi mîncărurile cu care-i ispitise regele sarazinilor.

— Cucernice părinte — vorbi din nou cavalerul — dumneata, pe faţa căruia cerul a săvîrşit un asemenea miracol, vei îngădui oare unui mirean păcătos să-ţi afle numele ?

— Poţi să-mi zici călugărul din Copmanhurst, căci aşa mi se spune prin părţile acestea. E drept că oamenii mai adaugă şi vorba „sfîntul", dar eu unul nu ţin la asta, simţindu-mă nevrednic de un astfel de adaos. Şi-acum, viteazule cavaler, aş putea să te rog să-mi dezvălui numele preacinstitului meu oaspete ?

— Cuviosule călugăr din Copmanhurst, oamenii de prin părţile acestea îmi spun Cavalerul Negru, iar mulţi adaugă la acest nume vorba „leneşul", cu care eu însă nu ţin de loc să fiu învrednicit.

Schivnicul abia se putu stăpîni să nu zîmbească la auzul acestui răspuns al oaspetelui său.

— Cavalere Leneş — zise el — văd că eşti un om prevăzător şi înţelept ; mai mult, văd că sărmana mea masă monahicească nu-ţi prea place, fiind pesemne obişnuit cu risipa curţilor şi a otacelor osteneşti şi cu bunătăţile de la oraş. Tocmai acuma mi-am adus aminte, Cavalere Leneş, că atunci cînd milosul paznic al acestei păduri mi-a dat în grijă cîinii, precum şi legăturile astea de fîn, mi-a mai lăsat şi ceva de-ale gurii, însă neputîndu-le folosi eu însumi, ele mi-au ieşit cu totul din minte, cufundat cum sînt în gîndurile mele cucernice.

— Puteam să jur că aşa a făcut — zise cavalerul. Eram încredinţat din clipa în care ţi-ai ridicat gluga că în chilia asta trebuie să se afle şi hrană mai de Doamne-ajută, cuviosule călugăr. Pădurarul tău e, de bună seamă, un om de treabă, căci oricine ţi-ar fi privit fălcile luptîndu-se cu mazărea asta uscată şi gîtlejul potopit cu această licoare de rînd, n-ar fi îndurat să te vadă osîndit la o asemenea hrană şi băutură, bune cel mult pentru un cal (şi cavalerul arătă spre talgerul şi cana de pe masă), fără a te cinsti cu bucate mai de soi. Ia să vedem acuma, fără întîrziere, darul pădurarului.

Schivnicul aruncă mîndrului cavaler o privire iscoditoare, în care se citea o şovăială hazlie, ca şi cum nu era sigur că se poate încrede pe deplin în oaspetele său. Totuşi faţa cavalerului trăda o sinceritate desăvîrşită, iar surîsul lui era de asemenea atît de cuceritor, de hazliu şi vădea atîta bunăcredinţă, încît gazda se muie cu totul.

După ce schimbă în tăcere cîteva priviri cu cavalerul, schivnicul se îndreptă spre celălalt capăt al colibei şi deschise o portiţă, care era ascunsă cu mare grijă şi oarecare dibăcie. Din fundul tainiţei întunecoase spre care dădea această portiţă, el aduse o plăcintă uriaşă, coaptă într-o oală de cositor neobişnuit de mare. Călugărul puse dinaintea oaspetelui său această plăcintă măreaţă, iar cavalerul o tăie cu jungherul, nepierzînd nici o clipă pentru a face cunoştinţă cu conţinutul ei.

— A trecut mult de cînd a fost pe aici inimosul pădurar ? întrebă cavalerul pe gazdă, după ce înghiţi la repezeală cîteva îmbucături din acest adaos la masa schivnicului.

— Vreo două luni — răspunse grăbit călugărul.

— Sfinte Dumnezeule ! exclamă cavalerul. Toate sînt miraculoase în sihăstria ta, cucernice monah ; puteam să jur că cerbul gras care a slujit la această plăcintă mai alerga încă pe picioare acum cîteva zile.

Schivnicul rămase oarecum descumpănit la auzul acestor vorbe, mai ales că văzuse cu jale cum plăcinta se micşora tot mai mult sub năvala înverşunată a oaspetelui său, năvală la care nu se putea alătura după ce vorbise cu atîta convingere despre cumpătare.

— Am fost în Palestina, cuviosule călugăr — zise cavalerul, oprindu-se deodată. Şi îmi amintesc că dăinuie acolo

obiceiul ca fiece gazdă care primeşte un oaspete să-i dovedească acestuia că hrana cu care-l ospătează nu-i va dăuna, împărtăşind-o cu el. Departe de mine gîndul de a pune la îndoială ospitalitatea unui om atît de cucernic, totuşi ţi-aş fi foarte îndatorat dacă ai binevoi să te supui acestui obicei oriental.

— Pentru a-ţi risipi îndoielile deşarte, cavalere, mă voi abate o dată de la canoanele mele — răspunse schivnicul, şi cum pe vremea aceea nu existau furculiţe, îşi înfipse de îndată degetele în miezul plăcintei.

Gheaţa fiind spartă, ai fi zis acum că gazda şi oaspetele se întreceau să arate cît mai multă poftă de mîncare şi, deşi cavalerul postise desigur vreme mai îndelungată, schivnicul îl lăsă totuşi cu mult în urmă.

— Preacuvioase — rosti cavalerul după ce-şi potoli foamea — aş pune rămăşag pe frumosul meu cal de colo, în schimbul unui ţechin, că preacinstitul pădurar, căruia îi datorăm bunătatea asta de vînat, a lăsat aici şi un polobocel de vin de Canare, sau vreo altă băutură de acest soi, pentru ca aleasa plăcintă să lunece mai cu priinţă pe gît. Fireşte că lucrul acesta e cu totul nevrednic de a dăinui în memoria unui pustnic atît de cumpătat, totuşi socot că dacă ai mai cotrobăi niţel în firida de colo, ai vedea că bănuiala mea se adevereşte.

Călugărul răspunse printr-un rînjet şi, ducîndu-se din nou la tainiţă, se întoarse cu un burduşel de piele, cam de patru litri. De asemenea, aduse şi două cupe mari, făcute din coarne de bour şi prinse cu inele de argint. După ce aduse această băutură, tocmai potrivită pentru a înlesni digestia, socoti pesemne că nu mai avea rost să se reţină şi, umplînd amîndouă cupele, zise după obiceiul saxon:

— *Waes hael,* Cavalere Leneş — şi-şi goli dintr-o sorbitură cupa.

— *Drink hael,* cuviosule călugăr din Copmanhurst — răspunse oşteanul, şi dădu pe gît băutura la fel ca şi gazda. Preacuvioase — adăugă străinul, după ce goli cea dintîi cupă — nu pot decît să mă minunez că un bărbat atît de musculos şi voinic, care pe deasupra se vădeşte a fi un băutor de mîna întîi, se resemnează să trăiască într-o asemenea pustietate.

După părerea mea, ţi s-ar potrivi mai degrabă să păzeşti un castel sau o fortăreaţă, hrănindu-te cu carne şi bînd băuturi tari, decît să trăieşti aci cu verdeţuri şi apă, sau chiar din mila pădurarului. Eu unul, să fiu în locul tău, mi-aş mai trece vremea vînînd căprioarele regelui, şi m-aş şi hrăni cu ele. Prin pădurile astea se găseşte din plin asemenea vînat, şi nimeni nu ar simţi lipsa unui cerb, care ar potoli foamea unui slujitor al sfîntului Dunstan.

— Cavalere Leneş — răspunse călugărul — asemenea vorbe sînt primejdioase şi te rog să nu le mai rosteşti. Sînt un adevărat schivnic, credincios regelui şi legiuirilor, iar de-aş fura vînatul stăpînului meu aş fi aruncat în temniţă, ba chiar m-ar paşte spînzurătoarea, cu toată rasa mea cenuşie.

— Şi totuşi, să fiu în locul tău — stărui cavalerul — m-aş duce la plimbare noaptea, pe lună, cînd pădurarii şi paznicii sforăie în culcuşul lor călduţ şi, aşa, din cînd în cînd, bolborosindu-mi rugăciunile, aş mai trage cîte o săgeată în cirezile de căprioare negre care pasc prin luminişuri. Spune drept, cuviosule călugăr, n-ai încercat niciodată să-ţi treci vremea în felul acesta ?

— Prietene — răspunse monahul — ai văzut tot ce te putea interesa în gospodăria mea, ba chiar ceva mai mult decît se cuvine unuia care intră cu de-a sila. Crede-mă, e mai bine să te bucuri de bunătăţile ce ţi le trimite Domnul, decît să ai neobrăzarea de a te întreba de unde-ţi vin. Umple-ţi cupa şi fii bine venit. Dar, te rog, nu mă sili prin întrebări nelalocul lor să-ţi dovedesc că n-ai putut decît cu greu intra în casa mea, dacă aş fi vrut să mă împotrivesc.

— Pe legea mea — exclamă cavalerul — mă faci şi mai curios ! Eşti cel mai ciudat călugăr pe care l-am întîlnit vreodată şi vreau să te cunosc mai bine înainte de a ne despărţi. Cît despre ameninţările tale, află, preacuvioase, că vorbeşti cu un om a cărui meserie este să caute primejdia oriunde o poate găsi.

— Cavalere Leneş, beau în sănătatea ta, preţuindu-ţi mult vitejia, dar foarte puţin cuminţenia. Dacă vrei să te măsori cu mine cu arme egale, îţi voi da, cu toată prietenia şi dragostea mea frăţească, un asemenea prilej de căinţă şi de mîn-

tuire, încît nu vei mai săvîrşi vreme de douăsprezece luni de-aci înainte păcatul unei prea mari curiozităţi.

Cavalerul încuviinţă şi-i ceru să-i numească armele.

— De la foarfecele Dalilei şi cuiul lui Jael, pînă la iataganul lui Goliat, nu-i armă cu care să nu mă pot măsura cu tine, dar dacă e să aleg, ce-ai spune, prietene, despre aceste giuvaeruri ?

Şi, spunînd acestea, deschise o firidă şi scoase de acolo o pereche de săbii şi scuturi, de felul celor folosite de yeomeni pe vremea aceea. Cavalerul, care-i urmărea cu luare-aminte mişcările, văzu că în această a doua ascunzătoare se mai aflau două sau trei arcuri lungi, o arbaletă, o cucură de săgeţi pentru aceasta din urmă şi o jumătate de duzină de săgeţi pentru arcuri. De asemenea, se mai vedeau în ascunzătoarea întunecată o harfă şi alte obiecte foarte puţin bisericeşti la înfăţişare.

— Frate călugăre — spuse cavalerul — îţi făgăduiesc că n-am să-ţi mai pun întrebări necuviincioase. Cuprinsul acestui sipet dă răspuns la toate întrebările mele, şi văd acolo o armă (se apleacă şi apucă harfa) cu care mi-ar place să ne măsurăm, mai degrabă decît cu sabia şi scutul.

— Nădăjduiesc, cavalere, că nu ţi s-a dat pe drept porecla de „leneş". Îţi spun cinstit că nu ştiu ce să cred. M-ai pus pe gînduri. Totuşi, eşti oaspetele meu şi nu o să-ţi pun bărbăţia la încercare, dacă nu vrei. Şezi, te rog, şi umple-ţi cupa. Hai să bem, să cîntăm şi să ne veselim. Dacă ştii cumva vreun cîntec frumos, vei fi oricînd binevenit la o plăcintă, aici la Copmanhurst, atîta vreme cît voi sluji şi pînă ce îmi voi schimba rasa cenuşie pe una de iarbă verde. Dar hai, umple-ţi cupa, căci pînă să struneşti harfa va mai trece cîtva timp, şi nimic nu-i mai bun ca o cupă de vin spre a drege vocea şi ascuţi auzul. În ce mă priveşte, îmi place să-mi înmoi degetele în zeama strugurelui înainte de a le pune să gîdile strunele harfei [1].

[1] Călugărul Vesel — cititorii noştri, oricît de puţin ar fi citit din vechile cronici, trebuie să recunoască în călugărul din Copmanhurst pe fratele Tuck ; schivnicul de la sihăstria Izvorului era duhovnicul bandei lui Robin Hood. (N.A.)

„Spre seară, în ungherul liniştit,
Deschid ceaslovul meu cel daurit,
În care fapte sfinte-s zugrăvite,
Muceniceşti, de Domnul răsplătite.
Atunci, la mucul meu de lumînare,
'Nainte să mă culc, înalţ cîntare.

*

Au cine-ar vrea să lase lumea vie
Pentru-un toiag şi-o rasă cenuşie,
Şi-n loc de orice zbucium pămîntesc,
Să ducă-un paşnic trai duhovnicesc ?"

Warton

Cu toate că se strădui cu dragă inimă să urmeze povaţa veselului călugăr, oaspetele văzu că nu era lucru uşor să strunească harfa.

— Pare-mi-se, preacuvioase, că-i lipseşte o strună şi că celelalte s-au cam tocit.

— A, văzuşi treaba asta ? se miră călugărul. Înseamnă că eşti mare meşter ! Şi, ridicînd ochii spre cer, urmă cu gravitate : Vinul şi petrecerile, vinul şi petrecerile sînt de vină ! I-am spus eu lui Allan-a-Dale, menestrelul de la miazănoapte, că o să-mi strice harfa, dacă o să se atingă de ea după cel de-al şaptelea pahar, dar nici n-a vrut s-audă. Prietene, beau pentru izbutirea cîntării tale.

Spunînd acestea, goli solemn cupa, scuturînd totodată din cap în semn de dispreţ pentru lipsa de cumpătare a harfistului scoţian.

Cavalerul, care potrivise întrucîtva strunele, cîntă un scurt preludiu, apoi o întrebă pe gazdă dacă voia să audă o *sirvente* în „langue d'oc", un *lai* în „langue d'oui", un *virelai* sau o baladă în engleza de toate zilele.

— O baladă, o baladă — spuse călugărul — e mai bună decît toate *oc*-urile şi *oui*-urile Franţei. Cavalere, sînt englez sadea şi tot astfel era şi patronul meu, sfîntul Dunstan, care dispreţuia *oc*-ul şi *oui*-ul, cum ar fi dispreţuit pieliţa unei gheare de drac. În chilia asta nu se cuvine să răsune decît cîntece neaoşe englezeşti.

— În cazul acesta — zise cavalerul — am să încerc o baladă compusă de un saxon vesel, pe care l-am cunoscut în Ţara Sfîntă.

În curînd se vădi că deşi cavalerul nu era un maestru în arta menestrelilor, gustul său pentru această artă se dezvoltase sub supravegherea celor mai buni dascăli. Învăţătura ajutase şi ea la ceva, îndulcind asprimile unui glas lipsit de adîncime şi mai degrabă dur decît învăluitor ; pe scurt, ea săvîrşise tot ceea ce poate săvîrşi învăţătura cînd lipseşte harul. De aceea, cîntarea lui putea fi preţuită chiar de un judecător mai priceput decît călugărul, mai cu seamă cînd strecura în învăluirile glasului său ici o notă de vioiciune, ici o notă duioasă, care dădea tărie şi avînt stihurilor cîntate.

ÎNTOARCEREA CRUCIATULUI

1

Cu faimă de oştean, frumoasă,
Venea din Ţara Sfîntă-acasă,
Purtînd pe umeri crucea ruptă
Şi fărîmată-n greaua luptă.
Pe scutu-i, orice crestătură
De-o luptă amintea. Din gură
Cînta-n amurg oşteanu-n zale,
Pe sub balconul mîndrei sale.

2

Frumoaso ! Cavaleru-ţi iară
S-a-ntors din aurita ţară.
N-aduce-averi — averea lui
E-n cal şi-n vlaga braţului,
În pinteni — pe duşman s-alunge,
În lancea care-l va străpunge.
Trofeele-i acestea-s, ca şi
Surîsul Teklei — drăgălaşei.

3

Frumoaso ! Amintirea-ţi vie
L-a-mpins pe el la vitejie.
Cu fală fi-va al tău nume,
Slăvit de-a nobililor lume.

Heralzii vor vesti : „Priviţi
Pe mîndra-ai cărei ochi vrăjiţi
Adus-au la turnir izbîndă
La Askalon, în Ţara Sfîntă".

4

Prin spadă-al ei surîs temut,
Cincizeci de văduve-a făcut.
Şi-n ciuda vrăjii lui Mahund,
Căzut-a chiar sultanul crunt.
Priviţi-i părul — mîndru soare ;
Pe-un gît ca neaua el răsare
Şi pentru fiecare fir
Pierea cîte-un păgîn din şir.

5

Frumoaso ! Nimeni nu mă ştie.
A ta e faima — toată ţie !
Deschide cruda poartă, deci !
Simt roua nopţii-n picuri reci
Şi-obişnuit cu-al Siriei soare,
Îngheţ al morţii vîntu-mi pare.
Iubeşte-l, alungînd sfiala,
Pe cel care-ţi aduce fala !

În timp ce cavalerul cînta astfel, călugărul se comporta întocmai ca un critic de mîna întîi din zilele noastre la un nou spectacol de operă. Rezemat de spătarul scaunului, cu ochii pe jumătate închişi, îşi ţinea mîinile împreunate şi-şi frămînta degetele, părînd absorbit de cîntec, apoi bălăbănindu-şi mîinile, bătea încetişor tactul cu ele. La vreo două cadenţe, care-i plăcură mai mult, îl ajută pe cavaler cu propriu-i glas, socotind că vocea cavalerului nu e de ajuns de puternică pentru a se ridica la înălţimea dorită de gustul său ales. Cînd cîntecul se sfîrşi, anahoretul îi mărturisi că i-a plăcut foarte mult.

— Şi cu toate astea — adăugă el — mi se pare că compatriotul meu saxon a trăit destul de mult printre normanzi, dac-a ajuns să-şi însuşească tonul cîntecelor lor de jale. Ce l-a făcut pe acest cinstit cavaler să plece de-acasă ? La ce se putea el aştepta decît să-şi găsească la întoarcere iubita cu un rival şi să-şi vadă serenda, cum i se zice, tot atît de dis-

preţuită ca şi mieunatul unei pisici azvîrlite într-un şanţ ? Totuşi, cavalere, ridic această cupă în sănătatea ta şi pentru izbînda tuturor îndrăgostiţilor, deşi mă tem că nu faci parte din rîndurile lor — adause el, băgînd de seamă că vrednicul cavaler (căruia i se cam urcase la cap băutura) îşi turna în cupă apă din urcior.

— Păi nu mi-ai spus că apa asta e din fîntîna sfîntului tău patron Dunstan ? se apără cavalerul.

— Da, aşa e — răspunse călugărul. În apa asta a botezat sute de păgîni, dar n-am auzit să fi băut vreodată din ea. În lumea asta fiecare lucru cată să fie folosit cum se cuvine. Sfîntul Dunstan cunoştea mai bine ca ori şi care drepturile unui călugăr voios.

Şi spunînd acestea, apucă harfa şi-şi înveseli oaspetele cu următorul cîntec, compus pe melodia unui cor „derry-down" [1], întîlnit în vechile balade englezeşti :

FRATELE DESCULŢ

1

Prietene-ţi dau un an-doi să te duci
Prin toată Europa, dar n-ai s-apuci
Nicicînd să găseşti un om fericit,
Ca veselul frate desculţ din ăst schit.

2

Întins cavalerul spre mîndra-i aleargă,
Dar seara-i, de-o lance străpuns, dus pe targă,
Iar eu-l spovedesc şi-o alin negreşit
Pe mîndra-i rămasă fără iubit.

3

Monarhul ? Mulţi prinţi au schimbat pentru rasă
O scumpă hlamidă, din fir şi mătasă,
Dar nici un călugăr vreodat' n-a rîvnit
Să-şi dea pe-o coroană potcapul cinstit.

[1] Se cuvine să amintim cititorului că „derry-down" are o vechime apreciabilă, datînd, pe cît se pare, nu numai de pe vremea heptarhiei, ci chiar de pe vremea druizilor, fiind folosit de aceşti oameni evlavioşi în imnurile pe care le cîntau cînd se duceau în pădure să culeagă vîscul sacru. (N.A.)

4

Călugărul unde se duce găseşte
Mîncare aleasă — şi lumea-l primeşte.
El merge oriunde, iar cînd e-ostenit,
În orişice casă cu drag e primit ;

5

L-aşteaptă o ciorbă şi-un jilţ la amiază
Şi nimeni în locu-i să stea nu cutează.
Căci cel mai bun loc i-e oricînd pregătit
Monahului nostru desculţ şi smerit.

6

L-aşteaptă la cină plăcinta fierbinte
Şi berea. Iar gazda — nevastă cuminte —
De soţ s-ar lipsi, ca să-l aibă-n sfîrşit
Pe fratele nostru-ntr-un pat încălzit.

7

Trăiască potcapul şi rasa cea lungă
Ce-s reazimul papei şi diavolii-alungă
Doar fratele nostru, nestînjenit,
Culege-orice floare, de ghimpe ferit.

— Pe legea mea — exclamă cavalerul — ai cîntat straşnic şi din inimă, spre lauda tagmei din care faci parte. Dar, preacuvioase, l-ai pomenit pe diavol, nu ţi-e teamă că s-ar putea să te trezeşti cu el în toiul uneia din petrecerile tale necanonice ?

— Necanonice zici ? făcu pustnicul. Resping această învinuire, o calc în picioare ! Îmi fac datoria de capelan cu credinţă şi cuviinţă. Două liturghii zilnic, dimineaţa şi seara, pe urmă utrenia, slujba de la amiază, vecernia, p-urmă atîtea Ave, Groso Pater...

— Afară de nopţile cu lună plină, cînd e vremea vînatului — îi tăie vorba oaspetele.

— *Exceptis excipiendis* — răspunse monahul — precum bătrînul nostru stareţ m-a învăţat să spun atunci cînd nişte mireni neobrăzaţi m-ar întreba dacă respect întocmai canoanele ordinului meu.

— E adevărat, preacuvioase — spuse cavalerul — dar diavolul abia aşteaptă asemenea excepţii ; el e pretutindeni, şi te pîndeşte ca un leu năprasnic, după cum bine ştii.

— N-are decît să ragă, dacă-i dă mîna — răspunse călugărul. Cînd i-oi da eu una cu frînghia mea, o să ragă ca-n cleştele sfîntului Dunstan. Niciodată nu m-am temut de vreun om, şi tot atît de puţin mă tem de diavol şi de drăcuşorii lui. Sfîntul Dunstan, sfîntul Dubric, sfîntul Winibald, sfîntul Winifred, sfîntul Swibert, sfîntul Willick, ca să nu mai vorbesc de sfîntul Thomas din Kent şi de înseşi bietele mele merite, mă ajută să-mi bat joc de toţi diavolii ăştia, de toate soiurile, oricît de lungi le-ar fi cozile. Dar, ca să-ţi spun o taină, prietene, niciodată nu vorbesc despre asemenea lucruri înainte de rugăciunea de dimineaţă.

Călugărul voia să schimbe vorba. Cei doi cheflii erau din ce în ce mai veseli ; ei cîntară rînd pe rînd multe cîntece, cînd, deodată, petrecerea lor fu întreruptă de o bătaie puternică în uşa sihăstriei.

Nu putem lămuri pricina acestei întreruperi decît povestind păţaniile altui grup de eroi, căci, la fel ca şi bătrînul Ariosto, nu ne place să ne ţinem scai de un singur personaj al dramei noastre.

CAPITOLUL XVIII

„Hei ! Drumul nostru trece prin văioage
Unde păşeşte ciuta lîngă mamă,
Unde stejarul îşi întinde ramul
Şi-opreşte raza soarelui să treacă.
Porniţi ! Pe-asemenea cărări e straşnic
Să umbli cînd pe tron stă mîndrul soare.
Mai rău şi mai primejdios e-atuncea
Cînd lampa Cintiei luminează codrul."

Pădurea Ettrick

Cînd Cedric Saxonul îşi văzu fiul prăbuşindu-se fără cunoştinţă în arena de la Ashby, primul lui gînd fu să poruncească slujitorilor săi să-l ia cu ei şi să-l îngrijească, dar vor-

bele i se opriră în gîtlej. Nu se putea hotărî să-l recunoască, de faţă cu o asemenea adunare, pe fiul pe care-l dezmoştenise şi-l renegase. Cu toate acestea, îi porunci lui Oswald să nu-l slăbească din ochi şi-i mai spuse ca împreună cu doi slujitori să-l conducă pe Ivanhoe la Ashby, de îndată ce mulţimea se va fi risipit. Numai că Oswald nu putu duce la îndeplinire această poruncă : mulţimea se risipise, ce e drept, dar cavalerul nu era nicăieri de găsit.

În zadar îl căută din ochi paharnicul lui Cedric pe tînărul său stăpîn. Băltoaca de sînge în care se prăbuşise ceva mai înainte era în acelaşi loc, dar cavalerul nu mai era, ai fi zis că nişte zîne îl răpiseră de-acolo. Se prea poate ca Oswald, care, ca orice saxon, era tare superstiţios, să fi atribuit unei asemenea pricini dispariţia lui Ivanhoe, dacă din întîmplare n-ar fi zărit un individ în straie de scutier, în persoana căruia recunoscu trăsăturile ortacului său Gurth. Îngrijorat de soarta stăpînului său şi deznădăjduit de neaşteptata lui dispariţie, porcarul, travestit, îl căuta peste tot, fără să se mai ferească. Oswald socoti de datoria lui să pună mîna pe Gurth, ca pe un fugar a cărui soartă trebuia să fie hotărîtă de stăpînul său.

Urmîndu-şi cercetările privitoare la soarta lui Ivanhoe, singurul lucru pe care paharnicul îl putu afla de la cei de faţă fu că nişte valeţi bine îmbrăcaţi îl luaseră pe Ivanhoe, îl aşezaseră cu grijă în lectica unei spectatoare şi-l scoaseră grabnic din învălmăşeală. Îndată ce află acest lucru, Oswald se hotărî să se întoarcă la stăpînul său pentru a primi noi instrucţiuni. De aceea îl luă cu el şi pe Gurth, socotindu-l întrucîtva drept un dezertor din slujba lui Cedric.

Saxonul fusese stăpînit de cele mai chinuitoare temeri în legătură cu fiul său, căci natura îşi afirma drepturile, în ciuda stoicismului patriotic care se străduia s-o înăbuşe. Dar de îndată ce află că Ivanhoe era pe mîini grijulii şi desigur prietenoase, îngrijorarea părintească, trezită de îndoiala asupra soartei sale, făcu loc iarăşi mîndriei rănite şi mîniei faţă de ceea ce numea „nesupunerea" fiului său Wilfred.

— N-are decît să-şi urmeze drumul — rosti el. Să-i vindece rănile cei de dragul cărora a primit aceste răni. Se pricepe mai mult la scamatoriile cavalerilor normanzi decît să

apere faima şi onoarea străbunilor săi englezi cu scutul şi barda, străvechile arme ale ţării sale.

Rowena, care era de faţă, încerca să-l domolească :

— Dacă, pentru a apăra onoarea străbunilor, e de ajuns să fii înţelept în primirea sfaturilor şi viteaz în îndeplinirea lor, să fii cel mai brav dintre bravi şi cel mai nobil dintre nobili, atunci nu cunosc pe altcineva în afară de tatăl lui...

— Taci, domniţă Rowena! Numai despre asta nu vreau să te aud vorbind. Pregăteşte-te pentru banchetul prinţului, am fost poftiţi cu o neobişnuită curtenie, rareori folosită de trufaşii normanzi faţă de seminţia noastră, din ziua fatală a bătăliei de la Hastings. Vreau să ne ducem acolo fie numai pentru a arăta acestor normanzi trufaşi cît de puţin îl poate tulbura pe un saxon soarta unui fiu care a fost în stare să-i învingă pe cei mai bravi dintre ei.

— Iar eu — spuse Rowena — nu mă voi duce, şi te rog să ai grijă ca nu cumva ceea ce socoteşti curaj şi dîrzenie să treacă drept lipsă de inimă.

— Rămîi, rămîi acasă, domniţă nerecunoscătoare ! răspunse Cedric. Inima ta e de piatră, de vreme ce e în stare să jertfească fericirea unui popor asuprit de dragul unei legături uşuratice şi nelegiuite. Mă duc să-l caut pe nobilul Athelstane. Voi merge cu el la banchetul lui Ioan de Anjou.

Cei doi se duseră aşadar la banchet şi am arătat întîmplările cele mai de seamă ce s-au petrecut acolo. De îndată ce părăsiră castelul, nobilii saxoni şi slujitorii lor încălecară pe cai ; în timpul învălmăşelii ce se stîrni cu acest prilej, Cedric dădu ochi cu fugarul Gurth. După cum am văzut, nobilul saxon se întorcea de la banchet într-o dispoziţie destul de puţin paşnică şi nu avea nevoie decît de un pretext pentru a-şi vărsa năduful pe cineva.

— În lanţuri, în lanţuri ! strigă el. Oswald, Hundibert, cîini ticăloşi, de ce-l lăsaţi pe tîlhar să umble slobod ?

Fără să crîcnească, păzitorii lui Gurth îl legară pe acesta de un căpăstru, fiindcă frînghie nu găsiră la îndemînă. Gurth se supuse în tăcere, apoi, aruncînd o privire mustrătoare stăpînului său, spuse :

— Asta fiindcă ţin la viaţa voastră mai mult decît la a mea.

— Pe cai, să pornim ! strigă Cedric.

— E şi timpul — spuse nobilul Athelstane — căci dacă nu ne grăbim, pregătirile vrednicului stareţ Waltheoff pentru cina tîrzie[1] vor fi cu totul de prisos.

Călătorii merseră însă atît de repede, încît ajunseră la mănăstirea sfîntului Withold înainte ca nenorocirea de care se temeau să se întîmple. Stareţul, el însuşi saxon de viţă veche, îi primi pe nobilii saxoni cu tradiţionala şi darnica ospitalitate a neamului lor, de care ei se bucurară pînă la o oră tîrzie, sau mai bine zis foarte timpurie, iar a doua zi dimineaţa nu se despărţiră de cucernica lor gazdă pînă ce nu împărţiră cu ea o gustare copioasă.

Cavalcada părăsea tocmai curtea mănăstirii, cînd se petrecu un incident care-i nelinişti întrucîtva pe saxoni. Dintre toate popoarele Europei, saxonii erau cei mai superstiţioşi, iar credinţele lor pot fi regăsite în mai toate superstiţiile ce mai dăinuie încă în tradiţiile noastre populare. Normanzii, fiind o rasă amestecată şi mai cultivată pentru acea epocă, îşi pierduseră cea mai mare parte din prejudecăţile de natură superstiţioasă, aduse de strămoşii lor din Scandinavia, şi se mîndreau că gîndesc liber în asemenea chestiuni.

În cazul de faţă, prorocul care trezi în suflete teama de nenorocire fu, nici mai mult, nici mai puţin, un dulău negru şi jigărit, care, stînd în două labe, începu să schelălăie, în vreme ce primii călăreţi ieşeau pe poartă şi apoi, lătrînd năprasnic şi sărind de colo încoace, păru că vrea să se alăture alaiului.

— Nu-mi place muzica asta, taică Cedric — spuse Athelstane, care obişnuia să i se adreseze în acest fel.

— Nici mie, nene — rosti Wamba. Tare mă tem că o să trebuiască să plătim scump pentru cîntăreţul ăsta !

— După mine — zise Athelstane, asupra căruia straşnica bere a stareţului făcuse o impresie deosebită (căci Burton-ul era încă pe atunci celebru pentru această plăcută băutură) — după mine, zic, ar fi mai bine să ne întoarcem şi să rămînem la stareţ pînă după-amiază. Un călugăr, un iepure sau un dulău care urlă poartă ghinion la drum, dacă nu te ospătezi înc-o dată.

---

[1] E vorba de a doua cină — o gustare ce se servea noaptea tîrziu, după cina obişnuită. (N.A.)

— Să pornim — porunci Cedric, nerăbdător. Şi aşa e ziua prea scurtă pentru călătoria noastră. Cît despre cîine, îl cunosc, e dulăul robului fugar Gurth, e şi el un fugar nefolositor, ca şi stăpînul său.

Spunînd acestea, Cedric se ridică în scări, mînios că fusese oprit din drum, şi zvîrli o dardă spre bietul Fangs, căci Fangs era ; urmărind drumul ascuns pe care păşise stăpînul lui, cîinele îl pierduse aici şi se bucura acum, în felul lui stîngaci, să-l revadă. Darda îi spintecă umărul şi era cît pe-aci să-l ţintuiască la pămînt ; cîinele fugi schelălăind din preajma mîniosului thane. Gurth simţi un junghi în inimă, căci această încercare de a curma viaţa credinciosului său prieten era pentru el mai dureroasă chiar decît caznele pe care le îndurase el însuşi. Încercînd în zadar să-şi acopere ochii cu mîna, îi spuse lui Wamba, care, văzînd mînia stăpînului său, se dăduse prevăzător îndărăt.

— Te rog, fii bun şi şterge-mi ochii cu poalele hainei tale, căci praful îmi face rău şi cătuşele astea mă împiedică să mă mişc.

Wamba îi făcu pe voie şi porni călare alături de Gurth. Acesta păstra o tăcere mohorîtă, dar în cele din urmă, nemaiputîndu-şi stăpîni simţămintele, spuse :

— Prietene Wamba, dintre toţi cei ce sînt îndeajuns de nebuni pentru a-l sluji pe Cedric, numai tu eşti destul de dibaci ca să-l vrăjeşti cu nebunia ta. De aceea, rogu-te, du-te la el şi spune-i că Gurth nu-l va mai sluji de-aci înainte nici din dragoste, nici de teamă. Poate să-mi taie capul, să mă biciuiască, să mă pună în lanţuri, însă nimic nu mă va face să-l iubesc sau să-l ascult. Du-te dar, şi spune-i că Gurth, fiul lui Beowulph, nu-l va mai sluji.

— Fii sigur — zise Wamba — că oricît de smintit aş fi, nu-ţi voi îndeplini rugămintea nebunească. Cedric mai are o dardă la cingătoare, şi ştii prea bine că nu prea are obiceiul să-şi greşească ţinta.

— Nu-mi pasă de mă va lua sau nu drept ţintă — spuse Gurth. Ieri mi l-a lăsat pe Wilfred, tînărul meu stăpîn, într-o băltoacă de sînge. Azi a încercat să ucidă sub ochii mei pe cealaltă fiinţă care s-a purtat bine cu mine. Pe sfîntul Edmund, pe sfîntul Dunstan, pe sfîntul Withold, pe sfîntul Edward confesorul şi pe toţi ceilalţi sfinţi saxoni din călindare (căci Gurth nu jura decît pe sfinţii de obîrşie saxonă şi toţi slujitorii lui îi urmau pilda) n-am să i-o iert niciodată !

— Pe cîte înţeleg eu, — rosti măscăriciul, care făcea pe împăciuitorul familiei — stăpînul nostru nu voia să-i facă vreun rău lui Fangs, ci numai să-l sperie. Fiindcă, dacă ai băgat de seamă, s-a ridicat în scări, ca şi cum ar fi vrut să ţintească mai sus, şi aşa ar fi făcut, dacă Fangs n-ar fi sărit tocmai atunci, alegîndu-se în felul acesta cu o zgîrietură, pe care mă oblig s-o tămăduiesc eu însumi cu puţină smoală.

— A, de-aş putea să o cred ! spuse Gurth. De-aş putea s-o cred ! Dar nu, e cu neputinţă, am văzut cu ochii mei că darda era bine ţintită, şi am simţit din şuierul ei înfricoşător toată răutatea şi mînia celui care a aruncat-o ; şi cînd s-a înfipt în pămînt, a tremurat de parcă-i părea rău că nu şi-a nimerit din plin ţinta. Pe porcul sfîntului Antoniu, n-am să-l mai slujesc pe Cedric !

Şi porcarul, indignat, se cufundă iar în tăcerea lui posomorîtă, din care măscăriciul se strădui în zadar să-l mai scoată.

Între acestea, Cedric şi Athelstane, călărind în fruntea alaiului, vorbeau despre starea în care se afla ţara, despre neînţelegerile din familia regală, despre certurile dintre seniorii normanzi şi despre posibilitatea ce exista ca asupriţii saxoni să scuture jugul normand sau să-şi redobîndească măcar în parte demnitatea şi independenţa naţională cu prilejul tulburărilor care aveau de bună seamă să izbucnească. Cedric discuta despre toate acestea plin de însufleţire. Dorinţa sa cea mai arzătoare era ca seminţia lui să-şi recucerească neatîrnarea şi acestui ideal îi jertfise de bună voie fericirea căminului şi interesele fiului său. Dar pentru a săvîrşi o asemenea revoluţie în folosul pămîntenilor Angliei, trebuia ca aceştia să se unească şi să treacă la fapte sub conducerea unei căpetenii recunoscute. Nevoia de a-şi alege căpetenia din rîndurile nobililor saxoni cu sînge regesc nu numai că era un lucru de la sine înţeles, dar ajunsese să fie şi o condiţie cerută solemn de toţi cei cărora Cedric le împărtăşise planurile şi nădejdile sale tainice. Athelstane avea cel puţin această cali-

tate şi, deşi nu prea i se recunoşteau însuşirile şi talentele necesare unui conducător, avea totuşi o înfăţişare impunătoare, nu era fricos, avea obişnuinţa de a mînui armele şi părea dornic să se sprijine pe înţelepciunea unor sfetnici mai pricepuţi decît el. Mai presus de orice, oamenii vedeau în el un om cu idei generoase, primitor şi bun din fire. Dar oricare ar fi fost pretenţiile ce le putea ridica Athelstane pentru a fi socotit căpetenie a confederaţiei saxone, mulţi dintre compatrioţii săi înclinau mai degrabă spre domniţa Rowena, care se trăgea din neamul lui Alfred şi al cărei tată îşi cîştigase faima unui conducător înţelept, viteaz şi generos, fiind venerat chiar după moarte de concetăţenii săi asupriţi.

Dac-ar fi vrut, Cedric s-ar fi putut pune el însuşi, fără greutate, în fruntea unei a treia tabere cel puţin la fel de tare ca şi celelalte. El împlinea lipsa obîrşiei regeşti prin curajul, destoinicia, energia, şi mai cu seamă prin acel devotament faţă de cauză, care-i adusese porecla de „Saxonul" — şi la drept vorbind obîrşia lui nu era mai prejos decît de aceea a lui Athelstane şi a propriei sale pupile. Toate aceste însuşiri nu erau umbrite nici de cea mai mică urmă de egoism, căci, în loc să-şi dezbine şi mai mult neamul vlăguit, alcătuind o a treia tabără, Cedric se gîndea în primul rînd să pună capăt dezbinării printr-o căsătorie între Rowena şi Athelstane. O piedică în calea acestui plan se ivise în urma dragostei ce se înfiripase între Wilfred şi pupila sa ; de unde, alungarea fiului din casa părintească.

Cedric luase această măsură drastică în nădejdea că în timpul absenţei lui Wilfred, Rowena se va vindeca de dragostea ei, dar această nădejde se dovedi deşartă, în parte datorită creşterii primite de pupila sa. Cedric, care ţinea la numele lui Alfred ca la un Dumnezeu, se purtase faţă de singurul vlăstar al acestui monarh cu un respect rareori arătat în vremea aceea chiar şi unei prinţese recunoscute. Voinţa Rowenei fusese mai totdeauna lege în casa lui, iar Cedric însuşi, ca şi cum ar fi fost hotărît ca suveranitatea ei să fie deplin recunoscută măcar în acest cerc restrîns, părea mîndru că are prilejul să se poarte ca cel dintîi dintre supuşii ei. Crescută astfel în obişnuinţa de a face ce vrea şi chiar de a-şi

exercita autoritatea despotică, Rowena era înclinată, prin însăşi educaţia primită, să se împotrivească şi să urască orice încercare de amestec în simţămintele ei, sau de a i se impune vreun lucru potrivnic pornirilor ei, fiind în chip firesc dornică să-şi afirme independenţa pe un tărîm pe care pînă şi femeile, obişnuite să se supună şi să asculte orbeşte, sînt adesea înclinate să conteste autoritatea tutorilor sau părinţilor lor. Ea îşi mărturisea cu curaj părerile în care credea cu tărie, iar Cedric, neputîndu-se dezbăra de respectul cu care îi asculta îndeobşte părerile, nu ştia de fel cum să-şi impună autoritatea de tutore.

În zadar încercă el să-i ia ochii, fluturîndu-i pe dinainte momeala tronului. Înzestrată cu mult bun simţ, Rowena nu socoti planul lui nici practic şi nici de dorit în ceea ce o privea, chiar dacă ar fi fost realizabil. Fără să încerce a-şi ascunde preferinţa faţă de Wilfred de Ivanhoe, ea declară că dacă nu i se va îngădui să se mărite cu acest cavaler, se va duce mai degrabă la mănăstire, decît să împartă tronul cu Athelstane, pe care îl dispreţuise întotdeauna, iar acum, din pricina neplăcerilor ce i le pricinuia, începuse să-l urască.

Totuşi, Cedric, care nu prea punea preţ pe statornicia femeilor, stărui să se folosească de toate mijloacele ce-i stăteau în putere pentru a ajunge la căsătoria dorită, care, după părerea lui, ar fi adus un însemnat folos cauzei saxone. În neaşteptata şi romantica apariţie a fiului său pe arena de la Ashby, el văzuse, pe bună dreptate, o lovitură aproape ucigătoare dată nădejdilor sale. E drept că dragostea părintească biruise în el, vreme de o clipă, mîndria şi patriotismul, dar acestea reînviară îndată după aceea cu forţe sporite, iar acum, sub îndoita lor apăsare, se hotărîse să întreprindă o acţiune energică în vederea căsătoriei dintre Athelstane şi Rowena şi să ia toate celelalte măsuri, care-i păreau trebuincioase pentru redobîndirea independenţei saxone.

Tocmai despre aceasta vorbea el acum cu Athelstane, plîngîndu-se din cînd în cînd, în sinea lui, pe bună dreptate, asemenea lui Hotspur, că a ales un om atît de slab pentru un plan atît de măreţ. E adevărat că Athelstane era destul de vanitos şi-i plăcea să-şi simtă urechile gîdilate cu vorbe

despre obîrşia lui nobilă şi despre dreptul său la onoruri şi la suveranitate, drept moştenit din moşi-strămoşi. Dar vanitatea lui măruntă se mulţumea cu onorurile primite din partea slugilor şi a saxonilor din preajma lui. Cu toate că nu se temea să înfrunte primejdiile, îi era lehamite să se ostenească a le căuta cu tot dinadinsul, şi deşi în general era de acord cu principiile statornicite de Cedric cu privire la dreptul saxonilor la neatîrnare, şi era şi mai lesne convins de propriul său drept de a domni asupra acestora după cucerirea independenţei, totuşi cînd venea vorba de mijloacele de a dobîndi acest drept, el era acelaşi „Athelstane cel zăbavnic", încet la faptă, şovăielnic, pururi dornic să tărăgăneze lucrurile şi să ocolească orice acţiune. Îndemnurile fierbinţi şi pătimaşe ale lui Cedric aveau asupra firii sale nepăsătoare efectul unor bile încinse aruncate în apă : sfîrîie şi fumegă niţeluş pentru a se stinge numaidecît după aceea.

Cînd, în sfîrşit, lăsîndu-se păgubaş de asemenea încercări — care aveau cam acelaşi efect ca pintenii asupra unei mîrţoage obosite, sau ca barosul asupra fierului rece — Cedric se reîntorcea la pupila sa, Rowena, el nu se alegea cu o mulţumire mai mare, şi iată de ce : de cîte ori se ducea s-o vadă, o găsea tăifăsuind cu slujnica ei favorită despre vitejia şi despre soarta lui Wilfred, iar Elgitha o răzbuna totdeauna pe stăpînă-sa, aducînd vorba despre aruncarea de pe cal a lui Athelstane la turnir — cel mai neplăcut subiect de discuţie pentru urechile lui Cedric.

Din toate aceste pricini, pentru viteazul saxon călătoria din acea zi era legată de fel de fel de neplăceri şi neajunsuri, aşa încît blestemă de nenumărate ori în sinea lui turnirul şi pe cel care-l pusese la cale, neuitînd să se blesteme şi pe sine, pentru că avusese nerozia de a fi vrut să ia parte la el.

La amiază, din îndemnul lui Athelstane, călătorii se opriră într-un luminiş de pădure, lîngă un izvor, pentru a-şi odihni caii şi a gusta din merindea pe care primitorul stareţ o încărcase pe un catîr. Gustarea aceasta ţinu destul de mult şi, laolaltă cu toate întreruperile de mai înainte, îi făcu să piardă nădejdea că vor putea ajunge la Rotherwood dacă nu vor umbla toată noaptea. Din această pricină hotărîră să-şi urmeze drumul cu un pas mai zorit decît pînă atunci.

CAPITOLUL XIX

„Un pîlc de oameni înarmaţi, păzind
O doamnă nobilă (pe cît puteam
Ghici din vorba lor, de la distanţă)
Se-apropie, cu gîndul să-şi petreacă,
Pesemne, noaptea, în castel."
Din Tragedia Orra

Călătorii ajunseseră acum la marginea ţinutului păduros şi se pregăteau să se afunde în desişurile lui, socotite pe atunci primejdioase din pricina numeroşilor haiduci, pe care asuprirea şi sărăcia îi adusese la deznădejde şi care hălăduiau prin păduri, cutreierîndu-le în cete atît de mari, încît puteau sfida cu uşurinţă slaba pază de pe vremea aceea. În ciuda orei înaintate, Cedric şi Athelstane nu se temeau de aceşti hoinari, întrucît aveau cu ei zece slujitori, în afară de Wamba şi Gurth, pe al căror ajutor nu se puteau bizui, primul fiind măscărici, iar celălalt prizonier. Putem adăuga că, umblînd la ceasuri atît de tîrzii în pădure, Cedric şi Athelstane se bizuiau atît pe obîrşia şi faima lor, cît şi pe firea lor curajoasă. Haiducii, pe care asprimea legilor privitoare la păduri îi împinsese la traiul acesta nomad şi deznădăjduit, erau îndeobşte ţărani şi yeomeni de origine saxonă şi, ca atare, nu prea se atingeau, pare-se, nici de viaţa, nici de bunurile compatrioţilor lor.

În timp ce înaintau prin pădure, călătorii auziră strigăte repetate de „Ajutor ! Ajutor !". Cînd ajunseră la locul de unde veneau aceste strigăte, văzură cu uimire o lectică, lîngă care şedea o fată îmbrăcată în straie bogate, croite după moda evreiască, iar alături de ea un bătrîn, a cărui tichie galbenă îl vădea a fi din acelaşi neam, umbla de colo pînă colo, frîngîndu-şi mîinile, deznădăjduit şi tulburat parcă de o nenorocire grozavă.

La întrebările lui Athelstane şi Cedric, un timp bătrînul evreu nu fu în stare să răspundă decît invocînd pe rînd ocrotirea tuturor patriarhilor Vechiului Testament. Cînd îşi veni puţin în fire din această spaimă cumplită, Isaac din York — căci el era — izbuti în sfîrşit să le lămurească ce se întîmplă : închiriase la Ashby o escortă de şase oameni, precum şi

nişte catîri, ca să poarte lectica unui prieten bolnav. Escorta aceasta urma să-i însoţească pînă la Doncaster. Ajunseseră cu bine în locul acesta, dar, aflînd de la un tăietor de lemne că în pădure, chiar în faţa lor, stăteau la pîndă o bandă numeroasă de haiduci, mercenarii lui Isaac nu numai că o luaseră la sănătoasa, dar luaseră cu ei şi caii înhămaţi la lectică, lăsîndu-i pe evreu şi pe fiică-sa lipsiţi de orice mijloace de apărare şi de fugă, în primejdia de a fi jefuiţi, ba chiar şi ucişi de tîlharii pe care-i aşteptau să apară dintr-o clipă într-alta.

— Nobilii mei domni — adause Isaac cu adîncă umilinţă — dacă aţi binevoi să îngăduiţi unor bieţi evrei să călătorească sub paza dumneavoastră, vă jur pe tablele legii că niciodată nu va fi fost răsplătit cu mai multă recunoştinţă binele făcut unui fiu al lui Izrael, de-a lungul întregii sale robii de veacuri.

— Cîine de jidov! strigă Athelstane, a cărui ţinere de minte era atît de meschină, încît nu uita tot felul de nimicuri şi îndeosebi jignirile neînsemnate. Ai uitat cum ne-ai înfruntat la turnir? Luptă-te, fugi sau înţelege-te cu haiducii dacă vrei, dar nu ne cere ajutor, nici tovărăşie. Dacă haiducii ar jefui numai oameni ca tine, care jefuiesc pe toată lumea, eu unul i-aş socoti oameni cît se poate de cinstiţi.

Cedric nu fu de acord cu nemiloasa propunere a tovarăşului său.

— Eu zic să le lăsăm doi slujitori şi doi cai, ca să-i ducă la cel mai apropiat sat. În felul acesta forţele noastre nu vor slăbi prea mult, iar cu spada ta straşnică, nobile Athelstane, şi cu ajutorul servitorilor ce ne mai rămîn, va fi un fleac pentru noi să facem faţă la douăzeci de haiduci din ăştia.

Rowena, neliniştită întrucîtva de ştirea că un număr atît de mare de haiduci se aflau atît de aproape, sprijini cu tărie propunerea tutorelui ei. Dar Rebecca, smulgîndu-se fără de veste din mohoreala ei, îşi făcu drum printre servitori spre armăsarul prinţesei saxone, îngenunche şi-i sărută poalele rochiei, după obiceiul orientalelor. Apoi se sculă şi, ridicîndu-şi vălul, o imploră, în numele Dumnezeului pe care-l iubeau amîndouă şi în numele legii arătate pe muntele Sinai, în care de asemenea credeau amîndouă, să aibă milă de ei şi să-i lase să-şi urmeze drumul sub paza lor.

— Nu pentru mine cer această favoare — spuse Rebecca — şi nici pentru acest sărman bătrîn. Ştiu că jefuirea şi nedreptăţirea seminţiei noastre alcătuiesc un păcat neînsemnat, ba

chiar o virtute în ochii creştinilor. Cît despre noi, nu ne pasă dacă sîntem jefuiţi într-un oraş, în pustiu sau la drumul mare. Eu te rog însă în numele cuiva care e drag multora, şi chiar şi dumitale, să îngădui ca acest bolnav să fie transportat cu grijă şi luare-aminte, sub paza dumneavoastră. Căci de i s-ar întîmpla vreo nenorocire, ultimele clipe ale vieţii voastre ar fi otrăvite de amarul regret de a fi refuzat rugămintea mea.

Felul solemn şi plin de nobleţe în care Rebecca făcu această rugăciune îi dădu mai multă greutate în ochii mîndrei saxone.

— Omul acesta e bătrîn şi neputincios — îi spuse ea tutorelui ei — fata aceasta e tînără şi frumoasă, iar prietenul lor e bolnav şi în primejdie de moarte; chiar dacă sînt evrei, noi fiind creştini, nu putem să-i părăsim în această stare deznădăjduită. Să luăm poverile de pe doi catîri şi să le punem în spinarea a doi dintre servitori. Catîrii vor purta lectica, iar pentru bătrîn şi fiica lui avem cai.

Cedric încuviinţă de îndată, dar Athelstane ţinu să adauge o condiţie — anume ca cei doi evrei „să meargă în urma alaiului, unde Wamba ar putea să-i apere cu pavăza lui de şoric".

— Mi-am lăsat pavăza în arenă — răspunse măscăriciul. De altminteri, soarta asta au avut-o mulţi cavaleri mai breji ca mine.

Athelstane roşi pînă-n vîrful urechilor amintindu-şi de ruşinea păţită în ultima zi a turnirului. Rowena, mulţumită din cale afară, o pofti pe Rebecca să călărească alături de ea, vrînd parcă prin aceasta să-i ceară scuze pentru gluma grosolană a nesimţitului ei pretendent.

— Nu s-ar cuveni — răspunse Rebecca pe un ton de umilinţă amestecată cu mîndrie — deoarece tovărăşia mea ar putea fi socotită o dezonoare pentru protectoarea mea.

Între timp, slujitorii schimbaseră în grabă poverile, căci numai cuvîntul „haiduci" îi făcea pe toţi să se grăbească, mai ales că începuse să se întunece. În toiul acestor pregătiri, Gurth fu dat jos de pe cal; el izbuti să-l înduplece pe măscărici să-i slăbească legăturile de la braţe. Wamba i le prinse la loc cu atîta stîngăcie — dinadins poate — încît lui Gurth îi fu uşor să şi le desprindă, şi apoi, strecurîndu-se în desiş, o luă la sănătoasa.

Zăpăceala era atît de mare, încît trecu destul de multă vreme pînă să se observe lipsa lui Gurth ; întrucît din locul acela urma să fie dus în circă de unul dintre slujitori, fiecare credea că nu el, ci altul îl primise în grijă, iar cînd slujitorii începură să şoptească între ei că Gurth dispăruse, era prea tîrziu, deoarece tocmai atunci se aşteptau la un atac din partea haiducilor, aşa încît nimeni nu se mai sinchisi de treaba asta.

Poteca pe care apucaseră era acum atît de îngustă, încît nu puteau trece decît cel mult doi călăreţi deodată ; ea cobora apoi într-o vîlcea, străbătută de un pîrîu cu malurile surpate, mlăştinoase şi presărate cu sălcii pitice. Cedric şi Athelstane, care conduceau convoiul, socotiră că era primejdie să fie atacaţi în această strîmtoare, dar cum nici unul din ei nu prea avea experienţa războaielor, nu le trecu prin minte un mijloc mai bun de a preîntîmpina primejdia, decît acela de a străbate cît mai repede cu putinţă strîmtoarea. Din această pricină înaintau fără prea multă rînduială.

Tocmai trecuseră pîrîul cu o parte din servitorii lor, cînd se pomeniră atacaţi din faţă, din flancuri şi din spate în acelaşi timp şi cu atîta putere, încît, în zăpăceala şi lipsa lor de pregătire, le fu cu neputinţă să se împotrivească. Atacatorii strigau : „Dragonul alb ! Dragonul alb ! Sfîntul Gheorghe ocrotească vesela Anglie !“, iar strigătul acesta de luptă, care-i vădea a fi nişte fugari saxoni, fu auzit din toate părţile, căci din toate părţile se iveau aceşti duşmani, cu o iuţeală ce părea a le spori numărul.

Atît Cedric cît şi celălalt nobil saxon fură luaţi prizonieri în aceeaşi clipă, fiecare în împrejurări caracteristice pentru firea sa. În clipa în care se ivi inamicul, Cedric azvîrli asupra lui singura dardă ce-i mai rămăsese, iar aceasta, nimerind ceva mai bine ţinta decît darda pe care o aruncase asupra lui Fangs, îl ţintui pe vrăjmaş de stejarul în faţa căruia se oprise. După această izbîndă, Cedric dădu pinteni calului şi se repezi spre alt atacator ; trăgînd sabia, el izbi cu atîta furie, încît arma se înfipse într-o cracă groasă ce atîrna deasupra capului său şi se trezi astfel dezarmat de violenţa propriei sale lovituri. Cedric fu pe loc luat prizonier şi dat jos de pe cal de vreo doi-trei din banditii ce-l înconjurau. Athelstane avu aceeaşi soartă : atacatorii îi apucaseră calul de hăţuri, iar pe el însuşi îl dăduseră jos cu de-a sila, cu mult înainte de a-şi putea scoate sabia sau de a se pune în poziţie de apărare.

Slujitorii, încărcaţi cu poveri şi uimiţi şi îngroziţi totodată de soarta stăpînilor lor, fură o pradă uşoară pentru atacatori, iar domniţa Rowena, care se afla în mijlocul alaiului, ca şi evreul şi fiica sa care călăreau la urmă avură aceeaşi soartă.

Din tot alaiul nu scăpă decît Wamba, care arătă cu acest prilej mai mult curaj decît cei ce se lăudau că au mai multă minte decît el. Smulgînd o sabie din mîna unuia dintre servitori, care tocmai o scotea din teacă tremurînd de frică, Wamba începu să o învîrte deasupra capului, ca un leu, izbutind să respingă vreo cîţiva din banditii ce se apropiau şi făcu astfel o încercare eroică, deşi zadarnică, de a veni în ajutorul stăpînului său. Văzîndu-se însă covîrşit de adversari, măscăriciul sări în cele din urmă de pe cal şi intră în desiş, izbutind să scape din vălmăşagul luptei, care-i zăpăcise pe toţi.

Totuşi, de îndată ce se văzu la adăpost, viteazul măscărici începu să şovăie, tot întrebîndu-se dacă nu trebuia cumva să se întoarcă şi să împartă captivitatea cu stăpînul căruia îi purta neclintită credinţă.

„Am auzit pe unii vorbind de fericirea de a fi liber — îşi spuse el — dar aş vrea ca vreun înţelept să mă înveţe cum să-mi folosesc libertatea acum cînd o am.“

Tocmai cînd rostea cu glas tare aceste cuvinte, se auzi chemat de cineva în şoaptă : „Wamba !“, şi în aceeaşi clipă un cîine, în care recunoscu pe Fangs, sări spre el, gudurîndu-se.

— Gurth ! răspunse Wamba tot în şoaptă şi porcarul se înfăţişă de îndată înaintea lui.

— Ce e ? făcu acesta nerăbdător. Ce înseamnă strigătele astea şi zăngănitul ăsta de săbii ?

— O glumă a vremurilor — răspunse Wamba. Au fost luaţi toţi prizonieri.

— Cine-i prizonier ? strigă Gurth nerăbdător.

— Stăpînul meu, şi stăpîna, şi Athelstane, şi Hundibert, şi Oswald.

— Pentru numele lui Dumnezeu — zise Gurth — cum de-au fost luaţi prizonieri, şi de către cine ?

— Stăpînul nostru era prea dornic să se bată — răspunse măscăriciul — dar Athelstane nu era destul de pregătit, iar ceilalţi nu erau cîtuşi de puţin. Şi-au fost luaţi prizonieri de nişte sumane verzi şi nişte măşti negre. Acum zac pe iarbă de-a valma, ca merele pădureţe cînd le scuturi din pom pentru porcii tăi. De nu mi-ar veni să plîng, aş rîde grozav de priveliştea asta — adăugă credinciosul măscărici şi lacrimi de neprefăcută durere începură să-i şiroiască pe obraji.

Gurth se lumină la faţă.

— Wamba — zise el — văd că ai o armă, iar inima ţi-a fost totdeauna mai zdravănă decît mintea ; nu sîntem decît doi, dar un atac neaşteptat din partea a doi oameni hotărîţi poate face minuni. Urmează-mă !

— Încotro ? Şi pentru ce ? întrebă măscăriciul.

— Să-l salvăm pe Cedric.

— Păi adineauri ai zis că nu vrei să-l mai slujeşti — zise Wamba.

— Da, dar atunci nu era la ananghie. Urmează-mă ! porunci Gurth.

Măscăriciul era gata să se supună, cînd un al treilea personaj îşi făcu deodată apariţia, poruncindu-le amîndurora să nu se clintească. După îmbrăcămintea şi armele străinului, Wamba l-ar fi luat drept unul din haiducii care tocmai îi atacaseră stăpînul ; dar pe lîngă că omul nu purta nici o mască, banduliera strălucitoare, petrecută pe după umăr, frumosul corn de vînătoare atîrnat de această bandulieră, precum şi glasul şi întreaga lui înfăţişare calmă şi poruncitoare îl făcură pe măscărici să recunoască, în ciuda întunericului, pe Locksley, yeomanul care ieşise învingător în împrejurări atît de vitrege în întrecerea cu arcul.

— Ce înseamnă toate astea ? îi întrebă el. Cine jefuieşte şi ia prizonieri în pădurea asta ?

— De te vei uita la straiele lor cu luare-aminte — răspunse Wamba — vei vedea dacă sînt sau nu cele ale copiilor tăi, căci straiele acelea seamănă cu ale tale, cum seamănă un bob de mazăre cu un altul.

— O să văd eu îndată — răspunse Locksley — şi dacă vi-e dragă viaţa, vă sfătuiesc să nu vă mişcaţi din locul ăsta pînă mă întorc. Ascultaţi-mă şi o să fie mai bine de voi şi de stăpînii voştri. Dar staţi niţel, trebuie să semăn cît mai mult la înfăţişare cu oamenii ăia.

Spunînd acestea, îşi desprinse banduliera cu cornul de vînătoare, îşi smulse pana de la pălărie şi le dădu lui Wamba ; apoi scoase din buzunar o mască şi, după ce le spuse încă o dată să stea locului, porni în cercetare.

— Ce zici, să stăm locului, Gurth, sau să ne luăm picioarele la spinare ? întrebă Wamba. Pe cîte văd eu cu mintea mea de nebun, prea avea la îndemînă tacîmul de hoţ, ca să fie om cinstit.

— De-ar fi şi diavolul în carne şi oase — zise Gurth — nu pierdem nimic dacă aşteptăm pînă se-ntoarce. Dacă face cumva parte din bandă, mai mult ca sigur că le-a şi dat de veste şi n-am cîştiga nimic împotrivindu-ne sau luînd-o la fugă. Şi-apoi, de la o vreme, văd că tîlharii nu-s cei mai răi oameni de pe pămînt.

Yeomanul se reîntoarse după cîteva minute.

— Prietene Gurth — spuse el — m-am strecurat printre oamenii aceia şi am aflat în slujba cui sînt şi încotro se duc. Eu, unul, nu cred să fie primejdie că au să le facă vreun rău prizonierilor. Ar fi curată nebunie ca trei oameni să încerce a-i ataca, nu de alta, dar sînt nişte războinici căliţi, lucrul ăsta se vede şi din faptul că au pus paznici ca să dea alarma dacă se apropie cineva. Trag însă nădejdea să adun în curînd o ceată destul de puternică pentru a-i înfrunta, cu toate măsurile lor de prevedere. Amîndoi sînteţi slugi şi, pare-mi-se, slugi credincioase ale lui Cedric Saxonul, prietenul şi apărătorul drepturilor englezilor. N-o să ducă lipsă de braţe englezeşti, care să-l ajute să scape din încurcătură. Haideţi, deci, cu mine pînă voi izbuti să-mi strîng o ceată mai mare.

Spunînd acestea, porni cu paşi iuţi prin pădure, urmat de măscărici şi de porcar. Lui Wamba nu-i stătea în fire să umble multă vreme în tăcere.

— Mi se pare că am văzut cum a pornit săgeata care a cîştigat premiul acela. Nu-i mult de atunci, parcă era pe la Crăciun — spuse el uitîndu-se la banduliera şi la cornul de vînătoare ale yeomanului.

— Iar eu — zise Gurth — aş putea să jur pe lumina cerului că am auzit atît noaptea, cît şi ziua glasul viteazului

yeoman care a cîştigat premiul, şi că luna nu a îmbătrînit cu mai mult de trei zile de atunci încoace.

— Cinstiţii mei prieteni — răspunse yeomanul — puţin înseamnă pentru ţelurile noastre cine sau ce anume sînt. De voi izbuti să-l slobod pe stăpînul vostru, veţi avea temei să mă socotiţi cel mai bun prieten pe care l-aţi avut vreodată. Şi fie că sînt cunoscut sub un nume sau altul, fie că ştiu să trag cu arcul la fel de bine sau poate chiar mai bine decît un văcar, fie că mi-ar plăcea să merg în lumina soarelui sau în lumina lunii, toate acestea sînt lucruri care nu vă privesc şi de aceea nici nu trebuie să vă bateţi capul cu ele.

— Capetele noastre sînt în gura leului — îi şopti Wamba lui Gurth. Să le scoatem de acolo cum vom putea.

— Sst, tacă-ţi gura ! îl repezi Gurth. Nu-l supăra cu nebunia ta, şi atunci sînt sigur că totul va merge strună.

CAPITOLUL XX

„În nopţi de toamnă, lungi şi reci,
Drumeţul asculta-n dumbravă,
Pe-ntunecoasele poteci,
A schivnicului voce gravă.

Evlavia se face cînt
Şi-i cresc aripi. Precum spre soare
Se-nalţă pasărea, cîntînd,
Evlavia prindea să zboare."

Schivnicul de la izvorul sfîntului Clement

După trei ceasuri de umblet vîrtos, slujitorii lui Cedric ajunseră împreună cu misterioasa lor călăuză la un mic luminiş al pădurii, în mijlocul căruia se înălţa un stejar uriaş ce-şi întindea roată braţele noduroase. Sub acest stejar, patru-cinci yeomeni stăteau tolăniţi pe iarbă, în vreme ce un altul, pus pesemne de strajă, umbla de colo încoace, luminat de razele lunii.

Auzind zgomot de paşi prin apropiere, străjerul dădu numaidecît alarma şi yeomenii care dormeau se treziră şi-şi întinseră arcurile. Şase săgeţi aşteptau gata să pornească în direcţia de unde veneau drumeţii noştri, cînd călăuza acestora fu recunoscută de arcaşi şi întîmpinată cu respect şi prietenie, aşa încît teama că vor fi primiţi prost se spulberă numaidecît.

— Unde-i morarul ? fu prima întrebare a yeomanului.

— În drum spre Rotherham.

— Cu cîţi oameni ? mai întrebă yeomanul, care părea să fie căpetenia celorlalţi.

— Cu şase oameni şi cu nădejdea unei prăzi bune, cu voia sfîntului Nicholas.

— Cucernice vorbe ! spuse Locksley. Dar unde-i Allan-a-Dalle ?

— A pornit-o spre Watling-street, ca să-l pîndească pe stareţul din Jorvaulx.

— Bine gîndit — rosti căpetenia. Şi unde-i fratele ?

— În chilia lui.

— Mă duc acolo — spuse Locksley. Împrăştiaţi-vă şi căutaţi-vă tovarăşii. Adunaţi cîţi mai mulţi oameni, fiindcă e pe aici un vînat care trebuie hăituit şi care o să-şi cam arate colţii. Aşteptaţi-mă aici în zorii zilei. Staţi niţel — adause el — am uitat lucrul de căpetenie : doi dintre voi s-o apuce repede pe drumul care duce la Torquilstone, castelul lui Front-de-Boeuf. O bandă de zănatici, care umblă îmbrăcaţi la fel ca noi, duce într-acolo nişte prizonieri. Nu-i slăbiţi din ochi, chiar dacă ar ajunge la castel înainte ca noi să ne fi strîns oamenii ; trebuie să-i pedepsim, e în joc onoarea noastră ; o să găsim noi ac de cojocul lor. De aceea urmăriţi-i îndeaproape şi trimiteţi pe unul din tovarăşii voştri, cel mai iute de picior, să aducă veşti despre yeomenii de pe-acolo.

Oamenii făgăduiră să-i asculte întocmai poruncile şi porniră degrabă la îndeplinirea lor. Îndată după aceea căpetenia şi cei doi slujitori, care acum se uitau la dînsul cu deosebit respect, dar şi cu oarecare teamă, îşi urmară drumul spre schitul din Copmanhurst.

Cînd ajunseră în micul luminiş argintat de razele lunii, zăriră în faţa lor schitul părăginit, precum şi sihăstria, care,

prin simplitatea ei, părea atît de potrivită pentru o viață de schivnic.

— Dacă asta ar fi locuința unui hoț — șopti Wamba la urechea lui Gurth — atunci ar îndreptăți vechea zicală: „Cu cît ești mai aproape de biserică, cu atît ești mai departe de Dumnezeu". Și, pe creasta mea de cocoș — adause el — cred că așa și este. Ia auzi ce fel de rugăciune se aude din sihăstrie!

Într-adevăr, anahoretul și oaspetele său cîntau din străfundul piepturilor lor puternice un vechi cîntec de beție, care avea următorul refren:

„Hai, dă-mi încoace bărdaca,
Băiete, băiete.
Hai, dă-mi încoace bărdaca,
Măi Jenkin, băiete, golanul ăla vrea să se-mbete,
Hai, dă-mi încoace bărdaca".

— Nu cîntă rău — spuse Wamba, care se pomenise îngînînd refrenul. Dar, sfinte Dumnezeule, cine s-ar fi așteptat să audă un cîntec atît de vesel din chilia unui pustnic, taman în miezul nopții?

— Pe Sfînta Fecioară — îi întoarse Gurth vorba — eu m-am așteptat, fiindcă am auzit multe despre călugărul vesel care vînează jumătate din căprioarele de prin aceste coclauri. Lumea zice că pădurarul s-a plîns mai-marilor săi și că dacă schivnicul n-o să se îndrepte, o să i se ia rasa și potcapul.

În vreme ce vorbeau astfel, Locksley izbutise în cele din urmă, prin puternicile-i bătăi în ușă, să-l tulbure pe călugăr și pe oaspetele său.

— Pe mătăniile mele — spuse pustnicul, oprindu-se în mijlocul unui acord. Iată că ne mai pică și alți musafiri noptatici. N-aș vrea, pentru cinstea rasei mele, să ne găsească așa de veseli. Nu-i om să n-aibă dușmani, Cavalere Leneș, și sînt pe lume destui răuvoitori, care ar putea lua găzduirea și ospătarea cu care te-am omenit vreme de trei ceasuri pe tine, drumeț ostenit, drept beție și dezmăț, păcate deopotrivă de străine îndeletnicirii și firii mele.

— Ar fi niște clevetitori ticăloși! răspunse cavalerul. Tare mi-ar plăcea să-i pedepsesc. Da, preacuvioase, e adevărat că

nu-i om să n-aibă dușmani și chiar în țara asta sînt mulți cărora mi-ar plăcea să le vorbesc mai degrabă prin deschizătura vizierei, decît cu capul descoperit.

— În cazul ăsta, Cavaler Leneș, pune-ți oala de fier pe cap cît de repede îți îngăduie firea, în vreme ce eu am să ascund cupele astea de cositor, al cărui cuprins îmi aleargă în chip ciudat prin căpățînă. Ca să le acoperi clinchetul, fiindcă nu prea mă țin bine pe picioare, cîntă nițel melodia pe care o să m-auzi cîntînd, nu te sinchisi de cuvinte, nici eu nu le știu prea bine.

Spunînd acestea, cîntă cu o voce de tunet un „De profundis clamavi", la adăpostul căruia înlătură în grabă urmele chefului, în timp ce cavalerul, rîzînd cu poftă, își punea armura și îl îngîna din cînd în cînd, atît cît îi îngăduiau hohotele de rîs.

— Ce utrenii diavolești slujești la ora asta? întrebă o voce de-afară.

— Dumnezeu să te aibă în pază, drumețule — spuse pustnicul, pe care zgomotul și beția de mai înainte îl împiedicau a recunoaște glasul celui de-afară. Vezi-ți de drum, pentru numele lui Dumnezeu și al sfîntului Dunstan, și nu mai tulbura închinările mele și ale cucernicului meu frate.

— Călugăr smintit, deschide-i lui Locksley! strigă glasul de afară.

— E-n regulă — îi spuse pustnicul tovarășului său de chef.

— Dar cine e? întrebă Cavalerul Negru. Trebuie neapărat să știu.

— Cine e? răspunse călugărul. E un prieten.

— Ce fel de prieten? Căci s-ar putea să-ți fie prieten ție, dar nu și mie.

— Ce fel de prieten? Vezi, e mai ușor să pui o asemenea întrebare, decît să răspunzi la ea. Ce fel de prieten? Păi, acuma cînd stau să mă gîndesc nițel, e chiar pădurarul acela cinstit despre care ți-am vorbit mai adineauri.

— Nu mă îndoiesc că-i un pădurar pe atît de cinstit, pe cît ești tu un pustnic cucernic — răspunse cavalerul. Dar deschide-i ușa înainte ca s-o smulgă el din țîțîni.

În vremea asta, cîinii, care lătraseră din răsputeri la început, recunoscură pesemne glasul celui de-afară, căci, schim-

bîndu-şi deodată purtarea, începură să zgîrie uşa şi să se gudure, ca şi cum ar fi cerut şi ei ca străinul să fie lăsat înăuntru. Călugărul trase în grabă zăvoarele de la uşă şi dădu drumul înăuntru lui Locksley şi celor doi însoţitori ai săi.

— Cum aşa, călugăre, ce tovarăş vesel ai aici ? fu prima întrebare a yeomanului, cînd dădu ochi cu cavalerul.

— E un frate din tagma noastră — răspunse călugărul, dînd din cap. Toată noaptea am rostit rugăciuni împreună.

— Mi se pare mie că e un călugăr al bisericii luptătoare — zise Locksley. Or mai fi mulţi prin pădure. Ascultă, călugăre, să ştii că va trebui să lepezi mătăniile şi să pui mîna pe bîtă. Vom avea nevoie de toţi vitejii noştri, fie mireni, fie călugări. Dar ascultă — adause el luîndu-l la o parte — eşti nebun de laşi înăuntru un cavaler pe care nici măcar nu-l cunoşti ? Ai uitat oare rînduielile noastre ?

— Nu-l cunosc ? răspunse călugărul cu semeţie. Îl cunosc la fel de bine cum îşi cunoaşte milogul talgerul.

— Şi cum îl cheamă ? întrebă Locksley.

— Numele lui e sir Anthony de Scrablestone. Crezi că aş bea cu cineva fără să-i ştiu numele ?

— Cred că ai băut mai mult decît se cuvenea, frate, şi mă tem că ai şi pălăvrăgit prea mult.

— Vrednice yeoman — spuse cavalerul, apropiindu-se de el — nu te mînia pe voioasa mea gazdă. N-a făcut decît să-mi ofere o ospitalitate pe care altminteri l-aş fi silit să mi-o dea.

— Tu să mă sileşti pe mine ? se repezi pustnicul. Aşteaptă numai să-mi schimb eu rasa asta sură pe un suman verde, şi dacă n-o să-mi răsune ciomagul de douăsprezece ori pe scăfîrlia ta, se cheamă că nu sînt nici călugăr sadea, nici pădurean vrednic.

În timp ce vorbea astfel, îşi lepăda rasa şi rămase într-un pieptar de pînză neagră şi în cioareci de aceeaşi culoare, peste care îşi trase la iuţeală un suman şi o pereche de nădragi verzi.

— Ajută-mă să mă închei — se rugă el de Wamba — o să-ţi răsplătesc truda cu o cană de vin.

— Mulţumesc pentru vin — răspunse Wamba — dar crezi că mi-e îngăduit să te ajut să te prefaci dintr-un călugăr cucernic într-un pădurar păcătos ?

— Nu-ţi fie frică — îl linişti călugărul — n-o să se întîmple nimic, fiindcă păcatele sumanului meu verde am să le mărturisesc rasei mele călugăreşti.

— Amin — exclamă măscăriciul. Un păcătos în straie mîndre se cuvine să se spovedească unui duhovnic în straie de rînd, iar raşa ta va putea să dea dezlegare pieptarului meu pestriţ.

Spunînd acestea, îl ajută pe călugăr să-şi lege nenumăratele „poante", cum se numeau pe vremea aceea bîrneţele care legau pantalonii de pieptar.

Între timp, Locksley îl luase deoparte pe cavaler şi-i vorbise astfel :

— Cavalere, nu tăgădui, eşti cel care a hotărît victoria englezilor împotriva veneticilor în cea de-a doua zi a turnirului de la Ashby.

— Şi ce-ar urma presupunînd că ai ghicit adevărul, vrednice yeoman ? întrebă cavalerul.

— În cazul acesta te-aş putea socoti drept un prieten al celor slabi — îi răspunse yeomanul.

— Aceasta este datoria unui adevărat cavaler — îi întoarse vorba Cavalerul Negru. Şi n-aş vrea să existe temeiuri ca să fiu socotit altfel.

— Pentru ceea ce am pus eu la cale — urmă yeomanul — ar trebui să fii pe cît de bun cavaler, pe atît de bun englez, căci lucrurile despre care vreau să-ţi vorbesc privesc fără îndoială pe orice om cinstit, şi cu atît mai mult pe adevăraţii fii ai Angliei.

— Nimănui nu-i pot fi mai scumpe decît mie Anglia şi viaţa fiecărui englez — răspunse cavalerul.

— Aş vrea din toată inima să o cred — zise yeomanul — căci niciodată n-a avut ţara asta mai multă nevoie de sprijinul acelora care o iubesc. Ascultă-mă şi am să-ţi vorbesc despre o faptă la care, de-ai fi într-adevăr ce pari a fi, ai putea lua parte cu cinste. O bandă de ticăloşi au pus mîna pe un nobil englez, pe nume Cedric Saxonul, precum şi pe pupila sa şi pe prietenul său Athelstane de Coningsburgh şi i-au dus la un castel din această pădure, castel numit Torquilstone. Te întreb şi te rog totodată, vei voi să ne dai o mînă de ajutor să-i salvăm, ca un bun cavaler şi ca un bun englez ce te afli ?

— M-am legat prin jurămînt să o fac — răspunse cavalerul — dar aş voi să ştiu cine eşti, cine îmi cere ajutor în numele lor ?

— Sînt un om fără nume — răspunse pădureanul — dar sînt prietenul ţării mele şi al celora care-o iubesc. Trebuie să te mulţumeşti deocamdată cu această lămurire despre mine, mai cu seamă că şi dumneata doreşti să rămîi necunoscut. Crede totuşi că cuvîntul meu, o dată ce l-am dat, e la fel de sfînt ca şi acela al unui cavaler cu pinteni de aur.

— O cred cu dragă inimă — zise cavalerul. Sînt obişnuit să cercetez feţele oamenilor şi pot de aceea citi pe faţa ta cinste şi hotărîre. Nu-ţi voi mai pune deci nici o întrebare, ci te voi ajuta să redai libertatea acelor prizonieri urgisiţi. După aceea nădăjduiesc că ne vom despărţi mulţumiţi unul de celălalt, cunoscîndu-ne mai bine.

— Va să zică, am dobîndit un nou aliat ? îl întrebă pe Gurth măscăriciul, care, după ce-l ajutase pe călugăr să se îmbrace, venise în celălalt capăt al colibei şi auzise ultima parte a convorbirii. Nădăjduiesc că vitejia cavalerului va fi mai adevărată decît cuvioşia călugărului sau cinstea yeomanului, fiindcă, drept să-ţi spun, Locksley ăsta arată ca un geambaş înnăscut, iar călugărul ca un făţarnic pofticios.

— Ţine-ţi gura, Wamba — îl repezi Gurth — s-ar putea să fie aşa cum spui, dar chiar dac-ar veni încornoratul şi mi-ar da ajutor ca să-i scap pe Cedric şi pe domniţa Rowena, mă tem că n-aş fi destul de evlavios ca să mă lepăd de sprijinul lui şi să-l poftesc să se care.

Călugărul era acum îmbrăcat din cap pînă-n picioare ca un yeoman, cu sabie şi pavăză, cu arc şi tolbă şi cu halebardă falnică pe umăr. Ieşi din chilie în fruntea celorlalţi şi după ce zăvorî cu grijă uşa, ascunse cheia sub prag.

— Eşti în stare să faci o treabă bună, frate ? îl întrebă Locksley. Sau te pomeneşti că băutura îţi mai aleargă încă prin cap ?

— Ca să mă-nviorez cu totul mi-ar trebui doar o înghiţitură din fîntîna sfîntului Dunstan — răspunse călugărul. Îmi vîjîie capul şi mi se clatină o leacă picioarele, dar o să vedeţi că trece numaidecît.

Spunînd aceasta, se îndreptă spre fîntîna de piatră, în care şuvoiaşul cădea împroşcînd bulbuci ce scînteiau în razele albe ale lunii, şi sorbi îndelung, de parc-ar fi vrut să sece izvorul.

— Cînd ai mai băut vreodată atîta apă, cuvioase călugăr din Copmanhurst ? îl întrebă Cavalerul Negru.

— Niciodată, din ziua cînd nu ştiu cine mi-a spart polobocelul, lăsînd să curgă afară vinul şi silindu-mă astfel să nu mai beau nimic altceva decît apa asta din fîntîna patronului meu.

Cufundîndu-şi mîinile şi capul în fîntînă, călugărul se spălă şi înlătură astfel toate urmele petrecerii din acea noapte.

Înviorat şi limpezit la minte, veselul călugăr îşi învîrti deasupra capului halebarda cea grea, ţinînd-o cu trei degete, ca şi cum ar fi învîrtit o nuia de trestie.

— Unde-or fi ticăloşii ăia care răpesc fetele în chip silnic ? strigă el. Să mă ia naiba dacă n-oi fi în stare să dobor doisprezece dintre ei !

— Înjuri, preacuvioase ? se miră Cavalerul Negru.

— Nu mă mai călugări atîta — se răţoi pustnicul travestit. Pe sfîntul Gheorghe şi al său dragon, nu-s pustnic, atîta timp cît n-am rasa în spinare. Cînd port sumanul meu verde, beau, înjur şi fac curte fetelor, ca oricare din flăcăii care bat pădurile din West-Riding.

— Haide, gură-spartă ! îl repezi Lockesley. Taci odată, faci mai multă gălăgie decît o mănăstire întreagă în ajun de sărbătoare, cînd stareţul s-a dus la culcare. Haideţi şi voi, domnii mei, nu mai pierdeţi vremea vorbind atîta ! Haideţi, vă spun, trebuie să ne adunăm toate puterile, şi tot n-o să avem destule, pentru a lua cu asalt castelul lui Reginald Front-de-Boeuf !

— Cum ? se minună Cavalerul Negru. Oare Front-de-Boeuf e cel care a ţinut calea unor supuşi ai regelui, pe drumul regal ? A ajuns să prade şi să asuprească ?

— Totdeauna a asuprit — zise Locksley.

— Cît despre prădăciuni — spuse călugărul — mă îndoiesc că a fost vreodată măcar pe jumătate la fel de cinstit ca tîlharii pe care-i cunosc eu.

— Taci, călugăre,şi mişcă-te ! i-o tăie scurt yeomanul. Ai face mai bine să ne călăuzeşti spre locul de întîlnire, decît să rosteşti ceea ce nu se cuvine rostit. Ar fi mai înţelept şi mai cuviincios totodată.

„O, cîte ore și cîți ani s-au scurs
De cînd pe masa asta străluciră
Făclii sau lămpi, pe oameni luminîndu-i!
Îmi pare c-aud vremile străbune
Deasupra noastră murmurînd în golul
Acestor negre bolți, asemeni vocii
Acelora ce dorm de mult în cripte.“
Din Tragedia Orra

În timp ce se punea la cale această încercare de a veni în ajutorul lui Cedric și al însoțitorilor săi, oamenii înarmați care-i prinseseră îi mînau către cetățuia unde aveau de gînd să-i închidă. Se lăsa repede noaptea și tîlharii nu prea păreau să cunoască potecile pădurii. De aceea ei trebuiră să se oprească de multe ori, ba chiar o dată sau de două ori fură nevoiți să se întoarcă din drum, ca să poată merge mai departe.

Merseră așa, pe bîjbîite, pînă în zorii zilei următoare, cînd, o dată cu lumina, își recăpătară încrederea. În vreme ce cavalcada înainta cu repeziciune, între cele două căpetenii ale bandiților avea loc următorul dialog:

— E timpul să ne părăsești, sir Maurice — îi spunea templierul lui De Bracy — pentru a pregăti cea de-a doua parte a dramei pe care ai înscenat-o. Nu uita că trebuie să joci rolul cavalerului eliberator.

— Mi-am schimbat gîndul — îl vesti De Bracy — am să rămîn cu tine pînă cînd prada va fi pusă la adăpost în castelul lui Front-de-Boeuf. Acolo, mă voi înfățișa înaintea domniței Rowena fără mască și nădăjduiesc că va atribui pasiunii mele aprinse samavolnicia de care m-am făcut vinovat.

— Și ce anume te-a făcut să-ți schimbi gîndul? întrebă cavalerul templier.

— Asta nu te privește de fel — răspunse tovarășul său.

— Sper totuși, cavalere, că această schimbare nu se datorește vreunei bănuieli asupra intențiilor mele onorabile, bănuiala pe care desigur că Fitzurse a încercat să ți-o strecoare în suflet.

— Gîndurile mele îmi aparțin — îi întoarse vorba De Bracy. Se zice că diavolul rîde cînd un hoț fură pe un altul, însă se știe că de-ar fi să scuipe foc și pucioasă, tot n-ar izbuti să-l împiedice pe un templier să se poarte așa cum îi poruncește inima.

— Sau să-l împiedice pe căpetenia unei cete de mercenari să se teamă că un prieten și un camarad ar putea fi la fel de nedrept cu el, pe cît este el de nedrept cu toată lumea — ripostă templierul.

— Iată o învinuire fără rost și primejdioasă — răspunse De Bracy. Ajunge să-ți spun că eu cunosc prea bine moravurile Ordinului Templierilor și nu-ți voi da prilejul să mă duci de nas și să-mi smulgi frumoasa pradă pentru care mi-am pus viața în primejdie.

— Fleacuri — făcu templierul — ce motiv ai să te temi? Doar cunoști legămîntul ordinului nostru.

— Îl cunosc prea bine — zise De Bracy — dar știu și cum e ținut. Haida-de, cavalere templier, regulile galanteriei sînt tălmăcite cam liber în Palestina, și în cazul de față nu mă voi încrede cîtuși de puțin în conștiința ta.

— Află atunci adevărul — spuse templierul — află că puțin îmi pasă de frumoasa ta cu ochi albaștri. Se află printre prizonierii ăștia o fată care mi s-ar potrivi mult mai bine.

— Cum, te vei coborî oare pînă la o slujnică? se miră De Bracy.

— Nu, cavalere — răspunse templierul cu trufie. Pînă la slujnică nu mă voi coborî. Am eu printre prizonieri o perlă la fel de frumoasă ca și a ta.

— Sfinte Dumnezeule, te gîndești la frumoasa evreică? întrebă De Bracy.

— Și dacă m-aș gîndi, cine mă va împiedica? făcu Bois-Guilbert.

— Nimeni, pe cîte știu, afară doar de jurămîntul tău de burlăcie, sau, poate, conștiința ta se va ridica împotriva unei aventuri cu o evreică.

— În ce privește jurămîntul — zise templierul — marele nostru magistru mi-a dat o dezlegare, iar în ce privește conștiința, află că unui om care a omorît trei sute de sarazini nu i se cere să-și mărturisească toate micile păcate ca o fată de la țară cînd se spovedește prima oară, în ajun de sfînta Vineri.

— Văd că-ţi cunoşti bine de tot drepturile — făcu De Bracy. Totuşi puteam să jur că gîndurile tale se opresc mai mult asupra sacilor cu bani ai bătrînului cămătar decît asupra ochilor negri ai fiicei sale.

— Pot admira şi sacii, şi ochii — i-o întoarse templierul. În afară de asta, bătrînul evreu e prada mea doar pe jumătate. Cealaltă jumătate i se cuvine lui Front-de-Boeuf, care n-o să ne lase să-i folosim castelul fără nici o chirie. Vreau neapărat ca de pe urma acestei aventuri să mă aleg cu ceva care să fie în întregime al meu, şi m-am oprit asupra frumoasei evreice. Acum, că-mi cunoşti gîndul, nu-i aşa că te întorci la planul de la-nceput? După cum vezi, n-ai de ce să te temi de vreun amestec din partea mea.

— Nu — se încăpăţînă De Bracy — voi rămîne lîngă prada mea. Ceea ce spui tu e foarte adevărat, dar nu-mi plac privilegiile dobîndite cu voia Marelui Magistru şi nici meritele cîştigate prin măcelărirea a trei sute de sarazini. Dezlegarea de care vorbeai te face desigur să nu-ţi frămînţi prea din cale-afară cugetul, cînd e să săvîrşeşti păcate mărunte.

În vreme ce avea loc această convorbire, Cedric se străduia să afle de la paznicii săi cine erau şi ce aveau de gînd.

— Arătaţi a englezi, şi cu toate astea, sfinte Dumnezeule, vă apucaţi să prădaţi nişte compatrioţi de-ai voştri, de parc-aţi fi normanzi sadea! Te pomeneşti că-mi sînteţi vecini şi, deci prieteni, căci, care din vecinii mei englezi ar avea temei să nu-mi fie prieten? Vă spun, yeomeni, că şi acei dintre voi care au fost înfieraţi ca proscrişi s-au bucurat de ocrotirea mea, deoarece mi-a fost milă de suferinţele lor şi am blestemat totdeauna pe nobilii care-i asupreau. Atunci, ce vreţi de la mine? În ce fel vă poate sluji samavolnicia asta? Prin purtarea voastră sînteţi mai răi decît fiarele, vreţi oare să semănaţi cu ele chiar şi prin muţenia voastră?

Dar Cedric îşi răcea gura de pomană, căci paznicii săi aveau destule temeiuri să păstreze o tăcere pe care nici mînia, nici argumentele lui nu-i puteau îndupleca s-o rupă. Ei urmară aşadar să-l tîrască după ei, mergînd cu paşi iuţi, pînă ce, la capătul unei poteci străjuite de copaci falnici, apăru Torquilstone, străvechiul castel al lui Reginald Front-de-Boeuf. Era o fortăreaţă de mărime mijlocie, alcătuită dintr-un donjon, adică un turn pătrat şi înalt, împrejmuit de clădiri mai scunde, în jurul cărora se întindea curtea interioară. Un şanţ adînc, umplut cu apa unui pîrîiaş din apropiere, trecea jur împrejurul zidului exterior. Front-de-Boeuf, a cărui fire arţăgoasă îl făcea să se ia deseori la harţă cu duşmanii săi, clădise turnuri şi pe zidul exterior, pentru a-l apăra din toate părţile, şi sporise astfel simţitor tăria castelului său. Intrarea în castel, aşa cum se obişnuia pe vremea aceea, se făcea pe sub bolta unui „barbioan", în creştetul căruia se afla, la fiece colţ, cîte un turnuleţ de apărare.

În clipa în care zări turnurile castelului lui Front-de-Boeuf ridicîndu-şi crenelurile sure şi năpădite de muşchi în lumina strălucitoare a soarelui de dimineaţă, deasupra pădurilor dimprejur, Cedric înţelese limpede pricina nenorocirii sale.

— Am fost nedrept — zise el — faţă de tîlharii şi haiducii din aceste păduri, cînd am bănuit că banditii ăştia fac parte din cetele lor. E ca şi cum aş fi luat vulpile de prin coclaurile noastre drept lupi hulpavi din ţara franţuzilor. Spuneţi-mi, cîinilor, ce vrea stăpînul vostru de la mine, viaţa sau averea? I se pare că e prea mult ca doi saxoni, eu şi nobilul Athelstane, să aibă pămînturi în ţara care a fost cîndva a seminţiei noastre? Omorîţi-ne şi desăvîrşiţi-vă astfel samavolnicia, luîndu-ne viaţa, aşa cum ne-aţi răpit la început libertatea. Dacă Cedric Saxonul nu poate mîntui Anglia, e dornic să-şi dea viaţa pentru ea. Spuneţi-i stăpînului vostru cu apucături de tiran că-i cer un singur lucru: s-o lase pe domniţa Rowena să plece cu cinstea nepîngărită. E femeie şi n-are de ce să se teamă de ea, iar prin moartea noastră nu va mai rămîne nimeni care să lupte pentru ea, pentru cauza ei.

Paznicii rămaseră la fel de muţi la aceste vorbe ca şi la cele de mai înainte. Ajunseră între timp în faţa porţii castelului. De Bracy sună de trei ori din corn, iar arcaşii şi arbaletierii, care, la apropierea lor, se arătaseră pe zid, se grăbiră să coboare puntea şi să-i lase înăuntru. Paznicii îi siliră pe prizonieri să descalece şi-i petrecură într-o încăpere, unde li se oferi o gustare, de care nimeni în afară de Athelstane, nu simţi dorinţa să se atingă. Dar nici coborîtorul lui Edward Confesorul nu avu răgazul să se înfrupte din mîncărurile puse dinaintea lui, căci paznicii le dădură a înţelege, lui şi lui Cedric, că urmau să fie închişi şi despărţiţi astfel de Rowena. Orice împotrivire se dovedi zadarnică; cei doi fură

siiţi să intre într-o încăpere largă, a cărei boltă era sprijinită pe coloane butucănoase, în stil saxon, şi care semăna cu sălile de mese şi arhondaricurile ce mai pot fi văzute şi astăzi în aripile cele mai vechi ale străvechilor mănăstiri ale Angliei.

Domniţa Rowena fu apoi despărţită de slujitoarele ei şi condusă, cuviincios, ce e drept, dar fără să fie întrebată, într-o încăpere singuratică. Aceeaşi favoare îngrijorătoare fu acordată şi Rebeccăi, în ciuda rugăminţilor tatălui ei, care, în deznădejdea ce-l cuprinsese, oferea chiar şi bani pentru ca fiică-sa să poată sta împreună cu el.

— Păgîn ticălos — îl repezi unul din paznicii săi — cînd ai să-ţi vezi văgăuna, n-ai să mai vrei s-o împarţi cu fiică-ta!

Şi fără alte vorbe, bătrînul evreu fu împins într-o altă direcţie decît ceilalţi prizonieri. Slujitorii, cercetaţi şi dezarmaţi cu grijă, fură închişi într-o altă parte a castelului, iar Rowenei i se refuză pînă şi mîngîierea pe care ar fi aflat-o în tovărăşia slujnicei sale Elgitha.

Încăperea în care fuseseră închişi cei doi fruntaşi saxoni — căci spre ei ne îndreptăm mai întîi luarea-aminte — era folosită ca un fel de cameră de gardă, deşi fusese cîndva marea sală a castelului. Ea slujea acum unor scopuri mai mărunte, deoarece actualul stăpîn al castelului, pe lîngă alte adăugiri făcute rezidenţei sale senioriale de dragul confortului, securităţii sau frumuseţii, clădise o sală nouă şi largă, al cărei tavan boltit era sprijinit pe coloane mai elegante şi mai zvelte, şi care era împodobită bogat, în stilul arhitectonic introdus de normanzi încă pe vremea aceea.

Cedric se plimba de colo pînă colo prin încăpere, pradă unor gînduri amare asupra trecutului şi prezentului, în vreme ce tovarăşul său, înlocuind răbdarea şi filozofia cu o mare nepăsare, se simţea la adăpost de orice neplăceri, în afară de acelea ale clipei de faţă. De altfel le resimţea atît de puţin chiar şi pe acestea din urmă, încît doar din cînd în cînd catadicsea să răspundă la cuvintele aprige şi mînioase ale lui Cedric.

— Da — spunea Cedric, mai mult pentru sine decît pentru Athelstane — chiar în această sală, tatăl meu a benchetuit cu Torquil Wolfganger, cînd l-a primit pe viteazul şi nefericitul Harold, care înainta atunci împotriva norvegienilor uniţi cu rebelul Tosti. În această sală a dat Harold

mărinimosul său răspuns trimisului fratelui său răzvrătit. L-am văzut adesea pe tatăl meu aprinzîndu-se cînd îmi povestea istoria asta. Trimisul lui Tosti fusese tocmai primit şi sala asta largă abia putea cuprinde mulţimea de nobili saxoni care ciocneau cupe cu vin roşu ca sîngele în jurul monarhului lor.

— Nădăjduiesc — rosti Athelstane, oarecum mişcat de această parte a discursului prietenului său — nădăjduiesc că n-au să uite să ne trimită la amiază nişte vin şi ceva de-ale gurii. La prînzişor n-am avut vreme nici să răsuflăm, şi mie nu-mi prieşte niciodată mîncarea cînd o înghit îndată după ce descalec, măcar că doctorii recomandă lucrul acesta.

Cedric urmă să istorisească, fără a lua în seamă observaţia prietenului său:

— Trimisul lui Tosti păşi în sală fără să fie tulburat de privirile încruntate ale celor din jur, şi cînd ajunse în faţa tronului regelui Harold, se înclină adînc. „Maiestate — spuse el — ce-l aşteaptă pe fratele dumneavoastră Tosti, dacă depune armele şi vă cere pace?" — „Dragostea unui frate şi frumosul comitat Northumberland" — răspunse mărinimosul Harold. — „Dar dacă Tosti va primi aceste condiţii — urmă trimisul — ce pămînturi îi veţi da credinciosului său aliat, Hardrada, regele Norvegiei?" — „Şapte coţi de pămînt englezesc — răspunse Harold aprig — sau, fiindcă se zice că Hardrada e un uriaş, s-ar putea să-i mai dăm încă două trei palme de pămînt". Sala răsună de aclamaţii şi cupele fură umplute în cinstea norvegianului, căruia îi urară să intre cît mai curînd în stăpînirea pămîntului său englezesc.

— M-aş fi alăturat din toată inima acestei închinări, căci mi s-a lipit limba de cerul gurii — spuse Athelstane.

— Trimisul, încurcat — îşi urmă Cedric cu însufleţire povestirea, deşi aceasta nu-l interesa cîtuşi de puţin pe interlocutorul său — se retrase pentru a duce lui Tosti şi aliatului său răspunsul prevestitor de rele dat de fratele său jignit. Atunci, depărtatele turnuri din York şi apele însîngerate ale Derwent-ului fură martore ale acelei bătălii cumplite, în care, după ce au arătat o vitejie fără seamăn, regele Norvegiei şi Tosti au pierit laolaltă cu zece mii dintre cei mai bravi războinici ai lor. Cine ar fi putut crede că în mîndra zi cînd această bătălie a fost cîştigată, acelaşi vînt care flutura flamurile triumfătoare ale saxonilor umfla totodată pînzele co-

răbiilor normande, îndreptîndu-le către blestematele coaste ale Sussex-ului ? Cine ar fi putut crede că, în cîteva zile, Harold nu avea să mai stăpînească din regatul său decît acea parte pe care, în mînia sa, o hărăzise cotropitorului norvegian ? Şi cine ar fi putut crede că tu, nobile Athelstane, în vinele căruia curge sîngele lui Harold, şi eu, al cărui tată nu era dintre cei mai slabi apărători ai coroanei saxone, vom fi prizonierii unui normand ticălos, chiar în sala în care strămoşii noştri au dat acel ilustru banchet ?

— E destul de trist — răspunse Athelstane — dar nădăjduiesc că n-au să ne ceară o răscumpărare prea mare. Oricum, nu cred că au de gînd să ne lase să murim de foame. Şi totuşi, deşi a trecut de mult ora prînzului, nu-i văd să facă pregătiri pentru masa noastră. Uită-te pe fereastră, nobile Cedric, şi vezi după razele soarelui dacă nu a trecut de amiază.

— O fi trecut pesemne — răspunse Cedric — dar nu pot să privesc aceste ferestre zăbrelite fără ca ele să-mi trezească alte gînduri decît cele legate de clipa de faţă şi de suferinţele ei. Nobilul meu prieten, cînd a fost meşterită această fereastră, vitejii noştri strămoşi nu cunoşteau nici arta făuririi sticlei şi nici cea a vopsirii ei. Mîndru cum era, tatăl lui Wolfganger a adus un meşter din Normandia pentru a-i împodobi sala cu aceste geamuri care împrăştie lumina aurie a zilei binecuvîntate de Domnul într-o sumedenie de culori fantastice. Străinul a venit aici fără o lescaie, era un cerşetor slugarnic şi linguşitor, gata să-şi scoată pălăria în faţa celui de pe urmă slujitor al casei. S-a întors acasă la el trufaş şi ghiftuit, pentru a vorbi hulpavilor săi compatrioţi despre bogăţia şi simplicitatea nobililor saxoni — nebunie curată, Athelstane, nebunie prevăzută de mult de către acei urmaşi ai lui Hengist şi ai curajoaselor sale triburi, care şi-au păstrat datinile atît de curat. Am făcut din aceşti străini nişte prieteni, ne-am deschis sufletul în faţa lor, am împrumutat de la ei artele şi meşterii lor şi am dispreţuit simplitatea şi curajul cu care s-au apărat bravii noştri strămoşi, şi astfel, cu mult înainte de a cădea doborîţi de armele normanzilor, ne-am lăsat cotropiţi de artele lor. Vai, cu mult mai bune erau bucatele noastre, mîncate în pace şi libertate, decît bunătăţile costisitoare, de dragul cărora am ajuns robi ai cuceritorilor străini !

— În clipa de faţă — răspunse Athelstane — mi s-ar părea o trufanda chiar şi mîncarea cea mai de rînd. Şi mă uimeşte, nobile Cedric, că ţii atît de bine minte faptele trecutului, cînd uiţi, pe cît se pare, pînă şi ora prînzului.

— Degeaba îi vorbeşti ăstuia despre altceva decît despre burtă ! mormăi înciudat Cedric. Sufletul lui Canut cel viteaz a pus stăpînire pe el şi nu cunoaşte altă plăcere decît să se ghiftuiască, să se îmbete şi să mai ceară încă. Vai ! exclamă el, privindu-l cu milă pe Athelstane. Cînd te gîndeşti că o minte atît de întunecată sălăşluieşte într-un trup atît de frumos ! Cînd te gîndeşti că o misiune atît de măreaţă cum este renaşterea Angliei atîrnă de o balama atît de şubredă ! Dacă s-ar căsători cu Rowena, sufletul ei nobil şi generos ar mai putea trezi însuşirile bune adormite în acest trup. Dar cum să ating acest ţel, atîta vreme cît Rowena, Athelstane şi eu însumi sîntem prizonierii unui tîlhar necruţător ? Şi s-ar putea ca libertatea să ni se fi răpit tocmai pentru că tîlharii îşi dau seama de primejdia pe care libertatea noastră ar putea s-o însemne pentru cei ce-au uzurpat drepturile poporului englez.

În vreme ce saxonul era cufundat în aceste gînduri dureroase, uşa temniţei se deschise şi înăuntru păşi un paj, care ţinea în mînă o nuia albă. Călca plin de importanţă, urmat de patru slujitori, care purtau o masă plină de talgere ; priveliştea şi mirosul acestora îi apărură de îndată lui Athelstane ca o mîngîiere pentru toate neplăcerile prin care trecuse. Slujitorii care aduseseră acest ospăţ purtau măşti şi mantale.

— Ce-i vicleimul ăsta ? întrebă Cedric. Nu cumva credeţi că nu ştim ai cui prizonieri sîntem, cînd ne aflăm în castelul stăpînului vostru ? Spuneţi-i — urmă el, dorind să se folosească de acest prilej pentru a începe tratative în vederea punerii sale în libertate — spuneţi-i stăpînului vostru, Reginald Front-de-Boeuf, că nu înţelegem ce temei poate avea să ne răpească libertatea, în afară de samavolnica sa dorinţă de a se îmbogăţi pe socoteala noastră. Spuneţi-i că ne supunem lăcomiei sale, cum ne-am supune în împrejurări asemănătoare unor tîlhari de codru. Să ne înştiinţeze ce preţ cere pentru libertatea noastră şi i-l vom plăti, dacă, bineînţeles, preţul acesta va fi pe măsura mijloacelor noastre.

Pajul îşi înclină capul fără să răspundă.

— Şi mai spuneţi-i lui Reginald Front-de-Boeuf — vorbi Athelstane — că îi trimit sfidarea mea şi îl provoc la luptă pe viaţă şi pe moarte, fie călare, fie pe jos, în orice loc prielnic, la opt zile din ziua cînd ne va reda libertatea, luptă pe care, dacă e adevărat cavaler, nu va cuteza s-o refuze sau s-o amîne, în aceste împrejurări.

— Voi aduce la cunoştinţa cavalerului sfidarea dumneavoastră — răspunse pajul. Pînă atunci, vă las să prînziţi.

Provocarea lui Athelstane suna cam ciudat în gura unui om atît de şovăitor, iar efectul ei era simţitor micşorat de faptul că tocmai în acea clipă, cel ce-o rostea se trudea din greu cu un dumicat uriaş, care dădea de lucru ambelor fălci deodată. Totuşi cuvintele lui Athelstane fură primite de Cedric ca o dovadă de netăgăduit că bărbăţia se trezea din nou în sufletul tovarăşului său, care începuse să-l cam scoată din fire prin nepăsarea lui, în ciuda respectului ce-l purta înaltei sale obîrşii. În semn de aprobare, Cedric strînse cu căldură mîna lui Athelstane, dar se simţi întrucîtva îndurerat cînd îl auzi spunînd că „ar fi gata să se bată cu doisprezece inşi ca Front-de-Boeuf, dacă în felul acesta şi-ar putea grăbi ieşirea dintr-o temniţă unde se punea atîta usturoi în supă". Trecînd peste această răbufnire a firii leneşe şi lacome a lui Athelstane, Cedric se aşeză în faţa lui şi dovedi în curînd că, dacă nenorocirile prin care trecea ţara sa erau în stare să-i alunge din minte gîndul mîncării atîta vreme cît masa era goală, totuşi, din clipa în care mîncarea se afla pe masă, pofta străbunilor săi saxoni se trezea în el, în rînd cu celelalte însuşiri moştenite de la aceştia.

Prizonierii abia începuseră să se bucure de masa lor, cînd sunetul unui corn le abătu atenţia de la această temeinică îndeletnicire. Cornul răsună de trei ori, şi atît de puternic, încît ai fi zis că-i chemarea unui cavaler din poveste, care descalecă în faţa vreunui castel fermecat, făcînd ca sălile şi turnurile, crenelurile şi turlele acestuia să se destrame ca pîcla zorilor. Saxonii săriră de la masă şi se repeziră la fereastră, dar rămaseră cu buzele umflate, deoarece fereastra dădea spre curtea castelului, pe cînd sunetul venea de dincolo de zidurile lui. Totuşi sunetul acesta părea să aibă o însemnătate deosebită, căci la auzul lui în castel se stîrni o tulburare grozavă.

CAPITOLUL XXII

„Ah, fiica mea, ducaţii mei, ah, fiica mea,
Ah, ducaţii mei creştineşti!
Dreptate, legi! Ah, fiica mea, ducaţii mei!"
Neguţătorul din Veneţia

Să-i părăsim pe fruntaşii saxoni, care se întoarseră la ospăţul lor de îndată ce curiozitatea nesatisfăcută le îngădui să asculte din nou chemarea poftei pe jumătate săturate, şi să pătrundem cu privirea în cotlonul îngrozitor în care fusese închis Isaac din York. Sărmanul evreu fusese aruncat în grabă într-o temniţă boltită a castelului, a cărei podea se afla cu mult sub nivelul solului şi care era plină de umezeală, fiind aşezată mai jos chiar decît şanţul ce împrejmuia castelul. Singura lumină care pătrundea acolo se strecura prin vreo două ferestrui, pe care prizonierul nu le putea atinge cu mîna, atît de sus erau. Aceste ferestrui nu lăsau să pătrundă, chiar şi la amiază, decît o lumină tulbure şi tremurătoare, care se preschimba într-o întunecime deplină, cu mult înainte ca restul castelului să fie văduvit de binecuvîntata lumină a zilei. Lanţurile şi cătuşele puse altor prizonieri, de la care temnicerii se aşteptaseră la încercări de evadare, atîrnau ruginite pe pereţii temniţei, iar în inelele unuia din aceste lanţuri rămăseseră două oase putrede, ce păreau să fi fost cîndva ale unui picior de om, ca şi cum prizonierul nu fusese ţinut acolo numai ca să moară, ci şi ca să putrezească.

La un capăt al acestei încăperi îngrozitoare se afla un grătar mare, deasupra căruia erau întinşi cîţiva drugi de fier pe jumătate mîncaţi de rugină.

Întreaga înfăţişare a temniţei ar fi putut înspăimînta chiar o inimă mai tare decît aceea a lui Isaac, deşi acesta părea să fie mai liniştit acum, în faţa primejdiei apropiate, decît atunci cînd pricina spaimei lui era încă depărtată. Vînătorii încercaţi spun că iepurele e mai îngrozit cînd e fugărit de ogari, decît atunci cînd se zbate în ghearele lor[1]. Probabil că evreii, prin

[1] Nota bene: Nu garantăm cîtuşi de puţin exactitatea acestui amănunt de istorie naturală, pe care-l citām pe temeiul Manuscrisului Wardour. (N.A.)

însuşi faptul că aveau deseori prilejul să se teamă de oamenii în mijlocul cărora trăiau, erau oarecum pregătiţi sufleteşte pentru a îndura tot felul de samavolnicii, aşa încît nici o agresiune nu putea stîrni în ei acea uimire, care, dintre toate caracteristicile groazei, este cea mai distrugătoare. De altfel, Isaac nu se afla pentru prima oară într-o situaţie atît de primejdioasă. El avea o experienţă destul de îndelungată în această privinţă şi trăgea nădejdea că va izbuti şi de data asta să scape din ghearele agresorului. Mai presus de orice, însă, avea de partea lui îndărătnicia neamului său şi acea hotărîre neînduplecată cu care izraeliţii s-au resemnat de atîtea ori la chinurile cele mai groaznice la care erau supuşi, mai degrabă decît să mulţumească poftele tiranilor lor, făcîndu-le pe voie.

Cu hainele strînse sub el, pentru a-şi feri mădularele de umezeala podelei, Isaac şedea într-un colţ al temniţei, hotărît să opună o rezistenţă pasivă. Cum şedea aşa, cu mîinile împreunate, cu părul vîlvoi şi barba răvăşită, în caftanul îmblănit şi cu tichia înaltă pe cap, în lumina aceea tulbure şi frîntă, ar fi putut inspira un studiu lui Rembrandt, dacă celebrul pictor ar fi trăit pe vremea aceea. Evreul rămase aşa aproape trei ore, fără să se mişte, pînă ce auzi zgomot de paşi pe scara ce ducea spre temniţă. Zăvoarele scrîşniră, balamalele scîrţîiră şi prin portiţa deschisă intră Reginald Front-de-Boeuf, urmat de doi sclavi sarazini de-ai templierului.

Front-de-Boeuf, un bărbat înalt şi puternic, care-şi petrecuse viaţa în războaie şi într-o sumedenie de certuri şi lupte cu baronii feudali, şi care nu şovăise niciodată să se folosească de toate mijloacele spre a-şi spori puterea, avea o faţă aidoma firii sale. Trăsăturile ei exprimau cu putere pasiunile diabolice şi sălbatice ale sufletului său. Cicatricele care-i brăzdau faţa ar fi putut stîrni simpatie şi veneraţie pentru vitejia pe care o întruchipau, dac-ar fi împodobit o faţă cu altfel de trăsături. La Front-de-Boeuf, însă, aceste cicatrice nu făceau decît să sporească aerul înfricoşător al feţei sale şi groaza stîrnită de simpla lui prezenţă. Cumplitul baron era îmbrăcat într-o haină de piele lipită pe trup şi roasă de armură. Nu avea asupra lui nici o armă în afară de un jungher pe care-l purta la cingătoare şi care slujea ca să ţină în cumpănă mănunchiul de chei ruginite ce-i atîrnau în partea dreaptă.

Sclavii negri care-l însoţeau pe Front-de-Boeuf îşi lepădaseră straiele strălucitoare şi erau îmbrăcaţi acum în nădragi şi surtuce de pînză aspră, cu mînecile suflecate deasupra capului, asemenea măcelarilor în clipa cînd se pregătesc să-şi înceapă treaba la abator. Fiecare ţinea în mînă un paneraş. După ce intrară în temniţă, rămaseră la uşă pînă ce Front-de-Boeuf o închise şi o zăvorî cu mîna lui. După ce luă această măsură de prevedere, el păşi încet prin încăpere spre evreu, asupra căruia îşi fixase privirile, ca şi cum ar fi vrut să-l ţintuiască la pămînt întocmai cum unele fiare îşi fascinează prada înainte de a o sfîşia. Părea într-adevăr că ochii întunecaţi şi răi ai lui Front-de-Boeuf aveau ceva din această putere asupra nefericitului său prizonier. Evreul şedea cu gura căscată şi cu ochii aţintiţi asupra cumplitului baron, încercînd o groază atît de sălbatică, încît ai fi zis că trupul i se chircea aievea sub căutătura cruntă şi ucigătoare a normandului. Nefericitul Isaac nu numai că pierdu puterea de a se ridica pentru a face temenelile la care-l povăţuia groaza, dar nu mai fu în stare nici să-şi scoată tichia, nici să ceară îndurare, într-atît îl tulburase gîndul că îl păşteau cazne grele şi chiar moartea.

Pe de altă parte, trupul impunător al normandului părea să se dilate, crescînd mereu, asemenea unui vultur care se umflă în pene în clipa în care se pregăteşte să se năpustească asupra prăzii sale lipsite de apărare. Se opri la trei paşi de colţul în care nefericitul evreu se ghemuise parcă pentru a ocupa un cît mai mic spaţiu şi făcu semn cu mîna unuia dintre sclavi să se apropie. Sclavul negru se apropie, şi scoţînd din paner o terezie mare şi mai multe greutăţi, le aşeză la picioarele lui Front-de-Boeuf, întorcîndu-se apoi cuviincios lîngă tovarăşul său.

Mişcările acestor oameni erau încete şi grave, ca şi cum ar fi fost apăraţi de presimţirea unor grozăvii fără seamăn. Front-de-Boeuf ţinu să facă el însuşi începutul, adresîndu-se astfel nefericitului său captiv cu un glas adînc şi solemn, care trezi ecourile jalnice ale temniţei boltite:

— Cîine blestemat, de neam blestemat, vezi tu terezia aceasta?

Nefericitul evreu îngăimă un „da" abia auzit.

— Pe această terezie ai să-mi cîntărești o mie de livre de argint, potrivit etalonului de la Turnul Londrei — tună neîndurătorul baron.

— Sfinte Abrahame! izbucni evreul, regăsindu-și în deznădejdea sa glasul. Cine a mai auzit de o asemenea cerere? Cine a mai auzit de o sumă așa de mare, ca o mie de livre de argint? Nici chiar în poveștile menestrelilor nu s-a mai pomenit așa ceva! Ochii cărui om au fost oare bucurați vreodată de priveliștea unei asemenea comori? Între zidurile York-ului, chiar de-ați scotoci casa mea și casele tuturor fraților mei, nu veți găsi nici măcar a zecea parte din suma uriașă despre care vorbiți.

— Sînt un om înțelegător — răspunse Front-de-Boeuf — și dacă nu se găsește argint, mă mulțumesc și cu aur. Pentru fiecare șase livre de argint, ai să-mi dai cîte o marcă de aur, dacă vrei să-ți scapi hoitul păgîn de o pedeapsă cum nici în vis n-ai văzut.

— Fie-ți milă de mine, nobile cavaler! se căină Isaac. Sînt un om bătrîn, sărac și lipsit de apărare. Ar fi nevrednic de dumneata să mă dobori. E o faptă nevrednică să strivești un vierme.

— Bătrîn se prea poate să fii, spre rușinea smintiților care ți-au îngăduit să încărunțești în camătă și înșelăciune — răspunse cavalerul. Slab îi fi tu, firește, căci un evreu cu inimă și cu putere nu s-a mai văzut. Dar bogat se știe că ești.

— Îți jur, nobile cavaler, îți jur pe legea mea și pe credința noastră a amîndurora!

— Nu jura strîmb — îi taie vorba normandul — și nu-ți pecetlui soarta prin încăpățînarea ta, pînă ce nu vei pricepe ce soartă te așteaptă. Nu crede că-ți vorbesc doar ca să te bag în sperieți și ca să mă folosesc de lașitatea josnică pe care ai moștenit-o de la strămoșii tăi. Îți jur pe ceea ce tu nu crezi, pe evanghelia bisericii noastre și pe cheile ce i-au fost date pentru a lega și dezlega, că ceea ce am hotărît nu poate fi schimbat. Temnița asta nu-i un loc de glumit. Prizonieri de o mie de ori mai aleși ca tine au pierit între aceste ziduri și soarta lor a rămas în veci necunoscută. Însă pe tine te așteaptă o moarte înceată și chinuitoare, pe lîngă care moartea lor a fost o adevărată fericire.

Cavalerul făcu din nou semn sclavilor să se apropie și le spuse ceva încet, în graiul lor, căci fusese și el în Palestina,

unde deprinsese pesemne meșteșugul cruzimii. Sarazinii scoaseră din panerele lor o grămăjoară de mangal, o pereche de foale și o cană cu ulei. Unul din ei scăpără un amnar, iar celălalt așeză mangalul sub grătarul ruginit despre care am vorbit mai înainte și începu să sufle în foale, pînă ce cărbunii se încinseră, dînd o lumină roșiatică.

— Vezi tu, Isaac, șirul ăsta de drugi de fier de deasupra cărbunilor aprinși? urmă Front-de-Boeuf. Pe patul ăsta fierbinte vei fi culcat, despuiat de haine, ca și cum ai fi întins pe un pat de puf. Unul din sclavii ăștia va avea grijă ca focul să ardă mereu sub tine, în timp ce celălalt îți va unge mădularele cu ulei, ca să nu te mistui prea repede. Și acum, hai, alege între patul ăsta de jăratic și plata a o mie de livre de argint, căci, pe capul tatălui meu, n-ai altceva de ales!

— E cu neputință — strigă nefericitul evreu — e cu neputință să fie adevărat! Bunul Dumnezeu n-a zămislit niciodată o inimă în stare de o asemenea cruzime!

— Nu crede asta, Isaac — spuse Front-de-Boeuf. Te înșeli amarnic. Îți închipui cumva că eu, care am văzut un oraș pustiit, în care mii de creștini compatrioți de-ai mei au pierit de sabie, de apă și de foc, mă voi abate de la țelul meu la auzul țipetelor și văicărelilor unui singur evreu nenorocit? Sau crezi poate că sclavii aceștia negri, care n-au nici patrie, nici lege, nici conștiință, și care nu ascultă decît de voința stăpînului lor, crezi poate că oamenii aceștia care la un semn de-al lui sînt în stare să folosească otrava, rugul, pumnalul sau ștreangul, crezi poate că ei vor avea milă, cînd nici măcar nu înțeleg limba în care li se va cere îndurare? Fii înțelept, bătrînule, renunță la o parte din bogățiile tale, plătește unui creștin o fărîmă din ceea ce ai dobîndit prin camăta luată celor de aceeași credință cu el. Prin șiretenie îți vei umple în curînd la loc punga astfel golită, dar nu se află pe lume medic sau leac în stare să-ți redea pielea și trupul mistuit pe acești drugi de fier. Hai, plătește-ți răscumpărarea și bucură-te că la prețul ăsta poți ieși dintr-o temniță ale cărei taine puțini dintre prizonierii vîrîți aci au ieșit să le dezvăluie. Nu-mi mai stric gura de pomană cu tine, alege între banii tăi și carnea și sîngele tău. După cum vei alege, așa îți va fi soarta.

— Așa să mă ajute Abraham, Iacob și toți părinții neamului meu — se jură Isaac — cum nu pot face nici o alegere,

fiindcă n-am mijloacele să-ţi îndeplinesc cererea. E peste puterile mele !

— Pune-ţi mîna pe el şi dezbrăcaţi-l, sclavilor ! rosti cavalerul. N-au decît să-l ajute, dacă pot, toţi părinţii neamului lui !

Sclavii, care se călăuzeau mai degrabă după privirile şi gesturile baronului, decît după cuvintele sale, înaintară din nou, puseră mîna pe nenorocitul Isaac, îl ridicară de pe jos şi, ţinîndu-l strîns între ei, aşteptară semnalul neînduplecatului baron. Nefericitul evreu se uita ţintă la feţele lor şi la aceea a lui Front-de-Boeuf, în nădejdea că va descoperi pe ele vreo urmă de milă, dar faţa baronului nu lăsa să se vadă decît acelaşi zîmbet rece, posomorît şi zeflemitor, care vestise începutul cruzimii sale, iar ochii sălbatici ai sarazinilor, rostogolindu-se crunt sub sprîncenele lor negre şi părînd şi mai fioroşi cînd dezvăluiau albul din jurul pupilelor, trădau mai degrabă plăcerea tainică pe care o aşteptau de la apropiata schingiuire, decît scîrba de o săvîrşi. Evreul se uită apoi la rugul aprins pe care urma să fie culcat şi, nevăzînd nici o posibilitate de a-l îndupleca pe călău, dîrzenia lui se muie.

— Am să plătesc — spuse el — cele zece mii de livre de argint... Adică — adăugă după o clipă de tăcere — am să-i plătesc cu ajutorul fraţilor mei, căci va trebui să cer pomană ca un cerşetor la uşa sinagogii noastre, ca să pot strînge o sumă atît de uriaşă. Cînd şi unde trebuiesc predaţi banii ?

— Aici — răspunse Front-de-Boeuf — aici va trebui să mi-i aduci, o să-i cîntărim şi o să-i numărăm chiar aici, pe podeaua acestei temniţe. Îţi închipui cumva că am să te las să pleci de aici, înainte de a avea în mînă răscumpărarea ?

— Şi ce garanţie am că mi se va da drumul după plata răscumpărării ? întrebă evreul.

— Cuvîntul de onoare al unui senior normand, sclavule cămătar — răspunse Front-de-Boeuf. Onoarea unui nobil normand e mai curată decît aurul şi argintul tău şi al întregului tău neam.

— Să-mi fie cu iertare, nobile senior — făcu Isaac cu sfială — dar de ce să mă-ncred eu pe de-a-ntregul în cuvîntul de onoare al unui om care nu crede cîtuşi de puţin într-al meu ?

— Pentru că n-ai încotro, jidove — se burzului cavalerul. Dacă tu ai fi acum în York, la tejgheaua ta, iar eu ţi-aş cere un împrumut de şekeli, atunci tu ai fi cel care ar hotărî ziua plăţii şi zălogul. Dar aici e tejgheaua mea. Aici te ţin în mînă şi nu vreau să mă înjosesc repetîndu-ţi condiţiile în care-ţi poţi redobîndi libertatea.

Evreul gemu.

— Îngăduie-mi barem ca o dată cu mine să-şi recapete libertatea şi tovarăşii mei de drum. Ei m-au dispreţuit ca evreu, dar li s-a făcut milă de deznădejdea mea, şi, fiindcă s-au oprit din drum ca să mă ajute, o parte din nenorocirea mea s-a abătut şi asupra lor. Şi-apoi, s-ar putea să contribuie şi ei cu ceva la răscumpărarea mea.

— Dacă vorbeşti cumva despre bădăranii ăia saxoni, răscumpărarea lor atîrnă de alte condiţii decît a ta. Vezi-ţi de treburile tale, evreule, nu te băga în ale mele.

— Va să zică — întrebă Isaac — o să fiu pus în libertate numai eu şi cu prietenul meu rănit ?

— A cîta oară să-ţi spun, fiu al lui Izrael, că nu trebuie să-ţi bagi nasul în treburile altora, ci să-ţi vezi numai de-ale tale. De vreme ce ţi-ai făcut alegerea, nu mai rămîne decît să-ţi plăteşti răscumpărarea, şi asta cît mai grabnic.

— Dar, ascultă-mă — se milogi evreul — ascultă-mă, de dragul averii pe care vrei s-o dobîndeşti pe socoteala...

Aici se opri, de teamă să nu-l scoată din sărite pe cumplitul normand. Dar Front-de-Boeuf rîse doar şi întregi el însuşi fraza pe care evreul şovăise s-o sfîrşească :

— Pe socoteala conştiinţei mele, vrei să zici, Isaac. Vorbeşte deschis, ţi-am mai spus că-s un om înţelegător. Pot să îndur mustrările unuia care pierde, chiar cînd acesta e evreu. Ai fost mai puţin răbdător, Isaac, cînd l-ai dat în judecată pe Jacques Fitzdotterel, pentru că te-a făcut de cămătar sugător de sînge, după ce i-ai măcinat averea cu camăta ta.

— Jur pe Talmud — exclamă evreul — că înălţimea ta se înşală în această privinţă ! Fitzdotterel a ridicat asupra mea pumnalul în propria mea casă, pentru că l-am rugat să-mi dea banii înapoi. Sorocul era la Paşti.

— Puţin îmi pasă ce-a făcut el — spuse Front-de-Boeuf. Eu vreau să ştiu cînd voi primi banii. Cînd îmi voi primi şekelii, Isaac ?

— Dă-i voie fiicei mele Rebecca să plece la York, nobile cavaler — răspunse Isaac — şi de îndată ce cal şi călăreţ se

vor întoarce, banii... Ajuns aici oftă adînc şi adăugă după cîteva clipe : Banii îţi vor fi număraţi pe podeaua asta.

— Fiica ta ? ! izbucni Front-de-Boeuf, parcă uimit. Mi-e martor cerul, Isaac, că aş fi vrut să o fi ştiut mai dinainte. Credeam că fata aceea cu ochii negri era ibovnica ta şi am dat-o ca slujnică lui Brian de Bois-Guilbert, după moda patriarhilor şi a eroilor din vechime, care ne-au lăsat în această privinţă un exemplu sănătos.

Ţipătul pe care Isaac îl scoase la auzul acestei veşti îngrozitoare făcu să răsune pînă şi bolţile temniţei şi-i ameţi într-atît pe cei doi sarazini, încît slăbiră strînsoarea. Evreul se folosi de această libertate pentru a se arunca la pămînt, cuprinzînd cu mîinile genunchii lui Front-de-Boeuf.

— Ia tot ce ai cerut, cavalere, ia de zece ori mai mult, osîndeşte-mă la ruină şi la cerşetorie dacă vrei, ba chiar străpunge-mă cu pumnalul, frige-mă pe cuptorul ăsta, dar cruţă-mi fata, las-o să plece nevătămată, cu cinstea neştirbită ! Dacă eşti născut din femeie, cruţă onoarea unei fete lipsite de apărare ! E icoana vie a răposatei mele Raşela, e cel din urmă zălog din cele şase ale dragostei ei. Vei lipsi oare pe un bătrîn văduv de singura lui mîngîiere ? Vei condamna oare pe un tată să dorească din suflet ca singurul său copil în viaţă să zacă alături de mamă-sa moartă, în mormîntul părinţilor noştri ?

— Aş fi vrut să ştiu mai dinainte treaba asta — rosti normandul, ceva mai îmblînzit. Credeam că neamul tău nu iubeşte decît sacul cu bani.

— Nu ne crede chiar aşa de ticăloşi, oricît am fi de evrei — spuse Isaac, grăbindu-se să se folosească de acest prilej spre a-şi înduioşa călăul. Vulpea fugărită şi chiar chinuita pisică sălbatică îşi iubesc puii, dispreţuita şi prigonita seminţie a lui Abraham îşi iubeşte şi ea copiii !

— Fie — rosti Front-de-Boeuf — am s-o cred pe viitor, Isaac, din milă pentru tine, dar acum nu mai ajută la nimic, nu pot schimba ceea ce s-a întîmplat şi nici ceea ce va să se întîmple. Mi-am dat cuvîntul camaradului meu de arme, şi nu l-aş călca nici pentru zece evrei şi evreice. Ş-apoi, de ce să crezi că s-a întîmplat ceva rău fetei, chiar dacă a încăput pe mîna lui Bois-Guilbert ?

— Are să i se întîmple, negreşit are să i se întîmple ! exclamă Isaac, frîngîndu-şi deznădăjduit mîinile. Cînd s-a mai

pomenit oare ca un templier să nu se poarte cu cruzime faţă de bărbaţi şi să nu necinstească femeile ?

— Cîine păgîn ! mîrîi Front-de-Boeuf, fulgerîndu-l cu privirea, bucuros pesemne că a găsit un pretext pentru a se mînia iarăşi. Nu lua în răspăr sfîntul Ordin al Templului Sionului, gîndeşte-te mai degrabă să-mi plăteşti răscumpărarea ce mi-ai făgăduit-o, căci de nu, e vai de gîtul tău jidovesc !

— Tîlharule, ticălosule ! izbucni evreul, întorcînd prigonitorului său insultele cu o patimă pe care, deşi o ştia neputincioasă, nu şi-o mai putea stăpîni. N-am să-ţi plătesc nimic, nici măcar un sfanţ, dacă nu-mi dai înapoi fiica neatinsă !

— Eşti în toate minţile, evreule ? întrebă normandul cu asprime. Carnea şi sîngele tău cunosc oare vreo vrajă împotriva fierului roşu şi a uleiului fierbinte ?

— Nu-mi pasă ! spuse evreul, pe care dragostea părintească îl făcea să nu se mai teamă de nimic. Fă ce vrei. Fiica mea e sînge din sîngele meu şi mi-e de o mie de ori mai dragă decît trupul ameninţat de cruzimea ta. N-o să-ţi dau arginţi decît dacă ţi-i voi turna topiţi în gîtlejul tău lacom, nu, nu-ţi voi da nici un sfanţ, nazaritene, chiar dacă aş şti că te pot scăpa din iadul afund ce-l meriţi prin toată viaţa ta ! Ia-mi viaţa dacă vrei, dar vei recunoaşte că evreul, în toiul caznelor la care l-ai supus, a ştiut să-l înfrunte pe creştin.

— Vom vedea noi asta — spuse Front-de-Boeuf — căci, pe sfînta cruce atît de urîtă de neamul tău blestemat, vei simţi în curînd puterea focului şi a oţelului ! Dezbrăcaţi-l, scalvilor, şi legaţi-l în lanţuri de drugii aceia !

În ciuda împotrivirii bătrînului, sarazinii îi scoaseră caftanul şi erau cît pe ce să-l dezbrace cu totul, cînd în afara castelului răsună de două ori chemarea unei goarne, care pătrunse pînă şi în această temniţă depărtată ; numaidecît după aceea glasuri puternice îl chemară pe Reginald Front-de-Boeuf. Nedorind să fie găsit în toiul unei astfel de îndeletniciri diabolice, cumplitul baron făcu semn sclavilor să dea înapoi hainele evreului şi, părăsind temniţa împreună cu ei, îl lăsară pe evreu să-i mulţumească lui Dumnezeu că-l scăpase, sau să plîngă amarnic pentru captivitatea fiicei sale şi pentru soarta ce o aştepta, după cum aveau să precumpănească în sufletul lui simţămintele egoiste sau dragostea părintească.

CAPITOLUL XXIII

„Dacă prin vorbe, cu-al blîndeții duh,
N-am să te-nduplec, te voi cuceri
Ca un oștean, cu vîrful spadei mele,
Și îți voi smulge dragostea cu sila."
Doi tineri din Verona

Încăperea în care fusese închisă domnița Rowena era împodobită bogat, dar fără gust ; totuși faptul că fusese adusă aici putea fi socotit ca un semn de respect de care ceilalți prizonieri n-avuseseră parte. Dar soția lui Front-de-Boeuf, pentru care încăperea aceasta fusese anume mobilată, murise de mult și puținele podoabe cu care gustul ei o înfrumusețase erau acum în paragină. Tapițeria de pe pereți atîrna ruptă în multe locuri, iar în altele era ștearsă și decolorată de soare, sau roasă de vreme. Totuși, așa părăginită cum era, această încăpere fusese socotită cea mai vrednică pentru prințesa saxonă. Aici ea fu lăsată să cugete asupra soartei ei, pînă ce actorii acestei drame nelegiuite își vor fi împărțit între ei rolurile pe care urmau să le joace. Distribuția fusese hotărîtă de Front-de-Boeuf, De Bracy și templier, după o îndelungată și aprinsă dezbatere asupra diferitelor foloase pe care fiecare din ei voia să le dobîndească din participarea sa la această îndrăzneață aventură — dezbatere încheiată în cele din urmă printr-o înțelegere asupra soartei ce-o hărăzeau nefericiților lor prizonieri.

Era pe la amiază cînd De Bracy, în folosul căruia fusese la început pusă la cale întreaga aventură, se înfățișă pentru a-și aduce la îndeplinire planul menit să-i asigure mîna și averea prințesei Rowena.

De Bracy nu stătuse tot timpul să se sfătuiască împreună cu complicii săi, ci găsise răgazul să-și împodobească făptura cu toate zorzoanele vremii. Aruncase cît colo sumanul verde și masca. Își pieptănase părul lung și bogat în așa fel, încît să-i cadă în șuvițe pe mantia îmblănită. Nu uitase, bineînțeles, să se bărbierească. Purta o haină lungă pînă la genunchi, iar cingătoarea, care-i strîngea mijlocul și-i sprijinea totodată sabia cea grea, era cusută cu fir de aur. Am mai vorbit aci despre moda năstrușnică a încălțămintei de pe vremea aceea. Pantofii

lui Maurice de Bracy ar fi putut concura pentru un premiu al extravaganței cu cele mai bizare încălțări de pe atunci ; vîrfurile lor erau răsucite și întortocheate asemenea coarnelor unui berbec. Astfel obișnuiau să se îmbrace berbanții acelei vremi și, în cazul de față, această toaletă își sporea efectul prin frumusețea trupească și eleganța mișcărilor cavalerului, care avea atît grația unui curtezan, cît și asprimea unui războinic.

El o salută pe Rowena, scoțîndu-și toca de catifea împodobită cu o broșă de aur, care înfățișa pe sfîntul Mihai doborînd pe diavol. Apoi arătă prințesei un scaun, poftind-o să stea. Văzînd că ea rămîne în picioare, cavalerul își scoase mănușa din mîna dreaptă și dădu să o conducă spre scaunul acela. Rowena îi respinse însă printr-un gest curtenia, spunîndu-i :

— Dacă mă aflu în fața temnicerului meu, cavalere, și împrejurările nu-mi îngăduie să cred altfel, prizonierului îi șade mai bine să rămînă în picioare, pînă ce va ști ce soartă îl așteaptă.

— Ah, frumoasă Rowena — răspunse De Bracy — nu te afli în fața temnicerului, ci în fața prizonierului dumitale. Și din ochii dumitale frumoși trebuie De Bracy să primească sentința pe care o aștepți din partea lui.

— Nu te cunosc, domnule — grăi domnița, îndreptîndu-și trupul cu toată mîndria rangului și frumuseții jignite. Nu te cunosc, și familiaritatea nerușinată cu care mi te adresezi în graiul unui trubadur nu poate scuza violența unui brigand.

— Frumoasa mea — răspunse De Bracy pe același ton de mai înainte — dumneata însăți, farmecele dumitale sînt pricina a tot ce am săvîrșit, a tot ce a putut nesocoti respectul cuvenit aceleia care e regina inimii mele și luceafărul ochilor mei.

— Îți spun încă o dată, cavalere, că nu te cunosc și că e nedemn de un bărbat care poartă zale și pinteni să tulbure astfel tihna unei femei lipsite de apărare.

— Că nu mă cunoști, iată într-adevăr nenorocirea mea, totuși dă-mi voie să nădăjduiesc că numele lui De Bracy a fost măcar o dată rostit în fața dumitale de către menestrelii și heralzii care slăvesc faptele de vitejie săvîrșite în arenă sau pe cîmpul de bătălie.

— Lasă atunci pe seama heralzilor şi menestrelilor grija de a te lăuda, cavalere ; laudele astea sună mai firesc în gura lor decît în gura dumitale. Dar ia spune-mi, care dintre ei va slăvi în cînteceele sale sau în vreun hronic memorabila victorie de astă-seară, victorie dobîndită asupra unui bătrîn însoţit de cîţiva ţărani sfioşi ? Şi cine va voi să cînte despre prada dumitale, o fată nenorocită, adusă împotriva voinţei sale în castelul unui tîlhar ?

— Eşti nedreaptă, domniţă Rowena — spuse cavalerul, muşcîndu-şi năuc buzele şi vorbind pe un ton care i se potrivea mai bine decît tonul de prefăcută curtenie de la început. Fiind dumneata însăţi la adăpost de clocotul pasiunii, nu vrei să primeşti nici o scuză pentru pasiunea năvalnică a altuia, oricît ar fi aceasta inspirată de frumuseţea dumitale.

— Rogu-te, cavalere, să încetezi a vorbi într-un limbaj care-i atît de mult folosit de menestrelii hoinari, încît nu se potriveşte în gura unor cavaleri sau a unor nobili. Uite, mă sileşti să stau jos din pricina dulcegăriilor dumitale ieftine, din care orice mitocan are o provizie ce i-ar putea ajunge de azi pîn' la Crăciun.

— Mîndră demoazelă — spuse De Bracy, aţîţat de faptul că stilul său galant nu-i aducea decît dispreţ — mîndră demoazelă, îţi voi răspunde cu aceeaşi monedă. Află aşadar că-ţi voi cere mîna într-un fel care se potriveşte mai bine rangului dumitale. E mai pe potriva gustului dumitale să ţi se facă curte cu arcul şi securea, decît cu vorbe alese, în limbajul curteniei.

— Limbajul curteniei, atunci cînd este folosit pentru a acoperi grosolănia faptelor, nu este decît cingătoarea unui cavaler pusă la brîul unui bădăran josnic. Nu mă miră că purtarea mea te descumpăneşte. Ar fi fost mai bine pentru onoarea dumitale să fi păstrat îmbrăcămintea şi vorbele unui tîlhar, decît să-ţi învălui faptele tîlhăreşti în limbajul acesta prefăcut şi în aerele astea de gentilom.

— Sfatul dumitale e foarte bun, domniţă — spuse normandul. Iată de ce, folosind vorbe îndrăzneţe, care se potrivesc cel mai bine cu faptele îndrăzneţe, îţi spun că nu vei părăsi niciodată acest castel, decît dacă vei purta titlul de soţie a lui Maurice de Bracy. Nu obişnuiesc să dau greş în ceea ce fac şi, de altfel, un nobil normand nu e dator să-şi justifice

prea mult purtarea în faţa unei fete saxone, pe care o cinsteşte oferindu-i mîna. Eşti mîndră, Rowena, de aceea eşti cu atît mai nimerită să-mi fii soţie. Prin ce mijloace, în afară de această căsătorie, te-ai putea ridica la onoruri atît de înalte şi la un rang atît de princiar ? Cum altfel ai putea ieşi din strîmta şi murdara colibă ţărănească, unde saxonii stau laolaltă cu porcii, singura lor avere, pentru a ocupa un loc în care vei fi onorată, aşa cum meriţi să fii, şi aşa cum vei fi, în mijlocul celor mai frumoase femei şi celor mai puternici bărbaţi din întreaga Anglie ?

— Cavalere — răspunse Rowena — coliba ţărănească pe care o dispreţuieşti a fost casa în care am copilărit şi, crede-mă, cînd o voi părăsi, dacă va veni vreodată o asemenea zi, o voi face alături de un bărbat nedeprins să dispreţuiască obiceiurile şi locurile în care am crescut.

— Înţeleg ce vrei să spui, domniţă — zise De Bracy — deşi s-ar putea să crezi că vorbele dumitale au un tîlc prea tainic pentru mintea mea. Dar nu-ţi închipui că Richard Inimă de Leu îşi va redobîndi vreodată tronul şi, cu atît mai puţin, nu spera că Wilfred de Ivanhoe, favoritul său, te va conduce vreodată la picioarele tronului, pentru a fi binecuvîntată acolo ca mireasă a lui. Un alt pretendent ar putea fi gelos atingînd această coardă, dar ţelul pe care mi l-am propus eu nu poate fi schimbat de o asemenea pasiune copilărească şi lipsită de speranţe. Află, domniţă, că acest rival se află în puterea mea şi că atîrnă numai de mine să trădez taina prezenţei sale în castelul lui Front-de-Boeuf, a cărui gelozie i-ar fi mult mai fatală decît propria mea gelozie.

— Wilfred aici ? rosti Rowena cu dispreţ. Asta-i tot atît de adevărat, pe cît e de adevărat că Front-de-Boeuf e rivalul lui.

De Bracy o privi ţintă o clipă, apoi spuse :

— Cum, chiar nu ştiai ? Nu ştiai oare că Wilfred de Ivanhoe călătorea în lectica evreului ? Iată un mijloc de transport vrednic de un cruciat, al cărui braţ viteaz trebuia să cucerească Sfîntul Mormînt !

Şi începu să rîdă batjocoritor.

— Bine, să zicem că e aici — spuse Rowena, silindu-se să pară indiferentă, deşi tremura de-o teamă pe care n-o putea stăpîni — dar de ce ar fi el rivalul lui Front-de-Boeuf, şi ce

motiv ar avea să se teamă de altceva, decît de o scurtă întemnițare și de plata unei răscumpărări onorabile, potrivit rînduielilor cavalerești ?

— Rowena — spuse De Bracy — oare ai căzut și dumneata în greșeala neamului femeiesc, care-și închipuie că nu poate fi altă rivalitate decît aceea stîrnită de farmecele sale ? Nu știi oare că există o gelozie a ambiției și a bogăției, așa cum există o gelozie a dragostei ? Și nu știi oare că gazda noastră, Front-de-Boeuf, îl va înlătura pe acela care va cuteza să stea în calea pretențiilor sale la frumoasa baronie de Ivanhoe, cu aceeași înverșunare și lipsă de scrupule cu care l-ar înlătura dacă în joc ar fi vreo fetișcană cu ochi albaștri ? Dar dacă propunerea mea ți-ar surîde, domniță, atunci cavalerul rănit n-ar mai avea nici un temei să-i fie frică de Front-de-Boeuf ; iar de nu, îl vei plînge amarnic, căci se află în mîinile unui om care nu a cunoscut niciodată mila.

— În numele cerului, salvează-l ! izbucni Rowena, a cărei hotărîre se topea în fața temerilor pentru soarta iubitului ei.

— Pot s-o fac și chiar vreau, asta și urmăresc — răspunse De Bracy — căci dacă Rowena consimte să fie mireasa lui De Bracy, cine va cuteza să se atingă de vreo rudă a ei, de fiul tutorelui ei, de prietenul ei din copilărie ?. Dar prețul acestei ocrotiri trebuie să fie dragostea dumitale. Nu sînt destul de romanțios și nici destul de nătîng pentru a spori fericirea sau a preîntîmpina nenorocirea unui om care ar putea deveni o piedică de neînlăturat în calea dorințelor mele. Folosește-ți influența ce o ai asupră-mi pentru a-l salva, și va fi salvat ; dacă vei refuza, Wilfred va muri, iar dumneata nu vei fi cîtuși de puțin mai aproape de libertate.

— Vorbele dumitale — zise Rowena — au în asprimea lor nepăsătoare ceva ce nu se potrivește cu grozăviile pe care vor să le rostească. Nu pot crede că urmărești țeluri atît de ticăloase și nici că puterea dumitale e atît de mare.

— N-ai decît să te legeni în această iluzie, pînă ce timpul îi va dovedi netemeinicia. Iubitul dumitale, alesul inimii dumitale, zace rănit în acest castel. El este o piedică între Front-de-Boeuf și lucrul la care Front-de-Boeuf ține mai mult decît la ambiție sau la frumusețe. O lovitură de pumnal sau de lance ar fi de ajuns ca să reducă pentru totdeauna la tăcere această piedică. Mai mult decît atît, dacă Front-de-Boeuf s-ar

teme cumva că n-ar putea da seamă pentru o atît de fățișă faptă, ar porunci medicului să-i dea bolnavului o doctorie vătămătoare, sau ar ajunge chiar ca valetul sau îngrijitoarea să-i smulgă perna de sub cap, pentru ca Wilfred, sleit de puteri cum e, să piară fără vărsare de sînge. Și Cedric...

— Și Cedric — exclamă Rowena — nobilul meu tutore ! Sînt vrednică de nenorocirea ce s-a abătut asupră-mi, pentru că am uitat de soarta lui, gîndindu-mă la aceea a fiului său !

— Și soarta lui Cedric atîrnă de voința dumitale, așa că te las să chibzuiești — vorbi din nou De Bracy.

Pînă în clipa aceea, Rowena își jucase cu un curaj de neclintit rolul în această scenă chinuitoare, dar fusese curajoasă, pentru că primejdia nu i se părea nici serioasă, nici apropiată. Era o fată blajină și sfioasă din fire, îndreptățind părerea fizionomiștilor despre oamenii blonzi, dar împrejurările în care fusese crescută o căliseră și o înăspriseră. Obișnuită să vadă că voința ei e lege pentru toți, pînă și pentru Cedric — care era destul de autoritar cu ceilalți — ea dobîndise curajul și încrederea în sine, care ne vin din deprinderea de a fi ascultați și respectați de cei din jurul nostru. Nu-și închipuia că cineva s-ar fi putut împotrivi dorințelor ei și cu atît mai puțin că le-ar fi putut nesocoti cu desăvîrșire.

Trufia și obișnuința de a domina, care erau la ea a doua natură, o părăsiră în clipa cînd își dădu seama de gravitatea primejdiei ce-l păștea pe iubitul, pe tutorele ei și pe ea însăși. Iar cînd văzu că voința ei, deprinsă să fie respectată întru totul de ceilalți oameni, se afla acum în luptă cu voința unui om brutal, neînduplecat, conștient de avantajul ce-l avea asupra ei și hotărît să se folosească de el, se simți dezarmată.

După ce își aruncă privirile în jur, ca și cum ar fi căutat un ajutor care nu era nicăieri de găsit, și după ce scoase cîteva exclamații fără șir, ea ridică mîinile spre cer și izbucni în plîns, înciudată și îndurerată deopotrivă. Era cu neputință să privești o făptură atît de frumoasă cuprinsă de o asemenea deznădejde și să nu te simți mișcat ; De Bracy nu rămase nepăsător, deși era mai degrabă stînjenit decît înduioșat. Mersese mult prea departe ca să mai poată da înapoi și totuși vedea limpede că acum nu era chip s-o înduplece pe Rowena nici prin argumente logice, nici prin amenințări. Cavalerul străbătea în lung și în lat încăperea, rugînd-o în zadar pe tînăra

îngrozită să se liniştească şi chibzuind în sinea lui cum trebuie să se poarte cu ea.

„Dacă — îşi spunea el — m-aş lăsa înduplecat de lacrimile şi jalea acestei fete nemîngîiate, n-aş dobîndi decît zădărnicirea frumoaselor speranţe pentru care am înfruntat atîtea primejdii. Ba, mai mult, m-aş face de rîs în faţa prinţului Ioan şi a veselilor săi curteni. Şi totuşi îmi dau seama că nu sînt făcut pentru rolul pe care-l joc. Nu pot privi netulburat această faţă transfigurată de durere, nici ochii aceştia scăldaţi în lacrimi. Ce bine-ar fi fost să rămînă la fel de mîndră ca în clipa cînd am intrat pe uşă, sau măcar ca eu însumi să fiu mai tare, să am o inimă de fier, ca aceea a lui Front-de-Boeuf !"

Tulburat de aceste gînduri, cavalerul nu fu în stare decît s-o roage pe nefericita Rowena să se liniştească, încredinţînd-o că deocamdată n-avea nici un temei să se lase copleşită de deznădejde. Dar tocmai cînd încerca s-o liniştească astfel, se auzi sunetul puternic al cornului, care-i tulburase şi pe alţi locatari ai castelului, abătîndu-i de la planurile lor de îmbogăţire sau de desfrîu. De Bracy regretă poate mai puţin decît toţi ceilălţi că fusese întrerupt, întrucît convorbirea lui cu domniţa Rowena ajunsese la un punct în care i se părea la fel de greu să-şi continue planul, pe cît i se părea de greu să-l lase baltă.

Socotim că nu va fi de prisos să aducem aci cîteva dovezi mai grăitoare decît episoadele unei povestiri uşuratice, pentru a zugrăvi jalnicul tablou de moravuri sugerat cititorului în rîndurile de mai sus. E dureros să te gîndeşti că baronii aceştia curajoşi, a căror dîrză împotrivire faţă de coroană a dat naştere libertăţilor Angliei, au fost ei înşişi nişte asupritori atît de crunţi, în stare să săvîrşească fărădelegi potrivnice nu numai legilor Angliei, ci şi legilor firii şi umanităţii. Dar vai, n-avem decît să luăm din opera harnicului istoric Henry unul din numeroasele pasaje culese de el din cronicile vremii, pentru a arăta că ficţiunea însăşi păleşte în faţa sumbrei realităţi a grozăviilor săvîrşite în acea epocă.

Descrierea cruzimilor săvîrşite sub domnia regelui Ştefan de către marii baroni şi seniori normanzi, descriere făcută de autorul „Cronicei saxone", este o mărturie de netăgăduit a fărădelegilor de care erau în stare aceşti oameni atunci cînd li se dezlănţuiau patimile. „Ei asupreau cu cruzime pe săraci, silindu-i să le dureze castele ; iar cînd acestea erau gata, le umpleau de oameni haini, mai bine zis cu diavoli care răpeau pe bărbaţi şi pe femei deopotrivă, cînd socoteau că au asupră-le bani, îi zvîrleau în temniţă şi îi supuneau la cazne mai înfricoşătoare decît cele îndurate de sfinţii mucenici. Pe unii îi înecau în smîrcuri, iar pe alţii îi spînzurau de picioare, de cap sau de degetele cele mari ale mîinilor, deasupra rugurilor aprinse. Altora, în sfîrşit, le strîngeau capetele cu o frînghie şi trăgeau de ea pînă ce le pătrundeau în creier ; de asemenea, prinşii erau azvîrliţi în temniţe mişunînde de şerpi, aspide şi şopîrle"[1]. Dar ar fi o cruzime din parte-ne să-l supunem pe cititor la chinul de a citi mai departe această descriere.

Ca un alt exemplu al acestor roade amare ale cuceririi normande — şi poate că exemplu mai grăitor nici nu există — se cuvine să amintim că împărăteasa Mathilda, deşi fiică a regelui Scoţiei şi mai tîrziu regină a Angliei şi împărăteasă a Germaniei, aşadar fiică, soţie şi mamă de monarhi, a fost silită în timpul primei sale şederi în Anglia (unde fusese trimisă ca să-şi facă educaţia), să îmbrace vălul călugăriei, acesta fiind singurul mijloc de a scăpa de sub urmărirea unor dezmăţaţi seniori normanzi. Ea povesti aceasta în faţa unui mare conciliu al clerului englez, arătînd că era singurul temei ce-l avusese pentru a se călugări. Clerul întrunit recunoscu temeinicia acestui motiv şi notorietatea împrejurărilor pe care se bizuia, lăsînd astfel o mărturie de netăgăduit despre acel ruşinos dezmăţ, care sluţea ca o pecingine obrazul epocii. E un lucru îndeobşte cunoscut — zice hotărîrea clerului — că după cucerirea săvîrşită de regele William, curtenii săi normanzi, înfumuraţi de o atît de mare biruinţă, nu mai recunoscură altă lege în afara patimilor lor dezlănţuite, şi nu se mulţumiră să răpească saxonilor învinşi pămînturile şi averile lor, dar pîngăriră cinstea soţiilor şi fiicelor lor, dedîndu-se la desfrîul cel mai deşănţat ; de aceea ajunsese lucru obişnuit pe vremea aceea ca soţiile şi fetele din familiile nobile să îmbrace vălul şi să se adăpostească în mănăstiri, nu din pricina vreunei chemări duhovniceşti, ci numai şi numai spre a-şi apăra onoarea împotriva ticăloşiei fără frîu a bărbaţilor.

Cît de cumplit era dezmăţul acelei vremi se vede aşadar şi din declaraţia publică a clerului întrunit în conciliu, decla-

[1] Hronicul lui Henry, ediţia 1805, vol. VII, p. 346. (N.A.)

rație consemnată de istoricul Eadmer ; de aceea socotim că nu mai e nevoie să adăugăm nimic pentru a dovedi veridicitatea scenelor pe care le-am zugrăvit și a acelora pe care le vom zugrăvi de aci înainte, pe temeiul materialului apocrif cuprins în Manuscrisul Wardour.

CAPITOLUL XXIV

„O voi peți ca leul pe leoaică."
Douglas

În vreme ce în alte părți ale castelului se petreceau scenele înfățișate mai sus, evreica Rebecca își aștepta soarta într-un foișor depărtat și singuratic, unde fusese adusă de doi dintre oamenii mascați care o răpiseră. Intrînd în chilioara aceea, ea dădu ochi cu o babă care bolborosea pentru sine un cîntec saxon, ca și cum ar fi vrut să bată tactul dansului, pe care vîrtelnița ei îl juca pe podea. În clipa cînd Rebecca intră, vrăjitoarea înălță capul și-i aruncă una din acele priviri rele și pizmașe cu care bătrînii, mai ales cînd sînt uriți și înrăiți, întîmpină tinerețea și frumusețea.

— Ascultă, greier bătrîn, trebuie să te cari de-aici — îi spuse unul dintre cei doi slujitori. E poruncă de la nobilul nostru stăpîn. Trebuie să părăsești această încăpere, ca să faci loc unei musafire mai chipeșe ca tine.

— Ah — bombăni vrăjitoarea — iată răsplata pe care o primesc pentru binele făcut ! A fost o vreme cînd, la un cuvînt de-al meu, pînă și cel mai vrednic dintre slujitori ar fi fost dat jos din șa și scos din slujbă. Și-acum trebuie să mă ridic și să plec la porunca unei slugi ca tine !

— Cumătră Urfrida — spuse celălalt — fără multă vorbă, scoală-te și ieși afară ! Poruncile stăpînului cată să fie ascultate degrabă. Ai fost tu ce-ai fost la vremea ta, bătrîno, dar soarele tău a apus de mult. Acum semeni cu un cal de luptă bătrîn trimis să pască bălării. Cîndva ai mers în buestru, dar acum trebuie să te mulțumești să mergi tîrîș. Hai, cară-te !

— Duhurile rele să vă urmărească ! izbucni bătrîna. Să vă fie mormîntul o cușcă de cîine. Fie ca demonul Zernebock să-mi sfîșie trupul mădular cu mădular, dacă-mi voi părăsi chilia înainte de a-mi depăna tot caierul de cînepă !

— Atunci vei da socoteală în fața stăpînului nostru, diavoliță bătrînă ! rosti omul, și ieși, lăsînd-o pe Rebecca în tovărășia bătrînei, pe care se vedea astfel silită să o stingherească.

— Ce ispravă diavolească or mai fi punînd la cale ? se întreba vrăjitoarea, aruncînd din cînd în cînd Rebeccăi priviri piezișe, pline de răutate. A, dar e ușor de ghicit : ochi strălucitori, șuvițe negre, o piele albă ca hîrtia înainte ca preotul s-o ungă cu unsoarea lui neagră. E lesne de ghicit de ce au trimis-o în acest foișor singuratic, unde, dacă țipi, nu te aude nimeni, de parc-ai fi la cinci sute de stînjeni sub pămînt ! Frumoaso, vecini au să-ți fie bufnițele, ale căror țipete vor fi la fel de auzite și luate în seamă ca și ale tale. Aha, mai ești și străină pe deasupra ! adause ea, văzînd îmbrăcămintea și cealmaua Rebeccăi. De ce neam ești ? Sarazină sau egipteancă ? De ce nu răspunzi ? De plîns văd că știi să plîngi, ce, ți-a pierit graiul ?

— Nu te supăra, măicuță — îngăimă Rebecca.

— Nu e nevoie să mai spui nimic — răspunse Urfrida. Oamenii cunosc vulpea după coadă și pe evreică după vorbă.

— Fie-ți milă de mine — zise Rebecca — și spune-mi la ce mă pot aștepta acum, după ce am fost tîrîtă aici ! Nu cumva vor să plătesc cu viața pentru credința mea ? Mi-aș da-o cu dragă inimă !

— Viața ta, micuțo ? făcu vrăjitoarea. Ce plăcere le-ar face să-ți ia viața ? Crede-mă, viața ta nu e în primejdie. Au să se poarte cu tine într-un fel care pe vremuri era socotit demn de o saxonă de viță nobilă. Nu cumva o evreică o să se plîngă că n-are o soartă mai bună ? Uită-te la mine, eram la fel de tînără și de două ori mai frumoasă ca tine, cînd Front-de-Boeuf, tatăl acestui Reginald, a luat cu asalt împreună cu normanzii lui castelul în care te afli. Tatăl meu și cei șapte feciori ai lui au apărat acest castel strămoșesc încăpere cu încăpere, colțișor cu colțișor ; n-a fost sală, n-a fost treaptă, să nu fie mînjite cu sîngele lor. Au murit pînă la unul, și înainte ca trupurile să li se răcească și ca sîngele vărsat să se usuce, eu ajunsesem prada învingătorului și batjocura lui !

— Oare, nu pot nădăjdui în nici un ajutor ? Nu e oare nici un mijloc de a scăpa de aici ? întrebă Rebecca. Te-aş răsplăti cu aur, dacă mi-ai da o mînă de ajutor.

— Nu te gîndi la aşa ceva — răspunse vrăjitoarea. Nu se poate ieşi de-aici decît prin porţile morţii. Şi abia tîrziu, tîrziu de tot — adăugă ea scuturîndu-şi capul încărunţit — porţile acestea se deschid în faţa noastră. Şi totuşi e o mîngîiere să te gîndeşti că lăsăm înapoia noastră, pe pămînt, fiinţe care vor fi la fel de nenorocite ca şi noi. Rămîi cu bine, evreico ! Evreică sau creştină, soarta ta ar fi aceeaşi, căci ai de-a face cu nişte oameni care nu cunosc nici ruşinea, nici mila. Adio, îţi zic. Caierul meu a fost tors, caznele tale abia încep.

— Stai, în numele cerului, mai stai ! izbucni Rebecca. Rămîi, chiar dacă mă umileşti şi mă blestemi, faptul că eşti lîngă mine e totuşi o pavăză.

— Nici măcar Maica Domnului n-ar fi în stare să te apere — răspunse babornița. Uite-o — adăugă ea arătîndu-i o icoană grosolană a Sfintei Fecioare — priveşte-o şi spune dacă crezi că ea te-ar putea feri de soarta ce te aşteaptă.

Şi, spunînd aceasta, ieşi din încăpere, cu faţa schimonosită de un rîs batjocoritor, care o făcea să pară şi mai hidoasă ca de obicei. Închise uşa în urma ei, şi Rebecca o putu auzi blestemînd fiece treaptă a scării pe care cobora cu anevoinţă.

Rebecca se aştepta aşadar la o soartă mai înfricoşătoare decît cea a Rowenei, căci era puţin probabil ca faţă de o evreică oamenii aceia să se poarte cu mănuşi sau să-şi arate cît de cît respectul cuvenit unei moştenitoare saxone. Totuşi, trebuie spus că, prin faptul că era obişnuită cu asemenea gînduri şi prin tăria ei de caracter, evreica era mai bine pregătită să înfrunte primejdiile care o pîndeau. Firea ei aprigă şi iscoditoare o făcuse încă din copilărie să ghicească, dincolo de huzurul şi strălucirea ce domneau în casa părintească sau în casele altor evrei avuţi, împrejurările tragice în care aceştia se bucurau de bogăţia lor. Asemenea lui Damocles la ospăţul rămas de pomină, Rebecca vedea mereu în mijlocul acelui lux orbitor sabia atîrnată de un fir de păr deasupra capetelor celor din neamul ei. Gîndurile acestea îmblînziseră şi făcuseră mai înţeleaptă o fire care, în alte împrejurări, ar fi putut ajunge trufaşă, dispreţuitoare şi încăpăţînată.

Urmînd exemplul şi poveţele tatălui ei, Rebecca învăţase să se poarte politicos cu toţi cei ce se apropiau de ea, dar nu era în stare să-i imite slugărnicia fără margini, nefiind stăpînită de gînduri meschine şi de veşnica teamă care dicta această slugărnicie. Purtarea ei era supusă, dar demnă, ca şi cum, resemnîndu-se la soarta vitregă hărăzită unei fiice a neamului ei dispreţuit, simţea totuşi că prin meritele ei avea dreptul la un rang mai înalt decît cei la care tirania absurdă a prejudecăţilor religioase îi îngăduia să năzuiască.

Fiind, aşadar, obişnuită cu vrăjmăşia soartei, ea dobîndise tăria sufletească trebuincioasă luptei. Dîndu-şi seama că, în starea în care se afla, avea nevoie întîi de toate să-şi păstreze cumpătul, se strădui să fie cît se poate de calmă.

Prima ei grijă fu să cerceteze încăperea în care fusese închisă ; din păcate, însă, aceasta nu-i oferea prea multe nădejdi, nici de scăpare, nici de apărare. Chilioara nu părea să aibă nici o portiţă secretă şi, în afara uşii prin care intrase şi care dădea în clădirea principală, restul încăperii era înconjurat de zidurile foişorului. Înăuntru, uşa n-avea nici zăvor, şi nici drug de fier. Singura fereastră a încăperii se deschidea deasupra unei terase crenelate, ce se afla în partea de sus a foişorului ; cînd o văzu, Rebecca se gîndi la început că ar putea scăpa pe acolo, dar în curînd descoperi că terasa nu era legată cu nici o altă parte a fortăreţei, fiind de fapt un balcon izolat, prevăzut cu un parapet, la deschizăturile căruia puteau fi postaţi cîţiva arcaşi pentru a apăra foişorul şi a feri cu armele lor zidul acestei părţi a castelului.

Iată de ce nu se putea bizui decît pe propria ei tărie morală şi pe acea adîncă încredere în providenţă, firească inimilor mari şi generoase. Cu toate că fusese învăţată să tălmăcească în chip greşit făgăduielile faţă de poporul ales, cuprinse în Sfînta Scriptură, Rebecca nu se înşela socotind că ceasul acesta era un ceas de grea cumpănă pentru fiii Sionului, care într-o bună zi aveau să fie chemaţi să se împărtăşească din fericirea creştinilor. Pînă una alta, totul în jurul ei arăta că treceau mai degrabă prin cazne şi încercări grele şi că li se cădea să pătimească fără nici o vină. Socotindu-se aşadar o victimă a soartei, Rebecca meditase îndelung asupra situaţiei în care se afla şi era pregătită sufleteşte să înfrunte primejdiile ce păreau să se apropie.

Prizoniera tremură şi păli totuşi cînd auzi paşi pe scară ; uşa chilioarei se deschise încet şi un bărbat înalt, îmbrăcat la fel ca banditii de la care li se trăsese toată nenorocirea, intră

înăuntru, încet, închizînd uşa în urma lui. Individul îşi trăsese pălăria peste ochi şi-şi ţinea în aşa fel mantia, încît nu i se vedea de loc faţa. Astfel mascat, ca şi cum ar fi venit să săvîrşească o faptă de care-i era lui însuşi ruşine, necunoscutul stătea în faţa prizonierei înspăimîntate, şi deşi îmbrăcămintea vădea în el un tîlhar, părea stînjenit şi nu se putea hotărî să spună în ce scop venise. Din această pricină, Rebecca avu răgazul să i-o ia înainte. Silindu-se să-şi păstreze cumpătul, ea îşi scoase două brăţări scumpe şi un colier, pe care se grăbi să le dăruiască brigandului, socotind că îi putea cîştiga bunăvoinţa, mulţumindu-i lăcomia.

— Ia-le, te rog, prietene, şi, pentru numele lui Dumnezeu, fie-ţi milă de mine şi de bătrînul meu tată ! Podoabele acestea sînt scumpe, dar ele sînt o nimica toată pe lîngă cele pe care ţi le-ar dărui tatăl meu, dac-am putea ieşi liberi şi nevătămaţi din acest castel.

— Frumoasă floare a Sionului — răspunse brigandul — deşi perlele acestea sînt din Orient, dinţii tăi le întrec în albeaţă ; diamantele sînt scînteietoare, dar nu se pot asemui cu ochii tăi ; şi eu, unul, de cînd m-am apucat de meseria asta aspră, m-am jurat să prefer bogăţiei frumuseţea.

— Nu-ţi face singur o pagubă — spuse Rebecca. Primeşte această răscumpărare şi fie-ţi milă ! Cu aur vei putea cumpăra şi plăceri, dar suferinţele noastre nu ţi-ar aduce decît remuşcări. Tatăl meu îţi va împlini orice dorinţă şi, dacă te vei purta cu înţelepciune, îţi vei putea dobîndi cu banii noştri dreptul de a intra din nou în rîndurile oamenilor ; vei dobîndi iertarea păcatelor din trecut, iar pe viitor nu vei mai fi silit să săvîrşeşti altele.

— Frumoase vorbe — rosti banditul în franţuzeşte, socotind pesemne că i-ar fi prea greu să susţină o conversaţie pe care Rebecca o începuse în saxonă. Dar, crin minunat al văii Baca, află că tatăl tău se şi găseşte în mîinile unui alchimist grozav, care ştie să prefacă în aur şi argint pînă şi gratiile ruginite ale unei temniţe. Venerabilul Isaac a fost pus într-un alambic care va scoate dintr-însul tot ce are mai preţios, fără să mai fie nevoie ca eu să-i cer sau tu să-l rogi. Răscumpărarea ta se cuvine să fie plătită în dragoste şi frumuseţe ; nu voi s-o primesc în nici o altă monedă.

— Nu eşti brigand — îi spuse Rebecca tot în franţuzeşte — căci un brigand n-ar refuza asemenea daruri. Nici un brigand

din ţara asta nu foloseşte graiul în care mi-ai vorbit. Nu, nu eşti brigand, ci normand, un normand nobil, poate, din naşcare. Ah, fii nobil şi în purtări şi leapădă masca asta înfricoşătoare de cruzime şi răutate !

— Iar tu, care ştii să ghiceşti atît de bine — rosti Brian de Bois-Guilbert, lăsînd să-i cadă de pe faţă gulerul mantiei — tu nu eşti o adevărată fiică a Sionului, ci leit o vrăjitoare din Endor, doar că eşti tînără şi frumoasă. Nu, nu sînt un brigand, frumoasă roză a Saronului. Sînt un om dornic mai degrabă să-ţi atîrne de gît şi de braţe perlele şi diamantele care ţi se potrivesc atît de bine, decît să te despoaie de aceste podoabe.

— Ce vrei de la mine, dacă nu averea mea ? întrebă Rebecca. N-avem nimic de împărţit ; dumneata eşti creştin, iar eu sînt evreică. O legătură între noi ar fi potrivnică legilor, atît celor ale bisericii, cît şi celor ale sinagogii.

— Fireşte că ar fi aşa cum spui — rîse templierul. Să mă cunun cu o evreică ? Dumnezeule ! N-aş face-o nici de-ar fi vorba de regina din Saba. Află, de asemenea, dulce fiică a Sionului, că chiar dacă un rege creştin mi-ar oferi pe fiică-sa creştină, dîndu-mi şi întreg Languedoc-ul drept zestre, n-aş putea să mă căsătoresc cu ea. M-am legat prin jurămînt să nu iubesc vreo fată altfel decît *par amours*, şi tot astfel o să te iubesc şi pe tine. Sînt templier, uită-te la crucea sfîntului meu ordin.

— Cutezi să pomeneşti de ea într-o asemenea împrejurare ? izbucni Rebecca.

— Dacă o fac, nu te priveşte pe tine, care nu crezi în semnul binecuvîntat al mîntuirii noastre.

— Cred ceea ce m-au învăţat părinţii mei, şi dacă credinţa mea e cumva greşită, Dumnezeu să mă ierte ! Dar dumneata, cavalere, cum poţi vorbi de credinţă, cînd chiar în clipa cînd pomeneşti cu atîta neruşinare de semnul crucii, eşti pe cale să calci cel mai sfînt jurămînt de cavaler şi de om al bisericii ?

— Văd că ştii să ţii predici, fiică a lui Sirah — răspunse templierul. Dar, dulce preoteasă, îngustele tale prejudecăţi iudaice te împiedică să înţelegi înaltele noastre privilegii. Căsătoria ar fi o crimă de neiertat din partea unui templier, dar pentru micile nebunii la care m-aş putea deda voi fi foarte grabnic iertat la viitorul conciliu al ordinului nostru. Nici măcar Solomon, cel mai înţelept dintre monarhi, nici tatăl său,

ale căror exemple trebuie să recunoşti că au greutate, n-au avut privilegii mai mari decît acelea pe care noi, bieţi ostaşi ai templului Sionului, le-am cîştigat prin zelul pus în apărarea acestui templu. Se-nţelege că apărătorii templului lui Solomon au dreptul de a urma exemplul lui Solomon în această privinţă.

— Dacă nu citeşti Sfînta Scriptură şi vieţile sfinţilor decît pentru a-ţi îndreptăţi propria purtare dezmăţată, săvîrşeşti o crimă la fel de mare ca acela care scoate otravă din ierburile cele mai sănătoase şi mai trebuincioase omului.

La auzul acestei mustrări, templierul, fulgerînd-o cu privirea, răcni :

— Ascultă, Rebecca, pînă acum ţi-am vorbit cu blîndeţe, dar de-aci înainte voi vorbi ca un cuceritor. Eşti în puterea arcului şi a lăncii mele, şi, prin urmare, potrivit legilor tuturor naţiilor, trebuie să te supui voinţei mele. Nu voi ceda nici o iotă din ce mi se cuvine, şi, dacă va fi nevoie, voi lua cu de-a sila ceea ce refuzi rugăminţilor mele.

— Înapoi ! strigă Rebecca. Stai locului şi ascultă-mă înainte de a săvîrşi un păcat atît de înfricoşător ! Puterea mea poţi într-adevăr s-o înfrîngi, pentru că Dumnezeu a lipsit femeia de putere, lăsînd apărarea ei pe seama mărinimiei bărbatului ; să ştii însă, templierule, că întreaga Europă o să afle ticăloşia dumitale. Dacă prietenii dumitale n-au să se-ndure de mine, am să fac apel la bigotismul lor. Fiece conciliu al Ordinului Templierilor, fiecare mănăstire a ordinului va afla că ai păcătuit, ca un eretic, cu o evreică. Cei care nu vor tremura aflînd de păcatul dumitale, te vor blestema că ai pîngărit pînă-ntr-atît crucea pe care o porţi, încît să te legi de o fiinţă a neamului meu.

— Este deşteaptă, evreico — răspunse templierul, dîndu-şi seama că fata spunea adevărul, că rînduielile ordinului său condamnau în chipul cel mai strict şi sub cele mai aspre pedepse aventurile de felul celei pe care o punea la cale şi că, în unele cazuri, pedeapsa ajunsese pînă la degradare. Eşti foarte isteaţă, numai că ţi-ar trebui un glas neasemuit de puternic, ca să poţi fi auzită dincolo de zidurile de fier ale acestui castel. Înăuntrul lor gemetele, vaietele, strigătele de ajutor şi chemările nedreptăţilor se sting deopotrivă, învăluite de tăcere. Un singur lucru te poate salva, Rebecca. Supune-te soartei, treci la credinţa noastră şi vei ieşi de-aici cu

atîta strălucire, încît vei întrece multe femei normande şi prin luxul, şi prin frumuseţea ta, căci vei fi favorita celui mai bun lăncier dintre apărătorii Templului.

— Să mă supun soartei ? ! izbucni Rebecca. O, cerule, şi cărei soarte ? Să trec la credinţa dumitale ! Şi, mă rog, care e credinţa care adăposteşte la sînul ei pe un asemenea ticălos ? Dumneata, cel mai bun lăncier dintre templieri ? Eşti un cavaler laş şi un preot sperjur ! Te scuip şi te dispreţuiesc ! Dumnezeul făgăduinţei date lui Abraham a arătat fiicei sale o cale de scăpare chiar din acest abis de ticăloşie !

Spunînd aceasta, ea deschise fereastra zăbrelită ce dădea spre terasă, şi într-o clipă se căţără pe parapet, deasupra unui hău înfricoşător. Luat pe nepregătite de gestul ei deznădăjduit, fiindcă Rebecca stătuse pînă atunci nemişcată, Bois-Guilbert nu avu vreme s-o oprească. Încercă să păşească spre ea, dar ea îi strigă :

— Rămîi unde eşti, mîndrule templier, sau n-ai decît să te apropii ! Încă un pas şi mă voi prăbuşi în prăpastie. Trupul meu se va zdrobi de pietrele curţii şi-şi va pierde înfăţişarea omenească înainte de a cădea victimă cruzimii dumitale !

Şi Rebecca îşi ridică mîinile împreunate spre cer, ca şi cum înainte de a se arunca în prăpastie ar fi cerut îndurare pentru sufletul ei. Templierul şovăi, şi firea lui neînduplecată, care nu cunoscuse niciodată mila în faţa nenorocirii altuia, se muie dintr-o dată, covîrşit de admiraţia ce o simţea pentru tăria fetei.

— Dă-te jos de acolo, fată îndrăzneaţă ! Jur pe pămînt, pe mare şi pe ceruri că nu mă voi atinge de tine !

— Nu mă pot încrede în vorbele dumitale, templierule — spuse Rebecca. M-ai învăţat să preţuiesc cum se cuvine virtuţile ordinului din care faci parte şi ştiu că următorul conciliu ţi-ar da dezlegare pentru acest jurămînt, care nu priveşte decît onoarea sau dezonoarea unei nefericite evreice.

— Eşti nedreaptă ! exclamă templierul cu aprindere. Îţi jur pe numele ce-l port, pe crucea de la pieptu-mi, pe sabia de la cingătoare, îţi jur pe străvechiul blazon al străbunilor mei că nu-ţi voi face nici un rău ! Dacă nu pentru tine, măcar de dragul tatălui tău, opreşte-te ! Voi fi prietenul său, căci în acest castel va avea nevoie de un prieten puternic.

— Vai! O ştiu prea bine, dar care mă pot încrede în dumneata?

— Dacă vei avea temei să te plîngi de mine, fie ca armele să-mi fie luate, iar numele meu să se acopere de ruşine — răspunse Brian de Bois-Guilbert. Am călcat multe legi, multe porunci, dar cuvîntul nu mi l-am călcat niciodată.

— Bine, am să te cred, deocamdată — spuse Rebecca şi coborî de pe parapet, avînd însă grijă să rămînă aproape de una din deschizături, sau, cum li se spunea pe atunci, „machicouli".

— Aici rămîn — rosti ea. Stai locului, căci de vei încerca să micşorezi măcar cu un pas distanţa dintre noi, vei vedea că o evreică preferă să-şi încredinţeze sufletul lui Dumnezeu, decît onoarea unui templier!

În timp ce Rebecca vorbea astfel, dîrzenia care şedea atît de bine feţei sale frumoase dădea privirilor, ţinutei şi purtării ei o demnitate ce părea supraomenească. Privirea ei rămăsese neclintită, iar obrajii nu-i păliseră de teama unei soarte atît de înfricoşătoare. Dimpotrivă, gîndul că era stăpînă pe această soartă şi că, dacă voia, putea să scape prin moarte de pîngărire, dădea feţei sale o culoare şi mai vie, iar ochilor ei o flacără şi mai strălucitoare. Bois-Guilbert, mîndru şi neînduplecat cum era, îşi spuse în gînd că nu văzuse niciodată frumuseţea mai însufleţită şi mai impunătoare.

— Să facem pace, Rebecca — rosti el în cele din urmă.

— Să facem pace, dacă vrei — răspunse Rebecca. Pace, dar păstrînd distanţa asta între noi.

— Nu trebuie să te mai temi de mine — o linişti Bois-Guilbert.

— Nu mă tem de dumneata — răspunse ea. Mulţumită celui care a durat acest turn atît de înalt, încît nimeni n-ar supravieţui de s-ar arunca din vîrful lui, mulţumită lui şi Dumnezeului lui Izrael, nu mă tem de dumneata.

— Eşti nedreaptă — zise templierul. Jur pe pămînt, pe mare şi pe ceruri că eşti nedreaptă cu mine! Nu sînt ce par a fi, nu-s crud, egoist şi neînduplecat din fire. Femeia m-a învăţat să fiu crud, şi sînt crud cu femeile, dar n-aş putea fi cu una ca tine. Ascultă-mă, Rebecca, niciodată vreun cavaler n-a pus mîna pe lance cu o inimă mai devotată alesei sale, decît aceea a lui Brian de Bois-Guilbert. E vorba de fata unui mic baron care n-avea altă avere decît un turn părăginit, o

podgorie neroditoare şi cîteva palme de pămînt sterp, lîngă Bordeaux. Numele ei era pomenit oriunde se săvîrşeau fapte de arme şi-i mergea vestea pînă hăt-departe, întrecînd în faimă numele multor femei care aveau ţinuturi întregi drept zestre. Da — urmă cavalerul, plimbîndu-se de colo pînă colo pe platforma îngustă, cuprins de o însufleţire atît de mare, încît părea să fi uitat cu desăvîrşire de prezenţa Rebeccăi. Da, isprăvile mele, primejdiile pe care le înfruntam, sîngele meu au făcut ca numele Adelaidei de Montemare să fie cunoscut de la Curtea Castiliei pînă la cea a Bizanţului. Şi care mi-a fost răsplata? Cînd m-am întors încărcat de o glorie plătită atît de scump, cu trudă şi sînge, am găsit-o cununată cu un boiernaş gascon, al cărui nume nu era cunoscut dincolo de strîmta-i moşie! Da, am iubit-o mult şi de aceea m-am răzbunat pentru necredinţa ei, m-am răzbunat amarnic. Dar răzbunarea aceasta s-a întors împotriva mea. Din ziua aceea am rupt-o cu viaţa şi cu toate bucuriile ei. Bărbat în toată firea, sînt lipsit de căldura unui cămin şi nu cunosc mîngîierea unei soţii drăgăstoase. La bătrîneţe nu voi cunoaşte duioşia căminului, mormîntul meu va fi singuratic şi nu vor rămîne după mine vlăstare care să poarte străvechiul nume de Bois-Guilbert. Am depus la picioarele superiorului meu dreptul de a face ce vreau, privilegiul neatîrnării. Templierul, care nu e liber decît cu numele, dar altminteri e un sclav în toate privinţele, nu poate stăpîni nici pămînturi, nici averi; el trăieşte, se mişcă şi respiră numai prin vrerea şi bunul plac al altora.

— Vai! izbucni Rebecca. Dar ce foloase ar putea împlini un sacrificiu atît de mare?

— Puterea răzbunării şi nădejdea de a ne mulţumi ambiţia — spuse templierul.

— Slabă răsplată pentru jertfirea unor drepturi la care omenirea ţine cel mai mult.

— Nu spune asta, fata mea, căci răzbunarea este plăcerea zeilor! Şi dacă, după cum ne spun preoţii, zeii şi-o rezervă pentru ei, e fiindcă o socotesc o plăcere prea aleasă pentru a fi gustată de muritorii de rînd. Iar ambiţia? Ambiţia este o ispită care ar putea tulbura pînă şi pacea cerului! Se opri o clipă, apoi urmă: Rebecca, femeia care preferă să moară decît să fie dezonorată are de bună seamă un suflet mîndru şi puternic. Trebuie să fii a mea! Stai, nu tresări! adause el.

Fireşte că va fi cu asentimentul tău şi în condiţiile pe care le vei pune tu însăţi. Hotărăşte-te să împarţi cu mine năzuinţi mai cutezătoare chiar decît cele ale monarhilor! Ascultă-mă înainte de a-mi răspunde, şi chibzuieşte bine înainte de a refuza. Un templier îşi pierde, după cum ai spus, drepturile sociale, puterea de a face ceva, dar el devine un mădular al unui corp puternic, în faţa căruia tremură de pe acum tronurile, tot astfel cum un strop de ploaie, amestecîndu-se cu valurile, devine o părticică din nebiruitul ocean care clinteşte din loc stîncile şi scufundă flotele regale. Un asemenea ocean năvalnic este şi puternica noastră ligă. Eu nu sînt un membru de rînd al acestui ordin de temut, ci unul dintre conducătorii săi de frunte şi am temeiuri să nădăjduiesc că într-o bună zi voi putea ţine în mînă toiagul Marelui Magistru. Ostaşii cei sărmani ai Templului nu se vor mulţumi să încalece pe grumazul regilor, asta o poate face şi un călugăr oarecare, cu sandale de cînepă. Picioarele noastre cu tălpi de fier se vor urca pe tronurile lor, mănuşile noastre de fier vor smulge sceptrele din mîinile lor. Nici măcar domnia lui Mesia, în care voi vă puneţi atîtea speranţe deşarte, n-ar putea da triburilor voastre împrăştiate puterea spre care tinde ambiţia mea. Caut doar un suflet pe potriva mea pentru a împărţi cu el această putere, şi am găsit un asemenea suflet în tine.

— Nu uita că vorbeşti unei fiice a lui Izrael...

— Nu-mi vorbi de deosebirea dintre credinţele noastre: în adunările noastre secrete, noi ne batem joc de toate aceste poveşti bune de adormit copiii. Nu-ţi închipui că mai sîntem orbiţi de nebunia prostească a întemeietorilor ordinului nostru, care s-au lepădat de toate plăcerile vieţii de dragul de a muri ca nişte martiri: de foame, de sete, de ciumă sau de sabia barbarilor, încercînd în zadar să apere un pustiu sterp, ce n-avea preţ decît în ochii superstiţiei. Ordinul nostru şi-a însuşit de multă vreme vederi mai îndrăzneţe şi mai largi, descoperind o mai bună răsplată pentru sacrificiile noastre. Uriaşele noastre posesiuni în fiece regat al Europei, marea noastră faimă militară, care aduce în rîndurile noastre floarea cavalerimii din toate ţările creştine, toate aceste mijloace sînt puse acum în slujba unor ţeluri la care pioşii noştri întemeietori nici măcar nu visau: ţelurile astea sînt ascunse oamenilor slabi de înger care intră în ordinul nostru pe temeiul vechilor principii şi care, prin puterea superstiţiei, nu sînt

decît unelte oarbe în mîinile noastre. Dar am să mă opresc aci, nu vreau să ridic vălul de pe tainele noastre. Goarna aceasta îmi spune că s-ar putea să fie nevoie de mine. Gîndeşte-te la ce ţi-am spus. Adio! Nu-ţi cer să mă ierţi pentru ameninţările de la început, căci iată, se vede că a fost nevoie de ele, pentru ca firea ta să iasă la iveală. Aurul nu poate fi descoperit decît cu ajutorul pietrei de încercare. Mă voi întoarce curînd şi vom sta atunci mai mult de vorbă.

Templierul intră în chilioara turnului şi coborî apoi scara, lăsînd-o pe Rebecca îngrozită nu atît de primejdia morţii de care fusese aproape, cît de ambiţia nemăsurată a omului acesta îndrăzneţ, în mîinile căruia se afla, din nenorocire. Cînd intră în chilioară, primul ei gînd fu să mulţumească Dumnezeului lui Iacob pentru că o apărase şi să-l roage s-o ocrotească şi de-aci înainte pe ea şi pe tatăl ei. În rugăciunea ei se strecură şi un alt nume: acela al creştinului rănit, pe care soarta îl aruncase în mîinile unor oameni sîngeroşi — duşmanii săi făţişi.

O mustra cugetul din pricină că amesteca pînă şi în rugăciunile ei amintirea unui străin de a cărui soartă ea nu putea fi legată — amintirea unui nazaritean, a unui duşman al credinţei. Dar rugăciunea fusese rostită, şi nici măcar toate prejudecăţile strîmte ale religiei ei n-ar fi putut s-o facă pe Rebecca să dorească a-şi lua vorba îndărăt.

CAPITOLUL XXV

„In viaţa mea n-am văzut un răvaş ca ăsta. Parcă l-ar fi scris însuşi diavolul."
Goldsmith — Noaptea greşelilor

Cînd templierul intră în marea sală a castelului, îl găsi acolo pe De Bracy.

— Mi se pare — spuse acesta — că romanul tău de dragoste a fost tulburat, ca şi al meu de altfel, de goarna asta asurzitoare. Dar fiindcă nu prea te-ai grăbit să vii, bănuiesc că ai petrecut ceva mai bine decît mine.

— Declarația ta n-a avut succes la moștenitoarea saxonă ? întrebă templierul.

— Pe moaștele lui Thomas Becket — răspunse De Bracy — domnița Rowena o fi auzit pesemne că nu pot îndura să văd o femeie plîngînd.

— Nu umbla cu fleacuri — zise templierul. Căpetenia unei cete de lefegii nu se sinchisește de lacrimile unei femei ! Cîțiva stropi picați pe torța dragostei nu fac decît să-i ințețească flacăra.

— Îți mulțumesc pentru stropii tăi, dar află că demoazela a vărsat atîtea lacrimi, încît ai fi putut stinge cu ele un foc de tabără. Cred că din zilele sfintei Niobe[1], despre care ne povestea starețul Aymer, nu s-a pomenit ca cineva să-și frîngă mîinile în halul ăsta și să verse un asemenea potop de lacrimi. Demonul apelor a pus stăpînire pe frumoasa saxonă.

— În schimb, pe inima evreicii a pus stăpînire o legiune întreagă de demoni — răspunse templierul — căci socot că unul singur, fie el însuși Apolo, n-ar fi putut inspira o asemenea mîndrie și hotărîre de neînduplecat. Dar unde-i Front-de-Boeuf ? Goarna aceasta răsună din ce în ce mai tare.

— Cred că se tîrguiește cu evreul — răspunse De Bracy cu răceală. Se vede că urletele lui Isaac au fost mai puternice decît sunetul goarnei. Sir Brian, ar trebui să știi din proprie experiență că un evreu cînd se desparte de averea lui în condiții de felul acelora pe care prietenul nostru Front-de-Boeuf e în stare să le ofere, scoate niște sunete destul de puternice ca să acopere zgomotul unei fanfare întregi de goarne și trîmbițe. Dar să trimitem un slujitor să-l cheme.

În curînd sosi și Front-de-Boeuf, care, după cum se știe, fusese întrerupt din cruzimile-i sălbatice și mai zăbovise puțin pentru a da cîteva porunci slujitorilor săi.

— Hai să vedem pricina acestei larme afurisite — spuse el. Iată o scrisoare și, dacă nu mă înșel, e scrisă în saxonă.

Se uită la ea, întorcînd-o mereu pe față și pe dos, ca și cum ar fi nădăjduit că în felul acesta va ajunge să-i afle cuprinsul, apoi i-o trecu lui De Bracy.

[1] Aș fi vrut ca starețul să le spună și cam cînd a fost canonizată această Niobe. Probabil că în acea epocă luminoasă, cînd „Pan lui Moise i-a împrumutat cornul păgîn". (N.A.)

— Pe cîte înțeleg eu, astea sînt semne magice — zise De Bracy, care împărtășea din plin ignoranța proprie cavalerilor acelei vremi. Capelanul nostru a încercat să mă învețe să scriu, dar cum toate slovele mele semănau cu niște lănci și spade, bătrînul chilug s-a lăsat păgubaș.

— Dă-o încoace — vorbi templierul. Noi, templierii, sîntem și oameni ai bisericii, așa încît mințile noastre sînt ceva mai luminate.

— În cazul ăsta, hai să ne folosim de știința ta bisericească — se învoi De Bracy. Ce zice răvașul ?

— E o provocare la luptă — răspunse templierul — dar, pe Sfînta Fecioară din Bethleem, dacă nu cumva e o glumă proastă, aflați că e cel mai neobișnuit cartel[1] care a trecut vreodată puntea unui castel seniorial.

— Glumă ? izbucni Front-de-Boeuf. Tare aș vrea să știu cine cutează să glumească cu mine într-o treabă ca asta ! Citește-o, sir Brian !

Templierul citi cele ce urmează :

— „Eu, Wamba, feciorul lui Witless și măscăriciul unui om nobil și liber, Cedric de Rotherwood, supranumit Saxonul, precum și eu, Gurth, feciorul lui Beowulph, și porcarul..."

— Ești nebun ! îl întrerupse Front-de-Boeuf.

— Pe sfîntul Luca, așa stă scris ! răspunse templierul și urmă să citească :

„...Eu, Gurth, feciorul lui Beowulph și porcarul numitului Cedric, ajutați de aliații și prietenii care au îmbrățișat cauza noastră în această gîlceavă și anume : vrednicul cavaler care deocamdată se numește Le Noir Fainéant și voinicul yeoman Robert Locksley, supranumit „Spintecătorul de nuiele", vă aducem la cunoștință, ție, Reginald Front-de-Boeuf, și tuturor aliaților și complicilor tăi, oricare ar fi ei, că : avînd în vedere că, fără nici o provocare și fără nici o pricină, ați răpit în chip samavolnic și cu de-a sila pe nobilul nostru stăpîn — numitul Cedric, pe nobila și slobod născuta domniță Rowena de Hargottstandstede, pe nobilul și slobod născutul Athelstane de Coningsburgh, împreună cu slujitorii lor, născuți liberi sau șerbi ; precum și pe evreul cu numele Isaac din York și pe fiica acestuia, împreună cu un număr de cai și catîri ; toate persoanele nobile sus-amintite, cu slujitorii și

[1] Cartel — provocare la duel.

şerbii lor, precum şi cu caii şi catîrii lor, ca şi numitul evreu şi fiica sa, se aflau în bună pace cu maiestatea sa şi călătoreau ca supuşi credincioşi ai săi pe unul din drumurile regale. De aceea cerem cu hotărîre ca sus-numiţii nobili, şi anume : Cedric de Rotherwood, Rowena de Hargottstandstede şi Athelstane de Coningsburgh, cu slujitorii, şerbii şi suita lor, precum şi cu caii şi catîrii lor ca şi numitul evreu şi fiica sa, împreună cu toate bunurile şi sufletele aflate în stăpînirea lor să fie sloboziţi în răstimp de un ceas de la primirea acesteia, încredinţîndu-ni-se nouă sau celor pe care îi vom numi pentru a-i lua în primire, fără sminteală şi fără ştirbire a persoanei şi a bunurilor lor. Altminteri, vă facem ştire că vă vom socoti tîlhari şi mişelnici şi ne vom ridica împotriva voastră în luptă, asediu sau altcum, străduindu-ne din răsputeri să vă nimicim. Drept care, Dumnezeu să vă aibă în pază !

Semnat de noi, în ajunul zilei sfîntului Withold, sub marele stejar din pădurea Hart-hill, diac fiind un smerit duhovnic, cu credinţă în Dumnezeu, în Sfînta Fecioară şi în sfîntul Dunstan, de la schitul din Copmanhurst".

În jurul zapisului era desenat stîngaci un cap de cocoş cu creastă, sub care se putea citi că semnul acesta era iscălitura lui Wamba, feciorul lui Witless. Dedesubtul acestui blazon impunător se vedea o cruce, care era semnul lui Gurth, feciorul lui Beowulph. Urmau, cu litere apăsate, cuvintele Le Noir Fainéant, şi, ca o încheiere, se vedea o săgeată destul de bine desenată, care închipuia blazonul yeomanului Locksley.

După ce ascultară de la un capăt la altul acest răvaş neobişnuit, cavalerii se uitară unul la celălalt uimiţi, fără să scoată o vorbă, ca şi cum nu-şi puteau lămuri tîlcul lui. Cel dintîi rupse tăcerea De Bracy, care nu se mai putu stăpîni şi izbucni într-un hohot de rîs, la care se alătură, deşi ceva mai cumpătat, templierul. Cît despre Front-de-Boeuf, părea, dimpotrivă, enervat de veselia lor, socotind-o nelalocul ei.

— Vă atrag atenţia, domnii mei — spuse el — că ar fi mai bine să vă sfătuiţi ce aveţi de făcut în aceste împrejurări, decît să vă lăsaţi în voia unei veselii atît de nepotrivite.

— Front-de-Boeuf nu şi-a venit în fire de cînd a fost trîntit de pe cal — îi spuse De Bracy templierului. Pînă şi gîndul provocării la luptă îl îngrozeşte, măcar că provocarea ne vine de la un măscărici şi de la un porcar.

— Pe sfîntul Mihail — izbucni Front-de-Boeuf — ţi-aş dori să poţi îndura singur toată greutatea acestei aventuri, domnule De Bracy. Bădăranii ăştia n-ar cuteza să se poarte cu atîta neruşinare, dacă n-ar avea sprijinul unei bande puternice. Prin pădurea aceea or fi destui fugari care-mi poartă pică pentru că păzesc cu atîta străşnicie căprioarele. Într-o zi am poruncit ca un haramin de-al lor, prins asupra faptului, să fie legat de coarnele unui cerb sălbatic, care l-a sfîrtecat cît ai zice „pis". De-atunci, tîlharii au azvîrlit asupră-mi cam tot atîtea săgeţi cîte-au fost trase în turnirul de la Ashby. Ascultă — adăugă el, adresîndu-se unuia dintre slujitorii săi — ai trimis pe cineva să vadă cam pe cîţi oameni se bizuie pentru a-şi pune în aplicare această provocare îndrăzneaţă ?

— În pădure sînt adunaţi cel puţin două sute de oameni — răspunse un scutier, care aştepta acolo poruncile stăpînului său.

— Stăm bine, n-am ce zice ! rosti Front-de-Boeuf. Şi toate astea din pricină că v-am pus la dispoziţie castelul meu vouă, care nu ştiţi să vă faceţi treaba în linişte, fără să stîrniţi cuibarul ăsta de viespi la urechile mele.

— Viespi ? se miră De Bracy. Mai degrabă trîntori fără ghimpi, o bandă de leneşi care cutreieră pădurile şi prăpădesc vînatul, în loc să muncească pentru a-şi cîştiga pîinea !

— Fără ghimpi ? izbucni Front-de-Boeuf. Săgeţile cu crăcane, lungi de trei picioare, cu care ştiu să tragă straşnic la ţintă, le ţin foarte bine loc de ghimpi.

— Destul, cavalere, mai mare ruşinea ! spuse templierul. Hai mai bine să ne chemăm oamenii şi să pornim la atac. Un cavaler, ce zic, un slujitor înarmat e de ajuns pentru a doborî douăzeci de ţărănoi din ăştia.

— E de ajuns, ba chiar prea mult — zise De Bracy. Mi-ar fi ruşine să încrucişez lancea cu ei.

— Ai avea temei, cavalere templier — răspunse Front-de-Boeuf — dacă ar fi vorba de turci sau mauri, sau de ţăranii slabi de înger ai Franţei, viteazule De Bracy. Dar ăştia sînt yeomeni englezi, cărora nu le sîntem superiori decît prin armele şi caii noştri ; numai că aceştia nu ne vor fi de prea mare folos în pădure. Zici să pornim la atac ? Păi, n-avem destui oameni nici măcar pentru a apăra castelul. Cei mai buni

oameni ai mei sînt plecaţi la York. Tot acolo e şi ceata ta, De Bracy. Acum n-avem decît vreo douăzeci de oameni, în afară de noi ăştia cîţiva, care ne-am vîrît în treaba asta nebunească.

— Nu te temi că sînt îndeajuns de puternici ca să ia cu asalt castelul ? întrebă templierul.

— Nu, sir Brian — răspunse Front-de-Boeuf — pentru că haraminii, deşi au într-adevăr o căpetenie îndrăzneaţă, sînt lipsiţi de aparate, de scări pentru escaladare şi de conducători încercaţi, aşa încît castelul meu poate să-i înfrunte cu uşurinţă.

— Trimite vorbă în vecini — îl sfătui templierul — să îşi strîngă oamenii şi să vină în ajutorul a trei cavaleri asediaţi de un măscărici şi de un porcar, în castelul seniorial al lui Reginald Front-de-Boeuf.

— Glumeşti, cavalere — răspunse acesta. La cine vrei să trimit ? Malvoisin se află acum la York, cu slujitorii lui, la fel şi ceilalţi aliaţi ai mei ; ar fi trebuit să fiu eu însumi acolo, de n-ar fi fost aventura asta afurisită.

— Atunci trimite la York şi cheamă-ne înapoi oamenii — insistă De Bracy. Dacă ţăranoii vor rezista văzînd drapelul meu desfăşurat sau oastea mea de lefegii, voi recunoaşte că sînt cei mai viteji haiduci care au tras vreodată cu arcul prin păduri.

— Şi pe cine vrei să trimit cu solia ? întrebă Front-de-Boeuf. Tîlharii au să ocupe toate potecile şi au să smulgă de la pieptul omului nostru scrisoarea. Am o idee — adăugă el după o clipă de tăcere. Templiere, fără îndoială că ştii să scrii la fel de bine cum ştii să citeşti ; de-am putea găsi uneltele de scris ale capelanului meu, care a murit acum un an, în toiul chiolhanelor de Crăciun...

— Iertaţi-mă — îl întrerupse scutierul, care încă nu plecase — mi se pare că bătrîna Urfrida le-a pus la păstrare undeva, din dragoste pentru duhovnic. Am auzit-o spunînd că el a fost cel din urmă bărbat care i-a vorbit cu acea curtenie cerută bărbaţilor cînd au de-a face cu o femeie.

— Du-te şi caută-le, Engelred — îi spuse Front-de-Boeuf. Şi-atunci, templiere, vei întocmi un răspuns la această îndrăzneaţă provocare.

— Aş dori mai degrabă să răspund cu vîrful spadei decît cu cel al penei, dar fie cum doreşti — acceptă Bois-Guilbert.

Se aşeză aşadar şi scrise în graiul franţuzilor o epistolă cu următorul cuprins :

„Sir Reginald Front-de-Boeuf, împreună cu nobilii săi cavaleri aliaţi nu primesc provocări din partea unor sclavi, şerbi sau fugari. Dacă acela care-şi spune „Cavalerul Negru" e cu adevărat cavaler, s-ar cuveni să ştie că printr-o asemenea cîrdăşie se degradează şi, prin urmare, nu are nici un drept să ceară socoteală unor oameni bravi, de viţă nobilă. În ce priveşte pe prinşii noştri, vă cerem, din creştinească milă, să trimiteţi un preot pentru a-i spovedi şi pentru a-i împăca cu Domnul, întrucît hotărîrea noastră de nestrămutat este de a-i executa încă în dimineaţa asta, cînd capetele lor, puse pe creneluri, vor arăta tuturor cît de mult ne pasă nouă de cei care au vrut să le vină în ajutor. Drept care, vă cerem încă o dată să trimiteţi aci un preot care să-i împace cu Domnul, dacă vreţi să le fiţi de folos pentru cea din urmă oară pe acest pămînt".

Scrisoarea fu împăturită şi înmînată scutierului ; acesta, la rîndul lui, o dădu solului, care aştepta afară răspuns la misiva adusă de el.

Yeomanul, îndeplinindu-şi astfel misiunea, se întoarse la cartierul general al aliaţilor, aflat în clipa aceea sub un stejar bătrîn, cam la trei zboruri de săgeată depărtare de castel. Acolo, Wamba, şi Gurth, împreună cu Cavalerul Negru, Locksley şi Călugărul Vesel — aliaţii lor — aşteptau cu nerăbdare un răspuns la provocarea trimisă. În jurul lor şi ceva mai departe se aflau numeroşi yeomeni viteji ; straiele lor cîmpeneşti şi chipurile lor asprite de vînturi le vădeau îndeajuns de limpede îndeletnicirea obişnuită. Peste două sute de yeomeni se şi strînseseră acolo, iar alţii soseau necontenit. Căpeteniile se deosebeau de ceilalţi doar prin pana pe care o purtau la pălărie ; îmbrăcămintea, armele şi celelalte lucruri erau în toate privinţele la fel cu ale tuturor.

Pe lîngă aceste cete sosiseră ca să dea o mînă de ajutor cîteva grupuri mai puţin închegate şi mai slab înarmate de locuitori saxoni ai tîrgului din apropiere, precum şi mulţi şerbi şi slujitori de pe întinsa moşie a lui Cedric. Puţini dintre ei aveau asupră-le alte arme decît acele unelte ţărăneşti, pe care nevoia le preschimbă uneori în arme războinice. Ţăpoaie pentru mistreţi, coase, îmblăcii şi alte asemenea unelte erau armele lor de căpetenie, deoarece normanzii, aplicînd obiş-

nuita politică a cuceritorilor, nu îngăduiau saxonilor învinşi să se folosească de săbii şi sulițe. Aşa se face că ajutorul pe care erau în stare să-l dea saxonii nu putea fi nici pe departe atît de puternic, pe cît ar fi trebuit să fie, avînd în vedere puterea acestor oameni, marele lor număr şi însuflețirea ce le-o inspira gîndul că luptă pentru o cauză dreaptă. Epistola templierului fu înmînată căpeteniilor acestei oştiri pestrițe.

Spre a-i cunoaşte cuprinsul, ei se adresară întîi capelanului. Vrednicul om al bisericii zise:

— Pe toiagul sfîntului Dunstan, care a adus mai multe oi în turmă decît toiagul oricărui alt sfînt al raiului, jur că nu pot să vă deslușesc ce scrie aici, fiindcă n-am habar de semnele astea franțuzeşti sau arăbeşti.

Şi spunînd acestea, îi trecu scrisoarea lui Gurth, care scutură morocănos din cap şi i-o înmînă lui Wamba. Măscăriciul se uită cu luare-aminte la fiecare dintre cele patru colțuri ale epistolei, rînjind ca unul care pricepe tot, întocmai cum rînjesc maimuțele în asemenea împrejurări. Apoi făcu o tumbă.

— Dacă literele astea lunguiețe ar fi arcuri, iar cele scurte ar fi săgeți, aş mai putea pricepe ceva — zise cinstitul yeoman — dar din păcate tîlcul acestei scrisori mi-e la fel de depărtat, pe cît e cerbul cînd e la o poştă de mine.

— Văd că tot eu trebuie să fiu cărturarul — spuse Cavalerul Negru şi, luînd scrisoarea din mîinile lui Locksley, o citi mai întîi în gînd şi-i tălmăci apoi înțelesul în graiul saxonilor.

— Cum, să-l execute pe nobilul Cedric? strigă Wamba. Pe sfînta cruce, cavalere, cred că te-nşeli!

— Nu mă-nşel cîtuşi de puțin, prietene, am spus întocmai ce scrie aci — dădu răspuns cavalerul.

— Atunci, pe sfîntul Toma din Canterbury — exclamă Gurth — vom pune mîna pe castel, chiar de-ar fi să-l sfărîmăm cu unghile!

— Alte arme nici n-avem ca să-l sfărîmăm — zise Wamba. Numai că mîinile mele nu prea-s bune să sfărîme piatră.

— A, nu e decît un şiretlic ca să cîştige timp — îşi dădu cu părerea Locksley. Nu vor putea să săvîrşească o crimă, pentru care i-aş pedepsi cumplit.

— Tare-aş vrea ca printre noi să fie cineva în stare să se strecoare în castel, pentru a afla ce se întîmplă pe-acolo! spuse Cavalerul Negru. Avînd în vedere că ne cer să le trimitem un duhovnic, călugărul acesta ar putea să-şi îndeplinească pioasa chemare şi totodată să afle ceea ce vrem să ştim.

— Dar-ar ciuma-n tine şi-n povața ta! izbucni cinstitul călugăr. Ascultă, Cavalere Leneş, ți-am mai spus că o dată ce-mi scot anteriul, s-a isprăvit şi cu popia mea, şi cu sfințenia mea, pînă şi latineasca o uit. Iar cînd sînt cu sumanul verde pe mine, mai degrabă aş putea doborî douăzeci de căprioare decît să spovedesc un creştin.

— Mă tem — zise Cavalerul Negru — tare mă tem că printre noi nu-i nimeni în stare să facă pe preotul o bucată de vreme!

Oamenii se uitară unii la alții, dar rămaseră tăcuți.

— Văd că tot nebunul trebuie să facă pe nebunul şi să-şi pună gîtul într-un laț de care oamenii cu minte se feresc — rosti Wamba după cîteva clipe. Scumpii mei frați şi concetățeni, aflați că, înainte de a îmbrăca straiele astea fistichii, am purtat straie țărăneşti şi urma să mă fac călugăr, dar mi s-au aprins creierii şi nu mi-a mai rămas după aia destulă minte ca să fiu altceva decît măscărici. Nădăjduiesc că, mulțumită rasei acestui călugăr şi cu ajutorul sfințeniei şi învățăturii popeşti însăilate în gluga ei, voi fi socotit vrednic de a aduce bunului nostru stăpîn şi tovarăşilor săi de nenorocire mîngîierea lumească şi sufletească de care au atîta nevoie.

— Crezi că are destulă minte? îl întrebă Cavalerul Negru pe Gurth.

— Nu ştiu — răspunse acesta — dar chiar dacă n-are, m-aş mira să nu fie îndeajuns de isteț, încît să tragă foloase din sminteala lui. Una ca asta nu i s-a întîmplat de cînd e lumea.

— Hai, îmbracă rasa, prietene — zise cavalerul — şi spune stăpînului tău să ne trimită veste cum stau lucrurile în castel. Numărul apărătorilor acestuia nu poate fi prea mare, aş pune rămăşag cinci contra unu că printr-un atac îndrăzneț şi neaşteptat i-am putea înfrînge. Hai, du-te, nu e vreme de pierdut.

— Pînă atunci — hotărî Locksley — vom împresura cu atîta străşnicie castelul, încît nici o muscă nu va putea ieşi de acolo cu veşti. Prietene — urmă el, adresîndu-se lui Wamba — spune-le tiranilor că orice samavolnicie săvîrşită împotriva prizonierilor va fi pedepsită cu asprime.

— *Pax vobiscum* — îi răspunse Wamba, care se și îmbrăcase în straiele călugărești.

Și maimuțărind ținuta solemnă și impunătoare a unui călugăr, măscăriciul porni să-și îndeplinească solia.

CAPITOLUL XXVI

„Chiar calul cel mai nărăvaș
E rece cîteodată.
Iar cel mai liniștit trăpaș
Ades focos s-arată.

Tot astfel, cîte-un popă-l vezi
Că pe nebunu-l face,
Iar vreun nebun, de-l cercetezi,
E popă bun, și pace."

Dintr-un cîntec bătrînesc

Cînd măscăriciul, înveșmîntat cu rasa și gluga călugărului și încins cu frînghia lui înnodată, ajunse în fața castelului lui Front-de-Boeuf, străjerul îl întrebă cum îl cheamă și ce vînt îl aduce.

— *Pax vobiscum* — răspunse măscăriciul. Sînt un călugăr sărman din Tagma Sfîntului Francisc și vin aici pentru a-mi face datoria față de niște nefericiți prizonieri, aflați în acest castel.

— Se vede că ești un călugăr curajos — zise străjerul — dacă vii aici, unde în afara unui bețivan de duhovnic, n-a mai cîntat nici un alt asemenea cocoș de mai bine de douăzeci de ani.

— Vestește-mă, rogu-te, stăpînului acestui castel — răspunse așa-zisul călugăr. Fii sigur că mă va primi cu dragă inimă, iar cocoșul va cînta așa fel, încît întreg castelul să-l audă.

— Prea bine — grăi străjerul — dar dacă ar fi să se întîmple cine știe ce din pricină că mi-am părăsit postul de dragul matale, vom vedea noi dacă rasa de franciscan poate fi o pavăză împotriva unei săgeți făcute dintr-o pană de gîscă.

După ce rosti această amenințare, își părăsi foișorul și porni spre sala cea mare a castelului, pentru a aduce neașteptata veste că un călugăr se afla la poartă și cerea să fie primit de îndată. Spre marea lui mirare, primi de la stăpînul său porunca de a-l lăsa numaidecît înăuntru pe călugăr. Deschizînd poarta cu multă băgare de seamă, ca să se pună la adăpost împotriva oricărei surprize, străjerul îndeplini, fără alte temeri, porunca primită. Nesăbuita încredere în sine care-l împinsese pe Wamba să ia asupră-și această primejdioasă solie se dovedi un reazem destul de șubred, în clipa cînd măscăriciul se pomeni în fața unui om, atît de cumplit și de temut ca Reginald Front-de-Boeuf. El își bolborosi *Pax vobiscum*-ul, pe care se bizuia în bună măsură pentru a-și susține curajul, dar îl bolborosi cu mai multă tulburare și șovăire ca pînă atunci. Cum însă Front-de-Boeuf era obișnuit să vadă oameni de toate rangurile tremurînd în fața lui, sfiala așa-zisului călugăr nu-l puse cîtuși de puțin pe gînduri.

— Cine ești și de unde vii, călugăre ? întrebă el.

— *Pax vobiscum* — repetă măscăriciul. Sînt un sărman slujitor al sfîntului Francisc, care, cutreierînd prin aceste pustietăți, a încăput pe mîna tîlharilor, cum zice scriptura : *quidam viator incidit in latrones*, care tîlhari m-au trimis în acest castel ca să-mi împlinesc datoria duhovnicească față de doi inși osîndiți de cinstita voastră judecată.

— Aha, foarte bine — se bucură Front-de-Boeuf. Ai putea să-mi spui, cucernice părinte, cam cîți tîlhari sînt pe-acolo ?

— Viteze cavaler — răspunse măscăriciul — *nomen illis legio*, numele lor e legiune.

— Spune-mi pe șleau cîți sînt la număr, căci dacă nu, părinte, anteriul și frînghia cu care ești încins n-au să te poată apăra de mînia mea.

— Vai, *cor meum eructavit*, adică era cît pe-aci să-mi sară inima din piept de frică. Dar fiindcă vrei să știi, eu unul socot că sînt pe puțin cinci sute de oameni, yeomeni și norod la un loc.

— Cum ? izbucni templierul, care intrase tocmai atunci în sală. Atît de multe sînt viespile ? ! E vremea să zdrobim acest cuibar nesănătos. Și luîndu-l pe Front-de-Boeuf la o parte, îi șopti : Îl cunoști pe preotul ăsta ?

— Nu-l cunosc, e călugăr la o mănăstire depărtată.

— Atunci, fă bine şi nu-i destăinui planurile noastre — îi atrase atenţia templierul. Trimite-l la ceata de lefegii a lui De Bracy, cu poruncă scrisă de a veni de îndată în ajutorul stăpînului lor. Pînă una-alta, pentru ca tunsul să nu bănuiască nimic, lasă-l să-şi facă în voie treaba, adică să-i pregătească pe porcii ăia de saxoni pentru abator.

— Aşa voi face — rosti Front-de-Boeuf, şi porunci apoi unei slugi să-l ducă pe Wamba în încăperea unde erau închişi Cedric şi Athelstane.

Departe de a-l linişti, întemniţarea îl făcuse şi mai nervos pe Cedric. Se plimba de la un capăt la altul al încăperii, cu aerul unuia care înaintează împotriva inamicului său pentru a lua cu asalt o cetate asediată ; uneori îşi vorbea sieşi, alteori i se adresa lui Athelstane, care aştepta răbdător şi liniştit sfîrşitul acestei aventuri, digerînd cu o seninătate deplină bucatele ce i se serviseră din belşug la prînz şi nesinchisindu-se prea mult de durata captivităţii sale, despre care ştia că, asemenea tuturor relelor de pe pămînt, avea să se sfîrşească potrivit voinţei Celui de Sus.

— *Pax vobiscum* — rosti măscăriciul, intrînd în încăpere. Sfîntul Dunstan, sfîntul Dennis, sfîntul Duthock şi toţi ceilalţi sfinţi să vă binecuvînteze şi să vă ocrotească.

— Intră — îi răspunse Cedric aşa-zisului călugăr. Pentru ce ai venit aici ?

— Ca să vă rog să vă pregătiţi, pentru a întîmpina moartea — zise măscăriciul.

— E cu neputinţă ! rosti Cedric, tresărind. Oricît de cutezători şi de ticăloşi ar fi, cred că nu au curajul să săvîrşească o cruzime atît de nesăbuită şi de neîntemeiată.

— Vai — oftă măscăriciul — nu-i poţi opri apelînd la omenia lor, cum nu poţi înfrîna un cal nărăvaş cu nişte hăţuri de mătase ! De aceea, nobile Cedric şi viteazule Athelstane, aduceţi-vă aminte de păcatele pe care le-aţi săvîrşit, căci chiar astăzi veţi fi chemaţi să daţi socoteală în faţa unui scaun mai înalt.

— Auzi, Athelstane ? izbucni Cedric. Trebuie să ne pregătim inimile pentru această din urmă călătorie, căci e mai bine să murim ca oameni decît ca nişte sclavi.

— Sînt gata să înfrunt tot ce poate născoci mai groaznic ticăloşia lor — răspunse Athelstane — şi mă voi duce la moarte la fel de liniştit cum mă duc la masă.

— Pregăteşte-ne aşadar pentru împlinirea sfintelor noastre îndatoriri, părinte — spuse Cedric.

— Stai niţel, nenicule — zise măscăriciul pe tonul lui obişnuit. Mai bine priveşte de două ori, înainte de a face saltul în beznă.

— Pe legea mea — exclamă Cedric — glasul ăsta parcă mi-e cunoscut !

— E glasul credinciosului dumitale rob şi măscărici — răspunse Wamba, scoţîndu-şi gluga. De-ai fi ascultat sfatul unui nebun, n-ai fi astăzi aici. Urmează măcar acum sfatul unui nebun şi nu vei mai rămîne multă vreme aici.

— Ce vrei să spui, nebunule ? făcu Saxonul.

— Atîta doar : îmbracă anteriul ăsta şi încinge-te cu frînghia ; sînt singurele straie bisericeşti pe care le-am purtat vreodată ; ieşi liniştit din castel şi lasă-mi mie mantia şi cingătoarea, căci am să fac eu saltul cel mare în locul matale.

— În locul meu ? exclamă Cedric, uimit de această propunere. Păi, au să te spînzure, sărmanul meu nebun !

— Facă ce vor — zise Wamba. Eu, unul, trag nădejde că, fără a-ţi da de ruşine rangul, feciorul lui Witless va sta în laţ cu aceeaşi demnitate cu care străbunul său, judele, îşi purta colanul la gît.

— Bine, Wamba — răspunse Cedric — am să primesc de astă dată propunerea ta. Dar cu o condiţie : vei schimba hainele nu cu mine, ci cu domnul Athelstane.

— Nu, pe sfîntul Dunstan ! se împotrivi Wamba. N-ar avea nici o noimă. E drept ca feciorul lui Witless să se jertfească pentru a salva viaţa fiului lui Hereward, dar n-ar fi de loc înţelept ca el să-şi dea viaţa pentru un om ai cărui părinţi erau străini de-ai săi.

— Ticălosule, părinţii lui Athelstane au fost regi ai Angliei ! se burzului Cedric.

— Din partea mea puteau să fie ce voiau, dar gîtul mi-e prea zdravăn legat de umeri ca să se lase sucit de dragul lor. De aceea, bunul meu stăpîn, primeşte pentru matale însuţi ce-ţi propun, sau, dacă nu, lasă-mă să ies din această temniţă la fel de slobod cum am intrat.

— Să se vestejească bătrînul copac, ca să trăiască tînăra nădejde a pădurii ! rosti Cedric. Salvează viaţa nobilului Athelstane, credinciosul meu Wamba ! E o datorie a tuturor

oamenilor în vinele cărora curge sînge saxon. Tu şi cu mine vom înfrunta împreună mînia dezlănţuită a cruntilor noştri asupritori, în vreme ce el, liber şi în afara oricărei primejdii, va trezi sufletele compatrioţilor noştri, îndemnîndu-i să ne răzbune.

— Nu, taică Cedric — spuse Athelstane, strîngîndu-i mîna, căci trebuie spus că ori de cîte ori era trezit din nepăsare şi silit să cugete sau să acţioneze, faptele şi simţămintele sale nu erau nevrednice de sîngele lui nobil. Nu, mai degrabă aş rămîne în temniţa asta o săptămînă întreagă, hrănindu-mă cu apă şi pîine uscată, decît să mă folosesc de prilejul de a scăpa, oferit stăpînului său de către acest sclav neştiutor, dar bun la suflet.

— Lumea zice că sînteţi oameni înţelepţi — spuse măscăriciul — şi că eu sînt nebun de legat, dar, nene Cedric şi vere Athelstane, nebunul va hotărî în locul vostru, scutindu-vă de truda de a mai rosti fel de fel de drăgălăşenii obositoare. Eu sînt ca iapa lui John Duck, care nu voia să poarte în spinare decît pe stăpîn. Am venit să-mi salvez stăpînul, iar dacă el nu vrea să-l salvez, fie, n-am decît să mă-ntorc acasă. Dacă vrei să faci un bine cuiva, nu merge să-l faci altuia, că binele nu-i minge să-l treci din mînă în mînă. Nu vreau să fiu spînzurat decît pentru cel ce mi-e stăpîn de cînd m-am născut.

— Primeşte, nobile Cedric, nu scăpa acest prilej — spuse Athelstane. Prezenţa ta i-ar putea încuraja pe prietenii noştri să încerce să ne salveze, pe cînd dacă ai rămîne aici, am fi cu toţii pierduţi.

— Spune-mi, este oare vreo nădejde de ajutor din afară ? întrebă Cedric, privindu-l pe măscărici.

— Cred şi eu că este ! exclamă Wamba. Dă-mi voie să-ţi spun că dacă vei îmbrăca anteriul ăsta, e ca şi cum ai purta mantia de general. Cinci sute de oameni aşteaptă prin apropiere, iar eu eram azi-dimineaţă una din căpeteniile lor. Tichia mea de nebun trecea drept cască, iar bîta mea, drept baston de mareşal. Rămîne de văzut ce folos au să tragă oamenii aceia, înlocuindu-l pe nebun cu un om înţelept. Zău, mă cam tem că au să piardă din vitejie ceea ce ar putea cîştiga în înţelepciune ! Aşadar, drum bun, stăpîne, şi nu fi hain cu bietul Gurth şi cu cîinele lui, Fangs. Şi fie ca creasta mea de cocoş să atîrne în sala castelului din Rotherwood, în semn de aducere aminte a faptului că mi-am dat viaţa pentru stăpînul meu, ca un... nebun credincios.

Ultimele cuvinte fură rostite pe jumătate în glumă, pe jumătate serios, încît lui Cedric îi dădură lacrimile.

— Atîta vreme cît pe pămînt vor avea preţ credinţa şi iubirea, amintirea ta va fi păstrată — rosti Cedric. Dar nădăjduiesc că voi găsi mijloacele s-o salvez pe Rowena, şi pe tine, Athelstane, şi pe tine, sărmanul meu Wamba... Nu, n-o să fiu mai prejos ca tine în această privinţă.

Cei doi îşi schimbară hainele între ei, cînd deodată Cedric se simţi îmboldit de o îndoială :

— Nu cunosc nici o altă limbă în afară de graiul meu natal şi de cîteva vorbe din normanda lor blestemată. Cum o să pot eu să trec drept un popă cucernic ?

— Toată taina stă în două vorbuliţe : *Pax vobiscum*. Îţi va sluji de răspuns la toate întrebările lor — spuse Wamba. Fie că vii, fie că pleci, fie că mănînci, fie că bei, fie că binecuvîntezi, fie că afurisești, *Pax vobiscum* te va scoate din orice încurcătură. Vorbuliţele astea sînt la fel de folositoare unui călugăr, precum măturoiul unei vrăjitoare, sau bagheta unui magician. Rosteşte-le numai, dar cu glas adînc, grav, şi vei vedea că nimic nu le poate sta în cale. Vorbele astea cad ca o vrajă asupra tuturor, fie ei paznici sau sentinele, cavaleri sau scutieri, pedestraşi sau călăreţi. Mă bate gîndul că dacă m-or duce mîine la spînzurătoare, ceea ce e foarte cu putinţă, n-ar fi rău să încerc asupra călăului puterea vorbelor ăstora.

— Dacă aşa stau lucrurile — spuse Cedric — am şi intrat în tagma popilor. *Pax vobiscum*. Nădăjduiesc că voi ţine minte parola. Nobile Athelstane, cu bine. Rămîi cu bine şi tu, sărmanul meu băiat, inima ta bună mă face să uit că eşti slab de minte. Vă voi salva, sau, de nu, mă voi întoarce să mor alături de voi. Sîngele nobil al regilor noştri saxoni nu va fi vărsat atîta timp cît mie îmi va curge sînge în vine. Nimeni nu se va atinge nici măcar cu un fir de păr de nebunul acesta inimos care-şi primejduieşte viaţa pentru stăpînul său, atîta vreme cît Cedric se va putea împotrivi, oricît de mare ar fi primejdia. Aşadar, rămîneţi cu bine !

— Cu bine, nobile Cedric — spuse Athelstane. Nu uita că unui călugăr îi şade bine să primească a fi ospătat, dacă au să-ţi dea cumva demîncare.

— Cu bine, nenicule — rosti Wamba — şi nu uita *Pax vobiscum*.

Astfel încurajat, Cedric porni la drum, și în curînd i se ivi prilejul de a încerca puterea acelei vrăji atotputernice, despre care-i vorbise măscăriciul. Într-un coridor întunecos, cu bolta joasă, prin care se străduia să ajungă în sala cea mare a castelului, îi ieși în cale o femeie.

— *Pax vobiscum* — spuse falsul călugăr, grăbindu-se să-și vadă de drum, cînd un glas gingaș i se adresă astfel :

— *Et vobis quaeso, domine reverendissime, pro misericordia vestra.*

— Sînt cam tare de-o ureche — îi răspunse Cedric într-o saxonă curată, șoptindu-și apoi sieși : „Fir-ar al dracului de nebun, cu *Pax vobiscum*-ul lui cu tot. Am dat greș de la bun început".

Însă cum pe vremea aceea nu era lucru neobișnuit ca un preot să fie surd de urechea lui latinească și cum persoana care i se adresase cunoștea foarte bine acest adevăr, îi răspunse tot în saxonă :

— Te rog din suflet, părinte, fii bun și grijește pe un prizonier rănit, aflător în acest castel. Dăruiește-i și lui, și nouă mila pe care o propovăduiește sfînta biserică. Niciodată o faptă bună nu va fi adus un mai înalt folos mănăstirii dumitale.

— Copila mea — răspunse Cedric, încurcat din cale-afară — puținul răgaz ce-l mai am înainte de a părăsi acest castel nu-mi îngăduie să-mi îndeplinesc datoria duhovnicească. Trebuie să mă grăbesc ; de graba mea atîrnă viața sau moartea unor oameni.

— Dar părinte — făcu fata — te conjur pe jurămîntul dumitale de monah să nu lași fără povață și sprijin pe cel suferind și asuprit.

— Să mă ia dracu' și să mă lepede în Ilfrin, alături de sufletele lui Odin și Thor — răspunse Cedric plin de nerăbdare. Și ar fi continuat pe același ton cu totul nepotrivit înfățișării sale cucernice, dacă în vorba lor nu s-ar fi amestecat vocea spartă a Urfridei, bătrîna cotoroanță din turn :

— Cum așa, puicuțo — spuse ea fetei — așa înțelegi tu să răsplătești bunătatea cu care ți-am îngăduit să ieși din temnița aceea ? Îl silești pe un călugăr preacuvios să se folosească de asemenea vorbe necuviincioase, ca să scape de stăruințele unei evreice ?

— Evreică ? exclamă Cedric, agățîndu-se de acest pretext, ca să-și ia tălpășița. Lasă-mă să trec, femeie, nu mă opri, dacă

ții la viață. Nu vreau să mă pîngăresc, vin tocmai de la sfînta slujbă.

— Vino pe aici, părinte — zise cotoroanța — văd că ești străin în castelul ăsta, așa că nu poți ieși fără ajutorul unei călăuze. Vino-ncoace, căci am a-ți vorbi. Iar tu, fiică a unei seminții blestemate, du-te în odaia bolnavului și ai grijă de el pînă mă întorc. Vai de tine dacă mai ieși o dată de acolo fără voia mea !

Rebecca se retrase. Prin rugămințile ei izbutise să smulgă Urfridei îngăduința de a părăsi turnul, iar cotoroanța îi ceruse în schimb să aibă grijă de rănit, de Ivanhoe, adică tocmai ceea ce voia și Rebecca din toată inima. Dîndu-și seama de primejdia care-o păștea și dornică să se agațe de orice mijloc de scăpare, Rebecca își pusese întrucîtva nădejdea în călugărul acela, care, după cum aflase de la Urfrida, pătrunsese în acest castel blestemat. De aceea ea pîndise întoarcerea așa-zisului călugăr, cu gîndul să-i vorbească și să încerce a-l cîștiga de partea prizonierilor. De neizbînda acestei încercări cititorul a aflat adineauri.

CAPITOLUL XXVII

— „Sărmano, n-ai putea vorbi
Decît de făr'delegi. Acestea
Vădite sînt. Ursita-ți știi.
Dar haide, deapănă-ți povestea !

— Nu, chinul meu e mai cumplit.
M-apasă făr'delegi mai crunte.
Mi-e cugetul prea copleșit
Și am a-ți spune multe, multe.
Un sprijin dacă n-am găsit,
Măcar urechea-ți să m-asculte !"

Din Judecata *de Crabbe*

După ce, cu strigătele și amenințările ei, o sili pe Rebecca să se întoarcă în încăperea din care ieșise, Urfrida îl duse pe Cedric, mai bine zis îl trase după ea într-o cămăruță, a cărei

uşă avu grijă să o închidă de îndată. Scoase dintr-un dulap o carafă de vin şi două ulcele, le aşeză pe masă şi-i puse o întrebare, care suna mai degrabă a constatare:

— Eşti saxon, părinte, să nu zici nu — şi văzînd că Cedric nu se grăbeşte să-i răspundă, urmă: Urechile mele se bucură la auzul graiului natal, cu toate că nu-l aud decît rareori, şi atunci doar din gura servilor nenorociţi şi înjosiţi, pe umerii cărora trufaşii normanzi pun cele mai grele şi mai murdare poveri din acest castel. Eşti saxon, părinte, da, saxon, şi măcar că eşti un slujitor al Domnului, pari a fi un om liber. Graiul tău sună plăcut urechii mele.

— Cum adică, preoţii saxoni nu au voie să viziteze castelul? întrebă Cedric. Eu socot totuşi că e de datoria lor să mîngîie pe copiii asupriţi şi prigoniţi ai pămîntului.

— Nu prea vin pe aici, sau dacă vin, le place mai degrabă să ospăteze la masa învingătorilor decît să asculte gemetele compatrioţilor lor. Cel puţin aşa le merge vestea, căci eu una nu ştiu mare lucru. De zece ani încoace, castelul ăsta nu şi-a deschis porţile în faţa nici unui preot, în afară de un capelan normand dezmăţat, care obişnuia să petreacă nopţile împreună cu Front-de-Boeuf, dar acela a fost de mult chemat să dea socoteală pentru purtările lui. Însă tu eşti saxon, un preot saxon, şi am să-ţi fac o întrebare.

— Sînt saxon, dar de bună seamă că nu-s vrednic de numele de preot — răspunse Cedric. Lasă-mă să-mi văd de drum. Jur că mă voi întoarce, sau, dacă nu, voi trimite pe unul din fraţii noştri mai vrednici să-ţi asculte destăinuirea.

— Stai puţin — spuse Urfrida. Glasul pe care-l auzi acum va fi în curînd înăbuşit de ţărîna rece, şi n-aş vrea să cobor în mormînt ca o făptură ticăloasă, aşa cum am trăit. Dar trebuie să beau vin ca să am tăria de a povesti grozăviile vieţii mele.

Îşi turnă vin într-o ulcică şi-l bău cu o lăcomie înfricoşătoare, ca şi cum ar fi vrut să soarbă pînă şi ultima picătură.

— Vinul mă ameţeşte — grăi ea, ridicînd ochii spre tavan, după ce goli ulcica — dar nu e-n stare să mă-nveselească. Bea, părinte, dacă vrei să-mi poţi asculta povestea fără să cazi jos de pe scaun.

Cedric ar fi vrut să se lipsească de această sinistră tovărăşie de beţie, dar semnul pe care i-l făcuse bătrîna arăta atîta

nerăbdare şi atîta deznădejde, încît se supuse şi dădu pe gît o ulcică plină. Bătrîna păru mulţumită şi-şi începu povestea:

— Părinte, nu din născare sînt nenorocita pe care o vezi acum. Eram liberă, fericită şi respectată, ba mai mult, iubeam şi eram iubită. Acum sînt o sclavă nenorocită şi umilită. Am fost jucăria patimilor stăpînilor mei atîta timp cît mai eram frumoasă, dar de cînd această frumuseţe s-a veştejit, am ajuns ţinta dispreţului, urii şi batjocurii lor. Te mai miri, părinte, că urăsc omenirea, şi mai presus de orice neamul care m-a făcut să mă schimb astfel? Oare căzătura plină de zbîrcituri care stă în faţa ta, cotoroanţa a cărei mînie nu e-n stare să se rostească decît în blesteme neputincioase, va putea uita că a fost cîndva fiica nobilului thane de Torquilstone, în faţa căruia tremurau o mie de vasali?

— Eşti fiica lui Torquil Wolfganger? exclamă Cedric, dîndu-se cu cîţiva paşi înapoi. Tu, tu eşti fiica acelui nobil saxon, a prietenului şi tovarăşului de arme al tatălui meu?

— Prietenul tatălui tău? îl îngînă Urfrida. Atunci în faţa ochilor mei se află Cedric Saxonul, fiindcă nobilul Hereward de Rotherwood n-avea decît un fecior, al cărui nume e vestit printre compatrioţii săi. Dacă tu eşti Cedric de Rotherwood, atunci ce-i cu straiele astea bisericeşti? Oare ai pierdut şi tu nădejdea de a-ţi salva patria şi ai căutat în umbra bisericii adăpost împotriva asupririi?

— N-are a face cine sînt — rosti Cedric — povesteşte mai departe, femeie nenorocită, urmează-ţi povestea păcatelor şi crimelor tale! Nu se poate să nu fie şi o crimă la mijloc, însuşi faptul că trăieşti miroase a crimă.

— Da, există o crimă în viaţa mea — adeveri nenorocita. O crimă cumplită, înfricoşătoare, care mă apasă pe piept ca plumbul, şi pe care nici măcar flăcările iadului n-o pot şterge. Da, a respira între aceste ziduri mînjite cu sîngele nobil şi curat al tatălui şi al fraţilor mei, a trăi între aceste ziduri ca ibovnică a ticălosului care i-a ucis, împărtăşindu-i plăcerile şi fiindu-i totodată roabă, înseamnă o crimă şi un blestem.

— Nefericito! izbucni Cedric. În vreme ce prietenii tatălui tău, ca orice inimă cu adevărat saxonă, care bătea întru pomenirea sufletului lui şi a sufletelor vitejilor săi fii, neuitînd în rugăciunile lor pe nefericita Ulrica, în timp ce toţi plîngeau şi cinsteau amintirea celor ucişi, tu duceai o viaţă vrednică de ura şi dispreţul nostru, legîndu-ţi soarta de cea

a nemernicului tiran care i-a ucis pe cei mai apropiaţi şi mai dragi ţie, şi care a vărsat sînge de prunc, ca să nu lase în viaţă nici un moştenitor al nobilei case a lui Torquil Wolfganger, da, cu omul acesta ţi-ai găsit să trăieşti, legată în lanţurile unei dragoste nelegiuite !

— Da, într-adevăr în lanţuri nelegiuite, dar nu în lanţurile dragostei ! strigă bătrîna. Dragostea ar poposi mai degrabă pe tărîmul veşniciei decît sub aceste bolţi blestemate. Nu, cel puţin în această privinţă nu mă simt vinovată, căci chiar în clipele cînd înduram vinovatele sale dezmierdări, ura împotriva lui Front-de-Boeuf şi a neamului său îmi stăpînea sufletul.

— Îl urai şi totuşi trăiai cu el, nenorocito ! rosti Cedric. N-aveai oare nici un pumnal, nici un cuţit la îndemînă ? Norocul tău a fost că, ducînd o asemenea viaţă, tainele unui castel normand sînt la fel de pecetluite ca tainele mormîntului, căci dacă aş fi visat măcar că fiica lui Torquil trăieşte fără ruşine cu ucigaşul tatălui ei, sabia unui saxon adevărat te-ar fi găsit chiar şi în braţele ibovnicului tău !

— Oare într-adevăr ai fi făcut dreptate numelui lui Torquil ? întrebă Ulrica, fiindcă acum putem să n-o mai numim Urfrida. Atunci eşti un adevărat saxon, aşa cum te arată faima ! Căci chiar înăuntrul acestor ziduri blestemate unde, cum bine spui, păcatul se învăluie în taine de nepătruns, da, chiar şi aici a răsunat numele lui Cedric, iar eu, nenorocita şi înjosita, m-am bucurat la gîndul că a mai rămas în viaţă un om în stare să răzbune nefericita noastră seminţie. Dar am trăit şi eu clipe de răzbunare, am aţîţat vrajba între duşmanii noştri, am prefăcut orgiile lor în certuri sîngeroase, am văzut sîngele lor curgînd, le-am auzit horcăitul de muribunzi ! Uită-te la mine, Cedric, oare nu desluşeşti pe această faţă veştedă şi ticăloşită nici o urmă a trăsăturilor lui Torquil ?

— Nu-mi pune astfel de întrebări, Ulrica — rosti Cedric cu o amărăciune amestecată cu scîrbă. Trăsăturile feţei tale o fac să semene cu faţa unui mort însufleţit de demoni.

— Fie — răspunse Ulrica — totuşi aceste trăsături demonice erau masca unui înger al luminii cînd izbuteau să semene vrajbă între bătrînul Front-de-Boeuf şi fiul său Reginald. Întunecimea iadului trebuia să ascundă ceea ce a urmat, dar răzbunarea cată să ridice vălul de pe nişte grozăvii care ar fi în stare să scoale şi morţii din morminte, dîndu-le grai

să cuvînte. De multă vreme mocnea focul discordiei între bătrînul tiran şi sălbaticul său fiu ; de multă vreme hrăneam în taină această ură potrivnică firii ; ea a izbucnit într-un ceas de beţie, şi asupritorul meu a fost doborît la propria-i masă de mîna propriului său fiu ! Iată ce taine ascund aceste bolţi ! Prăbuşiţi-vă, bolţi afurisite ! strigă ea, ridicînd privirile. Îngropaţi sub dărîmăturile voastre pe toţi cei ce cunosc îngrozitoarea taină !

— Iar tu, fiinţă păcătoasă şi nenorocită, ce-ai devenit după moartea asupritorului tău ? întrebă Cedric.

— Ghiceşte, dar nu întreba. Am trăit aci, în acest castel pînă ce bătrîneţea, o bătrîneţe timpurie, mi-a pecetluit chipul cu trăsăturile ei înfricoşătoare ; am trăit dispreţuită şi hulită, acolo unde fusesem cîndva ascultată ; am fost silită să-mi potolesc setea de răzbunare, care odinioară avea un cîmp atît de larg, cu micile răutăţi ale unei slugi nemulţumite şi cu blestemele deşarte ale unei zgripţuroaice neputincioase, fiind osîndită să aud din turnul meu singuratic larma ospeţelor la care altădată luam parte, sau ţipetele şi gemetele noilor victime ale tiranului.

— Ulrica, spune-mi, cum ai îndrăznit să-i vorbeşti unui om înveşmîntat în straie de călugăr, cînd inima ta mai tînjeşte încă după răsplata pierdută a fărădelegilor tale şi, mă tem, chiar după faptele prin care ai dobîndit acea răsplată. Gîndeşte-te, nenorocito, cu ce ţi-ar fi putut ajuta binecuvîntatul Eduard, de-ar fi fost aici în locul meu ? Monarhul-confesor era înzestrat de ceruri cu puterea de a tămădui rănile trupului, dar numai Domnul poate lecui lepra sufletului.

— Nu mă părăsi, aprig proroc al mîniei ! strigă ea. Ci spune-mi, dacă poţi, cum se vor sfîrşi aceste noi şi înfricoşătoare presimţiri ce mi-au năpădit singurătatea. De ce oare faptele săvîrşite cu atîta vreme în urmă se ridică în faţa mea ca nişte grozăvii noi şi de neînlăturat ? Ce soartă o aşteaptă dincolo de mormînt pe cea căreia Domnul i-a hărăzit pe pămînt o ursită atît de înspăimîntătoare ? Mai degrabă m-aş întoarce la Woden, Hertha şi Zernebock, la Mista şi la Skogula, la toţi zeii strămoşilor noştri păgîni, decît să mai îndur groaznicele presimţiri ce m-au bîntuit în ultima vreme, zi şi noapte, în trezie şi în somn deopotrivă.

— Nu sînt preot — spuse Cedric, întorcîndu-şi cu scîrbă faţa, ca să nu mai vadă această jalnică întruchipare a crimei,

nenorocirii şi deznădejdii. Nu sînt preot, cu toate că port straie bisericeşti.

— Preot sau mirean, eşti primul om temător de Dumnezeu şi iubitor de oameni, pe care-l văd de douăzeci de ani încoace. Aşadar spui că pentru mine nu mai poate fi nici o nădejde ?

— Îţi spun să te pocăieşti — rosti Cedric. Roagă-te şi pocăieşte-te, în felul acesta poate că vei cîştiga bunăvoinţa cerului. Dar eu, unul, nu pot să mai rămîn lîngă tine, şi nici nu vreau.

— Mai stai o clipă ! exclamă Ulrica. Nu mă părăsi, fiu al prietenului tatălui meu, mi-e teamă că demonul care mi-a călăuzit viaţa mă va ispiti să mă răzbun pentru dispreţul tău neînduplecat. Crezi tu oare că dacă Front-de-Boeuf l-ar descoperi în castelul său pe Cedric Saxonul astfel deghizat ai mai avea mult de trăit ? Ochiul lui s-a şi aţintit asupră-ţi ca un vultur asupra prăzii.

— Chiar de m-ar sfîşia cu pliscul şi cu ghearele, nu va smulge de la mine nici măcar un cuvînt, pe care inima mea să nu-l vrea rostit. Voi muri ca un saxon, credincios cuvîntului dat şi cinstit în faptele mele. Îţi poruncesc să pleci ! În lături, nu mă opri ! Mi-e silă de tine mai mult decît de Front-de-Boeuf, femeie ticăloşită şi decăzută !

— Fie ! spuse Ulrica, încetînd să se mai agaţe de el. Du-te unde vrei şi uită în trufia ta că nenorocita pe care o ai în faţă e fiica prietenului tatălui tău. Pleacă ! Dacă tot ce-am pătimit mă desparte de restul lumii, dacă sînt despărţită de cei al căror sprijin aş fi îndreptăţită să-l aştept, am să fiu despărţită de ei şi în răzbunarea mea. Nimeni nu mă va ajuta, dar întreaga lume se va cutremura aflînd de fapta pe care-o voi săvîrşi ! Adio ! Dispreţul tău a sfărîmat ultima legătură care părea să mă mai unească de semenii mei, el a spulberat nădejdea că durerea mea ar putea trezi mila compatrioţilor mei.

— Ulrica ! spuse Cedric, înduioşat de cuvintele ei. Oare ai trecut prin alte atîtea suferinţe şi ai dus o viaţă atît de păcătoasă şi chinuită, pentru ca acum să cazi pradă deznădejdii, în clipa cînd ochii tăi încep să vadă grozăvia fărădelegilor săvîrşite şi cînd s-ar cuveni ca pocăinţa să-ţi fie cea dintîi grijă ?

— Cedric — răspunse Ulrica — cunoşti prea puţin inima omenească. Pentru ca un om să se poarte aşa cum m-am purtat eu şi să gîndească aşa cum am gîndit eu, trebuie ca omul acela să fie ahtiat de plăceri şi stăpînit de un crîncen dor de răzbunare, dîndu-şi totodată seama că are puterea s-o facă şi mîndrindu-se cu asta. Aceste patimi sînt prea ameţitoare, pentru ca o inimă omenească să le poată îndura şi în acelaşi timp să aibă puterea de a li se împotrivi. Aceste patimi s-au stins de mult. Bătrîneţea nu cunoaşte plăceri, zbîrciturile n-au nici o înrîurire asupra oamenilor, iar răzbunarea însăşi se stinge în blesteme neputincioase. Şi atunci vine remuşcarea, cu toate viperele ei, cu regretele deşarte pentru trecut şi cu deznădejdea pentru viitor ! Atunci după ce au contenit toate patimile, ajungem ca demonii din infern, care pot avea remuşcări, dar nu ştiu niciodată ce-i pocăinţa. Însă cuvintele tale au trezit în mine un suflet nou. Ai avut dreptate spunînd că pentru cei ce cutează să moară totul este cu putinţă ! Mi-ai arătat mijloacele răzbunării, şi poţi fi sigur că mă voi folosi de ele. Pînă acum dorul de răzbunare sălăşluia în pieptul meu zdrobit laolaltă cu alte simţăminte potrivnice, dar de aci înainte el mă va stăpîni în întregime şi tu însuţi vei recunoaşte că, oricum a fost viaţa Ulricăi, moartea ei va fi fost vrednică de fiica nobilului Torquil. Acest castel blestemat e asediat acum de cete puternice. Grăbeşte-te să le conduci la asalt, şi cînd vei vedea un steag roşu fluturînd pe turnul din partea de răsărit a donjonului, strînge-i zdravăn cu uşa pe normanzi ; au să aibă destule de făcut înăuntrul castelului, iar voi veţi putea ajunge la zidurile sale, în ciuda săgeţilor şi a catapultelor. Du-te, te rog, urmează-ţi ursita şi lasă-mă să mi-o urmez pe a mea !

Cedric ar fi dorit să pătrundă mai adînc în taina planului Ulricăi, dar tocmai atunci se auzi vocea aspră a lui Front-de-Boeuf :

— Pe unde naiba zăboveşte preotul ăla ? Pe moaştele lui Compostella, am să fac din el un martir, dacă are cumva de gînd să-mi îndemne slugile la trădare !

— Ce bun proroc e cugetul rău ! rosti Ulrica. Dar nu lua în seamă vorbele lui, du-te la ai tăi. Daţi glas strigătului de luptă al saxonului şi el să cînte cîntecul războinic al lui Rollo, dacă vor ; răzbunarea îi va răspunde ca un ecou.

Şi spunînd acestea, Ulrica se mistui într-o tainiţă, în clipa cînd Reginald Front-de-Boeuf intră în încăpere. Cedric se

sili cu greu să se încline în faţa trufaşului baron, care-i răspunse cu o uşoară aplecare a capului.

— Pesemne că pocăiţii dumitale s-au spovedit îndelung, părinte. Cu atît mai bine pentru ei, fiindcă e cea din urmă spovedanie a lor. I-ai pregătit pentru moarte ?

Cedric îi răspunse în franţuzeasca pe care, de bine de rău o cunoştea :

— Oamenii aceştia se aşteaptă la orice, de vreme ce ştiu în mîinile cui se află.

— Mi se pare mie, călugăre, că vorbirea ta cam miroase a saxonă — făcu Front-de-Boeuf.

— Am fost crescut la mănăstirea sfîntului Withold din Burton — răspunse Cedric.

— Da ? se miră baronul. Era mai bine să fi fost normand, mai bine pentru tine şi chiar pentru planurile mele, dar nevoia te face să nu-ţi mai alegi solii. Mănăstirea aia a sfîntului Withold din Burton e un cuib de bufniţe, care n-ar strica să fie curăţat. Va veni în curînd şi ziua cînd anteriul îi va ocroti pe saxoni tot atît de puţin ca şi armura.

— Facă-se voia Domnului — rosti Cedric cu tremur în glas, dar Front-de-Boeuf atribui acest tremur fricii, nu mîniei.

— Mi se pare mie că i-ai şi văzut pe soldaţii noştri în ospătăria şi cramele mănăstirii tale. Fă-mi însă slujba pe care ţi-o cer şi, orice li s-ar întîmpla celorlalţi, tu vei dormi liniştit în chilia ta, ca un melc în găoacea lui.

— Ce-mi poruncţi ? întrebă Cedric, stăpînindu-şi anevoie mînia.

— Urmează-mă în acest coridor, ca să poţi ieşi pe poarta din dos.

Păşind înaintea aşa-zisului călugăr, Front-de-Boeuf îi dezvălui misiunea pe care voia să i-o încredinţeze :

— Călugăre, vezi turma aceea de porci saxoni, care a îndrăznit să înconjoare acest castel din Torquilstone ? Spune-le tot ce-ţi va trece prin minte despre slăbiciunea acestei fortăreţe, orice socoţi că-i va putea ţine în loc vreme de douăzeci şi patru de ore, în faţa zidurilor sale. Între timp, vei duce această misivă. Dar, stai niţel, ştii carte, părinte ?

— Habar n-am — răspunse Cedric. Doar ceaslovul îl ştiu, fiindcă i-am învăţat slovele pe de rost, pentru slujbă. Sfînta Fecioară şi sfîntul Withold fie lăudaţi !

— Eşti un sol cu atît mai potrivit pentru planul meu. Aşadar, du-te cu această misivă la castelul lui Filip de Malvoisin şi spune-i că e din partea mea, că a fost scrisă de către templierul Brian de Bois-Guilbert şi că îl rog să o trimită la York cu toată iuţeala de care e în stare un călăreţ destoinic. Şi mai spune-i că n-are de ce să se teamă, că ne va găsi vii şi nevătămaţi înapoia crenelurilor noastre. Ce ruşine ! Să fim siliţi să ne ascundem în faţa unei bande de renegaţi, care de obicei o iau la sănătoasa numai cînd văd strălucind flamurile noastre şi aud tropotul cailor noştri ! Ascultă, călugăre, găseşte vreo şmecherie popească prin care să-i poţi ţine locului pe ţopîrlanii ăia pînă ce au să sosească prietenii noştri aci înarmaţi cu lănci. În sufletul meu s-a trezit răzbunarea, un şoim care nu poate s-adoarmă pînă nu se satură.

— Pe sfîntul meu patron şi pe toţi sfinţii care au vieţuit şi au murit în Anglia, porunca îţi va fi îndeplinită ! spuse Cedric cu o însufleţire nu tocmai popească. Nici un saxon nu se va îndepărta de aceste ziduri, dacă voi şti şi voi avea puterea să-i opresc.

— Aha, ţi-ai schimbat glasul, părinte ! Ai început să vorbeşti pe şleau şi cu semeţie, ca şi cum în adîncul inimii tale te-ai bucura de măcelărirea acelei turme saxone. Dar parcă tu nu faci parte din neamul lor de porci ?

Cedric nu era mare meşter în arta prefăcătoriei, şi ar fi scos-o mult mai bine la capăt, de-ar fi putut împrumuta vreo idee din mintea mai rodnică a lui Wamba. Dar, după cum spune zicala din bătrîni — nevoia te-nvaţă. Cedric mormăi pe sub glugă nişte vorbe, precum că oamenii aceia ar fi fost certaţi atît cu legea, cît şi cu biserica.

— *Despardieux !* făcu Front-de-Boeuf. Adevăr grăit-ai. Uitasem că bădăranii sînt în stare să prade un popă saxon, cu aceeaşi uşurinţă cu care-ar jefui pe unul născut la miazăzi de canalul acela sărat. Nu l-au legat ei de un stejar pe abaţele de Saint-Ives, silindu-l să le cînte liturghia, în timp ce ei furau arginţii şi lucrurile ? Ba nu, pe Sfînta Fecioară, gluma asta a făcut-o Gualtier de Middleton, unul din cavalerii noştri. Dar mi se pare că nişte saxoni au prădat capela de la Saint Bees, furînd cupele, sfeşnicele şi potirele, nu-i aşa ?

— Erau nişte oameni fără Dumnezeu — răspunse Cedric.

— Da, şi-au băut tot vinul şi berea pregătite pentru multe petreceri tainice, măcar că voi pretindeţi că nu vă îndeletni-

ciţi decît cu veghile şi rugăciunile! Părinte, eşti dator să răzbuni un asemenea sacrilegiu.

— Sînt într-adevăr dator să mă răzbun — şopti Cedric. Sfîntul Withold ştie ce-i în inima mea.

Intr-acestea, Front-de-Boeuf îl petrecu pe Cedric către poarta din dos, şi după ce trecură amîndoi puntea — o singură scîndură aşternută deasupra şanţului — ajunseră la o mică fortificaţie exterioară, numită „barbican", de unde printr-o poartă întărită se putea ieşi afară, pe cîmp.

— Du-te acum. Dacă-mi vei îndeplini solia şi te vei înapoia aci după aceea, vei vedea carne de saxon la fel de ieftină ca aceea de porc la zahanalele din Sheffield. Ascultă, pari să fii un duhovnic vesel din fire, vino aci după luptă şi-o să-ţi dau la vin de Malvoisin, c-ai să-ţi poţi îneca în el toată mănăstirea.

— De bună seamă că ne vom revedea — răspunse Cedric.

— Pînă una-alta, ţine asta — spuse normandul la despărţire şi, strecurînd în mîna crispată a lui Cedric un ban de aur, adăugă : Şi nu uita, am să-ţi scot de pe cap gluga cu piele cu tot, dacă nu te vei ţine de cuvînt!

Depărtîndu-se de poartă şi pornind cu paşi repezi spre cîmp, Cedric îi răspunse :

— Te-aş lăsa s-o faci, dacă atunci cînd ne vom mai întîlni nu voi merita să primesc mai mult din mîna dumitale. Şi întorcîndu-se cu faţa spre castel, zvîrli moneda de aur, strigînd : Normand făţarnic, să piei o dată cu banii tăi!

Front-de-Boeuf nu auzi desluşit aceste cuvinte, dar cum gestul omului îi păru bătător la ochi, strigă către străjile cocoţate pe metereze :

— Arcaşi, străpungeţi anteriul acestui călugăr cu o săgeată!

Cînd văzu că oamenii îşi întindeau arcurile, se răzgîndi :

— Staţi! N-are nici un rost; n-avem ceva mai bun de făcut, aşa că trebuie să ne încredem în el. Socot că n-o să îndrăznească să mă trădeze şi, în cel mai rău caz, voi putea trata cu cîinii de saxoni, pe care-i ţin în cuşcă. Hai, Giles temnicerule, să-mi fie aduşi de îndată Cedric de Rotherwood şi ălălalt ţopîrlan, adică cel din Coningsburgh, Athelstane, sau cum naiba-l mai cheamă! Pînă şi numele lor sînt o pacoste pentru gura unui cavaler normand, parc-ar mirosi a slănină. Daţi-mi un pocal de vin, pentru ca, vorba voiosului prinţ Ioan, să-mi clătesc gura; aduceţi-mi-l în sala de arme, o dată cu prizonierii.

Poruncile îi fură îndeplinite, căci intrînd în acea sală gotică, pe ai cărei pereţi atîrnau numeroase trofee cucerite prin propria-i vitejie şi prin cea a tatălui său, găsi acolo pe cei doi prizonieri saxoni, aflaţi sub paza a patru slujitori, precum şi o carafă de vin, aşezată pe o masă trainică de stejar. Front-de-Boeuf dădu pe gît o duşcă de vin şi se întoarse apoi spre prizonieri. Cum Wamba îşi ţinea faţa acoperită şi purta hainele lui Cedric, baronul, care nu cunoştea prea bine trăsăturile acestuia (Cedric îşi ocolea vecinii normanzi şi îşi părăsea rareori domeniile), nu-şi dădu seama, în semiîntunericul sălii, de fuga celui mai important dintre prizonierii săi.

— Bravi fii ai Angliei — începu Front-de-Boeuf — sînteţi mulţumiţi de primirea ce vi s-a făcut la Torquilstone? Aţi început oare să vă daţi seama ce meritaţi pentru neobrăzarea trufaşă cu care v-aţi bătut joc de serbarea unui prinţ din casa de Anjou? Aţi uitat cum aţi răsplătit ospitalitatea măritului prinţ Ioan, ospitalitate de care nu aţi fost vrednici? Pe Dumnezeul meu şi pe sfîntul Dennis, dacă nu veţi plăti o răscumpărare ca lumea, am să vă spînzur cu picioarele de zăbrelele acestei ferestre, pînă ce uliii şi corbii au să vă ciugulească toată carnea de pe voi! Vorbiţi, cîini saxoni : ce preţ îmi oferiţi pentru vieţile voastre nevrednice? Ia zi, tu, ăla din Rotherwood!

— Eu, unul, nu dau nici o para — răspunse sărmanul Wamba. Cît despre spînzuratul de picioare, tot zice lumea că-s întors pe dos, de cînd m-a înţărcat maică-mea, că dacă mă agăţi cu scăfîrlia în jos, poate c-o să-mi vină iarăşi mintea la cap.

— Sfîntă Genevievă! Pe cine mi-aţi adus aci? exclamă Front-de-Boeuf. Şi cu dosul mîinii azvîrli de pe capul măscăriciului pălăria lui Cedric. Apoi, desfăcîndu-i gulerul, văzu la gîtul lui colanul de argint, fatalul semn al sclaviei. Giles, Clement, cîini fără minte! Pe cine mi-aţi adus aici? tună normandul, spumegînd de furie.

— Socot că îţi pot da eu răspunsul — rosti De Bracy, care intrase tocmai atunci în încăpere. Acesta e măscăriciul lui Cedric, cel care s-a luat atît de vitejeşte la harţă cu Isaac din York pe o chestie de întîietate.

— Am să le arăt eu la amîndoi — răspunse Front-de-Boeuf. Am să-i spînzur în acelaşi ştreang, dacă stăpînu-su şi porcul ăsta din Coningsburgh n-au să-şi răscumpere viaţa pe un preţ ca lumea. Dar bogăţiile lor sînt un fleac pentru mine, principalul e să-mi alunge bandele care asediază castelul, să dea în scris că renunţă la aşa-zisele lor privilegii şi că primesc să trăiască sub stăpînirea noastră ca nişte servi şi vasali. Să fie mulţumiţi dacă, în lumea nouă care va să o făurim, o să le lăsăm răsuflarea. Duceţi-vă şi aduceţi-mi-l aici pe adevăratul Cedric — adăugă el către doi dintre slujitorii săi. De data asta am să vă iert greşeala, ţinînd seama că aţi luat un nebun drept un nobil saxon.

— Da, dar excelenţa voastră va vedea că printre noi sînt mai mulţi nebuni decît nobili — făcu Wamba.

— Ce vrea să spună nătîngul ăsta? întrebă Front-de-Boeuf, uitîndu-se la slujitorii săi. Aceştia, bîlbîindu-se şi neştiind ce să facă, mărturisiră că n-aveau habar ce-i cu adevăratul Cedric.

— Sfinte Dumnezeule! exclamă De Bracy. Să ştii că a fugit deghizat în straiele călugărului.

— Mii de draci! tună Front-de-Boeuf. Va să zică, pe porcul ăla din Rotherwood l-am petrecut pe uşa din dos, dîndu-i eu însumi drumul să plece?! Iar tu — adause el, adresîndu-se lui Wamba — tu, care prin nebunia ta ai ştiut să-ţi baţi joc de înţelepciunea unor nerozi, mai nătîngi decît tine, stai tu niţel şi ai să vezi, am să-ţi dau ei ţie călugărie, am să-ţi rad eu ţeasta! Ascultaţi! Să i se jupoaie pielea de pe creştet şi să fie azvîrlit cu capul în jos de pe metereze! Meseria ta este să glumeşti, dar ia spune, îţi mai arde acum de glumă?

— Vă purtaţi cu mine mai bine decît vă arată vorba, nobile cavaler — miorlăi bietul Wamba, al cărui obicei de a spune vorbe de şagă nu-l părăsea nici măcar în faţa morţii. Dacă îmi dăruiţi tichia roşie despre care vorbiţi, din simplu călugăr mă veţi face cardinal.

— Nenorocitul! rosti De Bracy. S-a hotărît pesemne să nu se lepede de meseria lui nici măcar în clipa morţii. Ascultă, Front-de-Boeuf, nu-l ucide. Dă-mi-l mie, ca să-mi înveselească lefegiii. Ce spui, amice? Primeşti să fii iertat şi să mă însoţeşti în bătălii?

— Da, cu încuviinţarea stăpînului meu, căci vedeţi dumneavoastră, nu pot să mă lepăd de colanul ăsta fără voia lui. (Şi spunînd acestea, atinse cu mîna colanul ce-l purta la gît.)

— Ei, un ferăstrău normand poate tăia la iuţeală un colan saxon — spuse De Bracy.

— Aşa-i, nobile cavaler — răspunse Wamba — de-aici vine şi zicătoarea:

„Pe stejar englez, ferăstrău normand,
Pe gît englezesc, jug normand.
Lingură normandă în strachină englezească,
Normanzii sînt stăpîni în ţara englezească.
Fericirea în Anglia pe veci a apus,
Cît Anglia n-o să scape de cele
patru năpaste de mai sus".

— Bine-ai ajuns, De Bracy, să stai şi să-ţi pleci urechea la sporovăiala unui nebun, cînd pieirea noastră bate la uşă — se înfurie Front-de-Boeuf. Nu-ţi dai seama c-am fost duşi de nas şi că legătura noastră cu prietenii din afară a fost zădărnicită chiar de individul acesta fistichiu, pe care eşti atît de dornic să-l iei sub aripa ta? La ce ne putem aştepta acum, dacă nu la un asalt fulgerător?

— La creneluri, atunci! strigă De Bracy. M-ai văzut oare vreodată mai grav în clipa unei bătălii? Cheamă-l pe templier şi roagă-l să se bată pentru viaţa lui măcar pe jumătate la fel de vitejeşte cum s-a bătut pentru ordinul său. Tu apără zidurile cu trupul tău uriaş, iar eu am să fac la rîndu-mi tot ce-mi va sta în putere, şi te asigur că tîlharii de saxoni ar putea mai degrabă să escaladeze norii, decît zidurile castelului din Torquilstone. Sau, dacă vrei să tratezi cu banditţii, ce-ar fi să te foloseşti de mijlocirea acestui vrednic nobil, care se uită atît de lung la carafa ta de vin? Ascultă, saxonule — urmă el, adresîndu-se lui Athelstane şi întinzîndu-i o ulcică plină — clăteşte-ţi gîtlejul cu această licoare aleasă şi prinde puteri, ca să ne spui ce eşti dispus să faci pentru a-ţi dobîndi libertatea.

— Ceea ce poate face un om de viţă nobilă, fără a se dezonora — răspunse Athelstane. Daţi-mi drumul şi mie, şi în-

soţitorilor mei şi vă voi plăti o mie de mărci drept răscumpărare.

— Dar în afară de asta, ai să ne asiguri retragerea acestor lepădături care ne-au împresurat castelul, călcînd în picioare pacea Domnului şi cea a regelui ? întrebă Front-de-Boeuf.

— Pe cît voi fi în stare, voi încerca să o fac — răspunse Athelstane. Şi nu mă îndoiesc că bunul meu Cedric va face tot ce-i va sta în putinţă ca să-mi dea o mînă de ajutor.

— Atunci, ne-am înţeles — zise Front-de-Boeuf. Tu şi cu ai tăi veţi fi puşi în libertate şi vom încheia pace, pentru o mie de mărci. E un preţ de nimic, saxonule, şi trebuie să fii recunoscător pentru cumpătarea noastră. Dar ia seama, tîrgul acesta nu-l priveşte şi pe Isaac evreul.

— Şi nici pe fiica evreului Isaac — spuse templierul, care intrase tocmai atunci pe uşă.

— Nici el, nici ea nu fac parte din suita acestui saxon — adăugă Front-de-Boeuf.

— Aş fi nevrednic de numele de creştin, dacă oamenii ăştia ar face parte din suita mea — răspunse Athelstane. Faceţi ce vreţi cu aceşti păgîni.

— Răscumpărarea n-o priveşte nici pe domniţa Rowena — mai spuse De Bracy. Nu vreau să se spună niciodată că mi-a scăpat din mînă o pradă frumoasă, fără să mă lupt pentru ea.

— De asemenea — făcu Front-de-Boeuf — tîrgul nostru nu-l priveşte pe măscăriciul ăsta nenorocit, pe care-l opresc pentru mine ; am de gînd să dau, prin el, o lecţie tuturor ticăloşilor care-ar avea chef de glumă în împrejurări atît de grave.

— Domniţa Rowena este logodnica mea — rosti Athelstane, cu hotărîre în glas. Mai degrabă m-aş lăsa tîrît de nişte cai nărăvaşi, decît să mă despart de ea. Cît despre şerbul Wamba, el a salvat astăzi viaţa bunului meu Cedric şi mai degrabă mi-aş da-o pe-a mea, decît să vă atingeţi de el măcar cu un fir de păr.

— Logodnica ta ? Domniţa Rowena să fie logodnica unui vasal ca tine ? exclamă De Bracy. Visezi, pesemne, saxonule, că s-au reîntors zilele heptarhiei. Află că prinţii din casa de Anjou nu-şi dau pupilele pe mîna unor oameni cu o asemenea obîrşie.

— Neamul meu, mîndrule normand — vorbi răspicat Athelstane — se trage dintr-un izvor mai curat şi mai străvechi decît cel al unui cerşetor francez ce-şi cîştigă pîinea vînzînd sîngele hoţilor pe care-i adună sub drapelul său josnic. Străbunii mei au fost regi, puternici în războaie şi înţelepţi în sfaturi ; ei ospătau în fiece zi în palatul lor de-o sută de ori mai mulţi oameni decît ai tu în slujbă. Numele lor au fost slăvite de menestreli, iar legile lor au fost pomenite de Wittenagemote ; moaştele lor au fost îngropate cu binecuvîntarea unor sfinţi, iar deasupra mormintelor lor au fost înălţate biserici.

— Ţi-a zis-o, De Bracy, grozav te-a atins saxonul ! spuse Front-de-Boeuf, încîntat că prietenului său i se dăduse peste nas.

— Ei, pe cît de grozav poate fi un prizonier — replică De Bracy, cu prefăcută nepăsare. Căci omul cu mîinile legate are limba slobodă. Dar, amice, cu vorbăria ta nu vei dobîndi libertatea domniţei Rowena — adause el, adresîndu-se lui Athelstane.

Athelstane, care ţinuse un discurs mai lung decît îi stătea în obicei să rostească, oricît de interesant ar fi fost subiectul, nu răspunse. Convorbirea luă de altfel sfîrşit prin sosirea unui slujitor, care vesti că la poarta din dos aşteaptă să fie primit un călugăr.

— În numele sfîntului Bennet, prinţul acestor vagabonzi — exclamă Front-de-Boeuf — oare de data asta e un călugăr sadea, sau e tot un panglicar ? Cercetaţi-l bine, slugilor, căci dacă vă mai lăsaţi duşi de nas de un panglicar, am să pun să vă scoată ochii şi să vă vîre cărbuni aprinşi în găvanele lor.

— Dacă ăsta nu-i călugăr sadea, stăpîne, primesc să îndur tot focul mîniei voastre — spuse Giles. Scutierul dumneavoastră Jocelyn îl cunoaşte bine şi poate să jure că-i fratele Ambrozie, călugăr în slujba stareţului de Jorvaulx.

— Lăsaţi-l să intre — porunci Front-de-Boeuf. Mai mult ca sigur că ne aduce veşti de la veselul său stăpîn. Te pomeneşti că diavolul o fi în vacanţă, de-aia umblă popii tălălău prin ţară, că n-au ce face. Luaţi-i de-aici pe prizonierii ăştia. Saxonule, gîndeşte-te bine la cele ce-ai auzit.

— Cer să fiu închis într-o temniţă cumsecade şi să primesc îngrijirea şi hrana ce mi se cuvin rangului meu şi unui om care se află în tratative pentru a-şi dobîndi răscumpăra-

rea — spuse Athelstane. Mai mult decît atît, cer ca acela dintre voi care se crede cel mai vrednic, să-mi dea socoteală pentru această ştirbire adusă libertăţii mele. Ţi-am şi trimis provocarea prin scutierul dumitale, ai primit-o şi eşti dator să răspunzi. Iată mănuşa mea.

— Nu răspund la provocarea unui prizonier de-al meu — zise Front-de-Boeuf. Şi nici tu nu vei răspunde, Maurice de Bracy. Gilles — urmă el — fă bine şi spînzură mănuşa dumnealui de unul din coarnele cerbului de colo ; pînă ce stăpînul ei îşi va recăpăta libertatea, mănuşa va rămîne acolo. Dacă o va cere înapoi sau dacă va pretinde că l-am luat prizonier în chip samavolnic, atunci, pe cureaua sfîntului Cristofor, va avea de-a face cu un om care n-a refuzat niciodată să se măsoare cu un duşman, călare sau pe jos, singur sau în fruntea vasalilor săi.

Prizonierii fură scoşi din sală tocmai în clipa cînd intra călugărul Ambrozie. Acesta părea din cale-afară de tulburat. Trecînd pe lîngă el, Wamba exclamă :

— Uite-l pe adevăratul *Pax vobiscum*. Ăilalţi nu erau decît imitaţii.

— Sfîntă Fecioară ! strigă călugărul, adresîndu-se cavalerilor de faţă. Iată-mă în sfîrşit la adăpost, printre creştini !

— La adăpost eşti, ce e drept — răspunse De Bracy. Cît despre creştini, iată-l : întîi e temutul baron Reginald Front-de-Boeuf, care îi urăşte de moarte pe evrei, apoi e vrednicul cavaler templier Brian de Bois-Guilbert, a cărui meserie este să omoare sarazini... Dacă astea nu sînt semne de creştinătate, altele nu ştiu să aibă.

— Sînteţi prietenii şi aliaţii cuvioşiei sale stareţul Aymer de Jorvaulx — zise călugărul, nebăgînd în seamă zeflemeaua lui De Bracy. Îi datoraţi sprijin atît fiindcă sînteţi cavaleri, cît şi fiindcă sînteţi creştini. Căci după cum spune preafericitul sfînt Augustin în tractatul său *De Civitate Dei*...

— Ce spune diavolul ? îi tăie vorba Front-de-Boeuf. Mai bine zis, ce vrei să spui dumneata, părinte ? Nu prea avem vreme să ascultăm texte din sfinţii părinţi.

— Sancta Maria ! exclamă fratele Ambrozie. Cît de iuţi la mînie sînt mirenii ăştia profani ! Dar aflaţi bravi cavaleri, că nişte scelerați, nişte ucigaşi, fără teamă de Dumnezeu şi fără respect faţă de Biserica Lui, nesocotind sfînta bulă papală *Si quis suadente Diabolo*...

— Frate monah — îl întrerupse templierul — toate astea le ştim noi, sau măcar le ghicim. Mai bine spune-ne pe şleau dacă stăpînul dumitale, stareţul, a fost luat prizonier, şi de către cine anume.

— De bună seamă — zise Ambrozie. El se află în mîinile oamenilor lui Belial, care pîngăresc aceste păduri şi calcă în picioare sfînta scriptură şi porunca ei : „Nu vă atingeţi de unşii mei şi nu faceţi vreun rău prorocilor mei".

— Domnilor, iată un nou temei să punem mîna pe sabie — spuse Front-de-Boeuf, întorcîndu-se spre tovarăşii săi. Va să zică, în loc să ne trimită ajutoare, stareţul de Jervaulx ne cere nouă sprijin. Bine te mai ajută popii ăştia trîndavi, cînd eşti la ananghie ! Ascultă, părinte, vorbeşte şi spune-ne odată ce vrea de la noi stăpînu-tău ?

— Aflaţi, rogu-vă — începu Ambrozie — că după ce au pus mîna pe cuvioşia sa, potrivnic sfintei bule despre care am pomenit mai înainte, şi după ce oamenii lui Belial l-au jefuit de bunuri şi i-au furat două sute de mărci de aur curat, îi mai cer pe deasupra o sumă şi mai mare, pentru a-i da drumul din mîinile lor nelegiuite. Drept care cuvioşia sa vă roagă, ca pe nişte prieteni scumpi ce-i sînteţi, să-l mîntuiţi, fie plătind răscumpărarea ce i se cere, fie prin puterea armelor, după cum vă va fi voia.

— Dracu' să-l ia pe stareţ ! mormăi Front-de-Boeuf. O fi băut prea mult azi-dimineaţă. Unde-a mai văzut stăpînu-tău ca un baron normand să-şi dezlege baierele pungii ca să ajute un prelat ai cărui saci sînt de zece ori mai grei ca ai noştri ? Şi cum am putea să-l scăpăm prin puterea armelor, cînd ăia sînt de zece ori mai numeroşi, şi cînd aşteptăm să ne atace dintr-o clipă într-alta ?

— Tocmai asta voiam să vă spun şi eu, dacă m-aţi fi lăsat să vorbesc — grăi călugărul. Dar, Dumnezeu să mă aibă în pază, sînt un om în vîrstă şi priveliştea acestor atacuri nebuneşti tulbură foarte mult mintea unui bătrîn. Da, e adevărat, oamenii aceia îşi aşază tabăra şi ridică o întăritură în faţa zidurilor acestui castel.

— La creneluri ! strigă De Bracy. Ia să vedem ce fac pe afară ţopîrlanii. Şi spunînd acestea, deschise o fereastră zăbrelită, ce dădea spre un „bartisan", adică un fel de balcon ; de-acolo strigă către cei din sală : Pe sfîntul Dennis, veştile aduse de bătrînul călugăr sînt adevărate ! Înaintează cu

„manteleţi“ şi „pavise“ [1], iar arcaşii lor se adună la marginea pădurii, ca un nor întunecat de furtună.

Reginald Front-de-Boeuf aruncă la rîndu-i o privire spre cîmp, apoi apucă goarna şi, sunînd prelung din ea, porunci oamenilor săi să-şi ocupe locurile pe zidurile cetăţii :

— De Bracy, stai de veghe în partea de răsărit, unde zidurile sînt mai joase ; nobile Bois-Guilbert, stai de pază în partea de apus, meseria te-a învăţat prea bine cum să ataci şi cum să aperi o cetate. Eu însumi voi veghea în foişor. Dar, prieteni, nu vă mărginiţi la paza unui singur loc, astăzi trebuie să fim pretutindeni, pentru ca astfel să putem ajuta şi sădi încredere în oameni, acolo unde lupta va fi mai înverşunată. Sîntem puţini la număr, dar prin puterea şi curajul nostru putem împlini acest neajuns, deoarece avem de-a face cu nişte bădărani şi nişte măscărici.

— Stai niţel, nobile cavaler ! exclamă fratele Ambrozie în toiul învălmăşelii şi larmei stîrnite de pregătirile de apărare. Oare nimeni dintre dumneavoastră nu vrea să asculte solia cuvioşiei sale stareţul Aymer de Jorvaulx ? Te implor să-mi dai ascultare, nobile Reginald !

— Du-te la Dumnezeu cu jalbele tale — îl repezi cumplitul normand — căci noi, cei de pe pămînt, n-avem vreme să le ascultăm. Hei, Anselm, ai grijă să fie gata pucioasa şi uleiul în clocot, ca să le turnăm pe capetele acelor nemernici. Vezi ca arbaletierii să nu ducă lipsă de săgeţi. Ai grijă de asemenea să fie arborată flamura mea cu cap de bour, banditii au să vadă curînd cu cine au de-a face !

— Dar, nobile cavaler — stărui călugărul, încercînd să atragă atenţia — gîndiţi-vă la jurămîntul meu de credinţă şi îngăduiţi-mi să-mi aduc la îndeplinire misiunea dată de superiorul meu !

— Luaţi-l de-aici, pe palavragiul ăsta — spuse Front-de-Boeuf — închideţi-l în capelă, să-şi numere mătăniile pînă la sfîrşitul bătăliei ! Pentru sfinţii din Torquilstone va fi ceva nou să asculte rugăciuni ; n-au avut parte de o asemenea cinste de cînd au ieşit din steiurile din care au fost tăiaţi.

— Nu lua în deşert numele sfinţilor, sir Reginald — spuse De Bracy. Vom avea nevoie de ajutorul lor pentru a veni de hac ticăloşilor.

— Nu prea mă aştept la ajutor din partea lor — răspunse Front-de-Boeuf. Doar dacă ar fi să-i prăvălim din creneluri deasupra capetelor banditilor. E acolo un sfînt Cristofor cît toate zilele, o vechitură care-ar putea dobori o întreagă companie.

Între timp, templierul urmărise mişcările asediatorilor cu mai multă luare-aminte decît o făcuseră cruntul Front-de-Boeuf şi zăpăcitul său tovarăş.

— Pe crezul ordinului meu ! izbucni el. Oamenii ăştia înaintează cu o disciplină la care nu te-ai fi aşteptat din partea lor, ia uitaţi-vă cu cîtă dibăcie se folosesc de fiece ascunzătoare ce le-o oferă copacii şi tufişurile, ca să se ferească de tirul arbaletierilor noştri ! Nu deslusesc printre ei nici un steag, nici o flamură, dar aş pune rămăşag pe lanţul meu de aur că sînt conduşi de un nobil cavaler sau de vreun gentilom priceput în arta războiului.

— Uite-l — strigă De Bracy — văd fluturînd panaşul unei căşti de cavaler, îi văd şi armura care străluceşte. Uitaţi-vă la omul acela înalt, îmbrăcat în zale negre ; se străduieşte să ţină în frîu hoarda aceea de yeomeni ticăloşi, care înaintează. Pe sfîntul Dennis, eu, unul, cred că-i cel pe care l-am poreclit „Cavalerul Negru“, cel care te-a dat jos din şa pe tine, Front-de-Boeuf, în turnirul de la Ashby.

— Cu atît mai bine — spuse Front-de-Boeuf — asta înseamnă că vine aici ca să-mi ofere revanşa. O fi un nemernic, de vreme ce n-a îndrăznit să rămînă acolo ca să primească premiul turnirului, pe care l-a cîştigat din întîmplare. În zadar l-aş fi căutat în locurile unde cavalerii şi nobilii îşi întîlnesc de obicei vrăjmaşii, şi mă bucur din suflet că s-a arătat aci, în mijlocul acestor ticăloşi.

Apropierea năvalnică a inamicului puse capăt oricărei discuţii. Fiece cavaler îşi ocupă locul în fruntea oamenilor pe care-i avea la îndemînă şi care erau prea puţini pentru a putea apăra zidurile cetăţii, pe toată lungimea lor. Ajunşi acolo, aşteptară cu sînge rece asaltul ce se pregătea.

[1] „Manteleţii“ erau un fel de paveze mari de lemn, înapoia cărora atacatorii înaintau pentru a lua cu asalt fortăreţele. „Pavisele“ erau tot un fel de scuturi, care acopereau tot trupul, şi care se foloseau cu acelaşi prilej. (N.A.)

CAPITOLUL XXVIII

„Ast neam pribeag, tăiat de restul lumii,
Cu felurite arte se mîndrește;
El știe taina mărilor, pădurii,
Pustiului prin care rătăcește.
În mîna lui prind forțe nevisate
Chiar ierburile, florile uitate.“

Evreul

Se cuvine să aducem cu cîteva pagini înapoi firul povestirii noastre, pentru a-i face cunoscute cititorului unele întîmplări, fără de care n-ar putea înțelege urmarea acestei istorii pline de tîlc. Va fi priceput de bună seamă și singur că, în clipa cînd Ivanhoe se prăbușise în arenă și părea părăsit de toată lumea, Rebecca, prin stăruințele ei, își înduplecase tatăl să-l scoată din arenă pe tînărul și viteazul luptător și să-l aducă în casa unde trăseseră ei înșiși, casă ce se afla la marginea orășelului Ashby.

Nici în alte împrejurări n-ar fi fost greu să-l înduplеci pe Isaac să facă un asemenea pas, căci era bun la inimă și recunoscător din fire, fără doar că împărtășea prejudecățile și temerile neamului său prigonit. Rebecca trebuia să învingă tocmai aceste prejudecăți și temeri.

— Sfinte Abrahame! exclamă el. E un tînăr de treabă și mi se frînge inima văzînd cum îi șiroiește sîngele pe pieptarul bogat și pe cuirasa lui scumpă. Dar să-l ducem la noi acasă? Te-ai gîndit bine, copila mea? E creștin și legea noastră nu ne dă voie să avem de-a face cu străinii și cu cei de altă credință, decît pentru foloasele negoțului nostru.

— Nu vorbi așa, dragă tată — îi răspunse Rebecca. E drept că nu avem voie să ne amestecăm cu ei la ospețe și la petreceri, dar cînd sîngerează și e nenorocit, creștinul devine fratele evreului.

— Aș vrea să știu ce părere avea despre asta rabi Iacob ben Tudela — spuse Isaac. Totuși inimosul tînăr nu trebuie să-și piardă sîngele. Să fie dus la Ashby de către Seth și Reuben.

— Nu, să fie pus în lectica mea, iar eu am să încalec pe unul din armăsari — hotărî Rebecca.

— Asta ar însemna să te expui privirilor acestor cîini ismaeliți și edomiți — murmură Isaac, aruncînd o căutătură bănuitoare spre mulțimea de cavaleri și de scutieri. Dar Rebecca se și pusese pe treabă și nici nu mai asculta vorbele lui Isaac, pînă cînd acesta, apucînd-o de mînecă, exclamă cu tulburare în glas:

— Pe barba lui Aron! Ce-o să se întîmple dacă tînărul o să moară în casa noastră? N-o să fim noi trași la răspundere pentru moartea lui și n-o să ne sfîșie în bucăți mulțimea?

— N-o să moară, tată — rosti Rebecca, smulgîndu-se cu blîndețe din strînsoarea mîinilor lui. N-o să moară decît dacă îl vom părăsi, și atunci am fi într-adevăr răspunzători de sîngele lui în fața lui Dumnezeu și a oamenilor.

— Copila mea — spuse Isaac, dîndu-i drumul — cînd îl văd cum sîngerează, mă doare de parcă n-ar pierde sînge, ci bănuți de aur din punga mea; și știu prea bine că Miriam, fiica lui rabi Manasses din Bizanț, al cărei suflet e acum în rai, te-a învățat să tămăduiești rănile și să folosești puterea ierburilor și a elixirurilor. De aceea fă tot ce-ți poruncește inima, ești o fată bună, o binecuvîntare, o podoabă, un cîntec de bucurie pentru mine, pentru casa mea și pentru poporul strămoșilor mei.

Temerile lui Isaac se dovediră totuși a nu fi lipsite de temei, căci în drum spre Ashby, din pricina mărinimoasei și duioasei ei bunăvoințe, fiică-sa se expuse privirilor lacome ale lui Brian de Bois-Guilbert. Templierul trecu de două ori pe lîngă ei, ațintindu-și privirile îndrăznețe și pătimașe asupra frumoasei evreice, și am văzut ce urmări a avut admirația pricinuită de farmecele ei, după ce a încăput, din nenorocire, pe mîna acestui desfrînat.

Datorită stăruințelor Rebeccăi, rănitul fu adus cît se poate de repede la locuința lor vremelnică, unde începu ea însăși să-l îngrijească și să-i lege rănile. Tinerii cititori de romanțe și balade romantice își amintesc desigur cît de des se întîmpla în întunecatul ev mediu, cum i se spune, ca femeile să fie inițiate în tainele chirurgiei și cît de deseori se lăsau vitejii cavaleri în grija acelora ai căror ochi le răniseră adînc inimile.

Dar evreii, atît bărbații cît și femeile, stăpîneau și practicau știința medicală în toate ramurile ei, iar monarhii și

puternicii baroni de pe vremea aceea se lăsau adesea în grija vreunui încercat înțelept al acestui popor disprețuit, atunci cînd erau răniți sau bolnavi. Medicii evrei aveau multă căutare, în ciuda faptului că mai toți creștinii nutreau bănuiala că învățații evrei erau versați în științele oculte și mai cu seamă în arta cabalistică, artă ce-și trăgea numele și obîrșia din studiile înțelepților Izraelului. La rîndul lor, învățații evrei nu negau această cunoaștere a științelor supranaturale, care nu sporea cîtuși de puțin ura împotriva neamului lor (de altfel nici n-ar fi putut s-o sporească, atît era de mare), ci dimpotrivă, micșora disprețul cu care era amestecată această ură. Un magician evreu putea fi la fel de dușmănit ca un cămătar evreu, dar nu putea fi deopotrivă de disprețuit. În afară de aceasta — după cum o arată tămăduirile miraculoase ce li se pun în seamă — evreii stăpîneau pesemne anumite taine ale artei tămăduirii, taine pe care, cu sectarismul pricinuit de condițiile lor de viață, se străduiau din răsputeri să le ascundă creștinilor în mijlocul cărora trăiau.

Frumoasa Rebecca fusese inițiată de mică în toate tainele neamului ei și, fiind ageră la minte, le păstrase, le organizase și chiar le sporise, dovedind astfel însușiri neobișnuite pentru anii, sexul și epoca ei. Își dobîndise cunoștințele medicale și tămăduitoare de la fiica unuia din cei mai renumiți doctori, o evreică bătrînă, care ținuse la ea ca la propriul ei copil; se credea că ea îi împărtășise aceste taine, în care fusese la rîndu-i inițiată de înțeleptul ei tată, în împrejurări asemănătoare. Soarta Miriamei fusese să cadă jertfă fanatismului acelor vremuri, dar tainele ce le cunoștea supraviețuiseră în destoinica ei elevă.

Fiind frumoasă și înzestrată cu asemenea cunoștințe, Rebecca era respectată și iubită de toți coreligionarii ei, care vedeau în ea una din acele femei alese, despre care pomenesc cărțile sfinte. Însuși tatăl fetei din respect pentru talentele ei, respect în care fără să vrea amesteca nemărginita sa dragoste paternă, îi îngăduia o libertate mult mai mare decît aceea de care se bucura îndeobște o fiică de evreu, și după cum am văzut, el se lăsa adesea călăuzit de părerile ei, pe care le urma mai degrabă decît pe ale sale.

Cînd ajunseră la gazda lui Isaac, Ivanhoe nu-și venise încă în fire de pe urma pierderii de sînge din timpul lupte-

lor din arenă. Rebecca îi cercetă rana, și după ce folosi leacurile povățuite de știința medicală, îi împărtăși tatălui ei că, dacă va putea opri fierbințeala, de care se cam temea, avînd în vedere pierderea mare de sînge, și dacă balsamul Miriamei își mai păstra puterea, viața oaspetelui lor va fi în afară de orice primejdie, iar în ziua următoare acesta își va putea continua drumul spre York, împreună cu ei. Isaac păli puțin la auzul acestei vești. Mila lui ar fi încetat mai degrabă la Ashby, sau ar fi încuviințat cel mult ca creștinul rănit să fie îngrijit în casa unde poposiseră (asigurîndu-l bineînțeles pe proprietarul evreu că toate cheltuielile îi vor fi achitate). Însă Rebecca se împotrivi, aducînd numeroase argumente, dintre care nu vom pomeni decît două, ce-l impresionară mai mult pe Isaac: primul era că Rebecca nu dorea cu nici un chip să încredințeze sticluța cu prețiosul balsam în mîinile altui medic, fie el și evreu, de teamă ca taina acelui balsam să nu fie descoperită; celălalt argument era că rănitul, cavalerul Wilfred de Ivanhoe, era favoritul lui Richard Inimă de Leu și că, dacă acesta se va întoarce în țară, Isaac — care îl finanțase pe Ioan, fratele monarhului, punîndu-i la dispoziție sumele de bani necesari înfăptuirii planurilor sale de mărire — ar fi avut nevoie de un protector puternic pe lîngă Richard.

— Ai dreptate, Rebecca — încuviință Isaac, zdrobit de greutatea acestor argumente. A trăda tainele binecuvîntatei Miriam ar fi împotriva voinței cerești, căci binele ce ni-l face cerul nu se cuvine risipit la alții, fie că e vorba de talanți de aur, de șekeli de argint sau de tainele unui medic învățat; fără îndoială că acestea trebuiesc păstrate cu grijă de către cei cărora providența li le-a hărăzit. Cît despre acela pe care nazaritenii Angliei îl numesc Inimă de Leu, fără îndoială că ar fi mai bine pentru mine să nimeresc în ghearele unui leu cumplit din Idumeea, decît să încap pe mîinile lui, dacă cumva i-ar ajunge la ureche afacerile mele cu fratele său. Iată de ce îți voi asculta povața: tînărul va merge cu noi la York, iar casa noastră va fi casa lui pînă cînd i se vor tămădui rănile. Și dacă, după cum se zvonește, Richard Inimă de Leu se va întoarce în țară, atunci acest Wilfred de Ivanhoe va fi pentru mine ca un zid de apărare, cînd mînia regelui se va aprinde împotriva tatălui tău; iar dacă nu se va întoarce, atunci același Wilfred îmi va

plăti desigur cheltuielile, după ce va fi cîştigat averi prin puterea spadei şi a lăncii sale, aşa cum a făcut-o ieri şi astăzi. Căci pare un tînăr de treabă şi un om de cuvînt, dornic să dea înapoi ceea ce a luat cu împrumut şi să ajute pe un izraelit, chiar pe unul ca mine, cînd acesta e hărţuit de tîlhari şi de fiii lui Belial.

Ivanhoe îşi recăpătă cunoştinţa abia seara tîrziu. Se trezi dintr-un somn agitat, pradă impresiilor tulburi ce însoţesc de obicei trezirea dintr-o stare letargică. Cîtăva vreme nu fu în stare să-şi aducă aminte de cele întîmplate înainte de a leşina în arenă şi nici să lege cît de cît evenimentele la care luase parte cu o zi înainte. Pe lîngă durerea pricinuită de rănile primite, se simţea obosit şi sleit de puteri, iar în minte i se învălmăşeau amintirile: vedea loviturile schimbate în arenă, caii ce se prăbuşeau în fugă răsturnîndu-se unii peste alţii, auzea strigătele şi zăngănitul armelor, precum şi zarva asurzitoare stîrnită de învălmăşeala luptei. Izbuti cu greu să ridice pologul de deasupra patului în care zăcea; rana îl durea cumplit.

Spre marea lui uimire, se văzu într-o încăpere bogat mobilată, dar în care, în loc de scaune, se aflau perne; băgînd de seamă că şi în alte privinţe interiorul părea oriental, începu să se îndoiască dacă nu cumva fusese transportat înapoi în Palestina, în timp ce dormea. Această impresie se întări în clipa cînd o draperie fu dată la o parte şi zări silueta unei femei îmbrăcată într-o rochie bogată, de modă mai degrabă orientală decît europeană, care se furişă pe uşa acoperită de draperii, urmată de un servitor tuciuriu.

În clipa cînd cavalerul rănit se pregătea să se adreseze acestei frumoase apariţii, ea îi făcu semn să tacă, ducîndu-şi un deget gingaş la buzele ei rubinii, iar servitorul, aplecîndu-se asupra lui, începu să-l dezvelească; frumoasa evreică fu mulţumită să vadă că bandajul se afla la locul său şi că rana era pe vindecate. Ea îşi făcu datoria cu modestie şi cu simplitate demnă şi plină de graţie,care, chiar în vremuri mai civilizate, ar fi putut răpi acestei îndeletniciri orice element în stare să provoace scîrbă unei femei. Imaginea unei făpturi atît de tinere şi frumoase, veghind la căpătîiul unui bolnav sau îngrijind rana unui bărbat, era înlocuită de aceea a unei fiinţe mărinimoase, care se străduieşte din răsputeri să aline durerea şi să alunge moartea. Rebecca dădu cîteva porunci scurte în ebraică bătrînului servitor, iar acesta, care fusese deseori ajutorul ei în împrejurări asemănătoare, le îndeplini fără să crîcnească.

Accentele unui grai necunoscut, oricît de aspre ar fi putut să sune în gura altuia, aveau în gura frumoasei Rebecca răsunetul romantic şi plăcut pe care fantezia îl atribuie vrăjilor rostite de o zînă mărinimoasă; e adevărat că mintea nu le înţelegea, dar dulceaţa cu care erau rostite şi privirile blajine ce le însoţeau mergeau la inimă. Renunţînd să mai pună vreo întrebare, Ivanhoe îi lăsă să ia toate măsurile ce le socoteau trebuincioase pentru vindecarea lui; abia după ce aceste măsuri fură luate şi după ce frumoasa doctoriţă se pregătea să se retragă, cavalerul nu-şi mai putu stăpîni curiozitatea şi rosti în limba arabă pe care o învăţase cu prilejul călătoriilor sale prin Orient şi în care socotea că va fi înţeles de fata aceea înfăşurată în caftan şi cealma:

— Frumoasa mea, te rog să fii aşa de bună şi...

Dar frumoasa doctoriţă nu-l lăsă să sfîrşească şi-i spuse, cu un surîs ce-i înflori o clipă faţa, îndeobşte tristă şi îngîndurată:

— Sînt născută în Anglia, cavalere, şi vorbesc limba engleză, deşi prin îmbrăcămintea şi obîrşia mea sînt de pe alte meleaguri.

— Nobilă domnişoară... — reîncepu cavalerul de Ivanhoe, dar Rebecca se grăbi din nou să-l întrerupă:

— Cavalere, nu-mi da titlul de nobilă. E bine să ştii numaidecît că îngrijitoarea dumitale e o biată evreică, fiica acelui Isaac din York, faţă de care ai arătat de curînd o bunăvoinţă şi o mărinimie atît de mari. E de datoria lui şi de datoria celor din familia sa să-ţi dea îngrijirea de care ai neapărată nevoie în starea în care te afli.

Nu ştiu dacă mîndra Rowena ar fi fost mulţumită văzînd tulburarea cu care cavalerul ei credincios privise pînă atunci frumoasele trăsături, talia zveltă şi ochii strălucitori ai Rebeccăi. Ochii aceştia, a căror strălucire era umbrită şi parcă îndulcită de perdeaua lungilor ei gene mătăsoase, ar fi putut să fie asemuiţi de un menestrel cu luceafărul de seară ce-şi strecoară razele prin nişte tufe de iasomie. Dar Ivanhoe era un catolic prea înfocat pentru a putea nutri multă vreme asemenea simţăminte faţă de o evreică. Rebecca prevăzuse acest

lucru şi de aceea se grăbise să pomenească numele şi obîrşia tatălui ei; totuşi, întrucît frumoasa şi înţeleapta fiică a lui Isaac nu era lipsită de orice slăbiciune femeiască, ea nu-şi putu stăvili un suspin în clipa cînd privirea de admiraţie plină de respect, amestecată şi cu un dram de duioşie, cu care Ianhoe o învrednicise pînă atunci pe necunoscuta sa binefăcătoare, fu înlocuită dintr-o dată de o purtare rece, reţinută, sobră, ce nu trăda vreun simţămînt mai adînc decît recunoştinţa pentru binele făcut în chip cu totul neaşteptat de către un om dintr-un neam dispreţuit. Cu toate că purtarea de la început a lui Ivanhoe nu exprimase altceva decît acea sinceră admiraţie pe care o încearcă de obicei tinerii în faţa unei femei frumoase, pe Rebecca o durea şi o jignea profund faptul că un singur cuvînt fusese de ajuns pentru a o împinge înapoi în tagma inferioară din care făcea parte şi unde omagiul, la care ea se socotea fără îndoială îndreptăţită să se aştepte, nu-i mai putea fi adus.

Dar gingăşia şi candoarea Rebeccăi o făcură să nu găsească în purtarea lui Ivanhoe nici o vină, socotind că era firesc ca acesta să împărtăşească prejudecăţile vremii şi ale credinţei sale. Dimpotrivă, deşi îşi dădea seama că bolnavul se uita acum la ea ca la un om dintr-un neam dispreţuit, cu care era ruşinos să ai de-a face mai mult decît era neapărată nevoie, frumoasa evreică nu încetă să îi arate aceeaşi grijă răbdătoare şi devotată. Ea îi aduse la cunoştinţă că trebuiau să plece la York şi că tatăl ei se hotărîse să-l ia cu el acolo şi să-l îngrijească în propria-i casă pînă ce se va vindeca. Ivanhoe se arătă cît se poate de nemulţumit de acest plan, sub cuvînt că nu voia să mai pricinuiască greutăţi binefăcătorilor săi:

— Nu cumva există la Ashby sau prin împrejurimi vreun nobil saxon sau măcar vreun ţăran bogat, care să ia asupră-şi povara de a găzdui un compatriot rănit şi de a-l ţine în casa lui pînă în clipa cînd va fi din nou în stare să îmbrace armura? Nu există oare vreo ctitorie saxonă, unde ar putea fi primit? Sau n-ar putea oare să fie dus pînă la Burton, unde era sigur că va găsi găzduire la Waltheoff, abatele de la mănăstirea sfîntului Withold, cu care de altfel se şi înrudea?

Rebecca îi răspunse cu un surîs amar:

— Fără îndoială că magherniţa cea mai prăpădită ţi-ar fi mai pe plac decît locuinţa unui evreu hulit. Totuşi, cavalere,

nu poţi schimba locuinţa decît alungîndu-ţi medicul. Neamul nostru, după cum ştii prea bine, se pricepe să tămăduiască rănile, deşi nu obişnuieşte să le pricinuiască; iar familia noastră îndeosebi cunoaşte anume taine, care ne-au fost transmise din vremea lui Solomon şi ale căror urmări binefăcătoare le-ai şi simţit. Nu, nazaritene, iartă-mă, domnule cavaler, nici un medic creştin din Anglia n-ar fi în stare să-ţi tămăduiască rănile, în aşa fel încît să poţi îmbrăca armura de azi într-o lună.

— Şi dumitale cît timp ţi-ar trebui pentru asta? întrebă Ivanhoe, plin de nerăbdare.

— Opt zile, dacă vei avea răbdare şi te vei supune poruncilor mele — răspunse Rebecca.

— Pe Preacurata — exclamă Wilfred — să mă ierte că o pomenesc sub acest acoperămînt, nu e vreme de zăcut la pat, nici un cavaler adevărat n-ar face-o! Dacă îţi vei ţine făgăduiala, îţi voi dărui drept răsplată un coif plin de coroane, oricum ar fi să fac rost de ele.

— Îmi voi ţine făgăduiala şi vei putea să-ţi îmbraci armura de azi în opt zile, cu condiţia să-mi acorzi o favoare, în locul arginţilor pe care mi-i făgăduieşti.

— Dacă îmi va sta în putere şi dacă e un lucru pe care un creştin şi un cavaler adevărat îl poate acorda unei evreice, îţi voi face această favoare cu plăcere şi recunoştinţă — răspunse Ivanhoe.

— Uite ce vreau să te rog: de aci înainte să crezi că un evreu poate face bine unui creştin fără a dori altă răsplată decît binecuvîntarea Tatălui ceresc care i-a zămislit atît pe evrei cît şi pe creştini.

— Ar fi un păcat să mă îndoiesc de aceasta, fata mea — spuse Ivanhoe — şi mă las în grija ta fără a-ţi mai pune alte întrebări, încredinţat fiind că de azi în opt zile, datorită iscusinţei tale, voi putea îmbrăca din nou armura. Şi acum, buna mea doctoriţă, îngăduie-mi să te întreb, ce se mai aude prin ţară? Ce-i cu nobilul saxon Cedric, ce se mai întîmplă în casa lui? Ce-i cu frumoasa... Aici se opri, ca şi cum s-ar fi codit să pomenească numele Rowenei în casa unui evreu, apoi urmă: Voiam să te întreb, ce-i cu aceea care a fost numită regina turnirului?

— Şi pe care dumneata, cavalere — răspunse Rebecca — ai ales-o în acest rang, stîrnind admiraţia tuturor prin alegerea, ca şi prin vitejia dumitale.

Deşi Ivanhoe pierduse atîta sînge, obrajii i se împurpurară, simţind că fără să vrea trădase, prin stîngacea-i încercare de a-l ascunde, interesul adînc ce-l purta Rowenei.

— Nu atît despre ea voiam să vorbesc, cît despre prinţul Ioan — spuse el. Şi aş mai vrea de asemena să ştiu ce-i cu scutierul meu credincios, de ce nu se află acum aci, lîngă mine ?

— Dă-mi voie să mă folosesc de autoritatea mea de medic pentru a-ţi porunci să taci şi să alungi orice frămîntare, în timp ce eu îţi voi aduce la cunoştinţă ceea ce doreşti să ştii. Află că prinţul Ioan a întrerupt turnirul şi a plecat în grabă spre York, însoţit de nobilii, cavalerii şi prelaţii din tabăra lui, după ce au adunat tot bănetul pe care l-au putut stoarce, pe căi cinstite sau necinstite, acelora care sînt socotiţi bogătaşii ţării. Se spune că prinţul are de gînd să-şi pună pe cap coroana fratelui său.

— N-o să-i meargă fără împotrivire — izbucni Ivanhoe, ridicîndu-se în capul oaselor — atîta timp cît în Anglia mai trăieşte măcar un singur supus cinstit. Mă voi bate pentru drepturile lui Richard cu cel mai bun dintre ei, sau chiar cu doi deodată, căci ştiu să apăr o cauză dreaptă !

— Dar ca s-o poţi face — zise Rebecca, atingîndu-i umărul cu mîna — trebuie să asculţi acum sfaturile mele şi să stai liniştit.

— E adevărat, fata mea, am să stau liniştit cît îngăduie vremurile acestea neliniştite. Dar spune-mi, ce ştii despre Cedric şi ai lui ?

— Adineauri a venit aci într-un suflet un slujitor de-al lui ca să ceară tatălui meu nişte bani pentru lîna oilor lui Cedric. De la acest slujitor am aflat că Cedric şi Athelstane de Coningsburgh au părăsit palatul prinţului Ioan într-o stare de adîncă tulburare şi au pornit înapoi spre casă.

— A fost şi o femeie cu ei la banchet ? întrebă Wilfred.

— Domniţa Rowena — zise Rebecca, răspunzînd la întrebare cu mai multe amănunte decît i se ceruse — nu s-a dus la ospăţul dat de prinţ şi, după cum ne-a înştiinţat slujitorul, ea

se află acum în drum spre Rotherwood, împreună cu tutorele ei, Cedric. Cît despre credinciosul dumitale scutier, Gurth...

— Cum ? exclamă cavalerul. Îi ştii numele ? Dar se-nţelege că-l ştii — adause el îndată — de vreme ce din mîna ta, şi acum sînt convins de asta, datorită mărinimiei tale, a primit el o sută de ţechini nu mai departe decît ieri.

— Nu mai vorbi despre asta — îl opri Rebecca, roşind. Ah, cît de uşor trădează gura ceea ce inima ar dori să ascundă !

— Dar va trebui să-i dau înapoi aceşti bani tatălui tău, e în joc onoarea mea — rosti Ivanhoe cu gravitate.

— Vei face tot ce vei voi, de azi în opt zile — spuse Rebecca — dar acum nu mai vorbi despre asta şi nu te mai gîndi la lucruri care ţi-ar putea întîrzia însănătoşirea.

— Fie cum spui, fată inimoasă ; ar însemna să fiu nerecunoscător, dacă ţi-aş călca poruncile. Un singur cuvînt despre soarta bietului Gurth, şi am încetat cu întrebările.

— Mă doare că trebuie să ţi-o spun, cavalere — răspunse evreica — dar a fost azvîrlit în temniţă, din porunca lui Cedric. Văzînd tulburarea pe care această veste i-o pricinui lui Wilfred, Rebecca se grăbi să adauge : Dar Oswald, valetul lui Cedric, mi-a spus că dacă nu se va întîmpla nimic care să aţîţe mînia stăpînului său împotrivă-i, mai mult ca sigur că acesta îl va ierta pe Gurth, slujitor credincios, şi foarte bine văzut, care la urma urmei n-a greşit decît din dragoste pentru fiul lui Cedric. Şi mai zicea că el şi tovarăşii săi, îndeosebi Wamba, măscăriciul, sînt hotărîţi să-l lase pe Gurth să fugă, dacă mînia lui Cedric împotriva lui nu se va potoli.

— Deie Domnul să-şi poată duce la îndeplinire gîndul ! rosti Ivanhoe. Ah, parc-aş fi menit să port nenoroc orişicui se arată bun faţă de mine ! Regele meu m-a cinstit şi mi-a arătat încredere, şi iată că fratele lui, care îi este atît de îndatorat, ridică braţul ca să-i înşface coroana ; privirile mele au pricinuit necazuri şi neplăceri femeii celei mai frumoase ; şi acum aflu că tatăl meu ar putea, în mînia lui, să ia viaţa acestui şerb nenorocit, spre a-l pedepsi pentru dragostea şi credinţa ce mi le poartă. Vezi, deci, fata mea, ce fiinţă lipsită de noroc te străduieşti să ajuţi ; fii înţeleaptă şi lasă-mă să plec, înainte ca nenorocirile ce se ţin scai de mine să se agaţe şi de făptura ta.

— Nu, cavalere — zise Rebecca — slăbiciunea şi suferinţa te fac să tălmăceşti greşit gîndurile cerului. Ai fost redat ţării dumitale în clipa cînd ea are cea mai mare nevoie de sprijinul unui braţ puternic şi al unei inimi curate. Ai umilit trufia duşmanilor dumitale şi ai regelui dumitale, tocmai cînd această trufie era mai deşănţată ; iar pentru suferinţa pe care o înduri, nu vezi oare că cerul ţi-a trimis în ajutor un medic, chiar dacă acesta face parte din cea mai dispreţuită seminţie de pe pămînt ? De aceea, nu-ţi pierde curajul şi fii încrezător că cerul te păstrează în vederea unei minuni de vitejie pe care braţul dumitale e menit s-o săvîrşească sub ochii acestui popor. Rămîi cu bine ! După ce vei lua doctoria ce ţi-o voi trimite prin Reuben, odihneşte-te, pentru a putea îndura mai bine călătoria de mîine.

Ivanhoe se lăsă înduplecat de argumentele Rebeccăi şi-i ascultă sfaturile. Picăturile aduse de Reuben aveau darul de a linişti şi de a adormi, aşa încît bolnavul se cufundă într-un somn adînc. A doua zi dimineaţă, grijulia doctoriţă îl găsi mult mai zdravăn, fără urmă de fierbinţeală, şi cu destulă putere pentru a îndura oboselile unui drum.

Ivanhoe fu aşezat în lectica ce-l adusese de la arenă ; tot ce se putea face ca să se simtă bine fu făcut. Numai într-o singură privinţă stăruinţele Rebeccăi se dovediră a nu fi în stare să obţină destulă atenţie pentru tihna cavalerului rănit. Isaac, asemenea bogatului drumeţ din satira a zecea a lui Juvenal, se temea veşnic să nu fie jefuit, ştiind că putea trece drept o pradă bună atît în ochii nobililor normanzi, cît şi în ochii haiducilor saxoni. De aceea, el porni şi de astă dată la drum cu mare grabă, nefăcînd decît popasuri scurte, şi cu şi mai scurte gustări, astfel încît îi întrecu pe Cedric şi Athelstane, care deşi porniseră cu cîteva ore înaintea lui, întîrziaseră din pricina ospăţului prelungit ce-l făcuseră la mănăstirea sfîntului Withold. Totuşi, datorită balsamului Miriamei sau însăşi puterii lui Ivanhoe, acesta nu suferi de pe urma zorului neajunsurile de care se temuse grijulia sa doctoriţă.

Însă într-altă privinţă graba evreului se dovedi a nu fi tocmai înţeleaptă. Zorul acesta îl făcu să se certe cu oamenii pe care-i tocmise ca însoţitori. Aceştia, fiind saxoni, nu erau cîtuşi de puţin lipsiţi de acea tradiţională dragoste de viaţă şi de

petrecere pe care normanzii o înfierau numind-o trîndăvie şi lăcomie. Inversînd rolurile din drama lui Shylock, ei primiseră această slujbă în speranţa că se vor ghiftui pe socoteala bogatului evreu şi se arătară din cale afară de nemulţumiţi şi de dezamăgiţi văzînd cît de grăbit era evreul. Printre altele, ei refuzau să se grăbească şi pe temeiul că un asemenea marş forţat putea să le vatăme caii. În sfîrşit, între Isaac şi însoţitorii săi izbucni o ceartă în toată legea în legătură cu cantitatea de vin şi de bere pusă la îndemîna lor la fiecare popas. Aşa se face că, în clipa primejdiei, cînd Isaac se văzu ameninţat de ceea ce se temea mai mult, simbriaşii, pe a căror ocrotire se bizuise, îl lăsară de căruţă ; nu ştiuse, pasămite, să le cîştige bunăvoinţa prin mijloacele cuvenite.

În această stare vrednică de plîns îi găsise Cedric pe evreu, pe fiica lui şi pe cavalerul rănit, şi curînd după aceea, precum am văzut, aveau să cadă cu toţii în mîinile lui De Bracy şi ale aliaţilor săi. La început, aceştia nu prea luară în seamă lectica, şi ea ar fi rămas neobservată, dacă De Bracy n-ar fi fost curios din fire ; el aruncă o privire în lectică, socotind că o va găsi acolo pe aceea pe care o căuta, căci Rowena nu-şi scosese vălul de pe faţă. Dar, spre marea lui mirare, De Bracy descoperi că în lectică se află un bărbat rănit, care, închipuindu-şi că încăpuse pe mîna unor haiduci saxoni şi că numele său îi putea sluji drept pavăză şi lui şi prietenilor săi, mărturisi fără înconjur că era Wilfred de Ivanhoe.

Ideea onoarei cavalereşti, care nu-l părăsea niciodată pe De Bracy, nici măcar în clipele de destrăbălare, îl împiedică să facă vreun rău cavalerului lipsit de apărare, sau să-l trădeze lui Front-de-Boeuf, care n-ar fi pregetat să-şi ucidă, în orice împrejurare, rivalul la stăpînirea feudei din Ivanhoe. Pe de altă parte, De Bracy nu era în stare de o mărinimie atît de înaltă, încît să pună în libertate pe pretendentul preferat al domniţei Rowena (cele petrecute la turnir şi însuşi faptul că Wilfred fusese alungat din casa părintească nu mai lăsau nici o îndoială asupra acestea preferinţe). El nu izbuti să găsească decît o cale de mijloc, între bine şi rău, şi anume, porunci la doi dintre scutierii săi să meargă lîngă lectică şi să nu lase pe nimeni să se apropie de ea. Stăpînul lor le poruncise să spună oricui i-ar fi întrebat că lectica domniţei Rowena era folosită

la transportarea unuia dintre tovarăşii lor, care fusese rănit în încăierare. Cînd ajunseră la Torquilstone, în vreme ce cavalerul templier şi stăpînul castelului erau absorbiţi fiecare de planul lui — unul urmărind averea evreului, iar celălalt pe fiica acestuia — scutierii lui De Bracy îl duseră pe Ivanhoe într-o încăpere depărtată. Iar cînd Front-de-Boeuf îi întrebă de ce nu s-au dus la creneluri la auzul alarmei, cei doi slujitori îl lămuriră că trebuiau să aibă grijă de un camarad de-al lor, care fusese rănit.

— Un camarad rănit ? strigă Front-de-Boeuf, mînios şi uimit totodată. Nu-i de mirare că nişte bădărani de yeomeni îşi iau nasul la purtare, ajungînd să ne asedieze castelele, şi că măscăricii şi porcarii provoacă la luptă pe nobili, de vreme ce oştenii au devenit dădace, iar lefegiii îşi pierd vremea la căpătîiul muribunzilor, în clipa cînd castelul e pe cale să fie luat cu asalt. La metereze, trîntorilor ! exclamă el cu glas de stentor, făcînd să se cutremure bolţile. La metereze, căci de nu, vă rup oasele !

Oamenii răspunseră îmbufnaţi că „doreau din suflet să se ducă la metereze", „dacă Front-de-Boeuf ar fi vorbit cu stăpînul lor, care le poruncise să aibă grijă de muribund".

— Ce muribund, ticăloşilor ? îi repezi baronul. Aflaţi de la mine că vom fi cu toţii nişte muribunzi, dacă nu ne vom apăra cu curaj. O să pun pe altcineva să vegheze la căpătîiul nemernicului vostru camarad. Ascultă, Urfrido, vrăjitoare, demon saxon, vino-ncoa'. Nu mai auzi ? Ai grijă de flăcăul bolnav, cîtă vreme au să lipsească ăştilalţi doi. Ticăloşilor, iată două arbalete [1] cu săgeţi. Daţi fuga la metereze şi vedeţi ca fiecare săgeată să se înfigă în creierul unui saxon !

Cei doi slujitori, care, la fel ca toţi cei din tagma lor, erau dornici de aventură şi nu puteau suferi să stea locului, se duseră bucuroşi să înfrunte primejdia, lăsîndu-l astfel pe Ivanhoe în grija Urfridei, mai bine zis a Ulricăi. Aceasta, însă, fiind stăpînită de amintirea umilinţelor îndurate şi de dorul de răzbunare, se lăsă lesne înduplecată să-l încredinţeze pe rănit Rebeccăi.

[1] Arbaleta era un fel de arc complicat, care se îndoia cu ajutorul unei pîrghii speciale, numită balistă. (N.A.)

CAPITOLUL XXIX

„Ostaş viteaz, urcă-te în turnul acela,
Priveşte spre cîmpul de bătălie şi
spune-mi cum se desfăşoară lupta."
Schiller — Fecioara din Orleans

Clipele de primejdie ne fac adesea mărinimoşi şi simţitori. Atunci tulburarea ne sileşte să dăm în vileag, fără voia noastră, simţăminte puternice, pe care în împrejurări mai puţin furtunoase le ascundem, prudenţi, dacă nu cumva le şi înăbuşim. Aflîndu-se iar alături de Ivanhoe, Rebecca se minună de plăcerea puternică ce-o simţea, în ciuda faptului că în jurul lor totul prevestea primejdia, dacă nu chiar şi deznădejdea. În timp ce-i lua pulsul şi-l întreba de sănătate, mîna, ca şi glasul erau cuprinse de un tremur care vădea un simţămînt ce n-ar fi vrut să-l rostească. Abia cînd Ivanhoe o întrebă cu răceală : „Tu eşti, fată bună ?", îşi veni în fire, amintindu-şi că simţămîntul ei nu era şi nu putea fi împărtăşit de el. Nu-şi putu stăvili un oftat, abia auzit, apoi se linişti şi începu să-i pună cavalerului, cu un glas calm, prietenos, întrebări referitoare la starea sănătăţii lui. Ivanhoe îi răspunse grăbit că era sănătos şi că se simţea mai bine decît s-ar fi aşteptat.

— Îţi mulţumesc, dragă Rebecca, pentru îngrijirea ta iscusită.

„Îmi spune dragă Rebecca — se gîndi ea — dar o spune pe un ton rece şi nepăsător, care nu se potriveşte de loc cu acest cuvînt. Calul de luptă şi cîinele de vînătoare îi sînt mai dragi decît dispreţuita evreică !"

— Sufletul mi-e mai îndurerat decît trupul, fata mea — urmă el. Din cele spuse de cei care m-au păzit pînă adineauri am aflat că sînt prizonier, şi pe cîte îmi dau seama, după glasul aspru care le-a poruncit să plece la nu ştiu ce bătălie, mă găsesc în castelul lui Front-de-Boeuf. Dacă e aşa, care va fi sfîrşitul, cum voi putea să apăr pe Rowena şi pe tatăl meu ?

„Nici nu pomeneşte de evreu sau de evreică — îşi spuse Rebecca în gînd. Dar cine sîntem noi pentru el ? Pe bună dreptate mă pedepseşte cerul pentru că am îndrăznit să-mi fac gînduri în legătură cu omul acesta !"

După ce se mustră astfel, Rebecca se grăbi să-i dea lui Ivanhoe toate lămuririle ce i le putea da: anume că templierul Bois-Guilbert şi baronul Front-de-Boeuf luaseră comanda înăuntrul castelului, care era asediat — nu ştia de cine anume. Mai adăugă că în castel se afla un preot creştin, care ştia, poate, mai multe.

— Un preot creştin? exclamă bucuros cavalerul. Adu-l aici, Rebecca, dacă poţi. Spune-i că un bolnav doreşte ajutorul său duhovnicesc, spune-i ce vrei, numai adu-mi-l aici. Trebuie să încerc să fac ceva, dar ce anume, nu ştiu, atîta timp cît n-am idee cum stau lucrurile în afara castelului.

Ca să-i facă pe voie lui Ivanhoe, Rebecca încercase să-l aducă pe Cedric în încăperea unde se afla cavalerul rănit, dar, după cum am văzut, nu izbutise, din pricina amestecului Urfridei, care îl pîndise la rîndu-i pe pretinsul călugăr. Rebecca se întoarse pentru a-i aduce la cunoştinţă lui Ivanhoe rezultatul strădaniilor ei.

Nu avură răgazul să regrete prea mult pierderea acestui izvor de ştiri sau să se gîndească la vreun mijloc cu care să-l poată înlocui, căci larma prilejuită de febrilele pregătiri de apărare a castelului se prefăcuse acum într-un vuiet de zece ori mai puternic. Paşii greoi, dar iuţi totuşi, ai oştenilor care treceau pe metereze, răsunau prin coridoarele înguste şi întortocheate sau pe scările ce duceau spre diferitele turnuri şi puncte de apărare. Se auzeau şi glasurile cavalerilor care-şi îmbărbătau oamenii şi dădeau porunci privitoare la apărare, iar uneori aceste porunci erau acoperite de zăngănitul armurilor şi de strigătele celor cu care vorbeau. Oricît de înfricoşătoare ar fi fost aceste zgomote, mai cu seamă din pricina cumplitului eveniment pe care-l prevesteau, ele nu erau lipsite de o anumită măreţie, pe care sufletul generos al Rebeccăi o simţea chiar în acele clipe de groază. Sîngele îi pierise din obraji, dar ochii i se înflăcăraseră parcă şi, stăpînită de un amestec ciudat de spaimă şi de fior al sublimului, îngîna, adresîndu-se pe jumătate sieşi, pe jumătate omului din faţa ei, cuvintele versetului biblic: „Tolba zuruie, lancea scînteie, scuturile se încrucişează, se aud chemările căpeteniilor războinice!“

Dar Ivanhoe era asemenea armăsarului despre care vorbeşte acest verset: el ardea de nerăbdare, stăpînit de dorinţa de a se avînta în bătălia vestită de toate aceste zgomote.

— Ah, de-aş putea să mă tîrăsc pînă la fereastra de colo, ca să văd cum se desfăşoară bătălia! De-aş avea un arc ca să arunc o săgeată, sau un baltag ca să pot izbi cu el măcar o dată pentru libertatea noastră! Dar în zadar, în zadar, sînt lipsit de putere şi de arme deopotrivă!

— Nu te frămînta, nobile cavaler — îl linişti Rebecca. Zgomotele au contenit, s-ar putea să nu mai aibă loc nici o bătălie.

— Nu pricepi nimic — o repezi Wilfred. Liniştea asta înfricoşată vesteşte că oamenii se află la posturile lor pe ziduri şi aşteaptă atacul dintr-o clipă într-alta. Ceea ce am auzit adineauri nu era decît murmurul îndepărtat al furtunii; acum ea va izbucni cu toată puterea. Ah, de-aş fi în stare să mă tîrăsc măcar pînă la fereastra aceea!

— Nobile cavaler, ţi-ai face rău dacă ai încerca — răspunse Rebecca, dar văzîndu-i tulburarea fără margini, se grăbi să adauge: Voi sta eu însămi la fereastră şi-ţi voi zugrăvi pe cît mă voi pricepe tot ce se va întîmpla afară.

— Nu, nu, să nu faci asta! exclamă Ivanhoe. În curînd fiece fereastră, fiece crăpătură va deveni o ţintă pentru arcaşi. S-ar putea ca vreo săgeată răzleaţă...

— Va fi binevenită! şopti Rebecca, în timp ce cu paşi hotărîţi urca cele cîteva trepte ce duceau spre fereastră.

— Rebecca, dragă Rebecca! strigă Ivanhoe. Asta nu-i un joc de fetiţe, nu te duce la fereastră, căci te-ar putea răni sau chiar omorî! Nu mă nenoroci, n-aş putea îndura gîndul că eu ţi-am pricinuit moartea! Cel puţin acoperă-ţi trupul cu scutul acela vechi şi nu te arăta prea mult la fereastră!

Ascultînd cu o uimitoare iuţeală sfaturile lui Ivanhoe şi ascunzîndu-se îndărătul vechii paveze, pe care o aşeză în partea de jos a ferestrei, Rebecca putu să urmărească, pusă oarecum la adăpost, cele ce se petreceau în afara castelului şi să-l înştiinţeze pe Ivanhoe de pregătirile făcute de asediatori în vederea asaltului. Locul unde se afla ea acum era deosebit de prielnic pentru observaţie, întrucît din acest colţ al clădirii principale putea vedea nu numai ceea ce se petrecea în curtea castelului, ci şi întăriturile lui exterioare, împotriva cărora asediatorii aveau să-şi îndrepte desigur cel dintîi atac. Erau nişte metereze nu prea înalte şi nici prea puternice, menite să apere poarta din dos, prin care Front-de-Boeuf îl expediase nu de mult pe Cedric. Şanţul din jurul castelului des-

părţea aceste metereze de restul fortăreţei, astfel încît prin cucerirea lor putea fi lesne tăiată orice legătură cu clădirea principală, scoţîndu-se puntea mobilă. Meterezele aveau o ieşire, legată de poarta din dos a castelului ; ele erau împrejmuite cu o palisadă masivă. Rebecca putu judeca, după numărul oamenilor puşi să apere acest post înaintat, că asediaţii nutreau temeri în privinţa lui, iar din faptul că atacatorii se grupaseră cam în dreptul meterezelor, îşi dădu seama că acestea fuseseră alese de ei ca punctul cel mai uşor de cucerit.

Ea se grăbi să-i împărtăşească aceste amănunte lui Ivanhoe, apoi adăugă :

— La marginea pădurii pare că s-au strîns puzderie de arcaşi, cu toate că numai puţini dintre ei se arată din umbra-i întunecată.

— Ce steag au ? întrebă Ivanhoe.

— Nu văd nici un steag — dădu răspuns Rebecca.

— Ciudat lucru — şopti cavalerul — să porneşti la asaltul unui asemenea castel, fără a desfăşura nici o flamură, nici un drapel ! Le vezi cumva căpeteniile ?

— Un cavaler în zale negre e cel mai la vedere — spuse evreica. Numai el e înarmat din cap pînă-n picioare şi pare să-i conducă pe toţi cei din jurul său.

— Ce blazon are pe pavăză ? mai întrebă Ivanhoe.

— Ceva care seamănă cu o bară de fier, şi un lacăt vopsit în albastru, pe fondul negru al pavezei.

— Un lanţ şi un lacăt azuriu. Nu ştiu cine ar putea purta un asemenea blazon, dar ştiu că ar putea fi propriul meu blazon în clipa de faţă. Nu poţi citi şi deviza ?

— De la depărtarea asta nu prea se vede bine nici blazonul — zise Rebecca. Dar cînd soarele luceşte pe pavăză, văd ceea ce ţi-am spus adineauri.

— Nu se văd cumva şi alte căpetenii ? mai întrebă nerăbdătorul cavaler.

— Nu zăresc de-aci nici o persoană de rang înalt, dar fără îndoială că şi cealaltă parte a castelului e asediată. Chiar în clipa asta mi se pare că se pregătesc să înainteze. Dumnezeul Sionului să ne aibă în pază ! Ce privelişte înfiorătoare ! Cei ce păşesc în frunte poartă scuturi mari şi împing înaintea lor un fel de zid de scînduri, iar ceilalţi îi urmează, îndoindu-şi arcurile din mers. Uite, acum îşi ridică arcurile ! Dumnezeu al lui Moise, iartă celor pe care i-ai zămislit !

Descrierea ei fu întreruptă deodată de sunetul pătrunzător al unei goarne — era semnalul atacului. Numaidecît după aceea se auziră trîmbiţele normanzilor de la creneluri, care, laolaltă cu sunetul metalic şi grav al „nacarilor“ (un fel de ţimbale), răspundeau cu glas sfidător la provocarea inamicului. Strigătele pornite din ambele tabere sporiră această larmă înfricoşătoare ; atacatorii strigau : „Sfîntul Gheorghe cu vesela Anglie !“, iar normanzii le răspundeau cu strigătele : *„En avant*, De Bracy ! Beau-seant ! Beau-seant ! Front-de-Boeuf *à la recousse !“*, potrivit chemărilor războinice ale căpeteniilor lor.

Totuşi nu prin strigăte avea să se hotărască soarta bătăliei ; atacurile înverşunate ale asediatorilor se izbiră de rezistenţa deopotrivă de înverşunată a celor asediaţi. Arcaşii, care, datorită vînătoarei, ajunseseră meşteri în mînuirea armei lor, trăgeau atît de „strîns“, pentru a folosi o expresie contemporană, încît nici un colţişor unde vreun apărător îşi arăta măcar o părticică din trup nu scăpa de săgeţile lor lungi de trei picioare. Acestea zburau cu nemiluita prin văzduh, dese şi şfichiuitoare ca grindina, fiecare din ele avînd cîte o ţintă precisă ; nu era cruţată nici o deschizătură a parapetelor şi nici o fereastră în care se ivea măcar o clipă chipul unui apărător sau se bănuia numai că putea fi un apărător. Această şarjă năprasnică omorî doi-trei oameni din garnizoană şi răni alţi cîţiva. Dar, încrezători în armurile lor şi în adăpostul ce li-l oferea fortăreaţa, oamenii lui Front-de-Boeuf şi ai aliaţilor săi se apărară cu o înverşunare sălbatică, pe măsura atacului, şi răspunseră la ploaia de săgeţi prin tirul arbaletelor şi al arcurilor lor, al praştiilor şi al altor arme. Şi cum atacatorii nu prea erau adăpostiţi, ei suferiseră pierderi mult mai mari decît asediaţii. Şuierul săgeţilor şi al proiectilelor lansate de o parte şi de alta nu era întrerupt decît de strigătele ce ţîşneau din piepturile oamenilor cînd vreuna din tabere pricinuia sau suferea vreo pierdere mai însemnată.

— Iar eu sînt nevoit să zac aici ca un călugăr trîndav, în timp ce bătălia care-mi hotărăşte libertatea sau moartea se desfăşoară prin vrerea altora ! izbucni Ivanhoe. Fată dragă, mai uită-te o dată pe fereastră, numai vezi, ai grijă să nu te

ochească arcaşii. Uită-te încă o dată şi spune-mi dacă atacatorii mai înaintează.

Cu un curaj neclintit, sporit de rugăciunile pe care le făcuse în gînd, Rebecca se aşeză din nou la fereastră, ferindu-se în aşa fel, încît să nu fie văzută de jos.

— Ce vezi, Rebecca ? o întrebă din nou cavalerul rănit.

— Văd doar un nor de săgeţi, atît de des, încît mă ameţeşte şi mi-i ascunde pe arcaşi.

— Asta nu poate ţine mult — rosti Ivanhoe. Dacă nu vor mărşălui drept înainte ca să ia cu asalt castelul, săgeţile nu le vor folosi la nimic, ele nu vor putea răzbi prin zidurile de piatră şi prin metereze. Frumoasă Rebecca, încearcă să-l zăreşti pe cavalerul cu lacăt pe pavăză, şi spune-mi ce face. Căci cum e comandantul, aşa-i şi trupa.

— Nu-l văd — spuse Rebecca.

— Laşul ! exclamă Ivanhoe. Cum, părăseşte cîrma cînd furtuna bîntuie mai aprig.

— N-o părăseşte, n-o părăseşte ! striga Rebecca. Acum îl văd : e în fruntea unei cete de oameni, chiar sub zidul barbicanului [1]. Iată-i cum doboară parii şi palisadele, cum dau jos barierele cu securea. Panaşul lui negru fîlfîie deasupra mulţimii ca un corb deasupra unui cîmp plin de leşuri. Uite, au făcut o spărtură în bariere şi dau năvală prin ea, dar sînt respinşi ! Front-de-Boeuf e în fruntea apărătorilor, îi văd silueta, gigantică, deasupra vălmăşagului. Atacatorii se îmbulzesc din nou în spărtură, luptă corp la corp... Dumnezeu al lui Iacob ! Parcă s-ar ciocni două talazuri năprasnice, două oceane frămîntate de vînturi potrivnice !

Rebecca întoarse capul, ca şi cum n-ar mai fi putut îndura o privelişte atît de înfricoşătoare.

— Mai uită-te o dată, Rebecca — o rugă Ivanhoe, înţelegînd greşit pricina gestului ei. Tirul săgeţilor trebuie să se fi

[1] Toate castelele şi cetăţile gotice aveau, dincolo de zidurile lor exterioare, cîte o întăritură alcătuită din nişte palisade numite „bariere". Acolo aveau loc adesea lupte înverşunate, întrucît atacatorii trebuiau să doboare mai întîi aceste bariere, pentru a se putea apropia de zidurile cetăţii. Multe din faptele vitejeşti zugrăvite de Froissart în paginile cronicii sale cavalereşti s-au petrecut la „barierele" cetăţilor sau castelelor asediate. (N.A.)

încetinit, de vreme ce acum lupta se dă corp la corp. Hai, uită-te, acum primejdia e mai mică.

Rebecca privi din nou pe fereastră şi izbucni, în aceeaşi clipă :

— Sfinţi proroci ai legii ! Front-de-Boeuf şi Cavalerul Negru se bat în spărtură, în chiotele oamenilor lor, care urmăresc desfăşurarea luptei. Cerul să sprijine cauza asupriţilor şi a captivilor ! Deodată Rebecca scoase un ţipăt : S-a prăbuşit, s-a prăbuşit !

— Cine s-a prăbuşit ? întrebă Ivanhoe. Pentru numele lui Dumnezeu, spune-mi cine s-a prăbuşit ?

— Cavalerul Negru — răspunse Rebecca cu o voce stinsă, dar numaidecît după aceea strigă, plină de bucurie : Nu, nu ! Fie numele Domnului binecuvîntat ! Iată-l din nou în picioare, luptîndu-se de parcă braţul lui ar avea puterea a douăzeci de oameni. Spada i s-a frînt, dar a smuls o secure din mîinile unui yeoman şi-l înghesuie acum pe Front-de-Boeuf, nu-l slăbeşte de loc. Uriaşul se încovoaie şi se clatină ca un stejar sub securea tăietorului şi... cade, cade !

— Front-de-Boeuf ? exclamă Ivanhoe.

— Front-de-Boeuf ! răspunse evreica. Oamenii lui îi sar în ajutor, în frunte cu trufaşul templier, şi-l silesc pe Cavalerul Negru să se oprească... Iată, îl tîrăsc pe Front-de-Boeuf înăuntrul castelului.

— Asediatorii au cucerit barierele, nu-i aşa ? întrebă Ivanhoe.

— Da, le-au cucerit — exclamă Rebecca. Şi-acum, îi împing pe asediaţi spre zidurile castelului ; unii dintre ei aruncă scări, alţii roiesc ca albinele, încercînd să se urce pe umerii celorlalţi ; de pe ziduri sînt aruncate asupra capetelor lor pietre, bîrne şi trunchiuri de copaci, dar ei îşi duc răniţii şi-i înlocuiesc numaidecît cu alţi oameni. Dumnezeule, oare i-ai făcut pe oameni după chipul şi asemănarea ta, pentru ca ei să fie atît de crunt sluţiţi de mîinile fraţilor lor ?

— Lasă gîndurile astea, nu e vreme pentru ele — o repezi Ivanhoe. Cine e înfrînt ? Cine e mai tare ?

— Scările au fost azvîrlite jos — răspunse Rebecca, tremurînd. Oştenii se tîrăsc sub ele ca nişte şerpi striviţi. Asediaţii sînt mai tari !

— Sfîntul Gheorghe să ne ajute ! strigă cavalerul. Spune-mi, yeomenii dau cumva înapoi ?

— Nu, luptă bărbăteşte, ca nişte adevăraţi yeomeni. Cavalerul Negru se apropie de poartă cu securea lui uriaşă, izbind fulgerător în dreapta şi în stînga, izbiturile astea acoperă larma bătăliei şi strigătele celorlalţi. Asupra semeţului cavaler sînt azvîrlite pietre şi bîrne, dar el se uită la ele ca la nişte fulgi, nici nu-i pasă !

— Pe sfîntul Ioan din Akra — rosti Ivanhoe înveselit, ridicîndu-se în capul oaselor. Credeam că nu există în Anglia decît un singur bărbat în stare de asemenea vitejie !

— Poarta se clatină, se zguduie, zboară în ţăndări sub loviturile lui. Yeomenii se reped înăuntru, poziţia a fost cucerită ! Dumnezeule, îi aruncă pe apărători de pe metereze de-a dreptul în şanţ ! Ah, oameni, dacă sînteţi într-adevăr oameni, cruţaţi pe cei ce nu se mai pot apăra !

— Spune-mi, dar puntea, puntea care duce spre castel, au cucerit-o ? strigă Ivanhoe.

— Nu — răspunse Rebecca. Templierul a sfărîmat scîndurile pe care se trecea şi s-a ascuns în castel, împreună cu cîţiva dintre apărători. Ţipetele şi urletele pe care le auzi arată soarta celorlalţi. Vai ! Văd că e şi mai greu să priveşti victoria decît bătălia însăşi.

— Spune-mi, ce se întîmplă acum, ce fac ? întrebă Ivanhoe. Mai uită-te o dată, nu e vremea să leşini la vederea sîngelui vărsat.

— Deocamdată s-a isprăvit — spuse Rebecca — prietenii noştri se regrupează înăuntrul poziţiei cucerite, la adăpost de tirul duşmanului ; acesta nu mai trimite într-acolo decît săgeţi răzleţe, mai degrabă pentru a-i speria, decît pentru a le face vreun rău.

— Sînt sigur că prietenii noştri nu vor înceta o bătălie atît de strălucit începută şi atît de fericit desfăşurată. O, nu ! Am toată încrederea în vrednicul cavaler a cărui secure a sfărîmat lemnul noduros de stejar şi drugii de fier ai porţii. Ciudat lucru — murmură el pentru sine — să fie pe lume doi oameni în stare să săvîrşească o faptă de un asemenea curaj ?... Un lanţ şi un lacăt pe fond negru, ce să însemne toate astea ? Rebecca, nu mai vezi nici un alt semn la Cavalerul Negru ?

— Nu — răspunse evreica — e negru din cap pînă-n picioare, negru ca pana corbului. Nu desluşesc nimic mai mult, dar o dată ce l-am văzut cum luptă, sînt sigură că l-aş recunoaşte oricînd, dintr-o mie de războinici. Se avîntă în luptă de

parc-ar fi poftit la un ospăţ. Nu e vorba numai de o putere uriaşă, s-ar spune că întreg sufletul luptătorului e în fiecare lovitură pe care o dă duşmanilor. Dumnezeu să-i ierte pentru păcatul vărsării de sînge ! E o privelişte înfiorătoare şi totuşi măreaţă să vezi cum braţul şi inima unui singur om pot birui sute de oameni.

— Rebecca, mi-ai zugrăvit un erou. Fără îndoială că acum oamenii se odihnesc puţin pentru a-şi recăpăta puterile sau pentru a înjgheba o punte ca să poată trece şanţul. Sub o căpetenie atît de vitează cum pare să fie acest cavaler, nu poate fi vorba de spaimă, nici de tărăgăneli, nici de renunţare la o faptă nobilă ; piedicile care fac atît de anevoioasă lupta, o fac totodată şi glorioasă. Jur pe onoarea casei mele, jur pe numele alesei inimii mele, că aş îndura zece ani de captivitate, dacă mi s-ar da putinţa să lupt o singură zi alături de vrednicul cavaler, într-o asemenea bătălie !

— Vai ! exclamă Rebecca, depărtîndu-se de fereastră şi apropiindu-se de patul cavalerului rănit. Această arzătoare dorinţă de acţiune, această înverşunare împotriva bolii care te ţintuieşte la pat nu poate decît să-ţi întîrzie vindecarea. Cum poţi nădăjdui să pricinuieşti răni altora, înainte de a te vindeca de cele pe care le-ai primit dumneata însuţi ?

— Rebecca — răspunse cavalerul — tu nu ştii cît de greu îi vine unui om obişnuit a săvîrşi fapte cavalereşti, să stea cu mîinile în sîn ca un popă sau ca o femeie, cînd în jurul lui se petrec fapte eroice. Dorul de luptă e hrana noastră sufletească, pulberea stîrnită de vălmăşagul încăierării e aerul pe care-l tragem în piept ! Noi nu trăim, nu vrem să trăim decît atît cît sîntem victorioşi şi acoperiţi de glorie. Acestea sînt, fata mea, legile cavalerimii, pe care am jurat să le respectăm şi cărora le jertfim tot ce ne e mai scump.

— Dar, vai — spuse frumoasa evreică — ce înseamnă asta, viteze cavaler, dacă nu o jertfă adusă demonului gloriei deşarte, o ofrandă adusă Molochului ? Ce vă rămîne drept răsplată pentru tot sîngele ce-l vărsaţi, pentru toată truda şi durerile ce le înduraţi, pentru toate lacrimile pricinuite de faptele voastre, cînd moartea sfărîmă lancea celui puternic şi curmă goana calului său de luptă ?

— Ce ne rămîne ? ! exclamă Ivanhoe. Gloria, fata mea, gloria care daureşte mormintele noastre şi ne păstrează numele !

— Gloria ? făcu Rebecca. Vai, oare zalele ruginite ce atîrnă ca un blazon deasupra mormîntului în ruină al luptătorului, oare slovele șterse ale pisaniei de pe mormîntul lui, pe care călugărul neștiutor abia le poate tălmăci pelerinului curios, oare toate acestea să fie de ajuns ca să răsplătească jertfirea oricărui simțămînt ales, de dragul unei vieți nefericite, menită să facă și pe alții nefericiți ? Ce farmec or fi avînd stihurile barbare ale barzilor pribegi, încît să merite să-ți jertfești căldura căminului, dragostea, liniștea și fericirea, pentru a ajunge eroul acelor balade pe care menestrelii le cîntă, seara, unor mitocani bețivi, la o cană cu bere ?

— Pe sufletul lui Hereward ! răspunse cavalerul, înciudat. Vorbești despre lucruri pe care nu le cunoști, fata mea. Ai vrea să stingi flacăra curată a cavalerimii, singura care deosebește sufletele nobile de cele josnice, pe cavalerii inimoși de bădărani și de barbari ; ai vrea să stingi flacăra care face ca viața noastră să prețuiască mult mai puțin decît onoarea, flacăra care ne face să biruim durerea, chinul și oboseala, și care ne învață că nu există pe lume nimic mai groaznic decît rușinea înfrîngerii. Nu ești creștină, Rebecca, și nu cunoști aceste simțăminte înalte, care umplu de mîndrie inima unei tinere nobile cînd iubitul ei săvîrșește vreo faptă glorioasă, pentru a-și arăta dragostea. Onoarea cavalerească e hrana tuturor simțămintelor curate și nobile, e reazemul celor asupriți, ea împarte dreptate și pune stavilă puterii tiranilor. Fără ea, noblețea n-ar fi decît un nume gol ; în lancea și spada cavalerului, libertatea își află cea mai bună ocrotire.

— Sînt fiica unui popor al cărui curaj s-a vădit în apărarea propriei sale țări, dar chiar atunci cînd mai avea o țară, nu a dus războaie decît din porunca Domnului sau pentru a-și apăra patria împotriva asupririi. Dar sunetul trîmbiței nu-l mai trezește de mult pe Iuda, iar disprețuiții săi fii nu sînt acum decît niște victime supuse ale unei tiranii vrăjmașe, care asuprește prin puterea armelor. Bine ai grăit, cavalere. Pînă ce Dumnezeul lui Iacob nu va învia în sînul poporului său ales un al doilea Ghedeon sau un nou Macabeu, nu se cuvine ca o evreică să vorbească despre bătălii și despre războaie.

Înțeleapta fată rosti aceste cuvinte cu un glas plin de amărăciune, care arăta cît de limpede își dădea seama de decăderea neamului ei și în același timp cît de mult o durea

faptul că Ivanhoe socotea că ea n-are dreptul să se amestece într-o chestiune de onoare și că nu-i în stare să simtă sau să exprime simțăminte înalte și generoase.

„Ah, cît de puțin cunoaște el această inimă — gîndi ea — dacă-și închipuie că lașitatea și josnicia sînt oaspeții ei, numai din pricină că mi-am îngăduit să-mi spun părerea despre cavalerismul fantast al nazaritenilor ! Deie Domnul ca prin vărsarea sîngelui meu, picătură cu picătură, să răscumpăr libertatea lui Izrael ! Ba nu, mai bine pe aceea a tatălui meu și a acestui binefăcător al tatălui meu. Atunci, trufașul creștin ar vedea că fiica poporului ales nu se teme să înfrunte moartea, ci e gata să-și dea viața la fel de vitejește ca cea mai trufașă dintre nazaritenele care se laudă că se trag din nu știu ce căpetenii neînsemnate din asprele și înghețatele tărîmuri de la miazănoapte."

Sfîrșindu-și gîndul, Rebecca își întoarse privirile spre patul cavalerului rănit.

„Doarme — își spuse ea. Natura își cere drepturile ; vlăguită de suferință și de atîta încordare, ea îl face să se folosească de prima clipă de liniște vremelnică, pentru a se cufunda în somn. Vai, e oare un păcat să-l privesc, cînd știu că ar putea fi pentru ultima dată ? Cînd mă gîndesc că peste cîteva clipe aceste trăsături minunate ar putea să nu mai fie însuflețite de spiritul înflăcărat și cutezător care nu le părăsește nici măcar în somn ! Cînd mă gîndesc că nările astea ar putea să se umfle, gura să i se caște, ochii să i se umple de sînge și să privească în gol ! Cînd mă gîndesc că mîndrul și nobilul cavaler ar putea fi călcat în picioare de cel din urmă valet din acest castel blestemat și totuși să nu se mai împotrivească, atunci cînd călcîiul îi va zdrobi capul ! Dar tatăl meu ? Ah, tată, fiica ta e muncită de un duh rău, de vreme ce nu-și mai amintește de părul tău cărunt, din pricina șuvițelor aurii ale unui tînăr ? De unde știu eu că toate acestea nu sînt semne prevestitoare ale mîniei lui Iehova împotriva fiicei denaturate care se gîndește la captivitatea unui străin înainte de a se gîndi la cea a tatălui ei și care uită de jalea iudeilor, vrăjită de frumusețea unui creștin, a unui străin ? Dar voi smulge această nebunie din inima mea, chiar de-ar fi să-mi sîngereze toată."

Rebecca se înfăşură strîns în vălul ei şi se aşeză ceva mai departe de patul cavalerului rănit, cu spatele la el, oţelindu-şi sau cel puţin încercînd să-şi oţelească sufletul nu numai împotriva primejdiilor ce-o ameninţau dinafară, ci şi împotriva simţămintelor necurate ce-o năpădiseră de dinăuntru.

CAPITOLUL XXX

„Intră-n odaie şi priveşte-i patul;
Nu vei vedea vreo stafie cuminte,
Ce-n clipa cînd se-nalţă ciocîrlia
Şi boarea zvîntă roua dimineţii,
E petrecută către cer cu-oftaturi
Şi lacrime.
Anselm într-alt chip moare."
Dintr-o piesă veche

În scurtul răgaz de linişte care urmă după primele izbînzi ale atacatorilor, în timp ce una din tabere se pregătea să-şi consolideze victoria, iar cealaltă să-şi întărească apărarea, templierul şi De Bracy ţinură un sfat grabnic în sala cea mare a castelului.

— Unde-i Front-de-Boeuf? întrebă De Bracy, care supraveghease apărarea fortăreţei în cealaltă parte. Oamenii spun că a fost omorît.

— Nu, trăieşte — răspunse templierul, cu răceală. Trăieşte încă, dar chiar de-ar fi avut capul de bour de pe blazonul lui şi zece plăci de fier ca să-l ocrotească, tot s-ar fi prăbuşit sub loviturile acelei securi cumplite. În cîteva ore Front-de-Boeuf va fi alături de strămoşii săi, ceea ce înseamnă că un stîlp de nădejde al taberei prinţului Ioan s-a năruit.

— Iar împărăţia satanei se alege cu o pradă straşnică — zise De Bracy. Iată ce se întîmplă cînd îţi baţi joc de sfinţi şi de îngeri şi porunceşti ca icoanele şi statuile acestora să fie zvîrlite asupra capetelor unor yeomeni ticăloşi.

— Ţine-ţi gura, eşti un prost — îl repezi templierul. Superstiţiile tale nu-s mai bune ca necredinţa lui Front-de-Boeuf; nici unul dintre voi nu ştie de ce crede aşa şi nu altfel.

— Ascultă, templiere — răspunse De Bracy — te rog să faci bine să-ţi măsori cuvintele cînd vorbeşti despre mine. Pe preacurata, sînt un creştin mai vrednic decît tine şi toată tagma ta, căci umblă zvon că preasfîntul Ordin al Templului Sionului adăposteşte la sînul său destui eretici şi că sir Brian de Bois-Guilbert ar fi unul dintre aceştia.

— Nu-ţi mai pleca urechea la asemenea zvonuri — îl sfătui templierul — ci hai mai bine să ne gîndim la apărarea acestui castel. Cum au luptat ticăloşii ăia de yeomeni în partea unde te aflai?

— Ca nişte diavoli împieliţaţi — răspunse De Bracy. Au tăbărît ca furnicile spre ziduri, conduşi, dacă nu mă înşel, de tîlharul acela care a cîştigat premiul la tragerea cu arcul, i-am recunoscut cornul şi banduliera. Iată încă una din roadele mult-lăudatei politici a lui Fitzurse, care-i încurajează pe ticăloşii ăştia să se ridice împotriva noastră! Dacă n-aş fi fost cu armura pe mine, nemernicul m-ar fi doborît de şapte ori fără să-i pese de mine mai mult ca de o căprioară la vremea vînatului. Mi-a atins fiece colţişor al armurii cu săgeţile sale, care mi-au izbit fără milă coastele, de parcă oasele mele ar fi fost de fier. Norocul meu a fost că purtam sub cuirasă o cămaşă de zale spaniolească, altfel m-ar fi curăţat repede.

— Dar pînă la urmă te-ai menţinut pe poziţie, pe cînd noi am pierdut întăritura — spuse templierul.

— Da, e o pierdere serioasă — întări De Bracy. Ticăloşii au să se adăpostească acolo pentru a ataca mai de aproape castelul, şi dacă n-o să fim cu ochii pe ei, s-ar putea să pună mîna pe vreun colţ nepăzit al unui turn, sau pe vreo fereastră uitată şi să răzbească înăuntru, tăbărînd asupra noastră. Sîntem prea puţini ca să putem apăra toate punctele, iar oamenii se plîng că ori de cîte ori ies mai la iveală, asupra lor se abate o ploaie de săgeţi. Front-de-Boeuf e pe moarte, aşa încît n-o să mai primim nici un ajutor din partea capului său de bour şi a braţului său puternic. Ce zici, sir Brian, n-ar fi mai bine să facem din nevoie o virtute şi să tratăm cu aceşti bădărani, oferindu-le pe prizonierii noştri?

— Cum? exclamă templierul. Să le dăm prizonierii şi să ajungem de rîsul lumii că nişte războinici faimoşi, care au

avut curajul să atace noaptea nişte drumeţi lipsiţi de apărare, n-au fost în stare să apere un castel întărit împotriva unei cete de vagabonzi, condusă de nişte porcari şi măscărici, de toate lepădăturile societăţii ? ! Ruşine să-ţi fie pentru gîndul acesta, Maurice de Bracy ! Ruinele acestui castel îmi vor îngropa atît trupul cît şi dezonoarea, înainte de a încuviinţa o capitulare atît de josnică şi de ruşinoasă.

— Atunci hai la ziduri —spuse De Bracy nepăsător. Niciodată n-a vieţuit pe lume om, fie el turc, fie templier, care să fi pus mai puţin preţ pe viaţă ca mine. Dar socot că nu e nici o ruşine să regret că nu am aici vreo patruzeci de mercenari din viteaza-mi trupă. O, bravii mei lăncieri ! Dac-aţi şti voi la ce strîmtoare se află acum căpitanul vostru, aţi veni degrabă şi atunci mi-aş vedea flamura fîlfîind în fruntea bulucului lăncilor voastre ! Iar ticăloşii ăştia ar lua-o iute la picior din faţa voastră !

— Visează ce pofteşti — spuse templierul — dar acum trebuie să ne apărăm cum putem, cu soldaţii pe care-i mai avem. Mai toţi sînt oameni de-ai lui Front-de-Boeuf, pe care englezii îi urăsc pentru miile de samavolnicii săvîrşite împotriva lor.

— Cu atît mai bine — vorbi De Bracy — sclavii ăştia barbari se vor apăra pînă la ultimul strop de sînge, decît să încapă pe mîna ţăranoilor răzbunători. Să mergem dar, Brian de Bois-Guilbert ! Vei vedea cum Maurice de Bracy se va purta astăzi ca un gentilom adevărat, chiar de-ar fi să-şi dea viaţa.

— La ziduri ! strigă templierul şi amîndoi se repeziră la creneluri, hotărîţi să facă orice i-ar fi învăţat meşteşugul şi i-ar fi îndemnat bărbăţia pentru a apăra fortăreaţa.

Era limpede pentru amîndoi că punctul cel mai ameninţat era cel din faţa întăriturii cucerite de atacatori. Cum castelul era despărţit de întăritura aceea prin şanţul cel mare, atacatorilor le-ar fi fost cu neputinţă să ia cu asalt poarta din dos, cu care era legată întăritura, fără a trece acest obstacol. Dar atît templierul cît şi De Bracy erau de părere că atacatorii, dacă urmau tactica de pînă atunci a căpeteniei lor, se vor strădui printr-un atac puternic să atragă acolo cea mai mare parte a apărătorilor, pentru ca în felul acesta să se poată folosi de orice slăbiciune a lor în alte părţi. Pentru a preîntîmpina o asemenea primejdie, cavalerii aşezară străji pe

ziduri, din loc în loc, atît cît le îngăduia puţinătatea rîndurilor lor. Aceste străji urmau să dea alarma în caz de primejdie. Pînă una-alta, hotărîră ca De Bracy să ia comanda apărării la poarta din dos, iar templierul să ţină pe lîngă el vreo douăzeci de oameni, ca un corp de rezervă, gata să intervină grabnic în orice punct ce ar fi fost ameninţat. Pierderea întăriturii mai avusese şi un alt rezultat supărător, anume că, în ciuda marii înălţimi a zidurilor castelului, asediaţii nu puteau urmări de pe ele mişcările inamicului cu aceeaşi precizie ca mai înainte, deoarece nişte tufe înalte creşteau atît de aproape de poarta întăriturii, încît atacatorii puteau pătrunde pe acolo cu zecile, nu numai fără primejdie, ci chiar fără ca apărătorii să bage de seamă. Nefiind aşadar siguri unde avea să se dezlănţuie atacul, De Bracy şi tovarăşul său se văzură nevoiţi să ia măsuri pentru a preîntîmpina orice eventualitate, iar oamenii lor, oricît de bravi ar fi fost, încercară deznădejdea şi neliniştea pe care o simt îndeobşte oamenii împresuraţi, dîndu-şi seama că duşmanul are puterea de a hotărî momentul şi felul atacului.

În vremea asta, stăpînul castelului asediat zăcea pe un pat, cu trupul chinuit de durere şi sufletul răscolit de o tulburare grozavă. Spre deosebire de habotnicii din acea epocă bigotă, el nu înţelegea să-şi ispăşească păcatele prin danii făcute bisericilor, pentru a-şi potoli astfel spaimele şi a dobîndi, prin pocăinţă, o pace sufletească, de altfel foarte şubredă, care deşi semăna cu pacea de după adevărata căinţă mai mult decît semăna ameţeala opiului cu somnul sănătos şi normal, era totuşi o stare de spirit preferabilă treziei pline de remuşcări. Cîinos şi lacom din fire, Front-de-Boeuf era mai presus de orice de o zgîrcenie fără seamăn ; el prefera să sfideze biserica şi pe oamenii ei, decît să cumpere de la ei iertarea şi izbăvirea cu preţul banilor şi moşiilor sale. Templierul, care era şi el un necredincios, dar de alt soi, nu-şi caracterizase bine prietenul, spunînd că Front-de-Boeuf n-ar fi fost în stare să arate pentru ce nu crede şi pentru ce dispreţuieşte credinţa întrupată în biserică, deoarece baronul putea oricînd răspunde că biserica îşi vinde prea scump marfa, că libertatea spirituală pe care o pune în vînzare nu putea fi cumpărată decît „cu o sumă mare“, ca slujba de comandant suprem al Ierusalimului, iar el, Front-de-Boeuf, prefera să conteste virtutea remediului, decît să plătească cheltuielile medicului.

Dar sosise în sfîrşit clipa cînd pămîntul şi toate bogăţiile acestuia nu-i mai jucau în faţa ochilor ; atunci, inima de piatră a cumplitului baron se îngrozi încercînd să scruteze nemărginita beznă a viitorului. Febra care-i mistuia trupul îi sporea şi mai mult tulburarea şi chinurile sufletului, iar patul său de muribund oferea priveliştea unei lupte aprige între simţămîntul de groază ce se trezea pentru prima oară în el, şi vechea şi îndărătnica-i stare sufletească ; era o tulburare cumplită, căreia nu i se putea găsi perechea decît pe acele tărîmuri înfricoşătoare, unde se zice că plîngerile sînt fără nădejde, remuşcările fără pocăinţă şi unde oamenii îşi dau seama de groaznica lor agonie, presimţind că aceasta nu poate nici să se sfîrşească, nici să se micşoreze.

— Unde naiba or fi acum cîinii ăia de popi, care pun un preţ aşa de mare pe mofturile lor duhovniceşti ? bolborosi baronul. Unde or fi toţi carmeliţii ăia desculţi, pentru care bătrînul Front-de-Boeuf a zidit mănăstirea sfintei Ana, jefuindu-şi moştenitorul de atîtea hectare de păşune şi cîmpii roditoare ? Unde-or fi acum cîinii ăia lacomi ? Aş putea să jur că-şi udă gîtlejul cu bere sau îşi bolborosesc rugăciunile prosteşti la căpătîiul vreunui ţăranoi ciufut ! Pe mine, moştenitorul ctitorului lor, pe mine, omul pentru care sînt datori prin zapis să se roage, pe mine, nemernicii şi nerecunoscătorii mă lasă să crăp ca un cîine de pripas, nespovedit şi neîngrijit ! Chemaţi-l aici pe templier, e preot şi ar putea face ceva. Ba nu, mai bine m-aş spovedi diavolului, decît lui Brian de Bois-Guilbert, căruia nu-i pasă nici de rai, nici de iad. Am auzit pe mulţi bătrîni vorbind despre rugăciuni, se rugau chiar ei, nu aveau nevoie pentru asta să intre în graţiile unor popi mincinoşi, sau să-i mituiască... Dar eu... eu nu îndrăznesc !

— A ajuns Reginald Front-de-Boeuf să spună că nu îndrăzneşte ceva ? rosti un glas spart şi piţigăiat, aproape de el.

Lui Front-de-Boeuf i se păru că aude în strania întrerupere a monologului său — atît de zdruncinaţi i-erau nervii şi atît de tulbure conştiinţa — glasul unuia din acei demoni care, potrivit unei credinţe contemporane, veneau la căpătîiul muribunzilor pentru a-i abate de la gîndurile lor şi a-i împiedica să cugete la mîntuirea în viaţa de apoi. Simţi că-l trece un fior şi se ghemui într-un colţ, dar, recăpătîndu-şi de îndată hotărîrea de totdeauna, exclamă :

— Cine e ? Cine eşti tu, care cutezi să mă îngîni ca un corb ? Vino în faţa mea ca să te pot vedea.

— Sînt duhul tău, Reginald Front-de-Boeuf — răspunse vocea.

— Lasă-mă să te privesc, să văd cum arăţi, dacă eşti cu adevărat un demon — rosti cavalerul muribund. Să nu-ţi închipui că vederea ta m-ar putea îngrozi. Pe chinurile iadului, de-aş putea să mă bat cu grozăviile care mă împresoară, aşa cum m-am luptat cu primejdiile din lumea asta, cerul şi iadul n-ar spune niciodată că m-am dat înapoi de la luptă !

— Gîndeşte-te la păcatele tale, Reginald Front-de-Boeuf — rosti vocea aproape nepămînteană. Gîndeşte-te la trădările, la jafurile şi la crimele tale ! Cine l-a împins pe destrăbălatul prinţ Ioan să se ridice împotriva părintelui său cărunt şi împotriva generosului său frate ?

— Orice-ai fi, demon, popă sau diavol, glasul tău minte — răspunse Front-de-Boeuf. Nu eu l-am împins pe Ioan la răzvrătire, nu numai eu, vreau să spun ; au fost cincizeci de cavaleri şi baroni, floarea ţinuturilor de mijloc, luptătorii cei mai viteji, iar eu trebuie oare să răspund pentru păcatele tuturora ? Demon mincinos, te sfidez ! Pleacă şi nu-mi mai da tîrcoale, lasă-mă să mor în pace, dacă eşti muritor ca mine, iar dacă eşti demon, vremea ta încă n-a venit.

— Nu vei muri în pace — îl îngînă vocea. Pînă şi în moarte va trebui să te gîndeşti la fărădelegile tale, la gemetele care-au făcut să răsune zidurile acestui castel, la sîngele care-i pătează duşumelele.

— Nu mă sperii cu răutăţile tale — răspunse Front-de-Boeuf cu un rîs silit, înfricoşător. Dacă e vorba de jidovul necredincios, purtarea mea faţă de el a fost o faptă vrednică în ochii cerului, altminteri de ce-ar fi trecuţi în rîndurile sfinţilor aceia care-şi moaie mîinile în sîngele sarazinilor ? Porcarii saxoni pe care i-am omorît erau duşmanii ţării mele, ai neamului meu nobil şi ai suveranului pe care-l slujesc. Ha-ha, iată dar că armura mea nu vădeşte nici un cusur ! Ai plecat ? Ai tăcut ?

— Nu, paricid ticălos ! răspunse vocea. Gîndeşte-te la tatăl tău, la moartea lui, la sala ceea de ospeţe scăldată în sîngele lui, vărsat de mîna propriului său fiu !

— Vai ! bîigui baronul după cîtva timp. Dacă ştii asta, eşti într-adevăr un duh rău, atotştiutor, aşa cum te zugrăvesc

popii ! Taina asta o socoteam îngropată în propriu-mi piept şi în pieptul uneia... în pieptul femeii care m-a aţîţat şi mi-a fost complice la omorul acela. Du-te, lasă-mă, demone ! Caut-o pe Ulrica, vrăjitoarea saxonă, numai de la ea ai putut afla un lucru pe care l-am văzut numai eu şi ea. Du-te la dînsa, la cea care-a spălat rănile şi a întins hoitul, dîndu-i celui ucis înfăţişarea unui om care a murit de moarte bună, în chip firesc ; du-te la ea, căci ea m-a îndemnat la fapta asta, ea m-a aţîţat şi tot ea a fost pentru mine răsplata ticăloasă a faptei mele ! Să se chinuiască şi ea, ca şi mine, să guste şi ea din caznele de dinaintea iadului !

— Ea le-a şi gustat — spuse Ulrica, păşind în faţa patului lui Front-de-Boeuf. De multă vreme soarbe ea din această cupă, dar amărăciunea ei se îndulceşte acum, văzînd că i-o împărtăşeşti. Nu scrîşni din dinţi, Front-de-Boeuf, nu-ţi da ochii peste cap, nu-ţi strînge pumnii şi nu ridica spre mine atît de ameninţător mîna ; mîna asta care, ca şi aceea a faimosului tău strămoş, al cărui nume îl porţi, ar fi putut să zdrobească dintr-o singură lovitură ţeasta unui taur de munte, e acum la fel de slabă şi neputincioasă ca şi a mea !

— Hîrcă ucigaşă şi ticăloasă ! Bufniţă scîrnavă ! Va să zică ai venit ca să te bucuri de priveliştea unor ruine care în parte sînt opera ta ?

— Da, Reginald Front-de-Boeuf — răspunse ea — sînt chiar Ulrica, fiica lui Torquil Wolfganger, cel ucis ; sînt sora fiilor săi măcelăriţi, da, şi-ţi cer ţie şi casei tatălui tău să-mi daţi înapoi părintele şi fraţii, numele şi faima familiei mele, tot ce-am pierdut din pricina numelui de Front-de-Boeuf ! Gîndeşte-te la suferinţele mele, Front-de-Boeuf, şi răspunde-mi dacă nu spun adevărul. Tu ai fost duhul meu rău, iar eu voi fi duhul tău rău, am să te însoţesc cu blestemele mele pînă cînd îţi vei da ultima suflare.

— Furie scîrnavă ! izbucni Front-de-Boeuf. N-ai să apuci niciodată acea clipă ! Hei, Giles, Clement, Eustaţiu, Saint-Maur, Stephen ! Puneţi mîna pe vrăjitoarea asta blestemată şi azvîrliţi-o din fortăreaţă cu capul în jos, căci ea ne-a vîndut saxonilor ! Hei, Saint-Maur, Clement, ticăloşilor, pe unde tîndăliţi ?

— Cheamă-i, mai cheamă-i o dată, viteze baron ! spuse vrăjitoarea cu un rînjet batjocoritor. Cheamă-ţi slugile în jurul tău, osîndeşte-i pe cei ce zăbovesc la biciuire şi la temniţă !

Dar află, viteazule — urmă ea cu glasul schimbat — află că nu vei primi nici răspuns, nici ajutor şi nici ascultare din partea lor. Ascultă aceste zgomote înfricoşătoare — adăugă ea, căci în clipa aceea larma bătăliei se făcu din nou auzită, cu putere grozavă, dinspre creneluri. Aceste strigăte războinice vestesc prăbuşirea castelului tău. Puterea lui Front-de-Boeuf, clădită cu sîngele altora, se zdruncină din temelii în faţa duşmanilor pe care el i-a dispreţuit cel mai mult ! Saxonii, Reginald, dispreţuiţii saxoni îţi asediază castelul ! De ce stai locului ca un ţăran vlăguit, în clipa cînd saxonii îţi iau cu asalt fortăreaţa ?

— Mii de draci şi dumnezei ! izbucni cavalerul rănit. Ah, de-aş mai avea putere măcar o clipă, ca să mă tîrăsc pînă la vălmăşagul bătăliei şi să pier de o moarte vrednică de numele meu !

— Nu te gîndi la aşa ceva, viteazule războinic ! Nu vei muri ca un oştean, ci vei pieri ca vulpea în vizuină, cînd ţăranii dau foc paielor de deasupra ei.

— Minţi, cotoroanţă blestemată ! strigă Front-de-Boeuf. Oamenii mei luptă vitejeşte, zidurile castelului meu sînt puternice şi înalte, tovarăşii mei de arme nu se tem nici de o întreagă armată de saxoni, chiar dacă aceasta ar fi condusă de Hengist şi Horsa ! Strigătele războinice ale templierului şi ale lefegiilor acoperă larma bătăliei ! Îţi jur pe onoarea mea că focul pe care-l vom aprinde pentru a ne sărbători biruinţa te va mistui şi pe tine, mădular cu mădular. Am s-apuc eu s-aud spunîndu-se că ai trecut din flăcările pămîntului în cele ale iadului, care n-a trimis niciodată pe pămînt diavol mai împieliţat ca tine !

— Păstrează-ţi cît pofteşti această nădejde — răspunse Ulrica, dar se grăbi să adauge : Ba nu, vei afla chiar acum soarta ce te aşteaptă şi de care nu te poate scăpa nici puterea, nici vitejia ta, cu toate că soarta asta ţi-e pregătită de aceste mîini slabe. Simţi tu aburul înecăcios care a şi început să se vălătucească în nori negri prin încăpere ? Crezi cumva că e o vedenie a ochilor tăi obosiţi, sau că e vorba doar de răsuflarea ta îngreunată de boală ? Nu, Front-de-Boeuf, alta e pricina. Îţi aminteşti de magazia de cărbuni de sub încăperile acestea ?

— Femeie — răcni el îngrozit — nu cumva i-ai dat foc ? Sfinte Dumnezeule, i-ai dat foc şi castelul e acum în flăcări !

— Flăcările au să se înalţe curînd — rosti ea, cu un calm înfricoşător — şi atunci un semnal îi va vesti pe asediatori să se năpustească asupra celor care ar încerca să le stingă. Adio, Front-de-Boeuf! Fie ca Mista, Skogula şi Zernebock, zeii străvechilor saxoni, sau demoni cum sînt numiţi aceşti zei de către preoţii de azi, să te mîngîie pe patul de moarte, căci Ulrica te părăseşte acum. Află însă, dacă asta îţi poate sluji drept mîngîiere, află că Ulrica îţi va împărtăşi soarta, însoţindu-te spre aceleaşi tărîmuri întunecate, aşa cum te-a însoţit în fărădelegea ce-ai săvîrşit-o. Şi acum, paricidule, adio pe veci! Fie ca bolta aceasta şi fiece lespede a ei să capete grai pentru a-ţi striga în ureche „paricidule"!

Spunînd acestea, Ulrica părăsi încăperea, iar Front-de-Boeuf o auzi cum răsuceşte de două ori, cu zgomot, cheia cea grea, răpindu-i astfel orice putinţă de scăpare. În deznădejdea lui fără margini, baronul îşi strigă slugile şi prietenii:

— Stephen! Saint-Maur! Clement! Giles! Ard aici de viu! Ajutor! Ajutor! Viteze Bois-Guilbert, bravule De Bracy! Front-de-Boeuf vă cheamă! Arde stăpînul vostru, slugi ticăloase ce sînteţi! Aliatul vostru, tovarăşul vostru de arme, cavaleri sperjuri şi fără credinţă! Dacă mă părăsiţi şi mă lăsaţi să pier în felul acesta, toate blestemele cuvenite trădătorilor să cadă asupra capetelor voastre nemernice! Nu, nu mă aud, nu pot să mă audă, glasul mi-e acoperit de vuietul bătăliei. Fumul e din ce în ce mai gros, flăcările au cuprins podeaua, ah, pentru o sorbitură din aerul de afară aş da orice, chiar şi viaţa!

În deznădejdea cumplită ce-l cuprinsese, nenorocitul îşi amesteca strigătele cu cele ale luptătorilor, apoi îşi blestema zilele, omenirea toată şi însuşi cerul.

— Flăcările roşii străpung fumul gros, demonul păşeşte împotrivă-mi sub flamura stihiei lui. Demon scîrnav, în lături! N-am să te urmez fără tovarăşii mei, toţi, toţi sînt ai tăi, toată garnizoana, zidurile acestea... Crezi că Front-de-Boeuf va merge singur? Nu, necredinciosul templier, destrăbălatul De Bracy, ucigaşa tîrfă Ulrica, oamenii care m-au sprijinit în faptele mele, precum şi cîinii saxoni şi jidovii spurcaţi care-mi sînt prizonieri, toţi, toţi mă vor însoţi, nicicînd nu s-a dus cineva în iad cu o societate mai veselă! Ha! Ha! Ha!

Bolţile răsunară de hohotele lui înnebunite.

— Cine-a rîs? îngăimă Front-de-Boeuf auzind, în ciuda vacarmului, ecoul acestor hohote. Cine-a rîs? Ulrica, tu erai? Vorbeşte, vorbeşte, vrăjitoareo, şi am să te iert, căci numai tu sau satana ar fi fost în stare să rîdă într-o asemenea clipă. În lături, în lături!...

Ar fi însă o necuviinţă să zugrăvim mai departe agonia acestui paricid nelegiuit.

CAPITOLUL XXXI

„Prieteni, daţi iar buzna în spărtură,
Cu morţii noştri-englezi de-ar fi s-o umpleţi!
Iar voi, bravi yeomeni,
Cu trupurile-n Anglia crescute,
Vădiţi-vă curajul — să jurăm
Că sînteţi vrednici de pămîntul vostru."
Regele Henric al V-lea

Cu toate că nu prea dădea crezare celor spuse de Ulrica, Cedric nu uită să aducă la cunoştinţa Cavalerului Negru şi a lui Locksley făgăduiala ei. Aceştia fură încîntaţi să afle că aveau în castel un prieten care putea, la nevoie, să le înlesnească pătrunderea; de asemenea, ei îmbrăţişară părerea saxonului — că trebuiau să încerce cu orice preţ să ia cu asalt fortăreaţa, acesta fiind singurul mijloc de a-i elibera pe prizonierii aflaţi în mîinile cumplitului Front-de-Boeuf.

— Sîngele regesc al lui Alfred e în primejdie — spuse Cedric.

— Onoarea unei nobile domniţe e în primejdie — adăugă Cavalerul Negru.

— Pe sfîntul Cristofor de pe banduliera mea — făcu vrednicul yeoman — dacă n-ar fi alt temei decît viaţa bietului Wamba, mi-aş primejdui-o pe-a mea, decît să-i las să se atingă măcar de un fir din capul lui!

— Aş face-o şi eu! strigă călugărul. Da, domnilor, puteţi fi siguri că un nebun, vreau să zic un nebun atît de îndrăzneţ şi de priceput, care ştie să dea unei cupe de vin o aromă la

fel de plăcută ca aceea a unei felii de slănină, da, fraţii mei, vă spun că un asemenea nebun nu va duce niciodată lipsă de un preot înţelept, care să se roage sau să se bată pentru el cînd o fi la strîmtoare, atîta vreme cît voi fi în stare să rostesc o rugăciune şi să mînuiesc o halebardă.

Şi spunînd acestea, îşi învîrti deasupra capului greaua-i halebardă, cu uşurinţa cu care un ciobănaş îşi roteşte bîta.

— Adevăr grăit-ai, cucernice părinte — zise Cavalerul Negru — un adevăr pe care l-ar fi putut rosti însuşi sfîntul Dunstan. Şi acum, bravule Locksley, n-ar fi bine ca nobilul Cedric să preia comanda asaltului ?

— N-ar fi bine de loc — răspunse Cedric — n-am învăţat niciodată arta de a ataca sau de a apăra aceste lăcaşuri ale puterii despotice, pe care normanzii le-au zidit în chinuita noastră ţară. Voi lupta în primele rînduri, dar cinstiţii mei vecini ştiu prea bine că nu mă pricep la regulile războaielor sau la atacarea fortăreţelor.

— Fiindcă aşa stau lucrurile cu nobilul Cedric — zise Locksley — sînt gata să iau asupră-mi comanda arcaşilor, iar voi să mă spînzuraţi de stejarul unde ne întîlnim de obicei, dacă voi îngădui asediaţilor să se arate pe ziduri, fără a-i străpunge cu tot atîtea săgeţi cîţi căţei de usturoi sînt într-o halcă de slănină în zi de Crăciun.

— Bine zis, viteze yeoman — îl aprobă Cavalerul Negru. Iar dacă mă socotiţi vrednic să fac şi eu o treabă şi dacă se află printre aceşti viteji cîţiva oşteni dornici să urmeze un cavaler englez, căci mă pot cu siguranţă numi astfel, sînt gata să-i conduc la asaltul acestor ziduri, cu toată priceperea dobîndită de-a lungul anilor.

După această împărţire a rolurilor, căpeteniile dezlănţuiră primul asalt, al cărui rezultat cititorul îl cunoaşte.

După cucerirea întăriturii, Cavalerul Negru îi trimise veste lui Locksley despre acest fericit eveniment, cerîndu-i totodată să ţină sub supraveghere castelul, aşa fel încît asediaţii să nu-şi poată regrupa forţele în vederea unui atac brusc menit să recucerească poziţia pierdută. Cavalerul voia să preîntîmpine un asemenea atac, dîndu-şi seama că oamenii de sub comanda lui, fiind nişte voluntari neinstruiţi, adunaţi în grabă, neîndestul de înarmaţi şi neobişnuiţi cu disciplina, n-ar fi putut face faţă unui atac neaşteptat din partea oştenilor cavalerilor normanzi, oşteni căliţi în războaie, înzestraţi din belşug cu arme de tot felul şi însufleţiţi de acea încredere care izvorăşte dintr-o disciplină desăvîrşită şi din deprinderea de a mînui armele ; atacatorii erau plini de avînt şi de curaj, dar erau lipsiţi de această încredere.

Cavalerul se folosi de răstimpul dintre cele două atacuri, poruncind să se înjghebeze un fel de pod plutitor, mai bine zis o plută lungă cu ajutorul căreia nădăjduia să treacă şanţul, în ciuda împotrivirii inamicului. Această lucrare le luă destul de multă vreme, dar căpeteniile atacatorilor nu se plînseră de zăbavă, ştiind că în felul acesta dădeau Ulricăi răgazul de a-şi pune, oricare ar fi fost el, planul de diversiune în folosul lor.

Cînd pluta fu gata, Cavalerul Negru se adresă astfel oamenilor săi :

— Prieteni, n-are rost să mai aşteptăm. Soarele coboară către asfinţit, iar eu am a împlini o treabă care nu-mi îngăduie să mai rămîn cu voi încă o zi. În afară de asta, cred că numai printr-o minune n-au să sosească împotrivă-ne călăreţi din York, aşa încît trebuie să isprăvim grabnic ceea ce ne-am pus în gînd. De aceea, unul dintre voi să-l caute pe Locksley şi să-i spună să-şi repeadă săgeţile cu nemiluita spre cealaltă parte a castelului şi să înainteze într-acolo, ca şi cum ar avea de gînd să-l ia cu asalt. Iar voi, bravii mei englezi, rămîneţi lîngă mine şi pregătiţi-vă să împingeţi pluta în clipa în care veţi vedea deschisă poarta întăriturii. Urmaţi-mă cu curaj şi ajutaţi-mă să iau cu asalt poarta din marele zid al castelului. Acei dintre voi cărora nu le place treaba asta, sau care sînt prea puţin înarmaţi pentru a-i face faţă, să treacă la post pe culmea întăriturii şi, întinzînd arcul pînă la urechi, să-şi împlînte săgeţile în toţi duşmanii ce se vor ivi pe ziduri. Nobile Cedric, doreşti să iei comanda celor care vor rămîne aici ?

— Nu, pe sufletul lui Hereward ! răspunse Saxonul. De comandat nu pot să comand, dar să mă blesteme urmaşii dacă nu voi merge în primele rînduri la atac, oriunde îmi vei arăta ! Bătălia asta e a mea şi mi se cuvine să fiu în primele rînduri.

— Totuşi, gîndeşte-te bine, nobile saxon — îi spuse cavalerul. N-ai nici platoşă, nici pieptar, nimic în afară de coiful ăsta subţire, un scut şi o spadă.

— Nu face nimic — răspunse Cedric — îmi va fi cu atît mai uşor să mă caţăr pe ziduri. Şi, iartă-mi lauda, cavalere, dar vei vedea astăzi cum un saxon cu pieptul gol se va lupta tot atît de vitejeşte ca un normand înzăuat, cu pieptar de oţel.

— Atunci, în numele Domnului, deschideţi poarta şi aruncaţi pluta ! porunci cavalerul.

Intrarea care ducea de la zidul interior al întăriturii la şanţ şi dincolo de acesta, la o poartă din marele zid al castelului, se deschise brusc şi pluta fu împinsă pe apă ; peste cîteva clipe ea se aşternea între castel şi întăritură, alcătuind o punte lunecătoare şi şubredă, pe care cu greu puteau trece doi oameni deodată. Dîndu-şi seama că inamicul trebuia luat prin surprindere, Cavalerul Negru, urmat îndeaproape de Cedric, se avîntă pe pod şi ajunse pe malul celălalt. Acolo el începu să izbească în poarta castelului cu securea ; săgeţile şi pietrele azvîrlite de apărători nu-l puteau atinge, deoarece era ascuns de rămăşiţele podeţului, pe care, cu prilejul retragerii sale din întăritură, templierul îl distrusese, lăsînd întreaga cumpănă atîrnată în partea de sus a porţii. Oştenii, care-l urmară pe cavaler, fură lipsiţi de un asemenea adăpost ; doi dintre ei fură omorîţi pe loc de săgeţi, alţi doi căzură în şanţ, iar ceilalţi se retraseră în întăritură.

Situaţia lui Cedric şi a Cavalerului Negru devenise primejdioasă, şi ar fi fost şi mai grea, dacă arcaşii de pe întăritură n-ar fi tras fără încetare, trimiţînd o adevărată ploaie de săgeţi spre creneluri ; abătînd atenţia apărătorilor, ei dădeau astfel un răgaz celor doi oşteni, ferindu-i de grindina proiectilelor, care altminteri i-ar fi covîrşit. Totuşi situaţia lor era foarte primejdioasă şi se agrava din clipă în clipă.

— Ruşine vouă ! strigă De Bracy soldaţilor din jurul său. Ziceţi că sînteţi arcaşi şi-i lăsaţi pe cîinii ăştia doi să se menţină pe poziţie sub zidurile castelului ? ! Prăvăliţi asupra lor bolovanii de pe creneluri, dacă nu sînteţi în stare de altceva ! Hai, repede, apucaţi cazmalele şi pîrghiile, şi azvîrliţi pietroiul ăsta ! exclamă el, arătînd spre un fel de cornişă ce ieşea în afara parapetului.

În clipa aceea, atacatorii zăriră un steag roşu fluturînd deasupra turnului despre care Ulrica îi vorbise lui Cedric. Viteazul yeoman Locksley îl zărise cel dintîi, în timp ce se grăbea spre întăritură, nerăbdător să urmărească desfăşurarea atacului.

— Sfîntul Gheorghe — strigă el — sfîntul Gheorghe ocroteşte Anglia ! La luptă, bravi yeomeni ! De ce-i lăsaţi pe nobilul Cedric şi pe viteazul cavaler să atace singuri ? Înainte, călugăre nebun, dovedeşte că eşti în stare să lupţi pentru mătăniile tale ! Înainte, bravi yeomeni ! Castelul e al nostru, avem prieteni înăuntrul lui ! Vedeţi steagul de colo ? Acesta e semnalul. Castelul din Torquilstone e al nostru ! Gîndiţi-vă la glorie şi la prăzi ! Încă o opintire şi castelul va fi al nostru !

Şi spunînd acestea, îşi îndoi arcul şi trimise o săgeată de-a dreptul în pieptul unuia din oamenii de arme, care, la porunca lui De Bracy, se străduiau să desprindă o bucată din pietrăria crenelurilor, pentru a o azvîrli asupra capetelor lui Cedric şi Cavalerului Negru. Un alt soldat smulse din mîinile muribundului cangea de fier cu care desprinse cornişa, dar primind tocmai atunci o săgeată în cap, se prăbuşi de sus de pe creneluri fără viaţă. Apărătorii fură cuprinşi de panică, văzînd că nici o armură nu părea în stare a-i feri pe oameni de săgeţile acestui arcaş fără pereche.

— Daţi înapoi, ticăloşilor ? strigă la ei De Bracy. *Mountjoye Saint-Dennis !* Daţi-mi pîrghia !

Şi apucînd cangea, încercă la rîndu-i să desprindă cornişa ; aceasta era atît de masivă, încît ar fi putut să distrugă nu numai rămăşiţele podeţului ce servea de adăpost celor doi atacatori, ci şi puntea plutitoare pe care trecuseră şanţul. Toţi văzură primejdia şi chiar cei mai curajoşi, pînă şi călugărul cel voinic, se feriră să pună piciorul pe plută. De trei ori îşi îndreptă Locksley săgeţile asupra lui De Bracy, şi de trei ori ele se izbiră de armura de nepătruns a cavalerului.

— Blestemată fie armura ta spaniolă ! izbucni Locksley. De-ar fi fost făcută de un făurar englez, săgeţile astea ar fi străpuns-o ca pe o bucată de mătase sau de pînză. Apoi strigă din răsputeri : Tovarăşi, prieteni, nobile Cedric, daţi-vă înapoi, se prăvale pietroiul !

Strigătele lui se pierdură în zgomotul stîrnit de Cavalerul Negru, care izbea atît de tare în poartă, încît ar fi putut acoperi o întreagă fanfară. Credinciosul Gurth se avîntă atunci pe podul plutitor, pentru a-l preveni pe Cedric de soarta ce-l aştepta sau pentru a o împărtăşi cu el. Dar semnalul lui ar fi venit prea tîrziu, căci masiva cornişă începuse să se clatine, iar De Bracy, încordîndu-şi puterile, ar fi izbutit să o prăvale, dacă în clipa aceea nu i-ar fi răsunat în ureche vocea templierului:

— Totul e pierdut, De Bracy, castelul e în flăcări!

— Eşti nebun! îi răspunse cavalerul.

— Flăcările au cuprins aripa de apus. Am încercat în zadar să le sting.

Brian de Bois-Guilbert împărtăşi prietenului său această veste cumplită cu sîngele rece care-l caracteriza, dar De Bracy nu o primi la fel de calm, ci spuse uimit:

— Pe sfinţii raiului! Ce-i de făcut? Jur să dăruiesc sfîntului Nicholas din Limoges un sfeşnic de aur curat...

— Nu mai jura atît — îl opri templierul. Mai bine ascultă-mă. Coboară cu oamenii tăi ca şi cum ai vrea să ieşi afară; deschide poarta, n-au trecut podul decît doi dintr-ai lor, aruncă-i în şanţ şi dă năvală spre întăritură. Eu am să forţez ieşirea atacînd întăritura în partea cealaltă, de la poarta principală. Dacă izbutim s-o recucerim, fii sigur că vom putea rezista pînă ce vom primi ajutor, sau cel puţin pînă ce atacatorii ne vor oferi o capitulare onorabilă.

— Bine chibzuit — răspunse De Bracy. Am să fac întocmai cum spui, templiere. Dar nu mă vei părăsi?

— Pe onoarea mea de cavaler, nu te voi părăsi — zise Bois-Guilbert — dar grăbeşte-te, pentru numele lui Dumnezeu!

De Bracy îşi adună oamenii în grabă şi se năpusti cu ei spre poarta din dos. În clipa cînd aceasta fu deschisă, Cavalerul Negru îşi croi drum înăuntru cu braţul său puternic, în ciuda împotrivirii lui De Bracy şi a oamenilor săi. Doi dintre aceştia fură doborîţi, iar ceilalţi dădură înapoi, cu toate încercările lor de a-i opri.

— Cîinilor — răcni De Bracy — veţi lăsa ca numai doi oameni să cucerească singura noastră portiţă de scăpare?

— Ăsta-i diavol, nu altceva! îi răspunse un veteran, dîndu-se înapoi din faţa loviturilor duşmanului în zale negre.

— Chiar dac-ar fi diavolul în carne şi oase, te vei retrage din faţa lui pînă la gura iadului? îi strigă De Bracy. Castelul arde în spatele nostru, nemernicilor! Deznădejdea să vă dea curaj, sau dacă nu, faceţi-mi loc, am să mă măsor eu însumi cu viteazul acesta.

De Bracy îşi îndreptăţi pe deplin în ziua aceea faima cavalerească dobîndită în războaiele civile ale acelei îngrozitoare epoci. Coridorul boltit spre care ducea poarta din dos şi în care se luptau acum corp la corp cei doi cavaleri temuţi, răsună de loviturile năprasnice date de sabia lui De Bracy şi de greaua secure a Cavalerului Negru. În cele din urmă, normandul primi o lovitură atît de puternică în cap, încît deşi o parase în parte cu pavăza (căci altfel De Bracy ar fi încremenit pe veci), se prăbuşi la pămînt cît era de lung.

— Predă-te, De Bracy — îi spuse Cavalerul Negru, aplecîndu-se deasupra lui şi fluturîndu-i prin faţa vizierei pumnalul fatal cu care cavalerii dădeau lovitura de graţie duşmanilor lor şi care fusese denumit „pumnalul milei". Predă-te, Maurice de Bracy, fără condiţii, altminteri eşti un om mort.

— Nu mă voi preda unui învingător pe care nu-l cunosc — izbuti să îngăime De Bracy. Spune-mi numele tău, sau de nu, ia-mi viaţa; niciodată nu se va spune că Maurice de Bracy a fost prizonierul unui bădăran fără nume.

Cavalerul Negru şopti ceva la urechea învinsului.

— Mă predau fără condiţii — rosti atunci normandul, schimbîndu-şi tonul de înciudată încăpăţînare cu unul de mîhnire şi adîncă supunere totodată.

— Du-te la întăritură şi aşteaptă acolo poruncile mele — spuse învingătorul, cu glas poruncitor.

— Îngăduie-mi mai întîi să-ţi spun o veste care te interesează — zise De Bracy. Wilfred de Ivanhoe e prizonier aici şi-i rănit. Va pieri în flăcările care au cuprins castelul, dacă nu-i veţi veni de îndată în ajutor.

— Wilfred de Ivanhoe?! exclamă Cavalerul Negru. El, prizonier şi în primejdie de moarte? Toţi oamenii din castel vor răspunde cu viaţa, dacă măcar un fir de păr din capul lui va fi atins! Unde e? Arată-mi unde e închis!

— Suie-te pe scara aceea în spirală şi vei ajunge la chilia lui. Nu vrei să-ţi fiu călăuză ? adăugă De Bracy, cu umilinţă.
— Nu, du-te la întăritură şi aşteaptă acolo poruncile mele. N-am încredere în tine, De Bracy.
În timpul acestei lupte şi al scurtei convorbiri care o urmă, Cedric, în fruntea unei cete de oameni, printre care se afla şi călugărul, străbătuse puntea de îndată ce văzuse că poarta se deschide, şi începuse să-i urmărească pe oamenii lui De Bracy : descumpăniţi şi deznădăjduiţi, unii dintre aceştia cerşiră îndurare, alţii se împotriviră zadarnic, iar cei mai mulţi căutară să se salveze fugind în curtea cea mare a castelului. De Bracy se ridică şi aruncă învingătorului o privire îndurerată.
— N-are încredere în mine — repetă el — dar oare sînt vrednic de încrederea lui ?
Îşi scoase apoi casca în semn de supunere, îşi ridică sabia şi, pornind spre întăritură, o înmînă lui Locksley, care tocmai venea de-acolo.
Focul se înteţise şi în curînd semnele lui se făcură simţite în încăperea în care Ivanhoe era vegheat şi îngrijit de evreica Rebecca. Larma bătăliei îl trezise din piroteală pe rănit, iar îngrijitoarea lui, care, în urma stăruitoarelor sale rugăminţi, se aşezase din nou la fereastră pentru a-i putea zugrăvi desfăşurarea luptei, începuse să nu mai vadă nimic din pricina fumului înăbuşitor ce se răspîndea în încăpere. În cele din urmă rotocoalele de fum, ca şi strigătele „apă !", „apă !", care acopereau pînă şi vuietul bătăliei, îi făcură să înţeleagă că erau ameninţaţi de o nouă primejdie.
— Castelul e în flăcări ! strigă Rebecca. Ce-i de făcut ? Cum să scăpăm ?
— Fugi, Rebecca, şi salvează-ţi viaţa ! spuse Ivanhoe. Cît despre mine, nimeni nu mă poate salva.
— N-am să fug — răspunse Rebecca. Vom fi salvaţi, sau vom pieri împreună. Dar vai, Dumnezeule, ce-o să se întîmple cu tata ?
În clipa aceea, uşa încăperii se deschise şi în pragul ei se ivi templierul. Înfăţişarea lui era înfricoşătoare : armura lui daurită era spartă şi plină de sînge, iar panaşul căştii i-era pe jumătate jumulit, pe jumătate ars.

— În sfîrşit, te-am găsit ! îi spuse el Rebeccăi. Vei vedea că mă ţin de cuvînt ; voi fi alături de tine la bine şi la rău deopotrivă. Nu există decît o cale de scăpare, şi ca să ţi-o arăt, am trecut prin zeci de primejdii. Ridică-te şi urmează-mă de îndată ! [1]
— Singură nu te voi urma — răspunse Rebecca. Dacă te-ai născut din femeie, dacă ai în dumneata măcar un dram de milă omenească, dacă inima dumitale nu-i la fel de tare ca platoşa ce-o porţi, salvează-i pe bătrînul meu tată şi pe acest cavaler rănit !
— Un cavaler — răspunse templierul cu calmul lui de totdeauna — un cavaler trebuie să-şi primească soarta, oricum i s-ar înfăţişa, sub chipul spadei sau sub chipul flăcărilor. Cît despre tatăl tău, Rebecca, cui îi pasă de soarta unui evreu ?
— Războinic crud, mai degrabă voi pieri în flăcări, decît să primesc salvarea din mîinile dumitale !
— N-ai de ales, Rebecca. Odată m-ai înfrînt tu, dar nici un muritor nu m-a putut înfrînge de două ori.
Şi spunînd acestea, templierul o luă în braţe pe tînăra îngrozită şi o scoase din încăpere, în ciuda ţipetelor ei sfîşietoare şi a ameninţărilor lui Ivanhoe.
— Cîine al Templului, ruşine a tagmei tale, dă-i pace fetei ! strigă Ivanhoe. Nemernicule de Bois-Guilbert, Ivanhoe îţi porunceşte să laşi în pace fata ! Ticălosule, voi face ca inima ta să sîngereze !
— Wilfred, fără strigătele tale nu te-aş fi găsit — rosti Cavalerul Negru, care intrase tocmai atunci în încăpere.
— Dacă eşti cu-adevărat cavaler — răspunse Ivanhoe — nu te gîndi la mine, ci urmăreşte-l pe răpitorul acela, salveaz-o pe domniţa Rowena şi ai grijă de nobilul Cedric.
— Îi vom salva pe toţi, dar acum e rîndul tău — răspunse Cavalerul Negru.

[1] Autorul bănuieşte că această scenă e o imitaţie după scena apariţiei lui Filidaspes în faţa divinei Mandane, cînd cetatea Babilonului ardea, iar el îi propunea să o ducă prin flăcări. Dar, admiţînd că e vorba de un furt literar, autorul ar fi prea aspru pedepsit dac-ar fi pus să caute pasajul original în interminabilele volume ale „Marelui Cyrus". (N.A.)

Şi luîndu-l în braţe pe Ivanhoe, îl scoase din încăpere cu aceeaşi uşurinţă cu care templierul o purtase pe Rebecca ; alergă cu el spre poarta din dos şi după ce îşi lăsă povara în grija a doi yeomeni, intră din nou în castel, pentru a-i salva pe ceilalţi prizonieri.

Unul din turnuri ardea acum cu flăcări strălucitoare, care ţîşneau cu putere prin ferestre şi deschizături. Dar în alte părţi zidurile groase şi bolţile masive ale încăperilor ţineau piept flăcărilor, iar furia omului mai triumfa încă asupra stihiei dezlănţuite. Atacatorii îi urmăreau pe apărătorii castelului din încăpere în încăpere, potolindu-şi cu sîngele lor setea de răzbunare, care-i însufleţea de multă vreme împotriva soldaţilor tiranului Front-de-Boeuf. Mai toţi aceştia se împotriviră pînă la capăt ; cîţiva dintre ei se predară cerînd îndurare, dar nici unul n-o dobîndi. Zăngănitul armelor şi gemetele umpleau văzduhul, podelele şiroiau de sîngele nenorociţilor care-şi dădeau sufletul.

În toiul acestei învălmăşeli, Cedric porni în căutarea Rowenei, în vreme ce credinciosul Gurth, urmîndu-l de aproape prin vălmăşag, se străduia, punîndu-şi pielea în joc, să abată asupră-şi loviturile îndreptate împotriva stăpînului său. Nobilul saxon avu norocul să ajungă la încăperea pupilei sale tocmai în clipa în care ea, pierzînd orice speranţă de salvare, îşi aştepta moartea, strîngînd la piept un crucifix. Cedric o încredinţă lui Gurth, poruncindu-i să o ducă la întăritură ; drumul într-acolo era curăţat acum de duşmani şi flăcările încă nu o cuprinseseră. Cedric se grăbi apoi să-l caute pe prietenul său Athelstane, fiind hotărît să-şi primejduiască viaţa pentru a-l salva pe acest ultim vlăstar al monarhiei saxone. Dar înainte ca Cedric să ajungă în vechea sală unde fusese el însuşi închis, geniul inventiv al lui Wamba găsise un mijloc de a se salva atît pe sine, cît şi pe tovarăşul său de suferinţă.

În vîltoarea bătăliei, măscăriciul începuse să strige din răsputeri :

— Sfîntul Gheorghe răpune balaurul ! Sfîntul Gheorghe mîntuieşte vesela Anglie ! Castelul a fost cucerit !

Pentru ca strigătele lui să fie şi mai înfricoşătoare, el le acompania bătînd darabana pe nişte platoşe ruginite, pe care le găsise risipite prin încăpere.

Străjerul, care păzea la uşa încăperii şi care era şi aşa îngrozit, o luă la fugă la auzul zbieretelor lui Wamba şi, lăsînd uşa deschisă în urma lui, o zbughi ca să-i spună templierului că inamicul pătrunsese în sala cea veche. Atunci, cei doi prizonieri ieşiră nestingheriţi pe coridor şi de acolo se strecurară în curtea castelului, unde se desfăşura cea din urmă luptă. Acolo se afla crîncenul templier, călare pe armăsarul său şi înconjurat de mai mulţi soldaţi călări şi pedeştri, care veniseră alături de faimoasa lui căpetenie pentru a-şi asigura ultima posibilitate de salvare şi de retragere ce le mai rămînea. Templierul poruncise ca puntea să fie coborîtă, dar n-o puteau trece, deoarece arcaşii, care pînă atunci ţinuseră sub tirul lor acea parte a castelului, numai ce văzură flăcările ţîşnind şi puntea coborîtă, că se şi repeziră spre poartă, atît pentru a împiedica retragerea garnizoanei, cît şi pentru a pune mîna pe o parte din pradă înainte să se mistuie castelul. Pe de altă parte, un grup de atacatori care intraseră prin poarta din dos se îndreptau în clipa aceea spre curte, hărţuind fără milă pe apărătorii aflaţi acolo ; în felul acesta rămăşiţele garnizoanei erau atacate din două direcţii.

Însufleţiţi de curajul deznădejdii şi de exemplul ce li-l dădea temuta lor căpetenie, apărătorii castelului luptară totuşi vitejeşte şi, fiind bine înarmaţi, izbutiră de cîteva ori să-i respingă pe atacatori, deşi le erau cu mult inferiori numericeşte. Rebecca, aşezată pe un cal în faţa unuia dintre sclavii sarazini ai templierului, se afla în mijlocul micului grup de apărători, iar Bois-Guilbert, în ciuda învălmăşelii acestei încăierări sîngeroase, veghea cu străşnicie să nu i se întîmple nimic. De cîteva ori el venise lîngă ea, şi fără să-i pese de propria-i apărare, ridicase în faţa evreicei pavăza lui triunghiulară, cu plăci de oţel, pentru a se avînta apoi în luptă ; scoţînd strigăte războinice, el dobora la pămînt pe atacatorii din primele rînduri, pentru ca îndată după aceea să vină iarăşi lîngă calul Rebeccăi.

Athelstane, care după cum prea bine ştie cititorul, era leneş din fire, dar nu laş, văzînd că o femeie e apărată de templier cu atîta grijă, nu se îndoi că era însăşi Rowena şi că viteazul cavaler voia s-o răpească, în ciuda oricărei împotriviri.

— Pe sufletul sfîntului Eduard ! O voi smulge din ghearele acestui trufaş cavaler, care va muri de mîna mea !

— Gîndeşte-te ce faci ! îi strigă Wamba. Mîna prea grăbită prinde broaşte, nu peşti. Pe legea mea, aia nu-i domniţa Rowena, uită-te numai la şuviţele ei negre ! Nu, dacă nu ştii să deosebeşti negrul de alb, n-ai decît să te duci, dar eu n-am să te urmez. N-o să las să mi se frîngă oasele, dacă nu ştiu pentru cine. Gîndeşte-te, nici măcar n-ai armură, o tichie de mătase n-a oprit niciodată un tăiş de oţel. Dacă încăpăţînatul vrea să se bage-n apă, nu-l poţi opri. *Deus vobiscum*, viteazule Athelstane — încheie el, dînd drumul hainei saxonului, pe care-o strînsese pînă atunci.

Lui Athelstane, care, pe lîngă că avea o putere herculeană, era însufleţit acum de o mînie neobişnuită, nu-i trebui mai mult de-o clipă ca să smulgă din mîinile unui muribund un buzdugan şi să se repeadă spre ceata din jurul templierului, izbind în dreapta şi în stînga. Doborînd cu fiecare lovitură un războinic, el se pomeni în curînd la doi paşi de Bois-Guilbert, pe care-l sfidă cu glas tunător :

— Înapoi, templiere făţarnic ! Dă-i drumul acestei fete, pe care nu eşti vrednic să o atingi ! Înapoi, hoţ dintr-o bandă de ucigaşi şi făţarnici !

— Cîine — rosti templierul, scrîşnind din dinţi — am să te învăţ eu ce înseamnă să-ţi baţi joc de sfîntul Ordin al Templului Sionului !

Şi spunînd acestea, îşi întoarse calul şi se năpusti asupra saxonului : ridicîndu-se în scări pentru a putea izbi din plin, el îl pocni zdravăn în cap pe bietul Athelstane.

Bine zisese Wamba că o tichie de mătase nu poate opri tăişul unei lame de oţel. Atît de ascuţită era arma templierului, încît ea tăie ca pe o crenguţă de salcie mînerul tare şi ferecat al buzduganului, pe care nefericitul saxon îl ridicase pentru a para lovitura, şi coborînd asupra capului său, îl făcu să se întindă cît era de lung.

— Ha ! Beau-seant ! strigă Bois-Guilbert. Aşa să piară toţi cei ce defăimează pe cavalerii Templului !

Profitînd de descumpănirea pricinuită de prăbuşirea lui Athelstane şi strigînd cu voce tare : „Cei ce vor să scape să mă urmeze !“, el îşi împinse calul spre punte, alungîndu-i pe arcaşii care încercau să le taie calea. Fu urmat de sarazinii săi şi de cinci-şase soldaţi călări. Retragerea templierului era primejduită de ploaia de săgeţi îndreptată împotriva sa şi a

oamenilor săi, dar ea nu-l împiedică să se apropie în galop de întăritură, socotind că, potrivit planurilor sale, aceasta mai era în stăpînirea lui De Bracy.

— De Bracy, De Bracy ! Eşti aici ? strigă el.

— Sînt aici, dar ca prizonier — răspunse De Bracy.

— Pot să te ajut ? mai întrebă Bois-Guilbert.

— Nu, m-am predat fără condiţii. Mă voi ţine de cuvînt. Salvează-te, şoimii şi-au luat zborul, pune marea între tine şi Anglia ! Mai mult decît atît nu cutez să-ţi spun.

— Ei bine — răspunse templierul — fiindcă vrei să rămîi aici, adu-ţi aminte că mi-am ţinut făgăduiala. Puţin îmi pasă unde sînt şoimii, cred că zidurile aşezămîntului din Templestowe îmi vor oferi un adăpost îndeajuns de sigur şi într-acolo mă voi duce, ca bîtlanul spre cuibul său.

Spunînd acestea, porni în treapădul calului, urmat de oamenii săi.

Acei dintre apărătorii castelului, care nu-şi putuseră face rost de cai, se luptară cu înverşunare, chiar şi după plecarea templierului, dar nu atît în nădejdea că vor putea scăpa, cît din pricina deznădejdii. Focul se răspîndea cu repeziciune prin întreg castelul, cînd deodată Ulrica, aceea care-l aprinsese, se ivi pe zidul unui turn, înveşmîntată ca una din furiile din mitologie şi urlînd un cîntec războinic dintre cele care erau cîntate odinioară pe cîmpurile de bătălie de către barzii saxonilor, încă păgîni pe atunci. Era cu capul gol, părul cărunt i se revărsa pe umeri, iar în ochii ei de nebună ardea flacăra răzbunării împlinite. În mînă ţinea un toiag, pe care îl învîrtea prin aer aidoma uneia din ursitoarele care urzesc şi scurtează firul vieţii omeneşti. Tradiţia a păstrat o parte din stihurile imnului barbar, cîntat de Ulrica în mijlocul acelei privelişti de măcel şi pîrjol :

1

„Ascuţiţi oţelul strălucitor,
Fii ai dragonului alb !
Aprinde-ţi torţa,
Fiică a lui Hengist !
Nu pentru a despica hălcile de carne la opăţ luceşte oţelul,

Tăişul i-e ascuţit şi aspru.
Torţa nu luminează camera nupţială.
Flacăra ei are strălucirea fumegîndă şi albăstruie a pucioasei.

Ascuţiţi oţelul, corbii croncăne!
Aprindeţi torţa, Zernebock urlă!
Ascuţiţi oţelele, fii ai dragonului!
Aprinde-ţi torţa, fiică a lui Hengist!

2

Norul cel negru a coborît deasupra castelului thane-lui,
Vulturul ţipă, călare pe inima norului.
Nu ţipa, călăreţ cenuşiu al norului negru,
Ospăţul ţi-e pregătit!
Fecioarele Walhalei privesc cu luare-aminte,
Seminţia lui Hengist le va trimite oaspeţi.
Scuturaţi-vă şuviţele negre, fecioare ale Walhalei,
Şi izbiţi tare în timpane, de bucurie!
Mulţi paşi trufaşi vor răsuna în lăcaşurile voastre,
Multe coifuri veţi mai vedea.

3

Întunecată e noaptea care a pogorît pe castelul thane-lui;
Nouri negri se grămădesc în juru-i.
În curînd ei vor fi roşii ca sîngele viteazului!
Îşi va ridica împotrivă-le creasta cea roşie distrugătorul pădurilor.

Cel ce mistuie în flăcări strălucitoarele palate,
Talazuri înalte se frămîntă în flamura lui arzîndă,
Roşie, largă şi întunecată,
Deasupra încăierării vitejilor.
Bucuria lui e să audă zăngănitul săbiilor şi al scuturilor sfărîmate;
Îi place să lingă sîngele cînd ţîşneşte fierbinte din rană!

4

Toţi trebuie să piară!
Spada străpunge coiful.

Lancea despică puternica armură,
Focul mistuie lăcaşul prinţilor,
Berbecele doboară întăriturile,
Toţi trebuie să piară!
Seminţia lui Hengist a pierit,
Numele lui Horsa nu mai e!
Nu vă daţi înapoi din faţa ursitei voastre, fii ai spadei!
Tăişurile voastre să soarbă sîngele de parcă ar fi vin.
Îndestulaţi-vă la acest ospăţ sîngeros,
Zidurile arzînde vă luminează!
Cîtă vreme e cald sîngele, nu vă plecaţi sabia,
Nu cruţaţi pe nimeni de milă sau de teamă,
Căci răzbunarea n-are decît un ceas la îndemînă.
Ura va să se mistuie toată,
Eu însămi va trebui să pier".

Doborînd în cale toate piedicile, vîlvătăile se înălţau acum către cerul de amurg, asemenea unei torţe uriaşe, aprinse, care lumina depărtările. Turn după turn se năruia, cu acoperişurile şi lemnăria în flăcări. Luptătorii fură nevoiţi să părăsească curtea cea mare. Puţinii apărători care mai rămăseseră se răspîndiră şi fugiră în pădurea din apropiere. Strînşi în cete mari, învingătorii se uitau cu uimire amestecată cu teamă la flăcările care se oglindeau în platoşele şi armele lor, cu luciri de purpură. Silueta fantastică a Ulricăi rămase multă vreme în văzul lor, pe zidul înalt pe care se cocoţase. Îşi frîngea şi-şi agita braţele în aer cu o bucurie sălbatică, socotindu-se parcă regina pîrjolului ce-l aprinsese. În cele din urmă turnul se prăbuşi cu un vuiet înfricoşător, iar ea pieri în flăcările care-l mistuiseră pe tiranul ei. O tăcere înfricoşată îi cuprinse pe oştenii care urmăriseră această scenă; vreme de cîteva minute, ei nu putură mişca nici un deget, decît pentru a face semnul crucii. În sfîrşit, se auzi glasul lui Locksley:

— Bucuraţi-vă, yeomeni, bîrlogul tiranilor nu mai este! Fiecare din voi să-şi aducă prada la locul nostru de întîlnire obişnuit, sub stejarul cel mare din Harthill-Walk, căci acolo vom săvîrşi, în zori, împărţeală dreaptă, alături de vrednicii noştri aliaţi în această măreaţă răzbunare.

„Nu-i stat fără-o politică anume.
Bogatul are legi, ca și orașul.
Chiar și haiducul, în pădurea lui,
Păstrează oarecare disciplină.
Căci de pe vremea lui Adam încoace,
De cînd trăiește omul printre semeni,
Făcut-a legi, ca mai strîns să-i unească."

Dintr-o piesă veche

Se crăpase de ziuă și lumina începuse să pătrundă în poienile dumbrăvii de stejari. Ramurile verzi își sclipeau în soare toate mărgăritarele de rouă. Ciutele își acoperiră puii din desișul ferigilor înalte și-i duceau acum spre luminișurile unde, la această oră, nu se afla nici un vînător ca să-l pîndească pe cerbul care pășea cu semeție în fruntea rămuroasei sale cirezi.

Haiducii se strînseră în păr împrejurul falnicului stejar din Harthill-Walk, unde se hodiniseră toată noaptea după ostenelile bătăliei — unii bînd vin, alții dormind ; mulți dintre ei își povestiseră și ascultaseră poveștile altora despre cele petrecute cu o zi înainte, socotind totodată prețul prăzilor, pe care biruința le pusese la dispoziția căpeteniei.

Prăzile acestea erau într-adevăr uriașe, căci, deși focul mistuise o bună parte din avuțiile castelului, o cantitate destul de mare de vase, de armuri bogate și de straie strălucitoare fuseseră salvate de haiduci, care nu se uitau la primejdii cînd era vorba de o asemenea răsplată. Totuși, într-atît de aspre erau legile tagmei lor, încît nici unul nu cuteza să-și însușească măcar o părticică din pradă, aceasta fiind strînsă la un loc pentru a fi la îndemîna căpeteniei, care hotăra cum să fie împărțită. Locul de întîlnire era sub un stejar bătrîn, dar nu același sub care Locksley îi condusese pe Gurth și pe Wamba ceva mai înainte ; era un stejar care creștea în mijlocul unei păduri dispuse în amfiteatru, la o jumătate de milă depărtare de castelul în ruine din Torquilstone. Locksley se așeză acolo pe un fel de tron de iarbă, ridicat sub ramurile dese ale uriașului stejar ; toți tovarășii săi se adunară în jurul lui. Căpetenia arătă Cavalerului Negru un loc la dreapta sa și îl pofti pe Cedric să șadă la stînga.

— Iertați-mi libertatea ce mi-o iau, nobilii mei domni, dar în aceste poieni eu sînt monarh, ele sînt regatul meu, iar acești supuși sălbatici mi-ar respecta foarte puțin puterea, dacă aș da altui muritor întîietatea în cuprinsul crăiei mele. Și acum, oameni buni, cine l-a văzut pe capelanul nostru ? Unde-i veselul nostru călugăr ? Pentru niște creștini liturghia e cel mai bun început al unei dimineți pline de treburi.

Nimeni nu-l văzuse însă pe călugărul din Copmanhurst.

— Dumnezeu să ne ocrotească ! spuse starostele haiducilor. Nădăjduiesc că veselul călugăr a zăbovit prea mult lîngă carafa cu vin. L-a văzut careva după luarea castelului ?

— Eu — zise morarul. L-am văzut foindu-se lîngă ușa unei pivnițe ; jura pe toți sfinții din călindar că o să afle gustul vinului de Gasconia al lui Front-de-Boeuf.

— Atunci, ajute-l sfinții, oricîți ar fi la număr, să nu fi băut prea multe șipuri, căci altminteri a pierit între zidurile castelului. Morarule, du-te numaidecît acolo, ia cu tine cîți oameni vrei și caută locul unde l-ai văzut ultima oară ; stropește ruinele fumegînde cu apă din șanț și răscolește dacă e nevoie piatră cu piatră, căci nu vreau să-l pierd pe bravul meu călugăr.

După marele număr de arcași care se grăbiră să împlinească treaba cerută, deși știau că în felul acesta vor lipsi de la împărțeala prăzii, se vedea cît de mult ținea ceata lor la viața părintelui lor sufletesc.

— Între timp, să ne vedem de treabă — vorbi Locksley mai departe — căci atunci cînd îndrăzneața noastră ispravă va fi cunoscută în împrejurimi, bandele lui De Bracy, Malvoisin și ale altor aliați de-ai lui Front-de-Boeuf se vor pune în mișcare împotrivă-ne, așa încît ar fi mai bine să ne cărăm de aici. Nobile Cedric — adause el, întorcîndu-se spre saxon — prada aceasta e împărțită în două ; alege-ți partea pe care-o vrei, ca să-ți răsplătești oamenii care ne-au ajutat în lupta noastră.

— Vrednice yeoman — răspunse Cedric — inima mea e copleșită de jale. Nobilul Athelstane de Coningsburgh nu mai e în viață, s-a stins ultimul vlăstar al binecuvîntatului Confesor ! O dată cu el au pierit nădejdi ce nu se mai pot întoarce niciodată ! Scînteia stinsă în sîngele lui nu mai poate fi reaprinsă de nici o suflare omenească ! Oamenii mei, afară de cei cîțiva care mă însoțesc acum, nu mă așteaptă decît pe

mine pentru a petrece rămăşiţele pămînteşti ale nobilului Athelstane la ultimul lor lăcaş. Domniţa Rowena e dornică să se reîntoarcă la Rotherwood şi trebuie să fie escortată de un număr destul de mare de oameni. De aceea aş fi trebuit să părăsesc mai demult aceste locuri, iar dacă am aşteptat, n-am făcut-o ca să-mi primesc partea de pradă, căci aşa să mă ajute Dumnezeu şi sfîntul Withold, nici eu şi nici vreunul din oamenii mei nu ne vom atinge măcar de o părticică din ea, ci doar ca să-ţi mulţumim ţie şi bravilor tăi yeomeni pentru că ne-aţi salvat vieţile şi onoarea.

— Nu, nu — protestă căpetenia haiducilor — noi am făcut cel mult o jumătate din treabă, aşa încît te rog să iei o parte din pradă, ca să poţi răsplăti strădaniile vecinilor şi slujitorilor tăi.

— Sînt destul de bogat pentru a-i răsplăti cu propria mea avere — răspunse Cedric.

— Unde mai pui că unii dintre ei au fost destul de înţelepţi ca să se răsplătească şi singuri — se amestecă în vorbă Wamba. Oamenii ăştia nu prea au obiceiul să plece cu mîinile goale. Nu toţi purtăm haine pestriţe.

— Treaba lor — zise Locksley — legile noastre nu sînt obligatorii decît pentru noi.

— Dar tu, bietul meu nebun — spuse Cedric întorcîndu-se spre măscărici şi îmbrăţişîndu-l — cum să te răsplătesc pe tine, care nu te-ai temut să înduri lanţurile şi să înfrunţi moartea, ca să mă salvezi ? Cînd toţi mă părăseau, numai nebunul mi-a rămas credincios !

O lacrimă luci în ochii bătrînului thane în timp ce vorbea, semn de adîncă simţire, pe care nici măcar moartea lui Athelstane nu fusese în stare să i-l smulgă, căci în devotamentul aproape instinctiv al măscăriciului era ceva care-l zguduia mai mult decît durerea însăşi.

— Da, dar dacă-mi răsplăteşti slujba cu apa ochilor matale — zise Wamba desprinzîndu-se din îmbrăţişarea stăpînului său — măscăriciul va trebui să-ţi ţină tovărăşie la boceală, şi atunci ce-o să se întîmple cu adevărata lui meserie ? Uite, nene, dacă ţii cu adevărat să-mi faci o plăcere, te rog să-l ierţi pe prietenul meu Gurth, care ţi-a furat o săptămînă ca să-l slujească pe fiul matale.

— Să-l iert ? exclamă Cedric. Nu numai că-l iert, dar îl şi răsplătesc. Îngenunchează, Gurth !

Porcarul fu într-o clipă la picioarele stăpînului său, iar acesta rosti, atingîndu-l cu o nuia :

— THEOW şi ESNE (rob şi serv) nu mai eşti de-aci înainte. Eşti FOLKEFREE şi SACLESS (om liber după lege), atît în cetate cît şi în afara ei, în pădure ca şi pe cîmpie. Îţi dăruiesc o bucată de pămînt din ocinile mele de la Walbrugham, să o stăpîneşti de veci, tu şi cu ai tăi ; blestemul cerului să pogoare asupra celuia care va încerca să desfacă această danie !

Bucuros că nu mai e rob, ci om liber şi împămîntenit, Gurth sări în picioare şi făcu de două ori un salt în aer, la înălţimea unui stat de om.

— Să vină iute un făurar cu un raşpel, ca să scoată colanul ăsta de la gîtul unui om liber ! strigă el. Nobile stăpîn, darul acesta mă face de două ori mai tare, şi mă voi bate cu puteri îndoite pentru dumneavoastră. În pieptul meu bate o inimă slobodă, mă simt un om nou şi toate s-au înnoit pentru mine. Hei, Fangs — urmă el, căci credinciosul animal, văzîndu-şi stăpînul cuprins de o asemenea bucurie, începuse să sară pe el, în semn de simpatie — ia zi, îţi mai cunoşti stăpînul ?

— Da — făcu Wamba — Fangs şi cu mine te mai cunoaştem, Gurth, cu toate că mai purtăm zgardă. Numai tu ai să uiţi şi de noi, şi de tine.

— Am să mă uit pe mine mai degrabă decît pe tine, scumpul meu prieten — răspunse Gurth. Şi dacă ţi-ar sta bine să fii slobod, stăpînul nu te-ar lăsa să simţi lipsa libertăţii.

— Ascultă — zise Wamba — nu cumva să-ţi închipui că te pizmuiesc, frate Gurth. Robul şade la gura sobei, în vreme ce omul slobod trebuie să se ducă la război. Vorba lui Oldhelm de Malmsbury : „Mai bine nebun la ospăţ, decît înţelept la război".

În clipa aceea se auzi un tropot de cai şi apăru domniţa Rowena, înconjurată de mai mulţi călăreţi şi de o ceată şi mai numeroasă de pedestraşi, care-şi agitau în aer suliţele şi-şi zăngăneau securile, în semn de bucurie pentru eliberarea ei. Îmbrăcată în straie bogate şi călare pe un armăsar castaniu, Rowena îşi recăpătase înfăţişarea demnă, şi doar o paloare neobişnuită mai vădea suferinţele prin care trecuse. Fruntea ei frumoasă, deşi încă umbrită de mîhnire, avea parcă strălucirea nădejdii într-un viitor luminos şi totodată

a recunoştinţei pentru libertatea de curînd dobîndită. Aflase că Ivanhoe era viu şi nevătămat, şi mai ştia că Athelstane murise. Prima veste o umpluse de bucuria cea mai sinceră, iar dacă cea de-a doua veste n-o prea mîhnise, o putem ierta, avînd în vedere că acum se simţea pe deplin scăpată de singurul subiect în care tutorele ei Cedric o contrazisese vreodată.

Cînd Rowena îşi îndreptă calul spre „tronul" lui Locksley, viteazul yeoman şi oamenii săi se ridicară s-o întîmpine, mînaţi parcă de acelaşi instinct ala curteniei. Obrajii domniţei se îmbujorară în clipa în care, salutînd cu mîna şi aplecîndu-se atît de mult încît frumoasele-i cosiţe se amestecară o clipă cu coama armăsarului, îşi rosti în puţine, dar potrivite cuvinte, recunoştinţa faţă de Locksley şi de ceilalţi eliberatori ai ei.

— Domnul să vă binecuvînteze, oameni viteji — încheie ea. Dumnezeu şi Sfînta Fecioară să vă binecuvînteze şi să vă răsplătească pentru felul cum v-aţi primejduit viaţa pentru cauza celor asupriţi. Dacă vreunuia dintre voi îi va fi vreodată foame, să-şi aducă aminte că Rowena îl poate ospăta dacă-i va fi sete, să ştie că ea are multe poloboace de vin şi de bere, iar dacă cumva normanzii vă vor alunga din aceste coclauri, Rowena are păduri, unde vitejii ei eliberatori pot umbla în voie, fără ca vreun paznic să le ceară socoteală pentru vreo căprioară vînată.

— Îţi mulţumesc, nobilă domniţă — se închină Locksley — îţi mulţumesc în numele meu şi al tovarăşilor mei. Dar însuşi faptul că te-am salvat e pentru noi o răsplată. Noi, oamenii codrilor, săvîrşim multe fărădelegi, aşa că salvarea domniţei Rowena poate fi socotită în ceruri ca o ispăşire.

Aplecîndu-se din nou pe armăsar, Rowena dădu să plece, dar oprindu-se o clipă, în vreme ce Cedric, care urma să o însoţească, îşi lua la rîndu-i rămas bun de la haiduci, se pomeni deodată alături de prizonierul De Bracy. Acesta stătea sub un copac, cufundat în gînduri, cu braţele încrucişate pe piept; Rowena nădăjduia că va putea trece pe lîngă el neobservată, dar el ridică ochii, şi văzînd-o, frumoşii săi obraji se împurpurară de ruşine. O clipă rămase aşa, nehotărît. Apoi, făcînd cîţiva paşi înainte, apucă frîul armăsarului şi îngenunche în faţa ei.

— Va binevoi oare domniţa Rowena să-l învrednicească cu o privire pe cavalerul acesta captiv, pe oşteanul acesta dezonorat?

— Cavalere — răspunse Rowena — într-o aventură de felul celei încercate de dumneata, adevărata dezonoare nu stă în neizbîndă, ci, dimpotrivă, în izbutirea ei.

— Triumful se cuvine să îndulcească inima, domniţă — zise De Bracy. Spune-mi că domniţa Rowena iartă grosolănia prilejuită de o patimă nenorocită şi vei afla în curînd că De Bracy ştie cum să te slujească într-un chip mai nobil.

— Te iert, cavalere, te iert ca o creştină — rosti Rowena.

— Asta înseamnă că nu-l iartă de loc — spuse Wamba.

— Dar nu voi putea ierta niciodată jalea şi nenorocirea pricinuite de nebunia dumitale — urmă Rowena.

— Dă drumul frîului acestui cal! spuse Cedric, apropiindu-se. Pe soarele din cer, dacă nu mi-ar fi ruşine, te-aş pironi la pămînt cu suliţa. Dar fii pe pace, Maurice de Bracy, îţi vei primi ce ţi se cuvine pentru mîrşăviile tale.

— Acel ce ameninţă pe un prizonier o face fără primejdie pentru sine — zise De Bracy. Dar unde s-a pomenit vreodată ca un saxon să aibă simţul curteniei?

Dîndu-se îndărăt cu doi paşi, cavalerul o lăsă pe domniţa Rowena să treacă. Înainte de a porni, Cedric ţinu să-şi exprime recunoştinţa faţă de Cavalerul Negru, rugîndu-l stăruitor să-l însoţească la Rotherwood.

— Ştiu — zise el — că dumneavoastră, cavalerii rătăcitori, vă purtaţi averea în vîrful lăncii, fără să vă pese de pămînturi sau de alte bunuri; dar războiul este o ibovnică schimbătoare şi uneori un cămin e de dorit chiar pentru luptătorul a cărui meserie este să bată drumurile. Dumneata, nobile cavaler, ai dobîndit un cămin în castelul din Rotherwood. Cedric e destul de bogat pentru a îndrepta nedreptăţile soartei, şi întreaga lui avere e la îndemîna aceluia care i-a redat libertatea. Vino, aşadar, cu mine la Rotherwood, nu ca un oaspete, ci ca un frate sau un fiu.

— Cedric m-a şi făcut bogat — răspunse cavalerul. El m-a învăţat cît preţuieşte vitejia saxonilor. Voi veni la Rotherwood, viteazule saxon, voi veni în curînd, dar deocamdată treburi arzătoare mă îndepărtează de zidurile castelului dumitale. Cînd voi veni acolo, însă, s-ar putea să-ţi cer un

hatîr, care va pune la încercare pînă şi marea dumitale dărnicie.

— Ţi-l încuviinţez de pe acum — spuse Cedric, atingînd mîna înmănuşată a Cavalerului Negru. Ţi-l încuviinţez cu dragă inimă, chiar dac-ar fi să-mi ceri jumătate din avere.

— Nu-ţi da cu atîta uşurinţă cuvîntul — îl opri Cavalerul Negru. Totuşi nădăjduiesc că voi primi hatîrul pe care-l voi cere. Pînă atunci, adio.

— Aş mai dori să spun ceva — reluă Saxonul — anume că în timpul înmormîntării nobilului Athelstane voi locui în castelul său de la Coningsburgh. Acest castel va fi deschis tuturor acelor care vor voi să ia parte la praznic. În numele nobilei Edith, mama nefericitului prinţ, pot spune că acei care au luptat atît de vitejeşte, deşi fără izbîndă, pentru a-l salva pe Athelstane de lanţurile şi de spada normanzilor, vor fi totdeauna bineveniţi în acel castel.

— Da, da — făcu Wamba, care îşi reluase locul alături de stăpînul său. O să fie un praznic nemaipomenit, păcat numai că nobilul Athelstane n-o să poată benchetui la propria lui înmormîntare. Bietul de el — adause măscăriciul, ridicînd cu gravitate ochii spre cer — o fi cinînd acum în rai, şi nu mă îndoiesc că face faţă cu cinste ospăţului.

— Taci din gură şi du-te de-aici! se burzului Cedric la auzul acestei glume nepotrivite, dar îşi stăpîni mînia, amintindu-şi de binele ce i-l făcuse de curînd măscăriciul.

Rowena îl salută cu graţie pe Cavalerul Negru. Saxonul se rugă lui Dumnezeu să-i iuţească paşii şi amîndoi porniră la drum prin luminişul pădurii.

Abia porniseră, cînd din desişul pădurii se ivi deodată un alai, care, ocolind încet poiana în chip de amfiteatru, o apucă tot pe drumul urmat de Rowena şi însoţitorii ei: erau călugării unei mănăstiri din apropiere, care, în nădejdea mărinimoasei danii făgăduite de Cedric, urmau cîntînd imnuri sicriul în care se afla trupul neînsufleţit al lui Athelstane; acesta era purtat încet pe umerii vasalilor săi, spre castelul din Coningsburgh. Sicriul avea să fie depus în mausoleul lui Hengist, al cărui coborîtor era răposatul. Aflînd de moartea lui Athelstane, mulţi dintre vasalii săi se înfăţişaseră şi urmau acum sicriul, luîndu-şi o înfăţişare îndurerată. Haiducii se ridicară din nou şi aduseră morţii acelaşi omagiu spontan, pe care îl aduseseră frumuseţii cu cîtva timp înainte; imnurile

funebre şi pasul domol al călugărilor le aminteau de tovarăşii lor căzuţi în bătălia din ajun. Dar asemenea amintiri nu stăruie multă vreme în minţile unor oameni care duc o viaţă plină de acţiune şi de primejdii; înainte ca zvoana imnurilor să fie purtată de vînt şi să se stingă în depărtare, haiducii erau din nou ocupaţi cu împărţirea prăzii.

— Viteze cavaler — îi spunea Locksley Cavalerului Negru — fără inima şi braţul tău puternic, încercarea noastră ar fi dat greş. De aceea ia, rogu-te, din prăzi orice-ţi place, pentru ca astfel să-ţi aduci aminte de întîlnirea noastră de sub stejarul acesta.

— Primesc — zise cavalerul — primesc darul cu aceeaşi bucurie cu care-l faci, şi-ţi cer să mi-l dai pe Maurice de Bracy. Atîta tot.

— Ţi l-am şi dat — zise Locksley. Mare noroc are tiranul, căci altminteri ar fi făcut celei mai înalte crengi a acestui stejar onoarea de a o împodobi cu persoana domniei-sale, în jurul căreia ar fi atîrnat ca nişte ghinde toţi lefegiii săi, pe care am fi pus mîna. Dar iată-l, prizonierul tău e viu şi nevătămat, măcar de-ar fi omorît şi pe tata.

— De Bracy — spuse cavalerul — eşti liber, poţi pleca. Cel al cărui prizonier eşti dispreţuieşte răzbunarea pentru trecut. Dar ai grijă pe viitor, dacă vrei să n-o păţeşti mai rău. Maurice de Bracy, ai grijă, îţi spun!

De Bracy se înclină adînc, fără să scoată o vorbă şi dădu să plece, dar yeomenii începură să-l huiduiască şi să-l ia peste picior. Trufaşul cavaler se opri, se întoarse cu faţa spre ei, îşi îndreptă trupul şi, încrucişîndu-şi braţele, strigă:

— Tăcere, cîini lătrători ce sînteţi! Ştiţi să lătraţi la cerb, dar nu cutezaţi să vă apropiaţi de el! De Bracy vă dispreţuieşte huiduielile, după cum v-ar dispreţui şi laudele. Tîlhari de codru, ar trebui să vă ghemuiţi în ascunzătorile voastre şi să tăceţi din gură cînd se pomeneşte de vreo faptă nobilă şi cavalerească la o leghe de vizuina voastră!

Această sfidare nelalocul ei ar fi putut abate asupra lui De Bracy o ploaie de săgeţi, dacă starostele haiducilor n-ar fi intervenit de îndată, cu toată autoritatea sa. Cavalerul apucă de frîu unul din caii luaţi din grajdurile lui Front-de-Boeuf şi care paştea prin apropiere alcătuind o parte preţioasă din pradă, se aruncă în şa şi porni în galop prin pădure.

Cînd larma stîrnită de acest incident se mai potoli, căpetenia haiducilor îşi desprinse de la gît cornul de vînătoare bogat împodobit şi banduliera pe care le cîştigase de curînd la Ashby prin dibăcia sa de arcaş.

— Nobile cavaler — se adresă el din nou Cavalerului Negru — dacă nu dispreţuieşti a primi în dar acest corn din partea unui yeoman englez, te-aş ruga să-l păstrezi în amintirea vitejiei dumitale, şi dacă vreodată, aşa cum se întîmplă deseori unui cavaler viteaz te vei afla la strîmtoare în vreo pădure dintre Trent şi Tees, ai grijă să sufli trei „mots“ [1] în cornul acesta : *Wa-Sa-Hoa* ! S-ar putea atunci să găseşti sprijin şi ajutoare.

Locksley suflă în corn şi repetă de cîteva ori chemarea despre care vorbise, pînă ce cavalerul o învăţă.

— Foarte mulţumesc pentru dar, viteazule yeoman — se înclină cavalerul — şi află că într-o primejdie, fie ea cît de mare, n-am să-mi caut niciodată sprijin mai bun decît al tău şi al oamenilor tăi.

Cavalerul Negru apucă la rîndu-i cornul şi suflă în el, făcînd să răsune pădurea.

— Straşnic ! zise yeomanul. Pe legea mea, te pricepi la treburile haiduceşti la fel de bine ca la război. Aş pune rămăşag că ai fost cîndva mare vînător de cerbi. Tovarăşi — urmă el, adresîndu-se oamenilor săi — ori de cîte ori veţi auzi aceste trei sunete, amintiţi-vă că ele sînt chemarea cavalerului cu lacăt pe pavăză. Pe acela care le va auzi şi nu se va grăbi să-i vină în ajutor, îl voi biciui cu propriul său arc şi-l voi alunga din ceata noastră.

— Trăiască starostele ! strigară yeomenii. Trăiască şi Cavalerul Negru cu lacăt pe pavăză ! Fie ca să ne ceară curînd ajutorul, spre a-i dovedi cît de repede i-l vom da !

Locksley trecu la împărţeala prăzii, treabă pe care o împlini cu dreptatea cea mai vrednică de laudă. Zeciuiala cuvenită fu pusă deoparte pentru biserică şi pentru alte scopuri creştineşti ; o parte fu păstrată pentru un fel de trezorerie obştească, o altă parte fu hărăzită văduvelor şi copiilor celor căzuţi în luptă şi pentru pomenirea sufletelor celor fără familie. Restul fu împărţit între haiduci potrivit rangului şi meritelor fiecăruia, iar judecata căpeteniei asupra tuturor chestiunilor litigioase fu rostită cu multă înţelepciune şi primită cu deplină supunere. Nu mică fu mirarea Cavalerului Negru văzînd că oamenii aceştia, care trăiau cu totul în afara legii, aveau rînduieli atît de drepte, pe care le respectau cu sfinţenie. Toate acestea îi întăriră părerea pe care şi-o făcuse despre judecata dreaptă a căpeteniei lor.

[1] Odinioară notele cornului de vînătoare se numeau „mots“ (în limba franceză — cuvînt), întrucît în vechile tratate de vînătoare ele nu erau însemnate cu note muzicale, ci cu cuvinte. (N.A.)

După ce fiecare îşi primi partea cuvenită din pradă şi în vreme ce vistiernicul, ajutat de patru yeomeni vînjoşi, transporta la loc sigur partea hărăzită obştii, se văzu că zeciuiala pentru biserică nu fusese ridicată de nimeni. Căpetenia rosti atunci :

— Tare-aş vrea să ştiu ce-o fi cu voiosul nostru călugăr ! N-avea obiceiul să lipsească la binecuvîntarea vreunui ospăţ sau la împărţeala prăzii ; e treaba lui să se îngrijească de această zeciuială din pradă. Te pomeneşti că s-a folosit de înalta-i slujbă ca să-şi acopere mai ştii ce păcate. Nu departe de-aici e un frate din tagma lui, pe care l-am luat prizonier, şi tare aş vrea ca voiosul călugăr să fie de faţă ca să-mi dea o mînă de ajutor ! Ah, tare mă tem să nu i se fi întîmplat ceva aprigului nostru popă !

— Mi-ar părea nespus de rău — spuse Cavalerul Negru — căci îi sînt îndatorat pentru plăcuta găzduire ce mi-a dat-o într-o noapte în chilia lui. Hai să mergem la ruinele castelului, s-ar putea ca acolo să aflăm cîte ceva despre el.

În vreme ce vorbeau astfel, strigătele puternice ale yeomenilor vesteau sosirea omului pentru a cărui soartă se temuseră, iar cînd auziră glasul de stentor al călugărului nu mai avură nici o îndoială că el era, deşi încă nu-i zăriseră trupul mătăhălos.

— Faceţi loc, oameni buni — striga el — faceţi loc duhovnicului vostru şi prinsului pe care-l aduce cu sine ! Uraţi-mi încă o dată bun sosit. Nobile căpitan, iată-mă, vin ca un vultur cu prada în gheare.

Şi făcîndu-şi loc printre oameni, în rîsetele tuturora, se înfăţişă cu un aer triumfător, ţinînd într-o mînă halebarda-i uriaşă şi în cealaltă o frînghie legată la un capăt de gîtul nefericitului Isaac din York. Acesta, încovoiat de durere şi de spaimă, era tîrît de victoriosul prelat, care striga cît îl ţinea gura :

— Unde-i Allan-a-Dale, ca să mă pomenească într-o baladă sau măcar într-un cîntecel ? Pe sfîntul Hermangild, bardul ăsta nenorocit nu-i niciodată la îndemînă cînd se iveşte vreun prilej de a slăvi vitejia !

— Ascultă, părinte — îi zise căpetenia — se vede că ai început-o devreme cu utrenia şi cu udeala. Pentru numele sfîntului Niculae, pe cine ne-ai adus ?

— V-am adus un prizonier al lăncii şi al spadei mele, nobile căpitan — răspunse călugărul din Copmanhurst. Mai bine zis un prizonier al arcului şi al halebardei mele. Dar aflaţi că l-am scos dintr-o captivitate şi mai rea. Vorbeşte, evreule, nu-i aşa că te-am smuls din ghearele satanei ? Nu te-am învăţat „Crezul", „Tatăl nostru" şi „Ave Maria" ? N-am petrecut o noapte întreagă bînd în sănătatea ta şi lămurindu-ţi tainele bisericii noastre ?

— Pentru numele lui Dumnezeu — bîigui sărmanul evreu — oare nu mă va smulge nimeni din ghearele acestui smintit, vreau să spun ale acestui sfînt ?

— Cum aşa, evreule ? se burzului călugărul, fulgerîndu-l cu o privire ameninţătoare. Îţi iei înapoi cuvîntul ? Gîndeşte-te bine, căci dacă te întorci la necredinţa ta, măcar că nu eşti fraged ca un purcel de lapte, ah, unde-ar fi să-mi curm postul cu un purceluş, totuşi nu eşti destul de uscat ca să nu poţi fi fript. Fii înţelept, Isaac, şi repetă după mine Ave Maria...

— Haide, călugăre smintit, nu-ţi mai pîngări credinţa — îl repezi Locksley. Mai degrabă spune-ne unde l-ai găsit pe prizonierul ăsta al tău.

— Pe sfîntul Dunstan — zise călugărul — l-am găsit într-un loc unde, drept să spun, căutam o marfă mai de soi. Mă dusesem în pivniţă ca să văd ce ar putea fi salvat pe acolo, fiindcă măcar că o cană de vin fiert, cu mirodenii, este o băutură vrednică de un împărat, ar fi fost risipă curată să las să fiarbă atîta vinaţ dintr-o dată ; luasem tocmai un polobocel de vin şi mă pregăteam să chem în ajutor pe cîţiva din flăcăii ăştia leneşi care-s întotdeauna lipsă la o facere de bine, cînd deodată am zărit o uşă mare. Aha, mi-am zis eu, se vede că în firida asta tainică or fi ascunse vinurile cele mai alese. Şi cum ticălosul de pivnicer, tulburat în îndeletnicirile sale, lăsase cheia în uşă, am descuiat-o şi ce credeţi că am găsit în criptă ? Doar un maldăr de lanţuri ruginite şi pe cîinele ăsta de jidov, care mi s-a predat de îndată, fără condiţii. După atîta osteneală, m-am răcorit niţel împreună cu păgînul ăsta, dînd pe gît o bărdacă de vin pe cinste, şi mă pregăteam tocmai să ies cu prinsul, cînd, cu un zgomot înfricoşător, să zici că erau tunete şi fulgere, zidurile unui turn s-au prăbuşit astupînd ieşirea, naiba să-l ia pe ăl de nu l-a făcut mai trainic ! După turnul ăla s-a năruit încă unul, cu vuiet şi mai înfricoşător, de credeam că s-a zis cu mine ; socotind că ar fi o ruşine pentru unul din tagma mea să părăsească această lume în tovărăşia unui jidov, mi-am ridicat halebarda cu gîndul să-i zdrobesc ţeasta, dar mi s-a făcut milă de cărunteţile lui şi mi-am zis c-ar fi mai bine să pun jos halebarda şi să mă folosesc de arma mea sufletească, spre a-l converti. Şi într-adevăr, prin binecuvîntarea sfîntului Dunstan, sămînţa a căzut într-un pămînt prielnic, numai că am cam ameţit tot lămurindu-i o noapte întreagă tainele, şi asta pe stomacul gol (fiindcă puţinele înghiţituri de vin cu care îmi învioram din cînd în cînd mintea, nu pot fi puse la socoteală) ; pînă la urmă am simţit că mă sfîrşesc. Gilbert şi Wibbald ştiu în ce stare m-au găsit, eram cu totul sleit de puteri.

Gilbert se grăbi să vorbească :

— Pot să vă spun că atunci cînd am dat la o parte dărîmăturile şi cînd, cu ajutorul sfîntului Dunstan, m-am urcat pe scara temniţei, am găsit butoiaşul de vin pe jumătate gol, pe evreu pe jumătate mort, şi pe călugăr mai mult decît pe jumătate sleit de puteri, cum zice dumnealui.

— Sînteţi nişte ticăloşi, minţiţi cu neruşinare ! se burzului călugărul, jignit. Voi şi tovarăşii voştri nesăţioşi aţi băut vinul din butoi, cică să vă răcoriţi niţel sufletul, de dimineaţă. Păgîn să fiu dacă nu-l păstrasem pentru căpetenia noastră. Dar nu-i nimic, toate astea n-au nici o însemnătate. Jidovul a trecut la credinţa noastră şi înţelege tot ce i-am împărtăşit, aproape tot aşa de bine, dacă nu chiar la fel ca şi mine.

— Evreule — întrebă căpetenia — e adevărat ? Te-ai lepădat de credinţa ta ?

— Aşa să găsesc milă în ochii dumitale, cum nu pricep măcar un cuvînt din tot ce mi-a îndrugat cuvioşia sa în noaptea aceea cumplită. Vai, eram atît de îndurerat şi de îngrozit, încît chiar de-ar fi venit sfîntul patriarh Abraham în persoană ca să-mi ţină o predică, m-ar fi găsit cu urechile astupate.

— Minţi, evreule, ştii bine că minţi! se răţoi călugărul. Am să-ţi amintesc un singur cuvînt din convorbirea noastră: ai făgăduit să dăruieşti sfîntului nostru ordin toată averea ta.

— Aşa să mă ajute toţi patriarhii dacă mi-au ieşit vreodată din gură asemenea vorbe! izbucni evreul şi mai îngrijorat. Vai de capul meu, sînt un om bătrîn şi sărman, mă tem că am rămas şi fără singurul meu copil, fie-vă milă de mine şi lăsaţi-mă să plec!

— Nu — zise călugărul — nu merge să-ţi iei înapoi, fără nici o pedeapsă, făgăduiala dată în folosul sfintei biserici!

Şi, ridicînd halebarda, dădu să-l izbească în umăr pe evreu, dar Cavalerul Negru îl opri, atrăgînd astfel asupră-şi mînia călugărului.

— Pe sfîntul Toma din Kent — strigă acesta — am să te învăţ eu, Cavalere Leneş, să nu-ţi mai bagi nasul unde nu-ţi fierbe oala, măcar că porţi cutia aia de fier pe tine!

— Hai, nu te supăra pe mine — rosti cavalerul — ştii doar că m-am jurat să-ţi fiu prieten şi tovarăş!

— Nu ştiu nimic şi te sfidez ca pe un înfumurat care se vîră unde nu trebuie!

— Cum aşa, ai uitat că de dragul meu, ca să nu mai pomenesc de ispita vinului şi a plăcintei, ţi-ai călcat jurămîntul de a ţine post şi de a-ţi petrece vremea în vegheri? spuse cavalerul, bucuros pesemne să-şi întărîte fosta gazdă.

— Să ştii, prietene, că am să-ţi trag una zdravănă — se burzului călugărul, strîngîndu-şi pumnul uriaş.

— Nu primesc asemenea daruri — rosti cavalerul. Mă mulţumesc cu o palmă, dar ţi-o voi plăti cu o dobîndă mai mare decît a luat vreodată negustorul ăsta, care ţi-e prizonier.

— O să vedem noi îndată — zise călugărul.

— Hei, unde vrei s-ajungi, călugăre smintit? exclamă căpetenia. Tocmai aici ţi-ai găsit să te cerţi, sub stejarul nostru?

— Nu-i nici o ceartă — rosti cavalerul — nu-i decît un schimb prietenesc de vorbe curtenitoare. Călugăre, loveşte-mă dacă ai curaj, am să-ţi îndur lovitura, dacă şi tu ai s-o înduri pe-a mea.

— Ai noroc de oala aia de fier de pe capul tău — zise călugărul — dar nu-i nimic, poftim. Te dobor eu chiar de-ai fi Goliat, cel cu casca de aramă!

Călugărul îşi dezgoli pînă la cot braţul musculos şi-i dădu cu toată puterea un pumn, care ar fi putut dobori şi un bou.

Dar cavalerul rămase neclintit ca o stîncă. Yeomenii din jur scoaseră un strigăt de uimire, pentru că pumnul călugărului devenise proverbial în rîndurile lor şi numai puţini dintre ei nu avuseseră prilejul, în glumă sau în serios, să îi afle puterea.

— Şi acum, călugăre — zise cavalerul scoţîndu-şi mănuşa — dacă mi-e capul adăpostit, mîna mi-e goală. Ţine-te tare, ca un adevărat bărbat!

— *Genam meam dedi vapulatori*, mi-am dat obrazul la făurar — spuse călugărul. Dacă ai puterea să mă clinteşti din loc, îţi voi dărui cu dragă inimă preţul de răscumpărare al jidovului.

Aşa grăi mătăhălosul călugăr, luîndu-şi un aer sfidător. Dar care om se poate împotrivi ursitei sale? Pumnul cavalerului îl izbi cu atîta putere, încît călugărul se rostogoli pe iarbă ca un ghemotoc, spre marea uimire a tuturor privitorilor. Cu toate acestea se ridică, fără să se arate supărat şi nici ruşinat.

— Frate — îi spuse el cavalerului — trebuia să te foloseşti cu mai multă chibzuinţă de puterea ta. N-aş mai fi fost în stare să rostesc ca lumea rugăciunile, dacă mi-ai fi zdrobit falca, fiindcă un cîntăreţ ştirb cîntă ca vai de lume. Totuşi, îţi dau mîna, în semn de prietenie şi ca să-ţi arăt că n-am să mă mai bat cu tine, de vreme ce de data asta am pierdut. Cu aceasta, să punem capăt oricărei vrăjmăşii. Şi acum, să-l silim pe evreu să-şi plătească răscumpărarea, fiindcă, după cum leopardul nu-şi schimbă pielea, jidovul tot jidov rămîne!

— Călugărul — zise Clement — nu prea mai crede în convertirea evreiului, de cînd a încasat scatoalca aceea peste ureche!

— Tacă-ţi gura, ticălosule, ce tot vorbeşti de convertire? Ce, nu mai aveţi nici un pic de respect? Toţi sînteţi stăpîni aici? Ascultă, prietene, află că eram cam ostenit cînd am primit lovitura cavalerului, altminteri m-aş fi ţinut pe picioare. Dar dacă nu conteneşti o dată cu vorba, o să-ţi arăt că ştiu să şi dau, nu numai să primesc.

— Tăcere! porunci căpetenia haiducilor. Iar tu, evreule, gîndeşte-te la răscumpărarea ta. Nu trebuie să-ţi mai spun că neamul tău e blestemat de toate noroadele creştine, aşa încît n-ai ce căuta printre noi. Gîndeşte-te ce preţ eşti dispus să ne oferi. Pîn-atunci, mă duc să cercetez un prizonier de alt soi.

— Mulţi dintre soldaţii lui Front-de-Boeuf au fost luaţi prizonieri ? întrebă Cavalerul Negru.

— Nici unul mai cu vază, ca să poată fi răscumpărat — răspunse Locksley. Mai toţi sînt oameni de rînd şi le-am dat drumul să plece, să-şi caute alt stăpîn ; ne-am răzbunat destul şi nici prada nu e de lepădat. Toată trupa âia nu face doi bani. Prizonierul despre care vorbesc este însă o pradă ceva mai bună : un călugăr plin de viaţă, care, pe cîte-l arată tacîmul calului său şi straiele ce le poartă, se ducea să-şi vadă ţiitoarea. Iată-l pe vrednicul prelat, e sprinten ca un curtezan.

Într-adevăr, vechea noastră cunoştinţă, stareţul Aymer din Jorvaulx, era adus de doi yeomeni în faţa „tronului" căpeteniei haiducilor.

CAPITOLUL XXXIII

„— Floare a războinicilor,
Ce-i cu Titus Laertius ?
Marcius : *Ce să fie ?*
N-are altă treabă decît
Să dea sentinţe,
pe unii osîndindu-i la moarte,
pe alţii la surghiun,
pe unii punîndu-i să-şi plătească
răscumpărarea sau compătimindu-i,
iar pe alţii ameninţîndu-i."

Din Coriolan

Trăsăturile abatelui şi gesturile lui exprimau un amestec bizar de mîndrie jignită, îngîmfare terfelită şi groază.

— Ei bine, domnii mei, ce poftiţi ? rosti el cu o voce în care se contopeau toate aceste trei simţăminte. Ce înseamnă purtarea dumneavoastră ? Sînteţi turci sau creştini, de vă purtaţi aşa cu un om al bisericii ? Ştiţi dumneavoastră ce înseamnă *manus imponere in servos domini* ?[1] Mi-aţi jefuit

[1] Manus imponere in servos domini — a ridica mîna asupra slujitorilor Domnului.

cuferele, mi-aţi sfîşiat mantia de horbotă, care era vrednică de un cardinal ! Să fi fost altcineva în locul meu, ar fi recurs la excomunicare, dar eu sînt mărinimos din fire, şi dacă porunciţi să mi se dea înapoi armăsarii şi cuferele, dacă îmi puneţi în libertate fraţii, dacă-mi daţi degrabă o sută de coroane ca să ţin slujbele divine la sfîntul altar al mănăstirii din Jorvaulx, şi dacă juraţi să nu mîncaţi vînat pînă la Rusaliile viitoare, s-ar putea să nu mă mai auziţi vorbind despre această glumă nesăbuită.

— Părinte — grăi căpetenia haiducilor — mă doare-n suflet că unii dintre oamenii mei au avut faţă de dumneata o purtare vrednică de duhovniceasca-ţi osîndă.

— Purtare, zici ? îl îngînă prelatul, încurajat de tonul blajin al căpeteniei. Nici un cîine n-ar fi meritat o asemenea purtare, darămite un creştin, şi cu atît mai puţin un prelat, şi ce fel de prelat, însuşi stareţul sfintei mănăstiri din Jorvaulx ! E unul, pe nume Allan-a-Dale, un menestrel profan şi beţiv, *nebulo quidam*, care m-a ameninţat cu pedeapsa corporală, ba chiar cu moartea, dacă nu-i plătesc patru sute de coroane drept răscumpărare, pe lîngă toate comorile de care m-a şi jefuit, lanţuri de aur şi inele de nepreţuit, fără a mai socoti tot ce-au spart şi stricat oamenii lui cu mîinile lor barbare, ca de pildă o cutioară cu mirodenii şi un cleşte de argint pentru frizură.

— E cu neputinţă ca Allan-a-Dale să se fi purtat în felul acesta cu un om atît de cucernic ! răspunse căpetenia.

— Şi totuşi e adevărat, ca însăşi evanghelia sfîntului Nicodim — zise stareţul. S-a jurat pe nu ştiu cîţi sfinţi barbari de-ai lui, din ţara de la miazănoapte, că are să mă spînzure de cel mai înalt copac din pădure !

— Chiar aşa a spus ? În cazul acesta, părinte, cred că ar fi mai bine să-i dai ce ţi-a cerut, căci Allan-a-Dale e un om care se ţine de cuvînt.[1]

— Nădăjduiesc că glumeşti — zise stareţul uimit, silindu-se să rîdă— şi drept să-ţi spun, mă dau în vînt după glumele bune. Dar, ha-ha-ha-ha, cînd te-ai veselit o noapte întreagă, a doua zi dimineaţă trebuie să fii serios.

[1] Se spune că un intendent a fost consolat într-un fel asemănător de către un anume general, căruia i se plînsese că un ofiţer îl ameninţase cu moartea. (N.A.)

— Iar eu sînt la fel de serios ca un duhovnic — răspunse haiducul. Trebuie să plătești o răscumpărare ca lumea, stareţe, altminteri mănăstirea dumitale va fi silită să aleagă pe altcineva în fruntea ei, căci dumneata n-ai să mai calci niciodată pe acolo.

— Sînteţi oare creştini, de vorbiţi în felul acesta unui om al bisericii ?

— Creştini ? Da, sîntem, cum de nu, şi pe deasupra avem şi un popă printre noi — răspunse haiducul. Să vină aici veselul nostru capelan şi să-i tălmăcească părintelui scripturile în legătură cu tărăşenia asta.

Călugărul, pe jumătate cherchelit, îşi pusese un anteriu deasupra tunicii sale verzi. Căznindu-se să-şi amintească bruma de latinească pe care-o învăţase papagaliceşte în tinereţea lui, el se adresă astfel abatelui :

— Cuvioase părinte, *Deus faciat salvam benignitatem vestram*. Fii binevenit în pădure.

— Ce-i maimuţăreala asta profană ? se răţoi stareţul. Ascultă, omule, dacă eşti într-adevăr un slujitor al bisericii, ai face mai bine să-mi arăţi cum aş putea să scap din mîinile acestor oameni, în loc să stai în faţa mea şi să te strîmbi ca un saltimbanc.

— Zău, cucernice părinte — zise călugărul — nu ştiu decît o cale de scăpare : azi se sărbătoreşte la noi ziua sfîntului Andrei şi luăm zeciuială.

— Dar frate, nădăjduiesc că nu o luaţi de la biserică ! spuse stareţul.

— De la biserică şi de la mireni deopotrivă — răspunse călugărul. De aceea, domnule stareţ, *facite vobis amicos de Mammone inquitatis*, împrieteneşte-te cu Mamonul nedreptăţii, fiindcă nici o altă prietenie nu te-ar putea scoate din încurcătură.

— Oamenii pădurii mi-s tare dragi — rosti stareţul cu glas mieros. Haide, nu-mi cereţi prea mult, doar sînt şi eu de-al vostru, mă pricep la vînat, ştiu să sun din corn şi mai ştiu ceva, hăulesc de răsună codrul. Zău, nu fiţi prea aspri cu mine !

— Daţi-i un corn — porunci căpetenia. O să vedem noi dacă ştie sau numai se laudă.

Stareţul Aymer suflă cu putere. Căpetenia scutură din cap :

— Domnule stareţ, ai sunat binişor din corn, dar asta nu ţine loc de răscumpărare. După cum zice deviza de pe pavăza unui bun cavaler, nu ne putem îngădui să-ţi dăm drumul pentru un suflat. Şi-apoi, văd cine eşti dumneata : unul dintre cei care încearcă să schimbe cu noile triluri franţuzeşti străvechile sunete ale cornului englez. Stareţe, vei plăti încă cincizeci de coroane, pentru că ai pîngărit cu sunetele dumitale străvechile acorduri bărbăteşti ale vînătoarei.

— Prietene — răspunse abatele cam acru — văd că e greu să-ţi fiu pe plac, gusturile dumitale vînătoreşti sînt prea pretenţioase. Dar fii, te rog, mai îngăduitor în ce priveşte răscumpărarea. Într-un cuvînt, fiindcă altfel nu se poate şi fiindcă trebuie să ţin şi eu o dată în mînă lumînarea diavolului, ce răscumpărare trebuie să plătesc pentru a putea să umblu pe Walting-Street fără să fiu urmărit de cincizeci de oameni ?

— Ce-ar fi ca stareţul să hotărască răscumpărarea evreului, iar evreul pe aceea a stareţului ? îi şopti la ureche starostelui ajutorul său.

— Eşti nebun — zise Locksley — dar planul tău e grozav ! Hei, evreule, vino încoace. Uită-te la acest Aymer, stareţul bogatei mănăstiri din Jorvaulx, şi spune-ne ce preţ de răscumpărare să-i cerem. Sînt sigur că cunoşti veniturile acestei mănăstiri.

— Da, desigur — răspunse Isaac. Am făcut negoţ cu sfinţii părinţi de acolo, am cumpărat de la ei grîu, şi orz, şi poame, şi multe lemne. Da, e o mănăstire foarte bogată, călugării mănîncă bine şi beau pînă la drojdie vinurile alese, trăiesc pe picior mare sfinţii părinţi din Jorvaulx. Ah, dacă un oropsit ca mine ar avea un asemenea lăcaş şi asemenea venituri anuale şi lunare, ar plăti mult aur şi argint ca să-şi răscumpere libertatea !

— Cîine de jidov ! izbucni stareţul. Nimeni nu ştie mai bine ca tine, nelegiuitule, că sfîntul nostru lăcaş s-a îndatorat ca să-şi poată dura sanctuarul...

— Şi ca să-şi aprovizioneze bine pivniţele cu vin de Gasconia, toamna trecută — îi tăie vorba evreul. Dar astea sînt fleacuri.

— Auziţi ce spune cîinele necredincios ! strigă prelatul. Pretinde că sfînta noastră confrerie s-ar fi îndatorat pentru vinurile pe care avem dreptul, printr-o încuviinţare specială,

să le bem *propter necessitatem, et ad frigus depellendum* [1]. Ticălosul de circumcis blasfemează sfînta biserică şi iată că se găsesc nişte creştini care să-l asculte fără să-i dea peste nas !

— Toate astea n-au nici un rost — zise căpetenia. Isaac, spune-ne, ce sumă crezi că poate plăti fără să-şi lase pielea şi părul ?

— Vrednicul stareţ — spuse Isaac — ar putea plăti excelenţei voastre şase sute de coroane, fără să simtă vreun gol în pungă.

— Şase sute de coroane ? rosti căpetenia, cu o voce gravă. Fie, mă mulţumesc cu atît. Ai zis bine, Isaac. Aşadar, şase sute de coroane, asta-i hotărîrea, cinstite stareţ.

— Bună judecată ! strigară oamenii lui. Nici regele Solomon n-ar fi putut judeca mai drept.

— Ai auzit hotărîrea, stareţe — repetă căpetenia.

— V-aţi pierdut minţile, domnii mei ! zise stareţul. De unde să fac rost de atîta bănet ? Chiar de-aş vinde candelabrele şi artoforul de pe altarul capelei din Jorvaulx, n-aş izbuti să fac rost nici măcar de o jumătate din suma asta. Şi apoi, pentru treaba asta ar fi nevoie să mă duc eu însumi la Jorvaulx. Drept zălog, i-aţi putea opri pe cei doi călugări ai mei.

— Ar fi un zălog părelnic — spuse căpetenia. Mai bine te oprim pe dumneata, stareţe, şi-i trimitem pe ei să-ţi aducă răscumpărarea. Pînă atunci, n-o să duci lipsă nici de vin şi nici de vînat. Iar dacă zici că-ţi place vînătoarea, vei avea prilejul să vezi ce n-au văzut niciodată oamenii din ţara dumitale de la miazănoapte.

— Dacă binevoiţi — se amestecă Isaac, vrînd să se pună bine cu haiducii — pot trimite la York după cele şase sute de coroane. Am ceva bani acolo, dacă dumnealui îmi va da un înscris.

— Îţi va da tot ce pofteşti — spuse căpetenia. Şi ne vei număra banii atît pentru răscumpărarea stareţului Aymer, cît şi pentru răscumpărarea ta.

— A mea ? Ah, vitejilor ! oftă evreul. Păi eu sînt un om calicit, adus la sapă de lemn, şi dacă ar fi să vă plătesc, să zicem, cincizeci de coroane, nu mi-ar mai rămîne drept sprijin decît toiagul de cerşetor.

[1] Propter necessitatem, et ad frigus depellendum — la nevoie, pentru a alunga frigul.

— Stareţul va hotărî în această privinţă — îi răspunse căpetenia. Ce părere ai, părinte Aymer ? Poate evreul plăti o răscumpărare ca lumea ?

— Dacă poate plăti ? făcu stareţul. Păi nu e el Isaac din York, ale cărui averi ar fi de ajuns, pentru a scoate din robia babiloniană cele zece triburi ale lui Izrael ? Eu unul nu-l cunosc prea bine, dar pivnicerul şi economul nostru au avut mult de-a face cu el, şi se zice că locuinţa lui din York e plină de aur şi argint, o adevărată ruşine pentru o ţară creştină. Orice om în pieptul căruia bate o inimă de creştin se întreabă cum de sînt lăsate asemenea lipitori să sugă sîngele statului şi chiar şi cel al sfintei biserici, prin dobînzile şi jaful lor nesăbuit.

— Stai niţel, părinte — spuse evreul — potoleşte-ţi mînia. Rog pe preasfinţia ta să-şi aducă aminte că nu silesc pe nimeni să-mi primească banii. Dar atunci cînd preoţii şi mirenii, prinţii şi stareţii, cavalerii şi prelaţii vin şi bat la uşa lui Isaac, ei nu îi cer şekelii cu asemenea vorbe de ocară. Dimpotrivă, îi vorbesc cam aşa : prietene Isaac, n-ai vrea să ne faci un bine, o să-ţi plătim la soroc, aşa să ne ajute Dumnezeu. Sau, bunule Isaac, dacă ai făcut vreodată bine aproapelui tău, ajută-ne, căci prietenul la nevoie se cunoaşte. Iar cînd vine şi sorocul şi-mi cer drepturile, atunci ce mi-e dat să aud ? Numai : jidan afurisit, blestemul Egiptului cadă asupra tribului tău, şi alte asemenea insulte care pot aţîţa gloata sălbatică împotriva unor bieţi străini !

— Stareţe — zise căpetenia — cu toate că e evreu, are dreptate. De aceea, fără alte insulte, fii bun şi hotărăşte-i răscumpărarea, aşa cum ţi-a hotărît-o şi el pe-a dumitale.

— Numai un *latro famosus* [1], expresie pe care ţi-o voi tălmăci altă dată, ar fi în stare să pună în aceeaşi oală un prelat creştin şi un evreu nebotezat. Dar fiindcă îmi ceri să hotărăsc răscumpărarea acestui mişel, îţi spun sincer că îţi faci un rău dacă nu iei de la el pe puţin o mie de coroane.

— Grozavă judecată ! spuse căpetenia.

— Grozavă judecată ! strigară haiducii. E limpede că creştinul a primit o educaţie aleasă şi că-i mai mărinimos cu noi decît evreul.

[1] Latro famosus — tîlhar faimos.

— Dumnezeule, ajută-mă ! exclamă evreul. Vreţi să doborîţi la pămînt un om sărac ? Mi-am pierdut copilul, vreţi să-mi răpiţi şi mijloacele de trai ?

— Vei avea cheltuieli mai puţine, dacă ai rămas fără copil — spuse Aymer.

— Vai, domnule, credinţa dumitale nu-ţi îngăduie să ştii cît de strîns legat de inimile noastre e copilul căruia i-am dat viaţă. Ah, Rebecca, fiică a iubitei mele Raşela ! Dacă fiece frunză din copacul de-acolo ar fi un ţechin şi dacă fiecare din aceşti ţechini ar fi al meu, aş da cu dragă inimă toată această avere pentru a afla dacă eşti în viaţă şi dacă ai scăpat din mîinile nazariteanului !

— Nu cumva fiică-ta are părul negru ? întrebă unul dintre haiduci. Şi nu cumva poartă un văl împletit cusut cu fir de argint ?

— Ba da, ba da ! strigă bătrînul, tremurînd de nerăbdare, tot astfel cum tremurase mai înainte de frică. Dumnezeul lui Iacob să te binecuvînteze ! Ce-i cu ea ? Spune-mi dacă ştii !

— Va să zică ea era fata pe care o ducea cu el trufaşul templier aseară, cînd a trecut prin rîndurile noastre ? făcu yeomanul. Îmi pregătisem arcul ca să-i trimit o săgeată, dar l-am cruţat din pricina fetei ăleia, fiindcă mă temeam să n-o lovesc şi pe ea.

— Vai ! oftă evreul. Mai bine ai fi tras, chiar dacă săgeata i-ar fi străpuns pieptul ! Mai bine mormîntul strămoşilor ei, decît culcuşul ruşinos al desfrînatului şi crudului templier. Ichabod, Ichabod, s-a sfîrşit cu bunul renume al casei mele !

— Prieteni — zise căpetenia, aruncîndu-şi privirile în jur — bătrînul acesta nu e decît un evreu, dar cu toate astea durerea lui mă mişcă. Fii cinstit cu noi, Isaac, şi spune-ne dacă plata acestor o mie de coroane te-ar lăsa cu totul lefter.

Amintindu-i-se deodată de bunurile lui lumeşti, pe care, în virtutea unei deprinderi străvechi, le iubea cu o patimă ce lupta cu însăşi dragostea părintească, Isaac păli şi începu să bîiguie că, de fapt, i-ar mai fi rămas cîte ceva.

— Ei bine, fie, oricît ţi-ar mai rămîne, n-o să ne socotim cu tine pînă-n pînzele albe — spuse căpetenia. Fără bani n-ai putea să-ţi răscumperi fiica din ghearele lui sir Brian de Bois-Guilbert ; ar fi ca şi cum ai nădăjdui să omori un cerb cu o săgeată boantă. O să-ţi cerem aşadar aceeaşi răscumpărare ca şi stareţului Aymer, sau chiar cu o sută de coroane mai puţin.

Şi pentru ca preacinstita obşte să nu sufere din această pricină, voi da din punga mea cele o sută de coroane, preîntîmpinînd astfel păcatul de a lua aceeaşi vamă unui neguţător evreu şi unui preot creştin. Iar ţie, evreule, îţi vor rămîne şase sute de coroane ca să-ţi răscumperi fiica. Pentru templier sclipătul şekelilor de argint e la fel de plăcut ca şi strălucirea ochilor negri. Grăbeşte-te să-ţi zornăi coroanele la urechea lui Bois-Guilbert, înainte să se întîmple vreo nenorocire. Pe cîte mi-au spus iscoadele, îl vei găsi la cea mai apropiată casă a Ordinului Templierilor. Am zis bine, tovarăşi ?

Yeomenii salutară ca de obicei judecata căpeteniei lor, iar Isaac, uşurat în parte de temerile sale la vestea că fiică-sa trăia şi că putea fi răscumpărată, se aruncă la picioarele mărinimosului haiduc şi, frecîndu-şi barba de ciubotele lui, dădu să-i sărute poalele sumanului verde. Căpetenia însă se trase înapoi şi se smulse cu oarecare scîrbă din strînsoarea evreului.

— Hai, la naiba, scoală-te, omule ! Sînt englez şi nu-mi plac ploconelile astea orientale. Îngenunchează în faţa Domnului, nu în faţa unui biet păcătos ca mine !

— Da, evreule — spuse stareţul Aymer — îngenunchează în faţa Domnului, reprezentat aci de către slujitorul altarului său şi, cine ştie, s-ar putea ca printr-o sinceră pocăinţă şi prin darurile cuvenite altarului sfîntului Robert să dobîndeşti iertare pentru tine însuţi şi pentru fiica ta, Rebecca. Îmi pare rău de fata asta, fiindcă e frumoasă şi atrăgătoare la chip. Am văzut-o în arena de la Ashby. Brian de Bois-Guilbert e un om la care cuvîntul meu atîrnă foarte mult, aşa că gîndeşte-te cum să te faci vrednic de un cuvînt bun din parte-mi.

— Vai, vai, jefuitorii se ridică din toate părţile împotriva mea ! exclamă evreul. Am fost dat pe mîna asirienilor şi a tiranului din Eghipet !

— Dar ce altă soartă ai vrea pentru neamul tău blestemat ? îl repezi stareţul. Căci ce zice Sfînta Scriptură ? *Verbum Domini projecerunt et sapientia est nulla in eis :* ei au respins cuvîntul Domnului şi sînt lipsiţi de înţelepciune. *Propterea dabo mulieres eorum exteris :* voi da femeile lor pe mîna străinilor, adică, în cazul de faţă, templierului ; *et thesauros eorum haeredibus alienis :* şi averile lor vor trece în mîinile altora, adică, în cazul de faţă, în mîinile acestor cinstiţi gentilomi.

Isaac suspină adînc şi începu să-şi frîngă mîinile, copleşit din nou de deznădejde. Dar căpetenia yeomenilor îl luă deoparte şi-i spuse :

— Gîndeşte-te bine, Isaac, la ceea ce ai de făcut în cazul de faţă ; sfatul meu este să te pui bine cu prelatul. E un om vanitos şi lacom şi, ca să poată trăi pe picior mare, are nevoie de bani. Poţi să-i potoleşti cu uşurinţă lăcomia, căci să nu-ţi închipui că te cred sărac. Află, Isaac, că ştiu bine unde-ţi ţii sacii cu bani, şi anume într-un sipet de fier. Ba ştiu chiar şi bolovanul de sub mărul care creşte în grădina ta din York, deasupra unei cămări boltite.

Evreul pălise ca un mort.

— ...Dar nu te teme — urmă yeomanul — căci sîntem vechi cunoştinţe. Nu-ţi aminteşti de yeomanul căruia fiică-ta Rebecca i-a răscumpărat libertatea la York şi pe care l-a ţinut ascuns în casa ta pînă ce s-a înzdrăvenit ? Nu ţii minte cum, la plecare, i-ai dat un ban de argint ? oricît ai fi tu de cămătar, niciodată n-ai investit un ban cu dobîndă mai bună decît acea monedă de argint ; ea ţi-a adus astăzi o economie de cinci sute de coroane.

— Va să zică dumneata eşti cel căruia îi spuneam Diccon Arcaşul ? întrebă Isaac. Mi s-a părut mie că-ţi recunosc glasul.

— Da, eu sînt Diccon Arcaşul, şi tot eu sînt Locksley. Şi mai am şi nume bun pe lîngă astea.

— Dar să ştii, bunul meu Diccon Arcaşul, că te înşeli în ce priveşte cămara aceea boltită. Aşa să-mi ajute Dumnezeu că n-am acolo decît nişte marfă, pe care cu dragă inimă aş împărţi-o cu dumneata : o sută de iarzi de postav verde de Lincoln, tocmai bun ca să faci sumane pentru oamenii dumitale, şi o sută de tulpini de tisă spaniolească, bună pentru arcuri, precum şi o sută de corzi de mătase, foarte trainice şi mlădioase. Toate astea am să ţi le trimit pentru bunăvoinţa ce mi-ai arătat-o, cinstitule Diccon, dar te rog să nu mai pomeneşti de cămara boltită.

— Am să tac ca un hîrciog — zise căpetenia — şi te rog să crezi că sînt îngrijorat de fiică-ta. Din păcate, nu pot să-i ajut, căci lăncile templierului sînt prea puternice pentru arcurile noastre în cîmp deschis şi ne-ar face una cu pămîntul. Să fi ştiut că fata răpită de templier era Rebecca, aş fi putut face ceva, dar acum trebuie să încerci s-o salvezi prin dibăcie. Vrei să vorbesc eu cu stareţul pentru tine ?

— Da, pentru numele lui Dumnezeu, dacă poţi, ajută-mă să-mi redobîndesc fiica !

— Numai vezi, nu-mi pune beţe-n roate cu zgîrcenia ta — îl preveni haiducul. Am să tratez cu el în numele tău.

Şi Locksley se îndepărtă de evreu, care-l urmă totuşi ca o umbră.

— Stareţe Aymer — începu căpetenia — fii bun şi vino sub copacul acesta să stăm puţin de vorbă. Se spune că vinul şi surîsul femeilor îţi plac mai mult decît s-ar cuveni unuia din tagma dumitale ; dar toate astea nu mă privesc. Mai aud că-ţi place o pereche de cîini buni şi un cal sprinten, şi s-ar putea ca, plăcîndu-ţi lucruri atît de costisitoare, să nu dispreţuieşti o pungă cu aur. Pe de altă parte însă, n-am auzit niciodată să se spună că ţi-ar plăcea asuprirea sau cruzimea. Iată, aci de faţă se află Isaac, care ar dori să îţi pună la îndemînă mijloacele de a-ţi dobîndi tot felul de plăceri şi petreceri, dîndu-ţi un sac cu o sută de mărci de argint, dacă vei stărui pe lîngă prietenul dumitale, templierul, şi îl vei îndupleca să-i redea fiicei sale libertatea.

— Să mi-o dea înapoi în cinste şi nevătămată, aşa cum mi-a fost luată de lîngă mine. Altminteri nu facem tîrgul — zise evreul.

— Ţine-ţi gura, Isaac — îl repezi haiducul — căci de nu, mă las păgubaş ! Stareţe Aymer, ce părere ai de propunerea mea ?

— Afacerea-i destul de încurcată — răspunse stareţul. Căci, dacă pe de o parte fac o faptă bună, mă gîndesc că, pe de altă parte, fapta este în folosul unui evreu, ceea ce e potrivnic conştiinţei mele. Totuşi, dacă evreul vrea să slujească bisericii dîndu-mi ceva pentru zidirea dormitorului nostru, o să-mi calc pe inimă şi-am să-l ajut să-şi recapete fiica !

— N-o să ne tocmim cu dumneata pentru cîteva zeci de mărci pentru dormitor... ţine-ţi gura, Isaac... sau pentru nişte candelabre de argint hărăzite altarului.

— Nu, nu, bunul meu Diccon Arcaşul — zise Isaac, încercînd să se amestece în vorbă.

— Ascultă, evreule, vierme ce eşti ! se burzului yeomanul pierzîndu-şi răbdarea. Dacă vei continua să pui zgîrcenia ta murdară în cumpăna vieţii şi cinstei fiicei tale, mi-e martor cerul că în trei zile am să te golesc de toţi banii pe care-i ai !

Isaac se ghemui în el şi rămase tăcut.

— Şi ce zălog primesc pentru tot ce-mi făgăduieşti? întrebă stareţul.

— Cînd Isaac va izbîndi prin mijlocirea dumitale — răspunse căpetenia — îţi jur pe sfîntul Hubert că dacă nu-ţi va plăti în bani buni de argint, mă voi socoti cu el în aşa fel, încît o să-i pară rău că nu ţi-a plătit de douăzeci de ori pe atît.

— Bine, fie — zise Aymer. Ascultă, evreule, de vreme ce trebuie să mă amestec în această afacere, împrumută-mi, te rog, tăbliţele de scris. Ba nu, decît să mă folosesc de pana ta, mai degrabă aş ajuna vreme de douăzeci şi patru de ore! Dar unde să găsesc o pană?

— Dacă evlavia ţi-ar îngădui să te foloseşti de tăbliţele acestui jidov, despre pană nu te îngriji — zise yeomanul şi, întinzîndu-şi arcul, ţinti o gîscă sălbatică ce zbura deasupra capetelor lor, în fruntea unui cîrd întreg care se grăbea către depărtatele şi singuraticele mlaştini din Holderness. Pasărea se roti şi căzu la pămînt, străpunsă de săgeată.

— Iată, stareţe — grăi căpetenia — ai aici pene pentru toţi călugării din Jorvaulx; le-ar ajunge vreme de o sută de ani, numai de nu s-ar apuca să izvodească letopiseţe.

Stareţul se aşeză şi întocmi pe îndelete o epistolă către Brian de Bois-Guilbert. După ce pecetlui cu grijă tăbliţele, le înmînă evreului, spunîndu-i:

— Acesta îţi va fi biletul de voie pentru a putea pătrunde în aşezămîntul din Templestowe şi socot că datorită lui îţi vei redobîndi fiica, dacă bineînţeles îl vei întări cum se cuvine cu daruri şi vorbe cuviincioase. Căci, crede-mă, vrednicul cavaler Bois-Guilbert face parte dintr-o tagmă care nu mişcă nici un deget pe degeaba.

— Bine, stareţe — zise haiducul — n-am să te mai opresc aci decît pînă ce vei da evreului un înscris pentru cele şase sute de coroane ale răscumpărării dumitale. Primesc să-mi fie bancher, şi dacă voi afla că-i faci greutăţi şi nu-i dai banii înapoi, jur pe Sfînta Fecioară că voi da foc mănăstirii în care sălăşluieşti, chiar de-ar fi să mor în ştreang cu zece ani mai devreme decît mi-e dat.

Cu mult mai puţină graţie decît atunci cînd scrisese epistola către Bois-Guilbert, stareţul întocmi un înscris, prin care recunoştea că primise de la Isaac din York şase sute de coroane, pentru plata răscumpărării sale, făgăduind totodată să-i înapoieze la timp această sumă.

— Şi acum, după ce mi-am plătit răscumpărarea — spuse stareţul Aymer — am să te rog să-mi dai înapoi catîrii şi armăsarii, precum şi să pui în libertate pe fraţii care mă slujesc; de asemenea, te rog să-mi înapoiezi inelele, bijuteriile şi straiele bogate de care am fost prădat.

— În ce priveşte pe fraţi, stareţe — zise Locksley — vor fi puşi în libertate de îndată, căci ar fi nedrept să-i mai oprim; cît despre cai şi catîri, îi vei primi şi pe ei, laolaltă cu ceva bani de cheltuială, cu care să poţi ajunge la York, căci ar fi o cruzime din parte-ne să te lipsim de mijloace de călătorie. Dar în ce priveşte inelele, bijuteriile, lanţurile şi celelalte, trebuie să înţelegi că sîntem oameni cu suflet şi că nu putem îngădui ca un om atît de cucernic ca dumneata, care e dator să fie nesimţitor la zădărniciile lumeşti, să cadă pradă ispitei de a nesocoti canoanele tagmei sale prin portul inelelor, lanţurilor sau altor podoabe deşarte.

— Gîndiţi-vă bine ce faceţi, domnilor, înainte de a pune mîna pe bunurile bisericii — zise stareţul. Lucrurile acestea sînt *inter res sacres*, şi nu ştiu ce-ar putea să se întîmple dacă ele ar încăpea pe mîna unor profani.

— Am să am eu grijă de asta, fii pe pace, stareţe — zise călugărul din Copmanhurst. Am să le port eu însumi.

— Prietene, sau frate — îi răspunse stareţul, nemulţumit de această dezlegare a problemei — dacă eşti într-adevăr un slujitor al bisericii, te rog să te gîndeşti că vei avea să dai socoteală superiorilor dumitale pentru partea ce ai jucat-o în această fărădelege.

— Prietene stareţ — grăi călugărul — află că fac parte dintr-o mică eparhie, unde sînt eu însumi episcop, şi-mi pasă de episcopul din York la fel de puţin cît îmi pasă de stareţul din Jorvaulx şi de toată mănăstirea lui.

— Dumneata nu respecţi de loc canoanele — spuse stareţul. Eşti unul din acei oameni destrăbălaţi, care, strecurîndu-se în tagma noastră sfîntă, îi pîngăresc riturile sacre şi pun în primejdie sufletele acelora care li se destăinuie, *lapides pro pane condonantes iis* — adică dîndu-le pietre în loc de pîine, după cum zice Vulgata.

— Ia-o mai domol — replică fratele. Dacă mintea mi-ar fi fost îmbîcsită cu lătinie, n-ar fi rămas multă vreme întreagă.

Eu, unul, socot că a uşura nişte popi trufaşi ca tine de giuvaericalele şi marafeturile lor e cît se poate de canonic.

— Eşti un eretic ! zise cu mînie stareţul. *Excomunicabo vos.*

—Eretic eşti tu, ba pe deasupra şi hoţ — îi răspunse călugărul la fel de mînios. Nu îngădui să fiu insultat în faţa enoriaşilor mei, şi mă miră că nu ţi-e ruşine să mă insulţi astfel, cînd s-ar cuveni să vezi în mine un frate. *Ossa ejus perfringam,* am să-ţi rup oasele, după cum zice Vulgata.

— Hei — strigă căpetenia — nişte fraţi preacucernici să ajungă la asemenea vorbe ? Linişteşte-te, frate. Iar dumneata, stareţe, dacă nu eşti pe deplin împăcat cu Domnul, nu-l mai aţîţa pe călugăr. Ascultă, călugăre, lasă-l pe cuviosul părinte să plece, ca un om care şi-a plătit răscumpărarea.

Yeomenii îi despărţiră pe cei doi preoţi mîniaţi, care urmau să zbiere unul la celălalt într-o latinească proastă, deşi trebuie spus că stareţul o vorbea mai curgător, iar călugărul cu mai multă aprindere. În cele din urmă, stareţul îşi veni în fire îndeajuns ca să-şi dea seama că nu era de demnitatea lui să se ia în beţe cu un eretic de teapa capelanului haiducilor ; urmat de slujitorii săi, el porni călare, cu mult mai puţină pompă şi cu o înfăţişare mult mai apostolicească în ceea ce priveşte bunurile lumeşti decît arătase înaintea acestei întîlniri. Rămînea ca evreul să dea un zălog pentru răscumpărarea lui şi a stareţului. El întocmi o poliţă, pecetluită cu sigiliul său, către un coreligionar din York, căruia îi cerea să plătească purtătorului suma de o mie de coroane şi să-i livreze anumite mărfuri, potrivit notei alăturate.

— Fratele meu Şeva — spuse el cu un geamăt adînc — are cheia magaziei mele.

— Şi pe cea a cămării boltite — şopti Locksley.

— Nu, nu, Doamne fereşte ! izbucni Isaac. Blestemat fie ceasul în care un străin a aflat această taină !

— Nu te îndoi că taina asta e în mîini bune, cum nu mă îndoiesc eu că înscrisul tău preţuieşte cît suma trecută în el. Dar ce-i cu tine, Isaac ? Eşti mort ? Eşti zăpăcit ? Pentru o mie de coroane uiţi în ce primejdie se află fiică-ta ?

— Nu, Diccon, nu ! strigă evreul, sărind în picioare. Am să plec numaidecît. Rămîi cu bine, om pe care nu-l pot socoti bun, dar pe care nu îndrăznesc şi nu îl voi numi rău.

Înainte de plecarea evreului, căpetenia haiducilor ţinu să-i mai dea un sfat :

— Fii darnic, Isaac, şi nu-ţi cruţa punga ca să-ţi salvezi fiica. Crede-mă că aurul pe care l-ai economisi pe socoteala ei te-ar face să suferi după aceea mai mult decît dacă ţi-ar fi turnat pe gît.

Isaac încuviinţă cu un geamăt şi porni la drum, însoţit de doi zdrahoni de haiduci, care urmau să-l călăuzească prin pădure şi totodată să-l apere.

Cavalerul Negru, care urmărise cu luare-aminte toate aceste întîmplări, îşi luă şi el la rîndu-i rămas bun de la căpetenia haiducilor ; el nu putu să nu-şi arate mirarea că nişte oameni ca dînşii, aflaţi cu totul în afara legii şi lipsiţi de ocrotirea ei, aveau totuşi atîtea canoane de conduită socială.

— Cavalere — dădu răspuns yeomanul — se întîmplă cîteodată ca un pom rău să dea roade bune, iar vremurile rele îşi au şi ele uneori părţile lor bune. Pentru cei care trăiesc în afara legii se află fără îndoială unii care dau dovadă de cumpătare, iar altora le pare poate rău că sînt nevoiţi să aibă o asemenea meserie.

— Şi dacă nu mă înşel — zise cavalerul — în clipa de faţă stau de vorbă cu unul din aceştia.

— Cavalere — răspunse haiducul — fiecare dintre noi îşi are taina sa. Eşti liber să mă judeci, iar eu pot de asemenea să-mi dau cu presupusul în privinţa dumitale, cu toate că s-ar putea ca şi unul şi altul să nimerim alături. Dar întrucît eu nu caut cu tot dinadinsul să aflu taina dumitale, să nu te superi că mi-o păstrez pe a mea.

— Îţi cer iertare, viteazule haiduc — zise cavalerul. Mustrarea dumitale e îndreptăţită, dar s-ar putea ca mai tîrziu să ne întîlnim din nou, cu mai puţină taină de o parte şi de alta. Pînă atunci, ne despărţim prieteni, nu-i aşa ?

— Îţi întind mîna — rosti Locksley — şi îndrăznesc să spun că e mîna unui englez adevărat, chiar dacă acesta e acum un haiduc.

— Îţi întind la rîndu-mi mîna şi socot că e o cinste pentru mine să ţi-o strîng pe-a dumitale. Căci acela care săvîrşeşte fapte bune, deşi are puterea de a face rău, e vrednic de laudă nu numai pentru binele săvîrşit, ci şi pentru răul pe care se fereşte să-l facă. Rămîi cu bine, viteazule haiduc.

Astfel se despărţiră cei doi prieteni, iar cavalerul cu lacăt pe pavăză încălecă pe armăsarul său puternic şi porni la drum prin pădure.

CAPITOLUL XXXIV

> Regele Ioan: *Prietene, uite ce este:*
> *În drumul meu, el îmi răsare ca un șarpe;*
> *Oriunde pun piciorul, dau de el.*
> *Pricepi ce-ți spun?*
>
> *Din* Regele Ioan

În castelul din York, unde prințul Ioan poftise pe nobilii, prelații și căpeteniile pe ajutorul cărora se bizuia pentru a-și pune în aplicare ambițioasele-i planuri de cucerire a tronului fratelui său, se încinsese un ospăț în toată legea. Waldemar Fitzurse, priceputul și abilul său om de încredere, lucra în taină printre ei, străduindu-se să le ațîțe curajul de care aveau nevoie ca să-și rostească deschis gîndurile. Dar conspirația întîrziase din pricina absenței cîtorva dintre stîlpii ei. Pentru izbînda conspirației erau deosebit de însemnate îndărătnicia și cutezanța brutală a lui Front-de-Boeuf, vioiciunea și semeția lui De Bracy, înțelepciunea, experiența de luptă și faimoasa vitejie a lui Brian de Bois-Guilbert. Dar, deși blestemau în gînd absența lor, pe care nu și-o puteau lămuri, nici Ioan și nici sfetnicul său nu cutezau să treacă la fapte fără ei. Isaac evreul părea să fi dispărut la rîndu-i fără urmă și o dată cu el pierea nădejdea în banii pentru care prințul Ioan ajunsese la o învoială cu jidovul acela și cu coreligionarii săi. Lipsa aceasta de bani era primejdioasă în asemenea grave împrejurări.

A doua zi după căderea castelului din Torquilstone, prin orașul York începu să se răspîndească zvonul că De Bracy și Bois-Guilbert, împreună cu aliatul lor Front-de-Boeuf, fuseseră luați prizonieri sau chiar omorîți. Waldemar împărtăși acest zvon prințului Ioan, spunîndu-i că el, unul, se temea că zvonul e întemeiat, mai ales că cei trei cavaleri porniseră însoțiți de foarte puțini slujitori, cu gîndul de a ataca pe Cedric Saxonul și pe cei din suita lui. În orice altă împrejurare, prințul ar fi luat această samavolnicie drept o glumă bună, dar acum, fiindcă era vorba de un lucru care-i împiedica și primejduia propriile planuri, el se mînie foarte împotriva celor trei cavaleri și începu să vorbească despre încălcarea, despre tulburarea ordinei publice și despre jefuirea proprietății particulare, pe un ton vrednic de însuși regele Alfred.

— Jefuitori samavolnici! strigă el. Dacă am să ajung vreodată rege al Angliei, am să-i spînzur pe acești tîlhari de punțile propriilor lor castele.

— Dar pentru a ajunge rege al Angliei — zise cu răceală sfetnicul lui — e nevoie nu numai ca alteța voastră să îngăduie jafurile acestor tîlhari samavolnici, dar să-i și ocrotească, în ciuda foarte lăudabilului său zel pentru legile pe care tîlharii aceștia au obiceiul să le calce. Ar fi vai de noi dacă mitocanii aceia saxoni ar îndeplini gîndul excelenței voastre de a preface punțile castelelor feudale în spînzurători; iar temerarul Cedric e un om căruia i-ar putea trece prin minte una ca asta. Alteța voastră știe prea bine că ar fi primejdios să facă vreun pas fără Front-de-Boeuf, De Bracy și templier; am mers totuși prea departe pentru a mai putea da înapoi fără primejdie.

Prințul Ioan se plesni peste frunte de nerăbdare și începu să măsoare în lung și-n lat încăperea, cu pași mari.

— Ticăloșii, mișeii, mă părăsesc într-o clipă de cumpănă ca asta! izbucni el.

— Nu-s mișei, ci mai degrabă niște nebuni fără minte, cărora le arde de asemenea năzbîtii, cînd avem de săvîrșit treburi atît de vajnice — spuse Waldemar.

— Ce-i de făcut? întrebă prințul, oprindu-se în fața lui Waldemar.

— Nu cred că putem face altceva decît ceea ce am și dat poruncă să se facă — răspunse sfetnicul său. N-am venit să deplîng această întîmplare nenorocită împreună cu excelența voastră, decît abia după ce m-am străduit din răsputeri să aflu un leac.

— Ești îngerul meu păzitor, ca de obicei, Waldemar — zise prințul. Cu un cancelar ca tine, care să-l sfătuiască, domnia lui Ioan va rămîne vestită în analele țării noastre. Dar spune, ce măsuri ai luat?

— I-am poruncit lui Louis Winkelbrand, locotenentul lui De Bracy, să sune din trîmbiță semnalul de încălecare și, desfășurîndu-și flamura, să pornească de îndată spre castelul lui Front-de-Boeuf, pentru a face tot ce se mai poate face întru ajutorarea prietenilor noștri.

Prințul Ioan roși de mînie, întocmai ca un copil răsfățat cînd se simte jignit.

— Pentru numele lui Dumnezeu, Waldemar Fitzurse — spuse el — prea multe griji ai luat asupră-ţi ! Şi prea ţi-ai luat nasul la purtare, poruncind să se sune din trîmbiţă şi să se desfăşoare flamura într-un oraş unde ne aflăm noi înşine, fără poruncă din partea noastră !

— Cer iertare alteţei voastre — zise Fitzurse, blestemînd în sinea lui prosteasca vanitate a stăpînului — dar întrucît nu era vreme de pierdut şi chiar cîteva minute puteau să fie fatale, am socotit de datoria mea să iau aceste măsuri într-o chestiune atît de importantă pentru interesele alteţei voastre.

— Eşti iertat, Fitzurse — rosti cu gravitate prinţul. Bunele intenţii îţi scuză graba nebunească. Dar pe cine văd venind încoace ? E însuşi De Bracy, pe legea mea ! Şi în ce ciudate veşminte ni se înfăţişează !

Era într-adevăr De Bracy — „cu sîngele-n obraji de atîta fugă". Armura lui vădea toate semnele cumplitei bătălii prin care trecuse : era ruptă, pătată de sînge în numeroase locuri, şi plină de noroi şi de praf. De Bracy îşi scoase coiful, îl aşeză pe masă şi rămase o clipă locului, ca pentru a-şi trage răsufletul înainte de a spune ce avea de spus.

— De Bracy — exclamă prinţul Ioan — ce înseamnă toate astea ? Vorbeşte, îţi ordon ! S-au răsculat cumva saxonii ?

— Vorbeşte, De Bracy — spuse şi Fitzurse, aproape în aceeaşi clipă cu stăpînul său. Doar eşti bărbat, ce Dumnezeu ! Unde-i templierul ? Unde-i Front-de-Boeuf ?

— Templierul a fugit — răspunse De Bracy — iar pe Front-de-Boeuf nu-l veţi mai vedea niciodată. Şi-a găsit mormîntul în flăcările care i-au mistuit castelul, şi numai eu am scăpat, pentru a vă aduce această veste.

— Cumplită veste — grăi Waldemar — ea ne îngheaţă, deşi vorbeşti despre flăcări.

— Stai puţin, căci încă nu v-am spus vestea cea mai cumplită — vorbi din nou De Bracy şi, apropiindu-se de prinţul Ioan, adăugă în şoaptă, cu gravitate : Richard se află în Anglia, l-am văzut şi am stat de vorbă cu el.

Prinţul Ioan păli, se poticni şi apucă spătarul unui jilţ de stejar, ca să nu cadă ; era ca un om cu pieptul străpuns fără veste de o săgeată.

— Aiurezi, De Bracy, e cu neputinţă — spuse Fitzurse.

— Totuşi, e adevărul adevărat — răspunse De Bracy. Am fost prizonierul lui şi am stat de vorbă cu el.

— Ai stat de vorbă cu Richard Plantagenetul ! se minună Fitzurse.

— Cu Richard Plantagenetul — răspunse De Bracy. Cu Richard Inimă de Leu, cu Richard al Angliei.

— Şi ai fost prizonierul lui ? întrebă Waldemar. Asta înseamnă că e în fruntea unei armate.

— Nu, doar în fruntea cîtorva yeomeni în afara legii, care nici măcar nu ştiu cine este. L-am auzit spunînd că va pleca de îndată din mijlocul lor. Li s-a alăturat numai ca să-i ajute să ia cu asalt castelul din Torquilstone.

— Da, da — făcu Fitzurse — în toate astea îl recunosc pe Richard ; e un adevărat cavaler rătăcitor, care nu se bizuie decît pe puterea braţului său, şi porneşte în căutarea aventurii, ca un oarecare sir Guy sau sir Bevis, lăsînd baltă interesele regatului, primejduindu-şi propria-i persoană. Ce propui, De Bracy ?

— Eu ? Eu... i-am oferit lui Richard serviciile lăncierilor mei, dar el le-a refuzat. Am să mă duc la Hull cu lăncierii mei, am să fac rost de o corabie şi am să pornesc spre Flandra. În aceste vremuri tulburi, un om de ispravă îşi poate găsi oricînd o întrebuinţare. Dar tu, Waldemar, nu vrei să te laşi de politică şi, apucînd lancea şi scutul, să vii împreună cu mine, pentru a împărtăşi soarta ce ne-o hărăzeşte Cel de Sus ?

— Sînt prea bătrîn, Maurice, şi apoi am o fiică — răspunse Waldemar.

— Dă-mi-o mie, Fitzurse, şi am s-o ridic la cinstea cuvenită rangului ei, am să i-o apăr cu lancea — îi propuse De Bracy.

— Nu — făcu Fitzurse — am să mă refugiez aici, în biserica sfîntului Petru ; arhiepiscopul mi-a jurat prietenie.

În timpul acestei convorbiri, prinţul Ioan se trezise puţin cîte puţin din uluiala pricinuită de neaşteptata veste şi ascultase cu luare-aminte vorbele celor doi curteni ai săi.

„Se leapădă de mine — îşi spuse el. Nu sînt legaţi de mine mai mult decît e frunza veştedă de creanga bătută de vînt. Drace ! Oare nu pot găsi în mine însumi tărie cînd mişeii ăştia mă părăsesc ?"

Se opri şi le întrerupse în sfîrşit convorbirea, cu un rîs silit, care avea ceva drăcesc :

— Ha-ha-ha, domnii mei! Pe nimbul de pe fruntea Sfintei Fecioare, vă credeam oameni înţelepţi, curajoşi, cu scaun la cap, şi iată că părăsiţi avere, onoare, plăceri, renunţaţi la tot ce vă făgăduia nobila noastră acţiune, în clipa în care aceasta ar fi putut să vi le aducă printr-o singură lovitură îndrăzneaţă!

— Nu vă înţeleg — zise De Bracy. De îndată ce se va afla de reîntoarcerea lui Richard, acesta va fi în fruntea unei armate şi atunci totul se va sfîrşi pentru noi. V-aş sfătui, alteţă, să vă refugiaţi în Franţa, sau să vă puneţi sub ocrotirea reginei-mame.

— Nu pentru mine mă tem — răspunse prinţul Ioan cu trufie. Pentru siguranţa mea personală ar fi de ajuns să spun un cuvînt fratelui meu. Dar deşi voi, De Bracy şi Waldemar Fitzurse, sînteţi atît de grăbiţi să vă lepădaţi de mine, eu n-aş privi cu plăcere capetele voastre spînzurînd pe poarta din Clifford. Îţi închipui oare tu, Waldemar, că vicleanul arhiepiscop n-o să îngăduie să fii ridicat chiar de pe treptele altarului, dacă prin aceasta ar putea să se împace cu regele Richard? Iar tu, De Bracy, uiţi că Robert Estoteville se află cu o armată întreagă între tine şi Hull, şi că la rîndu-i contele de Essex îşi strînge oastea? Dacă avem temeiuri să ne temem de aceste oşti războinice chiar şi înainte de întoarcerea lui Richard, îţi închipui oare că acum mai poate încăpea vreo îndoială de partea cui vor fi căpeteniile acestor oşti? Crede-mă că Estoteville singur are destulă putere ca să-ţi arunce toţi lăncierii în apa rîului Humber.

Waldemar Fitzurse şi De Bracy se uitară unul la celălalt, vădit descumpăniţi.

— Nu-i decît o cale de scăpare — urmă prinţul Ioan, cu fruntea înnegurată ca noaptea. Omul care ne inspiră atîta groază călătoreşte singur. Să-i ieşim în întîmpinare.

— Nu eu voi fi acela — spuse pripit De Bracy. Eu i-am fost prizonier şi a fost îndurător cu mine. N-am să mă ating nici măcar de-o pană din panaşul lui.

— Ţi-a spus cineva să te-atingi de el? zise prinţul, hohotind sinistru. Caraghiosul ăsta o să spună în curînd că i-am poruncit să-l ucidă! Nu, închisoarea i se potriveşte mai bine decît moartea, şi nu are a face unde-i închis, în Anglia sau în Austria. Şi atunci, lucrurile vor fi întocmai ca în clipa cînd am

pornit la treabă. Ceea ce am început se întemeia pe nădejdea noastră că Richard va rămîne prizonier în Germania. Oare unchiul nostru Robert nu a murit închis în castelul din Cardiff?

— E adevărat — zise Waldemar — dar străbunicul dumneavoastră, Henric, era mai bine înfipt în tron decît excelenţa voastră. Eu, unul, socot că cea mai bună închisoare e aceea pe care o face groparul. Nici un donjon nu se poate asemui cu o criptă de biserică. Asta voiam să spun.

— Fie că e vorba de închisoare sau de groapă, eu unul mă spăl pe mîini de toată istoria asta — rosti De Bracy.

— Ticălosule, vrei să ne vinzi? tună prinţul Ioan.

— N-am vîndut niciodată pe nimeni — zise De Bracy cu mîndrie — iar cuvîntul „ticălos“ nu şade bine lîngă numele meu.

— Linişteşte-te, cavalere — îl sfătui Waldemar. Iar dumneavoastră, stăpîne, iertaţi-l pe viteazul De Bracy pentru aceste codeli. Nădăjduiesc că i le voi spulbera curînd.

— Ar fi peste puterile elocinţei tale, Fitzurse — răspunse cavalerul.

— Stai niţel, bunul meu Maurice — spuse şiretul politician — nu te repezi ca un cal speriat, fără să cercetezi măcar pricina spaimei tale. Pe Richard acesta, pînă mai deunăzi, ai fi dorit din suflet să-l întîlneşti într-o bătălie, ca să te măsori cu el. Te-am auzit spunînd asta de o sută de ori.

— Aşa e — recunoscu De Bracy — dar după cum singur zici, doream să-l întîlnesc într-o bătălie, ca să mă măsor cu el. Niciodată nu m-ai auzit spunînd că aş dori să-l atac într-o pădure, cînd va fi singur.

— Nu eşti un bun cavaler, dacă asta e pentru tine o piedică — spuse Waldemar. Oare Lancelot du Lac şi sir Tristram şi-au cucerit faima pe cîmpul de bătaie? Sau în pădurile tainice şi întunecoase, la umbra cărora atacau nişte namile de cavaleri?

— Da, dar fii sigur că nici Tristram, nici Lancelot nu s-ar fi încumetat să se măsoare cu Richard Plantagenetul. Şi apoi, socot că nu aveau cîtuşi de puţin obiceiul să atace un om singur.

— Eşti nebun, De Bracy! zise Waldemar. Ce-ţi propunem noi ţie, căpetenia năimită a unor mercenari, ale căror săbii

sînt puse în slujba prinţului Ioan ? Ţi se arată care e duşmanul nostru, iar tu stai pe gînduri, cu toate că e în joc soarta stăpînului tău, cea a tovarăşilor tăi, soarta ta însăţi, precum şi viaţa şi onoarea fiecăruia dintre noi.

— Îţi repet că el mi-a dăruit viaţa — răspunse De Bracy posomorît. E drept că m-a alungat de lîngă el şi a refuzat să-mi primească omagiul, şi de aceea nu-i datorez nici supunere, nici prietenie, dar n-am să ridic niciodată mîna împotriva lui.

— Nici nu-i nevoie. Trimite-l pe Louis Winkelbrand şi vreo douăzeci din lăncierii tăi.

— Ai destui bătăuşi printre oamenii tăi — spuse De Bracy. Nici un om de-al meu nu va fi părtaş la o asemenea faptă.

— Eşti chiar atît de încăpăţînat, De Bracy ? întrebă prinţul. După atîtea declaraţii de credinţă şi devotament, vrei să mă părăseşti ?

— Nu vreau să vă părăsesc — răspunse De Bracy. Voi fi alături de domnia voastră în orice faptă vrednică de un cavaler, fie în arenă, fie pe cîmpul de bătaie, dar nimeni nu mă poate sili să atac un om la drumul mare.

— Apropie-te, Waldemar — rosti prinţul Ioan. Sînt un prinţ nefericit. Tatăl meu, regele Henric, a avut slujitori credincioşi ; a fost de ajuns să le spună că un preot rebel nu-i dă pace, şi sîngele lui Thomas Becket, oricît de sfînt ar fi fost, a înroşit treptele propriului său altar. Tracy, Morville, Brito [1], slujitori leali şi îndrăzneţi, numele vostru, vitejia voastră au pierit ! Şi deşi Reginald Fitzurse a lăsat un fiu, fiul acesta nu mai are nimic din bărbăţia şi lealitatea părintelui său.

— Ba a moştenit şi una, şi alta — exclamă Waldemar Fitzurse. Şi fiindcă n-avem altceva mai bun de făcut, voi conduce eu însumi această primejdioasă acţiune. Dar să ştii că tatăl meu a plătit scump faima de prieten credincios, iar dovezile de lealitate ce le-a dat lui Henric sînt o nimica toată pe lîngă ceea ce voi săvîrşi eu. Căci de-ar fi să aleg, mai degrabă m-aş bate cu toţi sfinţii din calendar, decît să ridic

[1] Reginald Fitzurse, William de Tracy, Hugh de Morville şi Richard Brito au fost curtenii regelui Henric al II-lea, care, aţîţaţi de cuvintele pline de mînie ale suveranului lor, l-au ucis pe vestitul Thomas Becket. (N.A.)

lancea împotriva lui Inimă de Leu. De Bracy, ţie-ţi încredinţez misiunea de a-i îmbărbăta pe şovăielnici şi de a ocroti persoana prinţului Ioan. Dacă vei primi veşti dintre cele pe care nădăjduiesc să ţi le pot trimite, acţiunea noastră nu va mai fi de loc îndoielnică. Pajule — adause el — du-te repede la mine acasă şi spune-i armurierului meu să-mi pregătească tot ce trebuie. De asemenea, spune-le lui Stephen Wetheral, Broad Thoresby şi celor trei lăncieri din Spylinghow să vină de îndată la mine. Să vină şi Hugh Bardon, căpetenia cercetaşilor. Rămîi cu bine, prinţe, pînă la vremuri mai fericite.

Şi spunînd acestea, părăsi încăperea.

— Se duce să-l prindă pe fratele meu, cu nepăsarea cu care s-ar duce să pună mîna pe un franklin saxon — grăi prinţul Ioan către De Bracy. Nădăjduiesc că va asculta de poruncile noastre şi că-i va arăta dragului meu Richard tot respectul ce i se cuvine.

De Bracy răspunse printr-un zîmbet, iar prinţul Ioan urmă :

— Pe nimbul de pe fruntea Sfintei Fecioare, ordinele noastre în această privinţă au fost cît se poate de lămurite, deşi s-ar putea ca dumneata să nu le fi auzit, fiindcă stăteam cu el lîngă fereastră. I-am pus în vedere cît se poate de limpede să nu se atingă de persoana lui Richard, şi va fi vai de capul lui Waldemar dacă va nesocoti această poruncă.

— Ar fi bine să mă duc la el — spuse De Bracy — şi să-i atrag atenţia asupra dorinţei excelenţei voastre, căci de vreme ce porunca aceasta a scăpat urechii mele, s-ar putea ca ea să nu fi ajuns nici la urechea lui Waldemar.

— Nu, nu ! zise grăbit prinţul Ioan. Te asigur că m-a auzit. Şi apoi, am pentru dumneata o altă misiune. Maurice, vino lîngă mine, dă-mi voie să mă sprijin de umărul dumitale.

În această poză familiară făcură înconjurul încăperii : prinţul Ioan îşi urmă vorba, ca şi cum s-ar fi destăinuit unui prieten apropiat :

— ...Ce crezi dumneata, dragul meu De Bracy, despre acest Waldemar Fitzurse ? Se aşteaptă să-l numim cancelar. Se înţelege că ne vom gîndi bine înainte de a încredinţa o slujbă atît de înaltă unuia care arată pe faţă cît de puţin ne respectă obîrşia, grăbindu-se să ia asupra sa această acţiune îndreptată împotriva lui Richard. Dumneata crezi, sînt sigur

de asta, că ţi-ai pierdut întrucîtva preţuirea noastră prin îndrăzneţul dumitale refuz de a săvîrşi această neplăcută lucrare. Dar te înşeli, Maurice, mai degrabă te stimez pentru acest refuz şi văd în el o virtute. Sînt lucruri care trebuiesc neapărat săvîrşite, dar pe cel ce le săvîrşeşte nu-l putem nici iubi, nici preţui. Şi s-ar putea ca anumite refuzuri de a ne sluji să ridice în stima noastră pe aceia care au curajul să ne refuze. Dacă arestarea nefericitului nostru frate e pentru noi un temei pentru acordarea înaltului titlu de cancelar, curajosul şi cavalerescul dumitale refuz e un şi mai puternic temei pentru a-ţi acorda bastonul de mare mareşal. Gîndeşte-te la asta, De Bracy, şi acum du-te la datorie.

— Tiran schimbăcios — murmură De Bracy, depărtîndu-se de prinţ. Vai de cei care se încred în tine! Cancelarul tău, da! Acela care va primi în pază conştiinţa ta va avea o slujbă uşoară. Dar mare mareşal al Angliei, ăsta e într-adevăr un premiu pentru care face să te baţi — adăugă el, întinzîndu-şi braţul ca pentru a apuca bastonul şi păşi cu semeţie afară din încăpere.

Abia ieşise De Bracy, că prinţul Ioan chemă un slujitor:

— Spune-i lui Hugh Bardon, căpetenia cercetaşilor noştri, să vină încoace de îndată ce va fi vorbit cu Waldemar Fitzurse.

Pînă la sosirea lui Bardon, care nu întîrzie mult, prinţul Ioan străbătu în lung şi-n lat încăperea, cu paşi nervoşi, neegali.

— Bardon — spuse el — ce ţi-a cerut Waldemar?

— Doi oameni hotărîţi, care cunosc bine pustietăţile din miazănoapte şi care se pricep să găsească urma oamenilor şi a cailor.

— Şi i-ai dat?

— Alteţa voastră se poate bizui pe mine — răspunse căpetenia iscoadelor. Unul este din Hexamshire şi-i obişnuit să-i hărţuiască pe hoţii din Tynedale şi Teviotdale cum urmăreşte copoiul un cerb rănit. Celălalt e din Yorkshire şi a avut deseori prilejul să tragă cu arcul prin codrii din Sherwood. Cunoaşte toate poienile şi văioagele, toate tufişurile şi dumbrăvile dintre York şi Richmond.

— Foarte bine — spuse prinţul. Pleacă şi Waldemar cu ei?

— Chiar acum — îl informă Bardon.

— Pe cine ia cu el? mai întrebă Ioan, într-o doară.

— Pe Broad Thoresby, pe Wetheral, poreclit Stephen „inimă de fier" din pricina cruzimii sale, precum şi trei oameni de arme de prin miazănoapte, care au făcut parte din banda lui Ralph Middleton şi cărora li se spune „lăncierii din Spyinghow".

— Foarte bine — rosti prinţul Ioan şi adăugă după o clipă de tăcere: Ascultă, Bardon, trebuie să-l supraveghezi îndeaproape pe Maurice de Bracy, fără însă ca el să bage de seamă. Din cînd în cînd ne vei da de veste despre toate mişcările lui, cu cine vorbeşte şi ce are de gînd. Ai grijă, căci vei da socoteală.

Hugh Bardon făcu o plecăciune şi se retrase.

— Dacă Maurice mă trădează, şi după felul cum se poartă mi-e teamă c-o să mă trădeze, îi voi reteza capul chiar dacă Richard ar lua cu asalt porţile York-ului.

CAPITOLUL XXXV

„Aţîţă tigrul din pustietate
Sau bate-te c-un leu flămînd ca să-i
smulgi prada,
E mai puţin primejdios decît s-aţîţi
Mocnitul foc al crîncenului fanatism."

Dintr-un autor anonim

Povestirea noastră se întoarce acum la Isaac din York. Călare pe catîrul primit în dar de la căpetenia haiducilor şi însoţit de cei doi zdrahoni de yeomeni, care urmau să-i slujească drept călăuze şi totodată drept paznici, evreul porni spre aşezămîntul din Templestowe pentru a negocia răscumpărarea fiicei sale. Aşezămîntul se afla cam la o zi de drum de castelul din Torquilstone, iar evreul nădăjduia să ajungă acolo înainte de căderea nopţii: de aceea, cînd ajunse la marginea pădurii, după ce-şi luă rămas bun de la călăuzele sale omenindu-le cu un ban de argint, el iuţi pasul, atît cît îi îngăduia oboseala drumului străbătut pînă atunci. Din păcate,

la vreo patru mile de aşezămîntul templierilor puterile îl părăsiră cu totul ; simţea o durere cumplită în şale şi în toate mădularele, iar la durerea trupească se adăuga spaima cumplită ce-i tulbura sufletul. Neputînd să-şi urmeze drumul, el se opri într-un tîrguşor unde trăia un învăţat evreu, priceput în ştiinţa medicală, pe care Isaac îl cunoştea foarte bine. Nathan Ben Israel îl primi pe bietul său coreligionar cu bunăvoinţa prescrisă de lege şi pe care evreii o arătau unii altora. El stărui ca Isaac să se odihnească şi folosi cele mai bune leacuri de pe vremea aceea, pentru a stăvili fierbinţeala care-l mistuia pe bietul evreu în urma atîtor spaime, oboseli şi suferinţe.

A doua zi dimineaţă, cînd Isaac vru să se scoale şi să-şi urmeze drumul, Nathan se împotrivi, atît ca gazdă cît şi ca medic, spunîndu-i că această călătorie ar putea să-l coste viaţa. Isaac îi răspunse însă că pentru el era mai important decît însăşi viaţa să purceadă în dimineaţa aceea la Templestowe.

— La Templestowe ?! exclamă gazda uimită, apoi îi luă din nou pulsul şi şopti ca pentru sine : Febra s-a potolit şi totuşi mintea lui pare întrucîtva rătăcită şi tulburată.

— Şi de ce nu la Templestowe ? făcu bolnavul. E adevărat, Nathan, că acolo locuiesc oameni care văd în huliţii fii ai lui Izrael nişte piedici şi nişte fiinţe vrednice de dispreţ, dar cred că ştii că uneori afaceri urgente ne fac să ne amestecăm printre aceşti sîngeroşi soldaţi nazariteni şi că atunci sîntem nevoiţi să vizităm aşezămintele templierilor, ca şi pe cele ale cavalerilor ospitalieri [1].

— O ştiu prea bine — zise Nathan — dar n-ai aflat că Lucas de Beaumanoir, căpetenia ordinului lor, căruia ei îi spun Marele Magistru, se găseşte acum la Templestowe ?

— Nu ştiam — răspunse Isaac. Ultimele scrisori primite de la fraţii noştri din Paris arătau că el se află acolo, unde îi cerşea lui Filip ajutor împotriva sultanului Saladin.

— Între timp a sosit în Anglia — zise Nathan Ben Israel. Fraţii nu se aşteptau la venirea lui, şi află că a venit în mijlocul lor cu braţul ridicat, hotărît să îndrepte lucrurile şi să

[1] Aşezămintele cavalerilor templieri erau numite preceptorii, iar conducătorul ordinului se numea preceptor. Cavalerii de frunte ai Ordinului sfîntului Ioan se numeau comandori, iar casele lor comandorii. (N.A.)

pedepsească. Spumegă de mînie împotriva acelora care şi-au călcat jurămîntul, şi trebuie să ştii că teama acestor fii ai lui Belial e foarte mare. Ai auzit, desigur, vorbindu-se despre el.

— Îl cunosc prea bine — spuse Isaac. Creştinii vorbesc despre acest Lucas de Beaumanoir ca despre un om care ar fi în stare să şi ucidă ca să apere legea nazaritenilor. Ai noştri l-au poreclit „mîncătorul de sarazini“ şi „asupritorul nemilos al copiilor Ţării Făgăduinţei“.

— Bine l-au poreclit — rosti Nathan. Ceilalţi templieri sînt gata să se lepede de credinţa lor, de dragul plăcerilor sau al aurului şi argintului, dar Beaumanoir ăsta e făcut dintr-un alt aluat ; el urăşte plăcerile trupului, dispreţuieşte averea şi arde de dorinţa de a dobîndi ceea ce ei numesc cununa martirajului. Să dea Dumnezeu s-o dobîndească şi el şi toţi ai lui, cît de curînd ! Omul acesta trufaş şi-a ridicat mîna îndeosebi asupra capetelor fiilor lui Iuda, după cum David şi-a întins-o pe a sa asupra Edomului ; după el, uciderea unui evreu ar fi o jertfă la fel de plăcută Celui de Sus ca moartea unui sarazin. Multe minciuni şi blestemăţii a spus el despre virtuţile leacurilor noastre, de parc-ar fi fost vorba de nişte născociri ale satanei. Dumnezeu să-l pedepsească !

— Totuşi — suspină Isaac — sînt nevoit să mă duc la Templestowe, chiar de-ar fi roşu de mînie ca un cuptor de şapte ori încins.

Şi Isaac îi lămuri lui Nathan pricina călătoriei sale. Învăţatul asculta cu luare aminte şi-şi arăta simţămintele după obiceiul poporului său, rupîndu-şi hainele de pe el şi strigînd :

— Ah, biata fată, ah, biata de ea ! Vai de frumuseţea Sionului ! Vai de viaţa noastră !

— Vezi în ce hal am ajuns — încheie Isaac. Îţi dai seama că n-am vreme de pierdut. De altfel prezenţa acestui Lucas de Beaumanoir, căpetenia lor, ar putea să-l abată pe Brian de Bois-Guilbert de la săvîrşirea nelegiuirii pe care-o pune la cale şi să-l facă să-mi dea înapoi pe scumpa mea fiică Rebecca.

— Bine, du-te — încuviinţă Nathan Ben Israel. Dar fii înţelept, căci numai înţelepciunea l-a scăpat pe Daniel din groapa cu lei, unde fusese azvîrlit. Să dea Dumnezeu să izbuteşti, aşa cum îţi doreşte inima. Totuşi, dacă poţi, fereşte-te să dai ochii cu Marele Magistru, căci cea mai mare plăcere

a sa este să-şi bată joc de neamul nostru, din zori pînă în seară. Dacă poţi, caută să stai de vorbă între patru ochi cu Bois-Guilbert, căci aşa vei izbuti mai curînd să-l înduplecі; lumea spune că blestemaţii ăştia de nazariteni din Preceptorie se cam mănîncă între ei. Deie Domnul să li se spulbere planurile şi să se acopere de ruşine! Dar tu, frate drag, întoarce-te la mine cum te-ai întoarce în casa tatălui tău, şi dă-mi de veste cum ţi-a mers. Nădăjduiesc că o vei aduce cu tine pe Rebecca, această vrednică elevă a preaînţeleptei Miriam, despre ale cărei leacuri blestemaţii de creştini ziceau c-ar fi fost roade ale vrăjitoriei.

Isaac îşi luă rămas bun de la prietenul său şi porni la drum; peste un ceas, catîrul lui se oprea în faţa Preceptoriei din Templestowe.

Acest aşezămînt al templierilor se înălţa în mijlocul unor minunate livezi şi păşuni pe care evlavia ultimului preceptor le dăruise ordinului lor. Era o clădire masivă şi bine întărită — măsură de prevedere pe care cavalerii nu uitau să o ia niciodată şi care era cît se poate de necesară, avînd în vedere dezordinea ce domnea pe vremea aceea în Anglia. Doi halebardieri, îmbrăcaţi în negru, păzeau puntea, iar alţii, purtînd aceeaşi îmbrăcăminte mohorîtă, se plimbau pe ziduri, cu un pas lugubru, aducînd mai degrabă a strigoi decît a soldaţi. Slujitorii subalterni ai ordinului erau îmbrăcaţi astfel încă de pe vremea cînd, spre marea lui ruşine, nişte pseudo-călugări ce se ascundeau prin munţii Palestinei şi-şi ziceau templieri întemeiaseră o confrerie, adoptînd îmbrăcămintea albă purtată îndeobşte de cavaleri şi de scutieri. Din cînd în cînd cîte un cavaler străbătea curtea înfăşurat în mantia-i albă, cu capul lăsat pe piept şi cu braţele încrucişate. Cînd se întîmpla să treacă pe lîngă un altul, se salutau solemn, pe muteşte, căci aşa era obiceiul în tagma lor, potrivit învăţăturii Sfintei Scripturi: „Viaţa şi moartea sînt în puterea limbii". Într-un cuvînt, asprimea ascetică a disciplinei templierilor, care de atîta vreme fusese înlocuită prin dezmăţ şi libertinaj, părea să fi reînviat deodată la Templestowe, sub privirea severă a lui Lucas de Beaumanoir.

Isaac se oprise în faţa porţii, chibzuind cum să pătrundă în clădire şi cum să se facă ascultat, căci îşi dădea seama că pentru neamul său nefericit fanatismul cavalerilor ordinului

nu era mai puţin primejdios decît dezmăţul lor neînfrînat, şi că, într-un caz, însăşi credinţa sa putea stîrni ura şi persecuţia templierilor, după cum în celălalt caz averea sa putea trezi poftele lor de jaf.

În clipa aceea, Lucas de Beaumanoir se plimba într-o grădiniţă a Preceptoriei, împrejmuită de zidurile exterioare ale acesteia; el ducea o tainică şi tristă convorbire cu un frate al ordinului, care venise o dată cu el din Palestina.

Marele Magistru era un bărbat în vîrstă, aşa cum îl vădeau barba sa lungă şi sură şi sprîncenele sale încărunţite, cu toate că în ochii străjuiţi de aceste sprîncene ardea o flacără pe care trecerea anilor nu o putuse stinge. Trăsăturile ascuţite şi aspre ale acestui războinic temut păstrau ceva din cruzimea soldatului; pe faţa lui de ascet se vedeau totuşi semnele unei îndelungate şi istovitoare cumpătări, ca şi mîndria spirituală a bigotului mulţumit de sine. Însă în ciuda înfăţişării sale aspre, Lucas de Beaumanoir avea un aer impunător şi nobil, care venea fără îndoială din îndelungatele sale relaţii cu monarhii şi prinţii, relaţii impuse de înalta sa slujbă, precum şi din obişnuinţa de a dicta nestingherit cavalerilor de viţă nobilă, aflaţi în slujba ordinului. Era înalt şi se ţinea drept, cu semeţie, în ciuda vîrstei înaintate şi a oboselii. Mantia lui albă, croită cu austeritatea cerută de canonul statornicit de însuşi sfîntul Bernard, era făcută dintr-un material care se numea pe vremea aceea „postav de Burrel" şi părea turnată pe el. Pe umărul stîng se vedea crucea cu opt braţe a ordinului, croită din postav roşu. Nici o blană, de hermină sau de alt soi, nu-i împodobea îmbrăcămintea, dar, avînd în vedere vîrsta lui înaintată, Marele Magistru purta un pieptar căptuşit cu cea mai moale pielicică de miel, ceea ce era îngăduit de canoanele ordinului, care socoteau blana drept cel mai mare lux. Într-o mînă ţinea acel ciudat „abacus", adică bastonul de comandant, cu care sînt de obicei înfăţişaţi templierii. La capătul de sus al bastonului se afla o placă rotundă, pe care era gravată crucea ordinului, împrejmuită cu un cerc numit în heraldică orle. Însoţitorul acestui înalt demnitar era îmbrăcat aproape la fel, dar respectul neţărmurit ce-l arăta superiorului său dovedea că între ei nu există nici o altă egalitate. Preceptorul, căci acesta era rangul său, nu păşea alături de Marele Magistru, ci înapoia lui, însă nu prea

departe, în aşa fel, încît Beaumanoir să-i poată vorbi fără a-şi întoarce capul.

— Conrad — spunea Marele Magistru — scumpul meu tovarăş de lupte şi de osteneli, numai inimii tale credincioase îi pot împărtăşi amărăciunile mele. Numai ţie îţi pot spune de cîte ori am dorit, din clipa în care am pus piciorul în acest regat, să mor şi să ajung în lumea celor drepţi! În Anglia aceasta, ochii mei nu s-au putut odihni pe nici o privelişte plăcută vederii, afară doar de mormintele fraţilor noştri, aşezate sub bolţile masive ale bisericii Templului, din trufaşa capitală. „Ah, bravule Robert de Ros! exclamam eu în gînd, în timp ce-i priveam pe aceşti viteji soldaţi ai crucii, sculptaţi pe mormintele lor. Ah, vrednice William de Mareschal! Deschideţi-vă criptele de marmură şi lăsaţi-l să se înfrupte din pacea voastră pe un frate ostenit, care ar dori mai degrabă să se lupte cu o sută de mii de păgîni, decît să fie martor la decăderea sfîntului nostru ordin!“

— Adevărat, prea adevărat — încuviinţă Conrad Mont-Fitchet — iar nelegiurile fraţilor noştri din Anglia sînt şi mai grave decît cele ale fraţilor noştri din Franţa.

— Fiindcă sînt mai bogaţi — spuse Marele Magistru. Iartă-mă, frate, că vorbesc despre mine. Nu că mă laud, dar ştii ce viaţă am dus, ştii cum am respectat întocmai canoanele ordinului, cum m-am luptat cu demonii văzuţi şi nevăzuţi, cum am doborît la pămînt leul care răgea căutîndu-şi prada; am făcut-o ca un bun cavaler şi ca un preot cucernic, oriunde mi-a ieşit în cale, după cum ne învaţă preafericitul Bernard în capitolul 45 al canoanelor noastre: *Ut leo semper feriatur*[1]. Dar, pe sfîntul Templu! Pe zelul care mi-a mistuit viaţa şi trupul, măduva oaselor şi nervii! Pe sfîntul Templu, îţi jur că în afară de tine şi de alţi cîţiva care mai păstrează încă austeritatea de altădată a ordinului nostru, nu văd în jurul meu decît oameni nevrednici de numele sfînt. Ce spun canoanele noastre şi cum le aplică fraţii noştri? Ei nu au voie să poarte nici o podoabă lumească, nici un panaş pe cască, nici o fărîmă de aur pe scările şeilor şi pe frîie, şi totuşi cine se împăunează cu mai multă trufie decît aceşti sărmani soldaţi ai Templului? E oprit după canoanele noastre să te foloseşti de o pasăre ca să prinzi o altă pasăre, să ucizi animale cu arcul sau arbaleta, să suni din corn sau să hărţuieşti, călare pe cal, vînatul. Dar cine-i întrece pe templieri la vînătoarea cu şoimi, la pescuit şi la alte petreceri deşarte? Templierii n-au voie să citească alte cărţi decît cele îngăduite de superiorul lor şi nici să asculte alte scripturi decît textele sfinte care pot fi recitate cu glas tare în timpul meselor. Dar, vai, ei îşi pleacă urechea la vorbele tuturor menestrelilor trîndavi şi-şi desfată ochii citind romanţele deşarte ale acestora. În loc să stîrpească magia şi erezia, aşa cum li s-a poruncit, ei cercetează blestematele taine cabalistice ale evreilor şi magia păgînă a sarazinilor! Li se cerea să fie cumpătaţi, să se hrănească cu rădăcini, verdeţuri şi hrişcă, să nu mănînce carne decît de trei ori pe săptămînă, deoarece abuzul de carne pîngăreşte trupul, şi iată, mesele lor gem sub povara unor mîncăruri alese! Singura lor băutură trebuia să fie apa, şi iată, acum, orice chefliu se laudă că „bea ca un templier“. Cît despre această grădină, plină de ierburi şi arbori curioşi aduşi din ţările Orientului, ea seamănă mai degrabă cu haremul unui emir necredincios decît cu un petic de pămînt pe care nişte călugări creştini cresc verdeţuri ca să aibă cu ce se hrăni. Şi, vai, Conrad! Bine ar fi dacă dezmăţul s-ar opri aci! Ştii prea bine că n-avem voie să primim printre noi nici măcar pe acele femei evlavioase care la început erau socotite ca surori ale ordinului nostru, deoarece, precum zice capitolul 46, duşmanul inveterat a izbutit, prin mijlocirea femeii, să abată multe suflete de la calea cea dreaptă care duce spre rai. Mai mult decît atît, ultimul capitol, care este cheia de boltă a curatei şi neprihănitei învăţături a binecuvîntatului nostru întemeietor, ne interzice să sărutăm chiar pe surorile şi mamele noastre, *ut omnium mulierum fugiantur oscula*. Mi-e ruşine să o spun, mi-e ruşine să mă şi gîndesc la desfrîul care s-a abătut asupra noastră ca un potop. Sufletele neprihăniţilor noştri înaintaşi, sufletele lui Hugh de Payen şi Godfrey de Saint-Omer, ca şi cele ale preafericiţilor şapte, care cei dintîi şi-au închinat viaţa slujirii Templului, nu pot avea odihnă nici măcar în rai. I-am văzut, Conrad, în vedeniile

[1] În canoanele cavalerilor Templului, fraza aceasta poate fi găsită sub felurite forme, aproape în fiecare capitol, ca un fel de deviză a lor. Faptul acesta explică întrucîtva de ce ea revine atît de des în gura Marelui Magistru. (N.A.)

mele nocturne; ochii lor sfinţiţi vărsau lacrimi pentru păcatele şi rătăcirile fraţilor lor şi pentru deşănţatul şi ruşinosul dezmăţ în care se bălăcesc. „Beaumanoir, mi-au zis ei, nu mai dormi, trezeşte-te! O pată pîngăreşte sanctuarul Templului, o pată mare şi murdară, ca aceea lăsată de lepră pe zidurile caselor molipsite de altădată [1]. Oştenii crucii, care ar trebui să se ferească de privirea unei femei ca de ochiul unui şarpe, păcătuiesc în văzul tuturor nu numai cu femeile din neamul lor, ci şi cu fiicele păgînilor blestemaţi, chiar cu cele ale şi mai blestemaţilor jidovi. Beaumanoir, nu mai dormi, trezeşte-te şi răzbună-ne! Ucide-i pe păcătoşi, fie ei bărbaţi sau femei! Pune mîna pe fierul roşu al lui Fineas!" Vedenia s-a spulberat, Conrad, dar deşteptîndu-mă am mai putut auzi zăngănitul zalelor lor şi le-am putut vedea mantiile albe fluturînd în vînt. Da, voi face întocmai cum mi-au poruncit, voi curăţa lăcaşul sfînt al Templului, iar lespezile murdare şi pîngărite de lepră le voi smulge şi le voi azvîrli afară din clădire.

— Dar gîndeşte-te bine, cuvioşia ta — spuse Mont-Fitchet — această pată s-a întărit prin trecerea vremii şi prin puterea obişnuinţei. Mai bine ia-o domol, cu băgare de seamă, aşa cum e drept şi cum porunceşte înţelepciunea.

— Nu, Mont-Fitchet — răspunse aprigul bătrîn — e nevoie de o reformă aspră şi radicală, căci e în joc soarta ordinului nostru. Cumpătarea, evlavia şi austeritatea înaintaşilor noştri ne-au adus prieteni puternici, pe cînd trufia, bogăţia şi dezmăţul au stîrnit împotriva noastră duşmani primejdioşi. Trebuie să ne lepădăm de aceste bogăţii, care sînt o ispită pentru prinţi, trebuie să ne lepădăm de trufie, care e o jignire pentru ei, trebuie de asemenea să curmăm destrăbălarea, care e un scandal pentru întreaga creştinătate! Dacă nu, ţine minte ce-ţi spun, Ordinul Templului va pieri de pe faţa pămîntului, iar noroadele îl vor da cu totul uitării.

— Să ne ferească Dumnezeu de o asemenea nenorocire! exclamă preceptorul.

— Amin! rosti solemn Marele Magistru. Dar cată să ne străduim a fi vrednici de ajutorul lui. Îţi spun, Conrad, că nici puterile cereşti, nici cele pămînteşti nu vor mai răbda multă vreme ticăloşia acestei generaţii. Informaţiile mele sînt

[1] Vezi „Leviticul", cartea a 18-a. (N.A.)

sigure: terenul pe care e clădit aşezămîntul nostru e de pe acum şubrezit şi fiece piatră pe care o adăugăm la edificiul măreţiei noastre nu va face decît să-i grăbească prăbuşirea. Trebuie să ne întoarcem la izvoare şi să ne dovedim a fi oşteni credincioşi ai crucii, jertfind chemării noastre nu numai sîngele şi viaţa, nu numai patimile şi viciile noastre fireşti, pentru a ne purta ca nişte oameni pătrunşi de convingerea că multe din plăcerile care la alţii sînt îndreptăţite, îi sînt interzise oşteanului jurat al Templului.

În clipa aceea, un slujitor îmbrăcat într-o mantie jerpelită (căci novicii, dornici să intre în tagmă, purtau în timpul noviciatului straiele vechi ale cavalerilor) intră în grădină şi, făcînd o plecăciune adîncă în faţa Marelui Magistru, rămase locului, aşteptînd în tăcere să i se dea voie a-şi rosti solia.

— Nu e oare mai cuviincios — spuse Marele Magistru — să-l vezi pe acest Damian îmbrăcat în straiele umilinţii creştine şi păstrînd o tăcere smerită în faţa superiorului său, decît să-l vezi în halul în care era cu numai două zile în urmă, cînd smintitul se plimba înfăşurat într-o mantie pestriţă şi pălăvrăgea cu obrăznicia şi trufia unui papagal? Vorbeşte, Damian, ţi-este îngăduit. Ce veste mi-aduci?

— Nobile şi preacuvioase părinte — grăi novicele. La poartă aşteaptă un jidov, care cere să fie lăsat să vorbească cu fratele Brian de Bois-Guilbert.

— Bine-ai făcut că mi-ai dat de veste — zise Marele Magistru. Cînd sîntem şi noi aci, un preceptor nu-i decît un membru de rînd al ordinului nostru, care nu are voie să facă ce vrea, ci trebuie să asculte de voinţa stăpînului său, potrivit Sfintei Scripturi: „Ascultatu-mi-a vorba şi s-a supus". Trebuie neapărat să ştim ce învîrteşte acest Bois-Guilbert — adăugă el, întorcîndu-se spre interlocutorul său.

— Se spune despre el că ar fi viteaz şi curajos — zise Conrad.

— E adevărat ce se spune — grăi Marele Magistru. Numai în vitejie nu am decăzut faţă de înaintaşii noştri, eroii crucii. Dar fratele Brian a intrat în ordinul nostru din capriciu şi desperare, cu gîndul de a fugi de lume, nu dintr-o chemare adevărată, ci mai degrabă ca un om pe care o uşoară nemulţumire îl face să caute căinţa. De atunci încoace, însă, el a devenit un zurbagiu, a început să cîrtească şi să comploteze,

s-a pus în fruntea acelora care ne sapă autoritatea, uitînd că dreptul de a conduce îi este acordat Magistrului prin însuşi simbolul toiagului şi al vergei: toiagul e menit să sprijine pe cei slabi, iar varga să îndrepte greşelile păcătoşilor. Damiane — adăugă el — adu-l aici pe jidov.

Slujitorul se retrase cu o plecăciune adîncă şi se întoarse peste cîteva minute, împreună cu Isaac din York. Niciodată vreun sclav adus în faţa unui principe puternic nu s-a apropiat de acesta cu temeneli mai adînci şi stăpînit de o spaimă mai grozavă, ca aceea care-l cuprinse pe evreu apropiindu-se de Marele Magistru. Cînd evreul ajunse la zece paşi de el, Beaumanoir îi făcu semn cu toiagul să se oprească. Evreul căzu în genunchi şi sărută ţărîna în semn de respect. Apoi se ridică şi rămase în faţa celor doi templieri, cu mîinile împreunate şi cu capul lăsat pe piept, întocmai ca cel mai slugarnic rob oriental.

— Damiane — rosti Marele Magistru — poţi să pleci, dar ai grijă ca un paznic să fie la îndemînă cînd îl voi chema. Nu lăsa pe nimeni să intre în grădină, pînă ce nu vom pleca noi.

Slujitorul se înclină şi se retrase, iar semeţul Beaumanoir urmă:

— Evreule, ascultă ce-ţi spun. Nu se cuvine unor oameni de rangul nostru să aibă prea multă vreme de-a face cu tine, şi de altfel noi nu pierdem cu nimeni vremea pălăvrăgind. De aceea, fii scurt în răspunsurile la întrebările ce ţi le voi pune şi ai grijă să spui numai adevărul, căci dacă limba ta va voi să mă înşele, ţi-o voi smulge din gura-ţi necredincioasă.

Evreul dădu să răspundă, dar Marele Magistru nu-l lăsă:

— Tăcere, păgîne! Nu rosti de faţă cu noi nici un cuvînt în afara răspunsurilor la întrebările noastre. Ce treabă ai cu fratele Brian de Bois-Guilbert?

Isaac suspină, cuprins de spaimă şi nesiguranţă. Dacă-şi spunea păsul, putea ieşi un scandal nemaipomenit, iar dacă nu şi-l spunea, ce nădejde i-ar mai fi rămas să-şi recapete fiica? Beaumanoir, căruia nu-i scăpase spaima cumplită a evreului, catadicsi să-l linişte ască întrucîtva:

— Dacă te porţi cinstit cu noi, n-ai a te teme de nimic în ceea ce priveşte făptura ta nenorocită. Îţi poruncesc încă o dată să-mi spui ce treabă ai cu Brian de Bois-Guilbert?

— I-am adus o scrisoare vrednicului cavaler — bîigui evreul. Nu vă fie cu supărare, luminăţie, e de la stareţul Aymer de la mănăstirea din Jorvaulx.

— Nu-ţi spuneam eu, Conrad, că trăim nişte vremuri îngrozitoare? grăi Magistrul. Poftim, un stareţ cistercian trimite o scrisoare unui soldat al Templului şi nu poate găsi un sol mai nimerit decît un jidov necredincios! Dă scrisoarea încoace!

Evreul, cu mîinile tremurînde, desfăcu căptuşeala tichiei sale armeneşti, unde vîrîse tăbliţele stareţului, ca să fie mai sigur. Apoi dădu să se apropie cu mîna întinsă şi cu trupul încovoiat, pentru a le înmîna cruntului său inchizitor.

— Înapoi, cîine! răcni Marele Magistru. Nu ating păgînii decît cu sabia. Conrad, ia tu scrisoarea din mîinile evreului şi dă-mi-o.

Beaumanoir apucă tăbliţele, le cercetă cu luare-aminte şi apoi începu să desfacă legăturile.

— Cuvioşia ta — se împotrivi Conrad, de altfel cu mult respect — ce faci, rupi pecetea?

— Şi de ce nu? se burzului Beaumanoir, încruntîndu-se. Nu scrie oare la capitolul 42, *De lectione literarum*, că un templier nu va primi scrisoare, fie chiar de la tatăl său, fără a-i împărtăşi cuprinsul Marelui său Magistru şi fără a o citi de faţă cu el?

Spunînd acestea, parcurse în grabă scrisoarea, cu o mutră uimită şi scîrbită, apoi o citi din nou, dar ceva mai încet şi exclamă, întinzînd spre Conrad mîna în care ţinea scrisoarea şi lovind-o uşor cu cealaltă:

— Poftim, frumoase lucruri scrie un creştin unui alt creştin, amîndoi membri de frunte ai unor confrerii religioase! Cînd vei veni, Cristoase, cu vînturătoarea ta, să desparţi grîul de neghină? adăugă el solemn, ridicînd privirile spre cer.

Mont-Fitchet luă scrisoarea din mîna superiorului său şi dădu să o citească, dar Marele Magistru îi spuse:

— Citeşte-o cu glas tare, Conrad. Iar tu, evreule, ia aminte, căci te vom întreba despre această scrisoare.

Conrad citi scrisoarea, care avea următorul conţinut:

— „Aymer, prin graţia divină stareţ al lăcaşului cistercian al sfintei Marii din Jorvaulx, urează domnului Brian de Bois-Guilbert, cavaler al sfîntului Ordin al Templului, sănătate în-

soţită de toate harurile craiului Bahus şi ale sfintei Venere. În ce ne priveşte, dragă frate, află că sînt prizonierul unor oameni fără lege şi fără Dumnezeu, care nu s-au temut să mă înhaţe şi m-au silit să plătesc o răscumpărare. Tot de la dînşii aflat-am despre nenorocirea lui Front-de-Boeuf, precum şi că domnia ta ai scăpat împreună cu acea frumoasă vrăjitoare evreică, ai cărei ochi negri te-au fermecat. Mă bucur foarte de a te şti în siguranţă, cu toate acestea te rog să fii cu ochii în patru în ce priveşte această nouă vrăjitoare din Endor; căci am aflat în taină că Marele vostru Magistru, care nu dă doi bani pe toate feţele frumoase şi pe toţi ochii negri din lume, va sosi din Normandia pentru a curma petrecerea voastră şi a pune capăt rătăcirilor voastre. Drept care te rog din inimă să iei aminte şi să veghezi precum spune Sfînta Scriptură: *Invenientur vigilantes*. Cît despre bogatul ei tată, pre nume Isaac din York, acesta cerîndu-ne o scrisoare de recomandaţie, i-am dat rîndurile de faţă, şi te sfătuiesc din suflet, ba chiar te rog mult să primeşti răscumpărarea fetei, deoarece jidovul îţi va plăti din punga lui atît bănet, încît vei putea cumpăra cincizeci de fete în condiţii mai sigure. Drept care nădăjduiesc să am şi eu partea mea, cînd vom petrece împreună ca nişte adevăraţi fraţi, fără a uita carafa de vin. Căci zice Scriptura: *Vinum laetificat cor hominis;* şi mai zice: *Rex delectabitur pulchritudine tua.*

Pînă la acea fericită întîlnire, îţi urez toate cele bune.

Întocmită în bîrlogul hoţilor, pe la ceasul utreniei.

Aymer, Pr. S. M. Jorvolciencis.

Post-scriptum. Lănţişorul tău de aur n-a rămas multă vreme în stăpînirea mea şi atîrnă acum la gîtul unui haiduc, vînător de cerbi, legat de fluierul cu care-şi cheamă cîinii".

— Ce părere ai despre asta, Conrad? întrebă Marele Magistru. Un bîrlog de hoţi, da, un bîrlog de hoţi e un adăpost foarte potrivit pentru un asemenea stareţ. Nu-i de mirare că mîna Domnului e asupra noastră şi că în Ţara Sfîntă pierdem loc după loc, palmă după palmă, în faţa păgînilor, cînd avem nişte preoţi de teapa acestui Aymer. Ce-o fi vrînd să spună pomenind de această nouă vrăjitoare din Endor? adăugă el în şoapă, adresîndu-se confidentului său.

Conrad, care cunoştea mai bine decît superiorul său jargonul galanteriei (poate din proprie experienţă), îl lămuri pe

Marele Magistru că aceste cuvinte ciudate făceau parte din limbajul folosit de mireni faţă de femeile pe care le iubeau *par amours*. Dar explicaţia nu avu darul de a-l mulţumi pe bigotul Beaumanoir.

— E mai mult decît îţi închipui tu, Conrad. Mintea-ţi naivă nu poate pătrunde acest abis de ticăloşie. Rebecca asta din York a fost eleva acelei Miriam, despre care ai auzit desigur. Vei vedea că evreul recunoaşte aceasta. Şi întorcîndu-se spre Isaac, rosti cu glas tare: Va să zică fiica ta e prizoniera lui Brian de Bois-Guilbert?

— Da, preacuvioase — bîigui bietul Isaac. Şi vă asigur că orice răscumpărare pe care-ar putea-o plăti un om sărman...

— Ţine-ţi gura! îi tăie vorba Marele Magistru. Fiica ta se pricepe să tămăduiască, nu-i aşa?

— Da, luminăţie — răspunse evreul cu ceva mai multă încredere. Mulţi cavaleri şi yeomeni, nobili şi vasali, au de ce să binecuvînteze darul acesta dumnezeiesc, pe care cerul i l-a hărăzit. Mulţi ar putea să arate că ea i-a tămăduit cu meşteşugul ei, cînd orice alt leac omenesc se dovedise zadarnic. Fata mea a fost binecuvîntată de Dumnezeul lui Iacob.

Beaumanoir se întoarse rînjind spre Mont-Fitchet.

— Iată, frate, înşelăciunile duşmanului care ne devorează! Cu asemenea momeli ne pescuieşte sufletele, dînd un mic răgaz de viaţă pămîntească în schimbul fericirii veşnice. Bine spun sfintele noastre canoane: *Semper percutiatur leo vorans*. Să răpunem leul! La pămînt cu cel ce ne distruge! adăugă el, ridicînd în aer toiagul mistic, ca pentru a sfida puterea întunericului.

— Fiica ta — urmă el, adresîndu-se evreului — tămăduieşte desigur prin cuvinte magice, prin amulete vrăjite şi prin alte asemenea taine cabalistice.

— Nu, viteze şi cucernice cavaler — răspunse evreul — ea vindecă mai ales cu ajutorul unui balsam miraculos.

— De unde-i cunoaşte taina? întrebă Beaumanoir.

— I-a fost împărtăşită de către Miriam, o femeie înţeleaptă din neamul nostru — răspunse Isaac în silă.

— Aha, păgîne! E vorba de vrăjitoarea Miriam, ale cărei farmece blestemate sînt vestite în întreaga creştinătate? întrebă Marele Magistru, făcîndu-şi cruce. A fost arsă pe rug,

iar cenuşa i-a fost împrăştiată în cele patru vînturi. Acelaşi blestem să cadă asupra mea şi asupra ordinului meu, dacă n-o voi pedepsi la fel pe eleva ei, ba chiar şi mai crunt. Am s-o învăţ eu să mai umble cu farmece asupra oştenilor binecuvîntatului Templu! Hei, Damiane, dă-l afară pe jidovul acesta! Dacă se va împotrivi, sau dacă se va întoarce, ucide-l! Cît despre fiică-sa, ne vom purta cu ea aşa cum ne dă dreptul legea noastră creştinească şi înaltul nostru rang.

Bietul Isaac fu alungat aşadar din Preceptorie; toate rugămințile şi chiar ofertele sale fură de prisos. Neavînd altceva mai bun de făcut, el se întoarse la casa învăţatului pentru a se sfătui cu acesta ce putea face ca să-şi salveze fiica. Dacă pînă atunci se temuse pentru onoarea ei, acum tremura pentru viaţa ei. Între timp, Marele Magistru îl chemase la el pe preceptorul din Templestowe.

CAPITOLUL XXXVI

„Nu spune că înşel. Toţi se prefac:
Milogul cînd cerşeşte, şi curteanul
Cînd vrea mărire, ranguri şi avere.
E prefăcut şi popa, şi oşteanul.
Toţi ţin în cinste prefăcătoria,
Iar care se arată — aşa cum este,
E rău văzut de oamenii de stat,
De popi şi comandanţi. Aşa e lumea."
Dintr-o piesă veche.

Gilbert Malvoisin, preşedintele, sau, în graiul ordinului preceptorul aşezămîntului din Templestowe, era fratele acelui Filip Malvoisin, despre care am pomenit de cîteva ori de-a lungul acestei istorii şi, ca şi el, era prieten la toartă cu Brian de Bois-Guilbert.

Printre oamenii destrăbălaţi şi imorali, care erau destul de numeroşi în Ordinul Templului, Albert din Templestowe ocupa un loc de frunte, însă spre deosebire de îndrăzneţul Bois-Guilbert, el ştia să-şi acopere viciile şi ambiţiile cu vălul făţărniciei, arborînd masca unui fanatism pe care în sinea

lui îl dispreţuia. Dacă Marele Magistru n-ar fi sosit pe neaşteptate la Templestowe, el, unul, n-ar fi văzut în acest lăcaş nici o abatere de la disciplina Ordinului. Şi deşi luat prin surprindere şi întrucîtva dat pe faţă, Albert Malvoisin ascultă cu atîta respect şi prefăcută căinţă mustrările superiorului său, şi se arătă atît de zelos în îndreptarea relelor ce-l nemulţumiseră pe acesta, încît izbuti în cele din urmă să dea un aer de smerenie ascetică lăcaşului, care în ultima vreme fusese un templu al dezmăţului şi al plăcerilor lumeşti. Din această pricină, Lucas de Beaumanoir îşi schimbase întrucîtva părerea despre preceptor, socotindu-l un om mai moral decît îi păruse la început, judecînd după înfăţişarea lăcaşului.

Dar părerea bună a Marelui Magistru fu simţitor zdruncinată cînd află că Albert primise în acest aşezămînt al bisericii o prizonieră evreică, pe cît se părea, ibovnica unui frate al Ordinului. De aceea, cînd Albert se înfăţişă înaintea lui, Beaumanoir îl privi cu o neobişnuită asprime şi-i spuse, fără ocolişuri:

— Aflu că în acest lăcaş, închinat Domnului şi slujirii ţelurilor sfîntului Ordin al Templului, o evreică a fost adusă de către un frate, cu voia dumitale, domnule preceptor.

Albert Malvoisin rămase mut de uimire, căci o închisese pe nefericita Rebeccă într-o tainiţă depărtată a clădirii şi luase toate măsurile ca nimeni să nu afle de ea. Privirile Marelui Magistru îi arătau însă limpede că, dacă nu va preîntîmpina furtuna pe care o vesteau, totul se va sfîrşi pentru Bois-Guilbert şi pentru el însuşi.

— De ce taci? îl întrebă Marele Magistru.

— Mi se îngăduie să răspund? rosti preceptorul cu cea mai mare umilinţă, deşi punînd această întrebare nu urmărise decît să cîştige un răgaz cît mai mic pentru a-şi putea limpezi gîndurile.

— Vorbeşte, îţi îngădui — zise Marele Magistru. Spune-mi dacă îţi este cunoscut acest capitol al sfintelor noastre canoane, care glăsuieşte: *De commilitonibus Templi in sancta civitate, qui cum miserrimis mulieribus versantur, propter oblectationem carnis?* [1]

---

[1] E vorba de un edict care condamnă relaţiile cu femeile uşoare. (N.A.)

— Desigur, cuvioșia ta — răspunse preceptorul. Doar nu am fost numit în această înaltă slujbă fără să cunosc una din cele mai însemnate reguli ale Ordinului.

— Atunci cum se face, te întreb încă o dată, cum se face că ai îngăduit ca unul din frați să-și aducă aci ibovnica și ceea ce e și mai grav, o vrăjitoare evreică, pîngărind astfel acest sfînt lăcaș ?

— O vrăjitoare evreică ? îngînă Albert Malvoisin. Îngerii să ne aibă în pază !

— Da, frate, o vrăjitoare evreică ! rosti Marele Magistru cu asprime. Am spus-o. Îndrăznești a tăgădui că Rebecca, fiica ticălosului cămătar Isaac din York, și eleva nemernicei vrăjitoare Miriam, se află în clipa de față, ce rușine ! în acest așezămînt pe care-l ai în grijă ?!

— Preacuvioase, înțelepciunea ta a spulberat bezna ce-mi învăluia mintea — răspunse preceptorul. Mă miram eu că un cavaler atît de vrednic ca Brian de Bois-Guilbert e robit de farmecele acestei femei, pe care n-am primit-o în lăcașul nostru decît pentru a ridica o stavilă în calea intimității lor crescînde, care altminteri ar fi putut merge pînă la capăt, ceea ce ar fi însemnat căderea viteazului și cuviosului nostru frate.

— Va să zică între ei nu s-a petrecut încă nimic potrivnic jurămîntului nostru ? întrebă Marele Magistru.

— Cum ? Sub acest acoperămînt ? rosti preceptorul, făcîndu-și cruce. Sfînta Magdalena și cele zece mii de fecioare să ne ferească de una ca asta ! Nu ! Dacă am păcătuit primind-o aici, am făcut închipuindu-mi că în felul acesta aș putea stăvili nesocotita aplecare a fratelui nostru către evreică, aplecare ce mi s-a părut atît de nefirească și nebunească, încît am pus-o, firește, pe seama unei tulburări a minții, mai vrednică de milă decît de mustrare. Dar de vreme ce cuvioșia ta, care ești atît de înțelept, ai descoperit că ticăloasa evreică e o vrăjitoare, faptul acesta explică, pare-mi-se, pe deplin rătăcirea fratelui nostru.

— Da, o explică, firește ! încuviință Beaumanoir. Vezi, frate Conrad, ce primejdie este să te lași amăgit de primele momeli și vicleșuguri ale Satanei ? Ne oprim privirile asupra unei femei numai pentru a astîmpăra pofta ochiului și pentru a ne bucura de ceea ce bărbații numesc frumusețe,

iar străvechiul dușman, leul care devorează, dobîndește prin asta putere asupră-ne, pentru a întregi prin farmece și talismane ceea ce a început prin delăsare și sminteală. S-ar putea ca fratele nostru Bois-Guilbert să fie în cazul de față mai degrabă vrednic de milă decît de pedeapsă, de sprijinul toiagului decît de loviturile vergilor, și s-ar mai putea ca mustrările și rugăciunile noastre să-l vindece de nebunie și să-l readucă în rîndurile fraților săi.

— Ar fi păcat ca ordinul nostru să piardă una din cele mai bune lăncii ale sale, tocmai acum cînd sfînta noastră frăție are cel mai mult nevoie de sprijinul fiilor săi — spuse Conrad Mont-Fichet. Acest Brian de Bois-Guilbert a omorît cu mîna lui trei sute de sarazini.

— Sîngele acestor cîini afurisiți — grăi Marele Magistru — este o ofrandă plăcută adusă sfinților și îngerilor pe care ei i-au disprețuit și i-au blestemat ; cu ajutorul sfinților și îngerilor nădăjduiesc să rupem vrăjile și farmecele în care fratele nostru a fost prins ca într-o mreajă. El va sfîșia legăturile în care l-a prins această Dalilă, așa cum Samson a rupt cele două frînghii cu care îl legaseră filistinii, și-i va tăia în bucăți pe păgîni, făcînd grămezi-grămezi din trupurile lor. Iar în ce o privește pe ticăloasa vrăjitoare care a cutezat să prindă în farmecele ei pe un frate al sfîntului Templu, va trebui să moară.

— Dar legile Angliei... — rosti preceptorul, care deși încîntat că mînia Marelui Magistru apucase din fericire pe un alt făgaș, îndepărtîndu-se de Bois-Guilbert și de el însuși, începuse să se teamă că înaltul prelat sărea peste cal.

— Legile Angliei — îi tăie vorba Beaumanoir — îngăduie și chiar obligă pe fiece judecător să împartă dreptate în cuprinsul propriei sale jurisdicții. Cel mai neînsemnat baron are dreptul de a aresta, judeca și condamna o vrăjitoare descoperită pe moșia lui. Oare acest drept va fi tăgăduit Marelui Magistru al Templului, în cuprinsul unei preceptorii a ordinului său ? Nu. Vom judeca și vom osîndi ! Vrăjitoarea nu va mai face umbră pămîntului, iar o dată cu ea va fi curmată și ticăloșia ei. Pregătește de îndată marea sală a castelului, pentru judecata vrăjitoarei.

Albert Malvoisin se retrase cu o plecăciune, însă nu pentru a face pregătirile cerute, ci pentru a-l căuta pe Brian de Bois-Guilbert şi a-l pune în cunoştinţă de întorsătura pe care păreau s-o ia lucrurile. Nu-i trebui multă vreme să-l găsească; cavalerul spumega de mînie, în urma unui nou afront primit din partea frumoasei evreice.

— Nesăbuita! răcni el. Ingrata, auzi, să dispreţuiască pe cel care i-a salvat viaţa, primejduindu-şi-o pe a sa în acel castel cuprins de flăcări şi potopit de sînge! Îţi jur pe lumina cerului, Malvoisin! Am rămas acolo pînă ce acoperişul şi bîrnele au început să trosnească, năruindu-se în jurul meu. Am fost ţinta a sute de săgeţi; băteau în armura mea ca grindina în zăbrelele ferestrelor, şi nu m-am folosit de pavăză decît ca s-o apăr pe ea. Da, iată cît am pătimit pentru dînsa! Şi acum, fata asta îndărătnică mă învinuieşte că n-am lăsat-o să piară, şi nu numai că nu îmi arată nici cel mai mic semn de recunoştinţă, dar nu vrea să-mi lase nici cea mai slabă nădejde că mi-o va arăta vreodată! Diavolul, care i-a făcut atît de îndărătnic neamul, şi-a strîns toată puterea în făptura ei!

— Eu, unul, cred că diavolul a pus stăpînire şi pe ea, şi pe tine — zise preceptorul. De cîte ori nu te-am sfătuit să fii cu băgare de seamă, dacă nu eşti în stare să fii cumpătat! Nu ţi-am spus că sînt destule fete creştine care ar fi dornice de aşa ceva şi ar socoti un păcat să refuze unui cavaler atît de brav, *le don d'amoureux merci*, şi că n-are nici un rost să te agăţi de o jidoavcă încăpăţînată? Ah, pe sfînta liturghie, cred că bătrînul Beaumanoir a ghicit adevărul cînd a spus că fata asta te-a prins în farmecele ei!

— Lucas de Beaumanoir? făcu Bois-Guilbert, cu glas mustrător. Astea sînt măsurile tale de prevedere, Malvoisin? L-ai lăsat pe şontorog să prindă de veste că Rebecca se află în Preceptorie?

— Ce era să fac? se dezvinovăţi preceptorul. Am făcut tot ce-am putut ca să-ţi păstrez taina, dar ea a fost dată în vileag, numai diavolul poate şti de către cine anume. Află însă că m-am străduit să aranjez lucrurile; dacă renunţi la Rebecca, eşti salvat. Bătrînul te plînge ca pe o victimă a farmecelor ei. Evreica e o vrăjitoare şi trebuie să fie pedepsită.

— Pe lumina cerului, nu va fi pedepsită! exclamă Bois-Guilbert.

— Ba pe lumina cerului, va trebui să fie pedepsită şi va fi! spuse Malvoisin. N-o poţi salva nici tu, nici altcineva! Lucas Beaumanoir a hotărît că moartea evreicei va fi o ofrandă menită să răscumpere toate păcatele amoroase ale cavalerilor templieri. Şi ştii prea bine că are şi puterea, şi voinţa de a pune în aplicare un plan atît de înţelept şi cucernic.

— Ah, oare veacurile viitoare vor crede că un asemenea fanatism prostesc a existat vreodată? rosti Bois-Guilbert, măsurînd cu paşi mari încăperea.

— Nu ştiu ce-au să creadă ele — răspunse Malvoisin, liniştit — dar ştiu prea bine că nouăzeci şi nouă la sută din popii şi mirenii zilelor noastre vor rosti „amin" auzind de hotărîrea Marelui Magistru.

— Am găsit o cale! strigă Bois-Guilbert. Albert, tu eşti prietenul meu, nu-i aşa? Îi vei înlesni fuga, Malvoisin, iar eu o voi duce într-un loc mai sigur şi mai ferit.

— Chiar dacă aş vrea, n-aş putea s-o fac — răspunse preceptorul. Lăcaşul e înţesat de slujitorii Marelui Magistru şi de alţi oameni care-i sînt credincioşi. Şi ca să fiu sincer, frate, nu prea am poftă să te urmez în această escapadă chiar dacă aş trage nădejde să ajung la liman. Destul mi-am pus pielea în joc pentru tine. N-am de gînd să mă expun primejdiei de a fi degradat sau chiar de a-mi pierde Preceptoria, de dragul unei păpuşi evreice. Iar tu, dacă vrei să-mi asculţi povaţa, ai face bine să renunţi la această vînătoare de năluci şi să-ţi slobozi şoimii asupra altui vînat. Gîndeşte-te, Bois-Guilbert, rangul tău, viitoarea ta mărire, totul atîrnă de locul pe care-l ocupi în rîndurile ordinului. Dacă vei stărui nebuneşte în patima pentru această Rebecă, îi vei da lui Beaumanoir putinţa de a te alunga, şi poţi fi sigur că n-o să scape prilejul. Ţine ca la ochii din cap la toiagul pe care-l strînge în mîna-i tremurătoare şi ştie că îţi îndrepţi spre el pumnul puternic. Fii sigur că te va zdrobi dacă-i vei oferi un pretext atît de nimerit, cum e ocrotirea ce o dai unei vrăjitoare evreice. Lasă-l să facă ce vrea în treaba asta, căci n-ai încotro. Cînd toiagul va fi în mîna ta, vei putea dezmierda

pe fiicele Iudeei, sau le vei arde pe rug, după cum îţi va fi voia.

— Malvoisin — spuse Bois-Guilbert — mă miră cît sînge rece ai, eşti un...

— Prieten — se grăbi preceptorul să umple un gol pe care Bois-Guilbert l-ar fi umplut cu un cuvînt mult mai aspru. Da, sînt un prieten cu sînge rece şi de aceea sînt mai în măsură să-ţi dau poveţe. Îţi spun încă o dată că nu ai cum s-o salvezi pe Rebecca. Îţi repet că nu poţi decît să pieri împreună cu ea. Du-te de-l caută pe Marele Magistru, aruncă-te la picioarele lui şi spune-i...

— Nu, pentru numele lui Dumnezeu, nu la picioarele boşorogului, ci în barbă am să-i spun...

— Bine, fie şi în barbă — zise Malvoisin cu răceală. Dar atunci spune-i că eşti nebun după această prizonieră evreică, şi cu cît îi vei vorbi mai aprins despre patima ta, cu atît mai mare îi va fi graba de a-i pune capăt prin moartea frumoase-i vrăjitoare ; iar tu, prins cu ocaua mică prin mărturisirea unui păcat potrivnic jurămîntului făcut, nu vei mai putea nădăjdui în sprijinul fraţilor tăi şi vei fi silit, poate, să renunţi la toate visele strălucite de mărire şi putere, pentru a ridica lancea de mercenar în vreuna din măruntele dispute dintre Flandra şi Burgundia.

— Ai dreptate, Malvoisin — spuse Brian de Bois-Guilbert, după o clipă de gîndire. Nu vreau ca boşorogul habotnic să mă aibă la mînă cu ceva. Cît despre Rebecca, nu-e vrednică să-mi primejduiesc de dragul ei rangul şi onoarea. Am să o părăsesc, da, am să o las în voia soartei, dacă...

— Nu-ţi schimba această hotărîre înţeleaptă şi trebuincioasă — îl sfătui Malvoisin. Femeile sînt doar nişte jucării menite să ne desfete în ceasurile noastre de răgaz, dar ambiţia e îndeletnicirea de căpetenie a vieţii. Să piară o mie de păpuşi prăpădite de felul acestei evreice, înainte ca pasul tău bărbătesc să se oprească din strălucita carieră ce-ţi stă în faţă ! Acum, să ne despărţim, căci nu se cuvine să fim văzuţi sfătuindu-ne. Mă duc să dau porunci ca sala să fie pregătită pentru scaunul de judecată.

— Cum ? Aşa repede ? se miră Bois-Guilbert.

— Da — răspunse preceptorul — judecata nu ţine mult cînd judecătorul a hotărît dinainte osînda.

„Rebecca — îşi spuse în gînd Bois-Guilbert — cînd rămase singur. Dragostea ce ţi-o port o să mă coste scump. De ce nu pot oare să te las în voia soartei, aşa cum mă sfătuieşte acest făţarnic cu inima rece ? Am să fac o încercare să te salvez, dar bagă de seamă, dacă vei stărui să nu-mi fi recunoscătoare şi mă vei respinge din nou, răzbunarea mea va fi la fel de aprigă ca şi dragostea-mi. Viaţa şi onoarea lui Bois-Guilbert nu se cuvin primejduite, dacă dispreţul şi mustrările sînt singura lui răsplată."

Preceptorul abia apucase să împartă poruncile cuvenite, cînd se pomeni cu Conrad Mont-Fitchet, care îl înştiinţă despre hotărîrea Marelui Magistru de a purcede numaidecît la judecarea evreicei, pentru vrăjitorie.

— Sînt sigur că nu-i decît un vis, o amăgire — spuse preceptorul. Avem destui medici evrei, pe care nu-i numim vrăjitori, deşi vindecă în chip miraculos pe bolnavi.

— Marele Magistru este de altă părere — răspunse Mont-Fitchet. Dar, Albert, am să fiu sincer cu tine şi-am să-ţi spun că, vrăjitoare sau ba, e mai bine ca ticăloasa asta să moară, decît ca ordinul să-l piardă pe Brian de Bois-Guilbert, sau să fie măcinat de certuri lăuntrice. Tu ştii ce rang înalt are, ce faimă şi-a dobîndit ca oştean, şi ştii cît de mult îl preţuiesc mai toţi fraţii, dar nimic din toate acestea nu l-ar putea îndupleca pe Marele Magistru, dacă l-ar socoti pe Brian drept complicele şi nu victima evreicei. Chiar dacă în femeia asta s-ar întrupa sufletele celor douăsprezece triburi, ar fi mai bine să piară singură, decît să-l ducă la pierzanie şi pe Bois-Guilbert.

— Adineauri l-am convins s-o părăsească — zise Malvoisin. Dar spune-mi, sînt oare destule temeiuri ca această Rebecca să fie osîndită pentru vrăjitorie ? Oare Marele Magistru nu îşi va schimba gîndul cînd va vedea că dovezile sînt atît de slabe ?

— Trebuie să le întărim, Albert — răspunse Mont-Fitchet. Trebuie să le întărim. Mă înţelegi ?

— Da — răspune preceptorul. Şi nu m-aş da în lături de la nimic, pentru propăşirea ordinului, numai că avem prea puţină vreme pentru a găsi dovezile cuvenite.

— Malvoisin, trebuie să le găsim — spuse Conrad. Va fi atît spre binele ordinului, cît şi spre binele tău. Acest aşe-

zămînt din Templestowe e cam sărac, cel de la „Maison-Dieu“ e de două ori mai bine înzestrat. Ştii prea bine că am trecere la bătrînul nostru conducător; dacă vei găsi oameni în stare să ducă la bun sfîrşit treaba asta, vei deveni preceptorul aşezămîntului „Maison-Dieu“ în mănoasa provincie Kent. Ce zici ?

— Printre oamenii care au venit aci o dată cu Bois-Guilbert — răspunse Malvoisin — se află doi inşi, pe care-i cunosc foarte bine: au fost în suita fratelui meu Filip de Malvoisin şi au trecut din slujba lui în cea a lui Front-de-Boeuf. S-ar putea ca ei să ştie cîte ceva despre vrăjitoriile acestei femei.

— Du-te şi caută-i de îndată. Ascultă, dacă doi-trei bizanţi le-ar putea ascuţi memoria, nu-i lăsa s-aştepte.

— Pentru un ţechin, ăştia ar jura că mama care i-a făcut a fost o vrăjitoare — răspunse preceptorul.

— Hai, du-te! spuse Mont-Fitchet. La amiază începe judecata. Nu l-am văzut niciodată pe bătrîn mai grăbit cu pregătirile de cînd l-a condamnat la ardere pe rug pe Hamet Alfagi, un musulman convertit care trecuse din nou la credinţa lui Mahomed.

Uriaşul clopot al castelului bătuse de amiază, cînd Rebecca auzi tropăit de paşi pe scara tainică ce ducea la chilia unde era închisă. Zgomotul vestea sosirea cîtorva oameni, ceea ce o bucură întrucîtva, căci se temea mai mult de vizitele singuratice ale cruntului şi înflăcăratului Bois-Guilbert, decît de orice altă nenorocire. Uşa încăperii se deschise şi înăuntru păşiră Conrad şi preceptorul Malvoisin, însoţiţi de patru paznici îmbrăcaţi în negru şi înarmaţi cu halebarde.

— Fiică a unui neam blestemat, scoală-te şi urmează-ne — spuse preceptorul.

— Încotro şi pentru ce ? întrebă Rebecca.

— Ascultă, evreică — o repezi Conrad — nu tu pui întrebări aici, treaba ta e doar să asculţi. Află totuşi, dacă vrei să ştii, că vei fi adusă în faţa judecăţii Marelui Magistru al sfîntului nostru ordin, spre a răspunde pentru fărădelegile tale.

— Dumnezeul lui Abraham fie lăudat! exclamă Rebecca, împreunîndu-şi mîinile. Numele unui judecător, chiar de-ar fi un duşman al poporului meu, este pentru mine ca numele unui protector. Vă urmez cu dragă inimă, numai daţi-mi voie să-mi acopăr faţa.

Coborîră scara cu paşi înceţi şi solemni, străbătură un coridor lung şi intrară printr-o uşă cu două canaturi în marea sală aleasă de Marele Magistru pentru judecata hotărîtă.

Partea de jos a încăperii era ticsită de scutieri şi de yeomeni, care îi făcură loc Rebeccăi, nu fără oarecare greutate; însoţită de preceptor şi de Mont-Fitchet şi urmată de paznicii înarmaţi cu halebarde, ea păşi spre locul ce i se rezervase. Trecînd prin mulţime, cu braţele încrucişate şi cu capul plecat, simţi că cineva îi strecoară în mînă o hîrtiuţă; fără să vrea, strînse hîrtiuţa în pumn, fără să se uite la ea. Gîndul că în această mulţime duşmănoasă avea un prieten, îi dădu curajul să privească în jur şi să cerceteze cu luare-aminte feţele oamenilor în mijlocul cărora fusese adusă. Privi apoi scena, pe care ne vom strădui să o descriem în capitolul ce urmează.

CAPITOLUL XXXVI

„E aspră legea care nu te lasă
Să-ţi plîngi durerea cînd cumplit te-apasă.
E aspră legea ce pe om l-opreşte
Să rîdă-n voie cînd se veseleşte;
Dar şi mai aspră-i cînd, ca să lovească
Tiranii spun că-a lor putere
e dumnezeiască.“

Evul mediu

Tribunalul chemat s-o judece pe nevinovata şi nefericita Rebecca se instalase pe platforma de la capătul de sus al marii săli; după cum am mai arătat, această platformă era un fel de loc de onoare hărăzit celor mai cu vază locatari sau oaspeţi ai unui castel din vechime.

Într-un jilţ înalt, drept în faţa împricinatei, şedea Marele Magistru al Templului, în lunga-i mantie albă, ţinînd în

mînă toiagul mistic, pe care era gravat simbolul ordinului. La picioarele sale fusese aşezată o masă, la care stăteau doi diaci, capelani ai ordinului, a căror misiune era să întocmească darea de seamă a dezbaterilor. Straiele negre, capetele tunse şi privirile grave ale acestor oameni ai bisericii alcătuiau un puternic contrast cu înfăţişarea războinică a cavalerilor; aceştia se aflau acolo fie din pricină că locuiau în Preceptorie, fie pentru că veniseră anume ca să dea o mînă de ajutor Marelui lor Magistru. Preceptorii, în număr de patru, şedeau în jilţuri mai puţin înalte, nu chiar în rînd cu cel al superiorului lor; iar cavalerii, care nu aveau un rang atît de înalt în rîndurile ordinului, şedeau pe scaune şi mai joase, păstrînd faţă de preceptori distanţa dintre aceştia şi Marele Magistru. În spatele lor, dar tot pe platformă, stăteau scutierii ordinului, îmbrăcaţi în straie albe de rînd.

Întreaga adunare avea un aer cît se poate de solemn, iar feţele cavalerilor trădau cutezanţa lor războinică, dar şi gravitatea cuvenită unor oameni ai bisericii, gravitate ce nu putea lipsi nimănui cînd era de faţă Marele Magistru.

Partea de jos a sălii era ticsită de străji înarmate cu halebarde, precum şi de alţi slujitori dornici să vadă atît un Mare Magistru, cît şi o vrăjitoare evreică. Mai toţi aceşti oameni de rînd slujeau într-un fel sau altul ordinul, şi-i puteai deosebi după straiele lor negre. Dar nici ţăranilor din împrejurimi nu li se interzise intrarea, căci pentru Beaumanoir era o mîndrie ca spectacolul înălţător al judecăţii sale să poată fi privit de cît mai multă lume. Ochii lui mari, albaştri îi ieşeau parcă din orbite cînd îşi roteau privirile asupra adunării şi întreaga lui înfăţişare părea pătrunsă de conştiinţa demnităţii sale şi a însemnătăţii rolului pe care îşi închipuia că-l joacă. Judecata începu printr-un psalm pe care îl îngînă şi el, cu un glas adînc, melodios, neatins de vîrstă. Solemnele acorduri ale psalmului *Venite exultemus Domino,* atît de des cîntate de templieri înainte de a porni la luptă împotriva vrăjmaşilor lor pămînteni, fură socotite de către Lucas drept cele mai nimerite pentru a celebra apropiatul triumf pe care urma să-l dobîndească asupra puterilor întunericului. Sunetele grave şi prelungi, scoase de o sută de glasuri bărbăteşti obişnuite să cînte în cor, se înălţară către bolta sălii, rostogolindu-se prin arcadele ei cu vuietul plăcut şi solemn totodată al unei mari cascade.

Cînd sunetele acestea conteniră, Marele Magistru îşi roti încet privirile asupra sălii şi băgă de seamă că jilţul unuia dintre preceptori era gol. Brian de Bois-Guilbert, care şezuse acolo, plecase fără veste şi se afla acum la capătul uneia din băncile ocupate de cavalerii aliaţi ai Templului; stătea în picioare, ţinînd într-o mînă un colţ al mantiei, ca să-şi ascundă cît de cît faţa; în cealaltă mînă îşi ţinea sabia cu mînerul în chip de cruce, cu al cărei vîrf, vîrît în teacă, scrijelea încet nişte semne pe podeaua de stejar.

— Nefericitul! rosti Marele Magistru, după ce îl învrednici pe Brian cu o privire compătimitoare. Vezi, Conrad, cît de adînc îl tulbură această sfîntă lucrare? Iată unde-l pot duce pe un cavaler vrednic şi viteaz privirile unei femei, ajutate de Satana! I-e ruşine să ne privească în ochi, dar nici la ea nu cutează să se uite. Cine ştie din ce îndemn al vrăjitoarei desenează mîna lui semnele acelea cabalistice pe podea? S-ar putea să fie în joc înseşi viaţa şi liniştea noastră, dar noi scuipăm şi-l sfidăm pe vrăjmaşul nemernic. *Semper Leo percutiatur!*

Beaumanoir îi spusese toate acestea în şoaptă omului său de încredere, Conrad Mont-Fitchet. Marele Magistru rosti apoi cu voce tare, adresîndu-se adunării:

— Cucernici şi viteji cavaleri, preceptori şi aliaţi ai acestui sfînt ordin, fraţii şi copiii mei! Precum şi voi, nobili şi evlavioşi slujitori, care năzuiţi să purtaţi această sfîntă cruce! Şi voi, fraţi creştini de toată mîna! Aflaţi că nu slăbiciunea noastră a prilejuit această adunare, căci orişicît de neînsemnaţi am fi, nouă ne-a fost încredinţată, o dată cu acest toiag, deplina putere de a judeca şi de a hotărî asupra tot ceea ce priveşte propăşirea binecuvîntatului nostru ordin. Sfîntul Bernard, preafericitul, a statornicit în canoanele ordinului nostru cavaleresc şi religios, în cel de-al 50-lea capitol[1] că fraţii nu pot fi convocaţi în conciliu decît prin voinţa şi din porunca Magistrului, dîndu-ne astfel nouă şi părinţilor mai vrednici care ne-au premers în această slujbă a noastră, libertatea de a hotărî atît în ce priveşte nevoia ţinerii unui conciliu al întregului ordin sau numai al unei părţi, cît şi în ce priveşte locul şi vremea ţinerii lui. Astfel, în asemenea adunări, este

[1] Cititorul este din nou trimis la canoanele Sărmanei frăţii de arme a Templului; canoane cuprinse în scrierile sfîntului Bernard. (N.A.)

de datoria noastră să ascultăm părerile fraţilor noştri şi să hotărîm potrivit propriei noastre voinţe. Dar cînd lupul flămînd tabără asupra turmei şi răpeşte o oaie, este de datoria bunului păstor să-şi strîngă tovarăşii spre a-l alunga pe cotropitor cu arcuri şi praştii, potrivit binecunoscutului nostru canon, care spune că leul trebuie să fie răpus. Iată de ce am chemat aci în faţa noastră o evreică pe nume Rebecca, fiica lui Isaac din York, o femeie netrebnică prin vrăjile şi solomoniile ei, cu ajutorul cărora a rătăcit simţurile şi a întunecat mintea nu a unui om de rînd, ci a unui cavaler, şi nu a unui cavaler mirean, ci a unuia pus în slujba sfîntului Templu, nu a unui cavaler aliat, ci a unui preceptor al ordinului nostru, primul în cinste, ca şi în rang. Fratele nostru Brian de Bois-Guilbert ne este binecunoscut atît nouă, cît şi tuturor celor ce ne ascultă în clipa de faţă, ca un adevărat şi zelos luptător al crucii, care prin puterea braţului său a săvîrşit numeroase fapte vitejeşti în Ţara Sfîntă, purificînd locurile Sfinte prin vărsarea sîngelui acelor eretici ce le pîngăreau. Înţelepciunea şi prevederea fratelui nostru nu erau mai puţin vestite în rîndurile fraţilor săi decît vitejia şi disciplina lui, astfel încît cavalerii din ţările răsăritene, ca şi cei din ţările apusene îl socoteau pe Bois-Guilbert vrednic de a primi acest toiag, atunci cînd cerul va binevoi să ne cruţe de povara sa. Dacă am afla că un asemenea om, atît de preţuit şi atît de cinstit, renunţînd dintr-o dată la orice respect faţă de propria-i persoană, la jurămîntul său, la fraţii şi la năzuinţele sale, s-a legat de o evreică, a umblat în ticăloasa ei tovărăşie prin locuri singuratice, a apărat-o primejduindu-şi viaţa şi, în sfîrşit, a mers atît de departe în orbirea şi smintea la sa, încît a adus-o pe această evreică într-una din preceptoriile noastre, ce altceva am putea spune, decît că nobilul cavaler a căzut pradă unui demon sau sub înrîurirea unei vrăji diabolice ? Dacă am crede altfel, fiţi siguri că nici rangul, nici vitejia, nici faima, nici vreun alt temei pămîntesc n-ar putea să ne împiedice să-l pedepsim pentru a curma răul, după cum porunceşte canonul : *Auferte malum ex vobis.* Căci felurite şi îngrozitoare sînt abaterile de la canonul binecuvîntatului nostru ordin, în această jalnică istorie. Întîi de toate, cavalerul şi-a îngăduit să facă ce vrea, potrivnic capitolului 33, care glăsuieşte : *Quod nullus juxta propriam*

voluntatem incedat. În al doilea rînd, a avut legături cu o persoană excomunicată, contrar capitolului 57 : *Ut fratres non participent cum excommunicatis,* atrăgînd astfel asupră-şi o parte din *Anathema Maranatha.* În al treilea rînd, a stat de vorbă cu femei străine, contrar capitolului *Ut fratres non conversantur cum extraneis mulieribus.* În al patrulea rînd, nu numai că nu s-a ferit, dar chiar a cerut, pare-se, sărutarea unei femei, sărutare prin care, după cum glăsuieşte ultimul canon al vestitului nostru ordin : *Ut fugiantur oscula,* oştenii crucii sînt atraşi în capcană. Pentru aceste felurite şi scîrbavnice vini, Brian de Bois-Guilbert ar trebui să fie smuls şi alungat din frăţia noastră, chiar dacă ar fi mîna el dreaptă şi ochiul ei drept.

Ajuns aci, Beaumanoir se opri. Adunarea începu să murmure. O parte din cei tineri, care întîmpinaseră cu un zîmbet canonul *De osculis fugiendis,* îşi luară un aer grav şi aşteptară neliniştiţi hotărîrea Marelui Magistru. Acesta urmă în sfîrşit :

— Da, atît de mare s-ar cuveni să fie pedeapsa dată unui cavaler templier, care ar păcătui cu bună ştiinţă împotriva canoanelor ordinului său, în pricini atît de însemnate. Dar dacă, prin mijlocirea farmecelor şi vrăjilor, satana a pus stăpînire pe sufletul unui cavaler care şi-a aruncat cu prea multă uşurinţă privirile asupra frumuseţii unei tinere fete, în cazul acesta se cuvine mai degrabă să-l deplîngem, decît să-l pedepsim pentru abaterea săvîrşită şi, dîndu-i doar o pedeapsă care să-l poată curăţi de păcat, trebuie să îndreptăm tăişul mîniei noastre asupra blestematei unelte care era să-l ducă la desăvîrşită pierzanie. Ridicaţi-vă, deci, şi depuneţi mărturie, voi cei care aţi fost martorii acestor nefericite întîmplări, pentru a putea cîntări faptele şi hotărî osînda, precum şi pentru a vedea dacă ne putem mulţumi cu pedepsirea acestei necredincioase, sau dacă se cuvine cumva să purcedem mai departe, luînd, oricît ne-ar sîngera inima, măsuri mai aspre împotriva fratelui nostru.

Mai mulţi martori fură chemaţi pentru a arăta primejdiile prin care trecuse Bois-Guilbert în încercarea lui de a o salva pe Rebecca din castelul în flăcări, precum şi felul în care o ocrotise, primejduindu-se pe sine. Martorii dădură o sumedenie de amănunte, îngroşîndu-le peste măsură — cum au obiceiul oamenii de rînd atunci cînd sînt tulburaţi grozav de

vreo întîmplare mai deosebită — şi trebuie spus că aplecarea lor firească spre miraculos spori şi mai mult cînd băgară de seamă mulţumirea cu care înaltul prelat le asculta mărturiile cerute. Astfel, primejdiile pe care le înfruntase Bois-Guilbert, destul de mari şi aşa, deveniră de-a dreptul fantastice în relatările oamenilor. Zelul arătat de cavaler în apărarea Rebeccăi întrecea orice limite, nu numai pe cele ale prudenţei, dar chiar limitele celui mai fanatic zel cavaleresc; iar curtenia arătată de el faţă de tot ce-i spunea Rebecca, deşi vorbele ei erau adesea aspre şi mustrătoare, fu zugrăvită în aşa fel, încît părea cu totul nefirească la un bărbat atît de mîndru şi aprig.

Preceptorul aşezămîntului din Templestowe fu chemat apoi să descrie felul în care Bois-Guilbert şi evreica sosiseră acolo. Malvoisin dădu dovadă de multă dibăcie în mărturia lui; străduindu-se să cruţe simţămintele lui Bois-Guilbert, el lăsă să-i scape din cînd în cînd vorbe ce dădeau a înţelege că viteazul cavaler îşi pierduse minţile, într-atît de îndrăgostit părea de fata pe care o adusese cu el. Preceptorul îşi mărturisi, oftînd pocăit, propria-i vină, aceea de a fi îngăduit intrarea Rebeccăi şi a curteanului ei în Preceptorie.

— Da — încheie Malvoisin — eu am mărturisit toate aceste lucruri în faţa cuviosului părinte, Marele Magistru. El ştie că n-am fost mînat de gînduri rele, chiar dacă purtarea mea a fost potrivnică sfintelor canoane. Mă voi supune cu dragă inimă oricărei pedepse ce mi-o va da.

— Drept ai grăit, frate Albert — spuse Beaumanoir. Gîndurile tale au fost curate, căci ai crezut că în felul acesta îl poţi întoarce pe fratele tău rătăcit de pe drumul pierzaniei. Dar purtarea ta a fost vinovată, ca aceea a unui om care, vrînd să oprească un cal fugar, nu-l apucă de hăţuri, ci de scări, şi în loc să-şi atingă scopul, se alege el însuşi cu răni. Cuvioşii noştri părinţi au hotărît ca la utrenii să se rostească de treisprezece ori „Tatăl nostru", iar la vecernii de nouă ori. Vei rosti de două ori pe-atîtea. Templierilor li se îngăduie să mănînce carne de trei ori pe săptămînă, dar tu vei posti toată săptămîna, vreme de o lună şi jumătate. Aceasta să-ţi fie pocăinţa.

Luîndu-şi, făţarnic, înfăţişarea celei mai adînci smerenii, preceptorul din Templestowe se înclină pînă la pămînt în faţa superiorului şi se întoarse la locul său.

— Fraţilor — rosti Marele Magistru — n-ar fi bine să cercetăm puţin viaţa şi faptele din trecut ale acestei femei, pentru a vedea dacă a folosit într-adevăr farmece şi vrăji, de vreme ce mărturiile ce le-am ascultat ne îndreptăţesc să credem că rătăcitul nostru frate a fost mînat prin înşelătorii şi imbolduri diavoleşti către această nefericită abatere?

Herman de Goodalricke era unul din cei patru preceptori aflaţi în sală; ceilalţi trei erau: Conrad, Malvoisin şi însuşi Bois-Guilbert. Herman, un vechi luptător, cu faţa crestată de iataganele musulmanilor, deţinea un rang însemnat şi se bucura de preţuirea confraţilor săi. El se ridică şi se înclină în faţa Marelui Magistru, care îi dădu numaidecît cuvîntul.

— Luminăţia ta — începu el — aş dori din tot sufletul să aud ce are de spus viteazul nostru frate Brian de Bois-Guilbert despre aceste acuzaţii de necrezut şi să ştiu cu ce ochi vede el acum nefericita sa legătură cu această evreică.

— Brian de Bois-Guilbert — rosti Marele Magistru — ai auzit întrebarea pusă de fratele nostru De Goodalricke? Îţi poruncesc să-i răspunzi!

Bois-Guilbert se întoarse cu faţa spre Marele Magistru, dar nu scoase o vorbă.

— E stăpînit de demonul muţeniei — zise Marele Magistru. Piei, satană! Vorbeşte, Brian de Bois-Guilbert, te conjur pe acest simbol al sfîntului nostru ordin!

Bois-Guilbert se strădui din răsputeri să nu-şi dea pe faţă dispreţul şi mînia care clocoteau în el, înţelegînd că aceasta nu i-ar fi ajutat la nimic.

— Excelenţă — rosti el — Brian de Bois-Guilbert nu răspunde la asemenea învinuiri năstruşnice şi prosteşti. Dacă onoarea lui e jignită, el şi-o va apăra cu trupul său şi cu această spadă care s-a ridicat adesea în apărarea creştinătăţii.

— Te iertăm, frate Brian — spuse Marele Magistru — cu toate că a te lăuda astfel în faţa noastră pentru faptele tale de arme este îngîmfare care tot de la duşman ţi se trage, căci se ştie că duşmanul ne ispiteşte să ne slăvim pre noi înşine. Dar eşti iertat, fiindcă socotim că vorbeşti nu atît din voinţa ta, cît din îndemnul aceluia pe care, cu voia cerului, îl vom înfrînge şi-l vom alunga din rîndurile noastre.

În ochii negri şi sălbatici ai lui Bois-Guilbert se aprinse flacăra dispreţului, dar de răspuns nu răspunse; Marele Magistru urmă:

— Şi-acum, fraţilor, avînd în vedere că fratele nostru De Goodalricke a primit la întrebarea sa un răspuns atît de nemulţumitor, să ne continuăm cercetarea şi, cu ajutorul patronului nostru, să pătrundem în adîncul acestei taine nelegiuite. Să se înfăţişeze înaintea noastră toţi acei care ştiu ceva despre viaţa şi faptele acestei evreice.

În partea de jos a sălii se stîrni un freamăt, iar cînd Marele Magistru întrebă care-i pricina, i se răspunse că în mulţime se afla un olog, pe care prizoniera îl înzdrăvenise cu ajutorul unui balsam miraculos.

Bietul ţăran, saxon din născare, fu adus cu de-a sila la bară, îngrozit de gîndul pedepselor ce-l păşteau pentru vina de a se fi lăsat tămăduit de dambla de către o evreică. De fapt, nu era pe deplin vindecat, căci se sprijinea în cîrji cînd înaintă să-şi depună mărturia. Cu mare greutate fu înduplecat să-şi rostească mărturia, şi vărsă multe lacrimi cu acest prilej; el povesti cum, cu doi ani înainte, aflîndu-se la York şi lucrînd ca tîmplar în casa bogătaşului evreu Isaac, s-a îmbolnăvit fără veste şi nu s-a putut da jos din pat decît după leacurile luate la povaţa Rebeccăi, îndeosebi un balsam înmiresmat, datorită căruia a ajuns să îşi mişte întrucîtva braţele şi picioarele. Mai mult — zise el — evreica îi dăduse un borcănaş plin cu unsoarea aceea de preţ şi o monedă cu care să se poată întoarce la casa tatălui său, nu departe de Templestowe.

— Înălţimea voastră — încheie omul — nu vă supăraţi, dar eu, unul, nu pot crede că femeia aceasta a vrut să-mi căşuneze vreun rău, măcar că a avut nenorocul să se nască evreică şi apoi chiar în clipa cînd îi foloseam leacul, rosteam „Tatăl nostru" şi „Crezul", fără ca balsamul să-şi piardă puterea.

— Ţine-ţi gura, sclavule, şi pleacă-de-aici! izbucni Marele Magistru. Nu-i de mirare că un animal ca tine laudă leacurile diavoleşti şi slujeşte unor necredincioşi. Află de la mine că diavolul e în stare să bage boala într-un om tocmai în scopul de a-l lăsa să se vindece, după aceea, pentru ca în felul acesta să semene încredere în cine ştie ce leac drăcesc. Ia spune, ai la tine unsoarea despre care vorbeai?

Ţăranul scotoci în sîn cu o mînă tremurătoare şi scoase de acolo o cutioară, pe căpăcelul căreia erau gravate cîteva semne ebraice — dovadă sigură pentru mai toţi cei din sală că această cutioară venea de-a dreptul din spiţeria diavolului. Beaumanoir se cruci, luă în mînă cutioara, şi, cum cunoştea mai toate limbile Orientului, îi fu uşor să citească inscripţia de pe căpăcel: Leul tribului lui Iuda a ieşit biruitor.

— Ciudate puteri are Satana dacă poate schimba Sfînta Scriptură în blasfemie şi dacă poate strecura otravă în hrana noastră cea de toate zilele! Se află oare aci vreun medic în stare să ne spună din ce e făcută această unsoare magică?

Se înfăţişară doi aşa zişi practicieni — unul călugăr, iar celălalt bărbier — care mărturisiră că nu aveau habar de alcătuirea unsorii, decît că mirosea a smirnă şi a camfor pe care le socoteau a fi nişte ierburi orientale. Totuşi, din invidie faţă de un confrate mai norocos decît ei, dădură a înţelege că, de vreme ce leacul le era cu totul necunoscut, însemna că venea din cine ştie ce spiţerie vrăjitorească şi nelegiuită, nu de alta, dar ei, cu toate că nu erau vrăjitori, cunoşteau fiece ramură a artei lor, în măsura în care aceasta nu atingea credinţa creştinească. După această cercetare medicală, ţăranul saxon rugă frumos să i se dea înapoi leacul care îi folosise atît de mult, dar Marele Magistru încruntă din sprîncene şi-i spuse ologului:

— Cum te cheamă, omule?

— Higg, fiul lui Snell — răspunse ţăranul.

— Ei bine, Higg, fiul lui Snell, află că e mai bine să zaci la pat, decît să primeşti leacul unui necredincios şi să te scoli şi să umbli; e mai bine să le smulgi păgînilor cu de-a sila comoara decît să primeşti de bunăvoie daruri de la ei sau să le slujeşti pentru simbrie. Du-te şi fă cum ţi-am spus!

— Văleu — zise ţăranul — să nu vă fie cu supărare, dar povaţa dumneavoastră vine prea tîrziu pentru mine, căci acu' nu-s decît un biet olog; însă am să le spun celor doi fraţi ai mei, care sînt în slujbă la rabinul Nathan Ben Samuel, bogătaşul, că înălţimea voastră socoate că-i mai drept să-i jefuiască decît să-l slujească cinstit.

— Afară cu ţărănoiul ăsta flecar! izbucni Beaumanoir, care nu era pregătit să respingă această aplicaţie practică a învăţăturii sale.

Higg, fiul lui Snell, pieri în mulţime, dar cum soarta binefăcătoarei sale nu-l lăsa rece, rămase acolo ca să vadă ce-o să i se întîmple, supunîndu-se astfel primejdiei de a atrage

din nou asupra sa privirea încruntată a cumplitului judecător, care îi îngheţa şi inima de spaimă.

Peste cîteva clipe, Marele Magistru porunci Rebeccăi să îşi scoată vălul. Deschizînd pentru întîia oară gura, ea rosti cu glas blajin, dar demn :

— Nu stă în obiceiul fiicelor poporului meu să-şi arate faţa cînd se află singure într-o adunare de oameni străini.

Învăluirile plăcute ale glasului ei şi blajinătatea răspunsului treziră simpatia şi mila celor din sală, dar Beaumanoir, care-şi făcuse o virtute din înăbuşirea oricărei simţiri omeneşti în stare să se ridice împotriva închipuitei sale misiuni, repetă porunca dată. Paznicii se pregăteau să i-o îndeplinească întocmai, cînd Rebecca se ridică în faţa Marelui Magistru şi spuse :

— Nu, dacă vă iubiţi fiicele, nu faceţi una ca asta... Dar vai — zise ea, dîndu-şi seama — voi n-aveţi fiice ! Atunci în amintirea mamelor voastre, de dragul surorilor voastre şi în numele respectului cuvenit femeii, nu îngăduiţi să fiu batjocorită astfel în prezenţa voastră. Nu se cade ca o fată să fie dezbrăcată de nişte slugi atît de barbare. Am să mă supun — adăugă ea, cu o undă de mîhnire în glas, care mai-mai că topi pînă şi inima lui Beaumanoir. Sînteţi oameni mai în vîrstă, şi dacă-mi porunciţi, am să vă arăt faţa unei tinere nefericite.

Rebecca îşi scoase vălul şi le aruncă o privire în care sfiala se lupta cu demnitatea. Frumuseţea ei răpitoare stîrni un murmur de uimire, iar cavalerii mai tineri îşi spuseră unii altora, pe tăcute, numai din priviri, că cea mai bună scuză a lui Brian o alcătuia mai degrabă farmecul acestei fete decît închipuita ei putere vrăjitorească. Însă dintre toţi, cel mai adînc tulburat de frumuseţea Rebeccăi era Higg, fiul lui Snell.

— Lăsaţi-mă să ies — spuse el străjilor de la uşa sălii — lăsaţi-mă să ies ! Dac-aş mai privi-o o dată aş muri, ştiind că-s părtaş la uciderea ei.

— Linişteşte-te, sărmane — zise Rebecca, auzind cuvintele lui. Nu mi-ai făcut nici un rău spunînd adevărul, şi nu mă poţi ajuta cu vaietele şi bocetele tale. Linişteşte-te, rogu-te, du-te acasă şi salvează-te !

Higg era cît p-aci să fie scos afară de străji, care se temeau ca văicăreala lui să nu atragă asupra lor mînia mai-marilor şi asupra lui însuşi pedeapsa, dar el le făgădui să tacă, aşa încît îi îngăduiră să rămînă. Cei doi oameni de arme, cu care Albert Malvoisin avusese grijă să se înţeleagă asupra mărturiei lor, fură chemaţi să depună. Deşi amîndoi erau nişte ticăloşi înrăiţi, vederea prizonierei şi marea ei frumuseţe le luă la început piuitul, dar o ocheadă grăitoare a preceptorului din Templestowe îi făcu iarăşi nesimţitori. Începură atunci să vorbească, dînd o mulţime de amănunte, care unor judecători mai nepărtinitori le-ar fi părut bătătoare la ochi, despre nişte fapte cu totul născocite, sau mărunte şi cu totul fireşti, dar umflate la culme şi însoţite de comentarii sinistre. Faptele pomenite de aceşti martori ar fi fost, în zilele noastre, împărţite în două categorii : irelevante şi imposibile materialiceşte. Cu toate astea, şi unele şi altele fură luate drept dovezi de vinovăţie, în acele vremuri de ignoranţă şi fanatism. În prima categorie puteau fi trecute, de pildă, acuzaţii de felul acestora : că Rebecca fusese auzită vorbindu-şi sieşi într-o limbă necunoscută ; că uneori îngîna cîntece de o duioşie ciudată, care făceau să ţiuie urechea ascultătorului şi să-i bată inima mai tare ; că alteori vorbea singură şi privea spre cer aşteptînd parcă un răspuns ; că purta veşminte de o croială ciudată, misterioasă, deosebite de îmbrăcămintea femeilor cinstite ; că avea nişte inele cu semne cabalistice şi că pe vălul ei erau brodate figuri ciudate.

Toate aceste lucruri mărunte şi cît se poate de obişnuite fură ascultate cu gravitate, fiind socotite drept dovezi sau cel puţin drept indicii serioase că Rebecca avea legături nelegiuite cu nişte puteri misterioase.

Urmă o mărturie şi mai fantastică, pe care adunarea, sau cea mai mare parte a ei, credulă, o sorbi cu lăcomie, oricît de necrezut ar fi fost : unul dintre soldaţi o văzuse tămăduind un rănit adus o dată cu ei la castelul din Torquilstone. După spusele sale, Rebecca ar fi făcut nişte semne asupra rănii omului şi ar fi rostit de cîteva ori anume cuvinte tainice, pe care el, unul, din fericire, nu le înţelesese ; după care, căpătîiul de fier al unei săgeţi de arbaletă se desprinsese singur din rană, sîngele contenise să curgă, rana se închisese, iar muribundul ajunsese, într-un sfert de ceas, să umble pe metereze şi să-l ajute pe martor să manipuleze un „mangonel", adică o maşină de aruncat pietre. Această legendă se întemeia, pasămite, pe faptul că Rebecca ve-

ghease la căpătîiul lui Ivanhoe cînd acesta zăcea rănit în castelul din Torquilstone. Dar cele spuse de martor erau cu atît mai greu de respins, cu cît, pentru a da dovadă de netăgăduit în sprijinul afirmaţiilor sale, el scoase din buzunar bucata de fier despre care vorbise şi care, potrivit spuselor sale, ieşise în chip miraculos din rană. Şi cum bucata de fier cîntărea cel puţin o uncie, faptul acesta păru să adeverească legenda, oricît de fantastică ar fi fost.

Camaradul acestui soldat asistase de la un crenel din apropiere la scena ce avusese loc între Rebecca şi Bois-Guilbert, în clipa în care ea dăduse să se arunce din turn. Pentru a nu se lăsa mai prejos de camaradul său, soldatul declară că o văzuse pe Rebecca cocoţîndu-se pe parapetul turnului şi luînd acolo înfăţişarea unei lebede albe ca laptele, care, după ce zburase de trei ori în jurul castelului din Torquilstone, se aşezase apoi la loc pe parapet, redobîndindu-şi chipul de femeie.

Mai puţin de o jumătate din această gravă mărturie ar fi fost de ajuns pentru condamnarea oricărei femei bătrîne, urîte şi sărace, chiar dacă n-ar fi fost evreică. Faptul că, pe deasupra, mai era şi evreică făcea ca dovezile să fie prea copleşitoare, pentru ca tinereţea Rebeccăi şi neasemuita ei frumuseţe să poată atîrna mai greu în cumpănă.

În asentimentul celorlalţi, Marele Magistru o întrebă solemn pe Rebecca ce are de spus împotriva sentinţei de condamnare pe care avea să o rostească. Frumoasa evreică răspunse cu un glas care tremura puţin de emoţie:

— Ştiu prea bine că a face apel la mila voastră ar fi şi zadarnic, şi înjositor pentru mine. A vă spune că întemeietorului recunoscut al religiei voastre şi al credinţei mele deopotrivă n-ar putea să nu-i fie pe plac ajutorarea bolnavilor şi răniţilor de altă credinţă, ar fi iarăşi fără folos; a vă spune că multe din lucrurile pe care oamenii aceştia, Dumnezeu să-i ierte! le-au rostit împotriva mea nu pot fi crezute, nu mi-ar folosi prea mult, de vreme ce dumneavoastră credeţi în posibilitatea lor; şi mai puţin mi-ar folosi să vă arăt că veşmintele mele, limba şi obiceiurile mele sînt cele ale poporului meu, era să spun ale ţării mele, dar vai, noi nu mai avem ţară! De asemenea, nu vreau să mă salvez, dînd vina pe asupritorul meu, care se află aci şi ascultă născocirile şi minciunile ce tind să facă din tiran o victimă. Dumnezeu să judece

care dintre noi doi are dreptate! Dar mai degrabă aş îndura de zece ori moartea pe care mi-o pregătiţi, decît să mai ascult vorbele cu care a încercat să mă ademenească acest fiu al lui Belial, în timp ce mă aflam singură, fără apărare, la cheremul lui. Însă el e un om de credinţa voastră şi cel mai uşor cuvînt al lui ar cîntări mai greu decît toate dezminţirile solemne rostite de o evreică nenorocită. De aceea nu voi arunca asupra lui învinuirile ce mi-au fost aduse, dar voi apela totuşi la el, da, Brian de Bois-Guilbert, fac apel la dumneata să spui adevărul, să spui dacă învinuirile acestea nu sînt mincinoase şi pe cît de inumane şi calomnioase, pe atît de crude!

În tăcerea ce se aşternuse în sală, toţi ochii se întoarseră spre Bois-Guilbert. Acesta nu scoase însă o vorbă.

— Vorbeşte — îl îndemnă ea. Dacă eşti om, dacă eşti creştin, vorbeşte! Te conjur pe haina pe care o porţi, pe numele pe care l-ai moştenit, pe spiritul cavaleresc cu care te lauzi, pe onoarea mamei care te-a născut, pe mormîntul şi pe osemintele tatălui dumitale, te conjur să spui dacă cele ce s-au rosit aici sînt adevărate sau nu.

— Răspunde-i, frate, dacă vrăjmaşul cu care te lupţi îţi dă puterea s-o faci — grăi Marele Magistru.

În Bois-Guilbert se dădea parcă o luptă între două simţăminte potrivnice, şi din această pricină tulburarea i se citea pe faţă; în cele din urmă răspunse cu glas pierit, uitîndu-se spre Rebecca:

— Sulul, sulul!

— Iată — spuse Beaumanoir — iată o mărturie adevărată! Victima vrăjitoriilor ei nu e în stare să numească decît sulul fatal, pe care se află fără îndoială înscrisă vraja ce-l osîndeşte să tacă.

Dar Rebecca înţelese cu totul altfel vorbele rostite parcă fără voie de Bois-Guilbert; aruncînd o privire asupra foiţei de pergament pe care o ţinea încă în mînă, ea citi următoarele cuvinte, scrise în litere arabe: „Cere un apărător!"

Şoaptele care străbătură prin mulţime la auzul ciudatului răspuns al lui Bois-Guilbert dădură Rebeccăi răgazul să citească şi să distrugă îndată după aceea foaia de pergament, fără să fie băgată în seamă. Cînd se făcu din nou tăcere, Marele Magistru rosti:

— Rebecca, nu vei putea trage nici un folos de pe urma mărturiei acestui nefericit cavaler, asupra căruia, după cum vedem cu toţii, vrăjmaşul este încă atotputernic. Altceva mai ai de spus ?

— Mai îmi rămîne o singură cale de a scăpa cu viaţă, chiar potrivit legilor voastre necruţătoare — spuse Rebecca. Am dus o viaţă nenorocită, cel puţin în ultima vreme, dar nu vreau să mă lepăd de viaţa dăruită mie de Dumnezeu, atîta timp cît acesta îmi pune la îndemînă mijloacele de a mi-o apăra. Resping învinuirile ce mi s-au adus, declar că sînt nevinovată şi susţin că acuzaţiile sînt mincinoase, de aceea cer să mi se dea dreptul de a fi supusă judecăţii cavalereşti şi de a-mi alege în acest scop un apărător.

— Dar cine, Rebecca, va ridica lancea pentru o vrăjitoare ? întrebă Marele Magistru. Cine va dori să fie apărătorul unei evreice ?

— Dumnezeu îmi va trimite un apărător — răspunse Rebecca. Nu se poate ca în viteaza Anglie, în această ţară primitoare, mărinimoasă şi liberă, în care atîţia sînt gata să-şi jertfească viaţa de dragul oricarei, să nu se găsească un om, dornic să lupte pentru dreptate. Dar e destul să cer judecata cavalerească, iată zălogul meu !

Rebecca îşi scoase una din mănuşile ei brodate şi o aruncă la picioarele Marelui Magistru cu un aer de simplitate demnă, care stîrni uimirea şi admiraţia tuturor.

CAPITOLUL XXXVIII

„Ci, iată, îţi arunc al meu zălog
Spre a-ţi dovedi întreaga-mi vitejie
In lupta-ne pe viaţă şi pe moarte."
Richard al II-lea

Pînă şi Lucas de Beaumanoir se simţi mişcat de înfăţişarea şi purtarea demnă a Rebeccăi. Omul acesta nu era crud şi aspru din fire, dar fiind străin de patimile omeneşti şi avînd în cel mai înalt grad simţul datoriei, oricît de greşit înţelegea

el această datorie, inima lui se înăsprise treptat în urma vieţii ascetice pe care o ducea, precum şi din pricina puterii absolute pe care şi-o exercita, închipuindu-şi că misiunea lui era să curme necredinţa şi erezia. Faţa lui, de obicei încruntată, se destinse o clipă, privind frumoasa făptură dinaintea lui — o fată singură, lipsită de prieteni, dar care ştia să se apere cu atîta curaj şi inteligenţă. El îşi făcu de două ori cruce, ca un om care nu poate pricepe de unde izvorăşte duioşia într-o inimă care, în asemenea împrejurări, semăna de obicei cu oţelul săbiei sale.

În cele din urmă, Beaumanoir rosti :

— Domnişoară, dacă mila pe care o încerc pentru tine e cumva rodul vreunui şiretlic al artei tale nelegiuite, să ştii că vina ţi-e mare. Dar voi s-o socot mai degrabă un simţămînt firesc al inimii mele, care suferă văzînd că o făptură atît de gingaşă a ajuns o unealtă de pierzanie. Pocăieşte-te, fata mea, mărturiseşte-ţi vrăjitoriile, leapădă-te de credinţa ta mincinoasă, îmbrăţişează simbolul acesta sfînt şi vei putea să mai fii fericită în lumea asta şi în lumea cealaltă. În vreo mănăstire unde domneşte cea mai straşnică rînduială, vei avea vreme să te rogi şi să te pocăieşti cum se cuvine, iar de această pocăinţă n-o să-ţi pară rău niciodată. Fă aşa cum îţi spun şi vei rămîne în viaţă. Căci ce a făcut oare pentru tine legea lui Moise, ca să mori pentru ea ?

— E legea strămoşilor mei — răspunse Rebecca. Ea le-a fost dată în tunetele furtunii, pe muntele Sinai, învăluit în nori şi flăcări. Dacă sînteţi cu adevărat creştini, credeţi în asta voi înşivă, numai că pretindeţi că nu mai are preţ. Însă cei care mi-au fost dascăli nu m-au învăţat niciodată să cred că nu mai are preţ.

— Să vină capelanul nostru şi să spună acestei îndărătnice necredincioase... — tună Beaumanoir, dar Rebecca îl întrerupse cu blîndeţe :

— Iertaţi-mă că vă întrerup. Sînt o biată fată, care nu se pricepe să dovedească adevărurile credinţei sale, dar e în stare să moară pentru ele, dacă aceasta este voia Domnului. Vă rog să-mi daţi voie să-mi aleg un apărător.

— Daţi-mi mănuşa fetei — spuse Beaumanoir. Aha — urmă el, privind ţesătura uşoară şi degetele subţiri ale mănuşii — iată un zălog cam părelnic pentru o judecată atît de cumplită ! Vezi tu, Rebecca, pe cît se deosebeşte mănuşa

asta subţire şi uşoară de grelele noastre mănuşi de oţel, pe atît se deosebeşte cauza ta de cea a Templului, căci tu ai sfidat însuşi ordinul nostru.

— Puneţi în cumpănă nevinovăţia mea — răspunse Rebecca — şi veţi vedea că mănuşa de mătase va cîntări mai greu decît cea de fier.

— Aşadar, tot nu vrei să-ţi mărturiseşti vina şi stărui în sfidarea ce ne-ai aruncat-o ?

— Da, stărui, înălţimea voastră — răspunse Rebecca.

— Bine, fie şi aşa, în numele cerului ! grăi Marele Magistru. Dumnezeu va arăta de partea cui e dreptatea !

— Amin ! rostiră preceptorii din jurul său, iar întreaga adunare îl îngînă solemn, ca un ecou.

— Fraţilor — spuse Beaumanoir — vă daţi seama că am fi putut refuza acestei femei favoarea unei judecăţi cavalereşti, dar deşi evreică, şi prin urmare păgînă, e totuşi o străină lipsită de apărare, iar Domnului nu i-ar fi pe plac să vadă că ea ne cere ocrotirea legilor noastre blînde şi noi i-o tăgăduim. Mai mult decît atît, noi sîntem soldaţi şi cavaleri, nu numai oameni ai bisericii, şi ar fi ruşinos pentru noi să nu primim, sub vreun cuvînt oarecare, lupta la care sîntem chemaţi. Iată deci cum stau lucrurile. Rebecca, fiica lui Isaac din York, e învinuită prin numeroase şi bătătoare la ochi fapte, de a fi folosit vrăji asupra persoanei unui nobil cavaler al sfîntului nostru ordin, iar ea cere ca nevinovăţia să-i fie dovedită prin luptă. Fraţilor, pe cine socotiţi că se cuvine să-l facem purtătorul zălogului de luptă şi să-l împuternicim totodată să se bată pentru cauza noastră ?

— Pe Brian de Bois-Guilbert, pe care treaba îl priveşte în primul rînd şi care, pe deasupra, ştie cel mai bine unde e adevărul în istoria asta — zise preceptorul De Goodalricke.

— Dar dacă fratele nostru Brian se află încă sub înrîurirea unei vrăji ? întrebă Marele Magistru. Spunem aceasta doar din prevedere, căci ştim că în sfîntul nostru ordin nu se află cavaler al cărui braţ să fie mai vrednic de a primi apărarea acestei cauze sau a oricărei alte cauze de seamă.

— Luminăţia ta — răspunse preceptorul De Goodalricke — nici o vrajă nu poate avea vreo înrîurire asupra unui cavaler care luptă pentru judecata Domnului.

— Bine zici, frate — rosti Marele Magistru. Albert Malvoisin, dă-i acest zălog lui Brian de Bois-Guildert. Apoi, adresîndu-se lui Bois-Guilbert, urmă : Frate, îţi încredinţăm cauza noastră şi-ţi cerem s-o aperi bărbăteşte, fără să ne îndoim că dreptatea va triumfa. Iar tu, Rebecca, ia aminte : îţi dăm trei zile, începînd de azi, pentru a găsi un luptător.

— E un răgaz prea scurt pentru ca o străină, care pe deasupra e şi de altă credinţă, să poată găsi un om dornic să lupte pentru cauza ei şi să-şi primejduiască viaţa şi onoarea, împotriva unui cavaler cu faimă de oştean încercat.

— Nu putem să ţi-l prelungim — răspunse Marele Magistru. Se cuvine ca lupta să se desfăşoare de faţă cu noi şi felurite pricini însemnate fac să fim nevoiţi a pleca de aci peste patru zile.

— Facă-se voia Domnului ! zise Rebecca. Îmi pun toată nădejdea în cel pentru care clipa preţuieşte cît un veac întreg.

— Adevărat ai grăit, tînără fată — rosti Marele Magistru. Dar noi ştim prea bine cine-şi poate lua înfăţişarea unui înger al luminii. Şi acum, nu ne rămîne decît să alegem locul de luptă, care va fi, la nevoie, şi locul execuţiei. Unde este preceptorul acestui aşezămînt ?

Albert Malvoisin, care ţinea încă în mînă mănuşa Rebeccăi, îi spunea ceva lui Bois-Guilbert, cu multă însufleţire, dar pe şoptite.

— Cum ? făcu Marele Magistru. Nu vrea să primească zălogul ?

— O să-l primească, ba l-a şi primit, cuvioşia ta — răspunse Malvoisin, ascunzînd mănuşa sub mantie. Cît despre locul de luptă, socot că cel mai potrivit ar fi arena sfîntului Gheorghe, folosită de Preceptoria noastră pentru exerciţiile militare.

— Foarte bine — încuviinţă Marele Magistru. Rebecca, în arena aceea va trebui să-ţi aduci apărătorul ; dacă nu vei izbuti să-l găseşti, sau dacă apărătorul tău va fi înfrînt prin judecata Domnului, vei muri ca o vrăjitoare, potrivit osîndei hotărîte de noi. Hotărîrea aceasta să fie scrisă şi citită apoi cu glas tare, pentru ca nimeni să nu poată pretinde că n-a luat cunoştinţă de cuprinsul ei.

Unul dintre capelani, care slujea ca diac, scrise hotărîrea într-un catastif uriaş, unde erau trecute dezbaterile cavale-

rilor templieri adunaţi în asemenea ocazii solemne. După ce isprăvi de scris, alt capelan citi cu glas tare sentinţa Marelui Magistru. Iată cuprinsul acestei sentinţe, întocmită în franco-normandă:

— „Evreica Rebecca, fiica lui Isaac din York, fiind învinuită de vrăjitorie, de seducţiune şi de alte fărădelegi, săvîrşite împotriva unui cavaler al preasfîntului Ordin al Templului Sionului, tăgăduieşte faptele sus-amintite, susţinînd că mărturiile depuse astăzi împotriva ei ar fi mincinoase, răuvoitoare şi lipsite de lealitate; de asemenea, nefiind în stare a lupta ea însăşi pentru cauza ei, acuzata invocă dreptul de „essoine"[1] cerînd să-şi dovedească nevinovăţia printr-un apărător care să-şi facă în chip leal datoria, potrivit rînduielilor cavalereşti, cu armele pe care le va alege păstrătorul zălogului, şi aceasta pe cheltuiala şi riscul acuzatei. Drept care, dînsa a şi dat zălogul, iar zălogul fiind înmînat nobilului senior şi cavaler Brian de Bois-Guilbert, membru al sfîntului Ordin al Templului Sionului, acesta a fost desemnat să primească lupta, în numele ordinului său şi pentru sine însuşi, ca victimă a fărădelegilor acuzatei. Drept care înaltpreasfinţia sa, puternicul senior Lucas, marchiz de Beaumanoir, a îngăduit sus-amintita chemare la luptă şi a acordat acuzatei dreptul de „essoine", hotărînd ca lupta să aibă loc de astăzi în trei zile, pe terenul împrejmuit cunoscut sub numele de „arena sfîntului Gheorghe", aflat în apropierea Preceptoriei din Templestowe. Marele Magistru porunceşte ca acuzata să se înfăţişeze acolo alături de apărătorul ei; în caz contrar, acuzata va fi osîndită la moarte pentru vrăjitorie şi seducţiune, iar apărătorul ei va fi proclamat laş. Nobilul senior şi preacuviosul părinte a hotărît ca lupta să aibă loc în prezenţa sa şi potrivit tuturor rînduielilor obişnuite în asemenea prilejuri. Fie ca Domnul să sprijine cauza cea dreaptă!"

— Amin! rosti Marele Magistru şi cuvîntul acesta fu îngînat ca un ecou de toţi cei din jurul său.

[1] Cuvîntul *essoine* înseamnă scutire, iar în cazul de faţă privilegiul acuzatei de a fi reprezentată printr-un apărător, capabil să lupte în numele ei, avînd în vedere că ea, ca femeie, n-are puterea de a lupta. (N.A.)

Rebecca nu spuse nimic, ci, ridicînd privirile spre cer, rămase aşa cîteva clipe, cu mîinile împreunate pe piept. Apoi, cu sfiiciune, ea aminti Marelui Magistru că trebuia să-i dea putinţa de a se pune în legătură cu prietenii ei, spre a le aduce la cunoştinţă situaţia în care se afla, astfel încît aceştia să poată găsi un apărător dornic să lupte în numele ei.

— Cererea ta e îndreptăţită — îi răspunse Marele Magistru. Alege-ţi un sol în care poţi avea încredere, iar el îţi va aduce veştile chiar în chilia unde eşti închisă.

— Oameni buni — strigă Rebecca — se află oare printre voi vreunul care, fie de dragul dreptăţii, fie de dragul unei răsplăţi bogate, să dorească a duce solia unei fiinţe nenorocite?

Toţi oamenii din sală rămaseră tăcuţi, socotind că ar fi fost primejdios pentru ei să arate, în prezenţa Marelui Magistru, vreun interes faţă de prizoniera defăimată, interes care-ar fi putut atrage asupră-le bănuiala de înclinare spre iudaism. Nici măcar făgăduiala unei recompense, şi cu atît mai puţin simţămîntul milei, nu puteau învinge aceste temeri. Rebecca rămase cîteva clipe pradă unei frămîntări de nedescris, apoi izbucni:

— Este oare cu putinţă să fiu lipsită de singura portiţă de scăpare ce mi-a mai rămas, din pricina că în această Anglie nu se găseşte nimeni în stare să facă o faptă bună, ce n-ar fi refuzată nici măcar celui mai înrăit criminal?

În cele din urmă, Higg, fiul lui Snell, se hotărî să-i răspundă:

— Sînt un biet olog neputincios, dar dacă mă mai pot mişca atît cît mă mişc, asta o datorez miloasei tale îngrijiri. Îţi voi duce solia — zise el, adresîndu-se Rebeccăi — pe cît mă vor ţine picioarele, şi aş fi fericit ca acestea să fie îndeajuns de sprintene pentru a îndrepta răul pricinuit de gura mea. Căci, vai, cînd ţi-am lăudat mila, nu mi-a trecut prin gînd că în felul ăsta îţi primejduiesc viaţa!

— Dumnezeu hotărăşte totul — spuse Rebecca. El poate pune capăt captivităţii iudeilor chiar prin mijlocirea celei mai neputincioase unelte. Pentru a duce solia lor, melcul e tot atît de iute ca şi şoimul. Caută-l pe Isaac din York, iată nişte bani pentru cal şi călăreţ, dă-i misiva asta. Nu ştiu dacă sînt însufleţită de un duh al cerului, dar sînt încredinţată

că nu voi muri astfel şi că se va găsi un luptător să mă apere. Drum bun. De graba ta atîrnă viaţa sau moartea mea.

Ţăranul luă misiva, care cuprindea doar cîteva rînduri scrise în ebraică. Mulţi dintre cei din sală încercară să-l înduplece să nu se atingă de o misivă atît de necurată, dar Higg era hotărît să-şi slujească binefăcătoarea.

— Mi-a mîntuit trupul şi sînt încredinţat că nu-mi vrea pieirea sufletului — le răspunse el şi adause apoi: Mă duc la vecinul meu Buthan să-mi împrumute calul. E un cal bun, cu care nădăjduiesc s-ajung degrabă la York, de-om avea şi eu, şi vita, putere.

Din fericire, însă, nu trebui să bată atîta drum, căci cam la un sfert de milă de poarta Preceptoriei întîlni doi călăreţi, pe care-i cunoscu lesne drept evrei, după straie şi după uriaşele lor tichii galbene: apropiindu-se şi mai mult, văzu că unul din ei era fostul său stăpîn, Isaac din York. Celălalt era rabinul Ben Samuel. Cînd aflaseră că Marele Magistru convocase un conciliu pentru judecarea unei vrăjitoare, amîndoi îşi luaseră inima în dinţi şi veniseră pînă acolo — mai departe n-ar fi cutezat să meargă.

— Frate Ben Samuel — spunea Isaac — mi-e sufletul tulburat şi nu ştiu de ce. Învinuirea asta de vrăjitorie e adeseori folosită ca paravan pentru ticăloasele uneltiri urzite împotriva neamului nostru.

— Linişteşte-te, frate — îi răspunse învăţatul. Ai destule mijloace ca să cumperi de la nazariteni libertatea fiicei tale: pofta de bani stăpîneşte sufletele sălbatice ale acestor nemernici, tot astfel cum duhurile rele erau, zice-se, la cheremul pecetei regelui Solomon. Dar ce-o fi cu ologul acela nenorocit care se apropie de noi? Te pomeneşti că vrea să stea de vorbă cu mine? Prietene — urmă el, adresîndu-se lui Higg, fiul lui Snell — dacă-ţi pot da ajutor cu ştiinţa mea, ţi-l voi da, dar să ştii că nu dau nici un sfanţ acelora care cerşesc la drumul mare. Pleacă de-aici! Ce, ţi-au damblagit picioarele? Atunci fă bine şi munceşte cu braţele ca să-ţi cîştigi pîinea, căci chiar dacă nu eşti bun de poştaş, de cioban, de ostaş sau de slugă la un stăpîn zorit, îţi mai rămîn atîtea alte îndeletniciri. Dar ce ai, frate — spuse el, întrerupîndu-şi predica şi adresîndu-se lui Isaac. Acesta aruncase doar o privire asupra misivei ce i-o înmînase Higg şi, cu un geamăt adînc,

căzuse de pe catîrul său ca un muribund, rămînînd cîteva clipe în nesimţire.

Îngrijorat, rabinul se grăbi să descalece şi să-i aplice tovarăşului său tratamentul ce-l socotea necesar pentru a-l readuce la viaţă. El scoase din buzunar o lanţetă şi se pregătea tocmai să-i ia sînge, cînd deodată prietenul său îşi veni în fire, însă numai pentru a-şi smulge tichia de pe cap şi a-şi arunca ţărînă pe păru-i cărunt. Doctorul crezu mai întîi că era vorba de un acces de demenţă şi de aceea începu din nou să-şi pregătească instrumentele, dar Isaac îl convinse curînd că greşise diagnosticul.

— Fiică a durerii mele — exclamă el — ar fi trebuit să porţi numele de Benoni, nu de Rebecca! De ce mi-e dat ca moartea ta să mă bage în mormînt şi să-l blestem la bătrîneţe pe Dumnezeu, cu atîta amărăciune?

— Frate — spuse învăţatul, din cale afară de uimit — oare eşti un adevărat evreu, de rosteşti asemenea vorbe? Nădăjduiesc că fiica ta e încă în viaţă.

— E în viaţă — răspunse Isaac — dar e ca Daniel, în groapa cu lei, da, ca Daniel, căruia i se spunea şi Beltes-hazzar. E prizoniera acestor fii ai lui Belial, care au s-o chinuiască cu cruzime, fără să-i cruţe nici tinereţea, nici frumuseţea! Ah, era ca o cunună de lauri verzi pe fruntea mea încărunţită! Şi are să se veştejească într-o singură noapte, ca fructul lui Iona! Copila dragostei mele! Mîngîierea bătrîneţelor mele! Ah, Rebecca, fiică a Raşelei! Beznele morţii te învăluie!

— Dar citeşte misiva — îl îndemnă învăţatul. Poate că vom mai fi în stare să găsim o cale de salvare.

— Citeşte tu, frate — îl rugă Isaac — căci ochii mei sînt ca o fîntînă de lacrimi.

Învăţatul citi următoarele rînduri în limba ebraică:

— „Către Isaac, fiul lui Adonikam, cunoscut de creştini sub numele de Isaac din York, pacea şi binecuvîntarea făgăduinţii reverse-se asupră-ţi.

Tată, sînt osîndită să mor, pentru o vină necunoscută sufletului meu, anume pentru vrăjitorie. Tată, dacă se va găsi un om viteaz, dornic să lupte pentru mine de azi în trei zile, cu spada şi lancea, în arena din Templestowe, potrivit obiceiului nazaritenilor, poate că Dumnezeul străbunilor noştri îi va da tăria să apere pe nevinovata lipsită de apărare. Dacă

acest lucru va fi cu neputinţă, fecioarele Izraelului să mă plîngă ca pe o moartă, ca pe o ciută ucisă de vînător, ca pe o floare retezată de coasa cosaşului. Vezi, aşadar, ce poţi face şi dacă poate fi găsită vreo scăpare. Cunosc un războinic nazaritean care ar fi dornic să ridice armele în apărarea mea ; e vorba de însuşi Wilfred, fiul lui Cedric, şi cunoscut de creştini sub numele de Ivanhoe. Deşi s-ar putea ca el să nu fie încă în stare a îndura povara armurii sale, dă-i totuşi de veste, căci el are trecere printre puternicii neamului său, şi întrucît mi-a fost tovarăş de captivitate, va găsi, poate, pe cineva ca să lupte pentru cauza mea. Şi să-i spui lui, chiar lui, lui Wilfred, fiul lui Cedric, că Rebecca, fie că va trăi, fie că va muri, nu s-a făcut cîtuşi de puţin vinovată de fărădelegile ce i se aruncă în spinare. Iar dacă Domnul va voi să te lipsească de fiica ta, nu mai zăbovi în această ţară a vărsării de sînge şi a cruzimilor, ci pleacă la Cordova, unde fratele tău trăieşte liniştit, la umbra tronului, a tronului lui Boadbil Sarazinul ; căci cruzimile săvîrşite de mauri împotriva seminţiei lui Iacob nu sînt atît de groaznice ca acelea ale nazaritenilor din Anglia".

Isaac ascultă destul de liniştit cuprinsul acestei scrisori, dar după aceea începu din nou să se zbuciume şi să-şi frîngă mîinile, rupîndu-şi hainele de pe el, punîndu-şi ţărînă pe cap şi dînd glas durerii sale, întocmai ca un oriental :

— Fiica mea, copila mea, carne din carnea mea, sînge din sîngele meu !

— Nu-ţi pierde curajul — îi zise învăţatul — căci durerea asta nu duce la nimic. Vino-ţi în fire şi caută-l degrabă pe acest Wilfred, fiul lui Cedric. S-ar putea ca el să te ajute cu un sfat sau chiar cu puterea braţului său ; căci tînărul acesta e favoritul lui Richard, pe care nazaritenii îl numesc Inimă de Leu şi despre care se zvoneşte din ce în ce mai stăruitor că s-ar fi reîntors în ţară. S-ar putea ca tînărul să capete din partea lui o scrisoare pecetluită, cu poruncă dată acestor oameni sîngeroşi, care necinstesc Templul, al cărui nume îl poartă, de a pune capăt ticăloşiei ce-o pregătesc.

— Am să mă duc să-l caut — spuse Isaac — căci e un tînăr cumsecade, căruia i-e milă de surghiuniţii tribului lui Iacob. Numai că din păcate nu poate purta armură, şi mă întreb care alt creştin va dori să se bată pentru asupriţii Sionului ?

— Văd că vorbeşti ca unul care nu-i cunoaşte pe creştini — răspunse învăţatul. Cu aur le poţi cumpăra vitejia, după cum cu aur îţi cumperi şi liniştea. Nu-ţi pierde curajul şi du-te de-l caută pe acest Wilfred de Ivanhoe. Am să fac la rîndu-mi tot ce pot, căci ar fi un mare păcat să te părăsesc în această năpastă. Am să mă duc în cetatea Yorkului, unde s-au adunat o sumedenie de războinici şi de oameni puternici, şi fii sigur că am să găsesc printre ei unul care să vrea să se bată pentru fiica ta, căci aurul este Dumnezeul lor, iar pentru bani şi-ar amaneta şi viaţa, şi pămînturile. Dar, frate dragă, ai să îndeplineşti făgăduielile pe care am să le fac în numele tău ?

— Fireşte, frate — răspunse Isaac. Binecuvîntat fie cerul care mi-a trimis un asemenea sprijin în nenorocire ! Ai grijă numai să nu le făgăduieşti de la început tot ce vor, căci vei vedea că neamul lor afurisit are obiceiul să-ţi ceară toată mîna, ca pînă la urmă să se mulţumească şi c-un deget. De altfel, fă cum vrei, căci nenorocirea asta m-a tulburat cu totul, şi la ce mi-ar mai folosi aurul, dacă copilul dragostei mele ar pieri ?

— Drum bun şi să ţi se împlinească toate dorinţele inimii — spuse învăţatul.

Cei doi prieteni se îmbrăţişară şi porniră fiecare pe drumul său. Ţăranul olog îi urmări cîtva timp cu privirea, spunîndu-şi :

„Cîinii ăştia de jidovi ! Se uită la mine cît s-ar uita la un rob sau la un turc, sau chiar la un pîrlit de jidov ! Ar fi putut să-mi arunce măcar un gologan-doi acolo. Doar nu eram dator să le aduc misiva asta spurcată, punîndu-mă în primejdie de a fi eu însumi vrăjit, aşa cum multă lume mi-a zis. Ce mă încălzeşte pe mine că fata mi-a dat un bănuţ de aur, dacă o să mă mustre popa la spovedanie în zilele de Paşti, şi dacă o să mă silească să-i dau de două ori pe atît, ca să mă pun bine cu el ? Şi-apoi, colac peste pupăză, ce mă fac dacă toată viaţa lumea o să-mi zică „poştaşul jidovilor" ? Zău, cred că-mi făcuse farmece de-a binelea cînd m-am apropiat de ea ! Ei, dar aşa au păţit-o toţi cei ce s-au apropiat vreodată de ea, fie ei jidovi, sau creştini ; nimeni n-ar avea tăria să i se împotrivească ; dacă-ţi cere ceva, s-a isprăvit ! Uite şi-acum, cînd stau să mă gîndesc, zău dacă nu mi-aş lăsa şi dugheana, şi sculele, ca să-i scap viaţa !"

„O, fata mea, aşa neînduplecată şi rece
cum eşti,
Mi-e inima la fel de mîndră ca şi a ta."
Seward

În amurgul aceleiaşi zile, în care fusese „judecată", Rebecca auzi o bătaie uşoară în uşa încăperii unde era închisă. Cufundată în rugăciunile de seară, după datina neamului ei, fata nu dădu atenţie faptului ; rugăciunile se încheiau cu un imn, pe care ne-am încumetat a-l tălmăci astfel :

„Cînd Izrael, poporu-ales,
Ieşit-a din robie, drumul
Să i-l arate, a purces
Chiar Dumnezeul lui, străbunul.
Un stîlp de foc se înălţa,
Stîrnind în drumul lui uimirea.
Nisipu-ncins îi oglindea
În timpul nopţii strălucirea.

Cu trîmbiţe şi tobe mari,
Se însoţea un imn de slavă.
Războinici, fete, cărturari
Îl înălţau, cu voce gravă.
Azi nu mai sînt minuni. Uitat,
Evreu-n lume rătăceşte.
Strămoşii lui nu Te-au urmat —
Azi nimeni nu-i călăuzeşte.

Chiar nevăzut, Tu totuşi eşti.
Cînd se va lumina în zare,
Tu ca un văl să ne fereşti
De raza cea înşelătoare.
Iar cînd ne va împresura
O noapte-adîncă şi haină,
Pe calea noastră-atît de grea,
Fii Tu o rază de lumină !

Vai, harfele ne-au fost rămas
La Vavilon, ca să petreacă
Tiranii. Tobele n-au glas,
Iar trîmbiţele-au prins să tacă.
Dar Tu ai zis : „Un miel ucis
Nu-i jertfă bună pentru mine.
Smerenia inimii — ai zis —
E jertfa ce ţi se cuvine".

Cînd ultimele acorduri ale imnului religios cîntat de Rebecca se stinseră, bătăile în uşă se făcură din nou auzite.

— Intră, dacă eşti prieten — spuse Rebecca. Iar dacă eşti duşman, nu am cum să te împiedic să intri.

— Voi fi prieten sau duşman, după cum va hotărî această convorbire, Rebecca — zise Brian de Bois-Guilbert, păşind în încăpere.

Tulburată de vederea acestui om, a cărui patimă nesăbuită o socotea a fi pricina nenorocirilor ei, Rebecca se dădu înapoi prevăzătoare, dar fără teamă, oprindu-se în cel mai depărtat colţ al încăperii, ca şi cum ar fi vrut să se retragă cît mai mult, hotărîtă fiind să se împotrivească şi să se apere atunci cînd retragerea ar fi devenit cu neputinţă. După aerul ei hotărît, dar nu sfidător, se vedea că vrea să evite un atac, dar că în acelaşi timp e gata să-l respingă, cu toată dîrzenia de care era în stare.

— N-ai nici un motiv să te temi de mine, Rebecca — zise templierul. Sau, mai bine spus, deocamdată nu ai nici un motiv să te temi.

— Nu mă tem de dumneata, cavalere, credinţa mea e puternică, de aceea nu mă tem — răspunse Rebecca, deşi răsuflarea ei întretăiată părea să dezmintă eroismul spuselor ei.

— N-ai de ce să te temi — repetă cu gravitate Bois-Guilbert. De încercările mele nebuneşti de mai înainte de a te cuceri n-ai de ce să te temi acum. Dacă ai striga, te-ar auzi nişte paznici, asupra cărora nu am nici o putere. Misiunea lor este să te ducă la moarte, Rebecca, însă nu vor lăsa pe nimeni să-ţi facă vreun rău, nici măcar pe mine, dacă nebunia mea, căci e curată nebunie, m-ar împinge atît de departe.

— Cerul fie lăudat ! exclamă evreica. În acest lăcaş al fărădelegilor, moartea mă sperie cel mai puţin.

— Da — rosti templierul — gîndul morţii e lesne primit de o minte îndrăzneaţă, cînd drumul către moarte e scurt şi fără stavile. O lovitură de lance sau de spadă n-ar însemna prea mult pentru mine, iar ţie nu ţi-ar fi teamă să te arunci de pe un meterez înalt sau să-ţi faci seama cu un pumnal. Şi tu, şi eu ne temem mai degrabă de ceea ce socotim, fiecare în felul lui, că ar fi o dezonoare. Ascultă, Rebecca, poate că simţul onoarei e la fel de fantastic la amîndoi, dar şi unul şi altul ştim deopotrivă să murim pentru această onoare.

— Om nefericit ! spuse Rebecca. Oare eşti osîndit să-ţi primejduieşti viaţa pentru nişte principii a căror temeinicie mintea ta sănătoasă nu o recunoaşte ? Asta înseamnă să renunţi la tot ce-i mai scump, de dragul unei amăgiri. Nu-ţi închipui însă că acelaşi lucru se întîmplă şi cu mine. Hotărîrea ta se poate schimba, fiind purtată de valurile sălbatice şi capricioase ale părerilor omeneşti, pe cînd a mea e înfiptă în stînca neclintită a vremurilor.

— Taci, fata mea — zise templierul. Asemenea vorbe nu ajută la nimic acum. Eşti osîndită să mori, nu de moartea grabnică şi uşoară, la care visează nenorocirea şi pe care o caută deznădejdea, ci de o moarte înceată, prelungită şi chinuitoare. E moartea pe care diavolii aceştia fanatici o socotesc cea mai potrivită cu aşa-zisa ta crimă.

— Şi dacă aceasta mi-e soarta, oare cui i-o datorez ? întrebă Rebecca. Fără îndoială că numai aceluia care, în egoismul lui barbar, m-a tîrît pîn-aici şi care încearcă acum, într-un scop necunoscut mie, să mă sperie cu soarta nenorocită la care m-a osîndit chiar el.

— Nu-ţi închipui că am urmărit anume aceasta — zise templierul. Te-aş ocroti şi acum cu pieptul meu împotriva oricărei primejdii, cu aceeaşi rîvnă cu care te-am apărat de săgeţile care altminteri ţi-ar fi străpuns trupul.

— Dacă ai fi urmărit să aperi în chip cinstit o fiinţă nevinovată, ţi-aş fi mulţumit pentru această rîvnă, dar ai căutat de atîtea ori să-ţi faci din asta un merit, încît îţi spun că viaţa n-ar avea nici un preţ pentru mine, dacă aş fi silită să-ţi dau ceea ce-mi ceri pentru că mi-ai salvat-o.

— Ajunge cu mustrările, Rebecca — spuse templierul. Am şi aşa temeiuri să fiu supărat, nu pot îndura şi dojana aceasta.

— Atunci, spune-mi ce urmăreşti, cavalere ? întrebă evreica. Fii scurt. Dacă ai venit cu alt gînd decît acela de a vedea nenorocirea pe care ai pricinuit-o, mărturiseşte-o. Şi apoi, lasă-mă singură, te rog. Trecerea de la viaţă la veşnicie e scurtă, dar înfricoşătoare, şi nu-mi mai rămîn decît puţine clipe spre a mă pregăti pentru această trecere.

— Rebecca, văd că stărui să mă învinovăţeşti de o nenorocire pe care aş fi vrut din suflet să o fi preîntîmpinat.

— Cavalere — răspunse Rebecca — aş vrea să te cruţ de mustrările mele, dar din păcate e limpede că moartea mea se datoreşte patimii dumitale deşănţate.

— Greşeşti, greşeşti, învinuindu-mă de un lucru pe care nu l-am putut nici prevedea şi nici împiedica — spuse pripit templierul. Puteam eu oare să ghicesc sosirea neaşteptată a acestui moşneag, pe care cîteva scăpărări de vitejie fanatică şi laudele aduse de nişte proşti vieţii sale de ascet l-au ridicat deocamdată cu mult deasupra meritelor sale, deasupra bunului simţ, deasupra mea şi deasupra sutelor de cavaleri ai ordinului nostru, care cu toate acestea gîndesc şi simt ca nişte oameni liberi de prejudecăţile prosteşti şi fantastice pe care se întemeiază părerile şi faptele acestui om ?

— Şi totuşi — îi întoarse vorba Rebecca — ai luat loc alături de cei care m-au judecat pe mine, o fiinţă nevinovată, a cărei nevinovăţie o cunoşteai prea bine, şi ai fost părtaş la condamnarea mea. Mai mult, dacă am înţeles bine, dumneata însuţi vei fi acela care va trebui să întărească prin puterea armelor această osîndă şi să-mi consfinţească pedeapsa.

— Răbdare, fata mea — răspunse templierul. Nici un neam nu ştie mai bine ca neamul tău să aştepte şi să-şi îndrepte astfel barca, încît să tragă folos şi din vînturile potrivnice.

— Blestemat fie ceasul în care neamul lui Izrael a învăţat această artă ! izbucni Rebecca. Dar vrăjmăşia frînge inima, tot astfel cum focul frînge oţelul îndărătnic, iar oamenii care nu mai sînt stăpîni pe propria lor soartă şi au încetat să fie cetăţenii unei ţări libere şi neatîrnate sînt nevoiţi să se umilească în faţa unor străini. Acesta e blestemul nostru, cavalere, un blestem pe care îl merităm, fireşte, prin păcatele noastre şi cele ale strămoşilor noştri. Dar voi, voi care vă preamăriţi libertatea ca pe un drept dobîndit din naştere, sînteţi şi mai de plîns cînd vă înjosiţi supunîndu-vă prejudecăţilor altora şi călcîndu-vă în picioare propriile voastre credinţe !

— Cuvintele-ţi sînt pline de amărăciune, Rebecca — suspină Bois-Guilbert, păşind tulburat prin încăpere. Dar n-am venit aci pentru a face schimb de mustrări. Află că Bois-Guilbert nu se pleacă în faţa nici unui muritor, cu toate că împrejurările îl pot sili să-şi schimbe gîndul pentru cîtva timp. Voinţa lui e ca izvorul de munte : acesta poate fi abătut puţină vreme din drumul lui de o stîncă, dar în cele din urmă tot îşi găseşte calea spre ocean. Misiva aceea, care te sfătuia să ceri un apărător, de unde crezi că ţi-a venit, dacă nu de la Bois-Guilbert ? La cine altul ai fi putut trezi un asemenea interes ?

— Un scurt răgaz în faţa morţii apropiate şi care-mi va fi de puţin folos, asta e tot ce ai putut face pentru o fiinţă pe capul căreia ai grămădit atîta suferinţă şi pe care ai adus-o aproape de mormînt !

— Nu, fata mea, gîndul meu nu s-a oprit aici. De nu s-ar fi amestecat boşorogul acela fanatic şi neghiobul de Goodalricke, care, deşi templier, se preface că gîndeşte şi judecă la fel ca toţi oamenii, rolul de apărător ar fi revenit nu unui preceptor, ci unui companion al ordinului. Dacă lucrurile s-ar fi întîmplat astfel, aveam de gînd să fiu eu însumi apărătorul tău ; la chemarea goarnei, aş fi apărut în arenă sub înfăţişarea unui cavaler rătăcitor, în căutare de aventuri şi dornic să-şi arate puterea lăncii şi a scutului. Atunci, Beaumanoir ar fi putut alege nu unul, ci doi sau trei din confraţii mei, şi nu mă îndoiesc că i-aş fi azvîrlit pe toţi din şa cu lancea mea. În felul acesta, Rebecca, nevinovăţia ta ar fi fost dovedită, iar eu aş fi aşteptat cu încredere răsplata recunoştinţei tale pentru victoria dobîndită.

— Cavalere — răspunse Rebecca — toate astea sînt laude deşarte ; te grozăveşti cu ce-ai fi putut face, dacă n-ai fi găsit cu cale să faci cu totul altfel. Ai primit mănuşa mea, iar apărătorul meu, dacă o fiinţă atît de deznădăjduită poate găsi unul, va trebui să-şi încrucişeze lancea cu a dumitale, în arenă. Şi după toate astea, mai cutezi să te dai drept prietenul şi ocrotitorul meu ?

— Da, voi fi prietenul şi ocrotitorul tău ! rosti templierul cu glas solemn. Dar ia seama cu cîtă primejdie sau mai degrabă cu cîtă siguranţă de a fi dezonorat. De aceea, să nu priveşti cu ochi răi faptul că-ţi pun anumite condiţii înainte de a

jertfi tot ce-am avut mai scump pînă acum, pentru a salva viaţa unei evreice.

— Vorbeşte, nu te înţeleg ! zise Rebecca.

— Ei bine, voi vorbi deschis, ca un om care se spovedeşte unui duhovnic. Rebecca, dacă nu m-aş înfăţişa în arenă, mi-aş pierde rangul şi faima, precum şi ceea ce pentru mine e ca aerul, anume mi-aş pierde stima fraţilor mei şi nădejdea de a fi într-o bună zi investit cu suprema autoritate, de care se bucură astăzi fanaticul moşneag Lucas de Beaumanoir, dar căreia i-aş da o cu totul altă întrebuinţare. Aceasta ar fi soarta ce m-ar aştepta, dacă nu m-aş înfăţişa în arenă ca să lupt împotriva cauzei tale. Blestemat fie acel Goodalricke, care mi-a întins o asemenea capcană ! Şi de două ori blestemat fie Albert de Malvoisin, care m-a făcut să-mi schimb hotărîrea de a azvîrli mănuşa în obrazul bătrînului bigot, care a fost în stare să asculte nişte învinuiri atît de absurde, aduse unei făpturi atît de nobile la suflet şi atît de încîntătoare la chip.

— Ce rost mai are acum această vorbărie linguşitoare ? întrebă Rebecca. Dumneata ai şi ales între vărsarea sîngelui unei femei nevinovate şi primejduirea rangului şi ambiţiilor dumitale pămînteşti. Ce rost are să mai vorbim despre asta ? Alegerea dumitale a fost făcută.

— Nu, Rebecca — răspunse cavalerul, cu un glas mai blînd, apropiindu-se de ea. Alegerea mea nu a fost făcută, ba mai mult, această alegere atîrnă de tine. Dacă mă înfăţişez în arenă, trebuie să-mi păstrez neştirbită faima, şi dacă fac acest lucru, fie că vei avea sau nu vei avea un apărător, vei muri arsă pe rug, căci nu s-a născut încă acel cavaler care să se măsoare cu mine de la egal la egal sau să mă învingă, afară doar de Richard Inimă de Leu şi de Ivanhoe, favoritul său. După cum bine ştii, acum Ivanhoe nu e în stare să poarte armură, iar Richard lîncezeşte într-o temniţă, departe de ţară. Iată de ce, dacă mă înfăţişez, vei muri, chiar dacă farmecele tale vor îndemna pe vreun tînăr înflăcărat să păşească în arenă ca să te apere.

— Dar ce rost are să-mi spui toate astea de atîtea ori ? întrebă Rebecca.

— Are rost, căci trebuie să-ţi cunoşti soarta sub toate feţele — răspunse templierul.

— Bine, fie, întoarce foaia şi lasă-mă să văd cealaltă faţă a ei — spuse evreica.

— Dacă mă înfăţişez în arena fatală, vei muri de o moarte înceată şi cruntă, în chinuri despre care se zice că sînt hărăzite păcătoşilor în lumea de apoi. Dar dacă nu mă înfăţişez, atunci voi fi un cavaler degradat şi dezonorat, învinuit de vrăjitorie şi de legături cu necredincioşii ; numele ilustru ce-l port şi căruia i-am dat o strălucire şi mai mare, va ajunge un nume de ocară, huiduit de toţi. Mi-aş pierde faima, onoarea şi perspectiva unei măriri, la care ajung cu greu chiar împăraţii ; mi-aş jertfi ambiţiile şi planurile înalte cît munţii despre care păgînii spuneau că proptesc bolta cerului, şi totuşi, Rebecca — adăugă el, aruncîndu-se la picioarele ei — şi totuşi voi jertfi această măreţie, voi renunţa la glorie, voi abdica de la această putere chiar acum, cînd o simt pe jumătate în mîinile mele, dacă vei spune : „Bois-Guilbert, inima mea te primeşte".

— Nu te gîndi la asemenea prostii, cavalere, ci gîndeşte-te să te duci la regent, la regina-mamă, la prinţul Ioan ; ei se vor împotrivi hotărîrii Marelui Magistru, dacă ţin la onoarea coroanei engleze. În felul acesta mă vei ocroti fără a jertfi nimic şi fără a-mi cere o răsplată sub un cuvînt sau altul.

— Cu oamenii aceştia nu am nimic de-a face — urmă el, agăţîndu-se de pulpana rochiei ei. Cu tine vorbesc acum. Ce te poate îndupleca să-ţi schimbi hotărîrea ? Gîndeşte-te, chiar dacă aş fi un demon, tot ar trebui să mă preferi morţii, căci moartea, numai ea, e rivalul meu.

— Nu sînt în stare să cîntăresc acum care din acele două rele e mai groaznic — spuse Rebecca, temîndu-se să-l aţîţe pe aprigul cavaler, dar hotărîtă în acelaşi timp să-l respingă, fără să-i lase nici o iluzie în această privinţă. Fii bărbat, fii creştin. Dacă într-adevăr credinţa dumitale te învaţă să nutreşti acea milă pe care mai degrabă vorbele decît faptele voastre o vădesc, scapă-mă de această moarte îngrozitoare, fără a-mi cere o răsplată care ţi-ar preface mărinimia într-un tîrg josnic.

— Nu, Rebecca — izbucni trufaşul templier, sărind în picioare. În felul acesta nu mă vei sili să-mi schimb gîndul. Dacă renunţ la faima mea de azi şi la ambiţiile mele de mîine, o fac de dragul tău, şi de aceea vom fugi împreună. Ascultă-mă, Rebecca — urmă el, îndulcindu-şi glasul — Anglia, Europa nu sînt toată lumea. Ni se deschid în faţă atîtea tărîmuri care sînt destul de mari chiar pentru ambiţiile mele. Vom pleca în Palestina, unde se află marchizul Conrad de

Montserrat, prietenul meu, un prieten la fel de lipsit ca şi mine de prejudecăţile şi superstiţiile ce ne înlănţuie minţile, libere din născare ; ne vom alia mai degrabă cu Saladin, decît să îndurăm batjocura bigoţilor pe care-i dispreţuim. Am să deschid noi căi spre măreţie — urmă el, străbătînd din nou încăperea cu paşi grăbiţi. Europa va răsuna de paşii puternici ai aceluia pe care ea l-a alungat de lîngă fiii ei. Nici măcar milioanele de oameni pe care cruciaţii îi trimit la măcel n-ar putea face atîta pentru apărarea Palestinei ; iataganele a mii şi mii de sarazini n-ar fi în stare să deschidă în acea ţară, pentru care se bat noroadele, o cale atît de largă ca aceea pe care-o vor deschide puterea şi iscusinţa mea şi a fraţilor, care, în ciuda fanaticului bătrîn, mă vor urma la bine, ca şi la rău. Iar tu, Rebecca, vei fi o regină, pe muntele Carmel ne vom înălţa tronul, pe care vitejia mea îl va cîştiga pentru tine, iar eu voi schimba pentru un sceptru îndelung visatul toiag !

— Toate astea sînt vise deşarte, năluciri ale nopţii — zise Rebecca. Dar chiar dacă ar fi aievea, tot nu m-ar clinti din hotărîrea mea. Ajunge să-ţi spun că niciodată n-aş împărţi cu dumneata puterea pe care ai dobîndi-o ; află de asemenea că nu ţin atît de puţin la credinţă şi la ţara asta, pentru a putea preţui pe acela care doreşte să le schimbe, lepădîndu-se de ordinul al cărui membru s-a jurat să fie, pentru a-şi astîmpăra patima nesăbuită ce i-o trezeşte fiica unui alt popor. Cavalere, nu-mi pune libertatea la mezat, nu vinde o faptă mărinimoasă, apără-i pe oropsiţi de dragul milei şi nu pentru un folos egoist. Du-te degrabă la tronul Angliei. Richard va asculta rugămintea mea de a mă salva din ghearele acestor oameni fără suflet.

— Niciodată nu voi face una ca asta, Rebecca ! strigă templierul, cu trufie. Dacă mă lepăd de ordinul meu, o fac numai pentru tine. Dacă-mi refuzi dragostea, ambiţia nu mă va părăsi. Nu voi să fiu înşelat de oricine. Să mă plec în faţa lui Richard ? Să cer un hatîr acestei inimi trufaşe ? Niciodată, Rebecca, nu voi pune la picioarele sale, prin mine, Ordinul Templului. Pot părăsi ordinul, însă nu vreau să-l înjosesc şi nu-l voi trăda niciodată.

— Dumnezeu să mă ajute, căci în sprijinul oamenilor văd că e aproape cu neputinţă să nădăjduiesc ! zise Rebecca.

— E adevărat, căci mîndră cum eşti, ţi-ai găsit în mine perechea — răspunse templierul. Dacă intru cu lancea în

arenă, poţi fi sigură că nici un gînd omenesc nu mă va opri să îmi arăt puterea. Gîndeşte-te la soarta care te aşteaptă ; vei muri de groaznica moarte a celui din urmă dintre criminali, te vei mistui pe un rug, te vei destrăma în părticele care alcătuiesc în chip atît de tainic ciudatele noastre făpturi ; nimic nu va rămîne din acest trup graţios, ca să putem spune : a fost un om viu ! Rebecca, inima unei femei nu e făcută să îndure o asemenea primejdie. Te vei supune poruncii inimii mele.

— Bois-Guilbert — răspunse evreica — nu cunoşti inima femeii, sau ai cunoscut pînă acum doar inimile unor femei lipsite de cele mai bune simţăminte. Mîndrule templier, află de la mine că în cele mai sîngeroase bătălii pe care le-ai purtat, n-ai fost niciodată mai curajos decît o femeie căreia dragostea sau datoria îi poruncesc să sufere. Sînt eu însămi femeie, crescută cu dragoste, temătoare din fire şi neobişnuită să sufere, şi totuşi, cînd vom intra în arena aceea fatală, dumneata ca să te lupţi, iar eu ca să sufăr, sînt sigură că voi fi mai curajoasă decît dumneata. Adio, nu voi mai schimba cu dumneata nici o vorbă, e în zadar. Timpul ce-i mai rămîne de trăit pe pămînt fiicei lui Iacob trebuie să fie altfel cheltuit ; trebuie să-l caut pe Acela care, deşi îşi ascunde faţa de poporul său, îşi pleacă totdeauna urechea la strigătele celor care îl caută cu adevărat, cu inima deschisă.

— Aşadar, ne despărţim în felul acesta ? întrebă templierul, după o clipă de tăcere. Mai bine nu ne-am fi întîlnit niciodată, sau mai bine te năşteai nobilă şi creştină. Dar nu, pe lumina cerului ! Cînd te privesc şi cînd mă gîndesc cînd şi cum ne vom revedea, simt că aş vrea să fiu eu însumi un fiu al neamului tău hulit ; mîinile mele să umble doar cu lingouri şi şekeli, în loc de lănci şi scuturi ; capul meu să se plece în faţa fiecărui boiernaş, iar privirea mea să nu bage în sperieţi decît pe datornicul falit. Da, Rebecca, aş dori să fiu alăturea de tine în viaţă şi să scap de blestemul de a fi părtaş la moartea ta.

— L-ai zugrăvit pe evreu aşa cum a ajuns în urma prigoanei unor oameni de teapa dumitale. Cerul, în mînia lui, l-a alungat din ţara sa, iar negoţul i-a deschis singura cale spre putere şi influenţă, pe care asuprirea nu i-a putut-o închide. Citeşte istoria veche a poporului ales şi spune-mi dacă oamenii, prin mijlocirea cărora Iehova a săvîrşit atîtea miracole

sub ochii noroadelor, au fost pe vremea aceea un popor de cămătari şi de zgîrciţi. Află, mîndrule cavaler, că avem în rîndurile noastre nume vestite, pe lîngă care faimoasa voastră nobilime de la miazănoapte e ca dovleacul faţă de cedru, nume care îşi au obîrşia în acele timpuri străvechi şi luminoase, cînd Atotputernicul făcea să se cutremure jilţurile heruvilor mărinimoşi, nume ce nu-şi trag strălucirea de la vreun principe pămîntean, ci de la înfricoşatul glas care le-a poruncit strămoşilor lor să se apropie de priveliştea cerului. Da, aşa au fost prinţii din casa lui Iacob.

Obrajii Rebeccăi se împurpurară în vreme ce ridica astfel în slăvi străvechea glorie a poporului ei, dar păliră cînd adăugă, oftînd :

— ...Aşa au fost prinţii Iudeii, dar nu mai sînt ! Acum ei sînt călcaţi în picioare ca iarba, amestecată cu glodul drumurilor. Cu toate acestea, printre ei se află oameni care nu fac cîtuşi de puţin de ocară această obîrşie aleasă ; şi printre ei va fi şi fiica lui Isaac, fiul lui Adonikam ! Adio, nu rîvnesc la gloria dumitale pătată cu sînge, nu-ţi pizmuiesc obîrşia barbară din păgînii Nordului, nu tînjesc cîtuşi de puţin după credinţa dumitale, pe care o porţi veşnic pe buze, dar niciodată în inimă şi în faptă.

— Doamne, parc-aş fi sub puterea unei vrăji ! exclamă Bois-Guilbert. Sînt gata-gata să cred că scîrnăvia aceea de Beaumanoir a spus adevărul şi că în greutatea cu care mă despart de tine e ceva nefiresc. Frumoasa mea — adăugă el, apropiindu-se de ea, însă plin de respect — eşti atît de tînără, atît de minunată şi atît de netemătoare în faţa morţii ! Şi totuşi eşti osîndită să mori în cazne şi-n dezonoare. Cine nu ţi-ar deplînge soarta ? Lacrimile, care de mai bine de douăzeci de ani au fost străine de aceste pleoape, le umezesc acum, cînd te privesc. Dar aşa ţi-e dat, nimic nu-ţi mai poate salva acum viaţa. Tu şi cu mine nu sîntem decît uneltele oarbe ale unui destin de neînduplecat, care ne mînă ca pe nişte corăbii împinse una spre alta de furtună, făcîndu-le să se ciocnească şi să piară. Iartă-mă, cel puţin să ne despărţim prieteni. În zadar m-am străduit să-ţi clintesc hotărîrea, iar a mea e de neclintit ca decretele destinului, săpate în piatră.

— Oamenii pun pe seama destinului urmările propriilor lor patimi nesăbuite — zise Rebecca. Dar te iert, Bois-Guilbert,

cu toate că ești pricina timpuriei mele morți. Sufletul dumitale a fost cîndva nobil și puternic, dar acum el este ca grădina leneșului : bălăriile l-au năpădit, înăbușind floarea cea mîndră și sănătoasă.

— Da — spuse templierul — sînt întocmai așa cum m-ai zugrăvit : neștiutor, necioplit, dar mîndru că în mijlocul unei gloate de neghiobi și de fanatici vicleni am dobîndit acea tărie de suflet, care mă face să fiu cu un cap mai sus decît ei. Din tinerețe m-am deprins cu lupta și am năzuit spre țeluri înalte, dovedindu-mă neînduplecat în urmărirea lor. Așa se cuvine să rămîn : mîndru, neînduplecat și neschimbător. Voi dovedi aceasta întregii lumi. Dar mă ierți oare, Rebecca ?

— Da, te iert, așa cum poate ierta o victimă pe călău.

— Adio, așadar ! zise templierul și părăsi încăperea. În odaia de alături, preceptorul Albert aștepta nerăbdător întoarcerea lui Bois-Guilbert.

— Ai zăbovit cam mult — îl întîmpină el. Parc-aș fi stat pe jeratic, nu mai puteam de nerăbdare. Ce se întîmpla dacă venea aici Marele Magistru, sau Conrad, iscoada lui ? Aș fi plătit scump această îngăduință. Dar ce-i cu tine, frate ? Te clatini pe picioare, iar fruntea ți-e întunecată ca noaptea. Nu te simți bine, Bois-Guilbert ?

— Ba da — răspunse acesta — mă simt la fel de bine ca un nenorocit condamnat să moară peste o oră. Dar nu, ce zic, nici pe jumătate atît de bine, căci sînt unii oameni care, aflîndu-se într-o asemenea stare, se pot lepăda de viață ca de o haină veche. Pe lumina cerului, Malvoisin, fata asta m-a dezarmat cu totul. Aproape că sînt hotărît să mă duc la Marele Magistru și să-i spun în față că părăsesc ordinul și că refuz să îndeplinesc rolul barbar pe care tirania lui mi-l impune.

— Ești nebun ? făcu Malvoisin. În felul acesta vei fi cu totul pierdut, fără a putea găsi vreo posibilitate de a salva viața acestei evreice, pe care pari s-o prețuiești atîta. Beaumanoir te va înlocui cu un alt templier spre a-i întări judecata, iar acuzata va avea soarta pe care ar avea-o chiar dacă tu însuți ai face ceea ce ți s-a poruncit.

— Minți ! O voi apăra eu însumi cu armele — răspunse cu semeție templierul. Și dacă o voi face, cred că știi și tu, Malvoisin, că nimeni din ordinul nostru nu poate face față lăncii mele.

— Da, dar uiți că nu vei avea nici răgazul, nici prilejul de a-ți pune în aplicare acest gînd nebunesc — zise vicleanul sfetnic. Du-te la Lucas de Beaumanoir și spune-i că te lepezi de jurămîntul de supunere, și vei vedea cîte ceasuri de libertate îți va mai lăsa bătrînul tiran. Abia vei fi rostit cuvintele și te vei pomeni fie la o sută de picioare sub pămînt, în temnița Preceptoriei, așteptînd să fii judecat ca un cavaler apostat, fie în chilia unei mănăstiri depărtate, pe un culcuș de paie, în întuneric, cu lanțuri la picioare, descîntat în chip și fel și stropit cu apă sfințită, ca să iasă din tine diavolul ce te stăpînește ; asta, bineînțeles, dacă Marele Magistru va mai socoti că ești stăpînit de diavoli. Trebuie să te duci să lupți în arenă, Brian, altfel ești un om pierdut și dezonorat.

— Am să fug de aici — spuse Bois-Guilbert. Am să fug într-o țară depărtată, unde nebunia și fanatismul nu au putut încă pătrunde. Nici o picătură din sîngele acestei făpturi minunate nu va fi vărsat cu ajutorul meu.

— N-ai cum să fugi — zise preceptorul. Aiureala ta a trezit bănuieli și nu vei fi lăsat să părăsești așezămîntul. Du-te și încearcă, dacă vrei ; înfățișează-te la poartă și poruncește să fie coborîtă puntea, și vei vedea ce răspuns vei primi. Pari uimit și jignit, dar recunoaște că e mai bine pentru tine. Dacă ai fugi, ce altceva te-ar aștepta decît dezonoarea, pîngărirea numelui străbunilor tăi și pierderea rangului ? Gîndește-te bine. Vechii tăi prieteni n-au să știe unde să se mai ascundă cînd Brian de Bois-Guilbert, cel mai bun lăncier al ordinului, va fi proclamat trădător, în huiduielile mulțimii. Ce doliu va fi pentru curtea Franței ! Cu cîtă bucurie va afla trufașul Richard vestea că viteazul cavaler, care l-a înfruntat în Palestina și aproape că i-a întunecat gloria, și-a pierdut faima și onoarea, de dragul unei evreice, pe care nici măcar n-a putut s-o salveze printr-un sacrificiu atît de costisitor !

— Malvoisin — rosti cavalerul — îți mulțumesc, ai atins coarda cea mai simțitoare a inimii mele. Orice s-ar întîmpla, numele de Bois-Guilbert nu va fi niciodată însoțit de cuvîntul „trădător". Deie Domnul ca Richard sau oricare din lăudăroșii săi favoriți din Anglia să apară în arenă ! Dar sînt sigur că arena va rămîne goală, nici unul nu va cuteza să-și încrucișeze lancea cu mine pentru această nevinovată, lăsată în părăsire.

— Cu atît mai bine pentru tine — spuse preceptorul. Dacă nu se înfăţişează nici un apărător, înseamnă că nenorocita va muri nu din pricina ta, ci în urma sentinţei Marelui Magistru. Acesta va fi singurul vinovat, cu toate că îşi va socoti crima drept o faptă vrednică de laudă şi de admiraţie.

— Ai dreptate — răspunse Bois-Guilbert. Dacă nu se înfăţişează nici un apărător, eu voi fi doar o parte din decor, un om care, deşi stă călare în arenă, nu joacă nici un rol în cele ce urmează după aceea.

— Nici măcar cel mai neînsemnat rol — întări Malvoisin — sau, dacă vrei, rolul icoanei sfîntului Gheorghe, purtată la o procesiune.

— Ei bine, mă întorc la hotărîrea mea dintîi — rosti semeţul templier. Evreica m-a dispreţuit, m-a alungat, m-a ocărît, la ce bun să-i jertfesc stima de care mă bucur printre confraţi ? Malvoisin, am să mă înfăţişez în arenă.

Şi spunînd acestea, ieşi grăbit din încăpere, urmat de preceptor, care voia să-l aibă sub ochi şi să-l întărească în hotărîrea ce o luase, nu de alta, dar în păstrarea faimei lui Bois-Guilbert avea el însuşi un interes deosebit, punîndu-şi mari speranţe în omul acesta, care putea ajunge într-o bună zi în fruntea ordinului şi neuitînd totodată de avansarea pe care i-o făgăduise Mont-Fitchet în schimbul sprijinului dat la condamnarea nefericitei Rebecca. Dar deşi în lupta dusă cu simţămintele generoase ale prietenului său, el avea toate avantajele unui om viclean, prefăcut şi egoist din fire, asupra unui om frămîntat de pasiuni puternice şi potrivnice, Malvoisin trebui să se folosească de întreaga lui artă pentru a-l face pe Bois-Guilbert să stăruie în hotărîrea pe care cu greu îl înduplecase s-o ia. El fu nevoit să-l supravegheze îndeaproape, ca nu cumva să fugă sau să se ducă la Marele Magistru, căci Malvoisin se temea că Bois-Guilbert ar fi fost în stare să se ia la harţă cu superiorul său şi s-o rupă cu el pentru totdeauna. De asemenea, el trebui să-i repete din cînd în cînd diferitele argumente prin care se străduia să-i arate că, înfăţişîndu-se în arenă, Bois-Guilbert urma singura cale pe care putea scăpa de ruşine şi dezonoare, fără a grăbi şi fără a mijloci sfîrşitul Rebeccăi.

CAPITOLUL XL

„În lături, umbrelor! Richard e din nou printre noi!“

Richard al III-lea

Cînd Cavalerul Negru — ale cărui peripeţii se cuvine să le povestim acum — părăsi locul de întîlnire al inimosului haiduc, el porni de-a dreptul spre un lăcaş din apropiere, numit „Lavra sfîntului Botolf“, o mănăstire mică şi ca întindere, şi ca venit ; acolo fusese adus Ivanhoe, după cucerirea castelului, de către credinciosul Gurth şi mărinimosul Wamba. Nu are rost să povestim acum ce s-a petrecut în vremea asta între Wilfred şi eliberatorul său. Ajunge să spunem că, după o convorbire îndelungată şi foarte serioasă, stareţul trimisese cîţiva oameni în cercetare şi că, în dimineaţa următoare, Cavalerul Negru se pregătea să pornească la drum, în tovărăşia măscăriciului Wamba, care trebuia să-i slujească drept călăuză. El îi vorbise astfel lui Ivanhoe :

— Ne vom întîlni la Coningsburgh, castelul răposatului Athelstane, unde Cedric, tatăl matale, are de gînd să dea un praznic pentru pomenirea nobilei sale cimotii. Sir Wilfred, doresc să-ţi văd laolaltă neamurile saxone, ca să le cunosc mai bine decît pînă acum. Mă vei ajunge din urmă, iar eu mă voi strădui să te împac cu tatăl dumitale.

Spunînd acestea, el îşi luă un călduros bun rămas de la Ivanhoe, care ţinea morţiş să-l urmeze pe eliberatorul său. Dar Cavalerul Negru nici nu voi să audă despre una ca asta :

— Odihneşte-te astăzi, căci altminteri n-ai avea puterea să porneşti la drum mîine. N-am nevoie de altă călăuză în afară de cinstitul Wamba, care e-n stare să facă pe popa sau pe nebunul, după cum voi simţi nevoia.

— Iar eu — zise Wamba — te voi însoţi cu dragă inimă. Mor să văd şi eu praznicul pentru pomenirea lui Athelstane, fiindcă sînt sigur că dacă nu va fi destul de îmbelşugat, răposatul se va scula din mormînt ca să-i muştruluiască pe bucătar, pe paharnic şi pe majordom. Face să vezi o asemenea privelişte. Cavalere, să ştii că mă bizui pe vitejia matale, vezi să pui o vorbă bună pentru mine la stăpînu-meu, Cedric, dacă cumva vorbele mele de duh au să dea greş.

— Şi, mă rog, cum ai vrea tu, sir măscărici, ca eu să izbutesc acolo unde duhul tău se împotmoleşte ? Ia lămureşte-mă !

— Duhul, cavalere, poate face multe. E ca un flăcău isteţ, care vede părţile slabe ale aproapelui său şi ştie cum să se ferească de furtună, cînd patimile sînt prea puternice. Însă vitejia e ca un voinic care răstoarnă totul în cale. El vîsleşte împotriva vîntului şi a curentului, şi cu toate astea răzbeşte. De aceea, bunule cavaler, eu o să am de-a face cu nobilul meu stăpîn cît o să fie senin, dar mă voi bizui pe ajutorul grabnic al matale, cînd vremea o să se strice.

— Cavalere cu lacăt pe pavăză, ştiu că-ţi place să te numeşti astfel — se amestecă în vorbă Ivanhoe — mă tem că ţi-ai ales drept călăuză un nebun flecar şi un încurcă-lume. E drept că bietul de el cunoaşte toate potecile şi ascunzişurile pădurii la fel de bine ca un vînător iscusit, şi, după cum ai putut să-ţi dai seama şi singur, e credincios şi statornic ca oţelul.

— Păi, dacă e în stare să-mi arate drumul — zise cavalerul — n-o să-mi pară rău şi n-o să-l cert că vrea să mă şi înveselească. Rămas bun, inimosule Wilfred. Te sfătuiesc să nu încerci să porneşti la drum pînă mîine.

Şi îi întinse lui Ivanhoe mîna, iar acesta o duse la buze. Cavalerul Negru îşi luă rămas bun şi de la stareţ, apoi încălecă şi porni, urmat de călăuza sa, Wamba. Invanhoe îi urmări cu privirea pînă se pierdură în întunecimea pădurii apropiate, apoi se întoarse la mănăstire.

Curînd însă după utrenie, el ceru să-l vadă pe stareţ. Bătrînul mohan veni în grabă şi-l întrebă, grijuliu, de sănătate.

— Mă simt mai bine decît nădăjduiam — răspunse Ivanhoe. Fie că rana mea a fost mai uşoară decît puteam judeca după pierderea de sînge, fie că balsamul acesta e miraculos, fapt este că acum mă simt în stare să port armura. Cu atît mai bine, căci prin mintea mea trec gînduri care nu-mi îngăduie să mai zăbovesc aci fără să fac nimic.

— Să ne ferească sfinţii — zise stareţul — ca fiul lui Cedric Saxonul să părăsească mănăstirea noastră înainte ca rănile să-i fie tămăduite ! Ar însemna să ne facem de ocară lăcaşul, dacă am îngădui una ca asta.

— Nici eu n-aş dori să părăsesc acest locaş primitor, cuviosule părinte, dacă nu m-aş simţi în stare să îndur oboselile călătoriei şi dacă n-aş fi nevoit să pornesc la drum.

— Dar ce te-a făcut să te hotărăşti deodată să pleci ? întrebă stareţul.

— Cuvioşia ta — răspunse cavalerul — oare n-ai avut niciodată presimţirea unei nenorociri, a cărei pricină încercai zadarnic să ţi-o lămureşti ? Oare, mintea nu ţi-a fost niciodată întunecată, ca o privelişte însorită, de un nor ivit din senin şi prevestitor de furtună ? Oare nu crezi că asemenea presimţiri sînt vrednice de luat în seamă, ca nişte semne ce ni le trimit îngerii noştri păzitori, pentru a ne arăta că primejdia se apropie ?

— N-aş putea tăgădui că asemenea lucruri se întîmplă şi că ele sînt semne ale cerului — răspunse stareţul, făcîndu-şi cruce. Însă aceste presimţiri au, pe cît ştiu, un scop şi un folos vădit, pe cînd dumitale, rănit cum eşti, la ce ţi-ar folosi să urmezi paşii unuia pe care nu l-ai putea ajuta la caz de primejdie ?

— Stareţe — zise Ivanhoe — te înşeli. Sînt destul de zdravăn ca să mă bat cu oricine m-ar sili la asta. Dar chiar dac-ar fi altfel, nu crezi că l-aş putea ajuta, prin alte mijloace decît puterea armelor, pe cel ce s-ar afla în primejdie ? E lucru cunoscut că saxonii nu pot să-i sufere pe normanzi, şi cine ştie ce s-ar întîmpla dacă omul nostru va da peste nişte saxoni, acum cînd inimile lor sînt otrăvite de moartea lui Athelstane, iar capetele lor, înfierbîntate de petreceri şi chefuri ? După părerea mea, sosirea lui în mijlocul lor într-un asemenea moment este cît se poate de primejdioasă şi sînt hotărît să împărtăşesc sau să înlătur primejdia. Iată de ce, te rog din suflet să-mi faci rost de un cal cu pasul mai domol decît acela al fugarului meu.

— Bine — încuviinţă vrednicul preot — am să-ţi dau chiar iapa mea, şi crede-mă c-aş vrea să fie la fel de domoală ca aceea a abatelui de la sfîntul Albans. Dar află de la mine că Malkin, aşa o cheamă, e animalul cel mai domol cu putinţă, nici nu simţi cînd te duce. În privinţa asta n-o întrec decît caii de circ, care joacă tontoroiul printre ouă. Pot să-ţi spun că pe spinarea ei am întocmit multe omilii pentru lămurirea fraţilor monahi şi a bieţilor creştini.

— Cuvioşia ta, dă, rogu-te, poruncă s-o înşăueze pe Malkin şi spune-i lui Gurth să-mi aducă armele.

— Nu, cavalere — zise stareţul — te rog să nu uiţi că Malkin se pricepe tot atît de puţin la arme ca şi stăpînul ei, de aceea mă îndoiesc că ar putea îndura priveliştea sau greutatea panopliei dumitale. Da, Malkin e un animal cu judecată, şi sînt sigur că nu va primi să fie încărcată peste măsură. Îmi amintesc, bunăoară, că într-o zi împrumutasem de la preotul din Saint-Bees „Fructus Temporum". Ei bine, Malkin a mea nici n-a vrut să se mişte de lîngă poartă, pînă ce nu am înlocuit cărţoiul acela cu micul meu ceaslov.

— Fii pe pace, cuvioşia ta — îl linişti Ivanhoe. N-am s-o împovărez prea mult. Iar dacă îi dă cumva prin gînd să se lupte cu mine, n-o să aibă decît de pierdut.

În vremea asta, Gurth punea la călcîiele cavalerului o pereche de pinteni lungi şi auriţi, în stare să convingă orice cal neastîmpărat că cel mai sănătos lucru este să se supună voinţei călăreţului.

Pintenii aceştia ascuţiţi, cu care erau înzestrate acum călcîiele lui Ivanhoe, îl făcură pe vrednicul stareţ să se căiască de mărinimia lui.

— Zău, cavalere — zise el — mi-am adus aminte că Malkin nu poate îndura pintenii. Ar fi mai bine să aştepţi pînă se întoarce chelarul nostru de la magazie, cu iapa lui ; într-un ceas e aci. Iapa ceea e mult mai blîndă, fiindcă e obişnuită să care lemne pentru iarnă, şi apoi nu mănîncă grăunţe.

— Mulţumesc, cuviosule părinte, dar rămîn la prima dumitale propunere, întrucît văd că Malkin a şi sosit la poartă. Gurth o să-mi poarte armura, şi fii sigur că Malkin n-o să mă scoată din sărite, fiindcă n-am s-o încarc prea mult. Şi acum, adio !

Ivanhoe coborî scările mai uşor şi mai repede decît te-ai fi aşteptat de la un om rănit, şi se aruncă în şa, dornic să scape de stăruinţele stareţului, care, deşi bătrîior şi durduliu, se ţinea scai de el, cînd lăudînd-o pe Malkin, cînd povăţuindu-l pe cavaler să se poarte bine cu ea.

— E la vîrsta cea mai primejdioasă atît pentru fete, cît şi pentru iepe — zise bătrînul, rîzînd de propria-i glumă. Abia împlineşte cincisprezece ani, săraca.

Lui Ivanhoe, care avea ceva mai bun de făcut decît să pălăvrăgească despre însuşirile unui cal cu stăpînul acestuia, sfaturile grave şi vorbele şugubeţe ale stareţului îi intrară pe o ureche şi-i ieşiră pe alta ; încălecînd pe mîrţoagă şi spunîndu-i scutierului său (căci aşa îşi zicea Gurth acuma) să meargă alături de el, o porni prin pădure, pe urmele Cavalerului Negru, în vreme ce stareţul, rămas la poarta mănăstirii, îi urmărea din ochi, căindu-se :

— Sfîntă Marie ! Dar iuţi şi aprigi mai sînt războinicii aceştia ! Bine-ar fi fost să nu i-o fi dat pe Malkin, fiindcă, beteag de picioare cum sînt, e vai şi-amar de mine dacă păţeşte ceva pe drum ! Şi cu toate astea — îşi zise el — zău că pentru sfînta cauză a Angliei nu mi-aş cruţa nici eu mădularele bătrîne şi neputincioase. Să-şi încerce şi Malkin norocul în treaba asta, şi, cine ştie, s-ar putea ca mai tîrziu sărmanul nostru lăcaş să fie socotit vrednic de vreo danie mărinimoasă. Ba chiar s-ar putea ca bătrînul stareţ să primească în dar un buiestraş pe cinste. Şi chiar dacă n-au să facă nimic din toate astea, fiindcă de, domnii ăştia mari cam uită binele unor oameni mici ca noi, tot am să mă socot răsplătit, ştiind că am făcut ce era drept să fac. Ei, şi-acum e vremea să-mi chem fraţii la ospătărie să-şi ia prînzişorul. Ah, ştiu prea bine că ascultă chemarea asta mult mai bucuroşi decît ascultă clopotele de utrenie.

Stareţul mănăstirii sfîntului Botolf porni şontîc-şontîc spre ospătărie, pentru a rîndui împărţeala batogului şi a berei, care alcătuiau micul dejun al călugărilor. Se aşeză la masă plin de importanţă şi lăsă să-i scape destul de multe vorbe despre foloasele pe care le nădăjduia pentru mănăstire şi despre binele ce-l făcuse el însuşi cuiva, vorbe care în alte prilejuri ar fi atras luarea-aminte. Dar cum batogul era din cale afară de sărat, iar berea cam tare, fălcile fraţilor erau prea ocupate pentru a îngădui folosirea urechilor : nici unul din fraţi nu fu ispitit să ia aminte la misterioasele aluzii ale superiorului lor, în afară de fratele Diggory, care, avînd o cumplită durere de măsele, nu putea să mănînce decît pe o parte.

În vremea asta, Cavalerul Negru şi călăuza lui înaintau în voie prin adîncul pădurii. Vrednicul cavaler îngîna în sinea lui cîntecul unui trubadur îndrăgostit şi încuraja din cînd în cînd cu cîte o întrebare flecăreala călăuzei sale, astfel încît convorbirea lor alcătuia un amestec bizar de cîntec şi glumă, despre

care am dori să dăm cititorului o cît de mică idee. Închipuiţi-vă, deci, pe acest cavaler, aşa cum l-am zugrăvit mai înainte : puternic, înalt, lat în umeri, vînjos, călare pe armăsarul său murg, menit parcă să-l poarte pe acest călăreţ, într-atît de uşor părea. Ca să poată răsufla în voie, cavalerul îşi ridicase viziera, dar apărătoarea bărbiei era lăsată în jos pentru ca faţa să-i rămînă în parte ascunsă. Cu toate acestea, obrajii lui pîrliţi de soare puteau fi lesne văzuţi, ca şi ochii săi mari şi albaştri, care scăpărau în umbra vizierei ridicate ; întreaga înfăţişare a războinicului vădea voioşia nestăvilită şi încrederea deplină a unui suflet străin de orice teamă şi gata să înfrunte primejdia — şi trebuie să spunem că pentru el primejdiile erau un lucru obişnuit, îndeletnicirea lui fiind războiul şi aventura.

Măscăriciul purta, ca de obicei, aceleaşi veşminte fistichii, însă întîmplările din ultima vreme îl făcuseră să-şi ia un paloş bine ascuţit, în locul săbiei de lemn, precum şi o pavăză cu care să se poată apăra ; şi, ce e drept, se dovedise, în ciuda meseriei sale paşnice, un meşter priceput în mînuirea noilor sale arme, cu prilejul luării cu asalt a castelului din Torquilstone. Beteşugul minţii lui Wamba era, de fapt, un fel de neastîmpăr, care nu-i îngăduia să rămînă multă vreme în acelaşi loc, sau să fie statornic faţă de un anumit gînd, deşi altminteri era în stare, vreme de cîteva minute, să facă tot ce i se cerea şi să înţeleagă orice. Călare pe cal, el se bălăngănea fără încetare, cînd pe greabănul animalului, cînd aproape de coada acestuia, cînd cu picioarele atîrnate într-o parte, cînd întors cu faţa spre coadă ; în afară de asta, se schimonosea şi se maimuţărea în fel şi chip, încît pînă la urmă bietul animal îşi puse într-atît la inimă toanele astea, că-l trînti la pămînt. Măscăriciul se întinse cît era de lung, fapt care stîrni hazul cavalerului, dar care-l sili pe Wamba să călărească după aceea mai cu luare aminte.

În clipa în care i-ajungem în drum, vesela pereche cînta un *virelai* — o baladă în care măscăriciul ţinea isonul, în vreme ce Cavalerul Negru, mai învăţat decît el, recita cupletele. Cîntecul suna cam aşa :

Cavalerul :

Ana-Maria, soarele, iată, răsare.
Draga mea Ana-Maria, lumină-i în zare.
Pasărea cîntă, se spulberă ceaţa,
Ana-Maria, a-nceput dimineaţa.
Ana-Maria, iubito, ivitu-s-au zorii.
Vesel sună din corn vînătorii.
Munţii, pădurea răspund în ecouri, domol,
Ană-Maria, e vremea şi tu să te scoli.

Wamba :

O, dragul meu Tybalt, tu nu mă trezi
Cît dulcile vise în pat m-or vrăji,
Căci faţă de ele, o, Tybalt, iubite,
Pălesc bucuriile trezei clipite.
Să cînte deci pasărea, soarele, zorii,
Să sune pe dealuri din corn vînătorii —
În somn aflu eu bucurii mai depline —
Dar Tybalt, nu crede că-n vis sînt cu tine.

— Grozav cîntec ! exclamă Wamba cînd sfîrşiră. Şi, pe schiptrul meu, grozavă morală ! Îl cîntam adesea cu Gurth, cîndva tovarăşul meu de joacă, iar acum om liber prin graţia lui Dumnezeu şi a stăpînului nostru. Da, zău ! Într-o bună zi am mîncat o papară straşnică din pricina cîntecului ăstuia : ne vrăjise atîta, că am zăbovit în pat două ceasuri după răsăritul soarelui, cîntîndu-l ca prin vis. De atunci mă dor oasele numai cînd mă gîndesc la cîntecul ăsta. Totuşi, ca să-ţi fac pe plac, am cîntat cupletul Anei-Maria, dom'le cavaler.

Măscăriciul cîntă apoi un soi de cîntecel hazliu, la care cavalerul, prinzînd melodia, răspunse în acelaşi fel :

Cavalerul şi Wamba, împreună :

Venit-au trei flăcăi — din miazăzi, din miazănoapte şi apus —
Cu cîntecul pe buze —
Să cucerească-o văduvă s-au dus,
Căci care-i văduva în stare să-i refuze ?

Întîiul, cavaler era, din valea Tynei, ştiţi —
Cu cîntecul pe buze.
Strămoşii lui erau bărbaţi vestiţi.
Putea vreo vădană să-l refuze ?
Cu taică-su, lordul, cu unchi-su, boierul,
El i se lăudă, cu cîntecul pe buze.
Dar ea îi făcu vînt. Murea de ciudă cavalerul...
Se-ntîmplă, de, şi-o văduvă să te refuze.

Wamba :

Veni şi-al doilea, jurîndu-se pe viaţa lui —
Cu cîntecul pe buze —
Că e din Ţara Galilor, şi-i nobil, zău, cum altul nu-i,
Şi care-i văduva în stare să-l refuze ?

„Sînt — zice — David sin Mrogan sin Griffith sin
Hugh, sin Tudor sin Rhice...“ Dar dînsa, ursuză,
Îi spune : „Pentru atîtea nume, o văduvă e prea puţin“ —
Şi, ce mai calea-valea, pe loc îl refuză.

Veni însă-apoi un yeoman — din Kent de felul său —
Cu cîntecul pe buze —
Şi îi vorbi de casă şi de avere. Zău,
Putea vreo vădană să-l refuze ?

Cavalerul şi Wamba, împreună :

Şi astfel, cavalerul şi boierul fost-au alungaţi —
Cu cîntecul pe buze —
Dar pe yeomanul din Kent, cu banii număraţi,
Nu-i văduvă în stare să-l refuze.

— Tare-aş vrea, Wamba, ca gazda noastră de la copacul de întîlnire, sau năstruşnicul său capelan, să asculte cîntecul acesta închinat yeomenilor !

— Eu, însă, nu l-aş mai cînta decît pentru cornul care atîrnă la banduliera matale — zise Wamba.

— Cornul acesta — răspunse cavalerul — e un semn al prieteniei lui Locksley, cu toate că mă îndoiesc că o să am nevoie de el. Mi-a spus că dacă voi suna de trei ori din el, vor ieşi ca din pămînt în faţa mea o ceată de yeomeni cinstiţi, gata să-mi dea ajutor la nevoie.

— Aş spune să ne ferească Dumnezeu, dacă n-aş şti că darul ăsta frumos e o chezăşie că au să ne lase să trecem nestingheriţi.

— Ce vrei să spui ? întrebă cavalerul. Nu cumva crezi că fără acest zălog al prieteniei ar putea să ne atace ?

— Eu, unul, nu spun nimic, căci şi copacii ăştia verzi au urechi, la fel ca şi zidurile. Dar lămureşte-mă dacă poţi, cavalere : cînd e mai bine să-ţi fie goale plosca şi punga ?

— Păi, cred că niciodată — răspunse cavalerul.

— Pentru un asemenea răspuns copilăros, nu eşti vrednic să le ai niciodată pline. Află că-i mai bine să-ţi deşerţi plosca înainte s-o dai pe mîna unui saxon şi să-ţi laşi banii acasă înainte de a porni la drum prin pădure.

— Va să zică, socoţi că prietenii noştri sînt hoţi ? întrebă cavalerul.

— N-am zis asta, dom'le — răspunse Wamba. E o faptă bună să uşurezi de încărcătură calul unui om sărman, cînd are de făcut un drum lung, şi se-nţelege că e spre binele călăreţului să-l uşurezi de pricina tuturor relelor ; de aceea nu voi să vorbesc de rău pe nişte oameni care săvîrşesc asemenea fapte bune. Numai că mie, unul, îmi place să-mi ţin lucrurile acasă şi punga în odaie, ca să nu le dau nici o bătaie de cap flăcăilor ăstora cumsecade cînd mă întîlnesc cu ei.

— Prietene, trebuie să ne rugăm pentru ei, în ciuda faimei lor rele despre care vorbeşti.

— De rugat m-aş ruga pentru ei cu dragă inimă — spuse Wamba — însă la oraş, nu în pădure, ca abatele de la Saint-Bees, pe care l-au silit să rostească liturghia avînd drept amvon un stejar bătrîn şi scorburos.

— Orice-ai spune, Wamba, yeomenii aceştia i-au dat stăpînului tău Cedric un mare ajutor la Torquilstone.

— Da, e adevărat — răspunse Wamba — însă au făcut-o ca să se pună bine cu Cel de Sus.

— Să se pună bine ? Ce vrei să spui, Wamba ? întrebă cavalerul.

— Vreau să spun doar că au o socoteală cu cerul, o balanţă, cum obişnuia bătrînul nostru pivnicer să-şi numească răbojul. O balanţă ca asta ţine şi evreul Isaac pentru datornicii săi; ca şi el, oamenii ăştia dau cu împrumut foarte puţin, însă iau o dobîndă de şapte ori mai mare decît aceea îngăduită de Sfînta Scriptură pentru împrumuturile date din milă creştinească.

— Lămureşte-mă cu o pildă, Wamba, fiindcă n-am habar de socoteli şi de dobînzi — îl rugă cavalerul.

— Ei bine — răspunse Wamba — fiindcă luminăţia ta are mintea atît de întunecată, află că flăcăii ăştia cinstiţi pun în balanţa unei fapte bune una nu tocmai vrednică de laudă. Ei dau bunăoară o coroană unui frate cerşetor, dar iau o sută de bizanţi de la un abate barosan şi fac un bine unei văduve sărmane, ca să li se ierte sărutarea dată unei fete în pădure.

— Care din faptele astea e bună şi care e rea? întrebă cavalerul.

— Bună glumă! exclamă Wamba. Tovărăşia unui om de duh te face isteţ la minte. Aş putea să jur, cavalere, că în seara cînd ai chefuit cu monahul ăla necioplit, n-ai avut atîta haz ca acum. Dar să-mi urmez gîndul. Veselii pădureni durează o colibă după ce au dat foc unui castel, pun acoperiş de paie unei capele după ce jefuiesc o biserică, dau drumul unui prizonier sărman după ce omoară un poliţai trufaş; sau, ca să fiu mai limpede, dau drumul unui franklin saxon, după ce ard de viu un baron normand. Într-un cuvînt, sînt nişte tîlhari bine-crescuţi şi cumsecade. Dar cel mai bine e să-i întîlneşti cînd socotelile lor cu cerul stau prost de tot.

— Cum adică, Wamba? se miră cavalerul.

— Păi, atunci îi mustră cugetul şi caută să se pună bine cu Al de Sus. Dar cînd socotelile li-s încheiate şi bine cumpănite, să te ferească Dumnezeu să încapi pe mîna lor! N-aş vrea să fiu în pielea primului drumeţ care le-ar ieşi în cale după fapta bună pe care-au săvîrşit-o la Torquilstone; ar fi vai de capul lui. Şi cu toate astea — adause Wamba, venind alături de cavaler — drumeţii pot întîlni în calea lor duşmani mult mai primejdioşi decît haraminii ăştia.

— Despre cine e vorba? Nădăjduiesc că prin locurile astea nu se află nici urşi, nici lupi.

— Aşa e, cavalere, dar în schimb se află oamenii lui Malvoisin — zise Wamba. Şi află de la mine că pe vreme de răzmeriţă, vreo zece indivizi de-ăştia fac cît o haită de lupi. Acum se pregătesc de seceriş şi le-au sosit întăriri — oştenii care au scăpat de la Torquilstone; aşa încît, dacă întîlnim o bandă de-a lor, va trebui să plătim pentru faptele noastre de arme. Şi-acum, cavalere, te-ntreb ce ai face dac-am întîlni doi dintre ei?

— I-aş ţintui la pămînt pe nemernici cu lancea, dacă ne-ar supăra cu ceva, asta aş face, Wamba.

— Dar dac-ar fi patru?

— Tot aşa — răspunse cavalerul.

— Şi dac-ar fi şase, cînd noi abia dacă sîntem doi la număr? Atunci nu ţi-ai aduce aminte de cornul lui Locksley?

— Cum, să strig după ajutor împotriva unui pumn de nemernici, pe care şi-un singur cavaler vrednic i-ar putea alunga, cum alungă vîntul frunzele veştede?!

— Bine — zise Wamba — atunci dă-mi voie să mă uit mai îndeaproape la cornul ăsta cu sunet aşa de grozav.

Cavalerul scoase cornul din bandulieră şi-l dădu călăuzei sale, care şi-l atîrnă de îndată la gît.

— Tra-lira-la — făcu el suflînd în corn. Cît ştiu şi alţii, ştiu şi eu să cînt.

— Ce vrei să spui, caraghiosule? zise cavalerul. Dă-mi înapoi cornul!

— Fii pe pace, vrednice cavaler, e în mîini bune. Cînd Vitejia şi Nebunia călătoresc împreună, nebunia se cuvine să poarte cornul, fiindcă ea suflă mai bine.

— Ascultă, pişicherule, te cam întreci cu gluma, ai grijă să nu-mi pui prea mult la încercare răbdarea.

— Nu mă lua cu ameninţările, cavalere — spuse măscăriciul, depărtîndu-se puţin de oşteanul scos din fire. Altminteri, Nebunia o să-ţi arate călcîiele, lăsînd Vitejia să-şi găsească singură drumul prin pădure.

— Aici m-ai atins, ce-i drept — rîse cavalerul. Şi, la drept vorbind, n-am vreme să mă sfădesc cu tine. Păstrează cornul dacă vrei, dar hai să ne vedem de drum.

— Va să zică, făgăduieşti să nu te atingi de mine? întrebă Wamba.

— Îţi făgăduiesc !

— Da, dar dă-ţi cuvîntul de cavaler — urmă Wamba, apropiindu-se de el cu multă băgare de seamă.

— Îţi dau cuvîntul meu de cavaler, numai apropie-te, nebunule, şi să mergem !

— Bine. În cazul ăsta Vitejia şi Nebunia sînt din nou tovarăşi de drum — zise măscăriciul, venind alături de cavaler. La drept vorbind, nu-mi plac scatoalcele de felul celor pe care le-ai dat călugărului, şi care l-au făcut pe sfinţia sa să se rostogolească pe iarbă ca o popică. Dar ce-ar fi ca acum, cînd Nebunia poartă cornul, Vitejia să se trezească şi să-şi scuture coama ? Căci, dacă nu mă înşel, în desişul de colo e o societate care ne aşteaptă.

— Ce te face să crezi ? întrebă cavalerul.

— Am văzut de două-trei ori o chivără strălucind prin frunzişul verde. De-ar fi fost nişte oameni cinstiţi, ar fi umblat pe potecă, însă desişul acela e capela pe care o aleg de obicei preoţii sfîntului Nicholas.

— Pe legea mea, mi se pare că ai dreptate — zise cavalerul trăgîndu-şi viziera peste ochi.

Şi-o trăsese la timp, căci în clipa următoare trei săgeţi zburară din locul bănuit spre capul şi pieptul său, iar una dintre ele i-ar fi străpuns fruntea dacă viziera de oţel n-ar fi oprit-o. Celelalte două fură oprite de pieptarul de zale şi de scutul ce-i atîrna de gît.

— Îţi mulţumesc, credincios armurier — rosti cavalerul. Wamba, hai după ei — adăugă el, şi porni de-a dreptul spre desiş, unde îl întîmpinară şase sau şapte oameni înarmaţi, care fugeau spre el cu lăncile în cumpănire. Trei dintre ele îl atinseră şi zburară în ţăndări, ca şi cum s-ar fi izbit de un turn de oţel. Cavalerul Negru, ai cărui ochi păreau că scapără scîntei prin deschizătura vizierei, se ridică în scări cu un aer nespus de demn şi strigă :

— Ce înseamnă asta, domnii mei ?

Drept răspuns, oamenii îşi scoaseră săbiile şi se repeziră spre el din toate părţile, strigînd :

— Moarte tiranului !

— Pe sfîntul Eduard ! Pe sfîntul Gheorghe ! exclamă Cavalerul Negru, izbind de fiecare dată un atacator. Va să zică, avem de-a face cu nişte trădători ?

Atacatorii, descumpăniţi, se grăbiră să se dea înapoi din faţa unui braţ care semăna moartea cu fiece lovitură şi se părea că, prin groaza stîrnită de puterea lui, Cavalerul Negru va cîştiga bătălia de unul singur ; dar un cavaler în armură albastră, care pînă atunci se ţinuse înapoia celorlalţi, se repezi cu lancea întinsă şi, ţintind nu călăreţul, ci calul, răni de moarte nobilul animal.

— Mişelească lovitură ! strigă Cavalerul Negru, prăbuşindu-se la pămînt, o dată cu calul.

În clipa aceea, Wamba sună din corn ; toate acestea se petrecuseră atît de repede, încît n-avusese vreme să o facă mai înainte. La auzul cornului, tîlharii o luară la fugă, iar Wamba, aşa slab înarmat cum era, nu şovăi să vină degrabă lîngă Cavalerul Negru, ca să-l ajute să se ridice.

— Ruşine vouă, laşilor şi mişeilor ! răcni cavalerul în armură albastră, care părea să fie căpetenia atacatorilor. Fugiţi din faţa unui măscărici care sună din corn ?

Prinzînd curaj la auzul acestor cuvinte, tîlharii se repeziră din nou asupra Cavalerului Negru, care se rezemă cu spatele de un stejar şi se apără cu spada. Căpetenia atacatorilor îşi luase o altă lance şi, aşteptînd să-l prindă la strîmtoare pe puternicul său adversar, se repezi spre el în goana calului, nădăjduind să-l ţintuiască de copac cu lancea, însă Wamba îi dejucă planul. Împlinind prin sprinteneală lipsa de putere şi profitînd de faptul că atacatorii nu-l băgau în seamă, fiind ocupaţi cu un duşman mult mai primejdios, măscăriciul se apropie repede de locul bătăliei şi izbuti să-l oprească din goană pe cavalerul în armură albastră, retezînd cu sabia genunchii calului acestuia. Cal şi călăreţ se prăbuşiră la pămînt. Totuşi, situaţia Cavalerului Negru rămăsese la fel de grea, întrucît era hărţuit de mai mulţi oameni bine înarmaţi şi începuse să se simtă obosit de încordarea unei lupte în care trebuia să se apere în atîtea puncte deodată. Fără veste, o săgeată sură ca pana gîştei culcă la pămînt pe unul dintre cei mai puternici atacatori şi în aceeaşi clipă în poiană se ivi o ceată de yeomeni, în frunte cu Locksley şi Călugărul Vesel ;

în lupta care urmă, aceştia îi înfrînseră grabnic pe atacatori, care căzură morţi sau răniţi de moarte. Cavalerul Negru mulţumi eliberatorilor săi cu un aer demn care-i uimi, întrucît purtarea lui de pînă atunci li se păruse mai degrabă a unui oştean călit în lupte decît a unui înalt demnitar.

— Înainte de a-mi arăta întreaga recunoştinţă faţă de inimoşii mei prieteni — rosti el — ţin să aflu, dacă se poate, cine au fost vrăjmaşii care m-au atacat fără să-i provoc. Wamba, ridică te rog viziera cavalerului în armură albastră, care pare a fi căpetenia acestor nemernici.

Măscăriciul dădu fuga spre căpetenia tîlharilor, care zăcea sub calul său rănit, neputînd nici să fugă, nici să se împotrivească.

— Hai, viteazule ! îl luă Wamba în zeflemea. Văd că trebuie să-ţi fiu şi scutier, şi armurier. Te-am dat jos de pe cal, acum am să-ţi scot coiful.

Spunînd acestea, desfăcu fără multă blîndeţe coiful cavalerului albastru, care se rostogoli pe iarbă, dezvăluind Cavalerului Negru o faţă străjuită de şuviţe cărunte, pe care nu se aştepta s-o vadă în asemenea împrejurări.

— Waldemar Fitzurse ! exclamă el, uimit. Ce l-a putut împinge la o asemenea aventură nebunească pe un bărbat de rangul dumitale ?

— Richard — răspunse prizonierul ridicînd privirile — se vede că nu prea cunoşti oamenii, dacă nu ştii unde-l pot duce ambiţia şi dorul răzbunării pe fiece copil al lui Adam.

— Răzbunare ? se miră Cavalerul Negru. Nu ţi-am făcut niciodată vreun rău. N-ai de ce să te răzbuni pe mine.

— Richard, ai respins mîna fiicei mele. Oare aceasta nu este o insultă pentru un normand, al cărui sînge e la fel de nobil ca şi al tău ?

— Fiica ta ? Ce pricină de duşmănie mai e şi asta, şi încă pentru o duşmănie atît de sîngeroasă ? ! Daţi-vă înapoi, oameni buni, vreau să-i vorbesc între patru ochi. Şi acum, Waldemar Fitzurse, spune-mi adevărul, mărturiseşte cine te-a îndemnat la fapta asta necugetată ?

— Fiul tatălui tău — răspunse Waldemar. Făcînd aceasta, voia doar să se răzbune pe tine, pentru că nu ţi-ai ascultat părintele !

— Ochii lui Richard scăpărară de mînie, dar firea lui cea bună stăvili acest simţămînt. Ducîndu-şi mîna la frunte, rămase o clipă locului, uitîndu-se la faţa baronului umilit, în ale cărei trăsături mîndria lupta cu ruşinea.

— Nu mă rogi să-ţi las viaţa, Waldemar ? întrebă regele.

— Cel care-i în ghearele leului ştie că o asemenea rugăminte ar fi zadarnică — răspunse Fitzurse.

— Îţi las viaţa, fără să mi-o ceri — spuse Richard. Leul nu se hrăneşte cu hoituri. Vei rămîne în viaţă, însă cu condiţia ca de azi în trei zile să părăseşti Anglia, să-ţi ascunzi ticăloşia în castelul tău normand şi să nu mai pomeneşti niciodată numele lui Ioan de Anjou în legătură cu trădarea ta. Dacă după acest răgaz pe care ţi-l dau, vei mai fi găsit pe pămînt englezesc, vei muri, iar dacă vei rosti măcar o vorbă care ar putea ştirbi onoarea casei mele, atunci, pe sfîntul Gheorghe, află că nici altarul nu-ţi va putea sluji de refugiu. Am să te spînzur de turnul castelului tău, ca să hrăneşti corbii. Locksley, dă acestui cavaler un cal, căci văd că yeomenii tăi i-au prins pe cei rămaşi fără stăpîni, şi lasă-l să plece nestingherit.

— Dacă nu mi s-ar părea că aud un glas ale cărui porunci trebuiesc ascultate fără crîcnire — răspunse yeomanul — i-aş trimite acestui ticălos o săgeată, ca să-l cruţ de osteneala unui drum lung.

— Locksley, porţi în piept o inimă de englez — zise Cavalerul Negru — şi ai dreptate spunînd că eşti dator să-mi dai ascultare, căci eu sînt Richard, regele Angliei !

La auzul acestor cuvinte, rostite cu un glas solemn ce se potrivea cu rangul înalt şi cu firea nu mai puţin aleasă a lui Inimă de Leu, yeomenii îngenunchează în faţa lui şi-i jurară credinţă, cerşindu-i totodată iertare pentru păcatele lor.

— Ridicaţi-vă, prieteni — rosti Richard cu căldură, privindu-i cu nişte ochi în care obişnuita lui voie bună stinsese scăpărarea vremelnicei mînii ; despre înverşunata bătălie al cărei obiect fusese, faţa lui nu arăta acum nici o urmă, în afara unei uşoare roşeţi, pricinuită de oboseală.

— Ridicaţi-vă, prieteni — urmă el. Păcatele voastre, săvîrşite în pădure sau pe cîmpul de bătălie, au fost ispăşite prin credincioasa slujire a sărmanilor mei supuşi în faţa zi-

durilor castelului din Torquilstone, precum şi prin sprijinul pe care l-aţi dat astăzi suveranului vostru. Ridicaţi-vă, supuşii mei, şi străduiţi-vă să fiţi vrednici de-aci înainte. Iar tu, viteazule Locksley...

— Luminăţia ta, nu mă mai numi astfel, căci port un nume căruia mă tem că i-a mers prea departe vestea, ca să nu fi ajuns la urechile-ţi împărăteşti: Sînt Robin Hood din Sherwood [1].

— Rege al haiducilor şi prinţ al oamenilor de inimă, cine n-a auzit de acest nume, căruia i-a mers vestea pînă hăt-departe, în Palestina? Dar fii sigur, viteazule haiduc, că nu-mi voi aminti cu gînd rău de nici o faptă săvîrşită în timpul cît am lipsit din ţară, în vremurile tulburi cărora această lipsă le-a dat naştere.

— Bine a zis cine-a zis: Cînd pisica nu-i acasă, joacă şoarecii pe masă — se amestecă în vorbă Wamba, de data asta mai puţin vesel ca de obicei.

— Ce, Wamba, eşti aici? se minună Richard. De mult nu ţi-am mai auzit glasul, încît credeam că ţi-ai luat tălpăşiţa.

— Să-mi iau tălpăşiţa? făcu Wamba. Unde s-a mai văzut vreodată ca Nebunia să se despartă de Vitejie? Trofeul cucerit de spada mea e surul acesta jugănit, pe care-aş vrea din inimă să-l văd iarăşi pe picioare, cu condiţia ca stăpînă-su să fie căsăpit în locu-i. E adevărat că la început m-am depărtat niţel, fiindcă o jiletcă pestriţă nu-i ca un pieptar de zale cînd e vorba de-nfruntat o lance ascuţită. Dar dacă nu m-am luptat cu spada, veţi recunoaşte că eu am dat alarma.

— Şi ai făcut-o la timp, cinstite Wamba — răspunse regele. Fapta ta nu va fi dată uitării.

— *Confiteor, confiteor*! rosti cineva cu umilinţă, lîngă rege. Latineasca pe care o cunosc nu-mi îngăduie să spun mai mult, dar îmi recunosc trădarea şi vă implor să mă iertaţi înainte de a mă trimite la spînzurătoare!

[1] Din baladele lui Robin Hood aflăm că acest vestit haiduc purta uneori, atunci cînd umbla travestit, numele de Locksley, după satul în care se născuse; dar unde se afla acest sat, nu ni se spune limpede. (N.A.)

Richard se uită în jurul său şi-l zări pe Călugărul Vesel stînd în genunchi şi bătînd mătănii, în vreme ce toiagul lui, care nu rămăsese nefolositor în timpul încăierării, zăcea pe iarbă alături de el. Monahul se căznea să-şi ia aerul celei mai adînci pocăinţi: îşi dădea ochii peste cap, iar colţurile gurii i se lăsară în jos, întocmai ca ciucurii unei pungi, după cum spunea Wamba. Totuşi, aerul acesta grav şi pocăit era contrazis în chip ciudat de mutra lui şireată, care părea a spune că şi teama, şi căinţa lui erau prefăcute.

— De ce eşti atît de abătut, popă fără minte ce eşti? îl întrebă Richard. Ţi-e teamă cumva că episcopul o să afle cu cîtă credinţă slujeşti pe Sfînta Fecioară şi pe sfîntul Dunstan? Linişteşte-te, omule, nu te teme! Richard al Angliei nu trădează vorbele de taină rostite deasupra unei căni de vin.

— Nu, mărinimosule suveran — răspunse pustnicul (cunoscut sub numele de „fratele Tuck“ în legendele despre Robin Hood), nu de cîrja episcopală, ci de sceptru mă tem. Vai, cînd mă gîndesc că pumnul meu păcătos a atins urechea unsului lui Dumnezeu!

— Ha-ha! izbucni Richard. Te mai gîndeşti la întîmplarea aceea? Uitasem, drept să spun, lovitura, cu toate că urechea mi-a ţiuit o zi întreagă după aceea. Dar dacă pumnul tău a fost straşnic, martori îmi sînt vitejii aci de faţă, că ţi l-am plătit cu vîrf şi îndesat. Iar de socoţi că-ţi mai sînt dator cu ceva, sînt gata să-ţi plătesc acum...

— Doamne fereşte! răspunse fratele Tuck. Am primit ce mi se cuvenea, ba chiar cu dobîndă, deie Domnul ca maiestatea voastră să-şi plătească totdeauna datoriile atît de bine!

— De-aş putea s-o fac cu pumnii — zise regele — creditorii mei n-ar avea temei să se plîngă că trezoreria e goală.

— Şi totuşi — urmă fratele, luîndu-şi din nou aerul acela grav şi făţarnic — nu ştiu ce osîndă mi s-ar cuveni pentru lovitura aceea necugetată!...

— Nu mai vorbi despre ea, frate — îl opri regele. După ce am îndurat atîtea lovituri din partea păgînilor şi a necredincioşilor, n-ar avea nici o noimă să mă supăr pentru ghiontul unui preot atît de evlavios ca fratele din Copmanhurst.

Totuşi, cinstite frate, socot că ar fi mai bine, şi pentru tine, şi pentru biserică, să lepezi anteriul şi să intri în garda mea de yeomeni, decît să mai slujeşti altarul sfîntului Dunstan.

— Luminăţia ta — răspunse fratele — îţi cer cu umilinţă iertare, şi sînt sigur că m-ai ierta degrabă, dac-ai şti cum mă stăpîneşte păcatul trîndăviei. Sfîntul Dunstan, aibă-ne în pază, nu se sinchiseşte şi stă liniştit în firida lui, cînd eu îmi uit de rugăciuni, ca să vînez vreun cerb gras; se-ntîmplă că lipsesc o noapte întreagă din chilioara mea, umblînd după fel de fel de treburi, dar sfîntul Dunstan nu se plînge niciodată, e un stăpîn liniştit, ca toţi stăpînii făcuţi din lemn. Dar a fi yeoman în slujba suveranului meu, măcar că ar fi o cinste fără seamăn, e o altă socoteală; ce s-ar întîmpla bunăoară dacă m-aş duce să ogoiesc sufletul unei văduve sau să omor un cerb? Uite ce s-ar întîmpla: „Unde-i cîinele de popă?" ar zice unul. — „Cine l-a văzut pe afurisitul de Tuck?" ar zice altul. — „Răspopitul ăsta strică mai mult vînat decît jumătate din populaţia ţinutului", ar zice un paznic, iar altul ar adăuga: — „Aleargă după fiece ciută din ţinut!" Pe scurt, luminăţia ta, te rog din suflet să mă laşi aşa cum m-ai găsit, iar dacă vrei să-ţi arăţi mărinimia faţă de mine, îngăduie-mi să rămîn sărmanul frate din sihăstria sfîntului Dunstan din Copmanhurst, care va primi cu recunoştinţă orice danie, fie ea cît de mică.

— Te înţeleg — zise regele — iar cuviosul călugăr va căpăta dreptul de a vîna în pădurile mele din Warncliffe. Numai bagă de seamă, nu-ţi îngădui să omori decît trei cerbi pe sezon; iar dacă aceasta nu-ţi va sluji drept scuză ca să omori treizeci, se cheamă că nu sînt nici cavaler creştin, nici rege adevărat.

— Înălţimea voastră poate fi sigură că, cu binecuvîntarea sfîntului Dunstan, voi şti cum să sporesc preamărinimosul vostru dar.

— Nu mă îndoiesc cîtuşi de puţin de asta, frate — zise regele. Dar întrucît vînatul nu-i decît o hrană uscată, pivnicerul nostru va primi porunca de a-ţi da în fiece an cîte un poloboc de vin de Xeres, unul de Malvoisin şi trei butoiaşe de bere tare. Iar dacă toate astea nu-ţi vor potoli setea, vei veni la curtea mea şi vei face cunoştinţă cu chelarul meu.

— Dar pentru sfîntul Dunstan? întrebă fratele.

— Vei primi de asemenea un anteriu, un patrafir şi o învelitoare pentru altar — urmă regele, făcîndu-şi cruce. Dar să nu împingem prea departe gluma, căci s-ar putea ca Domnul să ne pedepsească pentru că ne gîndim mai mult la năzbîtiile noastre decît la slujirea şi cinstirea lui.

— Răspund pentru patronul meu — zise călugărul, nespus de vesel.

— Răspunde pentru tine însuţi, călugăre! grăi regele Richard, cu o uşoară asprime în glas, dar întinse numaidecît după aceea mîna spre călugăr, care îngenunche şi i-o sărută oarecum ruşinat.

— Faci mai puţină onoare mîinii mele întinse decît pumnului meu — zise regele. În faţa mîinii îngenunchezi, iar în faţa pumnului te lungeşti la pămînt.

Călugărul, temîndu-se pesemne să nu-l jignească iarăşi printr-un ton familiar, greşeală de care trebuie să se ferească cei ce au de-a face cu monarhii, se închină adînc şi se retrase.

În clipa aceea alte două personaje intrară în scenă.

CAPITOLUL XLI

„Noroc, domnişorilor bine hrăniţi,
Mai avuţi decît noi, mai puţin fericiţi!
Fiţi bineveniţi
Sub stejarii-nfrunziţi,
La petrecerea noastră veniţi de priviţi."
Mac Donald

Noii veniţi erau Wilfred de Ivanhoe, călare pe mîrţoaga stareţului de la mănăstirea sfîntului Botolf, şi Gurth, care călărea pe armăsarul de luptă al cavalerului. Ivanhoe nu-şi putu crede ochilor cînd îşi văzu stăpînul mînjit cu sînge, în

poenița unde avusese loc lupta și care era presărată cu trupurile celor șase sau șapte tîlhari. La fel de mirat fu să-l vadă pe Richard înconjurat de o suită atît de numeroasă, alcătuită, pare-se, din haiduci, și de aceea primejdioasă pentru prinț. El șovăi o clipă, neștiind dacă să se adreseze regelui sau să-l socoată mai departe drept Cavalerul Negru. Richard băgă de seamă încurcătura lui și-i spuse:

— Nu te teme, Wilfred, să te adresezi lui Richard Plantagenetul, de vreme ce-l vezi în tovărășia atîtor inimi cu adevărat engleze, deși s-ar putea ca acestea să se fi depărtat puțin de la calea cea bună, din pricina sîngelui care clocotește în ele.

— Domnule Wilfred de Ivanhoe — zise viteazul haiduc pășind înainte — cu toate că spusele suveranului nostru nu au nevoie să fie întărite de nimeni, dă-mi voie să-ți spun cu oarecare mîndrie că dintre toți supușii săi, care au suferit mult, n-au fost alții mai cu credință decît cei ce se află acum în jurul său.

— Nu mă îndoiesc, viteazule — zise Wilfred — de vreme ce tu însuți ești dintre acești oameni. Dar ce vor să spună toate aceste semne de moarte și primejdie, oamenii aceștia morți și armura însîngerată a prințului meu?

— Trădarea s-a apropiat de noi, Ivanhoe — îl lămuri regele — dar mulțumită acestor viteji trădarea și-a primit pedeapsa. Dar mi se pare mie că și tu ești un trădător — adăugă Richard, zîmbind. Și încă unul dintre cei mai neascultători, căci oare n-a fost limpede porunca noastră de a te odihni la mănăstirea sfîntului Botolf, pînă la tămăduirea deplină a rănii tale?

— E tămăduită — răspunse Ivanhoe — acum e o nimica toată, cît zgîrietura unui cuțitaș. Dar, vai, nobile prinț, de ce chinuiești astfel inimile credincioșilor tăi slujitori, primejduindu-ți viața prin călătorii singuratice și aventuri nesăbuite, ca și cum această viață n-ar avea mai mult preț decît a unui cavaler rătăcitor, care nu cunoaște altă plăcere pe pămînt decît cea dobîndită cu lancea și cu spada?

— Află că Richard Plantagenetul nu-și dorește altă faimă decît aceea pe care și-o poate cîștiga cu lancea și cu spada sa — zise regele. Și mai află că Richard Plantagenetul e mai mîndru de a duce la bun sfîrșit o aventură numai cu brațul și cu spada lui credincioasă, decît să conducă la luptă o oaste de o sută de mii de oameni înarmați.

— Dar, luminăția ta — zise Ivanhoe — regatul tău e amenințat de destrămare și de război civil, și-ar fi vai și amar de supușii tăi dacă ar fi lipsiți de suveranul lor în urma uneia din aceste primejdii pe care îți place să le înfrunți zilnic și din care abia ai scăpat cu viață mai adineauri.

— Ha-ha, regatul meu și supușii mei? făcu Richard, cu nerăbdare. Află, sir Wilfred, că cei mai buni dintre ei sînt dornici să-mi plătească nebuniile cu aceeași monedă. Bunăoară, preacredinciosul meu slujitor Wilfred de Ivanhoe nu vrea să asculte poruncile mele răspicate și, pe deasupra, îi ține regelui său o predică, fiindcă, mă rog, acesta nu se călăuzește întocmai după povața dumnealui. Care dintre noi are mai mult temei să-l mustre pe celălalt? Dar, iartă-mă, credinciosul meu Wilfred! Timpul pe care l-am petrecut și pe care-l voi mai petrece fără a mă da în vileag mi-a fost și-mi este trebuincios, așa cum ți-am arătat la mănăstirea sfîntului Botolf, pentru a da prietenilor mei și nobililor ce mi-au mai rămas credincioși răgazul de a-și aduna oștile, astfel încît atunci cînd se va vesti despre întoarcerea lui Richard, acesta să se afle în fruntea unei armii, în fața căreia dușmanii să tremure; în felul acesta el va putea curma trădarea pusă la cale, fără a mai fi nevoie de a ridica măcar o singură sabie. Estoteville și Bohun nu-și vor putea aduna oamenii, pentru a mărșălui spre York, decît peste douăzeci și patru de ore. De asemenea, aștept vești de la Salisbury, din miazăzi, de la Beauchamp, din Warwickshire, precum și de la Multon și Percy din miazănoapte. Cancelarul va avea grijă de Londra. Dacă m-aș înfățișa prea repede, m-ar paște altfel de primejdii decît cele din care mă pot salva lancea și spada, fie acestea ajutate de săgeata viteazului Robin, de toiagul fratelui Tuck și de cornul înțeleptului Wamba.

Wilfred încuviință cu o plecăciune, știind prea bine că ar fi fost zadarnic să lupte cu neînduplecatul spirit cavaleresc ce-l împingea atît de des pe stăpînul său spre primejdii, pe care acesta, deși le-ar fi putut ocoli cu ușurință, le căuta cu tot dinadinsul, săvîrșind astfel o greșeală de neiertat. Tînă-

rul cavaler oftă şi rămase tăcut, în vreme ce Richard, bucuros că închisese gura sfetnicului său, deşi inima îi spunea că mustrările acestui sfetnic erau întemeiate, urmă să stea de vorbă cu Robin Hood.

— Rege al haiducilor, n-ai ceva merinde să-l ospătezi pe fratele dumitale, monarhul ? Ticăloşii aceia m-au pus la grea încercare şi totodată mi-au aţiţat foamea.

— Ba aş avea, luminăţia ta — răspunse căpetenia. Dar ca să nu mint, cămara noastră e înţesată mai mult cu...

Nu-şi sfîrşi vorba şi se opri, cam stînjenit.

— Cu vînat, bănuiesc — grăi Richard, plin de voie bună. Hrană mai bună la ceas de cumpănă nici nu poate fi ; şi zău, cînd un rege nu vrea să rămînă acasă şi să vîneze singur, socot că n-are dreptul să facă nazuri cînd i se aduce vînatul de-a gata.

— Aşadar — spuse Robin — dacă înălţimea voastră va onora iarăşi cu prezenţa sa unul din locurile de întîlnire ale lui Robin Hood, vînatul nu va fi lipsă şi se va găsi, fireşte, o cană de bere, şi poate chiar o carafă de vin bunişor, pentru stropirea acestui vînat.

Haiducul porni, urmat de voiosul monarh, pe care întîlnirea cu Robin Hood şi cu pădurenii săi îl făcea pesemne mai fericit decît ar fi fost dacă şi-ar fi ocupat din nou tronul şi ar fi prezidat vreo adunare de nobili şi seniori. Richard Inimă de Leu se dădea în vînt după tot ce era nou şi mirosea a aventură, iar plăcerea lui sporea şi mai mult cînd avea de înfruntat vreo primejdie. Monarhul cu inimă de leu era, în bună parte, întruchiparea vie a acelui strălucitor, dar inutil cavaler zugrăvit în vechile romanţe, iar gloria pe care şi-o dobîndea prin faptele sale de arme preţuia mult mai mult în ochii înaripatei sale închipuiri, decît cea pe care politica şi înţelepciunea ar fi putut s-o aducă domniei sale. De aceea, domnia lui a şi fost asemenea crugului unui meteor luminos care străbate cu repeziciune bolta, răspîndind în jurul său o văpaie ciudată şi nefolositoare, pe care întunericul lumilor o mistuie de îndată ; isprăvile sale cavalereşti au oferit barzilor şi menestrelilor numeroase teme, dar nu au lăsat ţării sale nici una din temeinicile binefaceri asupra cărora istoriei îi

place să se oprească şi pe care le dă drept pildă pentru viitorime. În mijlocul acestor oameni, Richard apărea însă în lumina cea mai prielnică : era vesel, plin de voie bună şi mîndru de bărbăţia oamenilor, oricare le-ar fi fost rangul. Sub un stejar uriaş se înjghebă în pripă, pentru regele Angliei, o masă la care acesta se aşeză, înconjurat de oameni proscrişi de guvernul său, dar care acum alcătuiau curtea şi garda sa personală. Carafa începu să treacă din mînă în mînă, iar pădurenii — oameni aspri din fire — uitară în curînd de respectul temător cuvenit măriei sale. Începură să cînte, să spună snoave şi să-şi povestească isprăvile din trecut, astfel încît, pînă la urmă, tot lăudîndu-se cu fărădelegile lor, nu-şi mai amintiră că vorbeau în faţa unui om care avea căderea de a apăra legile. Sinchisindu-se la fel de puţin de demnitatea lui ca şi tovarăşii săi, voiosul rege rîdea, bea şi glumea în mijlocul zgomotoasei bande. Robin Hood, care avea simţul măsurii, ar fi vrut ca petrecerea să ia sfîrşit înainte de a fi tulburată de vreun incident neplăcut, mai ales că vedea fruntea lui Ivanhoe umbrită de nelinişte.

— E o mare cinste pentru noi să-l avem pe viteazul suveran în mijlocul nostru — îi spuse el lui Ivanhoe în şoaptă. Cu toate acestea, n-aş vrea să-l văd pierzînd aici timpul, pe care treburile regatului l-ar putea face preţios.

— Adevărate şi înţelepte vorbe ai rostit, bravule Robin Hood — îi răspunse Wilfred. Se cuvine, de asemenea, să ştii că acei care glumesc cu regele, chiar cînd măria sa e cum nu se poate mai vesel, se joacă cu un leu, care, la cea mai neînsemnată aţîţare, se foloseşte de colţi şi de gheare deopotrivă.

— Ai atins adevărata pricină a temerilor mele — zise haiducul. Oamenii mei sînt aspriţi de viaţă şi necioplîţi din fire, iar regele e pe cît de vesel, pe-atît de iute la mînie ; de aceea s-ar putea să-şi piardă cumpătul şi cine ştie cum ar răspunde oamenii. E vremea să curmăm acest ospăţ.

— Caută atunci să găseşti vreun mijloc, bravule yeoman, căci încercările mele de a-l îndupleca n-au folosit decît să prelungească ospăţul.

— Trebuie oare să mă folosesc atît de curînd de iertarea şi de bunăvoinţa suveranului meu ? spuse Robin Hood şi

adăugă după o clipă de tăcere : Da, pe sfîntul Cristofor, trebuie, n-am încotro. N-aş fi vrednic de bunăvoinţa lui, dacă n-aş primejdui-o pentru binele său. Ascultă, Scathlock, du-te înapoia tufişului acela şi trage-i o chemare normandă din cornul tău de vînătoare. Nu zăbovi nici o clipă, altminteri e vai de tine

Scathlock ascultă porunca starostelui, şi, în mai puţin de cinci minute, sunetul cornului îi făcu să tresară pe cheflii.

— E cornul lui Malvoisin ! exclamă morarul, sărind în picioare şi punînd mîna pe arc. Călugărul scăpă din mînă cana şi apucă toiagul, Wamba se opri în mijlocul unei glume şi puse mîna pe sabie şi pe scut. Toţi ceilalţi îi urmară pilda punînd mîna pe arme. Oamenii care duc o viaţă atît de plină de primejdii trec cu uşurinţă de la petrecere la bătălie, iar lui Richard, această schimbare nu părea să-i făgăduiască decît un nou şir de petreceri. El ceru să i se aducă de îndată casca şi părţile mai grele ale armurii, pe care le pusese deoparte ; în vreme ce Gurth îl ajuta să le îmbrace, îi porunci lui Wilfred să nu ia parte la luptă, pe care o bănuia de neînlăturat.

— Te-ai bătut de o sută de ori pentru mine, Wilfred, şi eu n-am făcut decît să privesc. De data asta, tu vei fi privitorul şi vei vedea cum Richard va lupta pentru prietenul şi supusul său.

Între timp, Robin Hood trimisese oameni în toate părţile ca pentru o recunoaştere, iar cînd văzu că cheful se spărsese, se apropie de Richard, care acum era înarmat din cap pînă-n picioare, şi, lăsîndu-se pe un genunchi, ceru iertare suveranului.

— Pentru ce, vrednice yeoman ? întrebă Richard, oarecum aţîţat. Oare nu te-am iertat de curînd pentru toate păcatele tale ? Bănuiesc că n-ai avut vreme să săvîrşeşti vreo nouă greşeală de atunci încoace.

— Ba da, am săvîrşit-o — răspunse yeomanul — dacă e o greşeală să-mi înşel regele spre binele lui. Cornul pe care l-aţi auzit nu era de fel al lui Malvoisin, ci al unuia din oamenii mei, căruia i-am poruncit să sune din corn pentru a sparge cheful. Altminteri, v-aţi fi irosit în zadar multe ceasuri menite unor îndeletniciri mai de seamă.

Şi spunînd acestea se ridică, îşi încrucişă braţele pe piept şi aşteptă nu atît cu supunere, cît cu respect răspunsul regelui, ca un om care îşi dă seama că deşi s-ar putea să fi greşit, a făcut-o mînat de cele mai bune intenţii. Obrajii lui Richard se împurpurară de mînie, dar nu era decît o emoţie vremelnică, pe care simţul dreptăţii o înfrînse de îndată.

— Va să zică, regele pădurilor din Sherwood drămuieşte regelui Angliei vînatul şi vinul ? Prea bine, semeţule Robin ! Cînd ai să vii să mă vezi în vesela Londră, îţi vei da seama că sînt o gazdă mai puţin cărpănoasă. Cu toate astea, bine-ai făcut, omule. Să pornim, aşadar. Toată lumea pe cai ! Bietul Wilfred s-a perpelit pe jeratic în ceasul acesta ! Spune-mi, semeţule Robin, n-ai avut niciodată în banda ta vreun prieten, care, nemulţumindu-se să dea sfaturi, ţinea morţiş să-ţi călăuzească paşii şi părea nenorocit cînd făceai ce-ţi poruncea inima ?

— Da, luminăţie — răspunse Robin — un asemenea om e locţiitorul meu, Little John, care a plecat acum într-o expediţie hăt-departe, taman la graniţele Scoţiei, şi am să mărturisesc maiestăţii voastre că uneori sfaturile lui mă cam scot din sărite, însă cînd mă gîndesc mai bine, nu pot să fiu supărat pe un om care nu cunoaşte altă grijă decît aceea de a-şi sluji stăpînul.

— Ai dreptate, vrednice yeoman — răspunse Richard — şi dacă pe de o parte l-aş avea pe Ivanhoe ca să-mi dea sfaturi înţelepte, întărite de mohorîta gravitate a frunţii sale, iar pe de altă parte te-aş avea pe tine, ca să mă duci de nas, chipurile spre binele meu, aş fi regele cel mai lipsit de libertate din toate ţările creştine sau păgîne. Dar, domnii mei, hai să pornim cu voioşie spre Coningsburgh şi să nu ne mai gîndim la toate astea.

Robin Hood îi înştiinţă că şi trimisese o ceată de oameni spre drumul pe care urmau să treacă, iar oamenii aceştia aveau desigur să descopere orice capcană ce li s-ar fi putut întinde în taină ; el, unul, nu se îndoia că drumul va fi prielnic, iar de nu, va primi la timp veste despre primejdie, aşa încît vor putea să se retragă pînă la o puternică ceată de arcaşi, care aveau să-i urmeze pe acelaşi drum.

Aceste înţelepte şi grijulii măsuri de prevedere, luate pentru călătoria sa, îl înduioşară pe Richard şi-i spulberară cu totul ciuda pe care o mai putea avea împotriva starostelui

haiducilor, pentru păcăleala ce i-o trăsese. De aceea, regele strînse încă o dată mîna lui Robin Hood şi-l asigură că îl iartă pe deplin şi că-l va ocroti totdeauna ; de asemenea, îi spuse că era hotărît să îndulcească tiranicele legi ale vînătoarei, precum şi celelalte rînduieli apăsătoare care împingeau la răzvrătire pe atîţia yeomeni englezi. Dar moartea timpurie a regelui Richard zădărnici bunele sale intenţii faţă de viteazul haiduc, iar Charta pădurilor fu smulsă din mîinile prinţului Ioan, cînd acesta se urcă pe tronul Angliei, rămas liber prin moartea neînfricatului său frate. Cît despre viaţa lui Robin Hood şi despre mişeleasca trădare care i-a pus capăt, amănunte pot fi găsite în acele cărţulii cu litere gotice, care se vindeau pe vremuri la un preţ de nimic, dar care „sînt plătite astăzi cu aur şi tot ne par ieftine".

Părerea haiducului se dovedi întemeiată : regele, însoţit de Ivanhoe, Gurth şi Wamba, ajunse fără nici o opreliște în faţa castelului de Coningsburgh, înainte de asfinţit.

Puţine locuri din Anglia sînt atît de frumoase şi atît de pitoreşti ca împrejurimile acestei străvechi fortăreţe saxone. Apele domoale ale rîului Don şerpuiesc printr-un soi de amfiteatru natural, în care ogoarele se împletesc cu păduri bogate ; pe un muncel, care se înalţă de-a dreptul din rîu, se înfăţişează, străjuită de ziduri şi şanţuri, această străveche fortăreaţă, care, după cum o arată şi numele ei saxon, fusese, înainte de cucerirea normandă, una din reşedinţele regilor Angliei. Zidurile din afară au fost probabil durate de către normanzi, dar donjonul din interior poartă semnele unor vremi foarte depărtate. Donjonul acesta se înalţă pe o movilă, la unul din colţurile curţii interioare, şi are forma unui cerc cu diametrul de douăzeci şi cinci de picioare. Zidul este de o grosime neobişnuită şi e sprijinit de şase contraforţi uriaşi, care ies din cerc şi se ridică spre coastele turnului ca pentru a-l întări şi a-i sluji drept sprijin. Aceşti contraforţi puternici sînt plini pe dinăuntru, de la temelii pînă spre mijloc, dar de-acolo în sus sînt găunoşi, iar în vîrf sînt încununaţi de nişte turnuleţe legate cu interiorul donjonului. Din depărtare, aspectul acestei uriaşe clădiri, cu atît de ciudate adăugiri, e la fel de interesant pentru iubitorii de pitoresc, pe cît este interiorul castelului pentru amatorul de antichităţi, pe care îl duce cu închipuirea pînă în zilele Heptarhiei saxone. În apropierea

castelului se află un gorgan, care trece drept mormîntul vestitului Hengist, iar în curtea cimitirului vecin sînt arătate vizitatorului felurite monumente străvechi şi ciudate.

Cînd Inimă de Leu şi suita lui se apropiară de această clădire necioplită, dar impunătoare, ea nu era, ca astăzi, împrejmuită de fortificaţiile exterioare. Arhitectul saxon îşi cheltuise întreaga artă, străduindu-se să facă din donjon un adevărat bastion, astfel încît în jurul acestuia nu se mai afla nici o întăritură, în afară de un gard obişnuit de ostreţe.

O uriaşă flamură neagră, care flutura în creştetul turnului, vestea că funerariile răposatului stăpîn al castelului erau în toi. Această flamură nu purta nici o emblemă care să arate obîrşia sau rangul răposatului, blazoanele fiind pe atunci o noutate chiar în rîndurile cavalerilor normanzi, şi cu totul necunoscută saxonilor. Dar deasupra porţii se afla o altă flamură, pe care era zugrăvit stîngaci un cal alb menit să arate neamul şi rangul decedatului, prin binecunoscutul simbol al lui Hengist, şi al războinicilor săi saxoni.

În jurul castelului era o forfotă neobişnuită, căci asemenea praznice erau prilejuri de darnică ospitalitate, din care erau poftiţi să se împărtăşească nu numai cei ce puteau dovedi o cît de mică legătură cu răposatul, ci toţi drumeţii aflaţi în trecere pe acolo. Avuţia şi rangul lui Athelstane făcuseră ca această datină să fie respectată pe deplin.

De aceea puteau fi văzute numeroase cete de oameni urcînd sau coborînd dealul pe care se înălţa castelul ; iar cînd regele şi suita sa intrară prin porţile deschise şi nepăzite ale primei bariere, văzură o privelişte ce nu prea se potrivea cu pricina gravă a acestei adunări. Într-un loc, de pildă, bucătarii se osteneau să frigă nişte boi uriaşi şi nişte oi grase. Într-alt loc se destupau butoaie de bere, pentru ca toţi oaspeţii să se poată răcori în voie. Puteai vedea oameni de toată mîna înfulecînd de zor şi dînd pe gît băutura pusă fără nici o opreliște în faţa lor. Şerbul saxon, zdrenţăros şi desculţ, îşi putea îneca într-o zi de ghiftuială şi beţie amintirea unei jumătăţi de an de foamete şi de sete ; tîrgoveţul şi breslaşul, ceva mai plini la trup, se desfătau cu mîncărurile puse la îndemînă, sau se plîngeau fără temei că berea e prea amară şi că berarul e un nepriceput. Tot acolo puteau fi văzuţi şi cîţiva nobili rurali normanzi

scăpătaţi, care se deosebeau prin bărbile lor rase şi prin mantalele lor scurte, precum şi prin faptul că se ţineau deoparte şi priveau cu dispreţ întreaga ceremonie, chiar cînd catadicseau să se înfrupte din atît de darnicul şi îmbelşugatul ospăţ.

Cerşetorii erau, se înţelege, cu duiumul; la fel şi oşteni fără căpătîi, reîntorşi din Palestina (cel puţin aşa pretindeau). Marchitanii îşi arătau marfa, meşteşugarii ambulanţi căutau de lucru, iar pelerinii, călugării rătăcitori, menestrelii saxoni şi barzii din Ţara Galilor îngînau rugăciuni sau romanţe, ciupindu-şi harfele, diblele şi rotele[1]. Unul aducea laude răposatului Athelstane într-un soi de litanie jalnică, altul recita un fel de poem genealogic în graiul saxonilor, pomenind numele aspre şi sălbatice ale nobililor săi străbuni. Nu lipseau nici măscăricii şi scamatorii, pe care, în ciuda tristului prilej, mulţimea îi urmărea fără a vedea în giumbuşlucurile lor nimic nepotrivit sau imoral. Într-adevăr, concepţia saxonilor despre asemenea împrejurări era pe cît de naivă, pe atît de barbară. Dacă durerii îi era sete, trebuia să-i dai de băut, dacă-i era foame, trebuia să-i dai de mîncare, iar dacă întrista inimile, erau la îndemînă aceste mijloace de distracţie, dacă nu de înveselire. Oamenii nu pregetau să se folosească de aceste mijloace, cu toate că, din cînd în cînd, amintindu-şi parcă deodată de pricina adunării lor, începeau să se căineze în cor, în vreme ce femeile, destul de numeroase, îşi ridicau glasurile şi zbierau de ţi se rupea inima.

Aceasta era scena ce se desfăşura în curtea castelului din Coningsburgh în clipa cînd Richard şi însoţitorii săi intrară pe poartă. Seneşalul sau majordomul nu se ostenea să ia aminte la grupurile de oaspeţi de rînd care intrau sau ieşeau necontenit pe poartă, decît în măsura în care trebuia să păstreze ordinea; el rămase totuşi uimit de înfăţişarea nobilă a monarhului şi a lui Ivanhoe, mai ales că trăsăturile acestuia din urmă îi părură cunoscute. Pe lîngă aceasta, sosirea a doi cavaleri, căci aşa îi vădeau straiele, era un eveniment destul de neobişnuit la o solemnitate saxonă şi nu putea fi socotită decît ca un fel de omagiu adus mortului şi familiei sale. Înaltul demnitar, îmbrăcat în negru şi ţinînd în mînă un toiag alb, îşi făcu aşadar loc prin mulţimea pestriţă de oaspeţi, şi-i petrecu pe Richard şi pe Ivanhoe pînă la intrarea în turn. Gurth şi Wamba îşi găsiră degrabă cunoştinţe în curte şi rămaseră acolo, necutezînd să se înfăţişeze, pînă ce nu erau chemaţi de stăpînii lor.

[1] Rotă — un fel de chitară, ale cărei strune erau mişcate printr-o rotiţă, de unde şi numele acestui instrument. (N.A.)

CAPITOLUL XLII

„Stăteau în jurul raclei lui Marcello
Şi îngînau o melodie gravă —
Ca o litanie, cu multe lacrimi
Din cele ce se cîntă lîngă mort
De către babe, ca să-şi treacă noaptea:"

Dintr-o piesă veche.

Intrarea în marele turn al castelului din Coningsburgh este cu totul neobişnuită şi are ceva din simplitatea barbară a vremurilor străvechi, cînd a fost clădit turnul. O scară îngustă şi ameţitor de dreaptă duce spre un portal scund în partea de miazăzi a turnului; pe-acolo, amatorul de antichităţi, dornic de aventuri, poate încă, sau cel puţin putea pînă acum cîţiva ani, să ajungă la o scăriţă aflată chiar în zidul principal al turnului şi care duce la catul al treilea al clădirii (primele două caturi semănau cu nişte cavouri, unde lumina şi aerul nu pătrundeau decît printr-o gaură pătrată de la catul al treilea, cu care păreau să fie legate printr-o scară). Ca să intri în încăperile de sus ale turnului care avea în totul patru caturi, trebuia să urci nişte scări săpate în contraforturi.

Prin această anevoioasă şi complicată intrare, viteazul rege Richard şi credinciosul său soţ Ivanhoe fură conduşi în încăperea rotundă, care ocupa întreg catul al treilea. Wilfred se folosi de greutatea urcuşului pentru a-şi ascunde faţa cu un colţ al mantiei sale — măsură de prevedere ce socoti nimerit să o ia, spre a nu se înfăţişa tatălui său, pînă ce regele nu îi va fi dat semnalul cuvenit.

În încăpere erau adunați, în jurul unei mese masive de stejar, vreo duzină de reprezentanți de frunte ai familiilor saxone din comitatele vecine. Mai toți erau oameni în vîrstă, dacă nu chiar bătrîni, căci noua generație, spre marea nemulțumire a celor vîrstnici, doborîse, ca și Ivanhoe, multe din barierele care de o jumătate de secol încoace despărțeau pe victorioșii normanzi de saxonii învinși. Privirile abătute și mîhnite ale acestor oameni venerabili, tăcerea și ținuta lor mohorîtă alcătuiau un puternic contrast cu ușurătatea petrecăreților din curtea castelului. Părul lor cărunt, bărbile lor lungi și stufoase, ca și tunicile străvechi și mantiile lor largi și negre se potriveau de minune cu încăperea stranie în care se aflau, dîndu-le aerul unei cete de adoratori ai lui Wodan, readuși la viață pentru a deplînge decăderea gloriei neamului lor.

Cedric ședea în rînd cu ceilalți compatrioți ai săi, dar părea să fie, prin asentimentul tuturora, căpetenia întregii adunări. La intrarea lui Richard (pe care nu-l cunoștea decît ca viteazul cavaler cu lacăt pe pavăză), el se sculă plin de gravitate și-l întîmpină cu obișnuitul salut: *Waes hael*, ridicînd totodată pocalul pînă la înălțimea capului. Regele, care nu era de loc străin de obiceiurile supușilor săi englezi, îi întoarse salutul cu obișnuitele vorbe: *Drink hael* și sorbi din cupa întinsă de paharnic. Cedric îl întîmpină în același fel și pe Ivanhoe, care-și salută în tăcere tatăl, înlocuind cuvintele tradiționale printr-o aplecare a capului, de teamă ca vocea să nu-l dea în vileag.

După această ceremonie, Cedric se ridică, și întinzîndu-i mîna lui Richard, îl petrecu într-o capelă mică și foarte rudimentară, săpată parcă într-unul din contraforți. Cum capela nu avea altă fereastră decît o deschizătură foarte strîmtă, locul ar fi fost cufundat în întuneric, dacă nu l-ar fi luminat două facle, a căror flacără roșiatică și fumegîndă dezvăluia privirilor tavanul boltit, pereții goi, un altar cioplit din piatră și un crucifix, tot din piatră.

În fața altarului se afla o raclă, iar de o parte și de alta a acesteia ședeau în genunchi trei preoți, care băteau mătănii și îngînau rugăciuni, cu aerul celei mai adînci evlavii. Pentru slujba aceasta, mama răposatului oferise mănăstirii sfîntului

Edmund o danie fără pereche, drept care, spre a o cinsti cum se cuvine, întreaga chinovie, în afara paraclisierului, care era șchiop, se strămutase la Coningsburgh. În vreme ce șase dintre frați săvîrșeau fără odihnă ritualurile sacre în preajma sicriului lui Athelstane, ceilalți se împărtășeau din plin din ospățul și petrecerile din castel. Călugării aceștia, care stăteau necontenit de veghe lîngă sicriu cu atîta evlavie, aveau o deosebită grijă să nu-și întrerupă nici o clipă rugăciunile, de teamă ca Zernebock, străvechiul demon saxon, să nu-și înfigă ghearele în răposatul Athelstane. Cu aceeași grijă, ei vegheau ca nu cumva vreun mirean păcătos să atingă giulgiul, care, întrucît folosise și la înmormîntarea sfîntului Edmund, putea fi pîngărit dacă era atins de un profan. Răposatul avea tot dreptul la aceste atenții înduioșătoare, oricît de puțin i-ar mai fi folosit, din partea fraților de la chinovia sfîntului Edmund, de vreme ce, pe lîngă cele o sută de monede de aur plătite pentru răscumpărarea sufletului său, mama lui Athelstane își anunțase intenția de a înzestra mănăstirea cu o bună parte din pămînturile defunctului, astfel încît frații să se roage necontenit pentru sufletul lui, precum și pentru cel al soțului ei, răposat mai demult.

Richard și Wilfred îl urmară pe Cedric Saxonul în camera mortuară, unde, văzînd că ghidul lor le arăta solemn spre sicriul lui Athelstane, îi urmară exemplul și-și făcură cruce cu multă evlavie, îngînînd o scurtă rugăciune pentru mîntuirea sufletului celui răposat atît de timpuriu. După săvîrșirea acestei pioase îndatoriri, Cedric le făcu din nou semn să-l urmeze și păși fără zgomot pe pardoseala de piatră; după ce urcă vreo cîteva trepte, el deschise cu băgare de seamă ușa unui mic paraclis, care se afla lîngă capelă. Era o încăpere de vreo trei metri pătrați, scobită parcă, la fel ca și capela, în zid. Cum ferestruia ce o lumina era așezată în partea de apus și era din ce în ce mai largă spre interior, ea primea razele soarelui în amurg; la lumina lor se vedea în această hrubă întunecoasă o femeie cu înfățișare demnă, al cărui chip păstra urmele unei mari frumuseți. Lunga ei rochie cernită și zăbranicul ei de mătase neagră subliniau și mai mult albeața obrajilor și frumusețea șuvițelor ei blonde și unduitoare, pe care vîrsta nu izbu-

tise să le rărească şi să le presare cu argint. Faţa ei exprima cea mai adîncă tristeţe, dar şi resemnare. Pe masa de piatră dinaintea ei se afla un crucifix de ivoriu, alături de care era un liturghier cu filele bogat zugrăvite şi cu scoarţele prinse în copci de aur.

— Nobilă Edith — zise Cedric după o clipă de tăcere, pe care o păstrase ca şi cum ar fi vrut să-i dea lui Richard şi lui Wilfred răgazul de a privi pe castelană. Oamenii aceştia sînt nişte străini vrednici, care vin să-ţi împărtăşească durerea. Acesta este bravul cavaler, care a luptat atît de vitejeşte pentru eliberarea aceluia a cărui pierdere o deplîngem astăzi.

— Îi mulţumesc pentru vitejia arătată — răspunse castelana — cu toate că voinţa cerului a fost ca ea să nu ajute la nimic. Îi mulţumesc de asemenea şi lui, şi însoţitorului său, pentru curtenia ce i-a adus aci pentru a fi alături de văduva lui Adeling, mama lui Athelstane, în ceasul acesta de lacrimi şi durere. Buna mea rudă, ţi-i las în grijă pe amîndoi, fiind sigură că nu vor fi lipsiţi de ospitalitatea pe care aceste ziduri mohorîte o mai pot îngădui.

Oaspeţii se înclinară adînc în faţa mamei îndurerate şi se retraseră împreună cu ospitaliera lor călăuză.

O altă scară în spirală îi aduse la o încăpere de aceeaşi mărime ca şi cea unde intraseră prima oară, şi care ocupa catul de deasupra. Din această încăpere se auziră, încă înainte de a deschide uşa, învăluirile unei cîntări jalnice şi monotone. Cînd intrară pe uşă, se pomeniră în mijlocul a vreo douăzeci de femei şi fete din nobile familii saxone. Patru fete, în frunte cu Rowena, înălţau un imn pentru pomenirea sufletului celui răposat, imn din care n-au fost în stare a tălmăci decît două-trei stanţe:

„Oricît am trăi,
Murim într-o zi.
Sufletul lui părăsitu-şi-a pieptul.
În trupul rămas
Fac viermii popas.
Moartea îşi cere fără milă dreptul.

Pe căi neştiute
Zbură al său suflet

Spre a durerii împărăţie.
Păcatelor grele
Acolo să-şi spele,
Veşnică-a lui izbăvire să fie.

O, mortule drag,
În tristul meleag,
Nu zăbovi multă vreme — aşteaptă
Pîn'ce prin danii,
Rugi şi jelanii,
Slobod urca-vei a raiului treaptă".

În timp ce fetele cîntau în cor, cu glasuri joase şi pline de jale, bocetul acesta, celelalte femei se împărţiseră în două cete: una din ele broda, atît cît o ducea îndemînarea şi gustul, o învelitoare de mătase pentru sicriul lui Athelstane, iar cealaltă împletea în acelaşi scop ghirlande din florile aduse în cîteva panere. Deşi nu păreau din cale afară de îndurerate, fetele aveau un aer cuviincios, iar din cînd în cînd o şoaptă sau un surîs atrăgeau asupră-le mustrarea doamnelor mai ţîfnoase. Cîte o fetişcană arăta mai mult interes rochiei de doliu — încercînd să vadă cum îi vine — decît tristei ceremonii pentru care se pregăteau. Dacă e să spunem adevărul, intrarea celor doi cavaleri străini nu stingheri cîtuşi de puţin această înclinaţie, ci dimpotrivă, stîrni şoapte şi ocheade. Numai Rowena, care era prea mîndră pentru a fi vanitoasă, îl salută cu graţie pe eliberatorul ei. Avea o înfăţişare gravă, dar nu deznădăjduită, şi poate că gîndul la Ivanhoe şi la soarta lui o tulbura la fel de mult ca şi moartea vărului ei.

Lui Cedric însă, care, după cum am văzut, nu prea era ager la minte în asemenea împrejurare, mîhnirea pupilei sale i se părea a fi mai adîncă decît a celorlalte fete, încît socoti de cuviinţă să lămurească în şoaptă:

— Nobilul Athelstane îi era logodnic...

E îndoielnic că această veste putea spori dorinţa lui Wilfred de a împărtăşi doliul celor din Coningsburgh.

După ce-şi petrecu astfel oaspeţii în diferitele încăperi în care pregătirile pentru înmormîntarea lui Athelstane se desfăşurau în chip atît de felurit, Cedric îi duse într-o odăiţă me-

nită, potrivit spuselor sale, să găzduiască pe acei oaspeţi de onoare, care, întrucît nu-l cunoscuseră îndeaproape pe răposat, n-ar fi dorit să stea alături de cei ce sufereau cel mai mult de pe urma nenorocirii întîmplate. El îi asigură că nu vor duce lipsă de nimic şi dădu să plece, dar Cavalerul Negru îl apucă de mînă, spunîndu-i :

— Aş vrea să-ţi amintesc, nobile thane, că atunci cînd ne-am despărţit ultima oară, mi-ai făgăduit să-mi acorzi o favoare pentru binele pe care am avut norocul să ţi-l fac.

— Ţi-o acord înainte de a şti ce-mi ceri, nobile cavaler — zise Cedric — şi totuşi în aceste clipe de durere...

— Da, m-am gîndit şi eu la asta — îi tăie vorba regele — însă timpul mi-e măsurat, şi-apoi nu mi se pare de loc nepotrivit ca în clipa cînd închidem mormîntul nobilului Athelstane, să îngropăm în el şi unele prejudecăţi şi păreri pripite.

— Cavalere cu lacăt pe pavăză — spuse Cedric roşind şi tăind la rîndul său vorba regelui — nădăjduiesc că favoarea ce mi-o ceri te priveşte pe dumneata şi nu pe altcineva, căci în ce priveşte onoarea casei mele, ar fi nelalocul lui ca un străin să se amestece.

— Nici nu vreau să mă amestec — rosti regele, cu blîndeţe — decît în măsura în care vei recunoaşte că am temeiuri s-o fac. Pînă acum m-ai cunoscut sub numele de Cavalerul Negru, cu lacăt pe pavăză ; află că ai în faţa ta pe Richard Plantagenetul.

— Richard de Anjou ? ! exclamă Cedric, dîndu-se cîţiva paşi înapoi, uluit.

— Nu, nobile Cedric : Richard al Angliei, care n-are gînd mai statornic şi dorinţă mai fierbinte decît să-şi vadă fiii în unire. Dar bine, nobile thane, genunchiul tău nu se pleacă în faţa regelui ?

— Nu s-a plecat niciodată în faţa sîngelui normand — răspunse Cedric.

— Atunci aşteaptă pînă în clipa cînd mă voi dovedi vrednic de omagiul tău prin ocrotirea ce-o voi acorda normanzilor şi englezilor deopotrivă.

— Prinţe — zise Cedric — ţi-am preţuit totdeauna vitejia şi curajul. Ştiu, de asemenea, că te socoţi a avea dreptul la coroană ca urmaş al Matildei, nepoata lui Edgar Atheling şi

fiica lui Malcolm al Scoţiei. Dar Matilda, deşi din neamul regilor saxoni, n-a fost moştenitoarea tronului.

— N-am de gînd să mă sfădesc cu tine pentru dreptul la tron, nobile thane — rosti liniştit Richard — dar vreau să te rog să priveşti în jurul tău şi să-mi spui dacă poţi vedea pe altcineva vrednic de dreptul acesta.

— Pentru a-mi spune asta ai venit aici, prinţe ? întrebă Cedric. Ca să mă umileşti, amintindu-mi de decăderea seminţiei mele, înainte ca mormîntul să-l fi înghiţit pe cel din urmă vlăstar al monarhiei saxone ?

Faţa i se adumbrise în timp ce vorbea.

— E o îndrăzneală, o mare îndrăzneală — adăugă el.

— Nu, pe sfînta cruce ! răspunse regele. Ţi-am spus toate astea cu sinceritatea şi încrederea pe care un om de inimă le poate avea faţă de un om de inimă, fără umbră de duşmănie.

— Ai dreptate, rege, căci recunosc că eşti rege şi vei fi, în ciuda slabei mele împotriviri. Nu cutez să mă folosesc de singurul mijloc de a împiedica acest lucru, cu toate că ispita e mare şi mi-ai pus-o chiar sub nas.

— Şi-acum, să ne întoarcem la favoarea ce ţi-o cer, cu aceeaşi încredere, cu toate că ai refuzat să-mi recunoşti drepturile suverane. Îţi cer ca unui om de cuvînt, sub pedeapsa de a fi socotit un om fără credinţă, sperjur şi nemernic, să ierţi şi să redai dragostea părintească vrednicului cavaler Wilfred de Ivanhoe. În această împăcare vei recunoaşte că am şi eu un interes, anume fericirea prietenului meu şi stingerea vrajbei dintre supuşii mei credincioşi.

— Va să zică acesta e Wilfred ? spuse Cedric, arătînd spre fiul său.

— Tată, tată ! izbucni Ivanhoe, aruncîndu-se la picioarele lui Cedric. Spune-mi că mă ierţi !

— Te-am iertat, fiul meu — rosti Cedric, ridicîndu-l. Feciorul lui Hereward ştie să-şi ţină cuvîntul chiar cînd l-a dat unui normand. Dar vreau să te văd că îmbraci din nou straiele străbunilor tăi englezi, căci în cinstita mea casă n-au ce căuta asemenea pelerine scurte, tichii fistichii şi panaşe năstruşnice. Acela care vrea să fie fiul lui Cedric trebuie să se arate vrednic de străbunii săi saxoni. Văd că vrei să spui ceva — adăugă

el cu asprime — şi bănuiesc despre ce este vorba. Află că domniţa Rowena trebuie să poarte vreme de doi ani doliu după logodnicul ei ; toţi strămoşii noştri saxoni ne-ar renega dacă ne-am gîndi la o nouă logodnă înainte de a se închide bine mormîntul aceluia care urma să-i fie soţ, al aceluia care prin obîrşie era cel mai vrednic la mîna ei. Spectrul lui Athelstane însuşi şi-ar sfîşia giulgiul şi s-ar înfăţişa înaintea noastră, spre a împiedica o asemenea pîngărire a memoriei sale.

Ca şi cum vorbele lui Cedric ar fi conjurat într-adevăr un spectru, în clipa aceea uşa se deschise şi Athelstane, înveşmîntat în linţoliu, răsări în faţa lor, palid, cu privirea rătăcită, ca un duh de pe ceea lume. [1]

Această apariţie avu un efect înspăimîntător asupra celor de faţă. Cedric se dădu înapoi şi, rezemîndu-se de perete ca un om lipsit de puteri, rămase cu gura căscată, holbîndu-se la prietenul său cu nişte ochi ce păreau încremeniţi. Ivanhoe îşi făcu cruce, îngînînd în saxonă, latină şi franco-normandă toate rugăciunile ce-i trecură prin minte, iar Richard rostea cînd rugăciunea *Benedicite,* cînd înjurătura *Mort de ma vie !*

În vremea asta, de jos, de pe scară, se auzi o larmă înfricoşătoare.

— Puneţi mîna pe ticăloşii de călugări ! strigau unii.

— La temniţă cu ei ! zbierau alţii.

— Azvîrliţi-i de pe cele mai înalte metereze !

— Pentru numele lui Dumnezeu — bîigui Cedric, adresîndu-se aceluia care i se părea a fi spectrul răposatului său prieten. Dacă eşti muritor, vorbeşte. Dacă eşti un duh, spune-ne ce te aduce printre noi, şi ce-aş putea face ca să ai odihnă. Viu sau mort, nobile Athelstane, vorbeşte-i lui Cedric !

— Am să vorbesc — zise spectrul, cît se poate de liniştit. Cînd o să-mi trag răsufletul şi-o să-mi daţi răgazul, am să vorbesc. Viu, zici ? Sînt viu, pe cît poate fi viu un om care s-a

[1] Reînvierea lui Athelstane a fost criticată de mulţi, ca un lucru prea neverosimil, chiar pentru o povestire cu un caracter atît de fantastic. E un „tur de forţă" la care autorul a fost nevoit să recurgă în urma rugăminţilor stăruitoare ale prietenului şi editorului său, care nu se putea împăca de loc cu gîndul morţii saxonului. (N.A.)

hrănit cu pîine şi apă vreme de trei zile, care-mi par trei veacuri. Da, cu pîine şi cu apă, taică Cedric ! Pe cer şi pe toţi sfinţii din el, hrană mai bună decît asta nu mi-a trecut prin gîtlej de trei zile-ncoace, şi numai printr-o minune a lui Dumnezeu mă aflu aici, ca să vă spun toate astea.

— Cum aşa, nobile Athelstane ? rosti Cavalerul Negru. Am văzut cu ochii mei cum te-a doborît fiorosul templier către sfîrşitul bătăliei de la Torquilstone şi am fost sigur, mai ales că mi-a spus-o şi Wamba, că ţi-a despicat ţeasta pînă la dinţi.

— Te-ai înşelat, iar Wamba a minţit, cavalere — răspunse Athelstane. Dinţii mei sînt la locul lor şi-o să vi-o dovedesc îndată ce-o să cinez. Dar asta nu mulţumită templierului ; sabia i s-a răsucit în mînă, aşa încît tăişul ei abia m-a atins, oprindu-se în mînerul straşnicului meu buzdugan. De-aş fi purtat în clipa aceea şi casca de oţel, nu m-aş fi sinchisit de loc şi i-aş fi tras una, de n-ar mai fi putut să fugă de acolo. Din păcate, m-am prăbuşit, ameţit de lovitură, însă nu şi rănit. Şi cum peste mine au căzut trupurile altor oşteni, din ambele tabere, nu mi-am venit în fire decît în sicriu, din fericire într-unul deschis, aşezat în faţa altarului bisericii sfîntului Edmund. Am strănutat de cîteva ori, am gemut şi m-am trezit de-a binelea ; tocmai voiam să mă scol, cînd paracliserul şi stareţul, îngroziţi, au dat fuga să vadă ce-i cu zgomotul ce-l auziseră. Fireşte că erau uluiţi şi nu păreau de loc bucuroşi să-l găsească în viaţă pe acela pe care voiau să-l moştenească. Am cerut să mi se dea vin, mi-au dat puţintel, numai că era făcut pesemne din ierburi, fiindcă după aia am dormit şi mai adînc şi m-am trezit abia după nu ştiu cîte ceasuri. M-am trezit cu mîinile şi picioarele legate atît de strîns, încît mă dor şi acum gleznele cînd îmi aduc aminte ; locul era cufundat în întuneric, cred că era temniţa mănăstirii lor blestemate, iar din duhoarea mucedă şi stătută pe care-o răspîndea, judec că o foloseau şi ca pe un fel de criptă. Nu ştiam ce să cred despre cele ce mi se întîmplaseră, cînd deodată uşa temniţei scîrţîi şi înăuntru intrară doi ticăloşi de călugări. Ţineau morţiş să mă încredinţeze că mă aflu în purgatoriu, dar eu am recunoscut prea bine vocea spartă şi horcăită a fratelui stareţ. Pe sfîntul Ieremia ! Nu mai era glasul cu care-mi cerea cîndva să-i mai

dau o ciozvîrtă de vînat, cîinele, s-a ghiftuit la masa mea de la Crăciun pînă la noaptea regilor !

— Linişteşte-te, nobile Athelstane — îl îndemnă regele — trage-ţi răsuflarea şi povesteşte în tihnă. Pe legea mea, o poveste ca asta face s-o asculţi ca pe o romanţă.

— O fi, dar pe crucea din Bromeholm, nu-i nici un pic de romanţă în toată treaba asta ! zise Athelstane. O pîine de orz şi un urcior cu apă, asta-i tot ce mi-au dat nemernicii ăştia, pe care tatăl meu şi eu însumi i-am înzestrat cu de toate într-o vreme cînd umblau cu limba scoasă după mîncare, neavînd la îndemînă decît slănina şi merţele de grîu pe care le storceau prin măguleli de la nişte nenorociţi de şerbi şi de robi în schimbul rugăciunilor lor. Ce cuibar de vipere ticăloase şi nerecunoscătoare ! Pîine de orz şi apă de puţ, unui stăpîn mărinimos ca mine ! Am să le afum cuibarul, chiar de-ar fi să fiu excomunicat !

— Dar, pentru numele Sfintei Fecioare — spuse Cedric, apucîndu-l de mînă — cum de-ai scăpat de primejdie, nobile Athelstane ? Li s-a făcut milă pînă la urmă ?

— Milă ? îngînă Athelstane. Oare stîncile se pot topi la soare ? Aş mai fi şi acum acolo, dacă în mănăstire nu s-ar fi stîrnit nu ştiu ce forfotă, care i-a făcut pe ticăloşi să se care cu toţii ; am aflat că era o procesiune de-a lor, care se îndrepta spre castel ca să se ghiftuiască la praznicul meu, cînd ştiau prea bine cum şi unde fusesem îngropat de viu. Îi auzeam cum îngînă psalmi şi nu prea îmi venea a crede că tîlharii care-mi flămînzeau trupul cîntau ca să-mi mănînce sufletul. Ei, şi va să zică s-au dus, iar eu am aşteptat mult şi bine hrana ce mi se cuvenea ; nici nu-i de mirare, fiindcă podagrosul de paracliser era prea ocupat cu pîntecul lui, ca să se mai gîndească la al meu. Pînă la urmă tot a venit, împleticindu-se şi duhnind a vin şi mirodenii. Cheful îi înmuiase inima, se vede, căci mi-a lăsat o bucată de plăcintă şi o cană cu vin, în locul merindei de pîn-atunci. Am mîncat, am băut şi m-am înviorat niţel ; după aceea, spre norocul meu, paracliserul, prea ameţit ca să-şi poată face cum trebuie datoria de temnicer, n-a tras bine zăvorul, aşa încît uşa a rămas întredeschisă. Lumina, mîncarea şi vinul mi-au dezmorţit puterile minţii. Belciugul de care erau prinse lanţurile mele era mai ruginit decît bănuisem

eu şi ticălosul de stareţ. Nici măcar fierul nu putea rezista umezelii din temniţa aceea blestemată.

— Mai răsuflă puţin, nobile Athelstane — zise Richard — şi mănîncă ceva înainte de a-ţi urma cumplita povestire.

— Să mănînc ? făcu Athelstane. Păi, am mîncat de vreo cinci ori pînă acum, şi cu toate astea o felioară de şunculiţă din aceea gustoasă n-ar fi de loc nepotrivită clipei de faţă. Rogu-te, cavalere, să binevoieşti a închina cu mine o cană de vin.

Deşi oaspeţii nu se dezmeticiseră încă din uimirea lor, băură cu castelanul înviat din morţi, care îşi urmă apoi povestirea, în faţa mai multor ascultători decît la început, căci Edith, după ce dăduse în castel poruncile cuvenite, îl urmase pe mortul viu în încăperea oaspeţilor, însoţită fiind de toţi oaspeţii, bărbaţi şi femei, care putuseră să se strecoare în această odăiţă ; ceilalţi, înghesuiţi pe scară, avură parte de o ediţie trunchiată a povestirii, ediţie transmisă cu şi mai multe neadevăruri celor ce se aflau jos, care la rîndul lor o transmiseră gloatei aflate în curte, într-un chip cu totul fantezist şi depărtat de realitate. Athelstane îşi urmă aşadar povestirea în felul acesta :

— Desprinzîndu-mă de belciugul acela, m-am tîrît pe scări, cu sprinteneala de care e în stare un om împovărat de lanţuri şi vlăguit de atîta post ; după ce am bîjbîit nu ştiu cîtă vreme, m-am călăuzit în cele din urmă după sunetele unui cîntec vesel, ce se auzea din încăperea unde vrednicul paracliser rostea o liturghie diavolească, împreună cu un frate franciscan spătos şi sprîncenat, care aducea mai degrabă cu un tîlhar decît cu un popă. M-am repezit la ei, şi cum giulgiul şi zuruitul lanţurilor îmi dădea mai degrabă aerul unui locuitor al lumii de apoi decît al lumii ăsteia, amîndoi au rămas încremeniţi. Dar cînd l-am doborît cu un pumn pe paracliser, celălalt individ, tovarăşul lui de băutură, mi-a tras una cu toiagul lui cît toate zilele.

— Aş pune rămăşag pe orice că ăsta era fratele nostru Tuck — zise Richard, întorcîndu-se spre Ivanhoe.

— Din partea mea poate să fi fost şi dracul — zise Athelstane. Din fericire, nu şi-a nimerit ţinta, şi cînd m-am apropiat de el ca să-l ating, şi-a luat călcîiele la spinare, şi dus a fost. Prima mea grijă a fost să-mi descătuşez călcîiele cu ajutorul

unei chei care atîrna alături de altele la cingătoarea paraclisierului ; mă gîndeam să-i crăp capul ticălosului cu legătura de chei, dar mi-am adus aminte de plăcinta şi de cana cu vin care mi le adusese ca să-mi îndulcească prizonieratul, şi inima mi s-a înmuiat atunci ; m-am mulţumit să-i trag vreo două picioare şi l-am lăsat lungit pe podea ; apoi, după ce-am înghiţit în pripă o bucată de carne friptă şi am dat pe gît o ploscă de vin, rămase de la ospăţul celor doi fraţi, m-am dus în grajd, unde mi-am găsit într-o despărţitură armăsarul ; fusese fără îndoială pus deoparte, ca să-l folosească preacuviosul stareţ. Am dat pinteni calului şi am venit degrabă aici ; pe unde treceam, oamenii fugeau de rupeau pămîntul, luîndu-mă drept o stafie, mai ales că, pentru a nu fi recunoscut, îmi trăsesem peste faţă giulgiul. N-aş fi fost lăsat să pătrund în propriul meu castel, dacă paznicii nu m-ar fi luat drept ajutorul unuia din scamatorii care înveselesc mulţimea în curtea castelului, fiindcă de, se cheamă că oamenii s-au adunat la funerariile stăpînului lor. Majordomul şi-o fi închipuit că eram travestit pentru maimuţărelile saltimbancului, aşa încît m-a lăsat să intru ; prima mea grijă a fost să mă înfăţişez maică-mi şi să înfulec ceva în grabă, înainte de a porni în căutarea ta, nobilul meu prieten.

— Şi m-ai găsit, gata să lupt din nou pentru înfăptuirea planurilor noastre menite să ducă la libertatea şi onoarea neamului — zise Cedric. Află că niciodată nu vom avea o zi mai prielnică eliberării nobilei seminţii saxone.

— Nu-mi mai vorbi de nici o eliberare — îl opri Athelstane. E destul că m-am eliberat pe mine. Mă gîndesc mai degrabă cum să-l pedepsesc pe porcul ăla de stareţ. Am să-l spînzur în vîrful castelului din Coningsburgh, cu patrafirul pe el ; iar dacă scările se vor dovedi prea strîmte pentru hoitul lui gras, am să-l ridic pînă acolo cu o macara.

— Dar, fiul meu — se amestecă Edith — gîndeşte-te la sfînta lui slujbă !

— Mai bine gîndeşte-te la cele trei zile de post pe care le-am îndurat — răspunse Athelstane. Am să-i ucid pe toţi. Front-de-Boeuf a fost ars de viu pentru o vină mai puţin însemnată, căci ce-i al lui e al lui, se îngrijea de hrana prizonierilor săi, deşi a pus prea mult usturoi în ultima lui ciorbă. Pe

cînd sclavii ăştia făţarnici şi nerecunoscători, care au venit de atîtea ori nepoftiţi la masa mea ca să mă măgulească, nu s-au îndurat să-mi dea nici ciorbă, nici usturoi ! De aceea, jur pe sufletul lui Hengist, vor muri !

— Dar ce-o să spună papa, nobilul meu prieten ? întrebă Cedric.

— Nu-mi pasă nici de diavol, prietene ! Să moară şi să se isprăvească odată cu ei ! De-ar fi cei mai buni călugări de pe pămînt, lumea o să-şi vadă de treabă şi fără ei.

— E ruşinos să vorbeşti astfel, nobile Athelstane — îl dojeni Cedric. Uită-i pe aceşti nenorociţi şi gîndeşte-te la neasemuita glorie care te aşteaptă. Spune-i acestui principe normand, Richard de Anjou, că oricît ar avea o inimă de leu, nu va ocupa fără luptă tronul lui Alfred, atîta vreme cît mai trăieşte un coborîtor al binecuvîntatului confesor, ca să se bată pentru tronul acesta.

— Cum ? izbucni Athelstane. Omul acesta este nobilul rege Richard ?

— Da, e Richard Plantagenetul în carne şi oase — răspunse Cedric. Totuşi, cred că nu e nevoie să-ţi amintesc că, deoarece a venit aci de bună voie, ca un oaspete, nu poate fi nici lezat şi nici luat prizonier ; îţi cunoşti prea bine îndatoririle de gazdă.

— Da, pe legea mea ! exclamă Athelstane. Şi-mi cunosc totodată îndatoririle de supus al său, drept care îi jur supunere, cu braţul şi cu inima.

— Fiul meu — spuse Edith — gîndeşte-te la drepturile tale regeşti !

— Gîndeşte-te la libertatea Angliei, prinţ decăzut ! exclamă Cedric.

— Mamă şi prietene — grăi Athelstane — încetaţi cu mustrările ; pîinea, apa şi temniţa te lecuiesc în chip miraculos de ambiţie. Am ieşit din mormînt mai înţelept decît eram în clipa cînd am coborît în el. O jumătate din aceste zădărnicii nebuneşti mi-au fost şoptite la ureche de acel perfid abate Wolfram, şi ştiţi şi voi ce preţ se poate pune pe un asemenea sfetnic. De cînd au început comploturile astea n-am avut parte decît de călătorii făcute în pripă, de indigestii, de lovituri şi vînătăi, de închisoare şi de foame, şi-apoi toate astea nu

se pot sfîrşi decît prin uciderea a mii de oameni paşnici. Vă spun răspicat că nu vreau să fiu rege decît pe propria-mi moşie şi nicăieri altundeva. Iar cea dintîi faptă a domniei mele va fi spînzurarea stareţului.

— Dar pupila mea Rowena ? Nădăjduiesc că n-ai de gînd s-o părăseşti ? zise Cedric.

— Tată Cedric — răspunse Athelstane — fii înţelept ! Domniţei Rowena nici nu-i pasă de mine, degeţelul mănuşii vărului meu Wilfred i-e mult mai drag decît întreaga mea fiinţă. Iat-o aici, poate s-o mărturisească... Hai, nu roşi, verişoară, nu-i nici o ruşine să-ţi placă mai mult un cavaler galant decît un nobil de ţară ; dar nici nu rîde, Rowena, căci, Dumnezeu ştie, un linţoliu şi un obraz scofîlcit nu sînt un prilej de veselie. Dar dacă ţii cu tot dinadinsul să rîzi, am să-ţi dau un prilej mai nimerit. Dă-mi mîna, sau mai degrabă împrumută-mi-o, căci nu ţi-o cer decît din prietenie. Iată, vere Wilfred de Ivanhoe, renunţ în favoarea ta... Dar ia te uită, pe sfîntul Dunstan, vărul nostru Wilfred a dispărut ! Şi totuşi, dacă nu cumva ochii mi-s încă tulburi din pricina postului pe care l-am îndurat mai adineauri, l-am zărit acolo.

Toată lumea începu să-l caute din ochi pe Ivanhoe, dar acesta parcă intrase în pămînt. În cele din urmă aflară că un evreu venise să-l caute şi că, după o scurtă convorbire cu acesta, cavalerul îi ceruse lui Gurth să-i aducă armura şi plecase din castel.

— Frumoasa mea verişoară — grăi Athelstane către Rowena — dacă aş putea să cred că neaşteptata dispariţie a lui Ivanhoe nu se datoreşte unui lucru de cea mai mare însemnătate, mi-aş reînnoi...

Dar abia îi lăsase mîna în clipa cînd băgase de seamă dispariţia lui Ivanhoe, că Rowena se şi folosise de prilej pentru a ieşi pe furiş din încăpere, ca să scape din încurcătură.

— De bună seamă că în afară de călugări şi de stareţi, femeia e cel din urmă animal în care te poţi încrede — mormăi Athelstane. Păgîn să fiu dacă nu mă aşteptam din partea ei la o mulţumire, poate chiar la o sărutare ! Pesemne că linţoliul ăsta blestemat a fost vrăjit, fiindcă toată lumea fuge de mine. Nobile rege Richard, vreau să-ţi declar încă o dată supunerea mea, pe care, ca un credincios...

Dar regele Richard plecase la rîndu-i şi nimeni nu ştia încotro. În cele din urmă se află că se dusese în mare grabă în curtea castelului, îl chemase la el pe evreul care stătuse de vorbă cu Ivanhoe şi, după o scurtă convorbire cu el, ceruse grăbit un cal, se azvîrlise în şa şi, silindu-l pe evreu să încalece pe un altul, pornise cu o iuţeală care, după spusele lui Wamba, punea pielea bătrînului evreu într-o primejdie atît de mare, încît nu mai făcea nici două parale.

— Pe legea mea — exclamă Athelstane — e limpede că Zernebock a pus stăpînire pe castel în lipsa mea ! Mă întorc învelit în giulgiu, semn al biruinţei mele asupra mormîntului, şi toţi cei cu care vorbesc dispar de îndată ce-mi aud vocea ! Dar la ce bun să mai vorbesc despre asta ? Veniţi prieteni ; acei dintre voi care au mai rămas să mă urmeze în sala de ospeţe, ca nu cumva să dispară şi alţii. Nădăjduiesc că masa e înzestrată cum se cuvine pentru moartea unui saxon de viţă veche. Dar să ne grăbim, căci altminteri, mai ştii, diavolul o să fugă cu bucatele !

CAPITOLUL XLIII

„Păcatele lui Mowbray să-l apese
Atît de greu, încît să se oprească
Fugarul lui, zvîrlindu-l în arenă,
Cu capu-n jos, ca pe un trădător."

Richard al II-lea

Povestirea noastră se strămută acum în curtea castelului, mai bine zis a preceptoriei din Templestowe, cu puţină vreme înainte de ceasul sorocit pentru aruncarea zarurilor sîngeroase menite a hotărî viaţa sau moartea Rebeccăi. Se strînsese aici o mulţime zgomotoasă, ca şi cum locuitorii din împrejurimi s-ar fi adunat în păr la vreo şezătoare sau la vreo serbare cîmpenească. Trebuie însă să spunem că arzătoarea dorinţă de a vedea sîngele şi moartea altora nu e proprie numai acelor vremi

întunecate, cu toate că pe atunci oamenii erau obişnuiţi să vadă cum cavalerii se măcelăresc unii pe alţii. Chiar şi în zilele noastre, cînd principiile de morală sînt mai bine înţelese, o execuţie, o luptă cu pumnii, o răzmeriţă sau o adunare de reformatori sociali atrage totdeauna o mulţime de spectatori, care vin cu preţul unor mari primejdii pentru ei, deşi la drept vorbind sînt prea puţini interesaţi în ceea ce se petrece, fiind dornici doar să vadă cum se vor desfăşura lucrurile şi dacă eroii zilei sînt făcuţi din cremene sau din noroi, pentru a folosi eroicul limbaj al croitorilor răsculaţi.

Aşadar, ochii unei uriaşe mulţimi erau aţintiţi asupra porţii aşezămîntului din Templestowe, pentru a privi alaiul, în vreme ce şi mai mulţi oameni se adunaseră de jur împrejurul arenei Preceptoriei. Această arenă cuprindea un teren învecinat cu aşezămîntul şi care fusese netezit cu grijă, pentru a putea fi folosit la exerciţiile militare şi la jocurile cavalereşti. Terenul acesta se întindea pe culmea unui deluşor şi era împrejmuit cu un gard ; şi cum templierii erau dornici ca un număr cît mai mare de oameni să le vadă iscusinţa în jocurile cavalereşti, locul era din belşug înzestrat cu galerii şi bănci pentru spectatori.

Cu acest prilej fusese pregătit la marginea răsăriteană a arenei un tron pentru Marele Magistru, iar în jurul tronului se aflau scaunele de onoare hărăzite preceptorilor şi cavalerilor ordinului. Deasupra lor fîlfîia drapelul sacru care purta numele de *Le Beau-seant*, simbolul templierilor, şi totodată strigătul lor de luptă.

La celălalt capăt al arenei se înălţa un rug de vreascuri, astfel rînduite în jurul unui par înfipt adînc în pămînt, încît să lase un mic spaţiu victimei pe care aceste vreascuri urmau să o mistuie ; ea trebuia să fie adusă în mijlocul acestui cerc fatal şi legată de par cu nişte lanţuri, anume pregătite în acest scop. Lîngă acest rug înfricoşător stăteau patru sclavi africani, ale căror feţe tuciurii, pe atunci atît de puţin cunoscute în Anglia, înspăimîntau norodul, care se uita la ei ca la nişte demoni gata să-şi înceapă jocurile drăceşti. Sclavii aceştia nu se mişcau decît pentru a înlocui vreascurile arse, la porunca unuia care părea să fie starostele lor. Nici nu se uitau la mulţime şi, la drept vorbind, nu-i simţeau prezenţa, fiind cu totul absorbiţi de sinistra lor îndeletnicire. Iar cînd schimbau vreo vorbă între ei, mişcîndu-şi buzele cărnoase şi dezvelindu-şi dinţii albi, norodului i se părea că rînjesc la gîndul apropiatei tragedii şi că oamenii aceştia erau de fapt duhurile vrăjitoarei osîndite, duhuri care, acum, cînd stăpînei lor îi sunase ceasul, veniseră să dea o mînă de ajutor la săvîrşirea cumplitei osînde. Spectatorii şuşoteau între ei şi-şi împărtăşeau unii altora isprăvile săvîrşite de Satana în acele tulburi şi nefericite vremi, neuitînd, fireşte, să dea diavolului mai mult decît era al său.

— Auzişi, taică Dennet, că diavolul a răpit trupul marelui thane saxon Athelstane din Coningsburgh ? îi spunea un flăcău unuia mai bogat în ani.

— Da, dar după aia, prin milostivirea Domnului şi a sfîntului Dunstan, l-a adus înapoi.

— Cum aşa ? se minună un tinerel vioi, îmbrăcat într-o tunică verde, cusută cu fir de aur, de care se ţinea scai un băietan voinic, purtînd în spinare o harfă ce trăda meseria tînărului. Menestrelul acesta nu părea un om de rînd, căci pe lîngă haina bogat brodată, purta la gît un lănţug de argint, de care era atîrnată cheia cu care îşi înstruna harfa. Pe braţul drept i se vedea o tăbliţă de argint, pe care, în locul obişnuitei embleme a seniorului în slujba căruia se afla lăutarul, era gradat un singur cuvînt : *Sherwood*.

— Cum aşa ? Ce vrei să spui ? se amestecă veselul menestrel în vorba ţăranilor. Am venit aci ca să găsesc o temă de baladă şi, pe legea mea, aş fi fericit să găsesc şi două !

— S-a vădit — vorbi ţăranul mai în vîrstă — că după ce Athelstane din Coningsburgh a fost mort vreme de patru săptămîni...

— E cu neputinţă — îl întrerupse menestrelul — doar l-am văzut cu ochii mei la turnirul de la Ashby-de-la-Zouche !

— Bine, bine, dar mort a fost el, sau oricum, dus pe ceea lume — zise flăcăul. I-am auzit cu urechile mele pe călugării de la mănăstirea sfîntului Edmund cîntîndu-i de îngropăciune. Şi-apoi, la castelul din Coningsburgh s-a dat un praznic pe cinste ; m-aş fi dus şi eu acolo, de n-ar fi fost Mabel Parkins, care...

— Da, ce mai, Athelstane a fost mort — rosti bătrînul scuturînd din cap — şi ar fi fost păcat să moară de-a binelea, căci străvechiul sînge saxon...

— Dar, oameni buni, povestea... ce-i cu povestea voastră ? îi tăie vorba menestrelul, cam nerăbdător.

— Da, da, spuneţi-ne povestea ! zise un călugăr barosan, care venise în spatele lor şi se rezemase de un par care aducea cu toiagul unui pelerin, dar şi cu un ciomag ciobănesc, şi care folosea pesemne şi într-un scop, şi în celălalt, după împrejurări. Ci spuneţi-o odată — adause el — nu vă mai mocoşiţi atîta, că n-avem vreme de pierdut !

— Nu te supăra, cuvioşia ta — începu Dennet — un popă beat venise în ospeţie la paracliserul bisericii sfîntului Edmund...

— Ba mă supăr — răspunse omul bisericii — mă supăr că pe lumea asta poate trăi un popă beat, sau, în tot cazul, că un mirean poate spune despre un popă că-i beat. Fii cuviincios, prietene, şi trage din asta încheierea că preotul acela cucernic era cufundat într-o meditaţie care-i tulbura mintea şi-i împleticea picioarele, întocmai ca şi cum burta i-ar fi fost plină cu vin nou. Aşa ceva se poate întîmpla oricui, am simţit-o şi eu.

— Bine, fie şi aşa — încuviinţă bătrînul Dennet — va să zică un frate preacucernic a venit în ospeţie la paracliserul bisericii sfîntului Edmund ; oaspetele ăsta e un popă cam pehlivan, care vînează, cică, jumătate din căprioarele aflate prin păduri şi căruia-i place mai mult clinchetul unui pocal decît dangătul clopotelor, după cum o felioară de slănină face pentru el cît zece file din ceaslov. Încolo, bun băiat, şi vesel, meşter în mînuirea bîtei şi a arcului şi în stare să-ţi joace o horă din Cheshire mai abitir ca orice flăcău din ţinutul York-ului.

— Ascultă, Dennet — îi şopti menestrelul — vorbele astea din urmă te-au scutit de o coastă-două.

— Aş, de unde, omule, află că nu mi-e teamă de el — răspunse Dennet. E drept că-s niţeluş cam bătrîior şi cam ţeapăn, dar cînd m-am bătut la Doncaster pentru un berbec...

— Hai, lasă asta, urmează-ţi povestea, prietene — îi tăie vorba menestrelul.

— Păi, iată care-i toată povestea : Athelstane din Coningsburgh a fost îngropat la sfîntul Edmund.

— E o minciună, o minciună gogonată ! se indignă călugărul. Am văzut cu ochii mei cum l-au adus la castelul său din Coningsburgh.

— Păi, dacă ştii, n-ai decît s-o povesteşti şi singur, nenicule — spuse Dennet, sîcîit că era mereu contrazis. Cu greu îl înduplecă tovarăşul său menestrelul să-şi urmeze povestirea : Apăi, călugării aceia treji, cum ţine dumnealui morţiş că au fost ăi doi, au urmat a bea bere, vin şi mai ştiu eu ce, zi de vară pînă-n seară, cînd deodată fură treziţi de un geamăt adînc şi de un zuruit de lanţuri, iar umbra răposatului Athelstane păşi atunci în încăpere, strigînd către dînşii : „Ptiu, păstori ticăloşi !"

— Minţi ! se burzului fratele. N-a rostit nicicînd asemenea vorbe !

— Potoleşte-te, frate Tuck ! îi spuse menestrelul, luîndu-l mai la o patre. Pe cît văd, iar vrei să goneşti iepurele din ascunzătoare !

— Crede-mă, Allan-a-Dale — îi răspunse monahul — l-am văzut pe Athelstane din Coningsburgh cum te văd şi mă vezi. Avea pe el un giulgiu şi mirosea a mormînt. Nici măcar un poloboc de vin bun n-o să şteargă duhoarea asta din amintirea mea.

— Fugi încolo, glumeşti ! zise menestrelul.

— Să nu mă mai crezi niciodată, dacă nu-i adevărat că i-am tras una cu toiagul. Lovitura ar fi doborît şi-un bou, dar lui i-a alunecat pe trup, de parc-ar fi fost un stîlp de fum, nu om.

— Pe sfîntul Hubert — exclamă menestrelul — e o poveste minunată şi bună de pus pe versuri, pe vechea melodie : „Mîhnirea pogorî asupra bătrînului călugăr".

— N-ai decît să rîzi dacă ţi-e poftă — zise fratele Tuck — dar de-ai să mă prinzi vreodată cîntînd despre una ca asta, să mă ia cu el ăl dintîi duh sau diavol care-o să-mi iasă în cale ! Nu, nu, află că m-am hotărît pe loc să pun şi eu umărul la vreo faptă bună, ca, de pildă, arderea pe rug a unei vrăjitoare, sau vreo lucrare sfîntă de felul ăsta. De-aia mă şi aflu aici.

În clipa aceea, masivul clopot al bisericii sfîntului Mihail din Templestowe, o clădire venerabilă, aşezată într-un cătun nu departe de Preceptorie, puse capăt convorbirii lor. Urechile le fură izbite de bătăile sale grave, care răsunau una după alta în văzduh ; abia se stingea în depărtări ecoul uneia din ele, că urechea se umplea de sunetul altei bătăi a clopotului de fier. Sunetele acestea, care vesteau apropiata ceremonie, înfiorară

inimile mulţimii adunate, ai cărei ochi se întoarseră spre clădirea Preceptoriei, de unde avea să iasă Marele Magistru, apărătorul şi osîndita.

În cele din urmă, puntea fu coborîtă, porţile se deschiseră şi un cavaler, purtînd marea flamură a ordinului, păşi afară din castel, precedat de şase trîmbiţaşi şi urmat de cavalerii preceptori. Aceştia mergeau doi cîte doi, iar în urma lor venea călare Marele Magistru, pe un cal impunător, dar înzestrat cu un tacîm cît se poate de simplu. În spatele lui venea Brian de Bois-Guilbert, cu trupul înfăşurat într-o armură scînteietoare, dar fără lance, pavăză şi spadă, acestea fiind purtate de cei doi scutieri ai săi, care-l urmau. Faţa lui, deşi în parte ascunsă de lungul panaş ce-i flutura deasupra coifului, avea o expresie pătimaşă şi dîrză, în care mîndria părea să lupte cu nehotărîrea. Era palid ca un mort, de parcă n-ar fi dormit cîteva nopţi în şir, dar îşi ţinea în frîu armăsarul focos, cu obişnuita uşurinţă şi graţie a celui mai bun lăncier din Ordinul Templului. Întreaga lui înfăţişare era măreaţă şi impunătoare, dar cercetîndu-l cu luare-aminte, oamenii desluşeau pe faţa lui adumbrită o expresie de care simţeau nevoie să-şi ferească privirile.

De o parte şi de alta călăreau Conrad de Mont-Fitchet şi Albert de Malvoisin, care jucau rolul de chezaşi ai luptătorului şi erau înveşmîntaţi în straiele albe ale ordinului. Înapoia lor veneau alţi cavaleri aliaţi ai Templului, în mijlocul unei suite numeroase de scutieri şi de paji îmbrăcaţi în negru, care năzuiau la rîndu-le la onoarea de a deveni într-o bună zi membri ai ordinului. După aceşti novici urma o gardă pedestră, ai cărei oameni purtau aceeaşi livrea neagră, iar în mijlocul lor se deosebea faţa palidă a acuzatei, care se îndrepta cu un pas încet, dar neşovăitor, spre locul unde avea să i se hotărască soarta. I se luaseră toate podoabele, ca nu cumva printre ele să se fi rătăcit vreunul din acele talismane pe care satana le dădea, chipurile, victimelor sale pentru a le răpi puterea de a-şi mărturisi vina chiar sub apăsarea celor mai cumplite cazne. În locul veşmintelor ei orientale purta o rochie albă, simplă, dintr-un material ieftin ; totuşi, privirile ei vădeau un amestec atît de cuceritor de curaj şi de resemnare, încît chiar în aceste straie şi fără nici o altă podoabă decît lungile-i şuviţe negre, ea

îi făcu să plîngă pe toţi cei ce o priveau, şi pînă şi cel mai înrăit dintre fanatici începu să deplîngă soarta care prefăcea o făptură atît de dumnezeiască într-o unealtă a mîniei şi într-o sclavă năimită a diavolului.

O sumedenie de slujitori de rînd ai Preceptoriei păşeau în urma victimei, în cea mai desăvîrşită ordine, cu braţele împreunate pe piept şi cu privirile în pămînt.

Acest alai urcă încet colina domoală, pe culmea căreia se afla arena. Ajuns acolo, îi dădu ocol de la dreapta la stînga, apoi se opri. În clipa aceea se stîrni un freamăt, căci Marele Magistru şi întreaga lui suită, în afara luptătorului şi a chezaşilor săi, descălecară, iar caii fură scoşi de îndată din arenă de către scutierii anume pregătiţi pentru această treabă.

Nefericita Rebecca fu adusă în faţa unui jilţ negru, aşezat lîngă rug. Privind pentru prima oară îngrozitorul loc unde se făceau pregătiri în vederea unei morţi pe cît de chinuitoare, pe atît de înfricoşătoare, ea se înfioră şi închise ochii, rugîndu-se, pesemne, căci deşi mulţimea nu auzi nici un sunet, văzu cum i se mişcă buzele. Nu trecu nici un minut şi fata deschise ochii iar, aţintindu-i spre rug, ca şi cum ar fi vrut să se obişnuiască cu priveliştea lui. Apoi, cu o mişcare înceată şi firească, îşi întoarse capul.

Între timp, Marele Magistru se aşezase, iar cînd cavalerii ordinului său luară cu toţii loc în jur sau în spatele lui, potrivit rangului fiecăruia, o fanfară de trîmbiţe vesti prelung începerea judecăţii. Malvoisin, în calitate de chezaş al luptătorului, păşi înainte şi depuse la picioarele Marelui Magistru mănuşa evreicei, care slujea drept zălog al luptei.

— Viteazule senior şi preacucernice părinte — rosti el — aci de faţă se află vrednicul Brian de Bois-Guilbert, cavaler preceptor al Ordinului Templului, care, primind zălogul ce se găseşte acum la picioarele înălţimii voastre, s-a hotărît să-şi facă datoria în lupta de astăzi, pentru a dovedi că această evreică, pe nume Rebecca, a fost pe drept osîndită la moarte de către adunarea binecuvîntatului Ordin al Sfîntului Templu al Sionului, pentru vrăjitoriile ei. Iată-l, zic, pe acela care este gata să se lupte cu cinste şi cavalereşte, dacă aceasta este nobila şi sacra dumneavoastră voie.

— A recunoscut prin jurămînt că această luptă este dreaptă şi cinstită ? întrebă Marele Magistru. Aduceţi-mi crucifixul şi *Te igitur*.

— Preacuviosule senior şi părinte — se grăbi să răspundă Malvoisin — fratele nostru a şi jurat că recunoaşte dreptatea osîndei, în faţa vrednicului cavaler Conrad de Mont-Fitchet. Alt jurămînt nu este dator să facă, întrucît adversarul său este o păgînă, care nu are dreptul să jure.

Explicaţia fu socotită mulţumitoare, spre marea bucurie a lui Albert, căci vicleanul cavaler ştia cît de greu, ba chiar imposibil, i-ar fi fost să-l înduplece pe Brian de Bois-Guilbert să depună un astfel de jurămînt în faţa adunării ; de aceea născocise această scuză, pentru a-l scuti de jurămîntul cerut.

Marele Magistru, după ce ascultă cuvintele lui Albert de Malvoisin, porunci ca heraldul să-şi facă datoria. Trîmbiţele răsunară din nou şi un herald păşi în arenă şi rosti cu glas tare :

— Ascultaţi, ascultaţi, ascultaţi ! Aci de faţă se află viteazul cavaler sir Brian de Bois-Guilbert, gata să se lupte cu orice cavaler de viţă nobilă, dornic să apere cauza evreicei Rebecca, acesteia îngăduindu-i-se să-şi ia un apărător. Unui asemenea apărător, cuvioşia sa, Marele Magistru aci de faţă, îi pune la îndemînă o arenă potrivită, în care să poată lupta de la egal la egal, bucurîndu-se de aceleaşi condiţii ca şi adversarul său, fără a avea vîntul sau soarele în faţă, mai mult decît acesta.

Trîmbiţele se auziră din nou după care, vreme de cîteva minute, se înstăpîni o tăcere înfricoşată.

— Nu se înfăţişează nici un apărător pentru împricinată ? întrebă Marele Magistru. Heraldule, du-te şi întreab-o dacă aşteaptă vreun luptător dornic să-i apere cauza.

Heraldul porni spre jilţul în care şedea Rebecca. În clipa aceea, Bois-Guilbert îşi întoarse calul spre acel colţ al arenei şi, în ciuda semnelor lui Malvoisin şi ale lui Mont-Fitchet, ajunse la jilţul Rebeccăi o dată cu heraldul.

— Oare e voie ? Rînduielile luptei îngăduie oare una ca asta ? întrebă Malvoisin, privind spre Marele Magistru.

— Da, Albert de Malvoisin — răspunse Beaumanoir — e voie, pentru că în acest apel la judecata Domnului, noi nu putem interzice părţilor să comunice una cu alta, avînd în vedere că din aceasta poate ieşi la iveală adevărul.

În vremea asta, heraldul îi spunea Rebeccăi următoarele :

— Demoazelă, cuvioşia sa Marele Magistru te întreabă dacă ai un apărător gata să lupte astăzi pentru cauza ta, sau dacă te recunoşti pe drept osîndită la moarte.

— Spune-i Marelui Magistru că stărui să cred în nevinovăţia mea şi nu recunosc că am fost pe drept osîndită, întrucît nu vreau să mă fac vinovată de vărsarea propriului meu sînge Spune-i că cer un răgaz, pe care legile lui îi îngăduie să-l acorde, pentru a vedea dacă Domnul, a cărui bunătate se arată adesea în ultima clipă, îmi va trimite un eliberator. Iar dacă şi acest răgaz trece, facă-se voia Domnului !

Heraldul se retrase pentru a împărtăşi acest răspuns Marelui Magistru, care spuse :

— Să ne ferească Dumnezeu ca vreun jidov sau vreun alt păgîn să ne învinuiască de nedreptate ! Pînă ce umbrele vor coborî de la apus spre răsărit, vom aştepta să se ivească vreun apărător pentru această nefericită. Iar după ce acest răgaz va trece, să se pregătească de moarte.

Heraldul aduse la cunoştinţă Rebeccăi cuvintele Marelui Magistru ; ea se înclină în semn de supunere, îşi încrucişă braţele pe piept şi ridică ochii spre cer, ca şi cum ar fi aşteptat de acolo ajutorul pe care nu-l mai putea nădăjdui din partea oamenilor. În timpul acestei înfricoşate aşteptări auzi glasul lui Bois-Guilbert ; deşi îi vorbea în şoaptă, ea tresări totuşi mai mult decît la vestea adusă de herald cu cîteva clipe mai înainte.

— Rebecca — spuse templierul — mă auzi ?

— N-am ce să aud din partea dumitale, om crud şi fără inimă — răspunse nefericita.

— Înţelegi ce-ţi spun ? stărui templierul. Sunetul glasului meu mă înspăimîntă chiar şi pe mine. Nici nu-mi dau seama unde ne aflăm şi în ce scop ne-au adus aici. Terenul acesta îngrădit, jilţul acesta, rugul acesta, le ştiu menirea şi totuşi mi se pare că e ceva ireal, ca o vedenie înfricoşătoare, care-mi tulbură simţurile cu fantasmagorii hîde, fără însă a-mi putea convinge mintea.

— Dar mintea şi simţurile mele sînt deopotrivă de sănătoase şi îmi spun că rugul acesta e menit să-mi mistuie trupul

şi să-mi deschidă o cale dureroasă, dar scurtă către o lume mai bună.

— Visuri, Rebecca, visuri — rosti templierul. Iluzii deşarte, pe care înţelepciunea strămoşilor voştri le respinge. Ascultă-mă, Rebecca — urmă el cu însufleţire — ai un prilej mai nimerit de a-ţi salva viaţa şi libertatea, decît îşi închipuie ramolitul acela şi ticăloşii din jurul lui. Urcă-te în spatele meu pe cal, pe Zamor al meu, e un armăsar viteaz care nu şi-a făcut niciodată de ruşine călăreţul. L-am cucerit în luptă de la sultanul Trebizondei. Urcă-te, zic, în spatele meu. În mai puţin de un ceas vom fi la adăpost de orice urmărire şi judecată. O nouă lume, una de plăceri, se va deschide în faţa ta, iar pentru mine va începe un nou drum de glorie. N-au decît să spună ce vor, să-şi rostească sentinţa, pe care eu o dispreţuiesc, şi să şteargă numele lui Bois-Guilbert din lista lor de sclavi preacucernici ! Am să spăl cu sînge orice pată cu care ar îndrăzni să-mi mînjească pajura.

— Ispititorule, pleacă ! spuse Rebecca. Nici măcar în această clipă a celei mai adînci deznădejdi nu mă vei putea clinti din hotărîrea mea ; din toţi duşmanii care mă împresoară, dumneata eşti pentru mine cel mai rău şi cel mai primejdios. Du-te de aici, pentru numele lui Dumnezeu !

Neliniştit şi enervat de această convorbire care nu se mai sfîrşea, Albert Malvoisin se apropie, cu gîndul de a-i pune capăt.

— Şi-a recunoscut vina, sau stăruie în hotărîrea ei de a tăgădui ? îl întrebă el pe Bois-Guilbert.

— E într-adevăr hotărîtă — răspunse Bois-Guilbert.

— Atunci, nobile frate — zise Malvoisin — trebuie să te întorci la locul tău şi să aştepţi acolo. Umbrele înaintează pe cadranul solar. Haide, viteazule Bois-Guilbert, vino, speranţă a sfîntului nostru ordin, în fruntea căruia vei ajunge în curînd.

Şi îmbiindu-l astfel, puse mîna pe frîul calului, cu gîndul să-l aducă la locul lui.

— Făţarnicule ! Cum îndrăzneşti să pui mîna pe frîul calului meu ? se răsti la el Brian şi, dîndu-l în lături, îşi îndreptă calul spre celălalt capăt al arenei.

— E încă plin de foc — îi şopti Malvoisin lui Mont-Fitchet. Ah, dacă focul acesta ar fi fost bine călăuzit !... Dar, întocmai ca şi focul grecesc, arde tot ce întîlneşte în cale.

Judecătorii se aflau de peste două ceasuri în arenă, aşteptînd în zadar să se ivească un apărător.

— E şi firesc să nu se-arate nimeni — zicea fratele Tuck. Să nu uităm că-i vorba de o evreică, şi, totuşi, pe tagma mea, e păcat ca o fată atît de tînără şi frumoasă să piară fără s-o apere nimeni ! De-ar fi de zece ori pe-atît vrăjitoare, însă cît de cît creştină, toiagul meu ar suna chindia pe casca de oţel a temutului templier, şi zău că nu i-ar merge chiar aşa uşor !

Toată lumea era de părere că nimeni nu putea şi nu voia să se înfăţişeze pentru a lua apărarea unei evreice învinuite de vrăjitorie. Cavalerii, aţîţaţi de Malvoisin, îşi şopteau unii altora că e vremea să se proclame pierderea zălogului dat de Rebecca. În clipa aceea se ivi însă pe cîmp un cavaler care-şi zorea calul spre arenă. Din sute de piepturi porni strigătul :

— Un apărător, un apărător !

În ciuda prejudecăţilor sale, mulţimea îl întîmpină cu urale pe cavaler, în clipa cînd acesta pătrunse în arenă. Însă privindu-l mai cu luare-aminte, spectatorii îşi pierdură nădejdea stîrnită de sosirea lui neaşteptată. Calul lui, vlăguit de un drum lung, străbătut cu cea mai mare repeziciune, părea să se clatine pe picioare, iar călăreţul, în ciuda îndrăznelii cu care se înfăţişa în arenă, părea că abia se poate ţine în şa, fie din pricina slăbiciunii, fie din pricina oboselii, sau din amîndouă aceste pricini.

La întrebarea heraldului — cum îl cheamă, ce rang are şi în ce scop venise — cavalerul străin răspunse de îndată cu semeţie :

— Sînt un cavaler nobil şi am venit aci ca să apăr cu lancea şi spada cauza dreaptă a Rebeccăi, fiica lui Isaac din York, pentru a zădărnici osînda mincinoasă rostită împotriva ei, şi pentru a-l sfida pe sir Brian de Bois-Guilbert ca pe un trădător, un ucigaş şi un mincinos. Voi dovedi aceasta luptînd corp la corp cu el pe acest cîmp de bătălie, cu ajutorul lui Dumnezeu, al Sfintei Fecioare şi al sfîntului Gheorghe, vrednicul cavaler.

— Străinul trebuie mai întîi să dovedească precum că este cavaler şi de viţă nobilă — zise Malvoisin. Templul nu-şi trimite oamenii la luptă împotriva unor oameni fără nume.

— Numele meu — răspunse cavalerul, ridicîndu-şi casca — este mai faimos, iar obîrşia mea este mai nobilă decît a ta, Malvoisin. Sînt Wilfred de Ivanhoe.

— N-am să lupt cu tine acum — rosti templierul, cu o voce schimbată, cavernoasă. Vindecă-ţi mai întîi rănile, fă-ţi rost de un cal mai bun şi s-ar putea ca atunci să binevoiesc a-ţi da o lecţie, ca să te lecuiesc de spiritul copilăros de bravadă.

— Ehei, mîndrule templier — răspunse Ivanhoe — ai uitat că te-ai prăbuşit de două ori în faţa acestei lănci? Adu-ţi aminte de arena de la Akra şi de turnirul de la Ashby, aminteşte-ţi de lăudăroşeniile tale din castelul Rotherwood şi de lanţul de aur pe care l-ai zălogit, ca semn că vrei să lupţi împotriva lui Wilfred de Ivanhoe şi să-ţi redobîndeşti onoarea pierdută. Pe acest chivot şi pe sfintele moaşte închise în el, jur, templierule, că te voi proclama drept un laş la toate curţile din Europa, la toate preceptoriile ordinului tău, dacă nu te vei măsura de îndată cu mine în arena aceasta, fără nici o zăbavă.

Bois-Guilbert se întoarse cu un aer nehotărît spre Rebecca, apoi exclamă, aruncîndu-i lui Ivanhoe o privire cumplită:

— Cîine saxon, ia-ţi lancea şi pregăteşte-te de moartea pe care ai atras-o asupra capului tău!

— Marele Magistru îmi îngăduie să lupt? întrebă Ivanhoe.

— Nu-ţi pot tăgădui dreptul de a lupta, dacă această fată te primeşte ca apărător al ei — răspunse Marele Magistru. Cu toate acestea, aş prefera să fii mai pregătit de luptă. Deşi totdeauna ai fost un vrăjmaş al ordinului nostru, aş vrea să ai parte de o luptă egală.

— Voi lupta aşa cum mă aflu — spuse Ivanhoe. E judecata Domnului şi mă încred pe deplin în ea. Rebecca — adăugă el îndreptîndu-şi calul spre scaunul fatal — primeşti să-ţi fiu apărător?

— Da, primesc — răspunse ea, tulburată de o emoţie pe care spaima morţii nu o putuse stîrpi în sufletul ei. Te primesc drept apărătorul trimis de Cel de Sus. Dar nu, nu, rănile dumitale nu sînt încă tămăduite, nu te măsura cu trufaşul acesta, de ce să pieri şi dumneata o dată cu mine?

Dar Ivanhoe se şi afla la locul său în arenă; el îşi trăsese peste ochi viziera şi-şi ridicase lancea. Bois-Guilbert făcu acelaşi lucru, iar scutierul său băgă de seamă, în vreme ce-i potrivea viziera, că faţa lui, care toată dimineaţa fusese de o paloare neobişnuită, în ciuda nenumăratelor emoţii prin care trecuse, se făcuse deodată foarte roşie.

Heraldul, văzînd că cei doi luptători se aflau la locurile lor, rosti de trei ori cu glas tare:

— *Faites vos devoirs, preux chevaliers!* [1]

După aceea se retrase la marginea arenei, de unde vesti încă o dată că nimeni nu avea voie — sub pedeapsa cu moartea — să se amestece sau să tulbure această luptă prin vorbe, strigăte sau fapte. Marele Magistru care ţinea în mîinile sale mănuşa Rebeccăi — zălogul bătăliei — o aruncă în arenă şi rosti semnalul fatidic: *Laissez aller* [2].

În sunetele trîmbiţelor, cei doi cavaleri se repeziră unul spre altul cu toată iuţeala. Aşa cum se aşteptaseră toţi, calul ostenit al lui Ivanhoe şi nu mai puţin vlăguitul său călăreţ se prăbuşiră în faţa lăncii bine ţintite şi a puternicului armăsar al templierului. Dar cu toate că lancea lui Ivanhoe abia atinsese pavăza lui Bois-Guilbert, acesta, spre uimirea mulţimii, se clătină în şa, scăpă scările şi se prăbuşi în arenă.

Ivanhoe izbuti să iasă de sub cal, se ridică în picioare şi se grăbi să-şi îndrepte norocul cu sabia, dar adversarul său nu se mai ridică. Punîndu-şi piciorul pe pieptul acestuia şi vîrful spadei pe gîtul lui, Wilfred îi porunci să se predea, sau să moară. Bois-Guilbert nu-i răspunse.

— Cavalere, nu-l ucide fără să fie spovedit şi iertat pentru păcate! strigă Marele Magistru. Nu-i duce la pieire şi trupul, şi sufletul! Recunoaştem că l-ai învins.

Marele Magistru coborî în arenă şi porunci heralzilor să scoată casca luptătorului învins. Ochii acestuia erau închişi, dar roşeaţa nu-i pierise încă din obraji. În timp ce oamenii îi priveau uimiţi, ochii lui se deschiseră, dar rămaseră ficşi şi sticloşi. Roşeaţa îi pieri din obraji, alungată de paloarea morţii. Neatins de lancea duşmanului său, cavalerul căzuse pradă zbuciumului cumplit al sufletului lui sfîşiat de patimi.

— Aceasta este cu adevărat judecata Domnului — rosti Marele Magistru, ridicînd privirile spre cer. *Fiat voluntas tua.*

[1] Bravi cavaleri, faceţi-vă datoria! (în limba franceză în text).

[2] Începeţi (în limba franceză în text).

„Şi-aşa, va să zică, totul s-a sfîrşit,
întocmai ca povestea unei neveste bătrîne."
Webster

După primele clipe de uimire, Wilfred de Ivanhoe îi ceru Marelui Magistru să spună, în calitatea sa de judecător al luptei, dacă îşi făcuse datoria bărbăteşte şi cavalereşte.

— Te-ai luptat bărbăteşte şi cavalereşte — rosti Marele Magistru. Declar că fata este liberă şi nevinovată. Armele şi trupul răposatului cavaler sînt la cheremul învingătorului.

— Nu vreau să-l despoi de arme şi nici să-i osîndesc trupul la dezonoare — răspunse cavalerul de Ivanhoe. El a luptat pentru creştinătate. Braţul Domnului, şi nu mîna omului, l-a doborît astăzi. Totuşi, să fie înmormîntat fără fală, aşa cum se cuvine unui om care a murit pentru o cauză nedreaptă. Cît despre această fată...

Nu-şi sfîrşi vorba, căci în clipa acea se auzi un tropot de cai — erau atît de numeroşi şi înaintau atît de repede, încît pămîntul se cutremura sub copitele lor. Peste cîteva clipe îşi făcu intrarea în arenă Cavalerul Negru, urmat de o ceată numeroasă de oameni înarmaţi şi de un pîlc de cavaleri înveşmîntaţi în armuri.

— Sosesc prea tîrziu, zise el privind în jur. Mi-l rezervasem pe Bois-Guilbert pentru mine. Spune-mi, Ivanhoe, crezi că a fost înţelept lucru din parte-ţi să te supui unei asemenea primejdii cînd abia te poţi ţine în şa ?

— Luminăţia ta, cerul şi-a ales drept victimă pe omul acesta trufaş — răspunse Ivanhoe. Se vede treaba că nu era vrednic de onoarea de a muri aşa cum voiai domnia-ta.

— Odihnească-se în pace, dacă se mai poate, grăi Richard, aţintindu-şi privirile asupra cadavrului. A fost un cavaler viteaz şi a murit ca un cavaler, în veşmintele sale de oţel. Dar n-avem vreme de pierdut. Bohun, fă-ţi datoria.

Un cavaler din suita regelui păşi înainte şi, punînd mîna pe umărul lui Albert de Malvoisin, rosti :

— Te arestez pentru înaltă trădare !

Marele Magistru, care pînă atunci privise uluit mulţimea aceea de războinici, deschise în cele din urmă gura :

— Cine cutează să aresteze un cavaler al Templului Sionului în incinta propriei sale Preceptorii şi de faţă cu Marele Magistru ? Din a cărui poruncă se săvîrşeşte această îndrăzneaţă încălcare ?

— Eu îl arestez — răspunse cavalerul. Eu, lordul Henry Bohun, conte de Essex şi mare conetabil al Angliei.

— Iar el îl arestează pe Malvoisin din porunca lui Richard Plantagenetul, aci de faţă ! strigă regele, ridicîndu-şi viziera. Conrad Mont-Fitchet, ai noroc că nu eşti supusul meu din născare, dar tu, Malvoisin, vei muri laolaltă cu fratele tău, Filip, înainte ca lumea să fie mai bătrînă cu o săptămînă.

— Mă voi împotrivi acestei sentinţe — grăi Marele Magistru.

— Mîndrule templier — spuse regele — n-ai să te poţi împotrivi, uită-te colo, vezi cum în locul flamurii Templului, deasupra turnurilor tale, fîlfîie drapelul regal al Angliei ? Fii înţelept, Beaumanoir, şi nu te împotrivi zadarnic. Mîna ta e în gura leului.

— Voi face apel la Roma împotriva ta, pentru că uzurpi privilegiile şi drepturile ordinului nostru — rosti Marele Magistru.

— Fă ce vrei — răspunse regele — dar dacă ţii la viaţa ta, nu mă numi uzurpator. Dizolvă-ţi conclavul şi du-te împreună cu oamenii tăi la o altă Preceptorie (dacă poţi găsi vreuna), care să nu fi fost prefăcută într-un lăcaş de trădare şi de conspiraţie împotriva regelui Angliei. Sau, dacă preferi, rămîi aci ca oaspete al nostru şi ca martor al judecăţii noastre.

— Să fiu oaspete într-un lăcaş unde am dreptul să comand ? rosti templierul. Niciodată ! Capelani, intonaţi psalmul *Quare fremuerunt gentes !* Cavaleri, scutieri şi slujitori ai sfîntului templu, pregătiţi-vă să urmaţi flamura *Beau-seant.*

Vorbind cu o demnitate care rivaliza cu aceea a regelui Angliei, Marele Magistru inspira curaj năuciţilor şi descumpăniţilor săi slujitori. Aceştia se strînseră în jurul lui ca oile în jurul dulăului de pază, cînd aud urletele lupilor ; trebuie spus însă că nu vădeau teama unei turme îngrozite : frunţile lor întunecate se ridicau sfidătoare, iar privirile lor exprimau ura, deşi nu cutezau să-i dea glas. Îşi aliniară lăncile într-un şir întune-

cat, în care mantalele albe ale cavalerilor străluceau în mijlocul veşmintelor negre ale slujitorilor lor, asemeni contururilor luminoase ale unui nor negru. Mulţimea, care huiduise cu cîteva clipe înainte, privea acum în tăcere această înfricoşătoare şi încercată oaste, pe care o sfidase fără să stea prea mult pe gînduri, şi se dădea înapoi din faţa ei.

Văzîndu-i cum se aliniază, contele Essex îşi vîrî pintenii în coastele armăsarului şi porni în galop spre oamenii săi, ca să-i adune la un loc, pentru a face faţă unei oşti atît de ameninţătoare. În aceeaşi clipă, Richard, bucuros parcă de primejdia stîrnită de simpla lui prezenţă, porni de unul singur spre rîndurile templierilor, strigîndu-le încă de departe :

— Hei, domnii mei ! Oare printre atîţia cavaleri viteji nu se va mai găsi nici unul care să cuteze să-şi încrucişeze lancea cu a lui Richard ? Cavaleri ai Templului, pesemne că femeile voastre sînt tuciurii la faţă, dacă nu-s vrednice ca în onoarea lor să se frîngă o lance !

— Fraţii Templului — îi răspunse Marele Magistru, păşind în fruntea lor — nu se bat pentru cauze atît de deşarte şi profane, şi nu cu tine, Richard al Angliei, îşi va încrucişa lancea un templier de faţă cu mine. Papa şi principii Europei vor judeca pricina noastră şi vor hotărî dacă se cuvenea ca un principe creştin să se poarte aşa cum domnia ta te-ai purtat astăzi. Dacă nu vom fi atacaţi, ne vom retrage fără a ataca pe nimeni. Încredinţăm onoarei tale armele şi bunurile ordinului, pe care le lăsăm în urma noastră, punînd pe seama conştiinţei tale scandalul şi jignirea pe care le-ai adus astăzi creştinătăţii.

Cu aceste cuvinte, fără a mai aştepta un răspuns, Marele Magistru dădu semnalul de plecare. Trîmbiţaşii intonară un marş oriental, pe care templierii îl foloseau îndeobşte cînd porneau la drum. Rupînd rîndurile, ei se încolonară pentru marş şi porniră încet, în trap domol, ca şi cum ar fi vrut să arate că numai voinţa Marelui lor Magistru şi nu teama de vreun duşman mai puternic, îi silise să se retragă.

— Pe nimbul Sfintei noastre Fecioare, grăi regele Richard — ce păcat că templierii aceştia nu sînt la fel de leali pe cît sînt de viteji şi disciplinaţi !

Aidoma unui cîine fricos care nu te latră decît după ce i-ai întors spatele, mulţimea începu să huiduiască, cu jumătate de gură, în clipa cînd ultimele rînduri ale coloanei părăseau arena.

În timpul zarvei stîrnite de retragerea templierilor, Rebecca nu văzuse şi nu auzise nimic : bătrînul ei tată o strîngea în braţe, iar repeziciunea cu care se petrecuseră toate în jurul ei o ameţise de-a binelea, făcînd-o aproape să-şi piardă cunoştinţa. În cele din urmă, o vorbă a lui Isaac o readuse în simţiri :

— Să mergem, fiica mea — îi spunea el — să mergem, comoara mea regăsită, şi să ne aruncăm la picioarele inimosului tînăr !

— Nu, nu ! răspunse Rebecca. Nu cutez să-i vorbesc în clipa asta, căci, vai, i-aş spune mai mult decît s-ar cuveni... Nu, tată, hai să plecăm numaidecît din locul acesta blestemat !

— Dar, fata mea — replică Isaac — cum să-l părăsim aşa pe cel care a venit aci ca un viteaz, înarmat cu lance şi pavază, ca să te scape din robie cu preţul vieţii sale, pe tine, fiica unui popor străin de el şi de neamul lui ? O faptă bună ca asta se cuvine a fi răsplătită cu recunoştinţă.

— Recunoştinţa mea îi e asigurată — zise Rebecca — cea mai adîncă recunoştinţă pentru totdeauna şi voi fi şi mai recunoscătoare, dar nu acum, tată. Dacă ţii la memoria scumpei tale Raşela, ascultă-mi rugămintea. Nu acuma !

— Dar — stărui Isaac — au să spună că sîntem mai nerecunoscători decît cîinii !

— Nu vezi, tată drag, că regele Richard e de faţă şi că...

— Ai dreptate, scumpa mea, înţeleapta mea Rebecca ! Să plecăm de-aici, să plecăm ! O să aibă nevoie de bani, fiindcă abia s-a întors din Palestina, ba chiar a stat la închisoare, pe cît se spune, şi o să găsească lesne un motiv ca să-mi stoarcă bani în însuşi faptul că am avut de-a face cu frate-su Ioan, dacă cumva va avea nevoie de vreun motiv. Hai să plecăm de-aici.

Şi zorindu-şi la rîndu-i fiica, o duse afară din arenă, unde îi aşteptau doi cai, pe care ajunseră cu bine la casa lui Rabi Nathan.

Cu toate că pînă atunci soarta evreicei fusese în centrul atenţiei tuturor, plecarea ei trecu neobservată, întrucît privirile mulţimii erau aţintite acum asupra Cavalerului Negru. Văzduhul răsuna de urale :

— Trăiască Richard Inimă de Leu ! Jos cu templierii uzurpatori !

— Cu toată declarația asta de dragoste — îi spuse Ivanhoe contelui de Essex — bine a făcut regele că te-a adus cu el, nobile conte, laolaltă cu o parte din oștenii tăi credincioși. Paza bună trece primejdia rea.

Contele surîse, scuturînd din cap.

— Viteazule Ivanhoe — spuse el — nu-l cunoști prea bine pe suveranul nostru, dacă-l bănuiești că a luat o atît de înțeleaptă măsură de prevedere. Mă îndreptam spre York, auzind că prințul Ioan își întărește pozițiile acolo, cînd deodată l-am întîlnit pe regele Richard, galopînd într-acoace ca un adevărat cavaler rătăcitor, pentru a pune cu mîna lui capăt acestei aventuri a templierului și a evreicei. L-am însoțit împreună cu ceata mea, aproape fără voia lui.

— Și ce vești ne aduci de la York, bravule conte ? Rebelii ne așteaptă ? întrebă Ivanhoe.

— Nu mai mult decît așteaptă zăpada lui decembrie soarele lunii lui cuptor, răspunse contele. Se împrăștie în grabă. Și cine crezi că vine să ne-aducă vestea ? Însuși Ioan !

— Trădătorul ! Nemernicul și neobrăzatul ! izbucni Ivanhoe. Richard nu a poruncit să-l închidă ?

— Da' de unde ! răspunse contele. L-a primit de parcă s-ar fi întors amîndoi de la vînătoare și, arătînd către mine și către oamenii mei, a spus : „Uite ce e, frate, am aici niște oameni mînioși, ai face mai bine să te duci la mama noastră și să-i împărtășești toată dragostea și respectul meu ; rămîi acolo pînă ce s-or mai potoli cugetele oamenilor".

— Asta e tot ce-a spus ? întrebă Ivanhoe. Oare n-ar putea spune careva că prințul nostru încurajează trădarea prin mărinimia lui ?

— Tot astfel cum ar putea spune că acela care luptă, fiind încă rănit, încurajează moartea — replică Essex.

— Îți trec cu vederea gluma, conte — zise Ivanhoe — dar amintește-ți că eu mi-am primejduit doar propria-mi viață, pe cînd Richard a primejduit propășirea regatului său.

— Aceia care nu se îngrijesc de propria lor viață au rareori grijă de viața celorlalți — răspunse Essex. Dar să pornim degrabă spre castel, căci Richard are de gînd să-i pedepsească pe

unii din subalternii acestei conspirații, deși i-a iertat pe mai-marele lor.

Din cercetările judiciare care au fost întreprinse cu acel prilej și care sînt citate pe larg în Manuscrisul Wardour, reiese că Maurice de Bracy a fugit peste mare și s-a pus în slujba lui Filip al Franței, pe cînd Filip de Malvoisin și fratele său Albert, preceptorul de la Templestowe, au fost executați, deși Waldemar Fitzurse, sufletul conspirației, s-a ales numai cu surghiunul. Cît despre prințul Ioan, în folosul căruia conspirația fusese pornită, nu a primit nici măcar o mustrare din partea preamărinimosului său frate. Totuși, nimeni n-a deplîns soarta celor doi Malvoisin, care și-au primit moartea ce-o meritaseră din plin prin numeroasele lor cruzimi și trădări.

La puțină vreme după lupta dată în arena de la Templestowe, Cedric Saxonul a fost chemat la curtea lui Richard, care se afla pe atunci la York, întrucît monarhul își pusese în gînd să potolească provinciile tulburate de ambiția fratelui său. Cedric făcu nazuri la început, dar pînă la urmă se supuse. De fapt, întoarcerea lui Richard îi spulberase orice nădejde în restaurarea dinastiei saxone în Anglia ; căci oricîte forțe ar fi putut aduna saxonii în cazul unui război civil, era limpede că nimic nu putea fi întreprins sub domnia de necontestat a lui Richard, care devenise popular prin propriile-i însușiri și prin faima lui militară, deși guverna cam la întîmplare, fiind cînd prea îngăduitor, cînd înclinat spre despotism.

Mai mult decît atît, chiar Cedric, cît era el de orbit, își dădu seama că planul lui, menit să ducă la desăvîrșita unire a saxonilor printr-o căsătorie între Rowena și Athelstane, fusese cu totul spulberat prin faptul că nici ea, nici el nu doreau să se căsătorească. Era într-adevăr un fapt pe care Cedric, în zelul său pentru cauza saxonă, nu-l putuse prevedea ; și chiar cînd refuzul amîndurora devenise limpede, fiind exprimat fără înconjur, cu mare greutate îi putu intra în cap gîndul că doi saxoni de viță regească erau în stare să se împotrivească, pe temeiuri personale, unei alianțe atît de trebuincioase pentru binele nației.

Acum, însă, nu mai încăpea nici o îndoială : Rowena își arătase totdeauna scîrba față de Athelstane, care, la rîndul său, era hotărît să renunțe definitiv la mîna domniței Rowena.

Pînă şi îndărătnica fire a lui Cedric fu nevoită să se plece în faţa acestor piedici, dîndu-şi seama că, rămînînd singur la punctul de întîlnire, ar fi trebuit să tragă cu amîndouă mîinile unul spre altul doi oameni care refuzau să se unească. Făcînd o ultimă încercare de a-l îndupleca pe Athelstane, el constată că reînviatul vlăstar al monarhiei saxone era ocupat, asemenea seniorilor rurali din zilele noastre, să ducă un război aprig împotriva popilor.

După toate cruntele sale ameninţări împotriva stareţului bisericii sfîntului Edmund, se pare că spiritul răzbunător al lui Athelstane slăbise, parte datorită firii sale baljine şi nepăsătoare, parte datorită rugăminţilor mamei sale Edith, care, la fel ca mai toate femeile (din vremea aceea), simpatiza cu clerul, aşa încît singurul lucru pe care-l făcu pentru a-şi potoli setea de răzbunare fu să-i ţină pe abate şi pe călugării săi închişi vreme de trei zile în temniţa din Coningsburgh, cu pîine şi apă. Pentru această cruzime, stareţul îl ameninţă cu afurisenia şi alcătui un îngrozitor pomelnic de dureri de stomac, pe care le îndurase el însuşi şi călugării săi ca urmare a nedreptei şi despoticei lor întemniţări. Cedric îl găsi pe prietenul său Athelstane atît de absorbit de această dispută şi de mijloacele de a combate prigoana popească, încît în mintea lui nu mai era loc pentru alte gînduri. Iar cînd Cedric îi pomeni de Rowena, nobilul Athelstane dădu de duşcă o cupă uriaşă în sănătatea ei, dorindu-i să ajungă cît mai degrabă mireasa vărului său Wilfred. Iată de ce orice încercare ar fi fost zadarnică ; nu mai era nimic de făcut cu Athelstane, sau, după cum zicea Wamba, folosind o expresie rămasă din vremea saxonilor pînă în zilele noastre, Athelstane era un cocoş care nu voia să lupte.

Rămăseseră numai două piedici între Cedric şi hotărîrea la care voiau să ajungă cei doi îndrăgostiţi : încăpăţînarea lui şi aversiunea ce-o nutrea faţă de dinastia normandă. Cel dintîi din aceste simţăminte cedă treptat în faţa rugăminţilor drăgălaşei sale pupile şi în faţa mîndriei pe care faima fiului său o trezea totuşi în sufletul lui. Pe lîngă aceasta, Cedric nu era nesimţitor la onoarea de a-şi lega neamul de cel al lui Alfred, acum, cînd drepturile coborîtorului lui Eduard Confesorul căzuseră cu totul baltă. Aversiunea lui Cedric faţă de dinastia

normandă slăbise de altfel mult, în primul rînd sub înrîurirea gîndului că era cu neputinţă ca Anglia să se descotorosească de noua dinastie — un asemenea gînd fiind de natură să-i îmbie pe supuşi la lealitate faţă de regele *de facto ;* iar în al doilea rînd, această aversiune slăbise datorită însăşi comportării lui Richard, care, fiind încîntat de sinceritatea aspră a lui Cedric, se purtă în aşa fel cu dînsul, potrivit Manuscrisului Wardour, încît îl înduplecă pe nobilul saxon să-şi dea consimţămîntul la căsătoria pupilei sale Rowena cu fiul său Wilfred de Ivanhoe încă înainte da se încheia cea dintîi săptămînă a şederii sale la curte.

Nunta eroului nostru, binecuvîntată astfel de tatăl său, avu loc în cel mai august dintre lăcaşuri — frumoasa catedrală din York. Regele luă el însuşi parte, iar atenţiile pe care le dădu cu acest prilej, şi cu altele, nefericiţilor şi pînă atunci prigoniţilor saxoni, aprinseră în sufletele acestora o nădejde mai temeinică de a-şi dobîndi drepturile legitime, decît aceea la care s-ar fi putut aştepta în urma unui război civil cu rezultate îndoielnice. Biserica dădu acestei ceremonii întreaga solemnitate cuvenită şi toată strălucirea cu care Roma ştie să celebreze asemenea evenimente.

Gurth, îmbrăcat în straie de sărbătoare, îl însoţi ca scutier pe tînărul său stăpîn, pe care îl slujise cu atîta credinţă, iar mărinimosul Wamba arboră o tichie nouă şi cel mai măreţ şirag de clopoţei de argint. Amîndoi împărtiseră cu Wilfred primejdiile şi vrăjmăşia soartei, de aceea rămaseră alături de el să-i împărtăşească şi norocul, ceea ce li se cuvenea pe deplin.

Dar pe lîngă slujitori, la aleasa nuntă mai luară parte numeroşi nobili normanzi, precum şi saxoni ; oamenii de rînd nu lipsiseră nici dînşii de la această sărbătoare, prilejuită de o căsătorie în care vedeau chezăşia viitoarei păci şi înţelegeri între două neamuri, care de atunci încoace s-au contopit atît de deplin, încît între ele nu s-a mai vădit aproape nici o deosebire. Cedric a mai apucat să vadă această unire în parte săvîrşită ; cu ajutorul căsătoriilor mixte şi pe măsură ce cele două neamuri se amestecau în societate, normanzii îşi pierdură din trufie, iar saxonii din simplitatea lor rustică. Însă limba comună, numită astăzi engleză, a început să fie vorbită la curtea din Londra abia pe vremea domniei lui Eduard al III-lea, cînd

pare să fi dispărut cu desăvîrşire orice vrăjmăşie şi deosebire între normanzi şi saxoni.

Într-o dimineaţă, a doua zi după fericita nuntă, domniţa Rowena fu înştiinţată de către slujnica ei Elgitha, că o tînără fată doreşte să-i vorbească între patru ochi. Rowena, mirată, şovăi la început, dar împinsă de curiozitate porunci în cele din urmă ca tînăra să fie lăsată să intre, iar slugile să se retragă.

Tînăra intră ; era o fată demnă la înfăţişare, înfăşurată într-un văl alb şi lung ce nu-i ascundea, ci mai degrabă-i umbrea mlădierea şi frumuseţea trupului. Avea un aer cuviincios, fără să pară cîtuşi de puţin temătoare sau dornică de a linguşi. Rowena era oricînd gata să asculte păsurile şi să aline suferinţele altora. Ea se ridică să-şi petreacă frumoasa musafiră spre un jilţ, dar străina se uită la Elgitha şi dădu din nou a înţelege că ar vrea să stea de vorbă între patru ochi cu domniţa Rowena. De îndată ce Elgitha ieşi, bodogănind, din încăpere, frumoasa străină, spre uimirea doamnei lui Ivanhoe, îngenunche în faţa ei şi, ducîndu-şi mîna la frunte, îşi aplecă pînă la pămînt capul, sărutînd poalele brodate ale rochiei Rowenei, în ciuda împotrivirii acesteia.

— Ce înseamnă asta ? făcu mireasa, uimită. De ce îmi arăţi un respect atît de neobişnuit ?

— Pentru că dumitale, doamnă de Ivanhoe — zise Rebecca, ridicîndu-se şi redobîndindu-şi demnitatea calmă — îţi pot încredinţa, fără mustrări, semnul recunoştinţei ce-o datorez lui Wilfred de Ivanhoe. Eu sînt, iartă-mi îndrăzneala acestui omagiu, eu sînt nefericita evreică, pentru care soţul dumitale şi-a primejduit viaţa în împrejurări atît de groaznice, în arena din Templestowe.

— Domnişoară — răspunse Rowena — Wilfred de Ivanhoe n-a făcut în ziua aceea decît să-ţi întoarcă într-o mică măsură mila ce i-ai arătat-o atîta vreme îngrijindu-i rănile şi veghindu-l la ceas de cumpănă. Spune, putem să-ţi mai fim de folos în vreun fel, eu sau soţul meu ?

— Nu vreau decît să-i împărtăşeşti recunoştinţa mea şi să-i spui adio din parte-mi — răspunse Rebecca liniştită.

— Părăseşti Anglia ? o întrebă Rowena, abia venindu-şi în fire din uimirea pricinuită de această vizită neobişnuită.

— Am s-o părăsesc înainte ca luna să-şi fi împlinit crugul. Tatăl meu are un frate care se bucură de mare trecere pe lîngă Mohamed Boabdil, regele Grenadei. Într-acolo plecăm, spre a dobîndi tihna şi ocrotirea cu preţul unei răscumpărări pe care musulmanii o cer din partea celor din neamul nostru.

— Nu te simţi la fel de ocrotită în Anglia ? întrebă Rowena. Soţul meu e favoritul regelui, care este un om drept şi mărinimos

— Doamnă — zise Rebecca — nu mă îndoiesc de asta, dar pămîntenii Angliei sînt oameni aprigi, care se războiesc mereu cu vecinii şi chiar între ei, fiind gata să vîre sabia unii în alţii. Ţara aceasta nu-i un adăpost sigur pentru fiii poporului meu. Efraim este un porumbel sfios, Isahar e o slugă vlăguită de trudă, care se încovoaie sub povară. Nu într-o ţară bîntuită de războaie şi veşnic însîngerată, împresurată de vecini duşmănoşi şi sfîşiată de lupte lăuntrice poate nădăjdui Izrael să-şi găsească liniştea în pribegia sa.

— Dar dumneata, fata mea — grăi Rowena — poţi fi sigură că n-ai de ce să te temi. Aceea care a vegheat la căpătîiul lui Ivanhoe cît a fost bolnav — urmă ea cu înflăcărare — nu poate avea nici un temei să se teamă în Anglia, unde saxonii şi normanzii îşi vor disputa onoarea de a o sluji.

— Vorbele dumitale îmi umplu inima de bucurie, doamnă, iar intenţia dumitale e cu adevărat nobilă, însă e cu neputinţă... Între noi e o prăpastie. Educaţia noastră, credinţa noastră ne opreşte să trecem peste ea. Adio. Totuşi, înainte de a pleca, acordă-mi o favoare. Vălul de mireasă îţi acoperă faţa : rogu-te, ridicăţi-l şi lasă-mă să văd trăsăturile unei feţe căreia i-a mers vestea în lumea întreagă.

— Nu sînt vrednice să fie privite — spuse Rowena — dar, dacă-mi vei acorda aceeaşi favoare, îmi voi ridica vălul.

Rowena şi-l ridică, dar — parte din sfiiciune, parte fiindcă-şi dădea seama cît e de frumoasă, roşi atît de tare, încît obrajii, fruntea, gîtul şi pieptul i se împurpurară. Rebecca roşi la rîndu-i, dar emoţia ei nu ţinu decît o clipă şi, făcînd loc unor emoţii mai puternice şi mai înalte, roşeaţa se risipi de pe faţa ei ca un nor purpuriu, cînd soarele scapătă sub marginea zării.

— Doamnă — rosti ea — chipul pe care m-ai învrednicit să-l privesc va rămîne întipărit în amintirea mea : bunătatea şi

gingășia domnesc în el, și chiar dacă o expresie atît de îngerească mai păstrează urmele deșertăciunilor lumești și ale mîndriei, de ce ne-am plînge că ceea ce e pămîntesc poartă încă un pic din culoarea pămîntului ? Multă, multă vreme îmi voi aminti aceste trăsături și voi binecuvînta pe Dumnezeu că îl las pe nobilul meu eliberator unit cu...

Se opri deodată, cu ochii șiroind de lacrimi, dar și-i șterse în grabă și răspunse la întrebările neliniștite ale Rowenei :

— N-am nimic, doamna mea, mă simt bine, da, inima îmi crește de bucurie cînd mă gîndesc la Torquilstone și la arena din Templestowe. Adio ! Dar îți mai fac o rugăminte, una mică de tot : primește acest sipet și nu te mira de ce vei găsi înăuntru.

Rowena luă din mîna Rebeccăi o casetă de argint și-o deschise, dar văzînd înăuntru un colier și o pereche de cercei de diamante, care aveau fără îndoială o valoare neprețuită, exclamă, înapoindu-i caseta :

— E cu neputință, nu îndrăznesc să primesc un dar atît de scump !

— Primește-l, doamna mea — stărui Rebecca. Dumneata ai putere, un rang înalt, autoritate, influență, dar noi avem bogății, care-i izvorul puterii și totodată al slăbiciunii noastre. Valoarea acestor jucării, înmulțită de zece ori, n-ar putea avea nici pe jumătate înrîurirea pe care o are cea mai ușoară dorință a dumitale. De aceea, dacă pentru dumneata darul acesta nu prețuiește prea mult, pentru mine e și mai neînsemnat. Nu mă lăsa să cred că împărtășești părerea nedreaptă a poporului dumitale despre neamul meu. Socoți oare că pun mai mult preț pe aceste cioburi scînteietoare decît pe libertatea mea ? Sau că tatăl meu pune mai mult preț pe ele decît pe onoarea singurului său copil ? Primește-le, doamna mea, căci pentru mine ele nu au nici o valoare : nu voi mai purta niciodată giuvaere.

— Așadar, ești nefericită ? exclamă Rowena uimită de tonul cu care Rebecca rostise ultimele cuvinte. Ah, rămîi cu noi, cucernicii noștri preoți te vor convinge să te lepezi de credința dumitale, și atunci voi fi pentru dumneata ca o soră !

— Nu, doamna mea — răspunse Rebecca și părea că glasul și fața ei frumoasă sînt străbătute de aceeași blîndă melancolie.

Așa ceva e cu neputință. Nu-mi pot schimba credința strămoșilor mei ca pe o haină ce nu se mai potrivește cu clima țării în care încerc să mă statornicesc. Și nu voi fi nefericită, doamna mea. Acela căruia îi voi închina viața mea de aci încolo mă va ogoi, dacă îi voi împlini voia.

— Nu cumva vrei să te închizi în vreo mănăstire ? Aveți oare și voi asemenea lăcașuri ? întrebă Rowena.

— Nu, doamna mea, dar începînd de pe vremea lui Abraham și pînă în zilele noastre, poporul nostru a dat naștere unor femei care și-au închinat cerului toate gîndurile lor, iar oamenilor toate faptele lor, îngrijind pe bolnavi, hrănind pe flămînzi și ușurînd povara celor năpăstuiți. Printre aceste femei se va număra și Rebecca. Spune-i aceasta nobilului dumitale soț, dacă, din întîmplare, va întreba de soarta aceleia căreia i-a salvat viața.

Rebecca rosti aceste cuvinte cu un glas tremurat și duios, care trăda poate mai mult decît ar fi vrut ea să rostească. De aceea se grăbi să-și ia rămas bun de la Rowena :

— Adio — zise ea — fie ca acela care i-a zămislit pe evrei și pe creștini deopotrivă să-și răspîndească asupra dumitale binecuvîntarea ! Corabia menită să ne ducă de aici va fi cu pînzele în vînt înainte de a ajunge noi în port.

Și Rebecca se furișă din încăpere, lăsînd-o pe Rowena uimită ca de o vedenie. Frumoasa saxonă îi povesti soțului ei această ciudată convorbire, care-l tulbură foarte.

Ivanhoe trăi ani mulți și fericiți alături de Rowena, căci erau legați prin dragoste încă din copilărie și se iubeau cu atît mai mult amintindu-și de piedicile care întîrziaseră unirea lor. Dar ar însemna să împingem prea departe curiozitatea, dacă ne-am pune întrebarea : nu cumva amintirea frumuseții și a mărinimiei Rebeccăi revenea în mintea lui mai des decît ar fi putut încuviința mîndra coborîtoare a lui Alfred ?

Ivanhoe îl sluji în chip strălucit pe Richard și fu răsplătit cu noi dovezi ale favoarei regale. El s-ar fi putut ridica și mai sus, dacă viteazul Inimă de Leu nu și-ar fi găsit moartea timpurie în fața zidurilor castelului din Chaluz, de lîngă Limoges. O dată cu viața generosului, dar îndrăznețului și romanticului Richard, s-au stins toate planurile zămislite de ambiția și mă-

rinimia acestui monarh, căruia i s-ar potrivi de minune, cu o mică schimbare, stihurile scrise de Johnson despre Carol al Suediei :

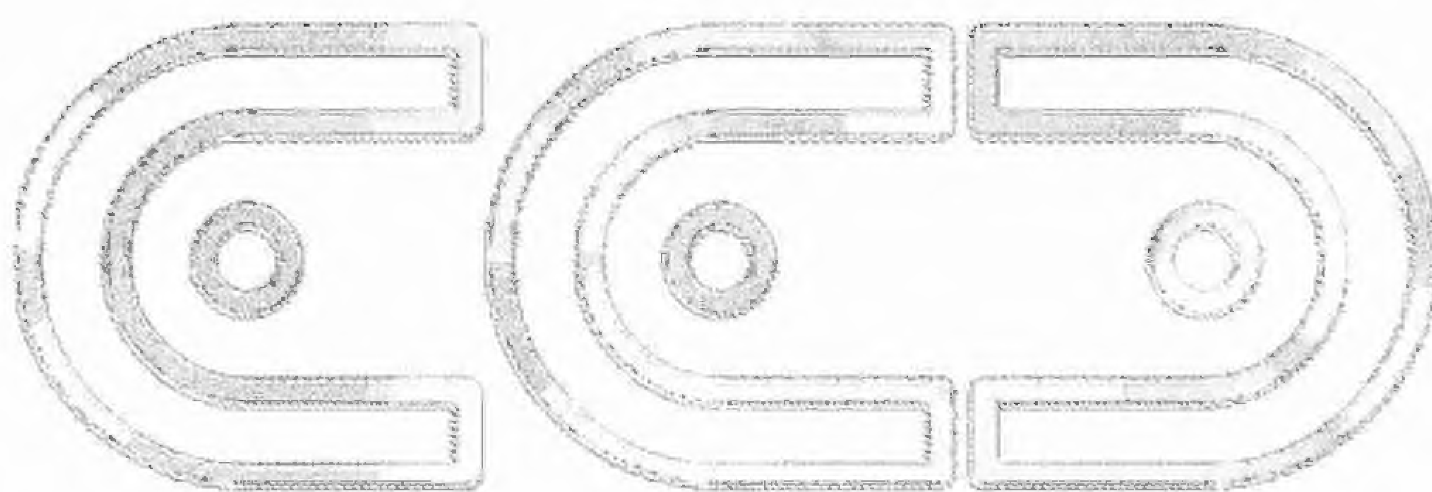
„În țară străină împlinitu-și-a soarta.
Un „om de rînd“, sub zidurile unei
mici fortărețe, pricinuitu-i-a moartea.
Numele lui, de care tremura întreaga omenire,
A rămas ca să-arate-o morală
sau să-ncunune vreo povestire“.

Redactor responsabil : MIMI WESTFRIED
Tehnoredactor : ȘTEFANIA MIHAI

Dat la cules 22.12.1967. Bun de tipar 11.03.1968. Apărut 1968. Comanda nr. 8787. Tiraj 100 160. Broșate 90 100+legate 10 060. Hîrtie ziar sul de 50 g/m². 540×340/16. Coli editoriale 31,5. Coli de tipar 23. A. 19 059. C.Z. pentru bibliotecile mici 8 R—31

Tiparul executat sub comanda nr. 70.921 la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii“, Piața Scînteii Nr. 1, București, Republica Socialistă România

Scanare și prelucrare digitală

de

Anonim

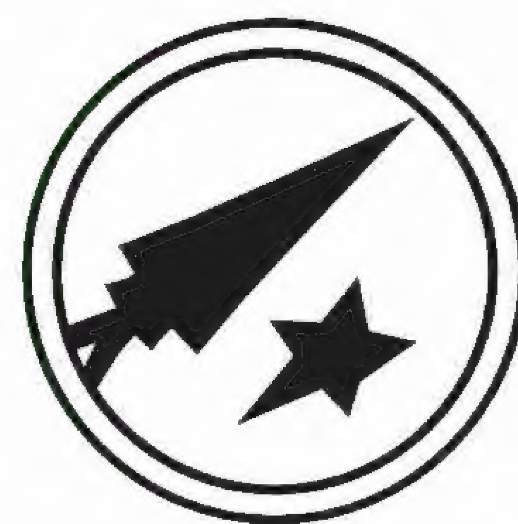
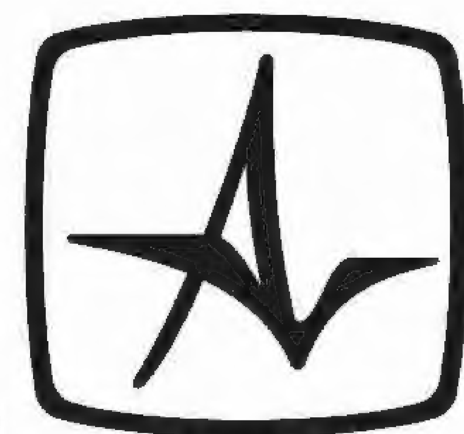

și

CAT Graur

Antwerpen

2024

